الله

المصور

القهار

الرزاق

المؤمن

الجبار

الملك

الرحمن

القدوس

السلام

komentar ALLAHOVIH lijepih imena

Knjiga 1

Sanel Ramić prof.

Velid b. Mahmud b. Hasan, rahimehullah, kazao je:

"Kada vidiš da ljudi hrle za dunjalukom, ti pohrli ka Allahu. Kada vidiš da se drugi bogate dunjalučkim blagom, ti se obogati spoznajom Allaha. Kada su drugi bliski sa svojim voljenima, ti budi blizak Allahu. Kada se dodvoravaju svojim vladarima i velikanima, ti se približi Allahu. Kada se pokore svojim prohtjevima, ti se pokori Allahu. Budi uvijek uz Allaha i idi uvijek ka Allahu!"

SANEL RAMIĆ

KOMENTAR ALLAHOVIH LIJEPIH IMENA

Knjiga 1

SARAJEVO, 2011.G. / 1432. H.G.

UVOD

Bismillahir-Rahmanir-Rahim

Zahvala pripada samo Allahu, Njega hvalimo i samo od Njega pomoć i oprost tražimo. Allahu se utječemo od zla nas samih i naših loših djela. Koga Allah uputi, niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga u zabludi ostavi, niko ga ne može uputiti. Svjedočim da nema drugog istinskog božanstva, koje zaslužuje ibadet, osim Allaha Jednog, koji sudruga nema. Svjedočim da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Njegov rob i poslanik. Uzvišeni Allah je rekao:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسۡلِمُونَ ١٠٢

"O vi koji vjerujete, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i ne umirite osim kao muslimani."[1]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٖ وَٰحِدَةٖ وَخَلَقَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا وَبَثَّ
مِنۡهُمَا رِجَالٗا كَثِيرٗا وَنِسَآءٗۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِي تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلۡأَرۡحَامَۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ
عَلَيۡكُمۡ رَقِيبٗا ١

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drúgu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi."[2]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوۡلٗا سَدِيدٗا ٧٠ يُصۡلِحۡ لَكُمۡ أَعۡمَٰلَكُمۡ وَيَغۡفِرۡ
لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدۡ فَازَ فَوۡزًا عَظِيمًا ٧١

"O vi koji vjerujete, Allaha se bojte i samo istinu govorite. On će vam vaša djela ispravnim učiniti i grijehe vam vaše oprostiti. Onaj ko se

---

[1] Ali Imran, 102.
[2] En-Nisa', 1.

Allahu i Njegovom Poslaniku pokori, on će uistinu pobijediti velikom pobjedom."[3]

Hvala Allahu, Plemenitom, Darežljivom, Milostivom, koji je olakšao da knjiga "Komentar Allahovih lijepih imena" – jedna od prvih knjiga napisanih na bosanskom jeziku koja zasebno obrađuje ovu temu – ugleda svjetlo dana na ovim našim prostorima. Knjiga koja je pred vama, cijenjeni čitaoci, je knjiga koja se bavi najveličanstvenijom spoznajom – spoznajom Allaha, Gospodara nebesa i Zemlje. Ovo je djelo koje upotpunjuje potrebu svakog muslimana, jer se tiče teme za kojom imaju potrebu sva razumna bića. Vjera islam je sistem koji uređuje cjelokupan život kako pojedinca tako i zajednice, vjera koja obuhvata sve segmente i detalje ljudskog života, i čini ga sretnim, radosnim i zadovoljnim, pa makar posjedovao malo dunjalučkih dobara. Onaj koji ne uredi i ne uskladi svoj život po ispravnom vjerovanju koje nalaže vjera islam, takav će imati težak i mučan život, bit će nesretan i nezadovoljan, pa makar posjedovao mnogo od dunjaluka.

Tevhid – Allahova jednoća je najznačajniji temelj islama, na njemu je izgrađena kompletna vjera i njeni propisi. Nemoguće je da čovjek uđe u islam i postane musliman a da ne potvrdi i ostvari tevhid, Allahovu jednoću, i to da je samo On, subhanehu ve te'ala, zaslužan da se obožava, a u isto vrijeme da negira sva lažna božanstva koja se obožavaju mimo Njega, tebareke ve te'ala. U ovaj tevhid Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozivao je stanovnike Mekke trinaest godina. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivao je na njega, njemu pozivao, na njemu odgajao svoje ashabe, sve do posljednjeg trenutka svoga mubarek života. Važnost tevhida ogleda se u tome da je Allah, tebareke ve te'ala, zbog njega stvorio i nebesa i Zemlju, slao poslanike, spuštao knjige, stvorio Džennet i Džehennem, ljude i džinne, zbog njega su neki sretni, a neki nesretni. Zato je velika obaveza na pojedincu da traga za načinima koji vode ka postizanju ovog ispravnog vjerovanja i velike spoznaje u životu.

Postoje tri vrste tevhida:

1.*Tevhidur-rububijje*, izdvajanje Allaha u stvaranju, odredbi i održavanju;

2.*Tevhidul-uluhijje*, da se samo On Allah, obožava;

---

[3] El-Ahzab, 70-71.

3.*Tevhidul-esma'i ves-sifat*, da On posjeduje lijepa imena i savršena svojstva.

Bitno je napomenuti da su sve tri vrste tevhida međusobno povezane. Svaka vrsta je neodvojiva od druge. Otuda onaj koji potvrdi samo jednu ili dvije vrste tevhida, a ne potvrdi ostale – nije vjernik. Iz navedenog vidimo kolika je obaveza poznavati i vjerovati u ove vrste Allahove jednoće. Postoje mnogi dokazi koji potvrđuju ove tri vrste tevhida, a za svaku vrstu navest ćemo po jedan dokaz.

قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ
مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

"Upitaj: 'Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid, ko stvara živo iz neživog, a pretvara živo u neživo, i ko upravlja svim'? 'Allah!', reći će oni, a ti reci: 'Pa zašto Ga onda ne obožavate?'"[4]

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

"Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali a da mu nismo objavili: 'Nema istinskog boga osim Mene, zato Mene obožavajte!'"[5]

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾

"Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."[6]

U toku komentara Allahovih lijepih imena, uz Allahovu pomoć, pojasnit ćemo ove vrste tevhida, jer je svrha izučavanja Allahovih lijepih imena da se spozna Onaj koji je zaslužan da se obožava, na način kako to On, dželle dželahu, traži od nas.

Tokom studiranja u Medini, gradu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izučavali smo ovo veliko poglavlje o Allahovim lijepim imenima. Nakon prvih predavanja dobio sam veliku želju da po povratku u svoj rodni grad, Sarajevo, počnem, uz Allahovu pomoć, održavati halku i

[4] Junus, 31.
[5] El-Enbija, 25.
[6] Eš-Šura, 11.

tako pokušam prenijeti znanje koje sam stekao iz ovog velikog poglavlja islamskog vjerovanja. Allah je odredio da se to i obistini, tako da sam nakon završenog studija imao priliku da na nekoliko mjesta ili mesdžida održim ovaj serijal predavanja o Allahovim lijepim imenima, a jedno od tih mjesta svakako je i džamija "Kralj Fahd", gdje su još uvijek u toku sedmična predavanja. Molim Allaha, subhanehu ve te'ala, da je učini blagoslovljenom i mjestom gdje će se stjecati znanje i izučavati Allahova vjera. U toku predavanja, i nakon njih, mnoga moja braća izrazila su želju i tražila od mene da ova predavanja, koja su snimljena, stavim na papir, odnosno da napišem knjigu, od koje će se prije svega oni okoristiti, a zatim i šire mase koje nisu imale priliku slušati predavanja. Ukazivali su na veliku potrebu za tim i veliki nedostatak pojašnjenja ove tematike na našim prostorima. Lično smatram da je velika potreba za djelom koje obuhvata ovu veličanstvenu spoznaju, pojašnjavajući je na način kako su to razumijevale prve, zlatne generacije muslimana, ashabi, radijallahu anhum, i oni koji su ih slijedili u dobru – *selefus-salih*. Mnogo sam razmišljao o tome, da bih na kraju donio odluku, moleći dragog Allaha da ovo djelo učini u Njegovo ime, korisno za sve one koji ga budu čitali. Ovaj prvi tom knjige je plod sedmičnih predavanja koja su održavana u trajanju više od jedne godine dana. U toku same pripreme predavanja nastojao sam da to bude po konceptu izlaganja moga profesora, da ga Allah nagradi za sav njegov trud, a on je šemu predavanja preuzimao iz knjige *En-Nehdžul-esma fi šerhi esmaillahil-husna*[7], koja je na fakultetu bila predviđena nastavnim planom i programom, a koja je koncipirana tako da se prvo navodi jezičko značenje imena, zatim koliko se puta ime spominje u Kur'anu, značenje imena kada se odnosi na Allaha, tebareke ve te'ala, i na kraju plodovi i tragovi ove velike spoznaje koji se manifestira u čovjekovim riječima, djelima, postupcima i svakodnevnom životu. Navedena knjiga je jedan od osnovnih izvora ovog djela. Literatura koju sam dodatno koristio navedena je na kraju knjige. Želim napomenuti da sam prilikom prijevoda značenja kur'anskih ajeta u većini slučajeva koristio prijevod Besima Korkuta, ali i prijevod Ibn Kesirovog *Tefsira* na bosanski jezik, grupe autora, kao i prijevod Kur'ana od Mustafe Mlive.

Najpoznatija djela iz ove oblasti:

1. *Tefsîru esmâ'illâhil-husnâ* , Ebu Ishak Ibrahim ez-Zeddžadž.[8] Neke

[7] Muhammed el-Mahmud en-Nedždi.

[8] Ibrahim b. Es-Serijj b. Sehl, poznat kao Ebu Ishak ez-Zeddžadž, rođen je 241. h.g. Bio

od odlika njegove knjige o Allahovim imenima:

-To je prva knjiga koja je napisana kao zasebna knjiga s komentarom Allahovih lijepih imena, tako da ona ima posebnu vrijednost, posebno za one koji žele pisati naučni rad na ovu temu.

-Autor knjige je veliki poznavalac arapskog jezika, tako da je knjiga značajna i sa te strane, jer sadrži jezička značenja imena. Njegovi komentari su jezgroviti, jasni, precizni i sveobuhvatni, što jasno ukazuje da je bio veliki poznavalac arapskog jezika. Ono što mu učenjaci prigovaraju jeste to što na početku knjige nije spomenuo akidu ehli-sunneta po pitanju Allahovih imena. U komentaru Allahovih lijepih imena nije spominjao plodove spoznaje tih imena i njihov utjecaj na stvorenja. Također nije naveo i ostale rivajete u kojima se spominju druga imena, koja nisu spomenuta u ovom rivajetu. Obrazlažući ovakvo postupanje, učenjaci navode da razlog tome može biti to što je Kadi Ismail b. Ishak tražio da mu napiše samo kratak tefsir tih imena spomenutih u navedenom rivajetu. Također, Ez-Zedždžadž je smatrao da su imena koja su spomenuta u hadisu, govor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – što ćemo, inšallah, detaljno to pojasniti na drugom mjestu – te zbog toga nije navodio, rahimehullah, kur'anske ajete kao dokaze potvrđivanja određenog imena, osim na nekoliko mjesta, već se zadovoljio tekstom hadisa.

2. *Šerhu esmâ'illâhil-husnâ*, Ebu Kasim Abdul-Kerim el-Kušejrî.[9] Koncept njegove knjige je takav da je ponekad prvo spomenuo dokaz za navedeno ime, zatim naveo jezičko značenje, a nakon toga izjave koje je uspio sakupiti o značenju tih imena kada se odnose na Uzvišenog Allaha. Nakon toga navodio je mnoge sufijske priče. Pridržavao se redoslijeda imena onako kako su spomenuta u predaji od Velida b. Muslima, rahimehullah, s tim da nije naveo sva imena koja se spominju u toj

---

je učen i pobožan. Međutim, odstupao je od puta selefa u razumijevanju i tumačenju određenih Allahovih svojstava. Preneseno je da se pokajao od takvog shvatanja i tumačenja, tako da je na samrti kazao: "Allahu moj, proživi me u društu imama Ahmeda b. Hanbela!" Vidjeti: *Inbahur-ruvati*, Alijj b. Jusuf el-Kaftijj, i *Mu'džemul-jakut*, imama Sujutija. Preselio je, rahimehullah, 311. h.g.

[9] Abdul-Kerim b. Hevazin b. Abdul-Melik b. Talha b. Muhammed, Ebul-Kasim el-Kušejri en-Nisaburi, veliki poznavalac fikha i tefsira, etike i jezika, s tim što je bio *mutekellim*. Objedinio je kod sebe eš'arijsku akidu i pravac sufija, tako što je bio u akidi eš'arija, a u biti odlikovan kao sufija. (Vidjeti: *Tarihu Bagdad,* El-Hatiba el-Bagdadija) Imam Es-Sujuti, rahimehullah, za njega je kazao: "Bio je veliki zahid, sufija, mutekellim, eš'arija, vođa sufija u svom vremenu i poznati sufijski pjesnik." (*Tabakatul-mufessirin,* imama Es-Sujutija) El-Kušejri je više poznat kao sufija nego kao eš'arija.

predaji. Odlika njegove knjige je da je mnogo pažnje posvetio jezičkom značenju tih imena i njihovim izvedenicama. Smatrao je da se Allahova imena isključivo potvrđuju iz Kur'ana i sunneta i da tu nema prostora za razum. Međutim, kako smo kazali, navodi mnoge sufijske hikaje, koje u većini slučajeva zdrav razum nije u stanju prihvatiti. Jedna od takvih hikaje je: "Jedne prilike je jedan čovjek ugledao drugog kako lebdi u zraku, pa ga je upitao: 'Kako si dospio do tog stepena?', pa mu je odgovorio: 'Ja sam čovjek kome je Allah potčinio zrak ispod stopala.'" Ovakvih i sličnih priča ima mnogo u njegovoj knjizi. U tumačenju nekog od Allahovih imena navodio je sličnu sufijsku priču koja je potvrđivala njegov pravac i stav, tako da je prilikom komentara Allahovih lijepih imena navodio veoma malo ajeta i hadisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

3. *El-Maksedul-esmâ'i fî šerhi esmâ'illâhil-husnâ*, Ebu Hamid Muhammed b. Muhammed el-Gazali.[10] U knjizi je komentirao imena koja su spomenuta u predaji Velida b. Muslima, rahimehullah. Tom prilikom bi spomenuo jedno značenje tog imena, zatim bi spomenuo neka pitanja vezana za značenje tog imena, a u većini slučajeva bi završavao ukazujući na udio koji rob ima u tom imenu, ili na trag vjerovanja koji to ime ostavlja na roba. U potvrđivanju Allahovih savršenih svojstava odstupao je od puta selefa, pridržavajući se pravca eš'arija. U njegovoj knjizi zastupljeno je mišljenje da se Allahova imena ekscerpiraju isključivo iz Kur'ana i sunneta, da nisu pobrojana određenim brojem, da postoje i druga imena koja nisu spomenuta u predaji Velida b. Muslima. Smatrao je da je čovjeku dozvoljeno da se opiše svim Allahovim imenima izuzev imena Allah. Međutim, ova tvrdnja je pogrešna, jer postoje imena koja nije dozvoljeno nadijevati stvorenjima, poput imena El-Hālik, El-Kuddûs, Er-Rahmān i dr. Imam El-Gazali napisao je ovu knjigu po sufijskim načelima,

[10] Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tusi eš-Šafiji, Ebu Hamid el-Gazali. Rođen je 450. h.g. Autor je mnogih djela . Smatra se jednim od najvećih zagovarača i branitelja eš'arijskog i sufijskog pravca, iako je u toku svoga života izmijenio mnoge pravce učenja. Ibn Rušd je rekao: "El-Gazali se nije pridržavao određenog mezheba u svojim knjigama, kada se spomenu eš'arije i njihova ubjeđenja, on je ešarija, kada se spomenu sufije i njihova ubjeđenja, on je sufija, a kada filozofi, i sam je filozof." *(Faslul-mekâl fî mâ bejne el-hikmeti veš-šerî'ati minel-itisâl)* El-Gazali, rahimehullah, se pred sami kraj svoga života u potpunosti odrekao sufizma i krivog učenja, vratio se na put ashaba i onih koji su ih u dobru slijedili. Pred kraj života posvetio se druženju s učenjacima hadisa i čitanju zbirke hadisa od Buharije i Muslima, tako da je preselio na ahiret u takvom stanju 505. h.g., rahimehullahu te'ala.

odmah nakon svoje najpoznatije knjige *Ihjâ ulûmid-dîn*, a prije knjige *El-Munkiz mined-dalâl*. U ovoj knjizi prenio je mnoge stavove istaknutih sufija, njihova mišljenja, određena pravila i smjernice. Također ih je mnogo pravdao, posebno one koji su pri sebi imali određene velike šerijatske greške. A i on sam, u knjizi, dijeli ljude na obične i posebne. Tvrdi da ta posebna skupina posjeduje tajne ibadete, koje nije dozvoljeno spominjati i kazivati drugima.

4. *Še'nu du'â*, El-Hattabi.[11] Osnova njegove knjige je knjiga *El-Edijetul-me'sure*, poznatog imama, muhaddisa, eksperta u hadisu Muhammeda b. Ishaka b. Huzejme, kako to tvrdi jedan od valorizatora knjige Ahmed b. Jusuf ed-Dikak. El-Hattabi, rahimehullah, naveo je rivajete u kojima se spominju Allahova imena ukazujući na slabost prenosilaca i slabost hadisa, ali je ta imena komentirao iz razloga što se većina njih nalazi u Kur'anu. Ova knjiga se ubraja u značajna djela koja su izvor ove tematike, prije svega zbog toga što je napisana za vrijeme života imama El-Hattabija, koji je preselio 388. h.g., a također i zbog toga što je El-Hattabi, potvrđujući Allahova imena, to dokazivao kur'ansko-hadiskim tekstovima. Knjigu odlikuju jasna i precizna značenja i zaključci. Prilikom tumačenja Allahovih imena pridržavao se rivajeta Velida b. Muslima, rahimehullah, i predaje od Abdul-'Aziza b. El-Husajna, rahimehullah. Međutim, za neka imena nije naveo dokaz iz Kur'ana, a ni iz sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

5. *El-Emedul-Aksijj*, Ebu Bekr, Muhammed b. Abdillah b. El-Arebi El-Maliki.

6. *Kitâbul-esnâ fî šerhi esmâ'illâhil-husnâ*, Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed el-Ensari el-Kurtubi, autor Tefsira.[12] U ovoj knjizi, on navodi učenjake eš'arijskog shvatanja, poput El-Hattabija, Ebu Bekra b. Fevreka,

---

[11] Muhammed b. Muhammed b. Ibrahim b. Hattab el-Hattabi el-Bisti Ebu Sulejman. Bio je mudžtehid tj. pravni ekspert, vrsni poznavalac fikha, hadisa i etike. Napisao je brojna djela iz različitih oblasti islama. Rođen je 317. h.g., a neki kažu 319. h.g. Pored velikog znanja, bio je eš'arijske akide. U akaidskim poglavljima nije prihvatao ahad hadise, tj. hadise koje prenosi jedna osoba (ravija), tako da je odstupao od puta selefa u potvrđivanju Allahovih savršenih svojstava. Preselio je 388. h.g., po najispravnijem mišljenju.

[12] Muhammed b. Ahmed b. Ebi Bekr b. Ferh el-Ensari el-Hazredži el-Andalusi el-Kurtubi Ebu Abdillah, vrli poznavalac fikha i tefsira, jedan od velikih učenjaka, zahida, pobožnjaka. Autor mnogih djela, poput tefsira *El-Džâmi'u li ahkâmil-Kur'an*. Odstupao je od puta selefa u potvrđivanju Allahovih savršenih osobina, slijedeći u tome pravac eš'arija.

Ebu Bekra el-Bakalanija, El-Hulejmija, El-Kušejrija, El-Bejhekija, El-Gazalija i dr. Navodi mnoge sufijske priče od El-Kušejrija i El-Gazalija. Prilikom spominjanja određenog imena navodi dokaz iz Kur'ana ili sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve selem, nakon toga spominje jezičko značenje, zatim značenje kada se odnosi na Allaha, a nakon toga spominje tragove koje to ime ostavlja na roba. U toku svog komentara na mnogim mjestima odgovara zalutalim frakcijama, a posebno mu'tezilima.

7. *Levâmi'ul-bejânât*, Er-Razi.[13] Njegova knjiga o Allahovim imenima temelji se na sufijskom učenju, tj. u komentaru prvo navodi ime i njegovo značenje, a nakon toga stanje određenih sufijskih šejhova. Navodi određene događaje koji se suprotstavljaju šerijatskim principima.

8. *Kitâbu esmâ'illâhi ves-sifât*, Ebu Bekr Ahmed b. Ahmed b. Husejn b. Alijj el-Bejheki en-Nisaburi.[14] U potvrđivanju Allahovog imena nastojao je da navede kur'ansko-hadiski dokaz, potkrepljujući to nekada sa više predaja. Tom prilikom koristio je i druge predaje, mimo Velida b. Muslima, u kojima su navedena Allahova lijepa imena.

9. *Šerhu esmâ'illahil-husnâ*, Šemsuddin Muhammed b. Ebi Bekr b. Kajjim[15] (sakupio šejh Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Isa).

10. *A'lâmul-husnâ bi me'âni esmâ'il-husnâ*, Dželaluddin Ebu Fadl Abdur-Rahman b. Kemal es-Sujuti.[16]

---

[13] Muhammed b. Omer b. El-Husejn et-Timi el-Bekri et-Taberi er-Razi Ebu Abdillah el-Fahrur-Razi, rođen je 544. h.g. Smatra se jednim od najvećih utemeljitelja eš'arijskog učenja. U nekim stavovima je podržavao mu'tezile.

[14] Ahmed b. El-Husejn b. Alijj b. Abdillah b. Musa el-Bejheki, Ebu Bekr, vrli hafiz i vrsni poznavalac fikha, jedan od velikih učenjaka šafijskog mezheba. Rođen je 384. h.g.Bio je jedan od velikih prijatelja i učenika imama El-Hakima, rahimehullah. Autor je mnogih značajnih djela. I pored velikog znanja iz oblasti hadisa, bio je pristalica eš'arijske akide.

[15] Ebu Abdillah Šemsuddin Muhammed b. Ebi Bekr b. Ejjub b. Sa'd b. Hariz b. Mekki Zejnuddin ez-Zur'i, poznatiji kao Ibn Kajjim el-Dževzijje, imam, fakih, mufessir i gramatičar. Rođen je 691. h.g. Dostigao je visok stepen u fikhu, usuli-fikhu i arapskoj gramatici. Svoje fikhske nazore bazirao je na hanbelijskom mezhebu. U tefsiru nije imao premca , a u usulud-dinu je dostigao vrhunac. Njegova akida je bila akida selefus-saliha (dobrih prethodnika iz prvih generacija), koja Allahu priznaje svojstva potvrđena u Kur'anu i sunnetu, vjeruje da je Allah iznad Arša, a Kur'an objavljeni Allahov govor. Bio je veliki zahid (asketa), pobožan i privržen islamu, a veliki protivnik novotarija u ibadetima. Preselio je u šezdesetoj godini svoga života, 751. h.g.

[16] Hafiz Abdur-Rahman b. Kemal Ebu Bekr b. Muhammed b. Sabikuddin el-Hudajri Dželaluddin es-Sujuti, Ebul-Fadl. Rođen je početkom redžeba 849. h.g. u Kairu, umro 911. h.g. I pored velikog znanja iz oblasti hadisa, fikha, tefsira, bio je pristalica eš'arijske akide.

Postoje mnoga druga djela, a neka od njih navest ćemo na kraju knjige u literaturi.

Ovom prilikom želim se zahvaliti svima onima koji su svojim učešćem pomogli da ova knjiga ugleda svjetlo dana, braći koja su svojim nesebičnim trudom pomogla u ovom hairli projektu, neka ih Allah Plemeniti nagradi obilnom nagradom, na Dan kada će se svako djelo vagati! Posebno bih se zahvalio uvaženom mr. Emiru Demiru i mr. Elvedinu Huseinbašiću, na njihovoj šerijatskoj recenziji. Ko ne zahvaljuje ljudima, nije zahvalan ni Allahu.

Gospodaru naš, učini nas sretnim i zadovoljim Tobom kao Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom. Učini nas od onih kojima ćeš ukazati Svoju neizmjernu milost, sačuvati ih patnje u Ognju, a uvesti u džennetska prostranstva s vjerovjesnicima, učenim, iskrenim, šehidima i svim dobrim ljudima! Gospodaru naš, daj da istinu vidimo onakvom kakva ona jeste, i uputi nas da je slijedimo, a daj da nam bude jasno šta je zabluda i daj nam da je se klonimo! Allahu dragi, omili nam istinu i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pouči nas da ustrajemo u slijeđenju istine sve do trenutka napuštanja ovoga prolaznog svijeta i vraćanja Tebi, Vječnom! Amin!

VRIJEDNOST IZUČAVANJA ALLAHOVIH, DŽELLE DŽELALUHU, IMENA

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima... "[17]

Allah je počastio i uzdigao učene (ulemu) iznad ostalih stvorenja:

قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٩﴾

"Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?' Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!"[18]

يَرْفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ دَرَجَٰتٍ

"Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje... "[19]

إِنَّمَا يَخْشَى ٱللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ ٱلْعُلَمَٰٓؤُا۟

"A Allaha se boje od robova Njegovih – učeni... ".[20]

Na vrijednost znanja ukazuju i riječi Uzvišenog u kojima je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da traži povećanje znanja:

وَقُل رَّبِّ زِدْنِى عِلْمًا ﴿١١٤﴾

"I reci: 'Gospodaru moj, Ti znanje moje proširi.'"[21]

U ovim ajetima Uzvišeni Allah ne aludira na ljude obrazovane u profanim naukama, poput inžinjera, doktora, jer većina takvih uopće ne vjeruje u Allaha, a kamoli da se Njega boje i od Njega strahuju – nego ukazuje na vrijednost islamskih učenjaka (uleme) i znanja sa kojim su došli poslanici kako bi izveli ljude iz tame na svjetlo, znanja koje sadrži i obuhvata Allahova Knjiga i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U okviru islamskog znanja, najveličanstvenije i najbolje znanje je znanje o

---

[17] El-A'raf, 180.
[18] Ez-Zumer, 9.
[19] El-Mudžadele, 11.
[20] Fatir, 28.
[21] Taha, 114.

Allahovim imenima i svojstvima. Ovo znanje vezano je za najveličanstveniju spoznaju – spoznaju Allaha, tebareke ve te'ala. U Kur'anu se u skoro svakom ajetu spominje Allahovo ime ili neko od Njegovih uzvišenih, savršenih svojstava. Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je: "U Kur'anu se spominju Allahova lijepa imena i uzvišena svojstva Njegovog Bića (*Zat*) i svojstva Njegovih radnji (tj. svojstva upravljanja) više nego što se spominje ono što će biti u Džennetu u pogledu hrane, pića i bračnih odnosa (tj. više od onoga što se spominje o Džennetu). Ajeti koji sadrže Allahova lijepa imena i savršena svojstva važniji su i značajniji od ajeta koji sadrže i obuhvataju dešavanja Sudnjeg dana." Najveličanstveniji ajet u Kur'anu je Ajetul-Kursijja, koji sadrži Allahova lijepa imena i uzvišena svojstva, kao što je potvrđeno u Buharijinom hadisu. Naime, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Ubejja b. Ka'ba: "*Koji je najveličanstveniji ajet u Allahovoj Knjizi?*", a on je odgovorio:

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُ

"Allah je – nema istinskog boga osim Njega - Živi i Vječni!"[22]

Na to ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potapšao po ramenu i rekao: "*Čestitam na znanju, Ebu Munzire!*"[23] Najvrednija sura u Kur'anu je sura Ummul-Kitab, kako se navodi u hadisu koji prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život! Allah nije objavio ni u Tevratu ni u Indžilu, ni u Zeburu ni u Furkanu, suru kao što je ova (El-Fatiha)! To je sedam ajeta koji se ponavljaju!*"[24] U suri El-Fatiha više se spominju Allahova lijepa imena i savršena svojstva nego što se spominju dešavanja na Sudnjem danu. U hadisu koji bilježe imam Buhari i Muslim potvrđeno je da sura Ihlas odgovara trećini Kur'ana. Šejhul-islam Ibn Tejmijje, rahimehullah, komentirajući hadis o vrijednosti sure Ihlas, rekao je: "Najprikladnije objašnjenje ovoga hadisa jeste da Kur'an govori o tri nauke, i to: vjerovanju (tevhid), drevnim narodima i propisima. Ova sura, kao nijedna u Kur'anu, govori samo o svojstvima i jednoći Milostivoga, te zbog toga vrijedi kao trećina Kur'ana." [25]

U hadisu je potvrđeno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[22] El-Bekare, 255.

[23] Buhari i Muslim.

[24] Hakim i El-Bejheki. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

[25] Opširnije u *Dževabu ehlil-'ilmi vel-iman*.

obradovao ashaba koji je volio da uči suru Ihlas. Naime, ovaj ashab često je učio suru Ihlas, a na pitanje zašto tako postupa, rekao je: "Zaista je ja volim, jer ona opisuje svojstva Milostivog." Na to mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da ga Allah voli.[26]

Ibn Tejmijje, rahimehullah, smatra da ovaj hadis ukazuje na to da Allah voli onoga koji voli da spominje Allahova, subhanehu ve te'ala, svojstva.[27] Znanje o Allahovim imenima i savršenim svojstvima i njihovom značenju uzrokuje strahopoštovanje u srcu vjernika. Onaj ko spozna i čvrsto vjeruje da Allah, tebareke ve te'ala, sve zna, da Mu nijedno ljudsko djelo nije skriveno, takav će se više bojati i plašiti Allaha od onoga koji to nije spoznao. Ko je spoznao da je Allah, dželle šanuhu, u mogućnosti da uradi što god poželi i da nema ništa što Ga može u tome spriječiti, takav će biti bogobojazniji od onoga koji to nije spoznao, a tako je i sa svim drugim Allahovim, subhanehu ve te'ala, savršenim svojstvima i lijepim imenima:

إِنَّمَا يَخْشَى ٱللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ ٱلْعُلَمَٰٓؤُا۟

"A Allaha se boje od robova Njegovih – učeni."[28]

Spoznaja i znanje o Allahu, subhanehu ve te'ala, upućuju nas na ljubav prema Uzvišenom, strah od Njegove kazne, nadu u Njegovu milost, oslanjanje na Njega i prepuštanje Njemu u svim segmentima života..., što vjernika vodi do uspjeha i sreće i na dunjaluku i na ahiretu. Na važnost ispravnog znanja o Allahu ukazuje i činjenica da je ovo znanje jedan od sastavnih dijelova (ruknova) imana. Dakle, pod imanom se ne podrazumijeva samo verbalno potvrđivanje vjerovanja u Allaha, tebareke ve te'ala, odnosno iman podrazumijeva i spoznaju i znanje o Allahu. Suština vjere u Allaha krije se u spoznaji Jedinog Gospodara kojeg vjernik obožava. Otuda je vjerniku obaveza potruditi se da nauči Allahova lijepa imena i savršena svojstva kako bi dostigao stepen jekina (čvrstog ubjeđenja). Koliko vjernik bude spoznao Allaha, toliki će imati stepen imana. Što više spozna Allaha, toliko će osjetiti povećanje imana. Šerijatski ispravan put spoznaje Allaha, subhanehu ve te'ala, i Njegovih imena i svojstava jeste razmišljanje o Kur'anu i sunnetu i ispravno razumijevanje kur'ansko-sunnetskih smjernica. Dakle, posvećenost izučavanju i spoznaji Allahovih, tebareke ve te'ala, imena i svojstava,

[26] Buhari.

[27] *Deru te'arudil-'akli ven-nakl.*

[28] Fatir, 28.

jedan je od osnovnih razloga stvaranja ljudi. S druge strane, nemarnost u pogledu spoznaje Allahovih imena i svojstava predstavlja nezahvalnost na Allahovim neizmjernim blagodatima i udaljavanje od puta spoznaje Gospodara svjetova i Njegovih lijepih imena i svojstava savršenstva. Pojašnjavajući važnost spoznaje Allahovih, subhanehu ve te'ala, imena i svojstava, Ebu Kasim el-Asbehani, rahimehullah, rekao je: "Neki učenjaci su rekli: 'Prvo što je Allah naredio Svojim robovima – jeste spoznaja Allaha. Kada ljudi spoznaju Allaha, obožavat će Ga. Uzvišeni Allah je rekao:

فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ

"Znaj da nema istinskog boga osim **Allaha!"**[29]

Stoga je potrebno da muslimani znaju Allahova imena i njihova značenja, kako bi Allaha, dželle ve 'ala, veličali onako kako Mu dolikuje." Također je rekao: "Kada čovjek želi da se oženi, ili da nekog oženi, ili da obavi neki posao, prvo što traži jeste da zna kako se zove, kakav nadimak ima, ime oca, djeda... On se tada raspita i o najmanjim detaljima. Allah je Taj koji nas je stvorio, koji nas opskrbljuje, a mi smo oni koji se nadaju Njegovoj milosti i plašimo se Njegove kazne – zato je najpreče da spoznamo i znamo Njegova imena i njihovo značenje."[30] Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Ključ božanskog poziva (*da've*) je spoznaja Gospodara."[31]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – kada je poslao Muaza, radijallahu anhu, u Jemen – rekao: *"Ti ideš sljedbenicima Knjige. Prvo u što ćeš ih pozivati jeste obožavanje jedinog Allaha, pa kada spoznaju (priznaju) Allaha, obavijesti ih da im je Allah stavio u dužnost pet dnevnih namaza u toku dana i noći. Ako se tome pokore, pouči ih da je Allah, tebareke ve te'ala, učinio obaveznim i davanje zekata iz njihovih imetaka. Ako se odazovu ovoj dužnosti, uzmi od njihovih imetaka zekat i podijeli ga siromašnima, ali vodi računa o tome da ne diraš njihov najdragocjeniji imetak."*[32]

---

[29] Muhammed, 19.

[30] *El-Hudždžetu fi bejanil-Mehadžeti*, Ebu-Kasim (407.– 535.) je hafiz, šejhul-islam, Ismail ibn Muhammed ibn Fadl el-Asbehani, imao je nadimak *Kavamu sunne*. Ovo djelo nosi još i naziv *Es-Sunne* i *Delailu en-Nubuvve*.

[31] Ibn Kajjim, *Sevaikul-mursele*.

[32] Buhari, Muslim, a hadis na arapskom glasi:

Temelj vjerovjesničke misije svih poslanika je spoznaja Uzvišenog Allaha putem Njegovih lijepih imena i savršenih svojstava, a to se može postići na dva načina:

Prvi: Spoznaja puta koji vodi do toga – a to je Allahov šerijat koji obuhvata Njegove naredbe i zabrane;

Drugi: Spoznaja vjernika koji su tim putem hodili i spoznaja blagodati i nagrada koje su im obećane, a koje neće iščeznuti niti prestati.

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Ko spozna Allaha s Njegovim lijepim imenima, savršenim svojstvima, zavoljet će Ga."[33] Malik ibn Dinar, rahimehullah, rekao je: "Stanovnici dunjaluka napustili su dunjaluk a da nisu osjetili ono što je najljepše na njemu." Prisutni su upitali: "O Ebu Jahja, a šta je to najljepše na njemu?" Rekao je: "Spoznaja Allaha, azze ve dželle."[34]

Svi poslanici pozivali su i pojašnjavali tri osnovne stvari:

1. pozivali su Allahu, subhanehu ve te'ala,
2. pojasnili su put koji vodi ka Allahu,
3. pojasnili su dužnosti i obaveze vjernika koji su se sklonili u Allahovo, tebareke ve te'ala, okrilje.

Dakle, poziv svih poslanika zasnivao se na ova tri osnovna načela.

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Poziv (da'va) poslanika obuhvata tri stvari:

✓spoznaju Gospodara kojeg dozivamo Njegovim lijepih imenima,

إِنَّكَ تَقْدَمُ عَلَى قَوْمٍ أَهْلِ كِتَابٍ، فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ عِبَادَةُ اللَّهِ، فَإِذَا عَرَفُوا اللَّهَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ، فَإِذَا فَعَلُوا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً مِنْ أَمْوَالِهِمْ، تؤخذ من أغنيائهم وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ، فَإِذَا أَطَاعُوا بِهَا فَخُذْ مِنْهُمْ، وَتَوَقَّ كَرَائِمَ أَمْوَالِ النَّاسِ

Ovaj hadis naveo sam iz prostog razloga što je ova predaja manje poznata kod običnog svijeta, a upravo ovaj hadis dokazuje važnost i značaj spoznaje Allaha, tebareke ve te'ala, i poznavanja Njegovog uzvišenog prava. Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, bio je poslan u Jemen, narodu koji su bili i kršćani i Jevreji, i koji su prakticirali neke vrste ibadeta, a koji čak i da su bili ispravni, ne bi im bili priznati jer su u isto vrijeme Allahu pripisali dijete i mnoge druge stvari od koji je Uzvišeni Allah čist. Ovaj hadis jasno ukazuje na to da oni nisu imali pravu spoznaju Allaha, tebareke ve te'ala, nisu spoznali Allaha onako kako Mu to dolikuje, kroz Njegova lijepa imena i savršena svojstva, zato je jako bitno Allaha spoznati i znati Njegovo uzvišeno pravo kod stvorenja. Otuda učenjaci kažu: "Nije spoznao Allaha onaj koji Ga poistovjećuje sa stvorenjima dajući Mu oblik stvorenja, kao što to čine židovi, ili Mu pripisujući dijete, ženu, ili smatrajući da se Allah utjelovio u neko Svoje stvorenje i sl., kao što to zastupaju kršćani i druge zalutale sekte."

[33] *Dževabul-kafi.*

[34] Ebu Nuajm, *El-Hulijje.*

savršenim svojstvima i Njegovim djelima (radnje);

✓spoznaju puta koji nas vodi k Njemu – a to je spominjanje, veličanje, zahvalnost, robovanje isključivo Njemu, tj. robovanje koje sadrži vrhunac ljubavi i poniznosti prema Njemu;

✓spoznaju onoga što im je obećano u Kući uživanja. Najvrednije i najbolje što vjernike očekuje u toj kući jeste Allahovo zadovoljstvo, njihovo gledanje u Njegovo plemenito lice, Njegov mir i spas prema njima, i razgovor s njima."[35]

U okviru svoje poslaničke misije, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poučavao je ljude o Onome koga trebaju obožavati, ukazao je na Gospodara ljudi na najbolji način, pri čemu je često spominjao Allahova imena i savršena svojstva, sve dok se ta spoznaja nije ustalila u srcima, izbrisavši i najmanju sumnju.

Allah, tebareke ve te'ala, rekao je:

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"A zar im nije dosta to što Mi tebi objavljujemo Knjigu koja im se kazuje. U njoj je, doista, blagodat i pouka narodu koji vjeruje."[36]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ostavljam vas na jasnom putu na kojem je noć jasna poput dana i sa njega neće zalutati osim onaj ko je već propao.*"[37]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Dušama ništa nije potrebnije od spoznaje, spominjanja i veličanja Gospodara i Stvoritelja, čežnje za Njim i traganja za načinom koji vodi do Njegove blizine. Jedini put koji vodi do postizanja ovakvih osjećanja prema Uzvišenom jeste put spoznaje Njegovih savršenih osobina i lijepih imena. Svaki put kada vjernik više spozna suštinu Allahovih imena i svojstava, postat će znaniji o Allahu, više će se posvetiti spoznaji Allaha i bit će Mu bliži. Svaki put kada negira neko od značenja Njegovih imena i svojstava, bit će veća neznalica o

---

[35] *Savaikul-mursele.*

[36] El-Ankebut, 51.

[37] Ahmed i Ibn Madže. Šejh Albani kaže da je ovaj hadis vjerodostojan.

[37] *El-Kafijetu es-safije.*

Allahu, omraženiji kod Allaha i udaljeniji od Njega. Allah, subhanehu ve te'ala, udalji roba od Sebe onoga trenutka kada se rob udalji od Allaha."[38]

U komentaru ajeta "...a Allaha se boje od robova Njegovih – učeni", Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Tj. istinski Ga se boje učenjaci – oni koji Ga poznaju. Jer što je poznavanje Veličanstvenog, Moćnog, Sveznajućeg, opisanog svojstvima savršenstva i lijepim imenima potpunije i znanje o Njemu veće, veće je i strahopoštovanje prema Njemu. Spoznaji Allaha, putem Njegovih lijepih imena i savršenih svojstava, treba težiti svaki pojedinac. Rob neće osjetiti ljepotu ovosvjetskog života izuzev uz spoznaju Uzvišenog Stvoritelja."

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Život čovjeka jeste život njegovog srca i duše. Nema života za njegovo srce osim uz spoznaju Stvoritelja srca, pri čemu Ga srca robova obožavaju i vole, oslanjajući se na Njega Jedinog. Ona osjećaju smirenost i spokojstvo prilikom Njegovog spominjanja, zadovoljstvo Njegovom blizinom. Ko izgubi ovaj način života, izgubio je svako dobro, makar pokušao nadoknaditi to svim onim što se nalazi na dunjaluku, jer cijeli dunjaluk sa svojim dobrima ne može to zamijeniti. Svaka zamjena je prolazna. Kada ga mimoiđe spoznaja o Allahu, to nije u stanju ničim nadoknaditi."[39]

"Čudno je stanje mnogih ljudi: vrijeme prolazi, a njihovo srce obavijeno je velom i nije u stanju da osjeti ovaj miris. Takav pojedinac napušta dunjaluk onako kako je na njega došao – ne osjetivši ono najljepše na njemu. Živio je na dunjaluku onako kako žive životinje i napustio ga je poput onoga koji je bankrotirao: njegov život je oličen u slabost, njegova smrt je tuga, njegov povratak Allahu je propast."[40]

Potpuna sreća i radost dunjalučkog života krije se u spoznaji Allaha, tebareke ve te'ala, i želji za susretom s Njim. Neki dobri prethodnici kazali su: "Jadni su stanovnici dunjaluka koji su napustili dunjaluk ne osjetivši ono najljepše na njemu." Rečeno je: "A šta je to najljepše na njemu?" Rekli su: "Spoznaja Allaha i ljubav prema Njemu, zadovoljstvo Njegovom blizinom i želja za susretom s Njim."[41]

---

[39] *Dževabul-kafi.*
[40] *Tarikul-hidžretejn.*
[40] *Dževabul-kafi.*

Spoznaja Allaha postiže se ispravnim razumijevanjem suštinskog značenja Njegovih imena i savršenih svojstava. Ispravno razumijevanje zatim se duboko usađuje u srca, što polučuje istinsku spoznaju Allahovih imena i svojstava. Naprimjer, Allahova, subhanehu ve te'ala, imena koja govore o Njegovoj veličini, snazi i ponosu, ispunit će srca slavljenjem i veličanjem Allaha, a imena koja ukazuju na Allahovu milost, dobročinstvo, ljepotu i plemenitost, ispunjavaju srca zahvalnošću i ljubavlju prema Allahu i velikom željom za susretom s Njim. Imena koja ukazuju na potpunu Allahovu mudrost, znanje, snagu i moć, ispunjavaju srce strahopoštovanjem i potpunom predanošću i poniznošću prema Allahu. Imena koja imaju značenje Allahovog znanja o svim stvarima – koja iskazuju da Mu ništa nije skriveno, da je On taj koji na sve motri – pružaju smiraj i ispunjavaju srce sviješću da Allah motri na svaki naš pokret. Ovakvu spoznaju Allaha moguće je ostvariti jedino učenjem i izučavanjem Njegovih imena i savršenih svojstava, što je istovremeno i najvredniji i najbolji dar koji Allah daje kome hoće od Svojih robova. Kome se otvore ova vrata, otvorila su mu se vrata čistog tevhida i potpunog imana.

Shodno tome, spoznaja Allaha postiže se na dva načina:

✓Potvrđivanjem: U ovom segmentu spoznaje učestvuje i vjernik i grješnik, i dobar i loš, i pokorni i nepokorni.

✓Spoznajom koja obavezuje na stid od Allaha i ljubav prema Allahu, spoznajom kojom se vjerničko srce veže za Allaha, čeznući za susretom s Njim, strahujući od Njega, tražeći oprost od Njega, osjećajući zadovoljstvo zbog Njegove blizine i utječući se Njemu, subhanehu ve te'ala, od stvorenja.

Kada Allah, azze ve dželle, u Kur'anu podstiče vjernike da čine dobra djela i da se u tome natječu, kada ih zastrašuje i izdaje naredbe ili zabrane, On spominje Svoja imena i savršena svojstva, kako bi se vjernici što ozbiljnije i sa velikim strahopoštovanjem odazvali Njegovim naredbama i udaljili od zabrana.

Malo je ajeta u kojima se navodi neka naredba ili zabrana a da se pritom na početku, u sredini ili na kraju ajeta ne spomene neko od Allahovih svojstava. Takav je primjer spomenut u ajetu:

قَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّتِى تُجَـٰدِلُكَ فِى زَوْجِهَا وَتَشْتَكِىٓ إِلَى ٱللَّهِ وَٱللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَآ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ﴿١﴾

"Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala, i Allahu se jadala – a Allah čuje razgovor vaš međusobni – jer Allah, uistinu, sve čuje i sve vidi."[42]

PLODOVI IZUČAVANJA ALLAHOVIH LIJEPIH IMENA I SAVRŠENIH SVOJSTAVA SU MNOGOBROJNI:

- to je jedan od uzroka ulaska u Džennet,
- na taj način upoznajemo svoga Stvoritelja,
- to je temelj robovanja Allahu,
- najveći je uzrok primanja dove,
- Allah voli onoga koji voli Njegova lijepa imena,
- dozivanje Allaha Njegovim lijepim imenima je uzrok otklanjanja nedaća i briga,
- ko spozna Allaha Njegovim imenima i savršenim svojstvima na ispravan način, spoznao je sve što treba spoznati,
- ko spozna Allahovu veličinu, spoznao je svoju slabost,
- spoznajom Allahovih, azze ve dželle, imena postiže se bereket (blagoslov) u svakodnevnom životu,
- čuva se potomstvo,
- uzrok je izlječenja,
- spas od šejtanskih vesvesa i došaptavanja,
- uzrok je slasti imana,
- povećava ljubav prema Allahu i stid od Njega,
- povećava žudnju za susretom s Njim,
- povećava strah od Allaha i svjesnost o Njegovom svenadzoru,
- povećava veličanje i slavljenje Allaha,
- uzrokuje lijepo mišljenje o Allahu i oslonac na Njega,
- ostavljanje oholosti,
- osjećaj Allahove moći i Njegovog znanja.

Osim ovih, postoje još mnogi drugi vidljivi i nevidljivi plodovi koje samo Uzvišeni Allah zna.

KAKO SU POBROJANA I PRENESENA ALLAHOVA, SUBHANEHU VE TE'ALA, IMENA

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah ima devedeset i devet imena –*

[42] El-Mudžadele, 1.

stotinu manje jedno. Ko ih nauči,ući će u Džennet."[43] Međutim, nikada nije potvrđeno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom hadisu odredio i pobrojao ta imena. Stoga se postavlja pitanje: ***Kako je došlo do spominjanja ovih Allahovih imena koje mnogi ljudi uče napamet od davnina pa sve do dan-danas?***

Naime, krajem drugog stoljeća po Hidžri, trojica ravija (prenosilaca) potrudila su se da pobroje Allahova imena, ekscipiranjem iz Kur'ana ili sunneta, ili prenošenjem od nekog svog savremenika mudžtehida:[44]

- **Velid b. Muslim, sluga Beni Umejje,** koji je ujedno prvi i najpoznatiji od njih. Umro je 195. godine po Hidžri. Ulemi *džerha* i *ta'dila*[45] bio je poznat po *tedlisu*[46] u hadisima.
- **Abdul-Melik es-San'ani** kojeg su učenjaci ocijenili kao prenosioca izmišljenih predaja[47], tako da se njegove predaje ne mogu koristiti u svrhe dokazivanja šerijatskih pitanja.
- **Abdul-'Aziz b. Husajn,** koji je ocijenjen kao slab prenosilac (*daif*), kao što je to rekao imam Muslim.[48]

Svaki od njih trojice je idžtihadom sakupio otprilike devedeset i devet Allahovih, tebareke ve te'ala, imena, kojim su pojašnjavali navedeni hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dakle, još prije hiljadu godina, Velid b. Muslim pobrojao je devedeset i osam Allahovih, subhanehu ve te'ala, imena koja se dodaju Allahovom imenu – Allah.

Na koji je način pobrojao ova Allahova, dželle šanuhu, imena?

Prvo: Velid b. Muslim, rahimehullah, tokom svojih predavanja mnogo je pričao o hadisu koji prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u kojim se navodi da Allah ima devedeset i devet imena, a pritom je navodio neka od Allahovih, tebareke ve te'ala, imena, bazirajući to na svom mišljenju, što se poslije zapisivalo kao njegov lični komentar hadisa, a zatim se kao dodatak prenosilo uz Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis. Vremenom se kod mnogih ljudi uvriježilo mišljenje da je taj dodatak dio Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa, tako da su počeli učiti

---

[43] Buhari i Muslim.

[44] Mudžtehid je onaj učenjak koji, ne povodeći se za drugim, nastoji ličnim proučavanjem glavnih izvora doći do pravilne šerijatske odredbe o nekom pitanju.

[45] Nauka koja se bavi pojašnjenjem mahana prenosilaca hadisa, zbog kojih gube legitimitet za prenošenje usljed čega se njihovi hadisi ubrajaju u slabe hadise.

[46] Skrivanje nekih mahana u hadisu.

[47] Ez-Zehebi, *El-Kašif*.

[48] En-Nesai, *Duafa ve metrukin*.

alejhi ve sellem, riječi, nego riječi nekog od prethodnika (selefa)."[52]

KOLIKO ALLAH, SUBHANEHU VE TE'ALA, IMA IMENA?

S obzirom na to, nameće se pitanje: Koji je tačan broj Allahovih, tebareke ve te'ala, imena? Da li je to broj koji se spominje u hadisu od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, gdje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah ima devedeset i devet imena – stotinu manje jedno. Ko god ih nauči, ući će u Džennet*"[53]?

Kada je riječ o ovom pitanju, postoje dva mišljenja:

Prvo: Allahova, subhanehu ve te'ala, imena nisu pobrojana, niti su ograničena brojem. Njihov broj niko ne zna, pa ni najbliži Allahov melek (Džibril), niti ih zna najodabraniji Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Znanje o tome posjeduje samo Uzvišeni Allah. Ovo je mišljenje većine učenjaka. Međutim, ovo mišljenje ne potvrđuje Ibn Hazm, rahimehullah, i još jedna grupa učenjaka.

Učenjaci koji smatraju da Allahova imena nisu ograničena hadisom na devedeset i devet imena navode sljedeće dokaze:

Prvi dokaz:

Prenosi se od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: '*Koji god rob, u trenutku brige i tuge, izgovori sljedeće riječi, Allah od njega odagna brigu i tugu zamijeni radošću:*

Allahumme inni 'abduke ve ibnu 'abdike ve ibnu emetike, nāsijeti bi jedike, mādin fijje hukmuke, 'adlun fijje kadāuke, es'eluke bi kulli-smin huve leke semmejte bihi nefseke ev enzeltehu fi kitābike ev allemtehu ehaden min halkike evi-ste'serte bihi fi 'ilmil-gajbi 'indeke en tedž'alel-Kur'anel-'azime rebi'a kalbi, ve nûre sadri, ve dželāe huzni, ve zehabe hemmi.

Allahu moj! Ja sam, doista, rob Tvoj, sin roba Tvoga, sin robinje Tvoje. Pod Tvojim sam upravljanjem, moj status je već prije kod Tebe određen, Tvoja presuda o meni je pravedna. Zato, prizivam Te svim Tvojim imenima kojima si Sebe nazvao ili ih u Svojoj Knjizi objavio, ili ih nekom od Svojih stvorenja saopćio, ili ih pak zadržao kod Sebe kao znanje nedokučivog, prizivam Te da mi veličanstveni Kur'an učiniš preporodom srca mog, svjetlom grudi mojih, razgaljenjem tuge moje i otklonom brige moje.'

---

[52] Šejhul-islam Ibn Tejmijje, *Medžmu'u fetava.*

[53] Buhari, Muslim.

Ashabi su upitali: 'O Allahov Poslaniče! Da li trebamo svi da naučimo ove riječi?' '*Da, svako ko ih čuje treba da ih nauči*' , odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[54]

Dokaz su riječi: "*...ili ih pak zadržao kod Sebe kao znanje nedokučivog...*"

Dakle, ono što je Allah, tebareke ve te'ala, zadržao kao skriveno, niko nije u stanju dokučiti i pojmiti.

Drugi dokaz:

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj učiti dovu na sedždi (koju bilježi imam Muslim): "*Allahu moj! Utječem se Tvome zadovoljstvu od Tvoje srdžbe, Tvome oprostu od Tvoje kazne, utječem se Tebi od Tebe. Nisam u stanju ispoljiti Tebi zahvalu. Ti si onakav kako si o Sebi (pohvalno) rekao.*"[55]

Treći dokaz:

U hadisu o šefatu spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*...zatim će mi se otvoriti mogućnost i dati sposobnost da Allaha pohvaljujem i da Mu se zahvaljujem onako kako nisam u mogućnosti sada.*"[56]

Zahvala i pohvala Allaha, subhanehu ve te'ala, iskazuje se spominjanjem Njegovih imena i savršenih svojstava.

Četvrti dokaz:

Broj Allahovih, tebareke ve te'ala, imena koja su prenesena u Kur'anu i sunnetu veći je od devedeset i devet. Ovo mišljenje zastupa i šejhul-islam Ibn Tejmijje, rahimehullah, u svojim *Fetvama*. Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani, rahimehullah, rekao je: "Većina učenjaka smatra da je broj Allahovih imena veći od devedeset i devet. Imam En-Nevevi, rahimehullah, prenosi da su se učenjaci složili u vezi s tim."[57]

Onima koji tvrde da Allah, azze ve dželle, ima samo devedeset i devet imena, kako je spomenuto u hadisu, mogu se navesti sljedeći primjeri: Rečenica "Abdullah ima 100 dinara koje je pripremio za sadaku", ne upućuje na to da Abdullah ima samo tih 100 dinara i ništa više, ili rečenica: "Čovjek ima 100 robova koje je pripremio da pošalje u borbu na Allahovom putu", ne dokazuje da taj čovjek nema još nekog roba, koji obavlja neku drugu dužnost. Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je:

[54] Ahmed. Hakim u svom *Mustedreku* i Ibn Hibban u svom *Sahihu*.
[55] Muslim.
[56] Buhari i Muslim.
[57] Ibn Hadžer el-Askalani, *Fethul-bari*.

"Ispravno je ono što smatra većina učenjaka, tj. da Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: 'Allah ima devedeset i devet imena – stotinu manje jedno. Ko god ih nauči, ući će u Džennet'[58] – znače: 'Onaj ko nauči devedeset i devet Allahovih imena, ući će u Džennet.' Dakle, ovdje se ne misli na to da Allah ima samo devedeset i devet lijepih imena."

Drugo: Allahova imena pobrojana su i ograničena određenim brojem. Međutim, učenjaci koji to tvrde razišli su se u vezi sa pitanjem koliki je to određeni broj, odnosno postoji više njihovih mišljenja:

- Allah ima 99 imena, što tvrdi Ibn Hazm, rahimehullah, i jedan dio učenjaka,
- Allah ima 300 imena,
- Allah ima 1.000 imena,
- Allah ima 1.001 ime,
- Allah ima 4.000 imena,
- Allah ima 124.000 imena.[59]

[58] Buhari, Muslim.
[59] *Fethul-bari.*

ŠTA ZNAČI : مَنْ أَحْصَاهَا –"KO IH POBROJI?"

U Kur'anu se spominje termin *ahsa* koji znači: pobrojati, zapamtiti, dokučiti suštinu nečega. Tako Uzvišeni Allah kaže:

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ ٱللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوٓا۟ ۚ أَحْصَىٰهُ ٱللَّهُ وَنَسُوهُ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ

"Na Dan kada ih Allah sve oživi, pa ih obavijesti o onome što su radili. Allah je to *sabrao (zbrojao)*, a oni su to zaboravili – Allah je svemu svjedok."[60]

وَوُضِعَ ٱلْكِتَـٰبُ فَتَرَى ٱلْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَـٰوَيْلَتَنَا مَالِ هَـٰذَا
ٱلْكِتَـٰبِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّآ أَحْصَىٰهَا ۚ وَوَجَدُوا۟ مَا عَمِلُوا۟ حَاضِرًا ۗ وَلَا

"I postavit će se Knjiga. Tako ćeš vidjeti prijestupnike zabrinute zbog onoga šta je u njoj, a govorit će: 'O teško nama! Kakva je ovo knjiga? Ne ostavlja malo, a ni veliko, da ga nije *pobrojala*!' I naći će šta su radili prisutno – a Gospodar tvoj neće učiniti nepravdu nikome."[61]

U navedenim ajetima uočava se da se pod riječju *ahsa* podrazumijeva pobrojavanje djela, zatim pamćenje, razumijevanje, odnosno poimanje djela, tj. razlučivanje dobrih djela od loših, potom razliku između djelâ, odnosno velike i male grijehe, djela mnogoboštva (širka), djela nevjerstva (kufra) itd. Također, značenje ove riječi je i nagrada, odnosno kazna za učinjeno djelo. Zato je najispravnije mišljenje da izraz *ahsa* obuhvata sve ono što je naveo imam Ibn Kajjim, rahimehullah, a o čemu će biti riječi kasnije.

U arapskom jeziku *ahsa* i *'adde* su dva glagola koja se koriste u značenju brojanja nečega ili određivanja nečega brojem i brojanjem. Međutim, učenjaci objašnjavaju razliku između ova dva glagola primjerom: Ako u razredu ima trideset učenika, glagol *'adde* znači: "pobrojati ih tako da znaš njihov broj ili ih samo pobrojati po imenima i

---

[60] El-Mudžadele, 6.
[61] El-Kehf, 49.

zapamtiti njihova imena", a s druge strane, glagol *ahsa* znači: "poznavati svakog učenika ponaosob, znati njegovo zdravstveno i psihičko stanje, porodicu, socijalni status, navike i ostalo". Upravo ovaj drugi glagol (*ahsa)* spomenut je u hadisu o vrijednosti učenja Allahovih imena, a isto tako i u navedenim ajetima.

Kada je riječ o ovom značenju, bilježi se nekoliko različitih mišljenja učenjaka:

Prvo mišljenje: Pod izrazom *men ahsaha* misli se na pobrojavanje i učenje tih imena. Stoga, ko ih pobroji i nauči napamet, ući će u Džennet. Ovo dokazuju hadisom koji prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Zaista Allah ima devedeset i devet imena. (...) Ko god ih nauči napamet, ući će u Džennet.*"[62]

Dakle, u hadisu se koristi glagol *hafize*, što znači *sačuvati, zapamtiti.* Ovog su mišljenja imam En-Nevevi i imam El-Hattabi.

Imam Ibnul-Dževzi, rahimehullah, rekao je: "Pošto je u nekim predajama (rivajetima) potvrđeno: '...ko ih nauči napamet...' umjesto: '...ko ih pobroji...', odabrali smo da se misli na onoga ko ih pobroji napamet." Na ovu tvrdnju odgovorili su mnogi učenjaci:

Ibn Hadžer, rahimehullah, rekao je: "Nije obavezujuće da se pod izrazom *men ahsaha* misli samo na pamćenje, već postoji mogućnost da ovaj izraz označava i mogućnost kako pamćenja tako i razumijevanja njihovog značenja."

El-Asili, rahimehullah, rekao je: "Pod izrazom *men ahsaha* ne misli se na to 'ko ih samo pobroji', jer postoji mogućnost da će ih pobrojati i veliki grješnik (razvratnik). Zato se ovdje misli na spoznaju (ovih imena)." Također, ovo je mišljenje i Ebu Nuajma el-Asbehanija i Ibn Atije.[63]

Drugo mišljenje: Izraz *men ahsaha* znači: "Ko sazna, spozna i povjeruje u ta imena, ući će u Džennet".

Treće mišljenje: "Onaj ko nauči, shvati i razumije suštinsko značenje ovih imena i postupa po tome".

Ibn Kajjim, rahimehullah, spominje tri stepena onih koji će pobrojavanjem Allahovih imena ući u Džennet:

1.ko nauči i pobroji Allahova, subhanehu ve te'ala, imena,

2.ko razumije njihovo značenje i ono na što upućuju,

---

[62] Buhari i Muslim.

[63] *Fethul-bari.*

3.ko upućuje dove Allahu, tebareke ve te'ala, uz spominjanje Njegovih imena. Ovo upućivanje dove dijeli se na dvije vrste:

- dova pohvale i ibadeta i
- dova kojom se nešto moli i traži od Allaha.

Allah, dželle ve 'ala, pohvaljuje se samo Svojim uzvišenim imenima i savršenim svojstvima, a također od Njega se traži i moli samo njima.[64]

Četvrto mišljenje je mišljenje imama Kurtubija, rahimehullah: "Nadati se da će svakog onog ko postupi po jednom od ovih mišljenja učenjaka, sa iskrenim nijjetom, Allah, subhanehu ve te'ala, Svojom milošću i dobrotom, uvesti u Džennet."

Peto mišljenje: Onaj ko prouči Kur'an, ili ga nauči napamet, i na taj način pobroji Allahova imena, zaslužio je ulazak u Džennet.[65]

Na ovakvu tvrdnju može se dati sljedeći odgovor: Kada bi čovjek naučio Kur'an napamet, ali bez poznavanja njegovog značenja, to mu ne bi bilo dovoljno. Ovakav čovjek ne može se okoristiti Kur'anom jer ne razumije njegovo značenje, ali će ipak biti nagrađen za svoje učenje. S druge strane, ko nauči Kur'an napamet, uz poznavanje značenja, a ipak ne postupa po kur'anskim smjernicama, neće mu koristiti ni pamćenje ni razumijevanje, naprotiv, to će biti dokaz protiv njega. Navedeni propisi podjednako se odnose i na pitanje Allahovih lijepih imena. Hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, rekao je: "Spomenuti uvjet nije jedini razlog ulaska u Džennet, jer se ulazak u Džennet može postići i na drugi način, odnosno mnogo je djela čiji su počinioci obradovani viješću o ulasku u Džennet."[66]

Ibn Bettal, rahimehullah, rekao je: "Ovo pobrojavanje (*el-ihsa*) manifestira se i riječima i djelima. Što se tiče manifestiranja Allahovih imena djelima, treba istaći da postoje Allahova imena koja su specifična samo za Allaha, tebareke ve te'ala, odnosno imena koja nije dozvoljeno naditi nekom drugom osim Njemu, poput imena El-Ehad ili El-Kadîr. Takva imena obaveza je potvrditi i u pogledu njih iskazati poniznost i strahopoštovanje. Također postoje Allahova uzvišena imena koja treba potvrditi, a zatim prihvatiti značenje na koje ukazuju i takvim se osobinama okititi. U ovu kategoriju imena spadaju imena poput El-Kerim (Plemeniti), ili El-'Afuvv (Onaj koji oprašta). Shodno tome, čovjek koji nosi takvo ime treba da se okiti i postupa u skladu sa značenjima tih imena, čime uspostavlja *el-ihsa*

[64] *Bedaiul-fevaid.*

[65] Ez-Zedždžadž, *Tefsirul-esma'*; Er-Razi, *Šerhul-esma'*.

[66] *Fethul-bari.*

djelom. Što se tiče *el-ihsa* riječima, to se postiže pobrojavanjem Allahovih uzvišenih imena, njihovim učenje napamet, dozivanjem i moljenjem Allaha, dželle šanuhu. Ako bi se kojim slučajem dogodilo da u pobrojavanju Allahovih imena učešće uzme i neko iz reda nevjernika (to mu ništa neće koristiti), dok se vjernik odlikuje vjerovanjem u ta imena i njihova značenja te postupa u skladu sa njima."[67]

Dakle, značenje "pobrojavanja" nije svedeno na pisanje Allahovih imena po levhama, a zatim učenje napamet, jer u tome može učestvovati i dobar i loš čovjek, vjernik (mu'min) i licemjer (munafik). Onima koji zastupaju ovakvo značenje hadisa: "Ko ih nauči napamet (tj. pobroji, razumije ili spozna)", kažemo da takav navodi samo jedno od značenja na koja upućuje hadis. U vezi s tim, na ispravno i prihvatljivo značenje ovog hadisa upućuju riječi Ibn Kajjima i Ibn Bettala, rahimehumullah. A Allah najbolje zna.

Šejhul-islam Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je: "Postoje dvije vrste znanja o Allahu:

Prva vrsta znanja je znanje o Allahu, o Njegovom Biću (Z*at*), ostvareno spoznajom veličanstvenih i plemenitih svojstava kojima je Sebe opisao, te onoga na što ona upućuju. Kada ova spoznaja uđe u srce čovjeka, takvo srce će biti bogobojazno i ubijeđeno da je Allah, dželle ve 'ala, Taj koji će za pokornost nagraditi, a za nepokornost kazniti, kako to potvrđuje i Kur'an. Ebu Hibban, rahimehullah, jedan od tabi-tabiina, rekao je: 'Tri su vrste učenjaka (alima):

1.učenjak koji je spoznao Allaha, subhanehu ve te'ala, ali ne i Njegove naredbe,

2.učenjak koji je spoznao Allahove naredbe, ali nije spoznao Allaha, subhanehu ve te'ala,

3.učenjak koji je spoznao Allaha, subhanehu ve te'ala, i Njegove naredbe.

Onaj koji je spoznao Allaha, dželle šanuhu, Njega se boji, a onaj koji je spoznao Allahove naredbe, taj zna šta je halal, a šta haram. Jedan čovjek je rekao poznatom učenjaku Šabiju, rahimehullah: 'O učenjače!', pa je ovaj odgovorio: 'Učenjak je onaj koji se Allaha boji.'

Druga vrsta znanja je znanje o Allahu, dželle ve 'ala, izraženo kroz znanje o Njegovim propisima, Njegovom šerijatu."

---

[67] ***Fethul-bari.***

PRAVILA VEZANA ZA ALLAHOVA IMENA

Nakon prve, zlatne generacije ashaba, nastale su mnoge sekte koje su u vjeru počele uvoditi razne inovacije, ili negirati temeljne stvari islamskog vjerovanja, poput poglavlja o Allahovim, dželle šanuhu, lijepim imenima i savršenim svojstvima. Ovo je posebno bilo izraženo u vremenu pojave *mu'attila*[68], koji su negirali Allahova lijepa imena i savršene atribute, poput *džehmija*[69], zatim onih koji su potvrdili Allahova imena, ali su negirali svojstva, poput *mu'tezila*[70], ili onih koji su potvrdili Allahova lijepa imena i neka od Njegovih savršenih osobina, poput *eš'arija*[71] i *maturidija*[72]. Zato je došlo do velike potrebe da učenjaci ehli-sunneta (sljedbenici ispravne tradicije i metodologije na kojoj su bili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, radijallahu anhum) odgovore ovim zalutalim frakcijama na adekvatan način, navodeći kur'ansko-sunnetske dokaze o neispravnosti njihovog pravca i shvatanja. Jedan od načina da se sačuva ispravno shvatanje Allahovih, subhanehu ve te'ala, imena i svojstava, i

---

[68] *Mu'attili* su frakcija u islamu koja negira željeno kur'ansko-hadisko značenje teksta, odnosno negiraju Allahova lijepa imena i savršena svojstva. Prvi koji se pojavio sa ovakvim mišljenjem je Džad b. Dirhem. *Džehmijje* su najpoznatija sekta koja pripada *mu'attilama*, zatim ih slijede *mu'atezili* i *eš'arije.*

[69] *Džehmijje* su sekta koja se pripisuje Džehmu b. Safvanu, koji je ubijen 128. h.g. Oni negiraju Allahova lijepa imena i sva Allahova svojstva, za Kur'an kažu da je stvoren, tvrde da je iman samo spoznaja srcem itd.

[70] *Mu'tezili* su frakcija koja se pripisuje islamu. Pojavili su se pred sami kraj emevijske dinastije. Dobili su ime *mu'tezili* zbog toga što je Vasil b. Ata napustio (*i'tezele*) halku učenja imama Hasana el-Basrija. Mu'tezili negiraju sva Allahova svojstva i smatraju da počinilac velikog grijeha nije ni vjernik (mu'min) ni nevjernik (kafir). Osim toga, smatraju da je Kur'an stvoren. Pored ovih navedenih tvrdnji, oni su nosioci i nekih drugih vjerovanja koja su suprotna tvrdnjama ehli-sunneta.

[71] *Eš'arije* su islamska kelamistička (racionalistička) sekta čiji je osnivač Alijj b. Ismail el-Eš'arijj, poznat kao Ebul-Hasen el-Eš'ari, koji je rođen u Basri 250. godine po Hidžri, a preselio 324. godine u Bagdadu. Jedan je od potomaka poznatog ashaba Ebu Musaa el-Eš'arije, radijallahu anhu. Jedan je od islamskih učenjaka trećeg stoljeća. Pred kraj života vratio se na put (mezheb) selefa u potvrđivanju svih Allahovih svojstava. U ovoj fazi napisao je knjigu *El-Ibane*, u kojoj je dao prednost akidi i metodologiji selefa (ispravnih prethodnika) ovog ummeta.

[72] *Maturidije* su islamska kelamistička (racionalistička) frakcija koja se pripisuje Muhammedu b. Muhammedu b. Mahmudu, poznatom kao Ebu Mensur Maturidi. Umro je 332. h.g. Bio je jedan od velikih učenjaka hanefijskog mezheba.

ujedno odgovori ovim zastranjenjima, bilo je i postavljanje pravila i principa vezanih za Allahova lijepa imena i savršena svojstva. Akaidska pitanja zahtijevaju bezuvjetno povinovanje ovim pravilima i principima, jer svako skretanje sa puta ispravnih prethodnika u ovoj oblasti islamske doktrine označava udaljavanje od Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pravca.

PRVO PRAVILO: *Sva Allahova imena su najljepša imena*

Allahova imena su vrhunac onoga što je dobro i lijepo. *El-husna* je množina od *husn*, a to je ono što je najljepše, najbolje.

Uzvišeni Allah kaže:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima"[73]

Ovo znači da su Allahova, tebareke ve te'ala, imena najpotpunijeg i najsavršenijeg značenja; ona su vrhunac svake ljepote, i kao takva pripadaju samo Allahu, subhanehu ve te'ala. Na četiri mjesta u Kur'anu Allah, dželle šanuhu, kazuje da ima najljepša imena:

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُوا۟ ٱلرَّحْمَٰنَ أَيًّا مَّا تَدْعُوا۟ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ

"Reci: 'Zovite: 'Allah', ili zovite: 'Milostivi'. A kako god Ga budete zvali – pa, Njegova su imena najljepša."[74]

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ﴿٨﴾

"Allah, drugog istinskog boga osim Njega nema, najljepša imena ima!"[75]

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima." [76]

Sva ova imena označavaju, sadrže i obuhvataju potpune osobine, svojstva bez ikakvog nedostatka. Naprimjer, ime *El-Hajj* je ime koje

[73] El-A'raf, 180.
[74] El-Isra, 110.
[75] Taha, 8.
[76] El-A'raf, 180.

označava potpuni život – život kojem nije prethodilo beživotno stanje, niti mu slijedi završetak. Život koji nužno povlači za sobom savršeno znanje, moć, vid, sluh itd. *El-'Alim* (Allahovo ime koje označava potpuno znanje) je ime kojem nije prethodilo neznanje, niti ga prati zaborav. Uzvišeni kaže:

قَالَ عِلْمُهَا عِندَ رَبِّى فِى كِتَٰبٍ ۖ لَّا يَضِلُّ رَبِّى وَلَا يَنسَى ﴿٥٢﴾

"O njima zna sve Gospodar moj – u Knjizi je. Gospodaru mome ništa nije skriveno i On ništa ne zaboravlja."[77]

هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ ۖ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ

"On je Allah, Tvorac, Onaj koji iz ničega stvara, Onaj koji svemu daje oblik, On ima najljepša imena."[78]

To je sveobuhvatno znanje, ono koje obuhvata sve stvari, opće i pojedinačne, bilo da su vezane za Njegova djela ili djela Njegovih stvorenja.

وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن
وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ

"U Njega su ključevi svih tajni – samo On ih zna. On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru. I nijedan list ne opadne a da On za njega ne zna. I nema zrna u tminama Zemlje ni ičeg svježeg niti ima ičeg suhog, niti ima bilo čega što nije u jasnoj Knjizi."[79]

Ovo savršenstvo ljepote odnosi se kako na svako Allahovo ime pojedinačno, tako i na ime povezano s drugim imenom – a u ovom slučaju se postiže još veće savršenstvo, kao naprimjer:

إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾

"On je, uistinu, silan i mudar."[80]

Ime *El-'Aziz* ukazuje na *'izzet* (ponos, gordost, silu), a *El-Hakim* ukazuje na mudrost. Spoj ova dva imena je jedna nova savršenost, a to je

[77] Taha, 52.
[78] El-Hašr, 24.
[79] El-En'am, 59.
[80] El-Ankebut, 26.

da uz Njegovu gordost dolazi mudrost. Njegova moć ne povlači za sobom nepravdu (*zulm*) ni ružna djela, kao što je to slučaj kod moćnika, vladara među stvorenjima (kojeg njegova gordost može obuzeti prilikom griješenja, pa da tako čini nepravdu i radi ružna djela). Također, uz mudrost dolazi i Njegova moć, za razliku od mudrosti stvorenja, koja za sobom može povlačiti poniženje i potlačenost. Nekada je čovjek mudar, ali je u isto vrijeme potlačen i ponižen, i tada nije u stanju svoju mudrost prenijeti na druge, niti drugi imaju korist od njegove mudrosti. Nekada vladar može posjedovati određeni vid moći i snage, ali da u isto vrijeme nije mudar. Na taj način, njegovi postupci postaju vid tiranskog postupanja naspram podanika. Spoj ove dvije osobine, moći i mudrosti, vrijedna je vrlina za stvorenje, a šta onda reći kada se ovim savršenim osobinama opiše Gospodar svjetova, subhanehu ve te'ala, onako kako to dolikuje Njegovom veličanstvenom Biću.

DRUGO PRAVILO: ***Allahova imena su vlastita i opisna***

Stvorenja imaju samo vlastita imena, a značenje imena nije uvijek i osobina onoga koji je njime nazvan. Jedan je pjesnik tako rekao nekom čovjeku: "Učinili su ti nepravdu kada su te nazvali Nur (svjetlost). Preče je bilo da te nazovu Zalam (tama)."

Allahova imena su vlastita zbog toga što se odnose na Allahovo Biće (*Zat*), a opisna zbog svog savršenog značenja. Ona su, s jedne strane, sinonimi za Allaha, subhanehu ve te'ala, a s druge strane razlikuju se po svojim posebnim značenjima. Tako su imena: *El-Hajj, El-'Alim, Al-Basir, El-Kadir, Es-Semi', Er-Rahman, El-'Aziz, El-Hakim* u cijelosti Allahova, tebareke ve te'ala, imena, koja se međusobno razlikuju po značenju, tj. značenje imena *El-Hajj* razlikuje se od značenja imena *El-'Alim* ili *El-Kadir* itd. Mnogi kur'anski dokazi potvrđuju ovo pravilo:

وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ

"On je Onaj koji prašta, Samilosni."[81]

وَرَبُّكَ ٱلْغَفُورُ ذُو ٱلرَّحْمَةِ

"Gospodar tvoj mnogo prašta i neizmjerno je milostiv."[82]

[81] Junus, 107.
[82] Kehf, 58.

U drugom ajetu Uzvišeni je nazvan *Er-Rahim* (Samilosni) i opisan svojstvom milosti (*zur-rahme*). Dakle, Allahova imena neodvojiva su od svojih značenja i u vezi s tim postoji konsenzus (*idžma'*) lingvista, tj. *'alimom* (znalcem) se naziva isključivo onaj koji posjeduje znanje, a *semi'*(onaj koji čuje) se kaže za onoga koji ima sluh i čuje. Međutim, postoje i zabludjele skupine, kao što su mu'atili, koje su odvojile Allahova imena od njihovih značenja, odnosno oni smatraju da je Allah, azze ve dželle, *Es-Semi'* – ali bez sluha, *El-Basir* – ali bez vida, *El-'Aziz* (Gordi, Moćni) – ali bez moći itd., te da potvrda svojstava nužno vodi u brojnost onih koji se njima opisuju. Kur'ansko-sunnetski tekstovi i zdrav razum opvrgavaju ovo pogrešno razumijevanje Allahovih imena i svojstava. Naime, u Kur'anu i sunnetu, Allah, subhanehu ve te'ala, opisao je Sebe sa puno osobina, iako je On Jedan i Jedini:

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُۥ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾ وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ذُو
ٱلْعَرْشِ ٱلْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

"Odmazda Gospodara tvoga će, zaista, užasna biti! On iz ničega stvara, i ponovo će to učiniti; On prašta, i pun je ljubavi – Gospodar Arša (tj. Velikog prijestolja koji je visoko iznad stvorenja). On radi šta je Njemu volja."[83]

سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى ﴿١﴾ ٱلَّذِى خَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٢﴾ وَٱلَّذِى قَدَّرَ فَهَدَىٰ ﴿٣﴾ وَٱلَّذِىٓ
أَخْرَجَ ٱلْمَرْعَىٰ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُۥ غُثَآءً أَحْوَىٰ ﴿٥﴾

"Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg, Koji sve stvara i čini skladnim, i Koji sve s mjerom određuje i nadahnjuje, i Koji čini da rastu pašnjaci, i potom čini da postanu suhi, potamnjeli."[84]

U ovim ajetima navodi se dosta osobina za samo Jednoga kojeg opisujemo. Što se tiče razumskih dokaza, dovoljno je istaći da osobine ne predstavljaju ličnosti (u množini), već su to osobine onoga koji ih posjeduje, tj. sve što postoji ima više različitih osobina.

[83] El-Burudž, 12-16.
[84] El-A'la, 1-5.

TREĆE PRAVILO: ***Allahova imena koja ukazuju na osobine prijelazne prirode (mute'addije[85]) obuhvataju tri stvari:***

1. Potvrđivanje tog imena Allahu, subhanehu ve te'ala,
2. Potvrđivanje osobine koju podrazumijeva to ime,
3. Potvrđivanje propisa koji za sobom povlači to ime.

Kao dokaz za ova pravila, učenjaci navode izostanak kazne drumskim razbojnicima ako se pokaju, zbog riječi Allaha, dželle ve 'ala:

إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ مِن قَبْلِ أَن تَقْدِرُوا۟ عَلَيْهِمْ ۖ فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٤﴾

"Ali ne i za one koji se pokaju prije nego što ih se domognete! I znajte da je Allah Onaj koji prašta i Samilosni."[86]

Dakle, ova dva imena u ajetu ukazuju na to da je Allah njima oprostio (jer je Onaj koji prašta), a smilovao im se time što je izostavio kaznu za to djelo (jer je Samilosni).

Evo još jednog primjera: ime *Es-Semi'* (Onaj koji sve čuje) podrazumijeva:

1. potvrdu imena *Es-Semi'*,
2. potvrdu osobine slušanja, tj. da Allah, azze ve dželle, sve čuje, i
3. potvrdu onoga što za sobom povlači, a to je da čuje i tajno došaptavanje:

وَٱللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَآ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ﴿١﴾

"A Allah čuje razgovor vaš međusobni. Jer Allah uistinu sve čuje i sve **vidi."[87]**

ČETVRTO PRAVILO: ***Allahova imena u potpunosti su svojim značenjem istovjetna sa Allahovim Bićem i Njegovim osobinama:, onim što sadrže (tedammun) i onim što iz njih obavezno proizlazi (iltizam).***

Naprimjer: ime *El-Halik* (Stvoritelj) upućuje na:

---

[85] *Mute'adijje*, osobine prijelazne prirode, tj. osobine koje se odražavaju na druge. Npr. Allahova imena: *El-Gafur, Er-Rezzak, Er-Rahman* odražavaju se na stvorenja, prenose se na druge. Allah je Taj koji prašta robovima, opskrbljuje stvorenja, koji je milostiv prema njima itd. *Gajri muet'adijje* su osobine neprijelazne prirode, tj. ne prenose se na drugog, npr. Allahova imena: *El-Hajj* (Živi), *El-Vahid* (Jedini).

[86] El-Maide, 34.

[87] El-Mudžadele, 1.

1. Allahovo Biće (mutabeka – istovjetnost),

2. na Allahovu, azze ve dželle, osobinu stvaranja (tedammun – sadržajnost),

3. obavezno znanje i moć (iltizam- nužnoproizlazeći zaključak). Jer Stvoritelj mora znati stvoriti i mora imati moć da stvori.

Naprimjer, kada kažemo "automobil", to upućuje da je pojam automobila u cjelini istovjetan njegovom izgledu (*mutabeka*) i upućuje da sadrži dijelove poput: vrata, motor, točkove... (*tedammun*). Ono upućuje također na činjenicu nužnoproizlazećeg zaključka da je morao biti proizveden, te podrazumijeva postojanje njegovog proizvođača (*iltizam*). Ovaj *iltizam* (princip nužnoproizlazećeg zaključka) veoma je bitan i koristan za onoga koji traži znanje, i koga Allah, subhanehu ve te'ala, počasti razumijevanjem obavezujućih stvari. Takav pojedinac moći će jednim dokazom riješiti nekoliko šerijatskih pitanja (*mes'ela*).

Da bismo bolje shvatili *iltizam* – nužnoproizlazeći zaključak, navest ćemo primjer:

Da li je postaču dozvoljeno da otpočne post u stanju džunupluka, nakon spolnog snošaja? U sljedećem ajetu iltizamom se dokazuje da je to dozvoljeno:

فَٱلۡـَٔـٰنَ بَٰشِرُوهُنَّ وَٱبۡتَغُواْ مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَكُمۡۚ وَكُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ ٱلۡخَيۡطُ
ٱلۡأَبۡيَضُ مِنَ ٱلۡخَيۡطِ ٱلۡأَسۡوَدِ مِنَ ٱلۡفَجۡرِۖ ثُمَّ أَتِمُّواْ ٱلصِّيَامَ إِلَى ٱلَّيۡلِۚ

"Zato se sada sastajte sa njima (tj. dozvoljava vam se da u noćima posta imate odnos sa ženama vašim) u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. I jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite sve do noći."[88]

Ajet jasno ukazuje da je dozvoljeno imati spolni odnos sa ženom sve do samog nastupa imsaka. Dakle, iltizamom – nužnoproizlazećim zaključkom, automatski se podrazumijeva da će onaj koji ima spolni odnos do samog početka imsaka (nastupa posta) ući u imsak (početak posta) džunup, što ukazuje da je takav postupak dozvoljen.

PETO PRAVILO: ***Allahova imena su tevkifijje, tj. ekscerpiraju se samo iz Kur'ana i sunneta. U njima nema mjesta za razum ('akl).***

---

[88] El-Bekare, 187.

Sve što je objavljeno u Kur'anu i sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obaveza je potvrditi, bez ikakvog dodavanja ili oduzimanja. Allah, tebareke ve te'ala, na više mjesta u Kur'anu pojašnjava da je jedan od najvećih grijeha kazati nešto o Allahu, tebareke ve te'ala, bez znanja:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَٱلْإِثْمَ وَٱلْبَغْىَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا۟ بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا وَأَن تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

"Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate."[89]

Znači, mi potvrđujemo sva imena kojima je Allah, subhanehu ve te'ala, nazvao Sebe i kojma Ga je nazvao Njegov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem. Jednoglasno mišljenje islamskih učenjaka jeste da Allaha nije dozvoljeno nazvati nekim imenom kojim On nije nazvao Sebe, niti je o njemu obavijestio u Kur'anu i sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jer, Allahova imena su *tevkifijje* (tj. ekscerpiraju se samo iz Kur'ana i sunneta, bez dodavanja i oduzimanja). Na tom mjestu nema prostora za razum, jer sam razum nije u stanju da spozna imena koja odgovaraju Allahu, subhanehu ve te'ala, niti je u stanju da dokuči suštinu uzvišenih svojstava i lijepih imena koja pripadaju Allahu, tebareke ve te'ala. Zato nazivanje Allaha nekim od imena kojim nije Sebe nazvao predstavlja govor o Allahu bez znanja, a to je Allah, subhanehu ve te'ala, strogo zabranio Svojim robovima. Ibn Hazm je rekao: "Nije dozvoljeno da se Allah naziva nekim drugim imenom osim onim kojim je On Sebe nazvao ili obavijestio u Svojoj Knjizi ili u sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili je došlo konsenzusom učenjaka, pa makar imalo tačno značenje; i nije dozvoljeno da se ono pripisuje Allahu."[90] Imam Nevevi, rahimehullah, kazao je: "Allahova imena su *tevkifijje*. Njemu se ne pripisuju imena osim sa jasnim, vjerodostojnim dokazom."

Ebu Kasim el-Kušejri, rahimehullah, rekao je: "Allahova imena se ekscerpiraju iz Kur'ana, sunneta i konsenzusa učenjaka. Obaveza je da se svako ime koje je se nalazi u Kur'anu i sunnetu, pripiše Allahu, dželle ve

[89] El-A'raf, 33.
[90] *Faslu fil-mileli vel-ehva'i ven-nihel.*

'ala, u Njegovom opisu. A ono što nije preneseno valjanim dokazom – ostavlja se, pa makar njegovo značenje bilo ispravno."[91] Dakle, sve ove i mnoge druge izreke učenjaka potvrđuju da razum nije u stanju dokučiti Allahovo pravo u tim imenima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nisam u stanju ispoljiti Tebi zahvalu. Ti si Onakav kako si o Sebi pohvalu iznio."[92] Također, u navedenom ajetu jasno se zabranjuje da se govori o Allahu bez znanja. Nazvati Allaha imenom kojim Sebe nije nazvao, veliki je grijeh i zločin naspram Allahovog prava. Svi znamo da osoba koja je sebi odabrala određeno ime i želi da je drugi tim imenom oslovljavaju, nije zadovoljna da se zove i doziva nekim drugim imenom, naprimjer, da joj se kaže: "Od danas se zoveš tako i tako". Kada s ovim nije zadovoljno obično stvorenje, kako tek da bude zadovoljan Uzvišeni Stvoritelj?!

ŠESTO PRAVILO: ***Allahova imena nisu ograničena određenim brojem,***

Što znači da njihov broj poznaje samo Allah Uzvišeni, što smo detaljno pojasnili.

SEDMO PRAVILO: ***Zabrana patvorenja Allahovih, subhanehu ve te'ala, imena (ilhad).***

Ilhad ima značenje: patvorenje, iskretanje, izvrtanje, negiranje, poricanje Allahovih imena i ajeta. Sva navedena značenja ukazuju na odstupanje od onoga što je obaveza spram njih.

Allah, dželle dželaluhu, kaže:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ أَسْمَٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima. A klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!"[93]

Allah, tebareke ve te'ala, kaže u ovom ajetu: "**...a klonite se onih koji iskreću Njegova imena.**" Katade, rahimehullah, kaže: "Tj. koji Mu pripisuju svakakva imena." Riječ spomenuta u ajetu u svojoj osnovi u

[91] *Subulus-selam.*
[92] Muslim.
[93] El-A'raf, 180.

arapskom jeziku znači *devijaciju, odstupanje.*

Ibn Tejmijje, rahimehullah, u svom djelu A*kidetul-vasitijje*, rekao je: "Ne činimo ilhad u pogledu Allahovih imena, niti u pogledu kur'anskih ajeta."

Znači da *ilhad* (izvrtanje, iskretanje) može biti u Allahovim, tebareke ve te'ala, lijepim imenima, ali i u Njegovim ajetima, kao što i Kur'an na to ukazuje:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ أَسْمَـٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ

"A Allahova imena su najljepša – zato Ga zovite njima. A klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!"[94]

[94] El-A'raf, 180.

ISKRIVLJIVANJE (*ILHAD*) ALLAHOVIH IMENA

Iskrivljivanje Allahovih imena podrazumijeva mijenjanje ili negiranje njihovog stvarnog i Objavom potvrđenog značenja. Postoji pet vrsta devijacija u pogledu Allahovih imena i svojstava:

1. Nazivati Svevišnjeg Allaha imenima kojima On nije Sebe nazvao

Kao naprimjer nazvati Uzvišenog Allaha imenom "Otac", kojim su Ga nazvali kršćani, ili za Isaa reći da je "sin Božiji", ili reći "Uzrok" ili "Činilac", kako su Ga nazvali filozofi. Ovo sve spada u *ilhad* (izvrtanje i iskrivljivanje) Allahovih, azze ve dželle, imena. Na početku smo spomenuli da su Allahova imena *tevkifijje*, odnosno da se ekscerpiraju isključivo iz Kur'ana i sunneta i zato Allahu, dželle ve 'ala, ne možemo pripisati ime koje se ne nalazi u Kur'anu i sunnetu. U slučaju da se Allah, dželle ve 'ala, nazove nekim imenom koje se ne nalazi ni u Kur'anu ni u sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to ukazuje na *ilhad*, tj. iskrivljivanje Allahovih lijepih imena. Nazvati Allaha, subhanehu ve te'ala, imenom kojim On Sebe nije nazvao, predstavlja ružan odnos i ponašanje naspram Uzvišenog Allaha i veliku nepravdu i neprijateljstvo prema pravu koje On ima kod nas. Shodno tome, niko nema pravo nazivati Allaha, dželle ve 'ala, imenom kojim On, subhanehu ve te'ala, nije Sebe nazvao, jer takvo postupanje strogo je zabranjeno i odvodi počinioca na put nevjerstva.

2. Negirati neka od Allahovih lijepih imena kojima je On Sebe nazvao

Druga vrsta je suprotna prvoj, tj. negirati sva Allahova, tebareke ve te'ala, imena ili neka od njih. Postavljamo pitanje: *Kako dolazi do ove vrste ilhada?*

Kada Allah, subhanehu ve te'ala, u Kur'anu ili sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdi neko ime za Sebe, i vjernici su obavezni potvrditi to ime. U slučaju da negiramo ili se udaljimo od suštinskog i stvarnog značenja nekog Allahovog imena, to se smatra iskrivljivanjem Allahovih, dželle šanuhu, imena. Neke sekte poznate su po ovoj vrsti *ilhada*, kao što su džehmije, koji negiraju sva Allahova lijepa imena. Naime, džehmije smatraju da potvrđivanjem imena Allahu, tebareke ve te'ala, Njega poistovjećujemo sa stvorenjima. Naravno, ovakva tvrdnja je neispravna.

3. Negirati neko od svojstava na koje ukazuje Allahovo ime, tj.

potvrditi ime, ali negirati svojstvo koje proizlazi iz tog imena

Kao naprimjer tvrditi da je Allah, tebareke ve te'ala, Onaj koji sve čuje, ali da ne posjeduje svojsto sluha, ili da je On taj koji sve vidi, ali ne posjeduje svojstvo vida, ili da je On taj koji stvara, ali ne posjeduje svojstvo stvaranja, ili da je On taj koji sve može, ali ne posjeduje svojstvo snage. Ovakvo mišljenje zastupaju *mu'tezili*. Jedna skupina mu'tezila smatra da su to imena bez suštinskog značenja i da kao takva ne upućuju na neko od svojih značenja, dok drugi smatraju da su ta imena jedno, naprimjer imena: *Es-Semi'*, *El-Basir*, *El-'Alim* i dr., ulaze u okvir jednog imena, razlikujući se samo u harfovima. Sve ove tvrdnje su netačne, jer nije moguće vjerovati u Allahova lijepa imena bez vjerovanja u njihovo značenje, odnosno svojstvo na koje to ime upućuje.

4. Potvrditi Allahova lijepa imena i savršena svojstva, ali poistovjetiti osobine Stvoritelja sa osobinama stvorenja (*temsil*)

Pod ovim ilhadom podrazumijeva se udaljavanje od pravog značenja Allahovih lijepih imena i svojstava, u smislu da se svojstvo Allahovog, dželle ve 'ala, vida, koje proizlazi iz imena *El-Basir* (Onaj koji sve vidi), poistovjeti sa vidom stvorenja, da se svojstvo Allahovog znanja poistovjeti sa znanjem stvorenja, da se svojstvo Allahovog oprosta poistovjeti sa našim oprostom i sl. Obaveza je potvrditi Allahova lijepa imena i savršene atribute kojima se On, subhanehu ve te'ala, opisao i kojima Ga je opisao Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i to bez izmjene (*tahrifa*), poricanja (*ta'tila*), zalaženja u kakvoću (*tekjifa*) i poređenja (*temsila*).

5. Allahovim lijepim imenima nazvati lažna božanstva

Naprimjer, kada neko lažna božanstva nazove imenom *el-ilah* ili da iz Allahovog imena izvede jedno od imena za lažna božanstva, primjerice ime *Lat*, koje su mnogobošci izveli iz imena *El-Ilah*, ili *'Uzza* od *El-'Aziz*, ili *Menat* od imena *El-Mennan*.

Allahova, subhanehu ve te'ala, imena pripadaju samo Njemu, azze ve dželle, i nije dozvoljeno iz Njegovih imena izvoditi imena za lažna božanstva.

Pripadnici ehli-sunneta ne čine *ilhad* u Allahovim imenima, naprotiv, oni potvrđuju sva imena koja je Allah, tebareke ve te'ala, potvrdio za Sebe i ono na šta ta imena upućuju, tj. ono što ona iziskuju, onako kako to želi Allah, subhanehu ve te'ala, tvrdeći da je u očitoj zabludi svaki onaj koji postupi drugačije u tome.

ISKRIVLJIVANJE (*ILHAD*) U ALLAHOVIM AJETIMA (ZNAKOVIMA, DOKAZIMA)

Dvije su vrste Allahovih ajeta (znakova):

Prva vrsta: kosmički ajeti, tj. ajeti koji su vezani za Allahovo stvaranje i uređenje, kao što Uzvišeni Allah kaže:

وَمِنْ ءَايَٰتِهِ ٱلَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ

"I od znakova Njegovih je noć i dan, i Sunce i Mjesec..."[95]

وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ إِذَآ أَنتُم بَشَرٌ تَنتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ
خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِى
ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦ خَلْقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفُ
أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَٰنِكُمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّلْعَٰلِمِينَ ﴿٢٢﴾ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦ مَنَامُكُم بِٱلَّيْلِ
وَٱلنَّهَارِ وَٱبْتِغَآؤُكُم مِّن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ
ءَايَٰتِهِۦ يُرِيكُمُ ٱلْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَيُحْىِۦ بِهِ ٱلْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَآ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٥﴾ وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَن تَقُومَ
ٱلسَّمَآءُ وَٱلْأَرْضُ بِأَمْرِهِۦ ۚ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ ٱلْأَرْضِ إِذَآ أَنتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾

"Jedan od znakova Njegovih je to što vas od zemlje stvara, i odjednom vas, ljudi, svuda ima razasutih; i jedan od znakova Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav i samilost – to su, zaista, pouke za ljude koji razmišljaju; i jedan od znakova Njegovih je stvaranje nebesa i Zemlje, i raznovrsnost jezika vaših i boja vaših – to su, zaista, pouke za one koji znaju; i jedan od znakova Njegovih je san vaš noću i po danu, i nastojanje vaše da steknete nešto iz obilja Njegova – to su, zaista, pouke za ljude koji čuju; i od znakova Njegovih je to što vam On pokazuje munju da biste osjetili strah i nadu, i spušta vam s neba

[95] El-Fussilet, 37.

vodu, pa oživljava njome zemlju nakon mrtvila njenog. – Uistinu, u tome su znaci za ljude koji razumiju! I od znakova Njegovih je što postoji nebo i Zemlja po naredbi Njegovoj. Zatim, kad vas pozove zovom iz Zemlje – gledajte! Vi izlazite!"[96]

Ovo su kosmički ajeti (znakovi, dokazi) čija se važnost ogleda u tome što niko od stvorenja nije u stanju da stvori Sunce ili Mjesec, ili da donese dan poslije noći, i obrnuto. *Ilhad* u ovakvim ajetima odnosi se na pripisivanje stvaranja i određivanja nekom drugom mimo Allaha, subhanehu ve te'ala, bez obzira da li se to pripisalo samostalnom biću ili dovelo u vezu saučesništva sa Uzvišenim Allahom, kao sudrug ili pomagač. Uzvišeni Allah je rekao:

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُۥ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

"Reci: 'Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći."[97]

U ovom ajetu Uzvišeni Allah negirao je sva lažna božanstva za koja su se mušrici Mekke vezivali, negirao je da ima sudruga ili pomagača u vlasti. Zatim je Allah, dželle ve 'ala, poslije toga ukazao na četvrtu stvar:

وَلَا تَنفَعُ ٱلشَّفَٰعَةُ عِندَهُۥٓ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُۥ

"Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti..."[98]

Naime, mušrici će potvrditi da njihovi kipovi, božanstva uistinu nemaju vlast i ne učestvuju u stvaranju sa Uzvišenim Allahom, niti Mu pružaju bilo kakvu pomoć u tome. Međutim, mušrici uporno tvrde da se njihova božanstva zauzimaju za njih kod Allaha. Ovim ajetom Allah, dželle ve 'ala, prekinuo je svaku nit vezivanja za nešto ili nekoga drugog mimo Allaha, tebareke ve te'ala.

Druga vrsta: zakonodavni ajeti, to su ajeti Objave – ajeti sa kojima su došli poslanici, poput Kur'ana.

---

[96] Er-Rum, 20-25.
[97] Saba, 22.
[98] Saba, 23.

Uzvišeni Allah je rekao:

تِلْكَ ءَايَـٰتُ ٱللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِٱلْحَقِّ ۚ وَإِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

"To su Allahove pouke koje Mi tebi istinito kazujemo – a ti si, zaista, poslanik!"[99]

وَقَالُوا۟ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ ءَايَـٰتٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۖ قُلْ إِنَّمَا ٱلْـَٔايَـٰتُ عِندَ ٱللَّهِ وَإِنَّمَآ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

"I govore: 'Zašto mu od Gospodara njegova nisu neka čuda poslana?' Reci: 'Čuda su jedino u Allaha – a ja samo jasno opominjem!' A zar im nije dosta to što Mi tebi objavljujemo Knjigu koja im se kazuje. U njoj je, doista, blagodat i pouka narodu koji vjeruje."[100]

Ovdje se pod *ilhadom* podrazumijeva poricanje ajeta mijenjanjem njihovog značenja ili odstupanjem od onoga što ajeti nalažu. U ovom smislu poricanje se odnosi na tvrdnju da navedeni ajeti nisu objava od Allaha, odnosno pojedinac poriče osnovu ovih ajeta ili poriče samo neku od njihovih obavijesti u isto vrijeme potvrđujući njihovu osnovu. Primjer za poricanje ajeta u osnovi jeste nečija tvrdnja da kazivanje o vlasnicima slona nije istinito i da Allah, dželle ve 'ala, na njih nije poslao ptice. Mijenjanje značenja odnosi se na mijenjanje riječi ajeta, izbjegavanje ili negiranje njihovog suštinskog, pravog značenja. Npr, da se u ajetima:

ٱلرَّحْمَـٰنُ عَلَى ٱلْعَرْشِ ٱسْتَوَىٰ ﴿٥﴾

"Milostivi se iznad Arša uzvisio"[101],

ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ

"Zatim se uzvisio iznad Arša"[102],

umjesto termina استوى –"*isteva*"(uzdignuće iznad), koji se navodi u

[99] El-Bekare, 252.
[100] El-Ankebut, 50-51.
[101] Taha, 5.
[102] Furkan, 59.

ajetu – upotrijebi termin استولى –"*istevla*", što znači "zagospodariti", čime se mijenja riječ u ajetu. Ili, primjer mijenjanja značenja Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*Naš Gospodar se spušta (jenzilu) na dunjalučko nebo...*", oni koji iskrivljuju značenje kažu: "Spušta se Njegova naredba".

Svako mijenjanje pravog značenja ajeta i hadisa predstavlja neizvršavanje naredbi i kršenje zabrana objavljenih u njima.

Uzvišeni Allah kaže:

وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

"I onome ko u njemu bilo kakvo nasilje učini (*ilhad*), dat ćemo da patnju nesnosnu **iskusi."**[103]

Svako griješenje u Allahovim zakonodavnim ajetima predstavlja *ilhad*, jer je to odstupanje od onoga na što ajeti obavezuju. Vjernicima je stavljeno u obavezu da postupaju u skladu sa Allahovim, subhanehu ve te'ala, naredbama i da se klone Njegovih zabrana. Svako odstupanje od ovog principa predstavlja vrstu *ilhada*, koji nekada počinioca može odvesti u širk (mnogoboštvo), a nekada u kufr (nevjerstvo), zavisno od toga u čemu se nađe. Uzvišeni Allah prijeti svima onima koji iskrivljuju i negiraju (*ilhad*) bilo koji od Allahovih ajeta:

وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ أَسْمَـٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾

"A klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!"[104]

---

[103] El-Hadždž, 25.
[104] El-A'raf, 180.

NAJVELIČANSTVENIJE ALLAHOVO, SUBHANEHU VE TE'ALA, IME

Pripadnici ehli-sunneta vel-džemata smatraju da Kur'an i sunnet ukazuju na odabranost nekih Allahovih, subhanehu ve te'ala, imena u odnosu na Njegova druga imena, odnosno da imaju jača značenja, isto kao što je slučaj i sa određenim surama i ajetima u Kur'anu. Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je: "Nije poznato da je postojalo razilaženje kod selefa – ashaba i onih koji su ih u dobru slijedili – kada je riječ o ovom pitanju. Čak je njihov govor prenesen *mutevatir*[105] putem. Mišljenja onih koji su smatrali da je nemoguće da je jedan dio Kur'ana bolji od drugoga, kao i Allahova lijepa imena, pojavio se poslije drugog stoljeća, i to onoga trenutka kada se pojavilo učenje *džehmija* o stvorenosti Kur'ana."[106] Također je Ibn Tejmijje, rahimehullah, kazao: "Za tvrdnju onih koji kažu da je nemoguće da su neka Allahova imena vrednija od drugih – ne postoji nikakav dokaz."[107]

U prilog odabranosti nekih Allahovih imena govore mnogi Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, hadisi:

Prenosi se od Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "*Koji je najveličanstveniji ajet u Allahovoj Knjizi?*", a on je rekao: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", ponovivši to više puta, da bi na kraju rekao: "Ajetul-Kursijja (ajet Pijedestala, Prijestolja)." Na to mu je Poslanik rekao: "*Čestitam na znanju, Ebu Munzire!*"[108]

Od Ebu Zerra, Džunduba b. Džunade prenosi se da je upitao: "Allahov Poslaniče, šta je najveće od onoga što je tebi objavljeno?" Odgovorio je: "*Ajetul-Kursijja*:

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ

[105] Mutevatir-hadis je onaj hadis koji prenosi velika skupina u svakoj generaciji seneda od druge skupine (ranije), gdje se običajima ne daje prostor (da na bilo koji način utječu na mutevatir). Svi oni su složni i jedinstveni u odbacivanju svake laži (od koje je mutevatir-hadis čist), jer se oslanjaju na posebno sigurne izvore.

[106] *Medžmu'ul-fetava*; *Dževabu ehlil-'ilmi vel-imani*.

[107] *Dževabu ehlil-'ilmi vel-imani*.

[108] Buhari i Muslim.

'Allah, osim Kojeg drugog istinskog boga nema, Živi je i Vječni Održavatelj!"'[109]

Prema mišljenju islamskih učenjaka, Ajetul-Kursijja je najvredniji ajet zbog toga što obuhvata sve vrste tevhida. Tevhid er-rububijje (izdvajanje Allaha u stvaranju, odredbi i održavanju), i tevhid el-uluhijje (da se samo On, Allah, obožava), i tevhid esma-illahil-husna (da On posjeduje lijepa imena i savršena svojstva). Ovaj ajet ukazuje na savršene osobine Allaha, tebareke ve te'ala, i na propise koji proizlaze iz tih savršenih osobina, a negira bilo koji vid manjkavosti u Njegovim savršenim osobinama.

Neki učenjaci smatraju da se imena i zamjenice koje se odnose na Allaha, subhanehu ve te'ala, u ovom ajetu spominju šesnaest puta, a sve one upućuju na Allahovu veličinu, pa je iz tog razloga ovo najuzvišeniji ajet u Kur'anu, a Allah najbolje zna.

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jednom prilikom kod Ubejja b. Ka'ba, dok je ovaj klanjao namaz, i rekao mu: 'O *Ubejje!*' Ubejj se okrenuo, ne odazvavši se, a on mu je ponovio: 'O *Ubejje!*' Ubejj je tada završio namaz i odazvao se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: 'Mir s tobom, Allahov Poslaniče!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*I s tobom mir! Šta te navelo da se ne odazoveš kada sam te pozvao?*' On je odgovorio: 'Allahov Poslaniče, klanjao sam.' Na to mu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '*Zar ti u onome što je Allah meni objavio nije poznato:*

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱسْتَجِيبُوا۟ لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

'O vjernici! Odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati.'[110]

On je rekao: 'Dakako, Allahov Poslaniče! Odazivam se!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ga je upitao: '*Hoćeš li da te upoznam sa surom kojoj slična nije objavljena, ni u Tevratu, ni u Indžilu, ni u Zeburu, niti je objavljena u Furkanu?!*' Ubejj je rekao: 'Da, Allahov Poslaniče!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: '*Ne bih htio izaći na ova vrata prije nego što ti to kažem.*' Zatim (Ebu Munzir) kazuje: 'Allahov Poslanik,

[109] Prenose: En-Nesai, Ahmed, El-Bejheki, Et-Taberani i Ebu Ja'la.
[110] El-Enfal, 24.

sallallahu alejhi ve sellem, uzeo me za ruku govoreći, dok sam ja usporavao bojeći se da ne dođemo do vrata prije nego što završi. Kada smo se približili vratima, upitao sam: 'O Allahov Poslaniče! Koja je to sura o kojoj si obećao obavijestiti me?' Rekao je: '*Ona što je učiš u namazu...!*' Proučio sam mu *Ummul-Kur'an* (El-Fatiha), a on je rekao: '*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život! Allah nije objavio ni u Tevratu ni u Indžilu, ni u Zeburu, ni u Furkanu, suru kao što je ova. To je sedam ajeta koji se ponavljaju!*'"[111]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Dok je jedne prilike kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio Džibril, začula se neka škripa. Džibril je pogledao prema nebu, rekavši: '*To se otvaraju nebeska vrata koja nikada do sada nisu otvarana!' Zatim je dodao: 'Otuda je sišao melek, došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu: 'Raduj se dvama svjetlima koja su ti, mimo drugih vjerovjesnika, data. To su: 'Početak Knjige' i 'posljednji ajeti sure El-Bekare'. Nećeš proučiti ništa od toga a da ti neće biti dato ono što se tim ajetima traži od Allaha.*'"[112]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Da li ima neko od vas ko nije u stanju proučiti trećinu Kur'ana u toku noći?*" Prisutni su kazali: "A kako da proučimo trećinu Kur'ana u toku noći?" Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Kul-huvallahu ehad (Reci: On, Allah, jeste – Jedan)', odgovara trećini Kur'ana.*"[113]

Postoji još mnogo drugih hadisa koji ukazuju na vrijednost određenih sura ili ajeta. Ali, kao što smo naveli, postoje skupine koje tvrde da nije moguće jedan dio Kur'ana smatrati boljim od drugog dijela i jačeg značenja, a isto tako tvrde da se neka Allahova lijepa imena ne mogu smatrati vrednijim od drugih. Ovo je tvrdnja *eš'arija* i pripadnika *ehlul-kelama* (apologetičara, racionalista), koji su ove i druge slične tekstove pojasnili na način koji nije bio poznat prvim generacijama muslimana.

Iz navedenih predaja možemo zaključiti da su neki ajeti jačeg značenja od drugih ajeta, kao i da su neke sure jačeg značenja od drugih sura. Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je najveće Allahovo ime u nekoliko hadisa, u kojima kaže da – kada se Allah, tebareke ve te'ala, zamoli tim najvećim imenom, On će se odazvati molbi i

[111] Prenosi ga Et-Tirmizi i navodi: "To je sedam posebnih ajeta i Kur'an časni koji ti objavljujemo." Zatim kaže: "Hadis je hasen-sahih."
[112] Muslim.
[113] Buhari i Muslim.

udovoljiti potrebi onoga koji Ga doziva i traži od Njega. Navest ćemo neke od tih hadisa, a zatim ćemo navesti i mišljenja učenjaka vezana za ovo najveličanstvenije Allahovo ime.

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je sjedio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a nekakav čovjek je klanjao, a potom uputio dovu:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ ، يَا ذَا الْجَلاَلِ وَالإِكْرَامِ ، يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ ...

"Allahumme inni es'eluke bi enne Lekel-hamd, la ilahe illa Ente, Ente El-Mennanu[114], Bedi'us-semavati vel-erd, ja Ẓel-dželali vel-ikram, ja Hajju ja Kajjumu!"

(Allahu moj! Molim Te zato što Tebi pripada potpuna hvala, nema istinskog boga osim Tebe, Ti si El-Mennan, Bedî'us-semavati vel-erd, ja Zel-dželali vel-ikram, ja Hajju, ja Kajjumu!)

Čuvši to, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Molio je Allaha Njegovim velikim imenom kojim, kada se moli, biva uslišano, a kada se traži, biva darovano!*"[115]

Od Abdullaha b. Burejde, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo čovjeka koji kaže:

+اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ...

"Allahumme inni es'eluke bi enneke Ente-llahu el-Ehadu es-Samedul-lezi lem jelid ve lem juled ve lem jekun lehu kufuven ehad!"

(Moj Allahu! Obraćam Ti se sa svjedočenjem da si samo Ti Allah, Jedini. Ti si Onaj kome se sve obraća (*Es-Samed*), koji nije rodio, niti je rođen, i kome niko ravan nije!)

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu je rekao: "*Molio si Allaha, subhanehu ve te'ala, Njegovim najvećim imenom (ismullahil-a'ẓam) kojim, kada se nešto traži, Allah mu dadne i kojim, ako se Allah moli njime, On se odaẓove.*"[116]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuvši jednog čovjeka kako govori u namazu:

---

[114] U rivajetu: "El-Hannan, El-Mennan..."

[115] Ahmed, Ebu Davud, Ibn Hibban i El-Hakim. Šejh Albani kaže da je hadis vjerodostojan.

[116] Prenose Ebu Davud, Et-Tirmizi, Ibn Madže, Ibn Hibban i El-Hakim, a šejh Albani kaže da je hadis vjerodostojan.

اللهُمَّ إِني أَسأَلُكَ باسمِكَ الأحَدِ الصَّمَدِ ، الذي لم يَلِدْ ولم يُولَدْ ، ولم يَكُنْ له كُفُوا أَحَدٌ : أن تَغْفِرَ لي ذُنُوبي ، إِنَّكَ أَنتَ الغَفُورُ الرحيمُ

"Allahumme inni es'eluke bi-smike el-Ehad es-Samed, ellezi lem jelid ve lem juled ve lem jekun lehu kufuven ehad, en tagfire li zunubi, inneke Entel-Gafuru er-Rahim!"

(Allahu moj! Ja Te molim Tvojim imenom El-Ehad, Es-Samed – Ti si Onaj koji nije rodio, niti je rođen, i kome niko ravan nije – da mi oprostiš moje grijehe, jer si Ti, uistinu, Onaj koji mnogo prašta i koji je milostiv!) – rekao je: *"Njemu je oprošteno, njemu je oprošteno, njemu je oprošteno!"*[117]

Kada je riječ o pitanju Allahovog najveličanstvenijeg imena, postoje četiri mišljenja učenjaka.

Prvo mišljenje:

Najveličanstvenije Allahovo ime nije samo jedno određeno ime Uzvišenog. Učenjaci koji zastupaju ovo mišljenje smatraju da je svako Allahovo ime veličanstveno i veliko, i negiraju postojanje određenih Allahovih, subhanehu ve te'ala, imenâ koja su jačeg značenja od drugih Allahovih lijepih imena. Imam Ibn Hadžer, rahimehullah, navodi imena nekih učenjaka koji su ovako tvrdili, poput: Ebu Džafera et-Taberija, Ebu Hasana el-Eš'arija, Ebu Hatima, Ibn Hibbana, kadije Ebu Bekra el-Bakalanija.

Drugo mišljenje:

Najveličanstvenije Allahovo, dželle ve 'ala, ime je svako ono ime kojim rob iz sveg srca zamoli Allaha za nešto. Onoga trenutka kada je u potpunosti predan i srcem i mislima Allahu, tebareke ve te'ala, pa u takvom stanju zatraži nešto od Allaha, bilo kojim Njegovim imenom – tada je to ime najveličanstvenije Allahovo, dželle ve 'ala, ime i takvome će se Gospodar odazvati. Ovo je mišljenje Džafera es-Sadika i drugih. Naime, prenosi se da je jedan čovjek upitao Džafera es-Sadika: "Koje je najveličanstvenije Allahovo ime?", pa mu je odgovorio: "Ustani i okupaj se u tom izvoru (bazenu)" – koji se nalazio u njihovoj blizini – "a ja ću te poslije podučiti najveličanstvenijem Allahovom imenu." Iako je bio zimski period i veoma hladno, čovjek se spustio do izvora i okupao se. Međutim, kada je pokušao da izađe, Džafer je naredio ostalim prijateljima da ga spriječe da izađe i da ga vrate u tu vodu. Na početku je čovjek pomislio da

[117] Prenose Ebu Davud, En-Nesai i Ahmed, a hadis je dobar.

je to šala, pa je pokušao ponovo, ali oni su ga opet vratili u vodu, koja je naravno bila jako hladna. Pokušao je i treći put, ali je bilo uzalud. U tom trenutku pomislio je da ga žele ubiti. Zato ih je zamolio da ga puste, da mu dozvole da izađe. No, oni su ga i dalje sprečavali da izađe. Vidjevši da je vrag odnio šalu i da su oni odlučni da ga na taj način ubiju, podigao je ruke i zamolio Uzvišenog Allaha da mu podari pomoć i izlaz iz ove teške situacije. Kada su to čuli, odmah su ga izvadili iz vode, dali mu odjeću i ostavili u takvom stanju. Kada je došao kod Džafera, kazao je: "Sada me poduči tom imenu." Džafer mu je kazao: "Ali ti znaš to veličanstveno ime! Već si dovio Allahu tim imenom, a On ti se odazvao." Čovjek je kazao: "A kako to?" Džafer odgovori: "Zaista je svako Allahovo ime vrhunac veličanstvenosti. No, onoga trenutka kada čovjek veže svoje srce za nekog drugog mimo Allaha, tebareke ve te'ala, pa takvome neće koristiti veličanstvenost tog imena. Onaj koji spomene i zamoli Allaha, subhanehu ve te'ala, u trenutku kada u njegovom srcu ne postoji žudnja i čežnja za nekim drugim mimo Allaha, subhanehu ve te'ala, tada je ime koje spomene najveličanstvenije Allahovo ime."[118]

Treće mišljenje:

Allahovo najveličanstvenije ime postoji, ali ga je Uzvišeni Allah sakrio od stvorenja.

Četvrto mišljenje:

Ovo mišljenje je ujedno i najispravnije: postoji najveličanstvenije (jedinstveno) Allahovo, tebareke ve te'ala, ime. Međutim, učenjaci koji zastupaju ovaj stav razišli su se kada je riječ o pitanju preciziranja tog imena. Imam Ševkani, rahimehullah, kazao je: "Kada je riječ o pitanju preciziranja najvećeg Allahovog imena, postoji razilaženje učenjaka, tako da broj njihovih mišljenja dostiže brojku od četrdeset različitih mišljenja.

Imam Sujuti, rahimehullah, napisao je posebno djelo navodeći sva njihova mišljenja."[119] Zbog jačine njihovih dokaza, navest ćemo neka od tih mišljenja:

- Allahovo najuzvišenije i najveće ime je – ***Allah***, i to je jedno od najpoznatijih mišljenja o najvećem Allahovom, tebareke ve te'ala, imenu.

Veliki broj učenjaka smatra da je ovo ime najveće Allahovo ime, jer posjeduje specifičnosti koje Njegova druga imena ne posjeduju. Fahrudin er-Razi navodi specifičnosti imena *Allah* i ističe da nije poznato da je neko

[118] Er-Razi, *Šerhu esma'illahi el-husna.*
[119] Imam Ševkani, *Tuhfetu ez-zakirin.*

kako prije islama, tako i poslije, nazvao nekoga ovim imenom, pa čak ni lažna božanstva. Čak su i Arapi mnogobošci ovo ime ostavljali isključivo samo za Allaha, subhanehu ve te'ala, što je potvrđeno i u Kur'anu:

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

"A da ih upitaš: 'Ko je stvorio nebesa i Zemlju?' – sigurno bi rekli: 'Allah!', a ti reci: 'Hvaljen neka je Allah!' – samo što većina njih ne zna."[120]

Uzvišeni Allah kaže:

هَلْ تَعْلَمُ لَهُۥ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

"Znaš li da ime Njegovo ima iko!"[121]

Dakle, zbog navedene posebnosti, ovo ime zaslužuje da bude najveće Allahovo ime.

Druga specifičnost ovog imena jeste da se njemu pripisuju sva druga Allahova, tebareke ve te'ala, imena, što se navodi i u riječima Gospodara svjetova:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima."[122]

Zato se kaže imena: *El-'Aziz*, *El-Kerim*, *El-Kuddus* su Allahova imena, a ne kaže se da je *Allah* jedno od imena *Er-Rahman*.

Treća specifičnost nalazi se u ajetu:

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُوا۟ ٱلرَّحْمَٰنَ

"Reci: 'Zovite: - Allah!, ili zovite: - Milostivi!'"[123]

Dakle, Uzvišeni je Svoja imena *Allah* i *Er-Rahman* učinio odabranim nad drugim imenima, što jasno upućuje na njihovu posebnu čast i vrijednost. Allahovo ime *Allah* je sveobuhvatnijeg značenja od imena *Er-*

120 Lukman, 25.
121 Merjem, 65.
122 El-A'raf, 180.
123 El-Isra, 110.

Rahman, a na to ukazuje činjenica da ga je Uzvišeni spomenuo prije imena *Er-Rahman*.

Allahovo ime *Er-Rahman* upućuje na potpunu i savršenu Allahovu milost, ali ne ukazuje na Allahovu moć vladanja, upravljanja, gordosti, veličine i snage, dok Allahovo ime *Allah* upućuje na sve navedeno. Četvrta posebnost imena Allah je u tome što se prilikom dozivanja Allaha jednim od imena (vokativ) gubi određeni član *elif* i *lam*, što nije slučaj sa imenom *Allah*. Tako nije ispravno kazati: "Ja Er-Rahmanu, ja Er-Rahimu!", već je ispravno kazati: "Ja Rahmanu, ja Rahimu!" Što se tiče imena *Allah*, ispravno je kazati: "Ja Allahu", jer je određeni član neodvojiv od ovog uzvišenog imena.[124] Također se kaže da ime *Allah* obuhvata značenja svih ostalih Allahovih, azze ve dželle, imena. U prilog ovom mišljenju govore i hadisi u kojima se ukazuje na najveće Allahovo ime. Šejh Abdur-Rezak b. Abdul-Muhsin el-Bedr, Allah ga sačuvao, rekao je: "Na specifičnost uzvišenog imena *Allah* ukazuje i činjenica da se ovo ime najviše spominje u Kur'anu, više od 2.200 puta, što nije slučaj sa drugim Allahovim imenima. Zatim, Uzvišeni Allah otpočeo je 33 ajeta ovim velikim imenom *Allah*. Svi poznati zikrovi sadrže ovo veliko ime, poput *tahlila* (la ilahe illallah), *tekbira* (Allahu ekber), *tahmida* (elhamdulillah), *tesbiha* (subhanallah), *bismille* (bismillah) i mnogih drugih zikrova, što jasno ukazuje na njegovu veličinu."[125] Ovo veliko ime izgovara se tokom svih namaskih radnji: na početku namaza, na ruku'u, u povratku sa ruku'a, prilikom odlaska i povratka sa sedžde itd. U svakodnevnom životu gotovo da ne postoji situacija a da nije propisan neki zikr u kojem se ne nalazi ovo veliko ime. Učenjaci koji smatraju da je *Allah* najveličanstvenije ime Uzvišenog su: Ibn Abbas, radijallahu anhu, Džabir b. Zejd, Eš-Ša'bi, Ibn Mubarek, imam Tahavija i dr.

- Neki učenjaci smatraju da je najveće Allahovo, tebareke ve te'ala, ime ***El-Hajju el-Kajjum***, a kao dokaz navode predaju od Ebu Umame, rahimehullah, koji prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najveće ime se nalazi u tri sure: El-Bekare, Ali Imran i Taha!" El-Kasim, koji prenosi ovaj hadis od Ebu Umame, radijallahu anhu, dodaje i njegove riječi: "Tražio sam ga u tim surama, pa sam uvidio da je to ime *El-Hajju el-Kajjum*."[126] Ovo mišljenje podržavaju dva šejha, Ibn Tejmijje i Ibn

[124] Sažeto iz govora Er-Razija, *Šerhu esma'illahi el-husna*.
[125] Abdur-Rezzak b. Abdul-Muhsin el-Bedr, *Fikhul-esmai el-husna*.
[126] Ibn Madže, El-Hakim. Šejh Albani kaže da je hadis vjerodostojan.

Kajjim, rahimehumullah. Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je: "Zbog toga je ovaj ajet najveličanstveniji u Kur'anu:

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَىُّ ٱلْقَيُّومُ

"Allah, osim Kojeg drugog istinskog boga nema, Živi je i Vječni Održavatelj!"[127],

a u njemu je najveličanstvenije ime (***El-Hajj i El-Kajjum***)."[128]

▪ Drugi pak smatraju da je Allahovo najveće ime ***Er-Rahman, Er-Rahim, El-Hajj, El-Kajjum***, a kao dokaz navode hadis od Esme bint Jezid, radijallahu anha, u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najveće Allahovo ime nalazi se u ova dva ajeta:

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

'A vaš Bog – jedan je Bog! Nema istinskog boga osima Njega, Milostivog, Samilosnog!'[129],

i u ajetu na početku sure Ali Imran:

الٓمٓ ﴿١﴾ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَىُّ ٱلْقَيُّومُ ﴿٢﴾

'Elif-lam-mim. Allah je – nema istinskog boga osim njega – Živi i Vječni!'"[130],[131]

▪ Neki pak smatraju da je Allahovo najveće ime ***Bedî'us-semavati vel-erd, Zul-Dželali vel-Ikram.***

Ebu Ja'la bilježi preko Es-Sirija b. Jahjaa da je neki pravovjerni čovjek iz Taj'a, rekao: "Molio sam Allaha da mi ukaže na Svoje najveće ime. Zatim sam na nebesima, na zvijezdama, vidio ispisano: *'Ja Bedîus-semavati vel-erd, ja Zel-Dželali vel-Ikram!'*"[132]

▪ Najveće Allahovo ime je ***Zul-Dželali vel-Ikram.***

Od Muaza b. Džebela prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

[127] Prenose: En-Nesai, Ahmed, El-Bejheki, Et-Taberani, Ebu Ja'la.
[128] *Medžmu'ul-fetava.*
[129] El-Bekare, 163.
[130] Ali Imran, 1-2.
[131] Prenose: Et-Tirmizi, Ahmed, Ebu Davud, Ibn Madže. Šejh Albani kaže da je hadis vjerodostojan.
[132] Ono što je poznato, u vjerovanju ehli-sunneta, jeste da znakovi i snovi nisu argument u vjeri, niti se njima može nešto dokazivati.

sellem, čuo jednog čovjeka kako izgovara: "Ja Zel-Dželali vel-Ikram!" Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dova ti se prima. Zato traži (od Allaha)."[133] Ibn Džerir et-Taberi u svom *Tefsiru*, tumačeći suru En-Neml, prenosi od Mudžahida da je rekao: "Ime na koje se, kada se njime zove, Allah odaziva, jeste: 'Ja Zel-Dželali vel-Ikram!'"

Fahr er-Razi podupire ovo mišljenje činjenicom da ovo ime objedinjuje sva Božanska svojstva, jer se u imenu *Dželal* ukazuje na sve ono od čega je Allah uzvišen, a u imenu *Ikram* na sve ono što Allahu, tebareke ve te'ala, pripada.

▪ Najveće Allahovo ime je ***El-Hannan, El-Menan, Bedi'us-semavati vel-erd, Zul-Dželali vel ikram, El-Hajju el-Kajjumu,*** a kao dokaz navodi se hadis koji smo citirali na početku poglavlja o hadisima u kojima se spominje najveće Allahovo ime. Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je sjedio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, dok je nekakav čovjek klanjao, a potom uputio dovu: "Allahumme inni es'eluke bi enne Lekel-hamd, la ilahe illa Ente, Ente El-Mennanu[134], El-Hannanu, Bedi'us-semavati vel-erd, ja Zel-dželali vel-ikram, ja Hajju ja Kajjum", pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Molio je Allaha Njegovim velikim imenom kojim, kada se moli, biva uslišano, a kada se traži, biva darovano!*"[135]

▪ Najveće Allahovo ime je **dova Zun-Nunova (Junusova, alejhis-selam)** koju je izgovorio u utrobi ribe: **"Nema istinskog boga osim Tebe, hvaljen neka si! Ja sam se, zaista, ogriješio prema sebi!"**[136]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Nijedan musliman nikada neće doviti njome a da mu se Allah neće odazvati!*"[137] Ibn Ebi Hatim bilježi da je Kesir b. Ma'bed pitao Hasana el-Basrija o najvećem Allahovom imenu, na što mu je odgovorio: "Zar ne učiš Kur'an?! Riječi Zun-Nunove: 'La ilahe illa Ente, subhaneke, inni kuntu minez-zalimin!'" Naravno, u vezi sa pitanjem Allahovog najvećeg imena postoje i druga mišljenja učenjaka, ali smo ovdje naveli ova mišljenja zbog jačine njihovih dokaza. Šejh Eš-Šenkiti u *Fethul-ilah* rekao je: "Moguće da je najveličanstvenije Allahovo ime – jedno ime, a isto tako je moguće da je

---

[133] Ahmed, Et-Taberani i Et-Tirmizi koji kaže da je hadis dobar, a šejh Albani ga smatra slabim.

[134] U rivajetu: "El-Hannan, El-Mennan..."

[135] Ahmed, Ebu Davud, Ibn Hibban i El-Hakim, a šejh Albani kaže da je vjerodostojan.

[136] El-Enbija, 87.

[137] Ahmed, Et-Tirmizi, Hakim, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

to skupina Allahovih, tebareke ve te'ala, imena. Međutim, najbliže ispravnom određivanju tog imena jeste da je to ime – *Allah*. Ovome se ne suprotstavlja činjenica da mnogi dozivaju Allaha ovim velikim imenom, a dove im nisu primljene. Razlog tome može biti da dotične osobe čine neko djelo koje narušava uvjete primanja dove, poput prekidanja rodbinskih veza ili konzumiranja hrane koja nije halal, ili je ista stečena na zabranjen način i dr."[138]

[138] *Mefatihul-Istidžabe* od Saida Haruna.

EL-ILÃH – ALLAH, DŽELLE DŽELALUHU

الإله - الله جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Allahova imena koja se vežu za Njegovu božanstvenost (*uluhijjet*) su imena *El-Ilah* i *Allah*, koje smo detaljno pojasnili u poglavlju o Allahovom, tebareke ve te'ala, najveličanstvenijem imenu. Ime *Allah* stoji iznad svih drugih imena i nikada niko nije nazvan tim imenom – osim Allaha, tebareke ve te'ala. Govor o ovom velikom imenu, kojem se sva druga imena pripisuju, spada u najuzvišeniji govor. Od velikog broja ispravnih prethodnika (selefa) prenosi se da su ga smatrali najuzvišenijim Allahovim imenom koje se spominje u hadisu. Sva druga Allahova imena pripisuju se ovom imenu. Zato se ne kaže: "Jedno od imena Er-Rahmana je ime Allah", već se kaže: "Jedno od Allahovih imena je ime *Er-Rahman, El-Kerim*", kao što smo ranije pojasnili. Dakle, ime *Allah* je osnova, a sva ostala imena pripisuju se njemu. U nekim lingvističkim djelima zabilježeno je da je Sibevejh, poznati arapski lingvista iz Basre, u okviru gramatičke kategorije riječi, na prvom mjestu naveo imenice, a u pojašnjavanju imenica, uzvišeno ime *Allah* (*lafzul-dželale*) definirao je kao imenicu svih imenica. Kada je preselio na ahiret, usnili su ga neki dobri ljudi i upitali: "Šta je s tobom učinio Gospodar?" On reče: "Moj Gospodar me počastio i oprostio mi zbog toga što sam Njegovo ime učinio imenicom svih imenica." Dakle, ime *Allah* obuhvata značenje svih drugih Allahovih, tebareke ve te'ala, lijepih imena.

Rekao je Uzvišeni Allah:

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُوا۟ ٱلرَّحْمَٰنَ ۖ أَيًّا مَّا تَدْعُوا۟ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١١٠﴾

"Reci: 'Zovite: 'Allah' ili zovite: 'Milostivi'. A kako god Ga budete zvali, Njegova su imena najljepša. (Zato) ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga, traži sredinu između toga."[139]

U ovom ajetu Allah je posebno izdvojio ova dva imena i odabrao ih za zikr u odnosu na Svoja druga imena. Prenosi se od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem,

[139] El-Isra, 110.

rekao je: '*Zaista su Allahu, azze ve dželle, najdraža imena Abdullah i Abdur-Rahman.*'"[140] Imam Ibn Kajjim, rahimehullah, kaže: "Najljepša imena kod Allaha su ona koja nose najljepše osobine, a dodavanje riječi '*abd* (rob) uz ime *Allah* i *Er-Rahman* draže je Allahu, tebareke ve te'ala, od dodavanja ove riječi imenima *El-Kadir*, *El-Kahhar* i slično. Odnos roba prema Gospodaru je jedno čisto obožavanje. Odnos Allaha naspram roba je čista milost, jer je čovjek stvoren iz Njegove, subhanehu ve te'ala, milosti, s ciljem da obožava jednoga Allaha sa ljubavlju, uz strah i nadu."[141]

Uzvišeni Allah kaže:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ۖ هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ ٱللَّهُ
ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ
ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ ۖ لَهُ
ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega – On je Poznavalac nevidljivog i vidljivog svijeta, On je Milostivi, Samilosni! On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega – Vladar, Sveti, Onaj koji je bez nedostataka, Onaj koji svakoga obezbjeđuje, Onaj koji nad svim bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah! On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim! On je Allah, Tvorac, Onaj koji iz ničega stvara, Onaj koji svemu daje oblik – On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji – On je Silni i Mudri."[142]

Uzvišeno ime *Allah* najviše se spominje u Kur'anu – više od 2.200 puta – a nalazi se na početku trideset i tri ajeta. Učenjaci kažu da ime *Allah* obuhvata sve vrste tevhida (Allahove jednoće) i zbog toga ga smatraju najuzvišenijim Allahovim imenom. Osnova imena *Allah* je *El-Ilah* i ovo je mišljenje većine učenjaka. *Allah* je ime koje ukazuje na Biće koje se istinski obožava i koje upućuje na sva ostala Allahova lijepa imena. *El-Ilah* je Onaj koji je slavljen i uzvišen, kojeg obožavaju sva stvorenja –

[140] Muslim.
[141] *Zadul-Me'ad.*
[142] El-Hašr, 22-24.

jer, jedino On zaslužuje da se obožava. Dokaz za potvrdu ovog velikog imena nalazi se u riječima Allaha, dželle dželaluhu:

إِنَّمَا ٱللَّهُ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ سُبْحَٰنَهُۥٓ أَن يَكُونَ لَهُۥ وَلَدٌ ۘ لَّهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلًا

"...Allah je samo jedan Bog – hvaljen neka je On! - Zar On da ima dijete?! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, i Allah je dovoljan kao zaštitnik."[143]

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

"A vaš Bog - jedan je Bog! Nema istinskog boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog!"[144]

وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا۟ إِلَٰهًا وَٰحِدًا ۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

"A naređeno im je samo da obožavaju Boga Jedinog, nema istinskog boga osim Njega. Slavljen neka je On od onoga što Mu pridružuju!"[145]

Također, u sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potvrđena je odabranost i veličina ovog imena. Naime, ashab Hubejb, radijallahu anhu, na samrti je izgovorio nekoliko stihova u kojima je spomenuo ovo Allahovo uzvišeno ime:

وَلَسْتُ أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ شِقٍّ كَانَ لِلَّهِ مَصْرَعِي وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الْإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ

"Kada kao musliman ginem, ne obraćam pažnju s koje će strane doći moja smrt koja je u ime Allaha, u ime istinskog Boga (El-Ilah). I On, ako htjedne, blagoslovit će rastrgane dijelove tijela."[146]

Allah je Onaj čijim se spominjanjem srca smiruju, Onaj čijoj se spoznaji raduju ljudska srca, jer je jedino On – savršen, On je Taj koga se rob plaši i kod koga traži utočište, jer ga niko ne može zaštititi mimo Njega. Rob nema istinskog pomagača mimo Njega. Njega srca mu'minska vole, s Njim su zadovoljna, za Njim žude. On je uzvišen i savršen u svim

[143] En-Nisa, 171.
[144] El-Bekare, 163.
[145] Et-Tevbe, 31.
[146] Buhari.

Svojim svojstvima. On je Taj kome se robovi pokoravaju, koga obožavaju, kome robuju, kome su ponizni i pred kim su potpuno skrušeni. Takvo srce daje prednost Allahovom, dželle ve 'ala, zadovoljstvu nad sopstvenim zadovoljstvom u svim situacijama, ono izbjegava Njegovu srdžbu na sve moguće načine. Sve ove vrste obožavanja zaslužuje Allah, jedini Gospodar koji se istinski obožava. Ovo je najvrednije značenje ovog uzvišenog Allahovog imena. Allah, tebareke ve te'ala, ni ljude ni džinne nije stvorio ni zbog čega drugog osim za ostvarenje ovog velikog cilja – istinskog obožavanja. Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

"Džinne i ljude stvorio sam samo zato da Mi ibadet čine."[147]

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allaha obožavajte, a kumira se klonite!"[148]

Allah, tebareke ve te'ala, upućuje na ove dvije velike stvari, što ukazuje na važnost i obavezu spoznaje ibadeta i njegovih vrsta, te poznavanje značenja riječi "tagut"[149]. Ibadet je, kako kaže Ibn Tejmijje, rahimehullah, "pokornost Allahu činjenjem onoga što je naredio na jezicima Svojih poslanika". Također je rekao da je ibadet "zajednički naziv za sve ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan od riječi i djela, javnih i tajnih". Dakle, ibadet je pokornost Allahu u onome što je naredio i ostavljanje onoga što je zabranio. Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Ibadet je vrhunac ljubavi uz vrhunac potčinjenosti i poniznosti." Shodno tome, onaj koji Mu iskazuje poniznost bez ljubavi – takav Allaha ne obožava sve dok taj ibadet ne poprati velikom ljubavlju prema Allahu, subhanehu ve te'ala, uz poniznost i predanost Njegovim naredbama. Jer,

---

[147] Ez-Zarijat, 56.

[148] En-Nahl, 36.

[148] Ali Imran, 31.

[149] Ibn Kajjim el-Dževzijje, Allah mu se smilovao, kaže: "Tagut je sve ono u vezi sa čime ljudi pređu granicu u obožavanju, slijeđenju i pokornosti." Taguta ima mnogo, a pet je njihovih predvodnika ili poglavica: Iblis, Allah ga prokleo, zatim svako koga ljudi obožavaju, a on je time zadovoljan, potom onaj koji druge poziva da ga obožavaju, onaj koji tvrdi da zna nešto iz područja gajba i onaj koji sudi po zakonu koji nije objavio Allah, a o ovome će biti govora, inšallah.

ljubav je osnova ibadeta i može se ostvariti samo uz slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾

"Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!', a Allah prašta i samilostan je." [150]

Dakle, nijedan čovjek neće spoznati značenje ovih uzvišenih riječi:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾

"Tebe obožavamo i od Tebe pomoć tražimo! "[151]**,**

osim uz dvije osnovne i veoma bitne stvari:

prva: slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i

druga: iskrenost u činjenju tih ibadeta Allahu, tebareke ve te'ala.

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْمَوْتَ وَٱلْحَيَوٰةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفُورُ ﴿٢﴾

"Onaj koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati. On je Silni, Onaj koji prašta."[152]

Fudajl b. Ijad, rahimehullah, rekao je: "Dobro djelo je ono koje je iskreno i urađeno u skladu sa sunnetom." Zatim su ga upitali: "A šta to znači?" On je kazao: "Ako je djelo iskreno, a nije urađeno u skladu sa sunnetom – takvo djelo neće biti primljeno. Ako je djelo urađeno u skladu sa sunnetom, a nije iskreno (nema ihlasa u njemu) – ni takvo djelo neće biti primljeno sve dok ne bude (učinjeno) iskreno (*el-halis*) i u skladu sa sunnetom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (*es-sevab*)." Onaj koji nije u potpunoj pokornosti Allahu, koji popušta u svom prakticiranju vjere, takav čini propuste u pokornosti Allahu. Kada kao takav preseli na ahiret, on nije (niti može biti) siguran od Allahove kazne zbog propusta koje je

[150] El-Fatiha, 5.

činio. Smrt dolazi iznenada, kako je to svima dobro poznato iz riječi Allaha, subhanehu ve te'ala:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُلۡهِكُمۡ أَمۡوَٰلُكُمۡ وَلَآ أَوۡلَٰدُكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِۚ وَمَن يَفۡعَلۡ
ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ۝٩ وَأَنفِقُواْ مِن مَّا رَزَقۡنَٰكُم مِّن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَ أَحَدَكُمُ
ٱلۡمَوۡتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوۡلَآ أَخَّرۡتَنِيٓ إِلَىٰٓ أَجَلٖ قَرِيبٖ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ۝١٠
وَلَن يُؤَخِّرَ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِذَا جَآءَ أَجَلُهَاۚ وَٱللَّهُ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ۝١١

"O vjernici! Neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine, bit će izgubljeni. I od onoga čime vas Mi opskrbljujemo udjeljujte prije nego što nekom od vas smrt dođe, pa da onda rekne: 'Gospodaru moj! Da me još samo kratko vrijeme zadržiš, pa da milostinju udjeljujem i da dobar budem!' Allah sigurno neće ostaviti u životu nikoga kome smrtni čas njegov dođe – a Allah dobro zna ono što vi radite."[153]

Imam Kurtubi, rahimehullah, u svom *Tefsiru*, navodi Hasanovo tumačenje ajeta: "...od sjećanja na Allaha..." u kojem on kaže da se to odnosi na sve farzove, tj. stroge Allahove naredbe. Dakle, značenje ovog ajeta je: "Neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od pokornosti Allahu. A oni koje njihovi imeci i djeca zabave od pokornosti Allahu – takvi su izgubljeni." Stoga, obratimo pažnju na Allahove, dželle ve 'ala, riječi:

مِّن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَ أَحَدَكُمُ ٱلۡمَوۡتُ

"...prije nego što nekom od vas smrt dođe..."

Kada su u pitanju propisi zikra, neophodno je istaći da u okviru zikra nije propisano spominjanje Gospodara samo imenom *Allah*, kao naprimjer: "Allah! Allah!", ili "Huve(hu)", "Hajj" i slično tome, kao što to prakticiraju neke skupine koje se pripisuju islamu. Ko god ustvrdi da je ovaj način zikra propisan, taj istovremeno sugerira da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio takav način spominjanja i veličanja Allaha, subhanehu ve te'ala, što je potpuno pogrešno i neispravno. Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

[153] El-Munafikun, 9-11.

sellem, uputio je ummet da veliča i slavi Allaha izgovaranjem rečenica potpunog značenja, što je zabilježeno u vjerodostojnim predajama: "*Dvije su riječi lahke za izgovaranje, a teške na vagi, i drage Milostivom:*

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

'Subhanallahi ve bi hamdihi, subhanallahil-Azim' (Neka je slavljen i hvaljen Uzvišeni Allah. Neka je slavljen Allah Veličanstveni)."[154]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Četiri su riječi najdraže Allahu, bez obzira kojom od njih započeo:*

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

'Subhanallahi, elhamdulillahi, la ilahe illallahu, Allahu ekber' (Slavljen je Allah i Njemu pripada svaka hvala. Nema istinskog boga osim Allaha, Allah je Najveći)."[155]

Najuzvišenija rečenica koja sadrži ime *Allah* je "*la ilahe illallah*". To su riječi koje vode do potpune sreće i zadovoljstva i na dunjaluku i ahiretu, riječi zbog kojih je Allah slao poslanike, spuštao Knjige, stvorio dunjaluk i ahiret, Džennet i Džehennem, riječi koje čovjeka čine sretnim ili nesretnim i koje će biti razlog uzimanja knjige desnom ili lijevom rukom na Sudnjem danu. Ove riječi će otežati ili olakšati tas vage dobrih djela, izbaviti onoga koji jedno vrijeme bude u Vatri zbog svojih loših djela i sačuvati ga od vječnog boravka u Džehennemu. *La ilahe illallah* su riječi uspjeha, riječi zbog kojih će ljudi biti nagrađivani i kažnjavani na Dan obračuna. Najveća Allahova blagodat prema stvorenjima jeste da ih On uputi na ove plemenite i velike riječi istine. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je mujezina kako izgovara: "*Ešhedu en la ilahe illallah!*", pa je rekao: "*Izašao si iz Vatre.*"[156] U drugom se hadisu prenosi od Ubade b. Samita da je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "*Ko posvjedoči da nema istinskog božanstva osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Allah mu je zabranio (ulazak u) Vatru.*"[157]

U poznatom hadisu o šefatu (zauzimanju) prenosi se da će Allah, tebareke ve te'ala, kazati: "*Izvedite iz Džehennema svakog onog koji je svjedočio da nema drugog istinskog boga osim Allaha (la ilahe illallah), u čijem je srcu bilo imana koliko je zrno gorušice.*"[158]

---

[154] Muslim.
[155] Ibid.
[156] Hadis bilježi imam Muslim.
[157] Ibid.
[158] Hadis bilježe Buhari i Muslim.

Najbolji zikr kojim se veliča i slavi Allah, tebareke ve te'ala, su riječi *la ilahe illallah.* Ove riječi su najteže na vagi dobrih djela, kao što se prenosi u hadisu od Abdullaha b. Amra, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Rekao je Nuh svome sinu prije smrti: 'Naređujem ti riječi la ilahe illallah! Kada bi se sedam nebesa i sedam zemalja stavile na jedan tas vage, a na drugi tas riječi la ilahe illallah, prevagnule bi riječi la ilahe illallah. Kada bi se sedam nebesa i sedam zemalja i sva stvorenja koja se nalaze na njima, stavila na jedan tas, riječi la ilahe illallah bi prevagnule.*"[159]

Na čovjekov položaj kod Allaha ukazuje i stanje njegovog srca u trenutku spominjanja Allaha, o čemu Allah, tebareke ve te'ala, govori u Kur'anu. Naime, na prvom mjestu Allah, subhanehu ve te'ala, hvali i bodri vjernike:

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَـٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَـٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

"Pravi vjernici su samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kada im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje njihovo im se povećava, i samo se na Gospodara svoga oslanjaju"[160],

a zatim opisuje mušrike, koreći ih:

وَإِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَحْدَهُ ٱشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦٓ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

"Kad se Allah samo spomene, grče se srca onih koji u onaj svijet ne vjeruju. A kada se spomenu oni kojima se oni pored Njega klanjaju, odjednom ih radost obuzme."[161]

"Kada se Allah samo spomene...", tj. kad se kaže: "Nema istinskog boga osim jednog Allaha."

"...**grče se srca onih koji u onaj svijet ne vjeruju...**", tj. skupe se, odbojna su i ohola, iz nevjerovanja i inada ne slijede i ne pokoravaju se

---

[159] Ovaj hadis bilježi imam Ahmed, a hadis je sahih.
[159] El-Enfal, 2.
[160] Ez-Zumer, 45.

vjerovanju. Njihova srca ne prihvataju dobro – a ko ne bude primio dobro, primit će zlo. Stoga Uzvišeni Allah kaže: "**...a kada se spomenu oni kojima se oni pored Njega klanjaju...**", tj. kipovi i kumiri, lažna božanstva, "**...odjednom ih radost obuzme**", tj. vesele se i raduju.

Spoznaja Allahovih uzvišenih imena ostavlja veliki trag kako na vjernikovo srce, tako i na njegova djela. Srce ispunjeno spoznajom shvatilo je suštinu Allahovih imena: On, Allah, jedini zaslužuje da Mu se ibadet čini i da se obožava, a sva druga božanstva su lažna i bezvrijedna. Shodno tome, život ovakvog čovjeka bit će ispunjen obožavanjem Allaha, subhanehu ve te'ala, njegovo srce bit će ispunjeno ljubavlju prema Njemu, subhanehu ve te'ala, njegov cilj bit će zadovoljstvo Uzvišenog Allaha, strahovat će samo od Njega i nadati se samo od Njega, uzdat će se samo u Njega i molit će i tražiti samo od Njega, tebareke ve te'ala. Ova veličanstvena spoznaja Allahovih imena vodi na put napuštanja robovanja strastima i raznim idolima, na put napuštanja šejtana i njegovih obmana... vodi na put približavanja Uzvišenom Gospodaru – Allahu, dželle dželaluhu.

Molimo Allaha, dželle ve 'ala, da nas učini od onih čija se srca smiruju i smekšaju kada se spomene Njegovo ime *El-'Alijjul-Ekber – Veličanstveni, Veliki Allah.* Utječemo se Allahu da budemo od onih čija se srca grče pri spomenu Allaha!

Moramo se truditi da se naša prsa prošire i srca smekšaju kada se spomene Uzvišeni Allah!

ER-RABB (GOSPODAR), DŽELLE DŽELALUHU

الرّب جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

U jezičkom smislu, definiciju riječi *Er-Rabb* dao je Ez-Zeddždžadži[162], rahimehullah, koji je rekao: "*Er-Rabb* je onaj koji popravlja nešto ili onaj koji posjeduje nešto. Zato se kaže: ربُّ الدار (*rabbud-dari*) – vlasnik kuće."[163]

Dževheri, rahimehullah, rekao je: "*Er-rabanijju* je onaj koji je pobožan i koji je spoznao Allaha."

Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

وَلَٰكِن كُونُوا۟ رَبَّٰنِيِّـۧنَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ ٱلْكِتَٰبَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾

"Budite učeni i pobožni (*rabbanijjine*), time što Knjizi poučavate i što je i sami proučavate!"[164]

Isto tako se kaže: " رَبَبْتُ القوم (*rabebtul-kaume*), što znači "bio sam iznad njih".

El-Hattabi, Et-Taberi i Ez-Zeddždžadži, rahimallahu alejhim džemi'a, rekli su da *er-rabb* ima tri značenja:

1. vlasnik nečeg;

2. gospodar, vladar kojem se pokorava, kao što Allah, azze ve dželle, kaže:

يَٰصَٰحِبَىِ ٱلسِّجْنِ أَمَّآ أَحَدُكُمَا فَيَسْقِى رَبَّهُۥ خَمْرًا

"O drugovi moji u tamnici! Jedan od vas će gospodara svoga vinom pojiti..."[165];

3. onaj koji popravlja nešto, koji odgaja nekoga.[166]

---

162 On je Ebu Kasim, Abdur-Rahman b. Ishak ez-Zeddždžadži, veliki gramatičar arapskog jezika. Rođen je u Basri, a preselio je 337. h.g. (neki kažu 339., a neki 340. h.g.). Porijeklom se pripisuje Ebu Ishaku Ibrahimu ez-Zeddždžadžu, tako da se radi o dva različita alima. Kada na narednim mjestima spomenemo da je rekao Ez-Zeddždžadž, misli se na Ebu Ishaka Ibrahima Ez-Zeddždžadža. Naziv njegovog djela je *Tefsiru esma'illahil-husna.* A kada navedemo da je rekao Ez-Zeddždžadži mislimo na Ebu Kasima Abdur-Rahmana b. Ishaka ez-Zeddždžadžija. Njegovo djelo nosi naziv *Ištikaku esma'illahi.*

163 *Ištikaku esma'illahi.*

164 Ali Imran, 79.

165 Jusuf, 41.

166 Et-Taberi, *Tefsir*; Ez-Zeddždžadž, *Še'nu du'a.*

Imam Kurtubi, rahimehullah, dodaje i četvrto značenje: "*Er-Rabb* je onaj koji se obožava."[167]

Ragib je rekao: "*Er-Rabb* u osnovi označava et-*terbijet* (odgoj, pedagogija), što označava odgajanje nekoga, postepeno, do granice potpunosti."[168]

SPOMINJANJE IMENA *ER-RABB* U KUR'ANU:

Ovo Allahovo, subhanehu ve te'ala, ime spominje se na mnogo mjesta u Kur'anu, tj. u jednini se spominje na 151 mjestu u Kur'anu.

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾

"Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo."[169]

إِذْ قَالَ لَهُۥ رَبُّهُۥٓ أَسْلِمْ ۖ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٣١﴾

"Kada je njemu Gospodar njegov rekao: 'Predan budi!', on je odgovorio: 'Ja sam predan Gospodaru svjetova.'"[170]

قُلْ إِنَّ صَلَاتِى وَنُسُكِى وَمَحْيَاىَ وَمَمَاتِى لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦٢﴾

"Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova.'"[171]

ZNAČENJE IMENA *ER-RABB* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Et-Taberi, rahimehullah, navevši tri značenja imena *Er-Rabb*, rekao je: "Postoje još neka značenja riječi *Er-Rabb*, mimo navedenih:

- Naš Gospodar, dželle šanuhu, jeste Gospodar kojem ništa nije slično u Njegovoj vlasti.
- On je Taj koji popravlja stanje Svojih stvorenja obasipajući ih mnoštvom Svojih blagodati. On je Onaj koji posjeduje stvaranje i upravljanje."[172]

Ibn Kesir, rahimehullah, kaže: "Riječ *Rabb* označava Onoga koji

---

[167] *El-Esna.*
[168] *Mufredat.*
[169] El-Fatiha, 1.
[170] El-Bekare, 131.
[171] El-En'am, 162.
[172] Et-Taberi, *Tefsir.*

posjeduje i raspolaže, i ne upotrebljava se s određenim članom osim u situaciji kada se odnosi na Allaha Uzvišenog. Stoga nije dozvoljeno da se riječ upotrebljava za nešto drugo bez genitivne veze. Tako, naprimjer, mi kažemo: '**gazda kuće**', '**vlasnik mača**', dok riječ s određenim članom upotrebljavamo samo za Allaha Uzvišenog."[173]

Abdur-Rahman es-Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*Er-Rabb* je Onaj koji odgaja sva svoja stvorenja i vodi brigu o njima određujući im različite blagodati. Iz svega toga posebno se izdvaja odgoj i popravljanje njihovih srca, duša i moralnih osobina. To je razlog što se ovo Allahovo, tebareke ve te'ala, ime mnogo spominje u njihovim dovama, jer oni traže od Njega upravo ovaj vid odgoja."[174]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *ER-RABB*

✧ **Istinski Gospodar svega stvorenog je Allah i pored Njega ne postoji drugi Gospodar. Uzvišeni Allah kaže:**

إِنِّيٓ أَنَا ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٣٠﴾

"Ja sam – Allah, Gospodar svjetova!"[175]

Spoznaja značenja ovog velikog imena obavezuje nas da budemo iskreni u ibadetima koje činimo Uzvišenom Allahu.

إِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمۡ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ وَأَنَا۠ رَبُّكُمۡ فَٱعۡبُدُونِ ﴿٩٢﴾

"Ova vaša vjera – jedina je prava vjera, a Ja sam – vaš Gospodar. Zato Mene obožavajte!"[176]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾

"O ljudi! Obožavajte Gospodara vašeg koji je stvorio vas, i one prije vas, da biste bili bogobojazni."[177]

Spoznaja da je On Gospodar svjetova znači spoznaju da nismo uzalud stvoreni i da postoji svrha stvaranja – to je da se samo On obožava i da se samo Njemu pokorava. Istinski sretnici su oni koji spoznaju suštinu

[173] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[174] *Tejsirul-Kerimi er-Rahman*.
[175] El-Kasas, 30.
[176] El-Enbija, 92.
[177] El-Bekare, 21.

ovog imena i osjete slast tog vjerovanja, a nesretni su oni koje ne spoznaju Allaha i Njegova uzvišena imena i svojstva. Allah je Gospodar koji zaslužuje da se obožava, da Mu se ibadet čini, da se voli iz sveg srca, da se poštuje i cijeni, da se Njegove naredbe izvršavaju, a da se Njegovih zabrana kloni. On je Gospodar, Stvoritelj i Opskrbitelj – što niko nije u stanju biti mimo Njega, subhanehu ve te'ala:

فَلِلَّهِ ٱلْحَمْدُ رَبِّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَرَبِّ ٱلْأَرْضِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٣٦﴾ وَلَهُ ٱلْكِبْرِيَآءُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

"Pa, neka je hvaljen Allah – Gospodar nebesa i Gospodar Zemlje – Gospodar svih svjetova! Njemu ponos i dika na nebesima i na Zemlji. – On je Silni i Mudri!"[178]

Sva stvorenja su Njegovi robovi. A što se tiče silnika – poput faraona, onoga koji je kazao:

فَقَالَ أَنَا۠ رَبُّكُمُ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾

"'Ja sam gospodar vaš najuzvišeniji!' – on je rekao",

poznato je šta se desilo i šta će se desiti sa svim silnicima svijeta:

فَأَخَذَهُ ٱللَّهُ نَكَالَ ٱلْءَاخِرَةِ وَٱلْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾

"I Allah ga je i za ove i za one prijašnje riječi kaznio."[179]

✧ **Ko spozna ovo Allahovo, tebareke ve te'ala, ime i suštinu njegovog značenja, neće tražiti nikog pored Njega, subhanehu ve te'ala: neće se moliti, niti će obožavati lažna božanstva koja nikakvu korist ne mogu dati, niti štetu otkloniti.**

Dakle, onaj ko spozna pravo značenje ovog imena, bit će zadovoljan sa Allahom kao Gospodarom, a ko bude imao tu osobinu, osjetit će slast imana, kao što kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Osjetit će slast imana onaj ko bude zadovoljan sa Allahom kao svojim Gospodarom, svojom vjerom – islamom, i svojim poslanikom –Muhammedom!"[180] Ova smirenost i zadovoljstvo u duši dokaz je da je čovjek spoznao Allaha,

---

[178] El-Džasije, 36-37.
[179] En-Nazi'at, 24-25.
[180] Muslim.

Gospodara svjetova. Ibn Kajjim, rahimehullah, pojasnio je vezu između stvaranja i odredbe Njegovim imenima: *Allah, Er-Rabb i Er-Rahman*: "Obrati pažnju na vezu između stvaranja, odredbe i tri imena: *Allah, Er-Rabb (Gospodar)* i *Er-Rahman* (Milostivi). Pogledaj kako je iz njih nastalo stvaranje i odredba, nagrada i kazna, pogledaj kako su se stvaranje i skupina tih imena spojili – jer postoje i veza i razlika izmedu njih. Imenu Gospodar pripada nešto što spaja sva stvorenja, jer je On Gospodar i Stvoritelj svega, On je Svemoćni nad njima i ništa ne izlazi iz okvira Njegovog Gospodstva. Sve što je na nebesima i na Zemlji robuje Njemu, u Njegovoj je vlasti i Njemu je potčinjeno – spojili su se pod svojstvom Njegove moći, ali su se podijelili u priznavanju svojstva božanstvenosti. Samo Njega Bogom smatraju sretni: oni su Mu pokorni jer je On – Allah, osim koga drugog istinskog boga nema. Obožavanje i pouzdanje, nada i strah, ljubav i pomoć, tajne i potajno strahovanje, poniznost i pokornost – sve to pripada samo Njemu.

U vezi sa ovim pitanjem, ljudi su se podijelili i nastale su dvije skupine: mnogobošci, koji će u Vatru, i vjernici u jednog Boga, koji će ući u Džennet. Objavljivanje i uspostava vjere i zakona, naredbe i zabrane – sve proizlazi iz svojstva božanstvenosti (*ilahîjje*), dok stvaranje, činjenje novog, uređenje i djelo pripadaju svojstvu gospodarenja svime (*rububîjje*). Nagrada i kazna, Džennet i Džehennem odlikuju svojstvo Vladara: On je Vladar Sudnjeg dana, On je ljudima naredio da Njega za Boga uzimaju, pomogao im je i dao uspjeh, neke je uputio, a neke u zabludi ostavio Svojom moći, nagradio ih je i kaznio Svojom vlašću i pravednošću. Svako od navedenih svojstava neodvojivo je jedno od drugog. Allahova milost predstavlja vezivanje, uzrok koji stoji između Allaha i Njegovih robova koji Njega priznaju za Boga, a On se njima javlja kao Gospodar. Milost je uzrok koji spaja Njega i robove: zbog nje im je poslao poslanike i objavio knjige, uputio ih, nastanio u kući koju daje kao nagradu, opskrbio ih, oprostio i podario Svoje blagodati. Između stvorenja i Gospodara postoji uzrok zbog kojeg Ga obožavaju, a između Gospodara i stvorenja postoji uzrok zbog kojeg im On ukazuje milost. To što se na istom mjestu spominje da je On Gospodar svega i da je Milostivi može se dovesti u vezu sa činjenicom da se uz Njegovo uzdizanje nad Aršom spominje milost. Riječi:

ٱلرَّحْمَٰنُ عَلَى ٱلْعَرْشِ ٱسْتَوَىٰ ﴿٥﴾

"Milostivi, iznad Arša se uzdigao."[181], podudaraju se sa riječima:

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ۝٢ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ۝٣

"Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo, Milostivog, Samilosnog."[182]

Obuhvatnost i širina Njegove Gospodnje moći, iz čijeg okvira ne izlazi ništa, jeste ustvari sveobuhvatnost i širina Njegove milosti: On Svojom milošću i moći obuhvata sve. Njegovo ime *Gospodar svjetova* ukazuje na Njegovu uzvišenost nad stvorenjima, tj. da je On iznad svega."[183]

Posebna Allahova, tebareke ve te'ala, briga i odgoj dolazi do izražaju u odnosu prema Njegovim evlijama, jer ih je uputio na istinsko vjerovanje i obožavanje, na iskreno činjenje ibadeta, počastio ih spoznajom o Njemu, tebareke ve te'ala, izveo ih iz tmina na svjetlo upute, olakšao im je svaki hajr, a sačuvao svake vrste zla.

✧ **Čvrsto vjerovanje u Allaha kao Gospodara obaveza je svakog pojedinca. Kada iman uđe u čovjekovo srce i kada on postane "*rabbani*", onaj koji je spoznao Allaha, obavezan je to prenositi na druge, tako što će im postepeno pojašnjavati i upućivati ih na Gospodara svjetova.**

Onaj u čijem se srcu nastani ovaj iman, ova spoznaja i ovo znanje, takvome će biti olakšano činjenje ibadeta Allahu, Rabbu – Gospodaru svjetova. Kada je Allah slao poslanike narodima, oni su govorili:

قَالَ يَٰقَوۡمِ لَيۡسَ بِي ضَلَٰلَةٞ وَلَٰكِنِّي رَسُولٞ مِّن رَّبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ۝٦١

"O narode moj!' – govorio je on – Nisam ja ni u kakvoj zabludi, nego sam poslanik Gospodara svjetova!'"

أُبَلِّغُكُمۡ رِسَٰلَٰتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمۡ وَأَعۡلَمُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ۝٦٢

"Poslanice Gospodara svoga vam dostavljam i svako dobro vam želim – a ja od Allaha znam ono što vi ne znate."[184]

181 Taha, 5.
182 El-Fatiha, 2-3.
183 Ibn Kajjim el-Dževzijje, *Medaridžus-salikin*.
184 El-A'raf, 61-62.

✧ **Poslanici i svi njihovi ispravni sljedbenici molili su Allaha ovim Uzvišenim imenom.**

U Kur'anu se navodi da su Adem, alejhis-selam, i njegova supruga Hava molili Allaha ovim velikim imenom:

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٢٣﴾

"Gospodaru naš! – rekoše oni – Sami smo sebi krivi, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni."[185]

Također i Nuh, alejhis-selam:

رَّبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِوَٰلِدَىَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِىَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا تَبَارًۢا ﴿٢٨﴾

"Gospodaru moj! Oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a nevjernicima samo propast povećaj!"[186]

Takoder Ibrahim i Ismail, alejhimas-selam:

رَبَّنَا وَٱجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَآ أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَآ إِنَّكَ أَنتَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ

"Gospodaru naš! Učini nas dvojicu Tebi odanim, i porod naš neka bude odan Tebi, i pokaži nam obrede naše i oprosti nam, jer Ti primaš pokajanje i samilostan si!"[187]

Također i Musa, alejhis-selam:

قَالَ رَبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِأَخِى وَأَدْخِلْنَا فِى رَحْمَتِكَ وَأَنتَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿١٥١﴾

"Gospodaru moj! – zamoli Musa – Oprosti meni i bratu mome i učini da budemo pod okriljem Tvoje milosti, Ti si od milostivih Najmilostiviji!"[188]

---

[185] El-A'raf, 23.
[186] Nuh, 28.
[187] El-Bekare, 127.
[188] El-A'raf, 151.

Isa, alejhis-selam, dovio je:

قَالَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ ٱللَّهُمَّ رَبَّنَآ أَنزِلْ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ ٱلسَّمَآءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِّأَوَّلِنَا وَءَاخِرِنَا وَءَايَةً مِّنكَ وَٱرْزُقْنَا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ﴿١١٤﴾

"O, Allahu, Gospodaru naš! Spusti nam s neba trpezu da nam bude praznik, i prvima od nas i onima kasnijim – i čudo Tvoje; i nahrani nas, a Ti si Hranitelj najbolji!""[189]

Naš poslanik, Muhammed, alejhis-selam, također je dovio Allahu ovim imenom, a i njegovi sljedbenici. Dokaz su riječi Allaha, subhanehu ve te'ala:

ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِۦ ۚ وَقَالُوا۟ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾

"Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici – svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove, i poslanike Njegove: 'Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih.' I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se. Oprosti nam, Gospodaru naš – Tebi ćemo se vratiti.""[190]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je robu da svog vlasnika oslovljava: "*Rabbi* (gospodaru moj)!", kako se navodi u hadisu gdje kaže: "*Neka niko od vas ne govori: 'Nahrani svog gospodara! Uzmi abdest svom gospodaru! Napoji svog gospodara!', nego neka kaže: 'Moj gospodin, moj staratelj.' I neka niko od vas ne govori: 'Moj rob i moja robinja', nego neka govori: 'Moj momak (sluga), moja djevojka (služavka) i moj dječak.'*"[191] Navedeni hadis ukazuje na zabranjenost oslovljavanja vlasnika sa: "Gospodaru moj!" Ovakvo oslovljavanje upućuje na posebnu vrstu veličanja koju ne priliči iskazati nikome od stvorenja, odnosno ovo veličanje priliči samo Allahu, tebareke ve te'ala. Na ovakav način se iskazuje lijep odnos i dužno poštovanje prema Allahu, dželle dželaluhu, i

[189] El-Maide, 114.
[190] El-Bekare, 285.
[191] Buhari i Muslim.

Njegovom velikom pravu kod stvorenja. Neki učenjaci smatraju da je ovakav govor pokuđen, dok drugi smatraju da je zabranjen ako postane običaj i svakodnevnica, tj. ako se mnogo koristi. A Allah najbolje zna!

Na kraju ćemo navesti mišljenje učenjaka koji su smatrali da je *Er-Rabb* – Allahovo najveće ime. U mevkuf predajama, koje se prenose od Ibn Abbasa i Ebu Derdaa, radijallahu anhuma, prenosi se da je najveće Allahovo ime: *Rabbi, Rabbi.*[192] Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je kazala: "Kada rob kaže: 'Ja Rabbi, ja Rabbi!', tada Allah kaže: 'Odazivam ti se, Moj robe. Traži, i Ja ću ti dati.'"[193]

RAZLIKA IZMEĐU IMENA *ALLAH* I *ER-RABB*

Razlika između ova dva imena najbolje dolazi do izražaja u kur'anskom kazivanju o Musau, alejhis-selam. Naime, Gospodar, azze ve dželle, pozvao je Musaa, alejhis-selam, na Sinajskoj gori i s njim razgovarao:

وَهَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ مُوسَىٰٓ ﴿٩﴾ إِذۡ رَءَا نَارٗا فَقَالَ لِأَهۡلِهِ ٱمۡكُثُوٓاْ إِنِّيٓ ءَانَسۡتُ نَارٗا لَّعَلِّيٓ ءَاتِيكُم مِّنۡهَا بِقَبَسٍ أَوۡ أَجِدُ عَلَى ٱلنَّارِ هُدٗى ﴿١٠﴾ فَلَمَّآ أَتَىٰهَا نُودِيَ يَٰمُوسَىٰٓ ﴿١١﴾ إِنِّيٓ أَنَا۠ رَبُّكَ..

"A da li je do tebe doprla vijest o Musau, kada je vatru ugledao, pa čeljadi svojoj rekao: 'Ostanite vi tu! Ja sam vatru vidio; možda ću vam nekakvu glavnju donijeti ili ću pored vatre naći nekoga ko će mi put pokazati.' A kad do nje dođe, neko ga zovnu: 'O Musa! Ja sam, uistinu, Gospodar tvoj...'"

Kada je pozvao Musaa, alejhis-selam, Allah je Svoje uzvišeno Biće opisao rekavši: **"Ja sam, uistinu, Gospodar tvoj"**, a nije rekao: "Ja sam Allah", jer je želio da ukaže na Svoju brigu i dobrotu prema Svom dobrom robu Musau b. Imranu. U ajetu:

فَٱخۡلَعۡ نَعۡلَيۡكَ إِنَّكَ بِٱلۡوَادِ ٱلۡمُقَدَّسِ طُوٗى ﴿١٢﴾

[192] Predaju mevkuf bilježi El-Hakim, a šejh Albani kaže da je slaba (daif).
[193] Ibn Ebi Dunja predaju bilježi mevkuf i merfu', a imam El-Munziri kaže da je predaja jako slaba.

"Izuj zato obuću svoju. Ti si, doista, u blagoslovljenoj dolini Tuva!", pod izrazom *Rabb* misli se na onoga ko se brine o nekome, dok ga se (drugi) boje (uz strahopoštovanje).

وَأَنَا ٱخۡتَرۡتُكَ فَٱسۡتَمِعۡ لِمَا يُوحَىٰٓ ١٣

"Tebe sam izabrao, zato ono što ti se objavljuje slušaj!",

tj. obrati pažnju na ono što ću ti objaviti, a zatim ga je obavijestio o objavi (*vahju*):

إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠

"Ja sam, uistinu, Allah – drugog istinskog boga, osim Mene, nema."

Allah, tebareke ve te'ala, nije rekao: "Ja sam tvoj Gospodar", kao na početku, jer ga ovim riječima obavještava o onome što traži od njega. Zbog toga u nastavku kaže:

فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ ١٤

"Zato samo Mene **obožavaj i namaz obavljaj – da bih ti uvijek na umu** bio!"[194]

Nakon potvrde imena *Allah*, spomenuo je šerijatske obaveze općenito, u riječima: "**Obožavaj Me (čini Mi ibadet)**", a zatim je posebno izdvojio naredbu namaza. Znači, oba ova imena vezuju se za Allaha, azze ve dželle: i *Allah* i *Rabb.* Kod Arapa vrijedi pravilo da što neka stvar ima više imena, to ukazuje na njenu veću vrijednost, naprimjer, riječ "sablja" (*sejf*) ima više naziva, što ukazuje na njenu vrijednost. Allah, tebareke ve te'ala, ima mnogo lijepih imena, što ukazuje na Njegovu veličanstvenost.

[194] Taha, 9-14.

EL-MELIK, EL-MÃLIK, EL-MELÎK (VLADAR), DŽELLE DŽELALUHU

الملك-المالك-المليك جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Prenosi se jedan zanimljiv događaj vezan za jednog od naših dobrih prethodnika, to jest selefa ovog ummeta, koji se zvao Sile b. Ušejm. On je bio jedan od učenjaka (*alima)* koji su postupali po svom znanju, bio je pobožnjak i borac na Allahovom putu (mudžahid). U jednoj od bitaka otišao je u izviđanje i našao neprijateljsku vojsku na dvije noći putovanja od muslimanske vojske. Brzo je krenuo nazad kako bi o tome obavijestio vojskovođu, ali ga je nešto neočekivano zadesilo: njegov konj je uginuo. Za povratak u muslimanski logor trebala su samo dva dana jahanja kako bi stigao na vrijeme obavijestiti vojskovođu, a sada mu je trebalo pet dana hoda! U tako teškom momentu, stao je iznad konja i rekao: "Allahumme in kuntu leke 'abden, fe bi hakki zikri leke, fe in kunna 'alel-hakki, ve aduvvuna 'alel batil, fe ahji li feresi ubelligu džejši!" *(Allahu moj! Ako sam Tebi robovao, tako ti prava moga spominjanja Tebe, kada smo mi na istini, a naš neprijatelj na zabludi, oživi moga konja, kako bih obavijestio svoju vojsku!)* Obratite pažnju na ove riječi: "...fe bi hakki zikri leke..." – tako Ti prava moga zikra – spominjanja Tebe)!

Dakle, on zaklinje Allaha, subhanehu ve te'ala! Zar je to dozvoljeno? Naravno da jeste. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Možda će se desiti da raščupan i prašnjav rob, neugledne i pohabane odjeće, onaj na koga niko ne obraća pažnju, onaj koga ljudi vraćaju s vrata – zakune Allaha da nešto uradi, pa će mu se Allah odazvati i uraditi to što Ga je rob zamolio."[195]

U drugom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Hoćete li da vas obavijestim o stanovnicima Dženneta? To je svaki slabi i potlačeni. Kada bi on (tj. neko od njih) zakletvom prizvao Allaha, On bi mu se odazvao i to ispunio"*[196], zbog velikog mjesta i stepena koji takav vjernik uživa kod Allaha.

Nakon izgovorene dove, konj Sile b. Ušejma ustade i on ga uzjaha te se zaputi u logor da obavijesti vojskovođu. Kada je došao do muslimanskog logora, dočekao ga je sin, a on mu reče: "Sine moj! Uzmi ovog konja i budi blag i nježan prema njemu. Ako ogladni, nahrani ga, a ako ne, sahrani ga."

---

[195] Buhari, Muslim.

[196] Buhari, Muslim

Ibn Sila, jedan od predvodnika tabiina, čudeći se očevim riječima, uzeo je konja, donio mu hranu i vodu, ali konj nije htio ni jesti ni piti. Ibn Sila pogleda u njega, a konj istog trenutka uginu. Zatim je otišao i rekao ocu: "Zaista u ovome ima nešto čudno: konj koji putuje dva dana, odbija i hranu i vodu kada mu prineseš?!" Otac mu reče: "Sine moj! Jede li i pije mrtvac? On je mrtav! Gospodar ga je oživio da ispuni moj zadatak." Sin ga upita: "Oče, šta se desilo?", pa mu otac sve ispriča. Na to mu sin reče: "Babo moj! Zaklinjem te Allahom da mi kažeš koji si zikr učio i kojim si zikrom Allaha zakleo (zakletvom prizvao)?" Rekao je: "To je ajet iz Allahove Knjige. Nisam ga ostavio nijedne noći, pa čak ni u noći kada sam se oženio, a da nisam klanjao učeći ga!"

"Koji je to ajet, oče?", upita ga sin.

فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

"'I neka je uzvišen Allah, Vladar istiniti – nema drugog istinskog boga osim Njega, Gospodara Arša veličanstvenog.'"[197], [198]

***El-Melik* – *Istinski Vladar*!** Svi drugi vladari, mimo Allaha, subhanehu ve te'ala, su lažni (batil) vladari. Bilo koja vlast pored Allahove vlasti je lažna i prividna vlast, jer je jedino On Istinski Vladar. Danas mnogi stavljaju vlast i vladare na mjesto božanstva, ne klanjajući im se, već obožavajući ih, poput kršćana, za koje je Allah, azze ve dželle, rekao da su uzeli svoje monahe za bogove (božanstva) pored Allaha, slijedeći ih u dozvoljavanju onoga što je Allah zabranio i zabranjivanju onoga što je Allah dozvolio, kao što se navodi u hadisu i u Ibn Abbasovom komentaru ovog ajeta:

ٱتَّخَذُوٓا۟ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَٰنَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ﴿٣١﴾

"Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje..."[199]

Nijedan prijesto (arš), osim Allahovog Prijestolja, nije plemenit (*kerim*). Naprotiv, takav prijesto je bijedan i ništa ne znači. Svaki čovjek je

---

[197] El-Muminun, 116.

[198] Ovaj događaj bilježi imam Ez-Zehebi, rahimehullah, u svojoj knjizi *Sijeru a'lamin-nubela*, a i šejhul-islam Ibn Tejmijje, rahimehullah, u svojim *Fetvama*, i to u malo drugačijoj formi.

[199] Tevbe, 31.

vlasnik nečega (malik), ali je Istinski Vlasnik (El-Malik) samo Allah, subhanehu ve te'ala.

قُلِ ٱللَّهُمَّ مَـٰلِكَ ٱلْمُلْكِ تُؤْتِى ٱلْمُلْكَ مَن تَشَآءُ وَتَنزِعُ ٱلْمُلْكَ مِمَّن تَشَآءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَآءُ ۖ بِيَدِكَ ٱلْخَيْرُ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾

"Reci: 'O Allahu! Ti, koji svu vlast imaš! Ti vlast onome kome hoćeš daješ, a oduzimaš je od onoga od koga hoćeš. Ti onoga koga hoćeš uzvisuješ, a onoga koga hoćeš unizuješ; u Tvojoj ruci je svako dobro. Ti, uistinu, sve možeš!'"[200]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije proučio ovaj ajet a da nije zaplakao. Učenjaci kažu da ovaj ajet obuhvata sva Allahova lijepa imena i savršena značenja. U ovom ajetu nije spomenuto ime *Melik*, već svojstvo posjedovanja vlasti: Onaj koji posjeduje apsolutnu vlast.

Neki učenjaci smatraju da je Allahovo najveće ime: *Mãlikul-mulk* (Vlasnik svih vlasti), dokazujući to predajom od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, u kojoj stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Najveće Allahovo ime sa kojim, ako se bude zvalo, biva uslišano, nalazi se u ajetu iz sure Ali Imran:* **'Reci: O Allahu! Ti, koji svu vlast imaš! Ti vlast onome kome hoćeš daješ, a oduzimaš je od onoga od koga hoćeš. Ti onoga koga hoćeš uzvisuješ, a onoga koga hoćeš unizuješ; u Tvojoj ruci je svako dobro. Ti, uistinu, sve možeš!'"**[201],[202]

Jezičko značenje: I *Melik* i *Melík* i *Malik* u jeziku imaju značenje onoga koji posjeduje vlast.

SPOMINJANJE OVIH UZVIŠENIH IMENA U KUR'ANU

Ime *El-Melik* spominje se u Kur'anu pet puta. Neka od tih mjesta su:

فَتَعَـٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ ۗ

"Neka je uzvišen Allah, Vladar Istiniti!"[203]

---

[200] Ali Imran, 26.
[201] Et-Taberani, *El-Kebiru merfu'*. A imami En-Nesai i Ed-Darekutni kažu da je hadis slab (daif).
[202] Ali Imran, 26.
[203] Taha, 114.

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega, Vladar Istiniti."[204]

مَلِكِ ٱلنَّاسِ ﴿٢﴾

"...Vladara ljudi."[205]

Allahovo ime *El-Malik* u Kur'anu se spominje dva puta:

مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾

"Vladara Dana sudnjeg"[206]

قُلِ ٱللَّهُمَّ مَٰلِكَ ٱلْمُلْكِ

"Reci: 'O Allahu! Ti koji svu vlast imaš..."[207]

Allahovo ime *El-Melík* spominje se samo na jednom mjestu u Kur'anu:

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى جَنَّٰتٍ وَنَهَرٍ ﴿٥٤﴾ فِى مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍۭ ﴿٥٥﴾

"Oni koji su se Allaha bojali bit će u džennetskim baščama i pored rijeka, na mjestu u kome će biti zadovoljni, kod Vladara Svemoćnoga."[208]

ZNAČENJE IMENA *EL-MELÎK* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Ez-Zedždžadž, rahimehullah, kaže: "Poznavaoci značenja kažu: *El-Melik* (Vladar) je izvršilac naredbi u svojoj vlasti, On upravlja njome, dok svaki *malik* (vlasnik, onaj koji nešto posjeduje) nije i izvršilac, odnosno sprovodilac. To znači da svaki malik (vlasnik) ne upravlja onim što posjeduje. Otuda je ime *El-Melik* sveobuhvatnije od imena *El-Malik*."[209]

El-Hattabi, rahimehullah, kaže: "*El-Melik* (Vladar) je potpuni vladar

[204] El-Hašr, 23.
[205] En-Nas, 2.
[206] El-Fatiha, 3.
[207] Ali Imran, 26.
[208] El-Kamer, 54-55.
[209] *Tefsiru esma'i-llahi el-husna.*

svih vrsta posjeda, a *El-Malik* je vlasnik posebne vlasti."

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "*El-Melik* (Vladar) jeste Onaj iznad kojeg, kao vladara, nema i ne postoji ništa. Sve je to ispod Njega."[210]

Ibn Kesir, rahimehullah, u tefsiru ajeta:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega, Vladar Istiniti...",

kaže: "To jest, Vladar svega postojećeg, Onaj koji raspolaže (svime) bez ikakvih smetnji."[211]

Potvrda da apsolutna vlast pripada Allahu, tebareke ve te'ala, bez sudruga i saučesnika, uz savršeno djelovanje i moć u Svojoj vlasti, jasna je i očita u Kur'anu. Takvi su ajeti:

لِّلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ إِنَٰثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ ٱلذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

"Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji. On stvara šta hoće! On poklanja žensku djecu kome hoće, a kome hoće – mušku."[212]

تَبَٰرَكَ ٱلَّذِى بِيَدِهِ ٱلْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

"Uzvišen je Onaj u čijoj je ruci vlast – On sve može!"[213]

Jedna od savršenih osobina Allahovog Bića jeste ime *El-Melik*, tj. značenje da je On, subhanehu ve te'ala, Istinski Vladar, a Njegova savršena osobina djelovanja (radnji) jeste ime *El-Malik*, tj. značenje da je On, subhanehu ve te'ala, Taj koji posjeduje apsolutnu vlast i da njome savršeno vlada.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EL-MELIK*, *EL-MĀLIK* I *EL-MELÎK*

- **Istinska Vlast pripada Allahu Jedinom i niko ne učestvuje s Njim u vlasti. Svaki onaj koji nešto posjeduje, posjeduje to uz Allahovo**

[210] *Džami'ul-bejan.*
[211] Tefsir Ibn Kesir.
[212] Eš-Šura, 49.
[213] Mulk, 1.

posjedovanje i toga i njega samog.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Onaj na koga će Allah na Sudnjem danu biti najviše ljut i koji će biti najodvratniji jeste čovjek koji se zvao 'Vladar vladara, tj. Kralj kraljeva', jer jedini Vladar jeste Allah.*"[214] To je zbog toga što ovo ime zaslužuje samo Allah, jer je On Vladar nad vladarima. On je istinski Vladar i Njemu pripada sva vlast i sva hvala. On je Svemoćan i nema istinskog vlasnika, posjednika mimo Allaha, tebareke ve te'ala. Neki ljudi koji imaju vlast nazivaju sebe vladarima, međutim, ovo ime zaslužuje samo Allah, jer On je *Malikul-Mulk*, Vlasnik svih vlasti, On posjeduje vlast, a to niko nema osim Njega. On daje vlast kome hoće i uzima je od koga hoće, uzdiže koga hoće, ponižava koga hoće, u Njegovoj ruci je hajr (svako dobro) i On sve može!

Stvorenja ne posjeduju ništa! Allah, dželle ve 'ala, koreći mušrike zbog upućivanja ibadeta slabašnim stvorenjima, poput njih samih, obavještava ih da ne posjeduju ništa ni na nebesima ni na Zemlji:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾

"Obožavaju druge pored Allaha, one koji nisu u stanju da im bilo kakvu hranu daju, ni iz nebesa ni iz Zemlje, i koji ništa ne mogu!"[215]

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ۚ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

"Reci: 'Kako možete, pored Allaha, da obožavate onoga koji nije u stanju da vam kakvu štetu učini, ni da vam neku korist pribavi?' – a Allah je taj koji sve čuje i zna."[216]

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱلَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُۥ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

---

[214] Muslim.
[215] En-Nahl, 73.
[216] El-Maide, 76.

"Reci: 'Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći.'"[217]

Allah je Vlasnik, Onaj koji posjeduje riznice nebesa i Zemlje. U Njegovoj je ruci svaki hajr, On opskrbljuje koga hoće, On posjeduje život i smrt, proživljenje, korist i štetu. Njemu se sve vraća, sve što je na nebu i na Zemlji u Njegovom je posjedu i o Njemu ovisno, Njemu podređeno. Istinski Vladar je neovisan o bilo čemu, a sve drugo je o Njemu ovisno. Međutim, među ljudima ima onih koji se ohole i misle da su istinski vladari, zaboravljajući pri tome da su samo namjesnici i privremeni korisnici onoga što im je Allah podario od vlasti, imetka, ugleda ili posjeda. Uzvišeni Allah govori o ovoj kategoriji ljudi, u kontekstu kazivanja o faraonu, neka je Allahovo prokletstvo na njega, koji je zaboravio sebe i svoju slabost, misleći da je vladar, čak i više od toga – "bog":

وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِۦ قَالَ يَٰقَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَٰذِهِ ٱلْأَنْهَٰرُ تَجْرِي مِن تَحْتِيٓ ۖ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾

"I faraon obznani narodu svome: 'O narode moj!' – reče on – 'Zar meni ne pripada carstvo u Misiru i ovi rukavci rijeke koji ispred mene teku, shvaćate li?'"[218]

فَقَالَ أَنَا۠ رَبُّكُمُ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾

'Ja sam Gospodar vaš najuzvišeniji!' – on je rekao."[219]

Faraon je pozvao svoj narod da ga slijedi u ovoj zabludi i oni su mu se odazvali. Stoga ih je Uzvišeni Allah sve kaznio:

فَٱسْتَخَفَّ قَوْمَهُۥ فَأَطَاعُوهُ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَٰسِقِينَ ﴿٥٤﴾ فَلَمَّآ ءَاسَفُونَا ٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَٰهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾ فَجَعَلْنَٰهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْءَاخِرِينَ ﴿٥٦﴾

217 Seba', 22.
218 Ez-Zuhruf, 51.
219 En-Nazi'at, 23-24.

"On zavede narod svoj, pa mu se pokori. Oni su, doista, bili narod grješni. A kad izazvaše Naš gnjev, Mi ih kaznismo i sve ih potopismo, i učinismo ih primjerom i poukom narodima kasnijim."[220]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبۡرَةً لِّمَن يَخۡشَىٰٓ ﴿٢٦﴾

"To je pouka za onoga koji se bude Allaha bojao."[221]

Nestanak faraona i njegovog naroda treba da bude pouka svakom nasilniku, oholniku iz reda ovosvjetskih (dunjalučkih) vladara, onome koji misli da je vječan, a zaboravlja da njegova vlast prolazi i da je vremenski ograničena. Halifa Harun er-Rašid, jecajući na samrtničkoj postelji, rekao je: "O Ti čija je vlast neprolazna, smiluj se onome čija je vlast prošla: **'Nije mi koristilo bogatstvo moje, propala je moć moja.'"**

Kakvu je vlast imao Harun? Kakva je vlast bilo kojeg drugog ovosvjetskog vladara? Odgovor na ovo pitanje slikovito nam pojašnjava sljedeći primjer:

Ibn Asakir je došao Harunu er-Rašidu i rekao: "Donesite mi čašu vode." Želio je da ga poduči, pa je uzeo čašu i rekao mu: "Da nemaš nimalo vode, koliko bi dao za ovaj gutljaj?" "Pola svoje vlasti", reče Harun. "A kada bi popio i ne bi mogao to izbaciti (izmokriti), koliko bi platio da to izbaciš?" "Drugu polovicu svoje vlasti", odgovori. Zatim mu Ibn Asakir reče: "Bijedna je ta vlast koja vrijedi kao gutljaj vode!"

وَلِلَّهِ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَاۖ وَإِلَيۡهِ ٱلۡمَصِيرُ ﴿١٨﴾

"Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji i na onome što je između njih, i Njemu će se svi vratiti."[222]

✧ **Ako potpuna, apsolutna vlast pripada Allahu, bez sudruga, onda i potpuna pokornost pripada samo Njemu, bez sudruga, jer su svi zemaljski vladari Njegovi robovi.**

Moramo dati prednost Istinskom Vladaru u pokornosti Njemu i predanosti Njegovoj presudi i propisu nad drugim sudovima. Pokornost Njemu preča je od pokornosti nekome mimo Njega, štaviše, nema pokornosti nikome ako je izvan granica pokornosti Allahu.

---

[220] Ez-Zuhruf, 54-56.
[221] En-Nazi'at, 26.
[222] El-Maide, 18.

✧ **Nije dozvoljeno nazvati se *Melikul-Muluk* (Vladar svih vladara).**

U vezi sa ovim prenosi se hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Onaj na koga će Allah na Sudnjem danu biti najviše ljut i koji će biti najodvratniji, jeste čovjek koji se zvao Vladar vladara, Kralj kraljeva – jer, jedini Vladar jeste Allah."[223] U drugom rivajetu je preneseno: "Na Sudnjem danu, Allahu će najmrže ime biti ime čovjeka koji se nazivao *Melikul-emlak* (Kralj kraljeva)."[224] Ibn Hadžer, rahimehullah, rekao je: "Ovaj hadis se uzima kao dokaz o zabrani nadijevanja ovakvog imena, zbog velike prijetnje koja se navodi. Ovom se pridružuju imena sličnog značenja, poput: *Stvoritelj stvorenja, Najmudriji od mudrih, Moćni nad moćnim, Zapovjednik svih zapovjednika.* Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Pojačala se Allahova srdžba prema onome koji smatra da je vladar svih vladara, jer nema vladara osim Allaha."[225] Takav će biti ponižen zbog svoje bestidnosti u poređenju sa Allahom. Ibnul-Kajjim, rahimehullah, spominje da ovom imenu neki učenjaci pridružuju i ime *Kadi el-kudat* (Sudac svih sudaca), jer je Onaj koji, uistinu, presuđuje samo Allah, subhanehu ve te'ala.

✧ **Allah je Vlasnik i Vladar Sudnjeg dana.**

Na Sudnjem danu vlast će pripadati samo Allahu Jedinom. Njegovu vlast neće umanjiti niko od dunjalučkih vladara i oholnika:

ٱلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ ﴿٥٦﴾

"Tog Dana vlast će samo Allah imati, On će im suditi"[226]

مَٰلِكِ يَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾

"...Vladara Dana sudnjeg."[227]

Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se: "Jedne prilike Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao je (jevrejski) svećenik i rekao mu: 'O Muhammede (ili: Ebul-Kasime)! Zaista će Uzvišeni Allah uzeti nebesa na prst i Zemlju na prst, i planine i drveće na prst, i vodu i zemlju na prst, i ostala stvorenja na prst, pa će ih protresti i reći: 'Ja

[223] Muslim.
[224] Buhari.
[225] Ahmed, *Musned*.
[226] El-Hadždž, 56.
[227] El-Fatiha, 3.

sam Vladar, Ja sam Vladar!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se tako da su mu se ukazali kutnjaci, potvrđujući njegov govor. Zatim je proučio ajet:

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦ وَٱلْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَٱلسَّمَـٰوَٰتُ مَطْوِيَّـٰتٌۢ بِيَمِينِهِۦ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

'Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati. Čitava Zemlja će na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!'"[228]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Na Sudnjem danu, Allah će uzeti Zemlju, a smotat će nebo u Svojoj desnici. Zatim će reći: 'Ja sam Vladar! Gdje su zemaljski vladari?'*"[229]

U (drugom) rivajetu je preneseno: "*Allah će smotati Zemlju u Svojoj ljevici, a zatim će reći: 'Ja sam Vladar! Gdje su silnici, gdje su oholnici?'*"[230]

✧ Allahova vlast prožeta je potpunom milošću.

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَـٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَـٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega. Vladar, Sveti, Onaj koji je bez nedostataka, Onaj koji svakoga obezbjeđuje, Onaj koji nad svim bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah. On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim!"[231]

Poslije imena *El-Melik* (Vladar) spomenuo je ime *El-Kuddûs*, tj. Onaj koji je čist od nasilja i bilo kakve nepravde.

ٱلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ ٱلْحَقُّ لِلرَّحْمَـٰنِ ۚ

---

[228] Ez-Zumer, 67. Hadis bilježe Buhari i Muslim.
[229] Buhari, Muslim.
[230] Muslim.
[231] El-Hašr, 23.

"Toga Dana će istinska vlast biti samo **u Milostivoga."**[232]

Ovi ajeti nam ukazuju na to da ličnost ovosvjetskog vladara nije potpuna bez dobročinstva, milosti i samilosti. Pa zašto vladari ne poslušaju ove ajete i smiluju se siromašnima? I neka se ne uzdižu pokušavajući dostići nivo Allahove vlasti! Allah je stvorio stvorenja da Ga upoznaju i iskreno obožavaju uz iskazivanje velikog strahopoštovanja.

[232] El-Furkan, 26.

ER-RAHMĀN (MILOSTIVI), ER-RAHÎM (SAMILOSNI), DŽELLE DŽELALUHU

الرحمن – الرحيم جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje riječi *rahmet* je "milost, nježnost, naklonjenost, rodbinska veza ili maternica". Oba imena su izvedena iz riječi *rahmet*, samo uveličano. Ime *Er-Rahman* je većeg stepena, sveobuhvatnije od *Er-Rahim*. Većina učenjaka je složna da je ime *Er-Rahman* arapskog porijekla. Neki navode da ovo ime nije bilo poznato kod Arapa, dokazujući to hadisom u kojem se navodi da su mušrici Mekke, na dan Bitke na Hudejbiji, negirali ovo ime. Tom prilikom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Aliji, radijallahu anhu: "Piši: 'Bismillahir-Rahmanir-Rahim!'" Suhejl, koji je bio mušrik, rekao je: "Što se tiče Rahmana, tako mi Allaha, ja ne znam šta je to! Ali napiši: 'Bismikel-lahumme (U ime Tvoje, Gospodaru naš), kao što si pisao.'"[233] Također navode ajet:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱسْجُدُوا۟ لِلرَّحْمَٰنِ قَالُوا۟ وَمَا ٱلرَّحْمَٰنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا

"A kad im se rekne: 'Padajte ničice pred Milostivim!', oni pitaju: 'A ko je Milostivi? Zar da padamo ničice samo zato što nam ti naređuješ?' I još se više otuđuju."[234]

Ovdje je jasno da je ovo negiranje i inat, a ne nepoznavanje značenja. Ono što ukazuje na činjenicu da su znali i da im je ovo ime bilo poznato jeste ajet: **"Da Milostivi hoće – govore oni – mi ih ne bismo obožavali. Oni o tome ništa ne znaju, oni samo lažu."**[235] Ovo ime također se navodi u nekim stihovima predislamskog doba (džahilijjeta). Ibn Džerir, rahimehullah, poznati komentator Kur'ana, žestoko je odgovorio onima koji smatraju da Arapi nisu poznavali ovo ime, tvrdeći da je njihovo negiranje bilo u smislu namjerne negacije toga imena, a ne u smislu njegovog nepoznavanja.

[233] Buhari.
[234] Furkan, 60.
[235] Ez-Zuhruf, 20.

SPOMINJANJE OVIH UZVIŠENIH IMENA U KUR'ANU

Ime *Er-Rahman* u Kur'anu se spominje 57 puta:

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

"A vaš Bog – jedan je Bog! Nema istinskog boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog!"[236]

إِن كُلُّ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾

"Svako ko je na nebesima i Zemlji, samo će doći Milostivom kao rob."[237]

الرَّحْمَٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَىٰ ﴿٥﴾

"Milostivi, koji se nad Aršom uzvisio."[238]

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَٰنِ ۚ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾

"Toga dana će istinska vlast biti samo u Milostivoga, a bit će to mučan dan za nevjernike...."[239]

Ime *Er-Rahim* spominje se 114 puta:

ۚ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾

"On prima pokajanje i On je Samilostan."[240]

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٣﴾

"A Allah je prema ljudima, zaista, vrlo Blag i Samilostan."[241]

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١﴾

"A Allah prašta i Samilostan je."[242]

---

[236] El-Bekare, 163.
[237] Merjem, 93.
[238] Taha, 5.
[239] El-Furkan, 26.
[240] El-Bekare, 54.
[241] El-Bekare, 143.
[242] Et-Tahrim, 1.

ZNAČENJE IMENA *ER-RAHMĀN* I *ER-RAHÎM* KADA SE ODNOSE NA UZVIŠENOG ALLAHA

Oba ova imena izvedena su iz Allahove milosti i ime *Er-Rahman* veće je i sveobuhvatnije od imena *Er-Rahim*. Ali, koja je razlika između njih? Kada je riječ o ovom pitanju, postoje dva mišljenja:

Prvo mišljenje: Ime *Er-Rahman* obuhvata potpunu (sveukupnu) milost prema svim stvorenjima na dunjaluku, a prema vjernicima i na ahiretu. *Er-Rahim* je Onaj koji je milostiv posebno prema vjernicima na Sudnjem danu.

Dokazi za ovo mišljenje su:

ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ﴿٥﴾

"Milostivi koji se nad Aršom uzvisio."[243]

ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۚ ٱلرَّحۡمَٰنُ فَسۡـَٔلۡ بِهِۦ خَبِيرٗا

"Koji je za šest dana nebesa i Zemlju i ono što je među Njima stvorio, a onda se nad Aršom uzvisio; On je Milostivi. Upitaj o Njemu onoga koji zna."[244]

Vidimo da je Allah, subhanehu ve te'ala, spomenuo ime *Er-Rahman* zajedno sa uzdignućem iznad Arša, kako bi sva stvorenja znala za Njegovu milost. Na drugom mjestu, spominjući ime *Er-Rahim*, Uzvišeni Allah kaže:

هُوَ ٱلَّذِي يُصَلِّي عَلَيۡكُمۡ وَمَلَٰٓئِكَتُهُۥ لِيُخۡرِجَكُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِۚ وَكَانَ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ رَحِيمٗا

"On vas blagosilja, a i meleki Njegovi, da bi vas iz tmina na svjetlo izveo – On je prema vjernicima samilostan."[245]

Ali, ovdje se postavlja pitanje: "Šta je sa ajetom u kojem Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

---

[243] Taha, 5.
[244] El-Furkan, 59.
[245] El-Ahzab, 43.

إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٣﴾

'A Allah je prema ljudima, zaista, vrlo Blag i Samilostan'?"

Drugo mišljenje: *Er-Rahman* je ime koje ukazuje na svojstvo Allahovog uzvišenog Bića, a *Er-Rahim* je ime koje ukazuje na svojstvo Allahovog djela.

Ibn Kajjim, rahimehullah, kaže: "Zaista *Er-Rahman* ukazuje na svojstvo (*sifat*) koje se nalazi pri Njemu, a *Er-Rahim* ukazuje na Njegovu povezanost sa onim kome se smilovao. Prvo ime ukazuje da je milost Allahova osobina, a drugo ukazuje da se Allah smiluje Svojim stvorenjima Svojom milošću. Ako ovo želiš shvatiti, razmisli o ajetu:

إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾

'On je prema njima blag i milostiv.'[246]

Dakle, nikada nije navedeno: '*Er-Rahman* je prema njima milostiv.' Stoga, *Er-Rahman* je Onaj kome je milost svojstvena, a *Er-Rahim* je Onaj koji je prema drugima milostiv..."[247]

Er-Rahman je ime kojim je Allah, dželle dželaluhu, zabranio da se neko drugi naziva.

قُلِ ٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُوا۟ ٱلرَّحْمَٰنَ ۖ أَيًّا مَّا تَدْعُوا۟ فَلَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ

"Reci: 'Zovite: 'Allah' ili zovite: 'Milostivi'; a kako god ga budete zvali, Njegova su imena najljepša."[248]

Allah je ovdje ime *Allah* poistovjetio sa imenom *Er-Rahman*, a znamo da ime *Allah* nije dozvoljeno nikome davati mimo Allaha, subhanehu ve te'ala.

Ibn Ebi Hatim, rahimehullah, prenosi da je Hasan el-Basri, rahimehullah, rekao: "*Er-Rahman* je ime koje stvorenja ne mogu prisvojiti, i njime se nazvao Allah." Allah, azze ve dželle, opisao je imenom "rahim" Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم

[246] Tevbe, 117.

[247] Ibn Kajjim el-Dževzijje, *Bedai'ul-fevaid*.

[248] El-Isra, 110.

بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

"Došao vam je Poslanik, jedan od vas. Teško mu je što ćete na muke udariti; jedva čeka da pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv."[249]

Za čovjeka se kaže "samilostan" (*redžulun rahimun*), a ne "milostivi čovjek" (*redžulun rahmanun*).

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Rezultat ovoga je da Allah, te'ala, ima imena kojima je nazvao druge i ima imena kojima nije druge nazvao, poput: *Er-Rahman*, *El-Halik*, *Er-Razik* i sl. Zato je otpočeo sa imenom *Allah*, pa je Sebe opisao imenom *Er-Rahman*, jer je ono posebnije i sveobuhvatnije od imena *Er-Rahim* – a najvrednije je prvo spomenuto ime (Allah)."

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *ER-RAHMĀN* I *ER-RAHÎM*

✧ **Potvrda da su ova dva velika Allahova, tebareke ve te'ala, imena** ona **kojima se On, subhanehu ve te'ala, opisao**

To su imena kojima je Uzvišeni Allah otpočeo suru El-Fatiha, učinio ih je naslovom za uputu i jasne dokaze koje je objavio u Svojoj plemenitoj Knjizi. S ovim imenima Sulejman, alejhis-selam, otpočeo je svoje pismo upućeno kraljici Sabe. Džibril, alejhis-selam, dolazio je našem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ukazujući na ova dva imena prilikom objave svake nove sure. Kada je slao pisma vladarima, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na početak svojih pisama stavljao je ova dva Allahova imena, čak je podsticao da se svako dobro djelo otpočne izgovaranjem ovih Allahovih, azze ve dželle, imena.

ZNAKOVI ALLAHOVE, SUBHANEHU VE TE'ALA, MILOSTI PREMA STVORENJIMA

Ibn Kajjim, rahimehullah, kaže: "Vidljivost ove osobine u stvarnosti je poput vidljivosti tragova Allahovog rububijjeta, Vlasti i Moći – pa ono što Allah daje stvorenjima kroz dobročinstva i blagodati svjedoči Allahovu potpunu milost koja sve prekriva, kao što sve što postoji svjedoči Njegov potpuni rububijjet i vlast. Na taj način Allah nam je, iz Svoje milosti, slao poslanike, spuštao knjige, podučio nas nakon neznanja, izvukao nas iz

[249] Tevbe, 128.

zablude, dao nam vid nakon sljepila, ukazao nam na Pravi put... Iz Svoje milosti postavio je Sunce i Mjesec, odredio da se smjenjuju dan i noć, poravnao Zemlju – i učinio nam je mjestom boravka za žive i mrtve. Iz Svoje milosti stvorio nam je oblake i kišu pa učinio da pomoću nje raste voće i povrće. Potčinio nam je životinje za jahanje i nošenje tereta, a i za jelo. Iz Svoje milosti spustio je samilost među Svoje robove, pa su samilosni jedni prema drugima. Istu tu samilost također je spustio među životinje, pa je ova samilost među njima – trag Allahove milosti. Najveće i najopsežnije Allahovo stvorenje je Arš, a najopsežnije Allahovo svojstvo je Njegova milost. Stoga se On uzdigao iznad Arša koji obuhvata (prekriva) sva stvorenja, sa Svojom milosti koja obuhvata sve. Kada se uzdigao sa Svojim uzvišenim imenom, nakon završetka stvaranja, napisao je ono što za sobom ono nosi i stavio natpis na Arš: **"Zaista je Moja milost nadvladala Moju srdžbu."** U ovome natpisu Allah daje veliko obećanje Svojim stvorenjima da će biti milostiv prema njima, da će im opraštati i prelaziti preko njihovih ružnih djela. Cijeli dunjaluk egzistira u skladu sa ovom rečenicom. Da nije ovog Allahovog obećanja, položaj stvorenja bio bi drugačiji. Iz svojstva Allahove milosti stvoren je Džennet koji će se iz Njegove milosti napuniti stanovnicima, iz Njegove milosti će ući i živjeti u njemu. Iz Svoje milosti Uzvišeni se zaklonio od Svojih robova svjetlošću, a kada bi uklonio taj zaklon, svjetlost Njegovog lica spržila bi sve dokle god pogled doseže, a i stvorenja. Svojom milošću spašava robove od Svoje ljutnje, Svojim zadovoljstvom spašava ih od Svoje kazne, Svojim oprostom spašava ih od Sebe. Sva stvorenja učinio je međusobno ovisnim, a posebno ovisnim o Sebi.

Uzvišeni je jednu cijelu kur'ansku suru naslovio Svojim imenom *Er-Rahman*:

ٱلرَّحْمَٰنُ ﴿١﴾ عَلَّمَ ٱلْقُرْءَانَ ﴿٢﴾ خَلَقَ ٱلْإِنسَٰنَ ﴿٣﴾ عَلَّمَهُ ٱلْبَيَانَ ﴿٤﴾

"Milostivi, poučava Kur'anu. Stvara čovjeka, i uči ga govoru"[250],

u kojoj je podučavanje i učenje, koji proizlaze iz svojstva Njegove milosti, vezao za Svoje blagoslovljeno ime *Er-Rahman*, kao što kaže u zadnjem ajetu ove sure:

تَبَٰرَكَ ٱسْمُ رَبِّكَ ذِى ٱلْجَلَٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

[250] Er-Rahman, 1-4.

"Neka je blagoslovljeno ime Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog!"[251]

Ime *Er-Rahman* je blagoslovljeno jer sav bereket (blagoslov) dolazi od njega, odnosno bereket se nalazi u svemu što se odlikuje osobinom ovog imena. Sve ono pri čemu se spomene ovo ime, blagoslovljeno je, a kada god se izostavi, izostane i bereket."[252]

VELIČINA ALLAHOVE MILOSTI

Navodeći riječi meleka-nosilaca Arša i onih koji su oko njega, Uzvišeni Allah je rekao:

ٱلَّذِينَ يَحْمِلُونَ ٱلْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُۥ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِۦ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَىْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَٱغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا۟ وَٱتَّبَعُوا۟ سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ ﴿٧﴾

"Meleki koji drže Prijesto, a i oni koji su oko njega, veličaju i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Nj i mole se da budu oprošteni grijesi vjernicima: 'Gospodaru naš! Ti sve obuhvataš milošću i znanjem. Zato oprosti onima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u Vatri!'"[253]

U drugom ajetu, kaže:

قَالَ عَذَابِىٓ أُصِيبُ بِهِۦ مَنْ أَشَآءُ ۖ وَرَحْمَتِى وَسِعَتْ كُلَّ شَىْءٍ ۚ

"'Kaznom Svojom Ja kažnjavam koga hoću.' – reče On – 'A milost Moja obuhvata sve.'"[254]

Allah, subhanehu ve te'ala, obavještava nas da Njegova milost obuhvata sve stvoreno, prekriva svakoga: i u nebeskom i u našem svijetu, na kopnu i na moru, i muslimana i nevjernika, i ne postoji ništa što se danonoćno ne nalazi u okrilju Allahove milosti. Međutim, za razliku od drugih kategorija ljudi, vjernicima pripada posebna milost i na dunjaluku i na ahiretu. U završetku ajeta stoji:

---

[251] Er-Rahman, 78.
[252] Muhtesarus-savaik.
[253] Mu'min, 7.
[254] El-A'raf, 156.

وَرَحْمَتِى وَسِعَتْ كُلَّ شَىْءٍ ۚ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلَّذِينَ هُم بِـَٔايَـٰتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

"'A milost Moja obuhvata sve , dat ću je onima koji se budu grijeha klonili i zekat davali, i onima koji u dokaze Naše budu vjerovali."[255]

Za onoga koji umre kao nevjernik (kafir) nema milosti na ahiretu. Allah, subhanehu ve te'ala, otvorio je vrata Svoje milosti onima koji se kaju i traže oprosta:

قُلْ يَـٰعِبَادِىَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا۟ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

"Reci: 'O robovi Moji, koji ste se prema sebi ogriješili! Ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti. On, doista, mnogo prašta i On je milostiv."[256]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: '*Na dan kada je Allah stvorio milost, stvorio ju je u stotinu dijelova. Kod Sebe je zadržao devedeset i devet dijelova, a među sva Svoja stvorenja poslao je jedan dio milosti. Da zna nevjernik svu milost koja je kod Allaha, ne bi gubio nadu za Džennet! A da vjernik zna sve kazne koje su kod Allaha, ne bi se smatrao sigurnim od Vatre!*'"[257]

✧ Allah je Objavu (*Vahj*) nazvao rahmetom

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ تِبْيَـٰنًا لِّكُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

"Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest za one koji jedino u Njega vjeruju."[258]

✧ Allahova milost nadilazi Njegovu srdžbu

Prenoseći od Allaha, azze ve dželle, Poslanik, sallallahu alejhi ve

[255] El-A'raf, 156.
[256] Ez-Zumer, 53.
[257] Buhari.
[258] En-Nahl, 89.

sellem, rekao je: "*Zaista je Moja milost prestigla Moju srdžbu.*"[259] Ovaj hadis se slaže sa Allahovim govorom:

كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ ٱلرَّحْمَةَ

"Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv."[260]

On, Uzvišeni, propisuje Sebi, jer Njemu Uzvišenom niko ne naređuje niti Mu zabranjuje, niti Ga obavezuje na nešto. No, Allah, tebareke ve te'ala, obećava Svojim robovima, a On Svoje obećanje ne krši.

✧ Allah ima stotinu milosti

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: '*Zaista je Allah, na dan kada je stvorio milost, stvorio stotinu milosti.*'" A u (drugom) rivajetu: "*Svaka je milost koliki je stepen između nebesa i Zemlje. Pa je ostavio kod Sebe 99 milosti, a svim stvorenjima poslao je (spustio) jednu.*" A u (drugom) rivajetu: "*Zaista, Allah ima stotinu milosti (rahmeta), od kojih je samo jednu poslao među ljude, životinje, insekte i džinne, pa se oni s tom jednom milošću međusobno paze i međusobno su milostivi, tako da je njome i životinja milostiva prema svome mladunčetu! A ostavio je devedeset i devet milosti kojima će se smilovati Svojim robovima na Sudnjem danu.*"[261]

✧ Allah je milostiviji prema Svome robu od majke prema svome djetetu

Od Omera b. Hattaba, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah je milostiviji prema Svojim robovima od ove žene prema svom djetetu.*"[262]

✧ Čovjek treba da se okiti osobinom milosti

Samilost je jedna veoma bitna i pohvalna osobina. Stoga nas Allah, subhanehu ve te'ala, upućuje da se njome okitimo. Osobinom samilosti Uzvišeni je obdario i pohvalio najodabranije stvorenje:

وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٧﴾

[259] Buhari, Muslim.
[260] El-En'am, 54.
[261] Buhari i Muslim.
[262] Buhari i Muslim.

"A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali."[263]

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم

بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

"Došao vam je Poslanik, jedan od vas. I teško mu je što ćete na muke udariti; on jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv."[264]

Jedno od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, imena jeste *Nebijju er-rahmeti* (Vjerovjesnik milosti). Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ove osobine pohvalio je najboljeg ashaba Ebu Bekra, rekavši: "*Najmilostiviji od mog ummeta je Ebu Bekr es-Siddik.*"[265] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ovo je milost koju je Allah stavio u srca Svojih odabranih robova. Allah se neće smilovati nikom, izuzev onih koji su milostivi među Njegovim robovima.*"[266]

Ovi hadisi ukazuju na vrijednost milosti i samilosti, te na propast onoga u čijem srcu nema milosti, jer ga to sprečava da bude u Allahovoj milosti.

UZROCI ALLAHOVE MILOSTI PREMA STVORENJIMA

o **Pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem**

Uzvišeni Allah je rekao:

وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

"I pokoravajte se Allahu i Poslaniku da bi vam bila milost ukazana."[267]

وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ مُبَارَكٌ فَٱتَّبِعُوهُ وَٱتَّقُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾

"A ova Knjiga koju objavljujemo jeste blagoslovljena, zato je slijedite i grijeha se klonite da bi vam se milost ukazala."[268]

---

[263] El-Enbija, 107.
[264] Et-Tevbe, 128.
[265] Et-Tirmizi.
[266] Buhari.
[267] Ali-Imran, 132.
[268] El-En'am, 155.

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

"A vi namaz obavljajte i zekat dajite i Poslaniku poslušni budite da bi vam se ukazala milost."[269]

Što se rob više pokorava naredbama Allaha, azze ve dželle, i Njegovoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sve je bliži Allahovoj, dželle ve 'ala, milosti. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

"I pokoravajte se Allahu i Poslaniku da bi vam bila milost ukazana."[270]

o Dobročinstvo (činjenje dobrih djela)

Allah, dželle dželaluhu, rekao je:

إِنَّ رَحْمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ ٱلْمُحْسِنِينَ

"Milost Allahova je, doista, blizu onih koji dobra djela čine."[271]**,**

tj. onih koji su dobročinitelji.

o Bogobojaznost (takvaluk)

Allahova, dželle šanuhu, opća milost obuhvata i dobrog i lošeg, vjernika i nevjernika, tako da nema živog stvorenja a da nije obasuto Allahovom milošću. Međutim, to važi samo za dunjaluk, dok je na ahiretu Allah, tebareke ve te'ala, pripremio posebnu vrstu milosti za vjernike *muttekije* – one koji su bili bogobojazni na dunjaluku. Allah Uzvišeni kaže:

وَٱكْتُبْ لَنَا فِى هَـٰذِهِ ٱلدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ إِنَّا هُدْنَآ إِلَيْكَ ۚ قَالَ عَذَابِىٓ أُصِيبُ بِهِۦ مَنْ أَشَآءُ ۖ وَرَحْمَتِى وَسِعَتْ كُلَّ شَىْءٍ ۚ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلَّذِينَ هُم بِـَٔايَـٰتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

"'I dosudi nam milost na ovom svijetu, i na onom svijetu – mi se vraćamo Tebi!' 'Kaznom Svojom Ja kažnjavam koga hoću' – reče On –

[269] En-Nur, 56.
[270] Ali Imran, 132.
[271] El-A'raf, 56.

'A milost Moja obuhvata sve. Dat ću je onima koji se budu grijeha klonili i zekat davali, i onima koji u dokaze Naše budu vjerovali.'"[272]

o **Održavanje rodbinskih veza**

Abdur-Rahman b. Avf, radijallahu anhu, navodi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "*Uzvišeni Allah kaže: 'Ja sam Allah i Ja sam Milostivi (Er-Rahman). Stvorio sam rodbinske veze (er-rahim) i dao im ime prema Svom imenu: Onaj ko je bude čuvao i pazio i održavao – Ja ću njega paziti i čuvati, a ko je bude kidao – Ja ću ga odbaciti.*'"[273],[274]

Nakon ovih riječi, svaki vjernik treba se preispitati da li je od onih koji čuvaju rodbinske veze, tj. posjećuju svoju rodbinu, ili od onih koji kidaju rodbinske veze.

o **Traganje za Allahovim,** dželle ve 'ala, **zadovoljstvom i milošću**
Od Sevbana, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Koji god se rob bude neprestano trudio da postigne Allahovo zadovoljstvo, ustrajavajući u tome (radeći djela pokornosti Allahu), za takvoga će Allah, azze ve dželle, kazati Džibrilu, alejhis-selam: 'Moj rob se trudi da Me zadovolji kako bih mu se smilovao. Moja milost je spuštena na njega.' Tada će Džibril, alejhis-selam, reći: 'Neka je Allahova milost na njega.' Zatim će to isto kazati nosioci Arša i oni koji su oko njih i svi stanovnici sedam nebesa. Zatim će se, radi njega, ta milost spustiti na stanovnike Zemlje*"[275], tj. zbog velike Allahove ljubavi prema ovom Svom robu.

o **Strpljivost u iskušenjima**

وَلَنَبۡلُوَنَّكُم بِشَيۡءٖ مِّنَ ٱلۡخَوۡفِ وَٱلۡجُوعِ وَنَقۡصٖ مِّنَ ٱلۡأَمۡوَٰلِ وَٱلۡأَنفُسِ وَٱلثَّمَرَٰتِۗ وَبَشِّرِ
ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٥٥﴾ ٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَٰبَتۡهُم مُّصِيبَةٞ قَالُوٓاْ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيۡهِ رَٰجِعُونَ ﴿١٥٦﴾
أُوْلَٰٓئِكَ عَلَيۡهِمۡ صَلَوَٰتٞ مِّن رَّبِّهِمۡ وَرَحۡمَةٞۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُهۡتَدُونَ ﴿١٥٧﴾

"Mi ćemo vas dovoditi u iskušenje malo sa strahom i gladovanjem, i time što ćete gubiti imanja i živote, i ljetine. A ti obraduj izdržljive – one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: 'Mi smo Allahovi i

---

[272] El-A'raf, 156.

[273] Allahovo ime je ***Er-Rahman,*** a rodbina se na arapskom kaže ***er-rahim***.

[274] Ahmed, Et-Tirmizi, Ebu Davud. Hadis je vjerodostojan.

[275] Ahmed, *Musned*. Hadis je vjerodostojan.

mi ćemo se Njemu vratiti!' Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravom putu!"[276]

Vjerniku koji se strpi u trenucima iskušenja, Allah ukazuje Svoju milost tako što mu ono u čemu ga je iskušao zamijeni boljim.

Ummu Seleme, radijallahu anha, prenosi: "Čula sam Allahovog Poslanika kako kaže: '*Nema toga roba koga nešto pogodi pa kaže: 'Mi Allahu pripadamo i Njemu ćemo se vratiti! Moj Bože, nagradi me za ono što me je pogodilo i daj mi umjesto toga dobro', a da ga Allah neće nagraditi i da mu poslije toga neće dati dobro.*' Kada je umro moj muž, ja sam postupila (govorila) kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio i zato mi je Allah podario boljeg od njega – Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[277] Husejn b. Ali, radijallahu anhuma, kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Svaki musliman i muslimanka, kada se sjete nedaće u kojoj su bili, ma koliko davno da se dogodila, i to bude povod da izgovore riječi: 'Mi Allahu pripadamo i Njemu ćemo se vratiti!' – pa, Allah će im svaki put iznova dati nagradu za strpljenje i vjeru u toj nesreći.*"[278]

o **Iskazivanje milosti prema drugima**

Od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je, dok je bio na minberu, kazao: "*Budite milostivi, pa će i vama milost biti ukazana. Opraštajte, pa će Allah i vama oprostiti.*"[279] U (drugoj) predaji stoji: "*Allah će se smilovati onim robovima koji su milostivi.*"[280]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio je Hasana, sina Alijinog, u prisustvu Akre b. Habisa et-Temimija, koji je kod njega sjedio. Vidjevši to, Akre je rekao: 'Ja imam desetero djece, ali nikada nijedno nisam poljubio!' Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao u njega i rekao mu: '*Ko prema drugima nije milostiv, neće ni drugi biti milostivi prema njemu.*'"[281]

[276] El-Bekare, 155-157.
[277] Muslim.
[278] Ahmed.
[279] Ahmed, Buhari u *Edebul-mufredu*, a šejh Albani kaže da je vjerodostojan.
[280] Buhari, Muslim.
[281] Buhari.

EL-'AZÎM (ONAJ ČIJA JE VELIČINA NEIZMJERNA), DŽELLE DŽELALUHU

العظيم – جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: Allahovo ime *El-'Azim* u arapskom jeziku ima značenje veličine, obilnosti, obimnosti. Također znači uzdignuti se, biti ugledan, biti velik, gordost (kada se odnosi na Allaha, tebareke ve te'ala), a ima značenje الكبريا, كِبْر - uobraženost, oholost, kada se odnosi na stvorenja. '*Azim* العِظَمُ je veličina suprotna الصِغَرُ malom. Sva ova značenja obuhvata i sadrži Allahovo ime *El-'Azim*.

SPOMINJANJE ALLAHOVOG IMENA *EL-'AZÎM* U KUR'ANU

Allahovo veliko i uzvišeno ime *El-'Azim* spominje se na devet mjesta u Kur'anu:

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفْظُهُمَا وَهُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

"Njegov Kursijj obuhvata i nebesa i Zemlju i Njemu nije teško održavati ih! On je Svevišnji i Veličanstveni!"[282]

فَإِن تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِىَ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ

"A ako oni glave okrenu, ti reci: 'Meni je dovoljan Allah, nema istinskog boga osim Njega; samo se uzdam u Njega, On je Gospodar Arša veličanstvenog'"[283]**,**

tj. On je Vladar svake stvari i On je njen Stvoritelj, jer je Gospodar Arša veličanstvenoga, koji je krov svim stvorenjima na nebesima i Zemlji, i ono što je na njima i što je između njih, potčinjeno je moći Uzvišenog Allaha, i Njegovo znanje obuhvata svaku stvar, Njegova odredba je izvršena u svemu i On nad svim bdi[284]

فَسَبِّحْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

---

[282] El-Bekare, 255.

[283] Et-Tevbe, 129.

[284] Ibn Kesir, *Tefsir*.

“Zato slavi ime Gospodara svog Veličanstvenog!”[285]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u trenucima potištenosti učio je sljedeću dovu:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

‘La ilahe illallahu el-‘Azimul-Halimu, la ilahe illallahu rabbus-semavati vel-erdi ve rabbul-aršil-azimi! ’"[286]

ZNAČENJE IMENA *EL’AZÎM* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA, AZZE VE DŽELLE

Allahu, azze ve dželle, pripadaju toliko savršena svojstva uzvišenosti i veličine da stvorenja nisu u stanju iskazati na pravi način veličanje i pohvale koje zaslužuje Allah, tebareke ve te'ala, ma koliko se trudili u tome. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj učiti ovu dovu na sedždi:

« اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ ».

"*Allahu moj, utječem se Tvojim zadovoljstvom od Tvoje srdžbe, Tvojim oprostom od Tvoje kazne, utječem se Tebi od samog Tebe. Nisam u stanju ispoljiti Tebi zahvalu. Ti si Onakav kako si o Sebi (pohvalno) rekao.*"[287]

Dakle, Allahovo pravo je iznad svake vrste pohvale i zahvale.

Ibn Džerir, rahimehullah, navodeći mišljenja učenjaka, je rekao:

"**Prvi (učenjaci) kažu**: ‘*El-‘Azim*, je Onaj kojeg stvorenja slave i veličaju, od koga osjećaju strahopoštovanje’;

Drugi kažu: ‘*El-‘Azim* je ime kojim se Allah opisao, a to je svojstvo veličine i snage’;

Treći kažu: ‘Allah je El-‘Azim – Veličanstveni, Veliki, a sva stvorenja su mala i sićušna u odnosu na Njega, subhanehu ve te’ala’."[288]

Ez-Zeddžadži, rahimehullah, rekao je: "*El-‘Azim* je Onaj koji posjeduje uzvišenost, veliku snagu i moć u Svojoj vlasti i onome što posjeduje.

Isto tako, kod Arapa se koristi termin *‘azim* za čovjeka koji

[285] El-Vaki'a, 96.
[286] Buhari.
[287] Muslim.
[288] Et-Taberi, *Tefsir*.

predstavlja pleme, odnosno za glavešinu plemena, kao što se kaže: "Oni su glavešine naroda." (هؤلاء عظماء القوم)

Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وَقَالُوا۟ لَوْلَا نُزِّلَ هَـٰذَا ٱلْقُرْءَانُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ ٱلْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾

"I rekoše: 'Što ovaj Kur'an nije objavljen velikom čovjeku iz dva grada?'" [289]**,**

tj. da je kojom srećom, kako kažu, ovaj Kur'an objavljen jednom od velikana iz dva grada. Dakle, sasvim je jasno da se (ovaj izraz) odnosi na velikana predstavnika, a ne na najveće stvorenje."[290]

Asbehani, rahimehullah, rekao je: "Allah posjeduje svojstvo veličine, a takvo svojstvo ne posjeduju stvorenja. Allah je među stvorenjima stvorio svojstvo veličine koje njima odgovara, kojim veličaju i uzdižu jedne iznad drugih. Tako postoje određeni ljudi koji posjeduju tu osobinu 'veličine' u imetku, neki u dobroti, neki u znanju, neki u vlasti i moći, a neki u ugledu, časti, visokom položaju itd. Svako od navedenih stvorenja posjeduje samo neku od tih osobina, dok Allah Uzvišeni posjeduje osobinu *veličine* u svim stvarima i stanjima. Zato je potrebno da svako ko spozna Allahovu, subhanehu ve te'ala, veličinu, ne izgovori riječ koju Allah, tebareke ve te'ala, prezire, da ne čini nepokornost ni postupke s kojima Allah nije zadovoljan, jer je Allah, dželle dželaluhu, iznad svakog bića, zna šta radi i čini."[291]

Ibn Esir, rahimehullah, rekao je: "*El-'Azim* je Onaj kojeg razum ne može dokučiti, niti obuhvatiti, zbog Njegove veličine."[292]

PLODOVI VJEROVANJA U UZVIŠENO IME *EL-'AZÎM*

✧ **Allah je u svakom smislu velik, tj. velik je u Svome Biću, u Svojim uzvišenim imenima i savršenim svojstvima.**

فَاطِرُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا وَمِنَ ٱلْأَنْعَـٰمِ أَزْوَٰجًا ۖ يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ ۚ لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾

[289] Ez-Zuhruf, 31.
[290] *Ištikaku esmaillahi.*
[291] *El-Hudžetu fil-Mehadžeti.*
[292] *El-Maksedul-Esna.*

"Stvoritelj nebesa i Zemlje! On vas kao parove stvara – a stvara parove i od stoke – da vas tako razmnožava. Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."[293]

رَّبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَٱعْبُدْهُ وَٱصْطَبِرْ لِعِبَـٰدَتِهِۦ ۚ هَلْ تَعْلَمُ لَهُۥ سَمِيًّا

"On je Gospodar nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, zato samo **Njega obožavaj i u tome budi istrajan! Znaš li da ime Njegovo ima iko!"**[294]

Iskreni vjernik, koji je spoznao značenje ovog imena, vjeruje da je On velik i uzvišen u svojstvima vida, sluha, snage, moći, znanja. Kao takav, On je Jedini zaslužan da se obožava, da se Njegove naredbe i zabrane poštuju i cijene. On, tebareke ve te'ala, zaslužuje da bude obožavan srcem, jezikom i tjelesnim organima, tj. radnjama, pokretima. On je jedini zaslužan da rob bude ponizan pred Njim, da Njemu zahvaljuje, da Njega pohvaljuje i veliča.

Allah, azze ve dželle, kaže:

مَّا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾

"Zašto se Allahove sile ne bojite"[295],

tj. Allahove veličine, a ne bojite se ni kazne.

Njegovo znanje i veličina ogledaju se u tome da Mu nije teško održavati sedam nebesa i sedam zemalja, i sve ono što je u njima:

وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

"I Njemu nije teško održavati ih! On je Svevišnji i Veličanstveni!"[296]

✧ Ogromna je razlika između Allahove veličine i veličine stvorenja.

Stvorenje nekada može osjetiti veličinu u određenoj stvari ili određenom vremenu.

Čovjek je velik i snažan u mladosti, ali je nemoćan u starosti; nekada je zbog svog bogatstva i vlasti moćan i snažan, velik kod svog naroda, ali samo u trenucima vlasti, tj.

---

[293] Eš-Šura, 11.
[294] Merjem, 65.
[295] Nuh, 13.
[296] El-Bekare, 255.

čim bogatstvo i vlast nestanu, tada nestaje i njegova veličina koju je imao kod svog naroda. Allah, tebareke ve te'ala, je oduvijek i zauvijek, Veliki, Moćni i Silni.

✧ **Musliman je obavezan da cijeni i poštuje, veliča i hvali Allaha, tebareke ve te'ala, onako kako to Njemu dolikuje.**

Veličanje i poštivanje Allaha Uzvišenog prvenstveno se ogleda kroz potvrđivanje osobina i svojstava kojima se Allah opisao u Kur'anu i sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na način kako to samo Uzvišenom Allahu dolikuje, bez poistovjećivanja Njegovih uzvišenih svojstava sa svojstvima stvorenja, niti negiranja Njegovih uzvišenih svojstava, niti onoga na šta ta svojstva upućuju, odnosno ono što sadrže. Onaj koji poistovjeti Allaha, tebareke ve te'ala, u potpunosti ili djelimično, sa stvorenjima, takav ne cijeni, niti poštuje Allaha, subhanehu ve te'ala. Jedan način veličanja Allaha, dželle ve 'ala, jeste spominjanje Allaha u svakom trenutku i situaciji, zahvaljivanje Njemu na blagodatima, izgovaranje riječi ''elhamdulillah, subhanallah, Allahu ekber, la ilahe illallah".

✧ **Onaj ko veliča i poštuje Allaha,** dželle ve **'ala, takav cijeni i poštuje Poslanika, sallallahu alejhi** ve sellem:

لِّتُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

"...da u Allaha i u Poslanika Njegova vjerujete, i da ga pomognete, i štujete, i da Ga ujutro i navečer slavite."[297]

Ibn Abbas, radijallahu anhu, kao i mnogi drugi učenjaci, kaže da izraz "...pomognete..." ustvari znači "da ga velikim smatrate", a "...štujete...", tj. da mu počast odajete, veličanstvo i priznanje ističete. Ovo se odnosi na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. "...i da Ga slavite", tj. tesbih Allahu Uzvišenom, činite, "...ujutro i navečer"[298]. Allah, tebareke ve te'ala, u navedenom ajetu ističe čast i ugled Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovo obavezno poštivanje i cijenjenje.

• U poštivanje i veličanje Allaha, dželle dželaluhu, spada i pokoravanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ ٱللَّهِ

---

[297] El-Feth. 9.
[298] Ibn Kesir, *Tefsir*.

"A Mi smo poslali svakog poslanika zato da bi mu se, prema Allahovom naređenju, pokoravali."[299]

Onaj ko se pokorava Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na taj način se pokorava Onome koji ga je poslao. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

مَّن يُطِعِ ٱلرَّسُولَ فَقَدۡ أَطَاعَ ٱللَّهَ

"Onaj ko se pokorava Poslaniku, pokorava se i Allahu."[300]

• Također, u veličanje i poštivanje Allaha, subhanehu ve te'ala, spada i to da se poštuje i veliča Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da se Njegova vjera pomogne, kao što Allah, dželle ve 'ala, kaže:

لِّتُؤۡمِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكۡرَةٗ وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

"...da u Allaha i Poslanika Njegova vjerujete, i da vjeru Njegovu pomognete, i da ga veličate i da Ga ujutro i navečer hvalite."[301]

• Jedan od znakova veličanja i poštivanja Allaha, subhanehu ve te'ala, jeste nedavanje prednosti ičijem govoru, ma o kome se radilo, nad govorom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُقَدِّمُواْ بَيۡنَ يَدَيِ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٞ

"O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna."[302]

• U poštivanje i veličanje Allaha, tebareke ve te'ala, spada i vjerovanje u Njegovu posljednju knjigu, Kur'an, tj. Njegov, subhanehu ve te'ala, govor, zatim suđenje u skladu sa kur'anskim propisima i sprovođenje Allahovog zakona na Zemlji, koji je Uzvišeni odredio i odabrao za ljude.

Onaj ko tako ne postupa, takav Allaha ne veliča, niti poštuje kako to Allahu dolikuje, naprotiv, takav najviše sliči jevrejima koji su zanemarili Allahovu Knjigu, a odali se slijeđenju šejtana i njegovih sljedbenika.

---

[299] En-Nisa, 64.
[300] En-Nisa, 80.
[301] El-Feth, 9.
[302] El-Hudžurat, 1.

• Poštivanje i veličanje Allaha jeste i veličanje Njegovih propisa, koje je objavio i naredio da se sprovode, poput namaza, posta, zekata, hadždža i 'umre.

Uzvišeni Allah kaže:

ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَٰٓئِرَ ٱللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى ٱلْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

"Tako je to! Pa ko poštiva Allahove propise, pa uistinu, to je znak bogobojaznog srca."[303]

• Jedan od znakova poštivanja i veličanja Allaha, dželle ve 'ala, jeste i izbjegavanje Njegovih zabrana, koje je izrekao u Svojoj Knjizi, i zabrana Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje su došle u sunnetu.

Allah, dželle ve 'ala, kaže:

ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمَٰتِ ٱللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُۥ عِندَ رَبِّهِۦ

"To je tako! A ko poštuje Allahove svetinje, to mu je dobro kod Gospodara njegova"[304],

tj. ko se kloni griješenja i Njegovih zabrana, i ko smatra činjenje grijeha velikim i pogubnim činom, za to će imati veliku nagradu i sevap.

Najveći grijeh koji je Allah, dželle dželaluhu, zabranio jeste širk i njegove vrste, a najveća pokornost ogleda se u ostvarenju tevhida – obožavanju samo Jedinog Allaha i klonjenju svake vrste širka, te u izvršavanju Njegovih propisa.

✧ **U najvećoj zabludi je čovjek koji odbija da robuje Allahu Uzvišenom, i otvoreno i javno čini širk Allahu, obožavajući one koji mu nikakvu korist nisu u stanju pribaviti, niti štetu otkloniti: drveće, kamenje, kipove, razne idole, životinje, kabure, turbeta.**

Svaki stanovnik kabura pretvoren je u zemlju, njegovo meso i kosti su istruhli, pa kako da takav bude u stanju da nekome korist pribavi ili štetu otkloni, kad ni samome sebi nije u stanju pomoći. Ljudi koji ovako postupaju slijepi su pored očiju i pameti, na gorem su stepenu čak i od stoke, kao što Uzvišeni Allah kaže:

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ ۖ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ

303 El-Hadždž, 32.
304 El-Hadždž, 30.

أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ ءَاذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَآ أُوْلَٰٓئِكَ كَٱلْأَنْعَٰمِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْغَٰفِلُونَ ﴿١٧٩﴾

"Mi smo za Džehennem mnoge džinne i ljude stvorili; oni pameti imaju – a njima ne shvaćaju, oni oči imaju – a njima ne vide, oni uši imaju - a njima ne čuju; oni su kao stoka, čak i gori - oni su zaista nemarni.""[305]

Uzvišeni je za ovu vrstu ljudi pripremio i kaznu na ahiretu:

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ ٱلْجَحِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِى سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا

فَٱسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُۥ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾

"Držite ga i u okove okujte, zatim ga samo u vatri pržite, a onda ga u sindžire sedamdeset lakata duge vežite, jer on u Allaha Velikog nije vjerovao."[306]

Dakle, Uzvišeni ih kažnjava zbog nepoštivanja i neveličanja Allaha istinskim veličanjem koje Mu dolikuje. Naravno, ova kazna se odnosi na mušrike koji su potvrdili da vjeruju da je Allah Stvoritelj nebesa i Zemlje, da On spušta kišu i daje život nakon smrti... Međutim, ***kakva će te biti kazna za komuniste, ateiste, čije su duše i tijela odbili da priznaju postojanje Allaha, Gospodara svega, Stvoritelja nebesa i Zemlje i onoga što je u njima,*** koji su odbili da priznaju da Allah spušta kišu, čini da rastinje raste, da upravlja kosmosom itd.

• Danas postoje i oni koji su se nazvali "ljevičari", što im svakako i pristaje, jer zaista su oni sljedbenici lijeve strane, za koju Uzvišeni Allah kaže:

وَأَصْحَٰبُ ٱلشِّمَالِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلشِّمَالِ ﴿٤١﴾ فِى سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ﴿٤٢﴾ وَظِلٍّ مِّن يَحْمُومٍ

﴿٤٣﴾ لَّا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾

"A drugovi lijeve strane – šta su drugovi lijeve strane? Oni će biti u vatri užarenoj i vodi ključaloj i sjenci crnog dima, u kojoj neće biti svježine ni ikakve dobrine."[307]

[305] El-A'raf, 179.
[306] El-Hakka, 30-33.

✧ **Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se Allah veliča i slavi ovim uzvišenim imenom na ruku'u:**

"Meni je doista zabranjeno da učim Kur'an na ruku'u i sedždi. Što se tiče ruku'a, na njemu veličajte Gospodara. A što se tiče sedžde, trudite se da što više učite dove na njoj, jer na tom mjestu dolikuje da vam dova bude uslišana."[308] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio je na ruku'u i sedždi:

« سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ وَالْمَلَكُوتِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ ».

"Subhane zil-džeberuti vel-melekuti vel-kibrija'i vel-'azameti! *(Slavljen je Onaj koji je Gospodar svake moći, vlasti, ponosa i veličine!)."*[309]

NEKE OD DOVA U KOJIMA SE SPOMINJE UZVIŠENO IME *EL-'AZÎM*

Alija, radijallahu anhu, veli: Podučio me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim riječima, a zatim mi je naredio da ih učim kada me zadesi potištenost ili teškoća:

(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ)

"La ilahe illallahul-azimul-halimu, la ilahe illallahu rabbus-semavati vel-erdi ve rabul-aršil-azim! (*Nema istinskog boga osim Allaha Velikog i Blagog. Nema istinskog boga osim Gospodara nebesa i Zemlje, Gospodara Prijestolja velikog!*)."[310]

U drugom rivajetu Abdullah b. Džafer veli: "Podučio me je Alija, radijallahu anhu, riječima kojima ga je podučio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da izgovara u trenucima potištenosti, ili kada ga zadesi nešto:

لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ ، سُبْحَانَ اللهِ وَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمُ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

'La ilahe illallahu el-Halimul-Kerimu, subhanallahi ve tebarekellahu rabbul-aršil-azimi, velhamdulillahi rabbil-alemin!'"[311] Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se da mu je Poslanik, sallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Da li*

---

[307] El-Vaki'a, 41-44.
[308] Muslim.
[309] Ahmed, Ebu Davud, En-Nesai, a hadis je vjerodostojan.
[310] El-Hakim, En-Nesai, Buhari u *Mufredu*, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.
[311] Ahmed, El-Bejheki, Ibn Hibban, El-Hakim, a šejh Šuajb Arnaut ga smatra vjerodostojnim.

želiš da te podučim riječima koje ako ih izgovoriš, bit će ti oprošteno, iako ti je oprošteno[312]. Reci:

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ العَلِيُّ العَظِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الحَلِيمُ الكَرِيمُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ سُبْحَانَ اللهِ رَبِّ العَرْشِ العَظِيمِ

'La ilahe illallahu el-'Alijul-'Azimu la ilahe illellahu el-Halimul-Kerimu, la ilahe illallahu subhanallahi rabbil-aršil-azimi!'"[313] Od Amra b. 'Asa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom ulaska u džamiju učio sljedeću dovu:

(أَعُوذُ بِاللهِ العَظِيمِ ، وَبِوَجْهِهِ الكَرِيمِ ، وَسُلْطَانِهِ القَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"E'uzu billahil-'azimi ve bi vedžhihil-kerimi ve sultanihil-kadimi mineš-šejtanir-radžimi! *(Utječem se Velikom Allahu, Njegovim Plemenitim Licem i vječnom vlašću, da me sačuva od prokletog šejtana!).*"[314] Na kraju Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦ وَٱلْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَٱلسَّمَـٰوَٰتُ مَطْوِيَّـٰتٌۢ بِيَمِينِهِۦ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

"Oni ne veličaju (ne cijene) Allaha onako kako Ga treba veličati (i cijeniti); a Zemlja sva bit će u šaci Njegovoj na Dan kijameta, i nebesa će smotana biti u desnici Njegovoj! Slavljen neka je On i uzvišen od onog što Mu pridružuju!"[315]

✧ **Razmišljanje o stvaranju nebesa i Zemlje jedan je od načina spoznaje Uzvišenog Allaha i Njegove veličanstvene veličine.**

إِنَّ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَـٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَـَٔايَـٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ ﴿١٩٠﴾ ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَـٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَـٰذَا بَـٰطِلًا سُبْحَـٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٩١﴾

[312] U hadisu je došlo *ve in kunte magfuren leke*, što neki učenjaci tvrde da se odnosi na velike grijehe, što bi značilo da onaj ko izgovori navedenu dovu, bit će mu oprošteni i veliki grijesi. Dok drugo značenje ukazuje: "... makar ti bilo oprošteno", tj. Allah će ti umjesto magfireta povećati stepene.

[313] Et-Tirmizi, a šejh Albani kaže da je vjerodostojan.

[314] Ebu Davud, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

[315] Ez-Zummer, 67.

"U stvaranju nebesa i Zemlje, i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene, za one koje i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. 'Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u Vatri!'"[316]

Stoga, da li čovjeku priliči da je nepokoran svom Velikom Gospodaru, zar mu dolikuje da ne strahuje od Njegove strašne kazne, zar nije došlo vrijeme da se iskreno pokajemo i vratimo Uzvišenom Allahu, moleći Ga za Džennet i njegove vječne ljepote:

سُبْحَٰنَ رَبِّكَ رَبِّ ٱلْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾ وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٨٢﴾

"Slavljen neka je Gospodar tvoj, Gospodar dostojanstva, i neka je visoko iznad onoga što Mu pripisuju oni! I selam neka je na poslanike, a hvala Allahu, svjetova Gospodaru!"[317]

---

[316] Ali Imran, 190-191.
[317] Es-Saffat, 180-182.

ES-SEMI' (ONAJ KOJI SVE ČUJE), DŽELLE DŽELALUHU

السّميع جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: *Es-sem'u* kod čovjeka je čulo sluha, ili zvuk koji dopre do uha. Kaže se: "*Redžulun semi'un*" (čovjek koji čuje) ili: "*Redžulun semma'un* (onaj koji mnogo sluša i čuje), kao što se navodi u ajetu:

وَمِنَ ٱلَّذِينَ هَادُواْ سَمَّٰعُونَ لِلۡكَذِبِ

" Jevreji koji izmišljotine mnogo slušaju..."[318]

Ez-Zeždžadž, rahimehullah, rekao je: "U jeziku ima značenje: *idžabe*, tj. odazvati se, uslišati, odgovoriti."

SPOMINJANJE IMENA *ES-SEMI'* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime ***Es-Semi'*** spominje se na 45 mjesta u Kur'anu:

وَإِذۡ يَرۡفَعُ إِبۡرَٰهِـۧمُ ٱلۡقَوَاعِدَ مِنَ ٱلۡبَيۡتِ وَإِسۡمَٰعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلۡ مِنَّآۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾

"I dok su Ibrahim i Ismail temelje Hrama podizali, oni su molili: 'Gospodaru naš! Primi od nas. Jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš!'"[319]

قُلۡ أَتَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمۡلِكُ لَكُمۡ ضَرّٗا وَلَا نَفۡعٗاۚ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

"Reci: 'Kako možete, pored Allaha, obožavati onoga koji nije u stanju da vam kakvu štetu učini, niti može da vam neku korist pribavi – a Allah je taj koji sve čuje i zna?'"[320]

إِنَّهُۥ سَمِيعٞ قَرِيبٞ ﴿٥٠﴾

"On zaista sve čuje i blizu je."[321]

---

[318] El-Maide, 41.
[319] El-Bekare, 127.
[320] El-Maide, 76.

وَٱللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَآۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ۝١

"Allah čuje razgovor vaš međusobni, jer Allah, uistinu, sve čuje i sve vidi."[322]

ZNAČENJE IMENA *ES-SEMI'* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Za riječi Allaha, dželle ve 'ala:

وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ۝١١

"On sve čuje i sve vidi"[323]**,**

Ibn Džerir et-Taberi, rahimehullah, rekao je: "To jest, Uzvišeni Allah opisuje Sebe i govori da je On taj koji čuje sve što Njegova stvorenja izgovaraju."[324]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Onaj koji čuje sve govore Svojih robova."[325]

Hattabi, rahimehullah, rekao je: "السّميع (Onaj koji sve čuje) je većeg značenja od السامع (onaj koji čuje) u opisu. Jer, to je izraz veličanja – poput imena *El-'Alîm*, koje je superlativ od *El-'Ãlim*, ili *El-Kadîr* od *El-Kādir*.

On je Taj koji čuje sve tajne razgovore, bilo da se obavljaju javno, izgovaraju glasno ili tiho, šapatom.

Dakle, da Allah, tebareke ve te'ala, čuje Svojim vječnim sluhom, koji je oduvijek i koji nije uvjetovan stvaranjem glasa, tj. Allah čuje stvari i prije nego što one počnu sa emitiranjem zvuka.

Nekada السماع ima značenje: "uslišati, primiti", kao u dovi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koju prenosi Enes, radijallahu anhu:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَوْلٍ لَا يُسْمَعُ وَعَمَلٍ لَا يُرْفَعُ وَقَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَعِلْمٍ لَا يَنْفَعُ

"Allahumme inni e'uzu bike min kavlin la jusme'u ve 'amelin la jurfe'u ve kalbin la jahša'u ve 'ilmin la jenfe'u. (Allahu moj! Ja se Tebi utječem od dove koja nije uslišana kod Tebe, djela koje se ne uzdiže Tebi, srca koje se ne plaši

---

[321] Sebe', 50.
[322] El-Mudžadela, 1.
[323] Eš-Šura, 11.
[324] Et-Taberi, *Tefsir*.
[325] Ibn Kesir, *Tefsir*.

Tebe, znanja koje ne koristi!)."[326] U dovi se spominje izraz *jusme'u*, što znači: uslišati, to jest: "Utječem Ti se od dove koja nije kabul (uslišana)." Ovog su značenja riječi klanjača u namazu koje izgovara kada se vraća sa ruku'a: "*Semi'a Allahu limen hamideh*" (*Allah čuje onoga koji Mu zahvaljuje*), ali ovdje ima značenje: "Uslišao, primio Allah zahvalu (*hamd*) od onoga koji Mu zahvaljuje".

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je da *Es-Semi'* ima četiri značenja:

1. Mogućnost slušanja onoga što se odnosi na glasove.

To potvrđuje ajet:

وَٱللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَآ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ﴿١﴾

"Allah čuje razgovor vaš međusobni, jer Allah, uistinu, sve čuje i sve vidi."[327]

لَّقَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَآءُ

"Allah je čuo riječi onih koji su rekli: 'Allah je siromašan, a mi smo bogati!'"[328]

2. Razumijevanje i shvatanje onoga što se čuje.

Na ovo se odnosi Allahov, dželle ve 'ala, govor:

لَا تَقُولُوا۟ رَٰعِنَا وَقُولُوا۟ ٱنظُرْنَا وَٱسْمَعُوا۟

"Ne govorite: 'Ra'ina!' – već govorite 'Unzurna!' i slušajte."[329] **Ovdje se ne misli samo na puko slušanje, već na razumijevanje.**

3. Uslišavanje i davanje onoga što se traži.

Za potvrdu trećeg značenja imamo dokaz u govoru Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanjač prilikom vraćanja sa ruku'a izgovara: "*Semi'a Allahu limen hamideh*", što ima značenje: "*Allahu (moj)! Odazovi se, uslišaj i podari mi ono što tražim od Tebe.*"[330]

4. Prihvatanje.

Primjer i dokaz za četvrtu vrstu je govor Allaha, subhanehu ve

[326] Ahmed. Hadis je vjerodostojan.
[327] El-Mudžadele, 1.
[328] Ali Imran, 181.
[329] El-Bekare, 104.
[330] Ima još značenje: "Allahu moj, odazovi se onome koji Ti zahvaljuje"; ili: "Odazvao se Allah onome koji zahvaljuje."

te'ala:

سَمَّـٰعُونَ لِلْكَذِبِ

"Koji izmišljotine mnogo slušaju"[331],

tj. ne samo da slušaju nego to i prihvataju, ne odbijaju. Također, i riječi Uzvišenog:

وَفِيكُمْ سَمَّـٰعُونَ لَهُمْ

"A među vama ima i onih koji ih rado slušaju."[332]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *ES-SEMI'*

- **Obaveznost potvrđivanja savršenog svojstva sluha Allahu, dželle šanuhu, onako kako je On, subhanehu ve te'ala, to potvrdio.**

On je Taj koji sve čuje Svojim savršenim sluhom, ali kakvoću toga ne poznajemo, niti to poredimo sa svojstvom sluha stvorenja, kao što nijedno Allahovo svojstvo ne sliči svojstvima stvorenja. Buhari, rahimehullah, u svom *Sahihu*, odredio je posebno poglavlje koje je nazvao: "Allah sve čuje i sve vidi". Ibn Bettal[333], rahimehullah, rekao je:

"Buharija je ovim naslovom želio dati odgovor onima koji kažu da su imena *El-Basir* i *Es-Semi'* poput *El-'Alim*.[334] Jer, one koji to tvrde obavezuje da Ga poistovjete sa slijepcem koji kaže da zna da su nebesa plava, a on ih ne vidi, ili sa gluhim, onim koji kaže: "Ja znam da ljudi posjeduju moć govora, da posjeduju glasove, ali ih ne čujem." Nema sumnje da je onaj koji posjeduje svojstvo sluha i vida savršeniji i potpuniji od onoga koji posjeduje samo jedno od toga. Zato Allahovo posjedovanje sluha i vida ukazuje na Njegovu savršenu moć i savršeno znanje. Činjenica da Allah, dželle ve 'ala, sve čuje i sve vidi sadrži i obuhvata i svojstvo sluha i svojstvo vida.

---

331 El-Maide, 41.

332 Et-Tevbe, 47.

333 Ebul-Hasan, Alijj b. Halef b. Betal el-Bekrijj el-Kurtubi, zatim El-Belensi, poznat kao Ibnul-Ledždžan, jedan od komentatora Buharijeve zbirke hadisa. Imam Zehebi, rahimehullah, za njega je kazao da je jedan od velikana malikijskog mezheba.

334 (To je) odgovor onima koji negiraju Allahova lijepa imena i savršena svojstva koja proizlaze iz tih lijepih imena. Oni tvrde da su to imena bez razlike u značenju i kažu da je razlika samo u harfovima tih imena.

✧ **Allahovo svojstvo sluha nije poput svojstva stvorenja.**

Stvorenja posjeduju svojstvo sluha i vida, međutim, ta njihova svojstva, ni u kojem slučaju, nisu slična niti se mogu porediti sa Allahovim savršenim svojstvima potpunosti. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

إِنَّا خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَٰهُ سَمِيعًۢا بَصِيرًا ﴿٢﴾

"Mi čovjeka od smjese sjemena stvaramo da bismo ga na kušnju stavili i činimo da on čuje i vidi."[335]

Allah, tebareke ve te'ala, negirao je bilo koji vid sličnosti između Svojih savršenih svojstava i osobina stvorenja:

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾

"Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."[336]

Allahov savršeni sluh i vid obuhvataju svaku stvar, svaki glas, bio skriven ili ne, tj. On sve vidi i čuje i o tome posjeduje znanje. Imam Ahmed prenosi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Hvala Allahu čiji sluh hvata sve glasove." Sa druge strane, Aiša prenosi: "Jedna žena došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se požali na svoga muža i s njim je razgovarala. Ja nisam mogla čuti šta govori jer sam bila na kraju sobe. Allah, azze ve dželle, tada je objavio:

قَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّتِى تُجَٰدِلُكَ فِى زَوْجِهَا وَتَشْتَكِىٓ إِلَى ٱللَّهِ وَٱللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَآ ۚ
إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ

'Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala i Allahu se jadala – a Allah čuje razgovor vaš međusobni, jer Allah, uistinu, sve čuje i sve vidi.'"[337],[338]

U drugoj predaji se prenosi da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Blagoslovljen neka je Allah čiji sluh sve hvata."[339]
Buharija je posebno poglavlje nazvao: "Pokuđeno je pretjerano podizati

[335] El-Insan, 2.
[336] Eš-Šura, 11.
[337] El-Mudžadele, 1.
[338] Ovaj hadis bilježe: Ahmed, En-Nesai, Ibn Madže i El-Hakim koji kaže da je vjerodostojan, što je potvrdio i imam Ez-Zehebi.
[339] Ibn Madže, El-Hakim. El-Adžuri, *Kitabuš-šeri'a*.

glas pri izgovaranju tekbira".

Ebu Musa, radijallahu anhu, kazuje: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kad god smo se popeli na neko brdo, izgovarali smo telbiju i tekbir, dižući svoje glasove. Stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '*Lakše, ljudi! Vi ne dozivate ni gluhog ni odsutnog. On je uz vas! On sve čuje i blizu je!*'"[340]

Čovjek je stvoren kao malo, sićušno biće koje je bilo u stanju čuti, tj. posjedovalo je čulo sluha, ali nije moglo razumjeti to što je čulo. Tek kada je počeo razumijevati, mogao je uočiti razliku između stvari. Sve što postaje pametniji, on sve više uočava razliku između dobrih i loših stvari. Međutim, kada se pojedincu obrati grupa u jedan glas, on nije u stanju da sve to razumije i da svima odgovori, jer ono što čuje postaje neshvatljivo i nepojmljivo. ***Allah Uzvišeni čuje sve glasove, sve molbe svih Svojih stvorenja, koje izgovaraju i pojedinačno i zajednički, i pored razlike u jeziku***, tj. Allah zna šta je u srcu svakog od njih, prije nego što to izgovore.

Kada čovjek umre, tog trenutka nestaje i njegova moć sluha, dok je Allah, dželle dželaluhu, oduvijek i zauvijek, Njegova svojstva su vječna, neprolazna. Kada nestanu sva stvorenja, kada sve živo stvoreno umre, tada će kazati:

لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

"Čija je vlast danas? Allaha Jedinog, Onog koji sve pokorava! "[341]

Prema tome, samo posjedovanje sluha kod stvorenja ni u kom slučaju ne upućuje na sličnost sa Stvoriteljem. To je zbog toga što sluh koji posjeduju stvorenja odgovara njihovom stvaranju, njihovoj slabosti i nemoći. Za razliku od stvorenja, savršeni sluh Stvoritelja, Allaha, dželle ve 'ala, odgovara Njegovoj savršenosti, veličini i moći, onako kako Njemu dolikuje. Ovu veliku moć sluha najbolje nam pojašnjava hadisi-kudsijj u kojem Ebu Zerr, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Rekao je Allah, dželle ve 'ala: 'O robovi Moji! Kada bi vaši i prvi i posljednji, i ljudi i džinni, stali u jedan red, pa molili i tražili od Mene, i kada bih Ja svakome dao ono što je tražio, to bi od onoga što Ja imam umanjilo onoliko koliko bi umanjila igla kada bi se stavila u more!...*'"[342], tj. kada bi sva stvorenja u jednom trenutku zavapila i zatražila ispunjenje svojih različitih

[340] Buhari.
[341] El-Mu'min, 16.
[342] Muslim.

potreba, Allah, subhanehu ve te'la, bi sve njih savršeno čuo Svojim izuzetnim i savršenim sluhom, onako kako to Njemu, tebareke ve te'ala, dolikuje.

✧ **Čulo sluha i vida su osobine kojim stvorenja dokučuju suštinu nečega.**

Allah, tebareke ve te'ala, pojašnjava u Svojoj plemenitoj Knjizi da čula stvorenja ne funkcioniraju u utrobama majki, tj. ono što plod čuje i osjeti u utrobi majke zasnovano je na majčinim čulima:

وَٱللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّنۢ بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ ۙ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

"Allah vas **iz trbuha majki vaših izvodi – vi ništa ne znate – i daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni.**"[343]

Dakle, čulo sluha novorođenčeta počinje da funkcionira nakon dolaska na svijet. Stvoritelj ukazuje da ono prvo čuje, a zatim vidi, a onda slijedi treća etapa – a to je razumijevanje i poimanje stvari, govora i sl. Ovaj ajet jasno ukazuje na nadnaravnost Kur'ana, ukazuje na to da je Kur'an zaista govor Uzvišenog Stvoritelja, koji divno i na najljepši način stvara, jer nas je On obavijestio o ovoj naučnoj činjenici i o ovim etapama još prije 1400 godina. Danas savremena medicina potvrđuje činjenicu da je dijete nakon rođenja u stanju čuti, ali ne i vidjeti – jer se sposobnost vida razvije tek nakon deset dana, a tek nakon nekog vremena dijete počinje da poima neke stvari razumom. Opće je poznato da čovjek spoznaje stvari oko sebe pomoću pet osnovnih čula: čula vida, sluha, mirisa, okusa i dodira. Dakle, ova čula nam predstavljaju svijet oko nas onakvim kakvim ga ona doživljavaju. U ovom ajetu primjećujemo da je "sluh" spomenut u jednini, a da su vid i razum u množini. Zašto? Naime, ako pogledamo bilo koji skup ljudi, primijetit ćemo da svi prisutni čuju isti zvuk (glas), i u tome ne postoje razlika. Naprimjer, kada obavljamo zajednički namaz u džematu, svi prisutni čuju glas imama i njegovo učenje, što jasno ukazuje na jedan sluh ili slušanje istih zvukova. Za razliku od sluha, u pogledima postoji razlika: neko gleda u mjesto sedžde, neko u imama, neko prema nebu, ili ispred i sl. Također, razlika postoji i u razmišljanju: neko razmišlja o ajetima koje sluša, neko o nekom poslu i

[343] En-Nahl, 78.

obavezi, a neko na kojem je rekatu i sl. Allahovo, subhanehu ve te'ala, spominjanje sluha u jednini, a ostalih čula u množini predstavlja kur'ansku mudžizu, tj. ukazuje na veličinu i preciznost stila izražavanja. Čulo sluha je prvo spomenuto u navedenom ajetu, što jasno ukazuje na njegovu ulogu i značaj u životu čovjeka. Čulo sluha je prvo čulo kojim čovjek počne spoznavati, a zadnje koje prilikom smrti napušta tijelo. Čulo sluha aktivno je i tokom spavanja, odnosno pomoću njega se budimo iz sna i na najmanji šum i glas, dok ostala čula miruju i nemaju ovakvu funkciju. Allah, dželle ve 'ala, ukazuje na ovu činjenicu u kazivanju o grupi mladića koji su bili u pećini i spavali dubokim snom, snom koji je trajao 309 godina. Uzvišeni Allah kaže:

فَضَرَبْنَا عَلَىٰٓ ءَاذَانِهِمْ فِى ٱلْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾

"Tad smo udarili na uši njihove (tj. Mi smo ih u pećini tvrdo uspavali) za dugo godina."[344]

Komentatori Kur'ana pojašnjavaju da im Allah, tebareke ve te'ala, privremeno oduzeo čulo sluha, kako ih ne bi probudio neki glas ili šum neke životinje. Allah, dželle ve 'ala, završava ajet riječima:

لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

"...da biste bili zahvalni"[345],

to jest, da biste zahvaljivali na ovim velikim i neizmjernim blagodatima – blagodatima sluha, vida i razuma.

✧ **Uzvišeni Allah negirao je tvrdnju mušrika da Allah nije u stanju da čuje njihove tajne razgovore.**

Allah, džele ve 'ala, kaže:

أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَىٰهُم ۚ بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

"Zar oni misle da Mi ne čujemo šta oni nasamo razgovaraju i kako se među sobom dogovaraju? (Naprotiv), čujemo Mi! A izaslanici Naši, koji su uz njih, zapisuju."[346]

Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kod Kabe

[344] El-Kehf, 11.
[345] En-Nahl, 78.
[346] Ez-Zuhruf, 80.

su došle tri osobe: dvije iz plemena Kurejš i jedna iz plemena Sekif, ili dvojica iz plemena Sekif i jedan iz plemena Kurejš. Na svojim stomacima imali su puno sala, a u srcima malo znanja, i izgovarali su riječi koje ja ranije nisam čuo. Jedan od njih rekao je: 'Misliš li da Allah čuje ovaj naš govor?', a drugi je odgovorio: 'Ako mi podignemo ton, On čuje, a ako tiho govorimo, On ne čuje.' A drugi je dodao: 'Ako čuje od toga nešto, čuje sve.'" Abdullah kaže: "Zatim sam to spomenuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a Allah je objavio:

وَمَا كُنتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَن يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَآ أَبْصَـٰرُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَـٰكِن ظَنَنتُمْ أَنَّ ٱللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِّمَّا تَعْمَلُونَ

'Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile, već zato što ste vjerovali da Allah neće saznati mnogo štošta što ste radili.'"[347],[348]

Ovi i slični ajeti jasno ukazuju na to da onaj koji ima pogrešno ubjeđenje i vjerovanje u Allahova savršena svojstva i osobine – kao što su osobine sluha, vida i sl. – imat će, pored toga, loše djelo i pogrešno shvaćenu vjeru, što će mu prouzrokovati veliku propast i nedaću na ahiretu. Uzvišeni kaže:

وَذَٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ ٱلَّذِى ظَنَنتُم بِرَبِّكُمْ أَرْدَىٰكُمْ فَأَصْبَحْتُم مِّنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِن يَصْبِرُوا۟ فَٱلنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ ۖ وَإِن يَسْتَعْتِبُوا۟ فَمَا هُم مِّنَ ٱلْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

"I to vaše uvjerenje, koje ste o Gospodaru svome imali, upropastilo vas je, i sada ste nastradali. Pa i ako budu trpjeli, njihovo boravište će Vatra biti, a ako budu tražili naklonost Allahovu, njihovoj molbi neće se udovoljiti."[349]

✧ **Allah je na mnogim mjestima ukorio mnogobošce koji su obožavali idole, kumire, lažna božanstva koja ne vide i ne čuju, ukazujući da je samo On zaslužan da se obožava – On koji posjeduje savršenstvo sluha i vida.**

Allah, džele ve 'ala, kaže:

[347] Fussilet, 22.
[348] Buhari i Muslim.
[349] Fussilet, 23-24.

وَٱللَّهُ يَقۡضِي بِٱلۡحَقِّۖ وَٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَقۡضُونَ بِشَيۡءٍۗ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

"Allah će po pravdi presuditi. A oni kojima se oni, pored Njega, klanjaju – oni neće ni po čemu suditi. Allah, zaista, sve čuje i sve vidi"[350],

tj. On čuje riječi Svojih stvorenja, On ih vidi, pa upućuje na Pravi put koga hoće, a ostavlja u zabludi koga hoće. On je pravedni sudija u svemu tome.[351]

وَٱذۡكُرۡ فِي ٱلۡكِتَٰبِ إِبۡرَٰهِيمَۚ إِنَّهُۥ كَانَ صِدِّيقٗا نَّبِيًّا ﴿٤١﴾ إِذۡ قَالَ لِأَبِيهِ يَٰٓأَبَتِ لِمَ تَعۡبُدُ مَا لَا يَسۡمَعُ وَلَا يُبۡصِرُ وَلَا يُغۡنِي عَنكَ شَيۡـٔٗا ﴿٤٢﴾

"Spomeni u Knjizi – Ibrahima! On je bio istinoljubiv, vjerovjesnik. Kada je rekao ocu svome: 'O oče moj! Zašto obožavaš ono što niti čuje, niti vidi, niti ti može od ikakve koristi biti?'"[352]

إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ عِبَادٌ أَمۡثَالُكُمۡۖ فَٱدۡعُوهُمۡ فَلۡيَسۡتَجِيبُواْ لَكُمۡ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ﴿١٩٤﴾ أَلَهُمۡ أَرۡجُلٞ يَمۡشُونَ بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ أَيۡدٖ يَبۡطِشُونَ بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ أَعۡيُنٞ يُبۡصِرُونَ بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ ءَاذَانٞ يَسۡمَعُونَ بِهَاۗ قُلِ ٱدۡعُواْ شُرَكَآءَكُمۡ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنظِرُونِ ﴿١٩٥﴾

"Oni koje vi, pored Allaha, zovete (tj. dozivate i molite), zaista su robovi, kao i vi. Zato ih prizivajte, i neka vam se odazovu ako istinu govorite! Imaju li oni noge da na njima hodaju, ili ruke da njima hvataju; imaju li oči da njima gledaju, ili uši da njima čuju? Reci: 'Zovite božanstva vaša, pa protiv mene kakvo hoćete lukavstvo smislite i ne odugovlačite.'"[353]

---

[350] El-Mu'min, 20.
[351] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[352] Merjem, 41-42.
[353] El-A'raf, 194-195.

Vjerovanje roba da njegov Gospodar sve čuje rezultira čuvanjem jezika od ružnog i beznačajnog govora, i upošljavanjem jezika u spominjanju i veličanju Allaha, subhanehu ve te'ala. Takav iskreni rob mnogo upućuje dove i zahvaljuje Allahu na neizmjernim blagodatima.

Allahovo uzvišeno ime *Es-Semi'* spominje se u Kur'anu uz druga imena:

وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾

"A Allah sve čuje i sve zna."[354]

•

إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

"Allah, zaista, sve čuje i sve vidi."[355]

إِنَّهُۥ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾

"On, zaista, sve čuje i blizu je."[356]

Sve ovo ukazuje i potvrđuje da Allah, subhanehu ve te'ala, obuhvata sva Svoja stvorenja: Njemu ništa nije skriveno od njihovih postupaka i radnji, niti mu nešto od toga promiče. Sva stvorenja su ispod Njegovih savršenih svojstava – poput sluha, vida, znanja. Svaki pametni i razumni prihvatit će ovu činjenicu kao opomenu i strogo voditi računa o svojim postupcima... Jer, njegovom Gospodaru ništa od toga nije skriveno. Na osnovu tog stanja, robovi će biti nagrađivani i kažnjavani na Sudnjem danu. Kada rob čvrsto povjeruje u ova savršena svojstva, njegovo stanje će se izmijeniti iz lošeg na dobro. Kada zaboravi ova Allahova savršena svojstva, ili padne u nemar, to će biti dovoljno da nastane fesad i veliki nered na Zemlji.

✧ **Allah je Taj koji čuje vapaj nevoljnika i koji se nevoljniku odaziva kada Ga pozove.**

Vjerovjesnici i poslanici dozivali su Uzvišenog Allaha ovim velikim imenom, kako bi otklonio od njih nedaću i uslišao njihove dove.

Allah, dželle ve 'ala, kaže:

---

[354] Ali Imran, 34.

[355] Lukman, 28.

[356] Sebe', 50.

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا۟ لِى وَلْيُؤْمِنُوا۟ بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

"A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli."[357]

U trenucima kada su podizali temelje Kabe, Ibrahim i Ismail, alejhimas-selam, govorili su:

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَٰهِـۧمُ ٱلْقَوَاعِدَ مِنَ ٱلْبَيْتِ وَإِسْمَـٰعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾

"I dok su Ibrahim i Ismail temelje Hrama podizali, oni su molili: 'O Gospodaru naš, primi od nas. Jer Ti, uistinu, sve čuješ i sve znaš!'"[358]

Imranova supruga, zavjetujući se da će ono što nosi biti u Allahovoj službi, da će činiti ibadet samo Allahu i voditi brigu o Bejtul-makdisu, rekla je:

رَبِّ إِنِّى نَذَرْتُ لَكَ مَا فِى بَطْنِى مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّىٓ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾

"Gospodaru moj! Ovo što je u trbuhu mome, ja zavjetujem samo na službu Tebi. Stoga, molim Te, primi od mene, jer Ti, zaista, sve čuješ i znaš! "[359]

Zatim, Allah, azze ve dželle, obavještava da je to od nje prihvatio:

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا

"I Gospodar njezin primi je lijepo i učini da uzraste lijepo."[360] Kada je Zekerijja dovio Allahu, dželle ve 'ala, da mu podari čestito potomstvo, rekao je:

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُۥ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِى مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۖ إِنَّكَ سَمِيعُ

---

[357] El-Bekare, 186.
[358] El-Bekare, 127.
[359] Ali Imran, 35.
[360] Ali Imran, 37.

"'Gospodaru moj!' – reče – 'podari mi od Sebe čestita potomka, jer se Ti, uistinu, molbi odazivaš!'"[361], i

Allah mu se odazvao. Jusuf, alejhis-selam, dovio je Allahu da otkloni od njega spletke ženâ:

فَٱسْتَجَابَ لَهُۥ رَبُّهُۥ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

"I Gospodar njegov usliša molbu njegovu i spasi ga lukavstva njihova; On, uistinu, sve čuje i zna."[362]

Uzvišeni Allah naredio je da Mu se obraćamo, da Ga molimo kada nas obuzmu šejtanove vesvese, da tražimo utočište kod Allaha, tebareke ve te'ala, ovim velikim imenom:

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ نَزْغٌ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ ۚ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾

"A ako šejtan pokuša da te na zlo navede, ti potraži utočište u Allaha. On uistinu sve čuje i zna."[363] Dakle,

On čuje i kada te neznalica napadne i kada od šejtanskog nagovora na zlo tražiš utočište kod Allaha, zna i sav ostali govor Svojih stvorenja – ništa Mu se od toga ne može sakriti, i zna čime će te zaštititi od šejtanskog nagovaranja na zlo, a zna i sve ostalo o svemu što je stvorio.[364]

✧ Utjecanje Allahu ovim velikim imenom od prokletog šejtana.

Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije Subhaneke, na noćnom namazu učio "la ilahe illallah", tri puta, a nakon toga (prije sure Fatihe):

أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنْ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

E'uzu billahi es-semi 'il-'alimi mineš-šejtanir-radžim! (Utječem se Allahu, koji sve zna i sve čuje, od prokletog šejtana!)[365] Inače, ovakav način učenja e'uze može se prakticirati i prilikom otpočinjanja učenja Kur'ana.

[361] Ali Imran, 38.
[362] Jusuf, 34.
[363] El-A'raf, 200.
[364] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[365] Ovaj hadis bilježe: Ebu Davud, Et-Tirmizi i En-Nesai. Šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

✧ **Allah, subhanehu ve te'ala, pohvalio je one koji slušaju i slijede Njegov govor:**

وَٱلَّذِينَ ٱجۡتَنَبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ أَن يَعۡبُدُوهَا وَأَنَابُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ لَهُمُ ٱلۡبُشۡرَىٰۚ فَبَشِّرۡ عِبَادِ ﴿١٧﴾ ٱلَّذِينَ يَسۡتَمِعُونَ ٱلۡقَوۡلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحۡسَنَهُۥٓۚ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَىٰهُمُ ٱللَّهُۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمۡ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَٰبِ ﴿١٨﴾

"A oni koji se klone taguta (tj. svega onoga što se obožava mimo Allaha) – oni koji ga ne obožavaju i koji se Allahu obraćaju – njima su namijenjene radosne vijesti. Zato obraduj robove Moje, koji Kur'an slušaju i slijede ono najljepše u njemu; njima je Allah na Pravi put ukazao i oni su pametni."[366]

وَإِذَا قُرِئَ ٱلۡقُرۡءَانُ فَٱسۡتَمِعُواْ لَهُۥ وَأَنصِتُواْ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

"A kad se uči Kur'an, vi ga slušajte i šutite da bi vam se (Allah) smilovao."[367]

وَإِذَا سَمِعُواْ مَآ أُنزِلَ إِلَى ٱلرَّسُولِ تَرَىٰٓ أَعۡيُنَهُمۡ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمۡعِ مِمَّا عَرَفُواْ مِنَ ٱلۡحَقِّۖ يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱكۡتُبۡنَا مَعَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٨٣﴾

"Kada slušaju ono što se objavljuje Poslaniku, vidiš kako im liju suze iz očiju, jer znaju da je to – istina. Zatim govore: 'Gospodaru naš! Mi vjerujemo, pa upiši i nas među one koji su posvjedočili.'"[368]

Svi navedeni ajeti govore o vrijednosti slušanja Kur'ana, međutim, treba znati da se ovdje ne misli na puko slušanje, već na slušanje prožeto razmišljanjem i prihvatanjem kur'anskih smjernica. Dakle, ovo pravilo je ujedno i suština komentara imama Ibn Kajjima, rahimehullah, koji smo naveli na početku. Allah, tebareke ve te'ala, opisujući Svoje neprijatelje, ukazuje da su oni ti koji sprečavaju druge od slušanja i prihvatanja Kur'ana:

---

[366] Ez-Zumer, 17-18.
[367] El-A'raf, 204.
[368] El-Maide, 83.

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَا تَسۡمَعُواْ لِهَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانِ وَٱلۡغَوۡاْ فِيهِ لَعَلَّكُمۡ تَغۡلِبُونَ ﴿٢٦﴾

"Oni koji ne vjeruju govore: 'Ne slušajte ovaj Kur'an, nego pravite buku da biste ga nadvikali.'"[369]

[369] Fussilet, 26.

EL-BESIR (ONAJ KOJI SVE VIDI), DŽELLE DŽELALUHU

البصير جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Allahova veličanstvena imena i svojstva iziskuju ukazivanje poštovanja i ispravno razumijevanje, bez ulaženja u raspravu o kakvoći i poistovjećivanja tog imena sa svojstvima stvorenja. Allahova imena i svojstva dolikuju uzvišenosti našeg Gospodara, tebareke ve te'ala, i predstavljaju vrhunac savršenstva. Allah je rekao:

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾

"Niko nije kao On! On sve **čuje i sve vidi."**[370]

Jezičko značenje: ***El-besar*** znači: *čulo vida.* Za čovjeka se kaže: *Redžulun basirun*, ili *mubsirun*, u značenju: čovjek koji vidi.

Nekada se upotrijebi i u obliku veličanja: *Redžulun basîrun bil-'ilmi* (čovjek koji puno zna).

Izraz *el-basiretu* označava onoga koji posjeduje mnogo znanja, ili onoga koji je oštrouman, inteligentan, pronicljiv. Za pronicljivost se kaže da je u srcu vjernika i da njome gleda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "*Bojte se pronicljivosti vjernika! Uistinu on gleda Allahovim nurom (svjetlom).*"[371]

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-BESIR* U KUR'ANU

Allahovo ime ***El-Besir*** spominje se na 42 mjesta u Kur'anu. Neka od njih su:

وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾

"Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono **što radite."**[372]

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾

[370] Eš-Šura, 11.

[371] Et-Taberani, Et-Tirmizi, Ebu Ne'im, El-Hakim; Buhari, *Et-Tarih*. Šejh Albani ga smatra slabim, i mnogi drugi muhaddisi, ali je šejh Abdullah b. Muhammed ed-Duvejš kazao (u knjizi: *Tenbihul-kari' 'ala takvijeti ma da'afehu el-Albani*) da hadis nije slab, jer se iz govora šejhul-islama Ibn Tejmijje i šejha Ibn Kajjima zaključuje da su (oni) hadis smatrali dobrim.

[372] El-Bekare, 233.

"On je s vama gdje god bili, i sve što radite Allah vidi."[373]

وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿١٥﴾

"A Allah dobro vidi robove Svoje."[374]

إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَىْءٍۭ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

"On zaista sve dobro vidi."[375]

Potvrda ovog imena u sunnetu nalazi se u hadisu koji se prenosi od Ebu Musaa, radijallahu anhu, u kojem kaže: "Bili smo s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na nekom putovanju, pa smo (glasno) izgovarali: 'Allahu ekber!' svaki put kada bismo se popeli na neku uzvišicu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*O ljudi! Ne dižite glasove, jer vi ne dozivate ni gluhog ni odsutnog! Vi dozivate Onoga koji sve čuje i sve vidi!*'"[376]

ZNAČENJE IMENA *EL-BESIR* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

U tumačenju Allahovih riječi: "**Allah dobro vidi** ono što **radite**"[377], Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "Tj. Allah dobro vidi ono što Njegovi robovi rade. Njemu nije sakriveno ništa od njihovih postupaka. On je Taj čiji vid sve njih obuhvata..."[378]

Za riječi Allaha, subhanehu ve te'ala: "**Allah dobro vidi robove Svoje!**"[379], Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Tj. On daje svakome ono što zaslužuje da mu se dâ." U tefsiru 20. ajeta iste sure on kaže: "On dobro zna ko zaslužuje uputu, a ko zabludu."[380]

Alusi, rahimehullah, rekao je: "*El-Besir* je Onaj koji je obaviješten o njima (stvorenjima), njihovom stanju i djelima."[381]

Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*El-Besir* je Onaj koji vidi sve, pa i

---

373 El-Hadid, 4.
374 Ali Imran, 15.
375 El-Mulk, 19.
376 Buhari.
377 El-Bekare, 233.
378 Et-Taberi, *Tefsir*.
379 Ali Imran, 15.
380 Ibn Kesir, *Tefsir*.
381 Alusi, *Ruhul-me'ani*.

najsitnija stvorenja. On vidi malog crnog mrava u tamnoj noći na crnom kamenu; On vidi sve ono što je u dubinama sedam zemalja, kao i ono što se nalazi na sedam nebesa."

Navedeno upućuje na dvije stvari:

Prva: Allah, dželle ve 'ala, posjeduje savršenu osobinu vida koja ničemu nije slična, onako kako to dolikuje Njegovom Biću.

Drugo: On je Taj koji sve vidi i ništa Mu nije skriveno.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-BESIR*

✧ **Potvrđivanje da Allah posjeduje savršeno svojstvo vida, jer se On Uzvišeni tako opisao – a On je Taj koji najbolje Sebe poznaje.**

Svojstvo vida je jedno od mnogih savršenih i potpunih osobina, poput svojstva sluha. Onaj koji posjeduje i jedno i drugo savršeniji je od onoga koji posjeduje samo jedno.

Allah, azze ve dželle, kaže:

قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ ۚ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

"Reci: 'Zar su isto slijepac i onaj koji vidi? Zašto ne razmislite?'"[382]

مَثَلُ ٱلْفَرِيقَيْنِ كَٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْأَصَمِّ وَٱلْبَصِيرِ وَٱلسَّمِيعِ ۚ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

"Ove dvije vrste su kao slijep i gluh i kao onaj koji vidi i čuje. A mogu li se oni uporediti? Pa zašto ne razmislite?"[383]

Kada je Ibrahim, alejhis-selam, korio svoga oca zbog toga što je obožavao kipove mimo Allaha, subhanehu ve te'ala, ukazao mu je na ova velika svojstva:

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَٰٓأَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِى عَنكَ شَيْـًٔا ﴿٤٢﴾

'O oče moj! Zašto ibadet činiš onome koji niti čuje niti vidi, niti ti može od ikakve koristi biti?"[384]

Allah, tebareke ve te'ala, opisuje stanje nevjernika i mnogobožaca koji ne razmišljaju, i njihovih kipova, koje su napravili od kamenja i

[382] El-En'am, 50.
[383] El-Hud, 24.
[384] Merjem, 42.

ostalih predmeta:

إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ عِبَادٌ أَمۡثَالُكُمۡۖ فَٱدۡعُوهُمۡ فَلۡيَسۡتَجِيبُواْ لَكُمۡ إِن
كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ﴿١٩٤﴾ أَلَهُمۡ أَرۡجُلٞ يَمۡشُونَ بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ أَيۡدٖ يَبۡطِشُونَ بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ أَعۡيُنٞ
يُبۡصِرُونَ بِهَآۖ أَمۡ لَهُمۡ ءَاذَانٞ يَسۡمَعُونَ بِهَاۗ قُلِ ٱدۡعُواْ شُرَكَآءَكُمۡ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا
تُنظِرُونِ ﴿١٩٥﴾

"Oni koje vi molite i dozivate pored Allaha zaista su robovi, kao i vi. Pa, vi ih zamolite i dozovite! I neka vam se odazovu ako istinu govorite! Imaju li oni noge da na njima hodaju, ili ruke da njima hvataju? Imaju li oči da njima gledaju, ili uši da njima čuju? Reci: 'Zovite božanstva vaša, pa protiv mene kakvo hoćete lukavstvo smislite i ne odugovlačite.'"[385]

Ovdje Allah, dželle ve 'ala, kori mnogobošce koji pored Njega obožavaju neka Njegova stvorenja koja ništa ne mogu uraditi: naštetiti, koristiti, gledati, čuti, niti mogu pomoći onima koji ih obožavaju. Ta su stvorenja obična materija koja nema duše, osim toga ne mogu se ni kretati, što znači da su oni koji ih obožavaju bolji (prema stvaranju) od njih: oni čuju, vide i jači su od njih. Pa kako da ih obožavate kada ste vi bolji i potpuniji od njih!!!

Muaz b. Amr b. El-Džumuh i Muaz b. Džebel, radijallahu anhuma, su dvojica mladića koja su primila islam kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu. Oni su noću nasrtali na kipove mnogobožaca, razbijali ih, uništavali i davali ih udovicama kao drvo za ogrjev, da bi njihovi sunarodnici uzeli pouku iz toga. Muazov otac, Amr ibn El-Džumuh, imao je jednog kipa kojem se klanjao i kojeg je uljepšavao mirisima. Jedne večeri ovi mladići došli su i izvrnuli naglavačke tog kipa i uprljali izmetom. Kada je to Amr vidio, oprao ga je i namirisao, te ostavio kod njega mač i rekao mu: "Brani se!" Sljedeći večeri, mladići su opet uradili isto, a i Amr je ponovio svoj postupak. Ovo se ponavljalo sve dok mladići jednom nisu uz tog kipa svezali mrtvog psa, pa ih oboje bacili u obližnji bunar. Kada je Amr ibn El-Džumuh došao i to ugledao, shvatio je da pogrešno vjeruje, pa je primio islam. Bio je dobar musliman, a

---

[385] El-A'raf, 194-195.

poginuo je kao šehid na Uhudu.

Asbehani, rahimehullah, rekao je: "Izraz *el-besir* može se odnositi i na stvorenje i na Stvoritelja. Kaže se "*fulanun basirun*" (čovjek koji vidi). A Allahu pripada najuzvišeniji primjer. Kada je čovjek vrlo mali, zbog slabog vida u tom periodu, on ne raspoznaje stvari koje se nalaze ispred njega, a zatim dolazi period kada može prepoznavati stvari, i uočavati ih. Zatim dođe i period kada uočava razlike između stvari koje vidi. Tako, kada postane pametan, može razlikovati lošu i dobru stvar koju vidi. Nakon toga dolazi period kada ponovo vid slabi – ili nekome Allah oduzme vid u toku čovjekovog života – a isto tako taj vid nestaje zajedno s nastupanjem smrti. A naš Stvoritelj Allah, oduvijek i zauvijek posjeduje savršeni vid. On, subhanehu ve te'ala, tim vidom sve vidi i ništa Mu nije skriveno i nepoznato. Čovjek nekada dođe u situaciju da ne vidi stvar koju traži, iako gleda u nju, ili, neke stvari su mu nadohvat ruke, ali ih ne primjećuje. Za razliku od čovjeka, kao stvorenja, naš Gospodar Uzvišeni vidi i najsitnije stvari u tminama Zemlje.

✧ **Allah je Taj koji motri i vidi stanje Svojih robova, On vidi njihove postupke i djela.**

On zna ko od njih zaslužuje uputu, a ko ne. On vidi i zna ko je taj koga bogatstvo neće upropastiti, a koga bi imetak upropastio:

وَلَوْ بَسَطَ ٱللَّهُ ٱلرِّزْقَ لِعِبَادِهِۦ لَبَغَوْا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَٰكِن يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَّا يَشَآءُ ۚ إِنَّهُۥ بِعِبَادِهِۦ خَبِيرٌۢ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾

"Kada bi Allah svim Svojim robovima davao opskrbu u obilju, oni bi se na Zemlji osilili. Ali, On je daje s mjerom, onoliko koliko hoće, jer On dobro poznaje i vidi robove Svoje."[386]

Isto tako, Allah dobro vidi ko je od Njegovih robova dobar, a ko je loš – ko je vjernik (mu'min), a ko je nevjernik (kafir):

هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

"On vas stvara, pa ste ili nevjernici ili vjernici. Sve što vi radite Allah dobro vidi."[387]

---

[386] Eš-Šura, 27.
[387] Et-Tegabun, 2.

On vidi kako Njegova stvorenja čine grijehe:

وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًۢا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

"A dovoljno je to što Gospodar tvoj zna i vidi grijehe robova Svojih"[388],

tj. On zna sva njihova djela: i dobra i loša, i ništa Mu, azze ve dželle, nije skriveno, tako da će ih nagraditi ili kazniti shodno djelima koja su činili.

✧ **Onaj koji zna da ga Allah vidi, stidi se da ga njegov Gospodar vidi kako griješi i čini nepokornost.**

Čovjek koji je svjestan i koji čvrsto vjeruje da ga Allah, tebareke ve te'ala, vidi (da motri na njega), takav čini više ibadeta i postaje iskreniji u izvršavanju tih ibadeta, osjeća veće strahopoštovanje i bogobojaznost. Znamo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na upit šta je to *ihsan*, kako je to navedeno u hadisu Džibrila, alejhis-selam, kazao: "*Ihsan je da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer iako ti Njega ne vidiš, On doista tebe vidi.*"[389]

Komentirajući ovaj hadis, imam Nevevi, rahimehullah, kazao je: "Ovaj hadis ukazuje na jezgrovit govor koji je dat Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tj. da sa malo riječi kaže mnogo (u značenju onoga što je rečeno). Kada bismo pretpostavili da neko od nas ustane i počne izvršavati određeni ibadet, a pritom u mogućnosti da vidi svog Gospodara, subhanehu ve te'ala, tom prilikom ne bi izostavio niti bi umanjio bilo šta od vlastitog strahopoštovanja, poniznosti i lijepog izgleda. Njegova nutrina bila bi poput njegove spoljašnosti: trudio bi se da ibadet izvrši na što bolji način. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Allaha obožavaj u svakoj situaciji – pa i u svakom svom stanju (halu) – kao da Allaha vidiš.' Upotpunjavanje navedenih stvari je razlog što stvorenje (rob) raspolaže znanjem da ga Allah, dželle dželaluhu, vidi, da motri na njega..., tako da rob neće učiniti nešto što će prouzrokovati smanjenje koncentracije i svijesti o tome. A smanjena koncentracija upravo dolazi zbog toga što rob nije u stanju da vidi Gospodara i zato je potrebno da radi po onome na što ukazuje hadis. Cilj hadisa je podsticaj na ostvarenje *ihlasa* (iskrenosti) prilikom izvršavanja djela, izgradnje svijesti o tome da Allah motri i upotpunjavanje bogobojaznosti, strahopoštovanja i sl."[390]

---

[388] El-Isra', 17.
[389] Buhari, Muslim.
[390] Komentar Muslimove zbirke hadisa.

✧ **Svijest da Allah sve vidi i strah od Njega jedan je od najboljih načina koji vode ka stjecanju pronicljivosti (*besire*).**

إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ إِذَا مَسَّهُمْ طَٰٓئِفٌ مِّنَ ٱلشَّيْطَٰنِ تَذَكَّرُوا۟ فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾

"Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne – sjete se. I tad – pogledaj! – oni su oni koji vide!"[391]

Kada Allah, dželle ve 'ala, naređuje bogobojaznost, nakon nje ukazuje na ovo veliko ime – da čovjeku uvijek bude na umu da Allah sve vidi:

وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾

"Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono što radite."[392]

Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Bojte se pronicljivosti vjernika! Uistinu on gleda Allahovim svjetlom (nurom).*"[393] U (drugoj) predaji se kaže: "*Čuvajte se pronicljivosti vjernika! Uistinu on gleda Allahovim svjetlom i govori ono s čime je Allah zadovoljan.*"[394] A u jednoj (drugoj) predaji, od Enesa, radijallahu anhu, stoji: "*Uistinu postoje Allahovi robovi koji gledaju (prepoznaju) ljude preko pronicljivosti.*"[395] Imam Buhari, rahimehullah, rekao je da ovo znači da svojim mišljenjem pogađaju istinu. Postoje dvije vrste pronicljivosti (*basire* ili *firase*):

o Pronicljivost na koju upućuje vanjština hadisa – a to je nadahnuće koje Allah, subhanehu ve te'ala, spusti u srca Svojih štićenika – evlijâ, pa time spoznaju istinu o stanju ljudi, što je ujedno jedna vrsta njihovih kerameta (počasti od Allaha) – putem pogleda, osjećaja, mišljenja i sl.

---

[391] El-A'raf, 201.

[392] El-Bekare, 233.

[393] Et-Taberani, Et-Tirmizi, Ebu Ne'im, El-Hakim; El-Buhari, *Et-Tarih*. Šejh Albani ga smatra slabim, i mnogi drugi muhaddisi, ali je šejh Abdullah b. Muhamed ed-Duvejš kazao (u knjizi: *Tenbihul-kari' 'ala takvijeti ma da'afehu el-Albani*) da hadis nije slab, jer se iz govora šejhul-islama Ibn Tejmijje i šejha Ibn Kajjima zaključuje da su (oni) hadis smatrali dobrim. Također, ovaj hadis bilježi i El-Hejsemi, *Mudžme'u ez-zevaid*, i kaže da je isti hasen (dobar).

[394] Et-Taberi, Ebu-Ne'im el-Asbehani.

[395] Hadis bilježe: El-Hakim, Et-Taberani, El-Bezzar. Šejh Albani i El-Hejsemi ga smatraju dobrim.

o Poznavanje prakse i ponašanja određene osobe, tako da vjernik na osnovu toga stekne određeni dojam o osobi, njenim postupcima i donese određeni sud o njoj.

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Čovjek treba da posjeduje dva vida (dvije vrste vida):

- oko ili vid kojim gleda (ono što posjeduje svaki čovjek),
- vid srca kojim dokučuje suštinu određene stvari."[396]

Postoji razlika između samog posjedovanja vida i pronicljivosti, a to najbolje pojašnjavaju kur'anski ajeti. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

وَإِن تَدْعُوهُمْ إِلَى ٱلْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا۟ ۖ وَتَرَىٰهُمْ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

"I ako ih pozovete Uputi, ne čuju. I vidiš ih: gledaju prema tebi, a oni ne vide."

Prenose se mnoge poznate priče i kazivanja od ispravnih prethodnika (selefa), onih koji su posjedovali ovu vrstu pronicljivosti. Jedna od njih je priča koju prenosi Ebu Davud es-Sidžistani od Kutejbe, a on od Abdul-Hamida da je rekao: "Putovao sam sa Šafijom, rahimehullah, iz Mekke. Sustigao nas je jedan čovjek u mjestu Ebtah, pa sam rekao Šafiji: 'Šta misliš, ko je onaj čovjek?' 'Mislim da je stolar ili krojač', on odgovori. Zatim sam otišao čovjeku i upitao ga čime se bavi, a on mi je rekao: 'Bio sam krojač, a sada sam stolar.'" Imam Hakim bilježi predaju poput ove, u malo drugačijoj formi, da je Kutejbe rekao: "Vidio sam Muhammeda b. El-Hasana i Šafiju kako sjede u dvorištu Kabe. Tada je naišao jedan čovjek pored njih, a jedan od njih dvojice reče drugom: 'Šta misliš, kojeg je zanata?' Pa je jedan rekao: 'Mislim da je krojač', a drugi je rekao: 'Mislim da je stolar.' Zatim su otišli do njega i pitali ga o njegovom zanatu, pa je rekao: 'Bio sam krojač, a sada sam stolar.'"[397] Imam Ibn Kesir, rahimehullah, bilježi događaj koji se desio Omeru, radijallahu anhu. Naime, on se jedne prilike obraćao grupi muslimana u Medini. U tom trenutku naišla je jedna grupa ljudi, pa je Omer, radijallahu anhu, pogledao prema njima, a zatim je naglo okrenuo glavu od njih. Izraz njegova lica je u tom trenutku bio pomračen, pa su ga prisutni upitali: 'Zašto si takav?' On je kazao: 'Lica koja sam vidio su mi najmrža lica koja

[396] Ibn Kajjim el-Dževzijje, *Medaridžus-salikin*

[397] Riječ koja je došla u ovim pričama ar. *"ez-zeknu"*, znači *"el-firasetu"*, tj. pronicljivost, tako da su provjeravali jedan drugom pronicljivost. Hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, rekao je da su lanci priča vjerodostojni.

je Allah stvorio!' Zatim su neki, koji su tada bili prisutni, prenijeli, poslije ubistva Osmana, radijallahu anhu, da je među njima Omer, radijallahu anhu, vidio i namrštio se na one koji su učestvovali u njegovom ubistvu.[398]

Allahu ekber! Koje li pronicljivosti halife Omera, radijallahu anhu. On je osjetio koliki su smutljivci i pokvarenjaci (ljudi koje je vidio), jer su upravo oni učestvovali u ubistvu trećeg pravednog halife Osmana, radijallahu anhu. Ovdje je veoma bitno spomenuti da svaki osjećaj nije ispravan i da pronicljivost nije isto što i umišljenost. Kako se dolazi do pronicljivosti? Izrazito velikom pokornošću, pobožnošću, znanjem i slijeđenjem Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u malim tako i velikim stvarima. Ovaj nur (svjetlo) Allah, dželle ve 'ala, daje srcu koje ima ove plemenite osobine. Zato treba biti veoma oprezan da se ne bi donio pogrešan sud o nekome, jer tvoja pronicljivost ili san nije nikakav dokaz u šerijatu. Ono što osjetiš, ostavi za sebe jer nisi poput Omera, radijallahu anhu, ni u imanu ni u djelima, pa da javno iznosiš sud na osnovu osjećaja. A nisi ni Ibrahim, alejhis-selam, da na osnovu snova sudiš o drugima. Ako si počašćen deredžom pronicljivosti, zahvaljuj Allahu na tome i ne kazuj drugima. Povećaj ibadet i zahvalu Gospodaru, jer bojati se da se šejtan ne poigra sa tvojim osjećajima, pa da umisliš da si kod Allaha na posebnom stepenu, da ti nema niko ravan, a to je veoma opasno po tvoju vjeru! Danas postoje mnogi koji tvrde da su evlije, Allahovi štićenici, a daleko su od prakticiranja ove plemenite vjere i slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jer, pronicljivost se dobiva na osnovu jačine imana i dobrog djela koje vjernik čini: što je potpunijeg imana, toliko je bliži ovom stepenu pronicljivosti.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisi-kudsijju je rekao: "Uzvišeni Allah kaže: '*Ničim Mi se bolje Moj rob ne može približiti kao sa onim što sam mu propisao kao obavezu (farz). A Moj rob će Mi se približavati dobrovoljnim ibadetima sve dok ga ne zavolim. A kada ga zavolim, bit ću njegov sluh kojim sluša, vid kojim gleda, ruka kojom uzima, noga kojom hoda. Ako šta od Mene zatraži, dat ću mu, a ako kod Mene zatraži utočište, zaštitit ću ga*'"[399], tj. neće slušati ništa osim ono što Allah voli, niti će gledati ono što On ne voli, svojom rukom neće uzimati haram, niti će sa svojom nogom koračati ka haramu.

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Najveću pronicljivost imali su

[398] Ibn Kesir, *Bidaje ve nihaje.*
[399] Buhari.

ashabi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Često sam to primjećivao i kod šejhul-islama Ibn Tejmijje, rahimehullah. Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, rekao je: 'Tri su osobe bile izrazito pronicljive:

➢ Faraonova supruga, kada je kazala: '**I žena faraonova reče: 'On će biti radost i meni i tebi! Ne ubijte ga! Možda će nam od koristi biti, a možemo ga i posiniti.' – A oni ništa ne predosjetiše.**'''[400]

➢ Namjesnik koji je kupio Jusufa, alejhis-selam, nakon što su ga braća odbacila, kada je kazao ženi svojoj: '**I onda onaj iz Misira, koji ga je kupio, reče ženi svojoj: 'Učini mu boravak prijatnim! Može nam koristan biti, a možemo ga i posiniti!**''[401]

➢ Ebu Bekr es-Sidik, radijallahu anhu, kada je oporučio da njegov nasljednik bude Omer, radijallahu anhu."[402]

[400] El-Kasas, 9.
[401] Jusuf, 21.
[402] Ibn Kajjim el-Dževzijje, *Et-Turukul-hakemijje fis-sijaseti eš-šerijja'.*

EL-'ÃLIM, EL-'ALÎM, EL-'ALLAM (ONAJ ČIJE JE ZNANJE BESKRAJNO), DŽELLE DŽELALUHU

العليم - العالم – العلاّم جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje:

العالم (*El-'Alim*) znači: Znalac.

العليم (*El-'Alîm*) znači: Onaj koji sve zna.

العلّام (*El-'Allam*) znači: Apsolutni znalac.

Imenica *el-'ilmu* u arapskom jeziku označava znanje, što je suprotno neznanju (džehlu). Za čovjeka se kaže da je *'alim* ili *'aliîm*, tj. učenjak, neko ko posjeduje znanje. Isto tako se za nekoga kaže da je 'allame, što je superlativ od 'alim (العالم, a znači: veliki učenjak. Upravo se ova riječ ('allame) i koristi kada se želi ukazati na velike učenjake.

SPOMINJANJE OVIH UZVIŠENIH IMENA U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime – العليم – spominje se na 157 mjesta u Kur'anu:

قَالُوا۟ سُبْحَـٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

"Hvaljen neka si!' – rekoše oni – 'Mi znamo samo ono čemu si nas Ti poučio. Ti si Sveznajući i Mudri.'"[403]

وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾

"...Allah zna **šta je u vašim prsima."**[404]

إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

"Allah, doista, dobro zna ono što ste radili."[405]

قَالَ رَبِّى يَعْلَمُ ٱلْقَوْلَ فِى ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٤﴾

---

[403] El-Bekare, 32.
[404] Ali Imran, 154.
[405] En-Nahl, 28.

"'Gospodar moj zna' – reče on – 'šta se govori i na nebu i na Zemlji. On sve čuje i sve zna!'"[406]

Allahovo uzvišeno ime العالم spominje se na 13 mjesta u Kur'anu:

وَلَهُ ٱلْمُلْكُ يَوْمَ يُنفَخُ فِى ٱلصُّورِ ۚ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

"On će imati vlast na Dan kad se u rog puhne. On zna nevidljivi i vidljivi svijet."[407]

عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ٱلْكَبِيرُ ٱلْمُتَعَالِ ﴿٩﴾

"On zna nevidljivi i vidljivi svijet. On je Veličanstveni i Uzvišeni."[408]

A ime العلّام spominje se na četiri mjesta u Kur'anu:

يَوْمَ يَجْمَعُ ٱللَّهُ ٱلرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَآ أُجِبْتُمْ ۖ قَالُوا۟ لَا عِلْمَ لَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ

"Na dan kada Allah sakupi poslanike i upita: 'Da li su vam se odazvali?' – a oni će reći: 'Mi to ne znamo, jer samo Ti znaš sve tajne'"[409]

تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى وَلَآ أَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِكَ ۚ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

"Ti znaš ono šta ja znam, a ja ne znam šta Ti znaš – samo Ti jedini sve što je skriveno znaš."[410]

ZNAČENJE OVIH IMENA KADA SE ODNOSE NA ALLAHA UZVIŠENOG

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "Zaista si Ti, Gospodaru naš, Poznavalac svega što je bilo i što će biti. I Tebe niko drugi nije podučio tome, i Ti si Poznavalac nevidljivog."

Također je rekao: "On je Poznavalac svega onoga što prsa Njegovih robova kriju: vjerovanje, nevjerovanje, istinu, laž, dobro i zlo..."[411]

[406] El-Enbija', 4.
[407] El-En'am, 73.
[408] Er-Ra'd, 9.
[409] El-Maide, 109.
[410] El-Maide, 116.
[411] Et-Taberi, *Tefsir.*

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "On je Poznavalac tajni i svega što je skriveno, što znanje stvorenjâ ne može dokučiti, kao što kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٢٣﴾

'Zaista Allah zna šta prsa kriju.'"[412]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EL-'ALIIM, EL-'ALÎM, EL-'ALLAM*

✧ **Učenjaci su kazali da je spoznaja ovih imena najveći čovjekov opominjač, upućivač na dobro i ono što odvraća od lošeg.**

Naveli su primjer – a Allahu pripada najuzvišeniji primjer – u kojem kažu: "Kada bismo mogli pretpostaviti da postoji vladar na Zemlji koji ima veliku i moćnu vojsku koja nadgleda sve njegove podanike, prati njihov rad i stanje... Zatim, kada bismo sve te podanike obavijestili da taj vladar zna i posjeduje sve informacije o njihovom stanju, dok su u kućama i van kuća – pa, šta mislite kako bi ti podanici zanoćili, a kako bi osvanuli? Kako bi se ponašali: da li bi njihovi postupci bili u skladu sa zakonom i željama vladara ili ne? Šta tek onda kazati za Stvoritelja nebesa i Zemlje, Istinskog Vladara, koji ukazuje na ovaj veliki znak (spoznaju značenja navedenih imena) koji opominje i upućuje na dobro skoro na svakoj stranici Kur'ana:

وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

"Allah dobro zna ono što vi radite."[413]

وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾

"Allah zna šta tajite, a šta javno iznosite."[414]

وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن
وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna. I On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru. I nijedan list ne opadne a da On za nj ne zna.

[412] Lukman, 23.
[413] Et-Tegabun, 8.
[414] En-Nahl, 19.

I nema zrna u tminama Zemlje niti ima ičeg svježeg niti ima ičeg suhog – ičeg što nije u jasnoj Knjizi."[415]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِۦ نَفْسُهُۥ

"Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova haje."[416]

وَمَا تَكُونُ فِى شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا۟ مِنْهُ مِن قُرْءَانٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ ۚ وَمَا يَعْزُبُ عَن رَّبِّكَ مِن مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِى ٱلسَّمَآءِ وَلَآ أَصْغَرَ مِن ذَٰلِكَ وَلَآ أَكْبَرَ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ﴿٦١﴾

"Što god ti važno činio, i što god iz Kur'ana kazivao, i kakav god vi posao radili, Mi nad vama bdijemo dok god se time zanimate. Gospodaru tvome ništa nije skriveno ni na Zemlji ni na nebu, ni koliko trun jedan. I ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u Knjizi jasnoj."[417]

Dakle, veoma je bitno da vodimo brigu o ovoj velikoj spoznaji, čije zanemarivanje vodi u propast.

Ibn Redžeb, rahimehullah, rekao je: "Jedan čovjek se naljutio na svoju ženu, a zatim joj ljutito kazao: 'Uđi u kuću i zatvori sva vrata za sobom!', a nakon toga ju je upitao: 'Da li su neka vrata ostala otvorena?' Ona je odgovorila: 'Da! Vrata koja su između nas i Allaha.' Nakon toga se čovjek odljutio."[418]

يَعْلَمُ خَآئِنَةَ ٱلْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى ٱلصُّدُورُ ﴿١٩﴾

"On zna poglede koji kriomice u ono što je zabranjeno gledaju, a i u ono što grudi kriju."[419]

Ovaj veliki ajet ukazuje na značenje navedenih Allahovih imena, opominje i upućuje na stazu istine. U komentaru navedenog ajeta, Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Uzvišeni Allah nas obavještava o Svom

[415] El-En'am, 59.
[416] Kaf, 16.
[417] Junus, 61.
[418] *Šerhu kelimetil-Ihlas.*
[419] El-Mu'min, 19.

savršenom i potpunom znanju – znanju koje obuhvata sve, i malo i veliko – kako bi ljudi bili oprezni u pogledu Njegovog znanja o njima i kako bi se stidjeli Allaha, azze ve dželle, bojali Ga se i čuvali, kao oni koji znaju da ih On vidi. Zaista Uzvišeni zna oko koje gleda u haram, pa makar ono izgledalo nevino, i zna ono što skrivaju prsa."[420]

Ova Allahova imena često se spominju kada se govori o ljudskim djelima i nagradi ili kazni za njih. Ovakvim obraćanjem srca se bude iz nemara, čovjek postaje oprezniji, svjesniji i spremniji u domenu upotpunjavanja i popravljanja svojih postupaka.

✧ **Istinski vjernik spoznajom ovog velikog Allahovog imena potvrđuje da Allah posjeduje potpuno, apsolutno znanje, koje obuhvata sve, i niko od stvorenja nije Mu sličan, ma kakvo znanje posjedovao.**

Allah, tebareke ve te'ala, na mnogim je mjestima potvrdio da On posjeduje beskrajno znanje (cjelokupno znanje):

إِنَّمَآ إِلَـٰهُكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَسِعَ كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

"Vaš Bog jeste – Allah. Drugog istinskog boga osim Njega nema. On obuhvata svaku stvar znanjem."[421]

وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْمًۢا ﴿١٢﴾

"Allah znanjem Svojim sve obuhvata!"[422]

Ovo su ajeti koji potvrđuju da Allah posjeduje precizno znanje o svim stvarima, bilo da se radi o velikim ili malim. U skladu s tim su sljedeće Allahove riječi:

وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن

وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَـٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَـٰبٍ مُّبِينٍ

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna. I On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru. I nijedan list ne opadne a da On za nj ne zna.

420 Ibn Kesir, *Tefsir*.
421 Taha, 98.
422 Et-Talak, 12.

I nema zrna u tminama Zemlje niti ima ičeg svježeg niti ima ičeg suhog – ičeg što nije u jasnoj Knjizi."[423]

وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

"On u tančine zna ono što je u njih; On zna broj svega što postoji."[424]

Neki filozofi negirali su ovu vrstu znanja – a i oni koji su ih u tome slijedili – poput Ibn Sine, govoreći da Allah posjeduje opće znanje, ali ne posjeduje pojedinačno znanje o stvorenjima i njihovom halu (stanju). Šejhul-islam Ibn Tejmijje, rahimehullah, napisao je knjigu, koja je poslužila kao odgovor takvima i njihovim tvrdnjama: *Der'u tea'rudi el-'akli ven-nakli* (*Odbacivanje navodne kontradiktornosti između razuma i vjerskih predaja*).

Isto tako je i Ibn Kajjim, rahimehullah, odgovorio na ove tvrdnje, u komentaru riječi: "Elhamdulillah" (sura El-Fatiha), rekavši, pri tome, da ova sura sadrži odgovor onima koji negiraju apsolutno Allahovo znanje o svim stvarima. Naveo je deset činjenica kojima je potkrijepio svoj stav:

Prvo: Potpuna zahvala Allahu.

Kako neko može zaslužiti potpunu zahvalu ako je neznalica i ne posjeduje znanje o svijetu i dešavanjima u njemu. Kako može zaslužiti zahvalu onaj ko ne poznaje ni broj zvijezda ni nebeskih tijela, ko ne poznaje ko je taj koji mu se pokorava, a ko je taj koji mu je nepokoran, ko ne poznaje ko je taj koji Ga priziva i doziva, a ko je taj koji to ne čini.

Drugo: Nemoguće je da bude obožavan onaj ko ne posjeduje tu osobinu, niti je u stanju da bude Gospodar. Jer, Onaj koji se istinski obožava mora posjedovati tu uzvišenu osobinu – ili apsolutno znanje. Uistinu je On taj koji određuje i stvari čini skladnim, On je taj koji poznaje Svoje robove i njihovo stanje.

Treće: Potvrđivanje Njegove milosti.

Nemoguće je da On posjeduje milost, a da ne poznaje stanja robova. Nemoguće je da On ne poznaje kome će se od njih smilovati, kome će ukazati Svoju milost.

Četvrto: Potvrđivanje Njegove apsolutne vlasti.

Onaj vladar koji ne posjeduje znanje o svojim podanicima, o robovima, o njihovom stanju – pa, takav ne može biti Istinski Vladar ni u kom slučaju.

---

[423] El-En'am, 59.
[424] El-Džinn, 28.

Peto: On je Taj koji pruža pomoć.

Šesto: On je Taj od kojeg se uputa traži.

Sedmo: On je Taj koji je Upućivač na Pravi put.

Osmo: On je Taj koji obasipa blagodatima (Svoje robove).

Deveto: On je Taj koji se srdi na one koji se suprotstave Njegovom putu.

Deseto: On je Taj koji će nagrađivati Svoje robove na Sudnjem danu.

Dakle, onaj koji negira Allahovo apsolutno znanje – znanje koje obuhvata i opće pojmove i pojedinosti – taj negira sve ovo navedeno."[425] Kako da Allah, dželle ve 'ala, ne posjeduje to apsolutno i savršeno znanje o svim stvarima kada je On taj koji je stvorio sva stvorenja:

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

"A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj koji sve potanko zna, koji je o svemu obaviješten."[426]

Neka Allah poniženim učini onoga koji o Allahu ružno misli i koji Ga opisuje svojstvima manjkavosti, poput svojstva neznanja!

✧ **Zaista Allah, subhanehu ve te'ala, iz Svog sveobuhvatnog znanja, zna ono što je bilo i ono što će biti, a i ono što nije bilo – kada bi bilo – zna kako bi bilo.**

Akida ehlis-sunneta vel-džemata zasniva se na ovoj činjenici za koju postoji dosta dokaza, poput ajeta koji kazuju o onome što je bilo (u prošlosti):

تِلْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهَآ إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَٱصْبِرْ ۖ إِنَّ ٱلْعَٰقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

"To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavljujemo. Ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali. Zato budi strpljiv! Ishod će, zaista, u korist čestitih biti."[427]

Zatim, tu je Allahov govor Iblisu, neka je Allahovo prokletstvo na njega:

---

[425] *Medaridžus-salikin.*

[426] El-Mulk, 14.

[427] Hud, 49.

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

"Sigurno je da ću napuniti Džehennem tobom i onima koji te između njih budu slijedili, svima."[428]

Također, i ajeti koji govore o predznacima Sudnjeg dana i dešavanjima na Sudnjem danu. Znači, ovdje se radi o stvarima koje će se dešavati u budućnosti.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِى كِتَٰبٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ

"Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? To je sve u Knjizi. To je, uistinu, Allahu lahko!"[429]

U predaji od Abdullaha b. Amra b. El-'Asa navodi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah je zapisao određenje (kader) i sudbinu stvorenja na pedeset hiljada godina prije nego će stvoriti nebesa i Zemlju. I tada je Njegov Arš (prijestolje) bio nad vodom.*"[430] Dokaz da Allah zna i za ono što nije bilo, kada bi bilo, tj. da zna kako bi bilo, jeste govor Allaha, tebareke ve te'ala:

لَوْ خَرَجُوا۟ فِيكُم مَّا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَأَوْضَعُوا۟ خِلَٰلَكُمْ يَبْغُونَكُمُ ٱلْفِتْنَةَ

"Da su pošli s vama, bili bi vam samo na smetnji i brzo bi među vas smutnju ubacili..."[431]

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذْ وُقِفُوا۟ عَلَى ٱلنَّارِ فَقَالُوا۟ يَٰلَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِـَٔايَٰتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾ بَلْ بَدَا لَهُم مَّا كَانُوا۟ يُخْفُونَ مِن قَبْلُ ۖ وَلَوْ رُدُّوا۟ لَعَادُوا۟ لِمَا نُهُوا۟ عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿٢٨﴾

"A da ti je vidjeti kako će, kada pred vatrom budu zadržani, reći: 'Da nam je da povraćeni budemo, pa da dokaze Gospodara našeg ne

[428] Sad, 75.
[429] El-Hadždž, 70.
[430] Muslim.
[431] Et-Tevbe, 47.

poričemo i da vjernici postanemo!' – Ne, ne! Njima će očevidno postati ono što su prije krili. A kada bi i bili povraćeni, opet bi nastavili da rade ono što im je bilo zabranjeno, jer oni su doista lažljivci"[432],

tj. stanovnici Vatre će tražiti da budu vraćeni na dunjaluk kako bi bili vjernici i radili dobra djela. No, Allah negira njihovu tvrdnju pa kaže da, i kada bi se vratili, oni bi opet radili po starom, odnosno, bili bi nevjernici i poricatelji, što jasno dokazuje da Allah zna i ono što nije bilo, tj. On zna kako bi to bilo kada bi bilo. Allah, tebareke ve te'ala, zna koga će počastiti i odabrati za poslanstvo, zna ko će biti poslanik, zna ko će se odazvati poslanicima i slijediti njihov put, zna ko će Mu zahvaljivati na uputi i na velikim blagodatima... Također, On zna sve one koji nisu zaslužni toga, zna sve one koji to ne žele, koji odbijaju istinu i slijeđenje poslanikâ, zna sve one koji mrze i preziru vjeru i sve što je vezano za vjeru, zna svakog onog koji se bori i trudi da utrne Allahovo svjetlo.

- **Blagodat spoznaje ovih veličanstvenih Allahovih imena nalaže vjerniku da uloži maksimalan trud u stjecanju lijepih moralnih osobina i klonjenju od svih loših osobina.**

Ova spoznaja odražava se na roba tako što se on plaši i stidi svoga Gospodara u svojim riječima, postupcima i djelima – vidljivim i nevidljivim. Ova spoznaja povećava želju za još većim upoznavanjem Stvoritelja preko Njegovih savršenih osobina, a to se postiže spoznajom onoga što voli i onoga što On želi da rade Njegovi iskreni robovi, spoznajom svega onoga što ih približava Njemu, kao i spoznajom svega onoga što Uzvišeni ne voli i što roba udaljava od njegova Plemenitog Gospodara:

فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَىٰكُمْ ﴿١٩﴾

"Znaj da nema istinskog boga osim Allaha! (Zato) traži oprosta za svoje grijehe, i za vjernike i za vjernice! Allah zna kuda se krećete i gdje boravite."[433]

---

[432] El-En'am, 27-28.
[433] Muhammed, 19.

ٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ وَأَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩٨﴾

"Neka znate da Allah strogo kažnjava, ali i da prašta i da je milostiv."[434]

وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّكُم مُّلَٰقُوهُ

"I bojte se Allaha i znajte da ćete Ga vi susresti."[435]

✧ **Kaderije su frakcija koja je uvela novotariju u Allahovu vjeru, tvrdeći da Allah ne posjeduje znanje o nekoj stvari prije nego se desi, ali, kada se desi, On za to zna.**

Ovakvo mišljenje pojavilo se pred sami kraj prve generacije muslimana (ashaba). Prvi koji je uveo ovu novotariju, kada je riječ o pitanju kadera, jeste M'*abed el-Džuhanijj,* koji je živio u Basri. Neki ljudi su se raspitivali o ovoj skupini i upoznali Ibn Omera sa njihovim tvrdnjama, nakon čega je Ibn Omer izrekao poznate riječi koje bilježi imam Muslim. Naime, prenosi se da su Jahja b. J'amer i Abdur-Rahman b. El-Himjerijj došli kod Abdullaha b. Omera, govoreći da su se pojavili ljudi u Basri koji uče Kur'an i traže šerijatsko znanje, ali negiraju *kader* (Božiju odredbu) i kažu: 'Nema kadera. Sve se spontano dešava.' Ibn Omer, radijallahu anhu, tada je kazao: 'Kada takve sretneš, obavijesti ih da se ja njih odričem. Tako mi Onoga kojim se zaklinje Abdullah b. Omer! Kada bi takvi udijelili zlata poput brda Uhud, ne bi im bilo primljeno kod Allaha sve dok ne povjeruju u Božije određenje (*kader*)." Zatim je spomenuo hadis koji prenosi njegov otac Omer, radijallahu anhu – a to je hadis Džibrila, alejhis-selam – hadis o islamu, imanu i ihsanu, u kojem stoji da je jedan od temelja imana čvrsto vjerovanje u Allahovu odredbu (kader) dobra i zla.[436]

Šejhul-islam Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je: "Njihov govor: 'Nema Božije odredbe (*kadera*). Sve se spontano dešava', znači da (prema njima) nema kadera i stvari nisu predodređene. Isto tako, taj govor znači da Allah nema znanje o njima prije nego se te stvari dese, jer tek kada se dese, On sazna o njima poslije njihovog dešavanja. To bi značilo: Allah je naredio pokornost Njemu i zabranio nepokornost, ali On ne zna ko će od

[434] El-Maide, 98.
[435] El-Bekare, 223.
[436] Dio hadisa koji bilježi imam Muslim.

Njegovih robova biti pokoran, a ko nepokoran. Isto tako, On ne posjeduje znanje o tome ko će ući u Džennet, a ko u Džehennem."[437]

✧ **Stvorenja nisu u stanju da obuhvate Stvoritelja svojim znanjem.**

Dakle, stvorenja nisu u stanju da znaju o svom Gospodaru, Njegovom Zatu (Biću) i Njegovim uzvišenim svojstvima, osim onoliko koliko je On opisao sebe u Svojoj Knjizi ili sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَ

"A ne obuhvataju ništa od znanja Njegovog, izuzev što On htjedne."[438]

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِۦ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

"...Zna šta je ispred njih i šta je iza njih. A oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti."[439]

✧ **Općenito niko ne posjeduje nešto od znanja ili informacija a da mu to Allah nije podario i podučio ga tome.**

Svako šerijatsko znanje, i znanje koje je određeno kaderom, vraća se i pripisuje Allahovom savršenom znanju i Njegovoj potpunoj mudrosti. Takav je govor meleka:

قَالُوا۟ سُبْحَـٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

"'Hvaljen neka si!' – rekoše oni – 'Mi znamo samo ono čemu si nas Ti poučio. Ti si Sveznajući i Mudri.'"[440]

وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا

"I pouči On Adema nazivima svih stvari."[441]

وَأَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ ٱللَّهِ

عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

437 El-Iman.
438 El-Bekare, 255.
439 Taha, 110.
440 El-Bekare, 32.
441 El-Bekare, 31.

"Tebi Allah objavljuje Knjigu i mudrost i uči te onome što nisi znao."[442]

Naravno, postoje još mnogi ajeti koji ukazuju da je izvor i osnova svakog znanja – Allahovo apsolutno znanje, bilo da se radi o šerijatskom ili dunjalučkom znanju.

✧ **Znanje koje posjedujemo nije ništa u odnosu na Allahovo potpuno znanje.**

Makar se činilo da ljudski rod posjeduje mnoštvo znanja, to je beznačajno kada se uporedi sa Allahovim apsolutnim znanjem:

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلرُّوحِ ۖ قُلِ ٱلرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّى وَمَآ أُوتِيتُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

"Pitaju te o duši. Reci: 'Šta je duša? – To samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja.'"[443]

Prenosi se u predaji o događaju između Hidra i Musaa, alejhis-selam, sljedeće: "...pa kada su se njih dvojica ukrcali na lađu, na rub lađe je sletjela jedna ptica, pa je potom svoj kljun umočila jedanput ili dvaput u more. Zatim je Hidr kazao Musau, alejhis-selam: 'Moje i tvoje znanje ne umanjuju Allahovo znanje ni koliko je ova ptica svojim kljunom umanjila od mora.'"[444]

✧ **Znanje o Allahu, subhanehu ve te'ala, je jedna od najvećih Allahovih blagodati koje On daruje robu.**

Čovjek kojeg je Allah, tebareke ve te'ala, počastio spoznajom o Svojim imenima i savršenim svojstvima, otkrio tajnu postojanja i stvaranja stvorenja, kojeg je podučio suštini dunjaluka i najdragocjenijoj stvari na njemu – postigao je jedan od najboljih stepeni i kerameta (posebnih počasti) koje se mogu podariti robu na dunjaluku. Allah, azze ve dželle, kaže:

وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

"I uči te onome što nisi znao; velika je Allahova blagodat prema tebi!"[445]

---

[442] En-Nisa', 113.
[443] El-Isra, 85.
[444] Buhari i Muslim.
[445] En-Nisa', 113.

Allah daruje vlast onome koga voli i onome koga ne voli: dao je vlast faraonu, a On ga ne voli, a dao je vlast i Sulejmanu, alejhis-selam, kojeg voli, dao je raskoš i imetak Karunu, a On ga ne voli, a podario je imetak i pravednom halifi Osmanu, radijallahu anhu, Abdur-Rahmanu b. Avfu, radijallahu anhu, a On takve voli. Ali što se tiče vjerovjesnikâ i poslanikâ, neka je Allahov selam na njih sve, šta je njima dao?

Allah, dželle ve 'ala, za jednog od njih kaže:

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَٱسۡتَوَىٰٓ ءَاتَيۡنَٰهُ حُكۡمٗا وَعِلۡمٗاۚ

"I kad se on opasa snagom i stasa, dadosmo mu mudrost i znanje."[446]

Stoga, neka se svako sagleda svoje stanje u pogledu ovih Allahovih blagodati i neka se zapita: Šta mi je dato? Da li sam od jakih, bogatih, ili od onih kojima je dato znanje, kao najveći vid Allahove blagodati prema čovjeku. Čovjek koji posjeduje ovo najveličanstvenije znanje i spoznaju – u stanju je da zahvaljuje Stvoritelju na neizmjernim blagodatima i da ustraje na Pravom putu.

✧ Razlika između znanja Stvoritelja i znanja stvorenja.

Specifičnost Allahovog potpunog znanja ogleda se u činjenici da Ga nikada ne obuzima neznanje i nemar, zaborav i sl.:

وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيّٗا ﴿٦٤﴾

"Gospodar tvoj ne zaboravlja."[447]

وَهُوَ بِكُلِّ خَلۡقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

"On dobro zna sve što je stvorio."[448]

Allahu ništa nije slično: On sve čuje, sve zna, i nema poteškoća u tome: ništa Mu ne smeta, ništa Ga u tome ne ometa. Za razliku od Njega, slabašna stvorenja rađaju se u potpunom neznanju, a zatim poslije rađanja uče malo-pomalo:

وَٱللَّهُ أَخۡرَجَكُم مِّنۢ بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ شَيۡـٔٗا وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ

---

446 El-Kasas, 14.
447 Merjem, 64.
448 Jasin, 79.

وَٱلۡأَفۡـِٔدَةَ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ﴿٧٨﴾

"Allah vas iz trbuha majki vaših izvodi, vi ništa ne znate. I daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni."[449]

Dakle, znanju stvorenja prethodilo je neznanje, dok je Allah, tebareke ve te'ala, oduvijek posjedovao znanje i uvijek će sve znati.

✧ **Allah je pojasnio da samo On posjeduje znanje o gajbu (skrivenom, nevidljivom svijetu):**

وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلۡغَيۡبِ لَا يَعۡلَمُهَآ إِلَّا هُوَ

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna."[450]

U ajetu je, između ostalih, spomenuo pet velikih stvari gajba:

إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥ عِلۡمُ ٱلسَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ ٱلۡغَيۡثَ وَيَعۡلَمُ مَا فِي ٱلۡأَرۡحَامِۖ وَمَا تَدۡرِي نَفۡسٞ مَّاذَا تَكۡسِبُ غَدٗاۖ وَمَا تَدۡرِي نَفۡسُۢ بِأَيِّ أَرۡضٖ تَمُوتُۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرُۢ ﴿٣٤﴾

"Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u maternicama. A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti. – Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten."[451]

Komentirajući ovaj ajet, El-Alusi, rahimehullah, rekao je: "Ovdje se samo ukazuje na neke stvari koje se vežu za pitanje gajba (skrivenog svijeta). To pitanje gajba se ovdje ne ograničava samo na tih pet stvari, jer sve stvari koje su gajb poznaje samo Allah i niko drugi nema znanje o tome." Onaj koji misli da poznaje stvari nevidljivog svijeta, takav je počinio nevjerstvo.

Aiša, radijallahu anha, kazala je: "Ko tvrdi da on (tj. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem) zna šta će biti sutra, izrekao je najveću potvoru na Allaha. Jer Uzvišeni Allah, kaže:

قُل لَّا يَعۡلَمُ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ ٱلۡغَيۡبَ إِلَّا ٱللَّهُۚ وَمَا يَشۡعُرُونَ أَيَّانَ يُبۡعَثُونَ

[449] En-Nahl, 78.
[450] El-En'am, 59.
[451] Lukman, 34

'Reci: Niko, osim Allaha, ni na nebu ni na Zemlji, ne zna što će se dogoditi. I oni ne znaju kada će oživljeni biti.'"[452]

[452] Hadis bilježi Muslim, a (citirani) ajet se nalazi u suri En-Neml, 65.

EL-HABÎR (ONAJ KOJI JE O SVEMU OBAVIJEŠTEN), DŽELLE DŽELALUHU

الخبير جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: Značenje ovog imena u jeziku je: الخِبْرُ, الخُبْرُ, الخِبْرَةُ, المَخْبُرَةُ, المَخبَرَةُ, الخُبْرَةُ (*el-hibru, el-hubru, el-hibretu, el-hubretu, el-mahberetu, el-mahburetu*), a sve ovo ima značenje "znanja" (*el-'ilmu*) i "spoznaje" nečega.

Kaže se: من أين خَبَرْتَ هذا الأمر؟ , što znači: من أين علمت؟ - Odakle si saznao za to?

El-Habir je Onaj koji posjeduje znanje o nečemu, koji je obaviješten o nečemu.

Vidimo da su gotovo istog značenja imena *El-'Alîm* i *El-Habîr*. Ali, postoji razlika između *el-hibretu* i *el-'ilmu*. *El-hibretu* je jačeg i većeg značenja od *el-'ilmu*, koje podrazumijeva opće i temeljito znanje.

Arapska imenica *haber* ima značenje kao u našem jeziku: *obavijest, informacija, vijest, novost, glas, priča.*

El-Kisai, rahimehullah, rekao je: "*El-Habîr* je Onaj koji obavještava o nečemu iz Svog znanja."[453]

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-HABÎR* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Habîr* spominje se u Kur'anu na 45 mjesta:

لَّا تُدْرِكُهُ ٱلْأَبْصَٰرُ وَهُوَ يُدْرِكُ ٱلْأَبْصَٰرَ ۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

"Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire; On je Dobri i Obaviješteni."[454]

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَهُ ٱلْحَمْدُ فِى ٱلْءَاخِرَةِ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١﴾

[453] Ez-Zedždžadži, *Ištikaku esma'illahi.*
[454] El-En'am, 103.

"Neka je hvaljen Allah, čije je sve ono na nebesima i sve ono na Zemlji! Hvaljen neka bude i na onom svijetu! On je Mudri i Obaviješteni (o svemu), Sveznajući."[455]

وَلِلَّهِ مِيرَاثُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

"A Allahu pripada nasljedstvo nebesa i Zemlje i Allah je obaviješten o onome što vi radite!"[456]

عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

"On zna nevidljivi i vidljivi svijet, i On je Mudri, i Sveznajući, i Obaviješteni."[457]

قَالَتْ مَنْ أَنۢبَأَكَ هَٰذَا ۖ قَالَ نَبَّأَنِىَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿٣﴾

"Rekla je: 'Ko te je obavijestio o ovome?' Reče: 'Obavijestio me je Onaj koji sve zna i koji je o svemu obaviješten."[458]

إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌۢ ﴿١١﴾

"Uistinu će Gospodar njihov o njima Toga dana biti obaviješten."[459]

ZNAČENJE IMENA *EL-HABÎR* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Ibn Džerir, rahimehullah, za ajet:

قَالَ نَبَّأَنِىَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْخَبِيرُ

"Obavijestio me je Onaj koji sve zna i koji je o svemu obaviješten"[460], [461]

---

[455] Sebe', 1.
[456] Ali Imran, 180.
[457] El-En'am, 73.
[458] Et-Tahrim, 3.
[459] El-Adijat, 11.
[460] Et-Tahrim, 3.
[461] Ajet govori o tajni koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio Hafsi, radijallahu anha, tražeći od nje da nikog ne obavještava o tome. No, Hafsa, radijallahu anha, to je kazala Aiši, radijallahu anha, pa je Allah Uzvišeni o tome obavijestio Poslanika putem Objave.

kaže: "On je Sveznajući, obaviješten je o svim tajnama, svim osjećanjima koja se nalaze u srcima, svim šutnjama, svim svijestima, obaviješten je o njihovom stanju od kojeg Mu nema ništa skriveno." To znači da je Allah obaviješten o svemu što (robovi) znaju, što čine od dobrih ili loših postupaka. On će sačuvati (zapamtiti) iste za njih, a zatim ih po tome nagraditi."[462]

El-Hattabi, rahimehullah, kaže: "*El-Habîr* je Onaj koji je Sveznajući, koji poznaje svaku stvar i njenu suštinu."

Za čovjeka se kaže da je *habirun*, što znači da poznaje neku pojavu ili stvar bolje od drugih. Naravno, neophodno je naglasiti da ovo svojstvo stvorenja nije poput svojstva Stvoritelja. Stvorenja dolaze do informacija na različite načine, što znači da ona ne posjeduju informaciju, već dolaze do nje različitim sredstvima: nekada razumom, nekada učenjem i iščitavanjem, nekada opipljivim činjenicama. Sve to upućuje na činjenicu da rob informaciju nije imao urođenu u svojoj podsvijesti i mozgu, već se morao truditi kako bi je saznao i naučio. Allah, tebareke ve te'ala, na to ukazuje u ajetu:

وَٱللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّنۢ بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

"Allah vas iz trbuha majki vaših izvodi – vi ništa ne znate – i daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni."[463]

Za razliku od Svojih stvorenja, Allah, tebareke ve te'ala, posjeduje apsolutno znanje o svemu i nema potrebu za učenjem ili trudom za znanjem.

Imam Taberi u *Tefsiru* kaže: "Dovoljan ti je Onaj koji je Živi i Vječni, Onaj koji je obaviješten o grijesima Svojih stvorenja. Dovoljan ti je Onaj kojem nema ništa skriveno: On zna broj njihovih grijeha koje će im pobrojati na Sudnjem danu i na osnovu njih ih nagraditi ili kazniti."

Shodno tome, značenje imena *El-Habîr* obuhvata sljedeće:

- Allah je Taj koji govori, koji je govorio Kur'anom, jer je Kur'an Allahov uzvišeni govor,

[462] Et-Taberi, *Tefsir*.
[463] En-Nahl, 78.

- On je Sveznajući: On poznaje sve stvari,
- Njemu ništa nije skriveno ni na nebesima ni na Zemlji.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-HABÎR*

✧ **Allah, subhanehu ve te'ala, naš Gospodar, o svemu je obaviješten. On je Sveznajući: zna tajne i javne stvari, sve događaje.**

On je Sveznajući o onome što je bilo, što će biti, ništa Mu od toga nije skriveno, niti može nešto Njegovom savršenom znanju promaći, ma koliko bilo sićušno i malo.

Ova savršena osobina pripada samo Allahu, dželle dželaluhu, koji u tome nema saučesnika:

إِنَّ ٱللَّهَ بِعِبَادِهِۦ لَخَبِيرٌۢ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾

"Allah, zaista, o robovima je Svojim obaviješten – sve zna i On sve vidi."[464]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Ko bude obožavao Allaha, poznavajući ovo veliko ime *El-Habîr*, takav će biti zadovoljan Allahovom presudom (sudom) u međusobnim sporovima; osim toga, bit će zadovoljan Allahovim zakonom (propisima), jer ne postoji bolji vjerozakon ni sud od Allahovog vjerozakona i suda, ma koliko ga izbjegavali i bježali oni koji su zalutali." Allah, dželle ve 'ala, kaže:

أَفَحُكْمَ ٱلْجَٰهِلِيَّةِ يَبْغُونَ ۚ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ ٱللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾

"Zar oni traže da im se kao u pagansko doba sudi? A ko je od Allaha bolji sudija narodu koji čvrsto vjeruje?"[465],[466]

✧ **Allah nas obavještava o Sebi – a niko bolje ne poznaje Allaha od Njega Samog, subhanehu ve te'ala, i kaže:**

ٱلرَّحْمَٰنُ فَسْـَٔلْ بِهِۦ خَبِيرًا ﴿٥٩﴾

"On je Milostivi i upitaj o Njemu onoga koji zna (onoga koji je o svemu obaviješten)."[467]

---

[464] Fatir, 31.
[465] El-Maide, 50.
[466] *Esma'ullahil-husna.* To je komentar Allahovih lijepih imena, iz govora i knjiga Ibn Kajjima, rahimehullah, koje je u jednu knjigu sakupio Muhammed Ahmed Isa.

U vezi sa značenjem riječi "**...upitaj o Njemu onoga koji zna**", postoji nekoliko mišljenja:

Prvo mišljenje: Da se odnose na Allaha, što bi značilo: "Ako Ga želiš upoznati, upoznaj Ga kroz Njegova savršena svojstva i lijepa imena, onako kako se On, subhanehu ve te'ala, opisao – jer On najbolje poznaje Sebe".

Drugo mišljenje: Ibn Kesir, rahimehullah, kaže: "*I upitaj o Njemu onoga koji zna*, tj. raspitaj se o Njemu kod onoga ko je upoznat o Njemu i ko Ga poznaje, a zatim ga slijedi i ugledaj se na njega. A zna se da nema niko ko je učeniji i bolje upućen o Allahu od Njegovog roba i Njegovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, prvaka Ademovog potomstva, najvrednijeg Allahovog stvorenja uopće."[468]

Treće mišljenje: Da je to Džibril, alejhis-selam. Ovo navode Begavi i Alusi u svojim *Tefsirima* kao predaju od Ibn Abbasa.

Postavlja se pitanje: Kako spoznati Allaha, dželle ve **'ala?** Odgovor može biti sljedeći:

- Razumijevanjem značenja Njegovog imena *El-Habîr*, koje obuhvata značenje *murakabe*. Drugim riječima, murakaba je stanje stalne svijesti da te Allah motri, prati, vidi, zna tvoje stanje, tvoju nutrinu i vanjštinu, i ništa Mu nije skriveno.
- *Tedebbur*, *tefekur* – pomnim razmišljanjem o značenju Njegovih ajeta koje učimo i slušamo.
- Allaha, dželle ve 'ala, upoznat ćemo preko sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on najbolje spoznao Allaha. Pogledajte kako se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, približavao Allahu kroz ibadete, a posebno kako je učio dove i prizivao Gospodara. Drugim riječima, Allaha ćemo upoznati izučavanjem sire Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
- Svojim pitanjima koje upućujemo učenjacima, onima koji su spoznali Allaha kroz *tevhid esma'ul-lahil-husna*, da nam pojasne značenje Allahovih imena i na što ona ukazuju, upućuju.

Navest ćemo primjer onih koji su Allaha, subhanehu ve te'ala, upoznali na najbolji način, što je prouzrokovalo da se takvi natječu u činjenju dobrih djela.

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu

---

[467] Furkan, 59.
[468] Ibn Kesir, *Tefsir*.

alejhi ve sellem, rekao: "*Ko je danas zapostio?*" Ebu Bekr je odgovorio: "Ja!" Poslanik je opet upitao: "*Ko je od vas danas obišao bolesnika?*" Ebu Bekr je ponovo odgovorio: "Ja!" Upitao je: "*Ko je danas od vas klanjao dženazu?*" Ebu Bekr je odgovorio: "Ja!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo je upitao: "*Ko je od vas danas nahranio gladnog?*" Ebu Bekr je ponovo odgovorio: "Ja!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: "*Ko izvrši sve ovo, ući će u Džennet!*"[469] Šejh Aid el-Karni, Allah ga sačuvao, navodi primjer oca jednog šejha koji je radio po navedenoj predaji:

"Svaki dan se trudi da zaposti i klanja sabah-namaz u džematu, a nakon toga sjedi i zikr čini u džamiji sve dok sunce ne odskoči, kada klanja dva rekata. Zatim ode do pijace, kupi određene namirnice i odnese to nekome od siromaha. Poslije toga obiđe bolesnika te ode do džamije Er-Radžihi[470] gdje klanja namaz u džematu, a zatim i dženaze-namaz. U džamiji ostane do iftara, onda se iftari i klanja jaciju, a zatim se vrati kući i malo odmori. Nakon toga klanja noćni namaz i narednog dana to isto učini." Allahu ekber! Hvala Allahu što još uvijek u ummetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ima ovakvih trudbenika, onih koji rade i nastoje da na ovakav način zasluže vječnu kuću – Džennet.

✧ **Uzvišeni Allah je Sveznajući i obaviješten o grijesima Svojih robova, On zna šta rade i šta govore, On poznaje šta kriju i taje njihova prsa, bilo to dobro ili zlo:**

وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِۦ خَبِيرًۢا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

"A dovoljno je to što Gospodar tvoj zna i vidi grijehe robova Svojih."[471]

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

"A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj koji sve potanko zna, Onaj koji je o svemu obaviješten."[472]

Zato nam je Allah, tebareke ve te'ala, naredio da se Njega bojimo, da radimo ono što On, subhanehu ve te'ala, voli, i da se klonimo svega što je zabranio i što Ga srdi.

• Podstičući vjernike na bogobojaznost i dobročinstvo, Allah, dželle ve

---

[469] Muslim.
[470] Poznata džamija u Rijadu, u kojoj se klanjaju dženaze.
[471] El-Isra', 17.
[472] El-Mulk, 14.

'ala, kaže:

وَإِن تُحْسِنُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾

"I ako vi budete lijepo postupali i Allaha se bojali - pa, Allah dobro zna ono što radite."[473]

- Allah zatim podstiče na pokornost Njemu, dželle ve 'ala, i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

"Pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku! Allah je obaviješten o **onome što radite. "**[474]

- Allah, azze ve dželle, zatim naređuje iman (vjerovanje u Allaha, Njegova Poslanika i Njegovu Knjigu):

فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلنُّورِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلْنَا ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

"Zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova i u svjetlo koje objavljujemo! Allah je dobro obaviješten o onome **što radite."**[475]

فَلَا تَتَّبِعُوا۟ ٱلْهَوَىٰٓ أَن تَعْدِلُوا۟ ۚ وَإِن تَلْوُۥٓا۟ أَوْ تُعْرِضُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

"Zato ne slijedite strasti – kako ne biste bili nepravedni! A ako budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali – pa, Allah zaista zna ono što radite."[476]

Ovdje je izrečena prijetnja za nepokornost i griješenje, a to je krivo svjedočenje ili izbjegavanje svjedočenja, kada se svjedok pozove da svjedoči. "*Ve in telvu*" ima značenje lažnog svjedočenja, a "*tu'ridu*" ima značenje prikrivanja, skrivanja svjedočenja u trenucima kada postoji potreba za njim. Zatim se u riječima: "**...pa, Allah zaista zna ono što radite**", izriče prijetnja, tj. Allah dobro zna što radite i obaviješten je vašem izbjegavanju i prikrivanju svjedočenja. Svi vaši postupci bit će sačuvani i zapisani, kako biste na osnovu toga bili kažnjavani ili nagrađivani na Danu nagrade. Zato se bojte svoga Gospodara!

---

[473] En-Nisa', 128.
[474] El-Mudžadela, 13.
[475] Et-Tegabun, 8.
[476] En-Nisa', 135.

✧ **Ovim velikim imenom Uzvišeni Allah podstiče robove na bogobojaznost i upozorava ih na opasnost nepokornosti.**

وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ۝٨

"I bojte se Allaha! Uistinu, Allah je o onom šta radite obaviješten!"[477],

tj. On naređuje ustrajnost u bogobojaznosti i čestitosti u svim okolnostima. On će vas nagraditi ili kazniti prema onome što On zna da ste uradili, bilo to dobro ili zlo.

✧ **Allah nas obavještava o mnogim stvarima, jer Njegovo znanje sve obuhvata, On zna svačiji završetak, On zna šta je bilo i šta će biti.**

Uzvišeni nas je obavijestio o Svom stvaranju nebesa i Zemlje u šest vremenskih razdoblja, zatim o Svom uzvisivanju iznad Arša:

ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۚ ٱلرَّحۡمَٰنُ فَسۡـَٔلۡ بِهِۦ خَبِيرٗا

"Onaj koji je stvorio nebesa i Zemlju i ono što je između njih, u šest dana. Zatim se uzvisio na Arš – Milostivi! Pa pitaj o Njemu onoga obaviještenog!"[478]

• Zatim nas obavještava o Sebi govoreći da je On – Poznavalac svih tajni, da posjeduje ključeve nevidljivoga svijeta (gajba), izdvajajući pet stvari, u ajetu:

إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥ عِلۡمُ ٱلسَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ ٱلۡغَيۡثَ وَيَعۡلَمُ مَا فِي ٱلۡأَرۡحَامِۖ وَمَا تَدۡرِي نَفۡسٞ مَّاذَا تَكۡسِبُ غَدٗاۖ وَمَا تَدۡرِي نَفۡسُۢ بِأَيِّ أَرۡضٖ تَمُوتُۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرُۢ ۝٣٤

"Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u maternicama. A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti. Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten."[479]

Svih pet stvari su gajb, tj. vezane su za poznavanje budućnosti.

---

[477] El-Maide, 8.
[478] El-Furkan, 59.
[479] Lukman, 34.

• Također nas je obavijestio o dešavanjima na Sudnjem danu: o cijepanju nebesa, padanju i nestanku zvijezda, o tome da će Sunce svoj sjaj izgubiti, o potresima Zemlje, pokretanju planina (pa će biti poput rijekâ), o morima i njihovom ulijevanju jednih u druge... i mnogim drugim stvarima:

إِذَا ٱلسَّمَآءُ ٱنشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا ٱلْأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا
فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾

"Kada se nebo rascijepi i posluša Gospodara svoga – a ono će to dužno biti – i kada se Zemlja rastegne, i izbaci ono što je u njoj, i potpuno se isprazni..."[480]

• Zatim nas je obavijestio o iskrenim vjernicima, o tome da će toga Dana oni biti pod zaštitom, sigurni od spomenutih strahota, a zatim i o njihovom ulasku u Džennet sa sigurnošću:

يَٰعِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ ٱلْيَوْمَ وَلَآ أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا
وَكَانُوا۟ مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾ ٱدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ أَنتُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

"O robovi Moji! Za vas danas straha neće biti, niti ćete i za čim tugovati. Onima koji su u ajete Naše vjerovali i poslušni bili – (reći ćemo) uđite u Džennet, vi i žene vaše, radosni."[481]

• Potom nas je obavijestio o stanju nevjernika, munafika i velikih grješnika. Naime, oni će tog Dana biti upropašteni, zajedno sa svojim velikim vođom Iblisom i njegovim sljedbenicima. Razlog njihove nesreće, tuge i jada, koji će se iskazati na taj Dan, je to što su na dunjaluku uzimali šejtanove prijatelje za svoje prijatelje, a nisu uzimali prijatelje Milostivog za svoje prijatelje. Slijedili su šejtana i njegov put, ostavljajući Put Milostivog:

يَٰوَيْلَتَىٰ لَيْتَنِى لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ﴿٢٨﴾ لَّقَدْ أَضَلَّنِى عَنِ ٱلذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَآءَنِى ۗ
وَكَانَ ٱلشَّيْطَٰنُ لِلْإِنسَٰنِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾

480 El-Inšikak, 1-4.
481 Ez-Zuhruf, 68-70.

"Kamo sreće, teško meni, da toga i toga za prijatelja nisam uzeo. On me je od Kur'ana odvratio nakon što mi je priopćen bio!' – a šejtan čovjeka uvijek ostavlja na cjedilu."[482]

Allah, tebareke ve te'ala, obavještava o svima njima:

أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي ٱلْقُبُورِ ﴿٩﴾ وَحُصِّلَ مَا فِي ٱلصُّدُورِ ﴿١٠﴾ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ﴿١١﴾

"A zar on ne zna da će, kada budu oživljeni oni koji su u grobovima i kad izađe na vidjelo ono što je u srcima, Gospodar njihov toga Dana sigurno sve znati o njima."[483]

O svim ovim stvarima ne može obavijestiti niko osim Allah Uzvišeni, Onaj koji je Sveznajući i o svemu obaviješteni. Uzvišeni Allah kaže:

وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾

"I niko te neće obavijestiti kao Onaj koji zna"[484]**,**
tj. niko te neće poput Mene obavijestiti, jer Ja sam Sveznajući!

Najvažniji plodovi spoznaje Allahovog imena *El-Habîr* su sljedeći:

- maksimalno ulaganje truda u stjecanju lijepog ahlaka, odnosno lijepih moralnih osobina, i otklanjanju ružnih osobina koje ne dolikuju vjerniku u Allaha, dželle ve 'ala. Jer, onaj ko spozna Allaha, lijepo se odnosi spram Njega;
- osjećaj straha od Gospodara: u riječima, djelima, slušanju i svim drugim situacijama;
- usvajanje znanja proisteklog iz ovog velikog akaidskog poglavlja o Allahovim lijepim imenima i savršenim svojstvima, te spoznaja halala (tj. sve ono što će te približiti Uzvišenom Gospodaru), i harama (da bi se klonio toga).

Svrha spoznaje Allaha, dželle ve 'ala, jeste da znaš kako Ga treba obožavati, kako Mu robovati – a to ćeš naučiti izučavajući Kur'an i sunnet. Molim Allaha, azze ve dželle, da nam poveća iman i uvede nas u Džennet!

---

[482] El-Furkan, 28-29.
[483] El-'Adijat, 9-11.
[484] Fatir, 14.

EL-KUDDÛS (SVETI I ČISTI OD SVAKE MAHANE, NEPRIKOSNOVENI), DŽELLE DŽELALUHU

القدّوس جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Nema radosti za roba, niti ispravnosti, niti uživanja, osim uz spoznaju svoga Gospodara i uz to da On bude jedini cilj njihovih želja. Spoznaja Njega je njihova najveća radost. A kada ovo izgube, u gorem su stanju od stoke – a i stoka bolje živi od njih na ovom svijetu i bolje će završiti na budućem svijetu."[485]

Velid b. Mahmud b. Hasan, rahimehullah, kazao je: "Kada vidiš da ljudi hrle za dunjalukom, ti pohrli ka Allahu. Kada vidiš da se drugi bogate dunjalučkim blagom, ti se obogati spoznajom Allaha. Kada su drugi bliski sa svojim voljenima, ti budi blizak Allahu. Kada se dodvoravaju svojim vladarima i velikanima, ti se približi Allahu. Kada se pokore svojim prohtjevima, ti se pokori Allahu. Budi uvijek uz Allaha i idi uvijek ka Allahu!"[486]

Jezičko značenje: Allahovo ime ***El-Kuddus*** ima dva značenja u arapskom jeziku:

1. Ono je izvedeno od riječi: قدس (*kuds*), što znači: طهارة (*taharet*) – čistoća. Ovaj termin u jeziku stanovnika Hidžaza označavao je "čišćenje". U Kur'anu se spominje:

وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ

"A mi Tebe veličamo i hvalimo i, kako Tebi dolikuje, štujemo (*nukaddisu leke*)."[487]

Ez-Zedždžadž, rahimehullah, za riječi "***ve nukaddisu leke***", rekao je: "To jest, čistimo sebe (naše duše) Tebi (radi Tebe). Zbog ovoga se kaže: *Bejtul-makdis* (čista kuća), tj. mjesto na kojem se čisti od grijeha."

El-Ferra, rahimehullah, kaže: "Sveta, čista zemlja – to su Sirija, Palestina i dio Jordana. A *Ruhul-kudus* jeste Džibril, što znači: "Duh čistoće", tj. onaj koji je stvoren od čistoće.

2. Riječ *kuddus* znači *bereket* (berićet, blagoslov), a *erdul-mukaddesa* (Sveta zemlja) znači *erdul-mubareka* (berićetna zemlja, blagoslovljena

---

[485] Ibn Kajjim el-Dževzijje, *Muhtesarus-sava'ik*.
[486] *El-Mefahimul-musla fi zilali šerhi esma'illahil-husna*.
[487] El-Bekare, 30.

zemlja). Ovo je mišljenje Katade i Ibnul-A'rabija[488]. Ovo mišljenje pojačano je Allahovim riječima u kojima pojašnjava da je sveta zemlja – mubarek, berićetna zemlja:

سُبْحَٰنَ ٱلَّذِىٓ أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِۦ لَيْلًا مِّنَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ إِلَى ٱلْمَسْجِدِ ٱلْأَقْصَا ٱلَّذِى بَٰرَكْنَا حَوْلَهُۥ لِنُرِيَهُۥ مِنْ ءَايَٰتِنَآ

"Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolinu blagoslovili..."[489]

وَنَجَّيْنَٰهُ وَلُوطًا إِلَى ٱلْأَرْضِ ٱلَّتِى بَٰرَكْنَا فِيهَا لِلْعَٰلَمِينَ ﴿٧١﴾

"I spasismo i njega i Luta u zemlju koju smo za ljude blagoslovili"[490], a to je sveta zemlja (*mukaddesa*).

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-KUDDUS* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Kuddus* spominje se u Kur'anu na dva mjesta:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega – Vladar, Sveti; Onaj koji je bez nedostataka."[491]

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ٱلْمَلِكِ ٱلْقُدُّوسِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿١﴾

"Ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji hvali Allaha, Vladara svetoga koji je bez nedostataka, Silnoga, Mudroga!"[492]

ZNAČENJE IMENA *EL-KUDDUS* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

U svom *Tefsiru*, u vezi ajeta

---

[488] Ebu Abdullah, Muhammed b. Zijad b. El-A'rabi, veliki poznavalac arapskog jezika, za kojeg imam Ez-Zehebi kaže: "On je imam u oblasti arapskog jezika". (v. *Sijeru e'alamin-nubela*) Umro je 231. h.g.

[489] El-Isra, 1.

[490] El-Enbija', 71.

[491] El-Hašr, 23.

[492] El-Džumu'a, 1.

وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ

"A mi Tebe veličamo i hvalimo i kako Tebi dolikuje štujemo"[493],

Ibn Džerir, rahimehullah, kaže: "To jest, slavimo Te, veličamo i hvalimo. I negiramo Ti ono što Ti pripisuju mušrici (smatramo Te čistim od toga i klanjamo Ti se). Pripisujemo Tebi svojstva koja su čista od bilo kakve primjese nečistoće koju Ti nevjernici pripisuju."

Bejheki, rahimehullah, rekao je: "*El-Kuddus* je čist od bilo kakvih nedostataka, čist od toga da ima dijete ili sudruga. Ovo svojstvo dostojno je Njegovog Bića."[494]

Gazali, rahimehullah, kaže: "On je čist od svake osobine koju mogu osjetiti čula i koju može zamisliti mašta..."[495]

Ibn Kesir, rahimehullah, kaže: "*El-Kuddus* je Onaj koji je bez nedostataka, tj. bez ikakve mahane, opisan savršenim svojstvima." Nešto poput ovoga rekao je i imam Ševkani, rahimehullah.

Alusi, rahimehullah, kaže: "*El-Kuddus* je Onaj kome pripada savršenstvo u svakom opisu kojim se odlikuje. Ili, to je Onaj koji se ne može ni ograničiti, niti se može zamisliti."[496]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "*El-Kuddus*: koji je čist od svake vrste zla, manjkavosti i mahane. U komentaru ovog imena, mufessiri kažu da je On čist od bilo koje vrste nedostatka i uzvišen od stvari koje Mu ne dolikuju."[497]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-KUDDUS*

✧ **Spoznaja Allaha kao Svetog i Čistog (Uzvišenog od nedostataka i potpuno savršenog), a savršena svojstva i osobine su one kojima je Allah, tebareke ve te'ala, Sebe opisao u svojoj Knjizi, ili Ga je opisao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.**

Allah, dželle dželaluhu, rekao je:

---

[493] El-Bekare, 30.

[494] El-Bejheki, *El-I'tikad.*

[495] *El-Maksedul-esna.*

[496] Alusi, *Ruhul-me'ani.*

[497] *Esmaullahil-husna,* to je knjiga u kojoj su sakupljene riječi imama Ibn Kajjima, rahimehullah, o Allahovim lijepim imenima.

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾

"Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."[498]

U ovom ajetu nalazi se i potvrda i negacija, a to se naziva *tenzih* – negiranje nedostataka i potvrđivanje savršenih svojstava. U učenju ehli-sunneta nema *ta'tila* (negiranja i obesnaživanja značenja svojstava), a u potvrđivanju svojstava nema *tešbiha* (uspoređivanja sa stvorenjima, antropomorfizam), niti ima *temsila* (poistovjećivanja sa svojstvima stvorenja).

Dakle, u prethodnom ajetu prisutna je i negacija i afirmacija. Svako negiranje u Kur'anu ujedno je i potvrda njemu suprotnog, savršenog svojstva. Naprimjer, Allah, subhanehu ve te'ala, negirao je za Sebe nepravdu:

وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ .

"A Gospodar tvoj nije nepravedan prema robovima Svojim."[499]

Ovdje je negirana nepravda, ali je time potvrđena – afirmirana potpuna pravda. U Allahovim svojstvima djelâ, poput uređenja i stvaranja, nema nikakve manjkavosti, naprotiv, sve je u potpunom skladu, sve je stvoreno sa vrhuncem Allahove, tebareke ve te'ala, mudrosti.

✧ **Njegovo savršenstvo ogleda se u tome da nema sudruga.**

Uzvišeni Allah kaže:

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَىُّ ٱلْقَيُّومُ

"Allah je – nema istinskog boga osim njega – Živi i Vječni!"[500] I kaže:

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾

"Reci: 'On je Allah – Jedan! Allah je utočište svakom! Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!'"[501]

---

[498] Eš-Šura, 11.
[499] Fussilet, 46.
[500] El-Bekare, 255.
[501] El-Ihlas, 1-4.

✧ **On je čist od toga da ima drúgu ili dijete.**

Allah, tebareke ve te'ala, obavještava nas da su džinni kazali:

وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدٗاۗ سُبۡحَٰنَهُۥۖ بَل لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ كُلّٞ لَّهُۥ قَٰنِتُونَ ١١٦

"A On nije – neka uzvišeno bude dostojanstvo Gospodara našeg! – uzeo Sebi ni drúge ni djeteta."[502]

وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدٗاۗ سُبۡحَٰنَهُۥۖ بَل لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ كُلّٞ لَّهُۥ قَٰنِتُونَ ١١٦

"Nevjernici govore: 'Allah je uzeo sebi dijete.' – Hvaljen neka je On! Naprotiv, Njegovo je sve ono što je na nebesima i na Zemlji. Njemu se sve pokorava."[503]

✧ ***El-Kuddus:* koji je čist i uzvišen od svojstva manjkavosti smrti i spavanja.**

وَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱلۡحَيِّ ٱلَّذِي لَا يَمُوتُ

"Ti se pouzdaj u Živog, koji ne može umrijeti."[504]

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ

"Allah je – nema istinskog boga osim njega – Živi i Vječni!"[505]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Allah ne spava niti ima potrebu za snom.*"[506]

✧ **Uzvišen je i čist od svojstva nepravde.**

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Uzvišeni Allah kaže: 'Robovi Moji! Ja sam Sebi zabranio nasilje, a i vama sam ga učinio zabranjenim, pa ne činite jedni drugima nepravdu.'"[507]

✧ **Allah, tebareke ve te'ala, čist je i uzvišen od svojstva zaborava.**

Uzvišeni Allah je rekao:

لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى ٥٢

[502] El-Džinn, 3.
[503] El-Bekare, 116.
[504] El-Furkan, 58.
[505] El-Bekare, 255.
[506] Muslim, Ahmed.
[507] Buhari i Muslim.

"Gospodaru mome ništa nije skriveno i On ništa ne zaboravlja.[508]

✧ **Allah je uzvišen od svojstva siromaštva i škrtosti:**

وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ يَدُ ٱللَّهِ مَغْلُولَةٌ ۚ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا۟ بِمَا قَالُوا۟ ۘ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ ۚ

"Jevreji govore: 'Allahova ruka je stisnuta!' Stisnute bile ruke njihove i prokleti bili zbog toga što govore! Ne, obje ruke Njegove su otvorene! On udjeljuje koliko hoće!"[509]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ أَنتُمُ ٱلْفُقَرَآءُ إِلَى ٱللَّهِ ۖ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلْغَنِىُّ ٱلْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

"O ljudi! Vi ste siromasi, vi trebate Allaha – a Allah je nezavisan i hvale dostojan."[510]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allahova desnica je puna: ne umanjuje je obilno davanje nafake noću i danju. Vidite li da ono što je On darivao kroz stvaranje nebesa i Zemlje nije smanjilo ono što je u Njegovoj desnici. Njegov je Prijesto na vodi, a u Njegovoj drugoj ruci je izobilje (fejd) ili uskraćivanje (kabd). On uzvisuje i ponižava. Uzvišeni Allah kaže: 'Udijeli (drugima), i Ja ću tebi udijeliti.'*"[511]

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allahova je ruka puna. Danonoćno obilno davanje nimalo neće umanjiti obilje koje On posjeduje. Jeste li primijetili koliko je Allah udijelio otkako je stvorio nebesa i Zemlju?! Ipak, to nimalo nije umanjilo ono što se nalazi u Njegovoj ruci.*"[512]

✧ **Uzvišeni Allah čist je od osobine laži. Njegov govor je istinit, a obećanje istina:**

وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ ٱللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾

---

[508] Taha, 52.
[509] El-Maide, 64.
[510] Fatir, 15.
[511] Ahmed.
[512] Buhari.

"A čije su riječi od Allahovih riječi istinitije?"[513]

وَعْدَ ٱللَّهِ حَقًّا ۚ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ ٱللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

"Allahovo je istinito obećanje, a čije su riječi od Allahovih istinitije!"[514]

✧ **Allah, tebareke ve te'ala, čist je od svojstava prolaznosti:**

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو ٱلْجَلَٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

"Sve što je na njoj (Zemlji) prolazno je – a ostaje Lice tvoga Gospodara, veličanstveno i plemenito."[515]

✧ **Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ruku'u i sedždi mnogo je spominjao Allaha ovim imenom.**

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ruku'u i sedždi učio: سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ (*Subbuhun, Kuddusun, Rabbul-mela'iketi ver-Ruh: Slavljeni, Sveti, Onaj koji je čist od nedostataka, Gospodar meleka i Ruha*)."[516],[517]

Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, također prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije klanjanja vitr-namaza spominjao Allaha, tebareke ve te'ala, ovim istim imenom. On bi poslije selama na vitr-namazu izgovorio ovu dovu tri puta, s tim što bi je treći put izgovorio naglas i polahko: سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ (*Subhanel-Melikil-Kuddusi: Slavljen neka si, Vladaru, koji si čist od nedostataka*)."[518]

✧ **Stvorenja se trebaju okititi svojstvom čistoće duše i tijela.**

Čistoću duše i tijela moguće je postići lijepim islamskim odgojem baziranim na kur'ansko-hadiskim tekstovima, kojim će se srca oplemeniti

---

[513] En-Nisa, 87.
[514] En-Nisa, 122.
[515] Er-Rahman, 26-27.
[516] Vezano za riječ *Ruh*, koja je spomenuta u hadisu: imam En-Nevevi pojašnjava da postoji više mišljenja učenjaka na koga se ona odnosi. Neki kažu da se pod tim misli na velikog i moćnog meleka, drugi misle da se ta riječ odnosi na Džebraila, a treći da se misli na nevidljiva bića koja meleki ne vide, kao što ni mi ne vidimo meleke. (Komentar Muslimove zbirke)
[517] Muslim.
[518] Ebu Davud,En-Nesai. Ovaj hadis je vjerodostojan.

ispravnim tevhidom, vjerovanjem u Allaha i slijeđenjem Njegovog vjerozakona. Duša se čisti i pročišćava pokornošću Gospodaru svjetova, ali isto tako se i prlja raznim vidovima griješenja. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "**Svi sinovi Ademovi griješe, a najbolji između svih grješnika su oni koji se najviše kaju.**"[519] Tako se čovjek čisti od grijeha kroz raznovrsne ibadete - poput uzimanja abdesta, obavljanja namaza, učenja Kur'ana, udjeljivanja sadake, postom, obavljanjem hadždža i svim drugim vrstama verbalnog i praktičnog ibadeta.

[519] Šejh Albani smatra ovaj hadis hasen-hadisom (dobrim).

ES-SELĀM (IZVOR SMIRENOSTI I SPASA), DŽELLE DŽELALUHU

السّلام جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: *Selam* i *Selamet* u jeziku znači: البراء (*el-bera'e*) – nevinost, obznana, čistoća, odricanje, sigurnost, ispravnost.

Ibnul-Arebi el-Maliki, rahimehullah, kaže da ime *Es-Selam* ima značenje: "spas i oprost". Allah, subhanehu ve te'ala, rekao je:

وَعِبَادُ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى ٱلْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ ٱلْجَـٰهِلُونَ قَالُوا۟ سَلَـٰمًا ﴿٦٣﴾

"A robovi Milostivoga su oni koji po Zemlji mirno hodaju. A kada ih bestidnici oslove, odgovaraju: 'Mir vama!'"[520]

Za Džennet se kaže da je Kuća mira i spasa (Darus-selam), jer je to Kuća spasa i sigurnosti od bolesti i manjkavosti. Uzvišeni Allah kaže:

لَهُمْ دَارُ ٱلسَّلَـٰمِ عِندَ رَبِّهِمْ ۖ وَهُوَ وَلِيُّهُم بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

"Njih čeka Kuća blagostanja u Gospodara njihova; On će biti zaštitnik njihov zbog onoga što su činili."[521]

وَٱللَّهُ يَدْعُوٓا۟ إِلَىٰ دَارِ ٱلسَّلَـٰمِ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

"Allah poziva u Kuću mira i ukazuje na Pravi put onome kome On hoće."[522]

وَٱلسَّلَـٰمُ عَلَىٰ مَنِ ٱتَّبَعَ ٱلْهُدَىٰٓ

"A spas neka je nad onim koji slijedi Uputu"[523],
tj. "onaj ko bude slijedio Allahovu uputu, takav će biti spašen i sačuvan Allahove kazne i srdžbe."[524]

Er-Razi, rahimehullah, rekao je: "Također, dobar i koristan govor nazvan je selamom.

---

[520] El-Furkan, 63.
[521] El-En'am, 127.
[522] Junus, 25.
[523] Taha, 47.
[524] Ez-Zedždžadž, *Tefsiru esma'illahil-husna*.

وَعِبَادُ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى ٱلْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ ٱلْجَـٰهِلُونَ قَالُوا۟ سَلَـٰمًا ﴿٦٣﴾

'A robovi Milostivoga su oni koji po Zemlji mirno hodaju. A kada ih bestidnici oslove, odgovaraju: Mir vama!'[525]

To je zbog toga što je (takav govor) sačuvan manjkavosti i grijeha."[526] Kada musliman kaže muslimanu "es-selamu alejkum!", zapravo ga obavještava da je siguran od njega i njegovog šerra (zla), obavještava ga da mu želi mir i spas i da između njih nema neprijateljstva.

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *ES-SELĀM* U KUR'ANU

Allahovo ime *Es-Selam* u Kur'anu je spomenuto na jednom mjestu:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَـٰمُ

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega – Vladar, Sveti; Onaj koji je bez nedostataka; Onaj koji svakoga obezbjeđuje."[527]

Iz Allahovog imena *Es-Selam* izvedeno je ime *el-islam*, odnosno Allahova uzvišena i plemenita vjera nazvana je islam. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلْإِسْلَـٰمُ ۗ

"Allahu je prava vjera jedino – islam."[528]

وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَـٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴿٨٥﴾

"A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i On će na onom svijetu nastradati."[529]

ZNAČENJE IMENA *ES-SELĀM* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Pojašnjavajući Allahovo ime *Es-Selam*, Ibn Kesir, rahimehullah, u svom *Tefsiru* je rekao: "To jest, bez ikakve mahane i nedostataka. On je

---

525 El-Furkan, 63.
526 *Šerhu esma'illahil-husna.*
527 El-Hašr, 23.
528 Ali Imran, 19.
529 Ali Imran, 85.

savršen u Svojoj biti, atributima i djelima."

El-Alusi, rahimehullah, rekao je u svom *Tefsiru*: "*Es-Selam* je Onaj koji je lišen i sačuvan svih nedostataka i mahana."[530]

Bejheki, rahimehullah, rekao je: "*Es-Selam* je Onaj koji je čist od svakog nedostatka i čist od svake mahane. Ovo je svojstvo koje dolikuje Njegovom Biću." Rečeno je da ovo ime označava da je Allah taj koji čini vjernike sigurnim i spašenim od Svoje kazne.[531]

Dakle, može se zaključiti da ovo Allahovo veličanstveno ime ima nekoliko značenja:

-Onaj koji je čist od svih nedostataka i mahana,

-Onaj koji će nazvati selam robovima:

سَلَٰمٌ قَوْلًا مِّن رَّبٍّ رَّحِيمٍ ﴿٥٨﴾

"'Mir vama!' – bit će riječi Gospodara Milostivog"[532],

-Onaj koji ne čini nepravdu stvorenjima,

-Onaj koji čuva Svoje robove i čini ih sigurnim, na što je ukazano u hadisu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kome mu Allah, dželle ve 'ala, govori:

"*...O Muhammede! Dao sam ti da tvoj ummet neće biti uništen općom glađu, niti će ga njegov neprijatelj uništiti, pa taman kada bi se protiv njega udružio sa svih krajeva svijeta. Ipak, tvoj ummet (pripadnici tvog ummeta) će se međusobno uništavati i porobljavati.*"[533]

PLODOVI VJEROVANJA U UZVIŠENO IME *ES-SELĀM*

✧ **Allah je lišen i čist od svakog nedostatka i mahane.**

Razi prenosi govor u *Tefsiru*: "*El-Kuddus* ukazuje da je (Allah) čist od svih mahana u prošlosti i sadašnjosti, a *Es-Selam* ukazuje na to da je lišen toga i u budućnosti."[534]

✧ **Allah je Taj koji će nazvati selam stanovnicima Dženneta i dati sigurnost Svojim robovima i evlijama.**

Allah Uzvišeni je rekao:

---

[530] Alusi, *Ruhul-me'ani*.

[531] El-Bejheki, *El-I'tikad*.

[532] Jasin, 58.

[533] Muslim.

[534] *Tefsirul-kebir*.

وَأُدْخِلَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ ۖ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَٰمٌ ﴿٢٣﴾

"A oni koji su vjerovali i dobra djela činili bit će uvedeni, voljom Gospodara njihova, u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći; i u njima će vječno boraviti, u Njima će se riječju 'Mir!' (selam) pozdravljati."[535] Također je rekao:

دَعْوَىٰهُمْ فِيهَا سُبْحَٰنَكَ ٱللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَٰمٌ ۚ وَءَاخِرُ دَعْوَىٰهُمْ أَنِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ

"Molitva njihova bit će u njima: 'Hvaljen neka si, Allahu!', pozdrav njihov: 'Mir vama!', a njihova posljednja molitva: 'Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo!'"[536]

سَلَٰمٌ قَوْلًا مِّن رَّبٍّ رَّحِيمٍ ﴿٥٨﴾

"'Selam!' – bit će riječ Gospodara Milostivog."[537]

Ibn Džurejdž prenosi da je Ibn Abbas, radijallahu anhu, rekao: "Sam Uzvišeni Allah je Selam stanovnicima Dženneta", a kaže se da će ih On, neka je uzvišen, pozdraviti selamom."[538]

Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Dok džennetlije budu uživale u blagodatima Dženneta, odjednom će ih obasjati svjetlost. Kad podignu svoje glave, vidjet će iznad sebe Uzvišenog Gospodara, koji će ih pozdraviti riječima: 'Es-selamu alejkum, stanovnici Dženneta.' To su zapravo, riječi Uzvišenog u Kur'anu: 'Mir vama!', a njihova posljednja molitva: 'Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo!'"[539],[540]

Nazivanjem selama stanovnicima Dženneta, Allah, džele šanuhu, oživjet će Svoje robove u Džennetu, a Džennet je Kuća spasa od smrti i

[535] Ibrahim, 23.
[536] Junus, 10.
[537] Jasin, 58.
[538] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[539] Junus, 10.
[540] Ibn Madže, šejh Albani ga smatra slabim.

bolesti.

Onaj ko se bude Allaha bojao i činio dobra djela na dunjaluku, taj neće imati straha na ahiretu, naprotiv, uživat će sigurnost Gospodara svjetova. U hadisi-kudsijju od Šedada b. Evsa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah, azze ve dželle, rekao je: 'Tako Mi Moga ponosa! Neću spojiti kod Svog roba dva straha i dvije sigurnosti: ako bude siguran od Mene na dunjaluku, zadat ću mu strah na Dan kada sakupim Svoje robove, a ako se Mene bude plašio na dunjaluku, podarit ću mu sigurnost na Dan kada sakupim Svoje robove.*"[541]

✧ **Allah, subhanehu ve te'ala, spušta Svoj selam i spas na poslanike i vjerovjesnike koje će na Dan velikog straha, zbog njihovog velikog imana i sabura na poteškoćama, učiniti sigurnima.**

Neki učenjaci smatraju da je Allah, tebareke ve te'ala, donio selam na Svoje vjerovjesnike i poslanike kako bi se drugi ugledali na njih i slijedili ih, ne spominjući ih po lošem:

سَلَٰمٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٩﴾

"Mir Nuhu od svjetova svih!"[542],

سَلَٰمٌ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ ﴿١٠٩﴾

"Nek je u miru Ibrahim!"[543],

سَلَٰمٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١٢٠﴾

"Nek su u miru Musa i Harun!"[544],

وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾

"I mir poslanicima"[545].

Sufijan b. Ujejne, rahimehullah, kazao je: "Čovjek je najuplašeniji u tri situacije: u trenucima rađanja, dolaska na ovaj svijet, u trenucima umiranja, odlaska sa ovog svijeta, kada bude ugledao bića koja do tada

[541] Šejh Albani, *Silsiletus-sahiha.*
[542] Es-Saffat, 79.
[543] Es-Saffat, 109.
[544] Es-Saffat, 120.
[545] Es-Saffat, 181.

nije bio u stanju vidjeti i na Dan proživljenja, kada bude na Danu okupljanja. Međutim, Allah, tebareke ve te'ala, počastio je Jahju, alejhis-selam, sačuvao ga i učinio sigurnim od ovih strahova.

وَسَلَٰمٌ عَلَيۡهِ يَوۡمَ وُلِدَ وَيَوۡمَ يَمُوتُ وَيَوۡمَ يُبۡعَثُ حَيّٗا ١٥

"'I neka je mir njemu na dan kada se rodio i na dan kada je umro i na dan kad bude iz mrtvih ustao!'"[546]

Ajet je jasan dokaz da je Allah učinio Jahju, alejhis-selam, sigurnim i sačuvao ga straha, na ova tri mjesta."[547]

Također, meleki će nazivati selam vjernicima u trenutku uzimanja duše, smirujući ih i čineći ih spokojnim:

ٱلَّذِينَ تَتَوَفَّىٰهُمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمُ ٱدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ٣٢

"Onima koje uzimaju meleki – onima dobrima, govorit će: 'Selamun alejkum! Uđite u Džennet zbog onoga šta ste radili.'"[548]

U tom trenutku meleki će im saopćiti radosnu vijest o Džennetu i spasu od Allahove kazne i Vatre.

Čuvari Dženneta će nazivati selam džennetlijama:

وَسِيقَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوۡاْ رَبَّهُمۡ إِلَى ٱلۡجَنَّةِ زُمَرًاۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا وَفُتِحَتۡ أَبۡوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمۡ خَزَنَتُهَا سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمۡ طِبۡتُمۡ فَٱدۡخُلُوهَا خَٰلِدِينَ ٧٣

"A oni koji su se Gospodara svoga bojali u povorkama će u Džennet biti povedeni, i kad do njega dođu – a kapije njegove već širom otvorene – čuvari njegovi će im reći: 'Mir vama, od grijeha ste čisti, zato uđite u nj, u njemu ćete vječno boraviti!'"[549]

سَلَٰمٌ عَلَيۡكُم بِمَا صَبَرۡتُمۡۚ فَنِعۡمَ عُقۡبَى ٱلدَّارِ ٢٥

[546] Merjem, 15.
[547] *Še'nu du'a.*
[548] En-Nahl, 32.
[549] Ez-Zummer, 73.

"Mir neka je vama, zato što ste trpjeli, a divno li je najljepše prebivalište."[550]

✧ Selamet ima značenje čistote srca od svih vidova i primjesa širka, malog ili velikog. Također, pod selamom se podrazumijeva i čistota srca od ostalih vidova griješenja.

Srce koje se uspije sačuvati i spasiti ovih upropaštavajućih grijeha može očekivati selamet na budućem svijetu. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

إِلَّا مَنْ أَتَى ٱللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

"Samo će onaj koji Allahu srca čista dođe spašen biti."[551]

✧ Naređeno nam je da širimo ime *Es-Selam*, što je uzrok ulaska u Džennet.

Ibn Abbas, radijallahu anhu, kaže: "*Es-Selam* je ime od Allahovih lijepih imena koje je On spustio na Zemlju. Stoga ga širite međusobno. Vrijednost selama je da vodi do Kuće selama." Od Ebu Hurejre se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nećete ući u Džennet sve dok ne budete vjerovali, a nećete vjerovati sve dok se ne budete voljeli. Uputit ću vas na jednu stvar – ako je budete radili, voljet ćete se – širite selam međusobno.*"[552] U komentaru ovog hadisa, imam Nevevi, rahimehullah, kaže: "U hadisu je veliki podsticaj na širenje selama koji (vjernik) treba nazivati i onome koga zna i onome koga ne zna." Osim toga, on je još rekao: "Selam je prvi razlog za međusobno spajanje, on je ključ za međusobnu ljubav. U njegovom širenju krije se mogućnost međusobnog muslimanskog povezivanja i spajanja. U njemu je isticanje i odlika nad drugim narodima i vjerama, sa svim duhovnim vrijednostima i poštivanjem časti muslimana."[553]

Prvo što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao prilikom dolaska u Medinu, kako se navodi u hadisu od Abdullaha b. Selama, radijallahu anhu, jeste: "*O ljudi! Širite selam, hranite gladne, održavajte rodbinske veze i obavljajte namaz dok drugi ljudi spavaju – ući ćete u Džennet u miru, spašeni.*"[554] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je

---

[550] Er-Ra'd, 24.
[551] Eš-Šu'ara, 89.
[552] Muslim.
[553] En-Nevevi, *Komentar Muslimove zbirke*.
[554] Et-Tirmizi, Ibn Madže, Ed-Darimi. Šejh Albani ovaj hadis smatra vjerodostojnim.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nećete ući u Džennet sve dok ne budete vjerovali, a nećete vjerovati sve dok se ne budete međusobno voljeli. Hoćete li da vas uputim na nešto zbog čega ćete se zavoljeti? Nazivajte selam jedni drugima.*"[555]

Od Beraa b. Aziba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je sedam stvari: obilazak bolesnika, praćenje dženaze, nazdravljanje onome ko kihne, pomaganje nemoćnom, pomaganje onome kome je nepravda učinjena, nazivanje selama i ispunjavanje zakletvi."[556] Od Ammara, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ko kod sebe objedini tri stvari, njegov se iman upotpunio. To su: umjerenost, nazivanje selama ljudima i dijeljenje imetka shodno mogućnosti."[557]

✧ Ne može se reći: "Es-Selamu 'ala Allah!"

Zabrana izgovaranja ovih riječi navodi se u hadisu od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, u kome se kaže: "Klanjali smo iza Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo rekli: 'Es-Selamu 'ala Allah', pa Poslanik reče: "*Zaista je Allah – Es-Selam. Ipak, recite: 'Et-tehijjatu lillahi ves-salavatu vet-tejjibatu...*'"[558] Bejdavi, rahimehullah, rekao je: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio je donošenje selama na Allaha i objasnio da je to suprotno onome što je obaveza reći, jer sav mir, spas i milost pripadaju Njemu i od Njega su: On ih posjeduje i daje."[559] U hadisu koji se prenosi od Enesa, radijallahu anhu, navodi se da je Allah, azze ve dželle, poslao Džibrila da prenese selam Hatidži, radijallahu anha, pa kada je prenio, ona je kazala: "Innallahe huve es-selam, ve ala Džibrile es-selam, ve alejke ja resulallahi es-selam ve rahmetullahi ve berekatuhu (Zaista je Allah – Es-Selam. I neka je selam na Džibrila. A i na tebe, Allahov Poslaniče, neka je selam i Allahova milost i blagoslov)."[560] Ovo ukazuje na veliko razumijevanje majke pravovjernih koja nije pogriješila kao neki ashabi koji su na sjedenju u namazu donosili "selam na Allaha", nakon čega ih je ukorio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zato se Allahu ne naziva selam, niti se uzvraća selam, kao što je to običaj sa stvorenjima. *Es-Selam*

[555] Muslim.
[556] Buhari.
[557] Buhari.
[558] Buhari i Muslim.
[559] El-Feth.
[560] En-Nesai.

je jedno od Allahovih lijepih imena. Allah je *Es-Selam*, od Njega dolazi mir (selam). Također, Allahovo uzvišeno ime *Es-Selam* nije dozvoljeno nadijevati nikome od stvorenja, tj. nije dozvoljeno nikoga nazivati ovim imenom, na što se ukazuje u hadisu u kojem Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "*Moj Allahu! Ti si Selam i od Tebe dolazi Selam. Blagodaran si Ti, Posjedovatelju veličine i plemenitosti.*"[561] Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "Allahovo ime *Es-Selam* je jedno od imena koja pripadaju isključivo Allahu, tebareke ve te'ala, poput imena *Allah, Er-Rahman, El-Kuddus* i sl. Dok je dozvoljeno nadijevati imena poput Sulejman ili Selman. Allah je rekao: '**Uistinu,** ono je od **Sulejmana**'."[562]

Na kraju, svaki onaj koji spozna ovo Allahovo uzvišeno ime i njegovo značenje, treba da traži od Allaha uputu, sigurnost i spas. A sve navedeno manifestira se u tome da mu Allah sačuva njegovu nutrinu i vanjštinu, spoljašnost. Spoljašnost će mu sačuvati tako da će ga sačuvati raznih vrsta bolesti, nedaća, neugodnosti, a u isto vrijeme podariti zdravlje i sigurnost. Njegovu nutrinu će sačuvati tako što će ga sačuvati svake vrste zablude od nevjerstva, licemjerstva i novotarije, a podariti mu iman i smirenost.

Moj Allahu! Ti si Selam i od Tebe dolazi Selam. Blagodaran si Ti, Posjedovatelju veličine i plemenitosti.

---

561 Muslim.
562 En-Neml, 30.

EL-MU'MIN (ONAJ KOJI POTVRĐUJE OBEĆANJE I DAJE SIGURNOST), DŽELLE DŽELALUHU

المؤمن جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: Allahovo lijepo ime *El-Mu'min* ima dva značenja u jeziku:

Prvo je: التصديق *(et-tassdik)* – potvrđivanje, vjerovanje.

Ez-Zedždžadž, rahimehullah, kaže: "Osnova imana je potvrđivanje (vjera)."

Uzvišeni Allah je rekao:

وَمَآ أَنتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَٰدِقِينَ ﴿١٧﴾

"A ti nam nećeš vjerovati, iako istinu govorimo"[563],

tj. ti nam nećeš povjerovati zbog svoje velike ljubavi prema Jusufu.

Drugo značenje: الأمان *(el-eman)* – sigurnost koja je suprotna strahu.

Uzvišeni Allah kaže:

ٱلَّذِىٓ أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَءَامَنَهُم مِّنْ خَوْفٍۭ ﴿٤﴾

"...koji ih gladne hrani i od straha brani."[564]

Također, može imati i sljedeća značenja:
el-eman: sigurnost suprotnu strahu,
el-emaneh: povjerenje suprotno izdaji (pronevjeri),
el-iman: vjera (vjerovanje) suprotna nevjerstvu (kufru),
el-iman: potvrđivanje suprotno negiranju.

Za čovjeka se kaže da je povjerljiv kada se u njega ima povjerenje i kada se niko ne boji njegovih spletki, ili se kaže da je "lahkovjeran" ako vjeruje svemu što čuje.

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-MU'MIN* U KUR'ANU

Allahovo, subhanehu ve te'ala, ime *El-Mu'min* spominje se samo jednom u Kur'anu:

---

[563] Jusuf, 17.
[564] El-Kurejš, 4.

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega – Vladar, Sveti; Onaj koji je bez nedostataka, *Onaj koji svakoga obezbjeđuje,* Onaj koji nad svim bdi; Silni, Uzvišeni, Gordi."[565]

ZNAČENJE IMENA *EL-MU'MIN* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

Dahhak, rahimehullah, prenosi od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, da *El-Mu'min* znači: "Onaj od koga su stvorenja sigurna da im neće učiniti nepravdu."[566]

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "*El-Mu'min* je Onaj koji Svoja stvorenja čini sigurnim od Svoje nepravde."[567]

Ševkani, rahimehullah, rekao je: "*El-Mu'min*, tj. Onaj koji je Svojim robovima podario sigurnost od Svoje kazne. Rečeno je da je *El-Mu'min* Onaj koji potvrđuje istinitost Svojih poslanika, dajući im mudžize."

Također se kaže: "*El-Mu'min*, tj. Onaj koji potvrđuje istinitost onoga što je obećao vjernicima (nagradu) i nevjernicima (kaznu)."

Mudžahid, rahimehullah, rekao je da je *El-Mu'min* – Onaj koji je ukazao da je On Jedan, u riječima:

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ

"Allah svjedoči da nema drugog istinskog boga osim Njega."[568],[569]

Alusi, rahimehullah, kaže: "*El-Mu'min* je Onaj koji potvrđuje istinitost Samoga Sebe, poslanikâ, sallallahu alejhimu ve sellem, i onoga što su dostavili od Njega – bilo da je to (potvrđivanje) riječima ili stvaranjem mudžiza, bilo da je to (ostvareno) davanjem sigurnosti robovima od najvećeg straha (On ih čini sigurnima), bilo da je to (ostvareno) stvaranjem smiraja u njihovim srcima ili obavještenjem da za

---

565 El-Hašr, 23.
566 Ibn Džerir et-Taberi, *Tefsir*.
567 Ibid.
568 Ali Imran, 18.
569 Ševkani, *Fethul-kadir*; imam Kurtubi, *Tefsir*.

njih nema straha."[570]

Abdur-Rahman es-Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*El-Mu'min* je Onaj koji je Sebe pohvalio savršenim svojstvima i potpunom veličinom i ljepotom, Onaj koji je slao poslanike i spuštao knjige s dokazima jasnim. On, Uzvišeni, potvrdio je istinitost poslanika svakim ajetom, jasnim dokazom, koji ukazuje na njihovu iskrenost i ispravnost onoga sa čime su došli."[571]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "El-Mu'min je Onaj koji potvrđuje istinitost iskrenih, pokazujući im dokaze njihove iskrenosti (keramete). On je Taj koji potvrđuje istinitost Svojih poslanika i vjerovjesnika u onome što su dostavili od Njega – i to Svojim znakovima koji ukazuju na istinitost onoga u šta pozivaju, a sve to ostvario je Svojom odredbom i stvaranjem."[572]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-MU'MIN*

✧ Allah, tebareke ve te'ala, je Onaj koji potvrđuje Svoju jednoću:

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ

"Allah svjedoči da nema drugog istinskog boga osim Njega."[573]

Uzvišeni Allah potvrđuje da je On jedini istinski Bog. Ovo Allahovo potvrđivanje predstavlja Njegovo znanje i ukazuje na istinitost Njegovih riječi, a vjernikovo potvrđivanje ovih Allahovih riječi predstavlja iman. On, Uzvišeni, obavijestio nas je da će stvorenja vidjeti znakove Njegove jednoće i veličine:

سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ

"Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samima, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an istina."[574]

---

[570] Alusi, *Ruhul-me'ani.*

[571] El-Bejheki, *El-Esir, El-I'tikad*; Er-Razi, *Šerhul-esma'.*

[572] Ibn Kajjim el-Dževzijje, *Medaridžus-salikin.*

[573] Ali Imran, 16.

[574] Fussilet, 53.

✧ **Kada iskreni Allahov rob spozna Njegovo ime *El-Mu'min*, tj. kada spozna da je On taj koji daje sigurnost Svojim robovima, takav će, bez imalo sumnje, biti ubijeđen u Allahovo obećanje (potvrdu) da je on *El-Mu'min*: Onaj koji pruža utočište onome koga je strah obuzeo – jer nema prave sigurnosti, ni zaštite osim Njegove, subhanehu ve te'ala.**

Uzvišeni Allah kaže:

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَٰذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾

"Pa neka obožavaju Gospodara ove Kuće, koji ih gladne hrani i od straha brani."[575]

Allah, dželle ve 'ala, obećava da će sigurnost dati onima koji Allahu iskreno ispovijedaju vjeru islam i svoje vjerovanje ne miješaju sa širkom:

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُم بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

"Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na Pravom putu."[576]

✧ **Allah je potvrdio istinitost Svojih poslanika pokazivanjem čuda, ajeta, znakova i jasnih dokaza, sebebom njihovih ruku, čime se pokazalo da su iskreni u onome u šta pozivaju, te da su oni, uistinu, Allahovi izaslanici – oni koji ukazuju na Pravi put. Allah, tebareke ve te'ala, rekao je:**

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُم بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُم مِّنَ
الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ
وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَأُنَبِّئُكُم بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ ۚ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾

"...I poslati kao poslanika sinovima Israilovim: 'Donosim vam dokaz od Gospodara vašeg: napravit ću vam od ilovače nešto poput ptice, i puhnut ću u nju i, voljom Allahovom, bit će prava ptica, i iscijelit ću slijepa od rođenja, i gubava, i oživljavat ću mrtve, voljom Allahovom, i

---

[575] El-Kurejš, 3-4.

[576] El-En'am, 82.

kazivat ću vam šta jedete i šta u domovima gomilate. Uistinu, to će biti dokaz za vas, ako pravi vjernici budete."'[577]

وَجِئْتُكُم بِـَٔايَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٥٠﴾

"I donosim vam dokaz od Gospodara vašeg. Zato se Allaha bojte i mene slušajte."[578]

✧ **Allah, dželle ve 'ala, potvrđuje Svoje obećanje o pobjedi i vlasti koje će dati vjernicima na dunjaluku i obećanje o nagradi koju će im dati na ahiretu.**

Sa druge strane, nevjernicima potvrđuje nagoviještenu kaznu, patnju i poniženje koje ih očekuje i na dunjaluku i na ahiretu:

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ كَمَا ٱسْتَخْلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ ٱلَّذِى ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔا ۚ وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٥٥﴾

"Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah bezbjednošću zamijeniti: oni će se samo Meni klanjati i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su pravi grješnici."[579]

U istinitost i ispunjenje Allahovog obećanja iskrenim vjernicima može se uvjeriti svako ko pročita životopis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pravednih vjernika. O istinitosti Allahovih obećanja govori se u hadisu Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhu, u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Potpomognut sam strahom (svojih neprijatelja) na mjesec dana hoda ispred mene i iza mene.*"[580] Allah, subhanehu ve te'ala, podario je Poslaniku posebnu sigurnost i zaštitu, tako

[577] Ali Imran, 49.
[578] Ali Imran, 50.
[579] En-Nur, 55.
[580] Ahmed

da mu nisu bili potrebni nikakvi čuvari, a svi njegovi neprijatelji doživjeli su poraz. Uzvišeni Allah kaže:

وَٱللهُ يَعۡصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِ

"A Allah će te od ljudi štititi."[581]

Nakon Poslanikove smrti, snagom velike i jedine priznate vjere kod Allaha, njegovi sljedbenici oslobodili su i istok i zapad porazivši tadašnje dvije velike imperije. Uzvišeni Allah je rekao:

وَنَادَىٰٓ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِ أَصۡحَٰبَ ٱلنَّارِ أَن قَدۡ وَجَدۡنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقّٗا فَهَلۡ وَجَدتُّم مَّا وَعَدَ رَبُّكُمۡ حَقّٗاۖ قَالُواْ نَعَمۡۚ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنُۢ بَيۡنَهُمۡ أَن لَّعۡنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾

"Stanovnici Dženneta dozivat će stanovnike Vatre: 'Mi smo našli da je istinito ono što nam je Gospodar naš obećao. Pa da li ste i vi našli da je istinito ono čime vam je Gospodar vaš prijetio?' 'Jesmo!' – odgovorit će. A onda će jedan glasnik među njima, da ga i jedni i drugi čuju, viknuti: 'Neka Allahovo prokletstvo ostane nad onima koji su se prema sebi ogriješili.'"[582]

وَقَالُواْ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِي صَدَقَنَا وَعۡدَهُۥ وَأَوۡرَثَنَا ٱلۡأَرۡضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ ٱلۡجَنَّةِ حَيۡثُ نَشَآءُۖ فَنِعۡمَ أَجۡرُ ٱلۡعَٰمِلِينَ

"I oni će reći: 'Hvala Allahu koji nam je obećanje Svoje ispunio i u Džennetu nam mjesto darovao, da se u njemu nastanimo gdje hoćemo!' Divne li nagrade onima koji su se trudili!"[583]

✧ **On ne kažnjava onoga koji to nije zaslužio i daje sigurnost Svojim iskrenim robovima na Sudnjem danu.**

Uzvišeni Allah je rekao:

وَهُوَ ٱلَّذِيٓ إِلَيۡهِ تُحۡشَرُونَ ﴿٧٢﴾

"On je Taj pred kojim ćete biti sakupljeni."[584]

---

[581] El-Maide, 67.
[582] El-A'raf, 44.
[583] Ez-Zumer, 74.
[584] El-En'am, 72.

أَفَمَن يُلْقَىٰ فِي ٱلنَّارِ خَيْرٌ أَم مَّن يَأْتِيٓ ءَامِنًا يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ ٱعْمَلُوا۟ مَا شِئْتُمْ ۖ إِنَّهُۥ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

"Pa da li će biti ugodnije onome koji u Vatru bude bačen ili onome koji na Sudnji dan dođe (siguran) smiren?"[585]

لَا يَحْزُنُهُمُ ٱلْفَزَعُ ٱلْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّىٰهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ هَٰذَا يَوْمُكُمُ ٱلَّذِى كُنتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

"Neće ih brinuti strah najveći. A susretat će ih meleki: 'Ovo je vaš Dan koji vam se obećavao.'"[586]

- **Svaki vjernik obavezan je pružiti drugim vjernicima sigurnost od svog zla i spletki.**

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nije vjernik, nije vjernik, nije vjernik.*" Prisutni su upitali: "Ko, Allahov Poslaniče?" On je odgovorio: "*Onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija.*"[587] U (drugoj) predaji stoji: "*Neće ući u Džennet onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija.*"[588] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*(Pravi) musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku mirni ostali muslimani.*"[589] Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, rekao je na Oprosnom hadždžu: "*Obavijestit ću vas o istinskom vjerniku (mu'minu). To je onaj od koga su ljudi sigurni za svoj život i imetak.*"[590] Kada bi čuli nekoga da ogovara svoga brata, neki učenjaci su imali običaj reći (onome koji je ogovarao): "Jesi li bio u borbi ove godine (u džihadu)?" On bi rekao: "Nisam", na što bi oni rekli: "Pa kako su od tebe sigurni neprijatelji, a nisu sigurni muslimani?!"

---

[585] Fussilet, 40.
[586] El-Enbija', 103.
[587] Buhari i Muslim.
[588] Muslim.
[589] Buhari.
[590] Ahmed, *Musned.* Ovaj hadis je vjerodostojan. Isti hadis, samo u sličnoj formi, bilježe i imami Et-Tirmizi i En-Nesai: "Musliman je onaj od čijeg jezika i ruku su mirni ostali muslimani, a vjernik je onaj od koga su ljudi sigurni za svoj život i imetak." Hadis je dobar.

✧ **Allah, subhanehu ve te'ala, na Dan velike nagrade učinit će vjernike sigurnima, prilikom njihovog ulaska u Džennet.**

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِي جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾ ٱدْخُلُوهَا بِسَلَٰمٍ ءَامِنِينَ ﴿٤٦﴾

"Oni koji su se Allaha bojali i klonili onoga što im je zabranjeno – pa, oni će u džennetskim baščama pored izvora biti: 'Uđite u njih sigurni, straha oslobođeni!'"[591]

---

[591] El-Hidžr, 45-46.

EL-MUHEJMIN (ONAJ KOJI SVE ČUVA I NADGLEDA), DŽELLE DŽELALUHU

المهيمن جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Čitajući Kur'an i hadise Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – posebno one ajete i hadise koji opisuju Allaha, tebareke ve te'ala – dolazimo do velike spoznaje: razotkrivamo nešto što nam je do tog trenutka bilo strano i upoznajemo svoga Gospodara kroz Njegova lijepa imena i savršene osobine. Tog trenutka naš se iman povećava, a svjetlo upute osnažuje u našim srcima. U spominjanju Allaha nalazi se lijek i smiraj za mu'minska srca. U tom kontekstu jedan od dobrih, iskrenih vjernika kazao je: "Čudim se onome koji je napustio dunjaluk ne uživajući na njemu u njegovim blagodatima!" Rekoše mu: "Zar postoji uživanje na dunjaluku, čovječe!?" "Da", on odgovori, "na njemu postoji uživanje slično džennetskom uživanju – a to je spominjanje i veličanje Allaha, tebareke ve te'ala."

Jezičko značenje: Allahovo ime *El-Muhejmin* ima značenje: العليّ (*El-'Alijj)* – Koji je visoko uzdignut iznad stvorenja.

Jedna skupina učenjaka kazala je da *El-Muhejmin* ima značenje: الأمين (*El-Emin)* – Koji druge čini sigurnim od straha, dok su drugi kazali da ima značenje: الرقيب, الحافظ (*Er-Rakib, El-Hafiz)* – On je čuvar koji svaku stvar motri i prati.

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-MUHEJMIN* U KUR'ANU

Ovo uzvišeno Allahovo ime u Kur'anu je spomenuto jedanput:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

"On je Allah – nema drugog boga osim Njega – Vladar, Sveti; Onaj koji je bez nedostataka; Onaj koji svakoga obezbjeđuje; *Onaj koji nad svim bdi.* Silni, Uzvišeni, Gordi."[592]

Allah, subhanehu ve te'ala, na drugom mjestu u Kur'anu spomenuo

[592] El-Hašr, 23.

je značenje tog imena:

وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلْكِتَـٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ

"A tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da potvrdi knjige prije nje objavljene i čuvarom nad tim (da nad njima bdi)."[593]

ZNAČENJE IMENA *EL-MUHEJMIN* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "Kada je riječ o značenju imena *El-Muhejmin*, učenjaci imaju više mišljenja.

Katade, Mudžahid i drugi smatraju da ima značenje *Eš-Šehid* (Onaj koji svjedoči).

Zatim je Ibn Džerir kazao da je osnova tog imena nadziranje, praćenje, čuvanje..."[594]

Ibn Kesir, rahimehullah, bilježi da je Ibn Abbas, radijallahu anhu, rekao (a i drugi) da *El-Muhejmin* ima značenje *Eš-Šahid*, tj. Onaj koji svjedoči (svjedok) i koji nadzire djela Svojih stvorenja, kao što se navodi u ajetu:

وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾

"Allah je svemu svjedok."[595]

ثُمَّ ٱللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾

"I tada će Allah biti svjedok za ono što su činili."[596]

Abdur-Rahman es-Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*El-Muhejmin* je Onaj koji poznaje i vidi najskrivenije stvari, čak i ono što prsa skrivaju, tako da Njegovo apsolutno znanje sve obuhvata."[597]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-MUHEJMIN*

- **Kada iskreni vjernik spozna Uzvišenog Gospodara preko imena *El-Muhejmin*, on čvrsto vjeruje da je Allah taj koji je svjedok nad**

[593] El-Maide, 48.
[594] Et-Taberi, *Tefsir*.
[595] El-Mudžadele, 6.
[596] Junus, 46.
[597] Es-Sa'di, *Tejsirul-Kerim*.

stvorenjima – svjedok svemu onome što učine i urade, bilo da se radi o riječima ili djelima, jer Njemu ništa nije nepoznato ni skriveno.

Allahu pripada potpuno savršenstvo u tome:

وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعۡمَلُونَ ﴿٧٤﴾

"A nije Allah nemaran za ono šta radite."[598]

✧ Allah, tebareke ve te'ala, Svoj govor objavljen Poslaniku nazvao je "*muhejminom*" (čuvarom, potvrdom ispravnosti) prijašnjih knjiga:

وَأَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ مُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَمُهَيۡمِنًا عَلَيۡهِ

"A tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da potvrdi knjige prije nje objavljene i čuvarom nad tim (da nad njima bdi)."[599]

Ibn Husar, rahimehullah, rekao je: "Značenje riječi *muhejminen 'alejhi* jeste da je ova Knjiga visoko uzdignuta iznad ostalih knjiga, iako su i ostale knjige Allahov govor.[600] Ova Knjiga je uzdignuta radi nekoliko stvari:

Prvo, zbog toga što ima više sura od ostalih knjiga. U sahih-hadisu navodi se da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, posebno objavljena sura Hamd i zadnji ajeti sure El-Bekare;

Drugo, Allah je odredio i učinio da Kur'an bude objavljen na jasnom arapskom jeziku. Svaki poslanik je svom narodu pojašnjavao (vjeru) na njihovom narodnom jeziku, dok je Kur'an (objavljen) na arapskom jeziku i odnosi se na sve narode. Arapski jezik sadrži posebnost u pojašnjenju;

Treće, Kur'an je učinjen ajetom (mudžizom) u svom stilu izražavanja, pojašnjavanja, u kazivanjima o prijašnjim narodima, nagovještajima i dešavanjima na Sudnjem danu i sl. Slična kazivanja objavljivana su i u prijašnjim svetim knjigama, ali ova knjiga – Kur'an nadmašila je sve njih u stilu kazivanja, na što ukazuju Allahove riječi:

---

[598] El-Bekare, 74.

[599] El-Maide, 48.

[600] Ovdje se misli na originalne svete knjige koje su objavljene prijašnjim poslanicima, a ne na današnje knjige za koje tvrde da su Božije knjige, jer su ove danas doživjele dodavanja i oduzimanja, tako da su izgubile izvorni oblik u kojem su bile objavljene.

وَإِنَّهُۥ فِىٓ أُمِّ ٱلْكِتَٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٤﴾

"A on je u glavnoj Knjizi, kod Nas; uzvišen je i pun mudrosti."[601]

- **Kada preuzmemo određenu poziciju ili funkciju, trebamo pokazati odgovornost i svoje dužnosti u tom pogledu izvršavati na najbolji način.**

[601] Ez-Zuhruf, 4.

EL-'AZÎZ (SILNI, PRED ČIJOM SE SILINOM SVE POVIJA), DŽELLE DŽELALUHU

العزيز جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Ima ljudi koji su spoznali Allaha kroz Njegovu darežljivost i dobročinstvo, ima i onih koji su Ga spoznali kroz Njegov oprost i blagost, ima i onih koji su Ga spoznali preko Njegove kazne i kažnjavanja, ima i onih koji su Ga spoznali preko Njegove milosti, i onih koji su Ga spoznali kroz Njegovu savršenu vlast i nadmoć, a ima i onih koji Ga poznaju po tome što su im dove uslišane, što im On pruža pomoć i ispunjava njihove potrebe. Najbolji poznavalac Allaha, od ovih navedenih kategorija ljudi, jeste onaj koji Ga je spoznao preko Njegovog Govora. Spoznao je svog Gospodara koji posjeduje savršene osobine, kojem nema ništa slično, koji je čist od svih osobina manjkavosti. On posjeduje najljepša imena i savršena svojstva. On radi ono što hoće. On je iznad svih stvorenja, a, u isto vrijeme, i uz sva stvorenja. On je u stanju bilo šta učiniti. On je od milostivih Najmilostiviji i od mudrih Najmudriji: spustio je Kur'an da bi Ga Njegovi robovi upoznali i obožavali, da bi znali koji je to put koji vodi Njemu, ali isto tako, da bi znali šta, nakon povratka Njemu, čeka one koji su tim putem hodili."[602]

Jezičko značenje: *El-'Izzu* u osnovi, znači: snaga, jačina, trijumf, nadmoć, ponos.

El-'Izzu i *El-'Izzetu* imaju značenje: dostojanstvo, ponos, snaga, kao što se navodi u ajetu:

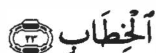
وَلِلَّهِ ٱلْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِۦ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

"A snaga je u Allaha i Poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju!"[603]

Ove dvije riječi imaju i značenje: "pobijediti, nadvladati", kao što se navodi u ajetu u kojem Allah, subhanehu ve te'ala, govori o dvojici parničara koji su došli kod Davuda, alejhis-selam, da im presudi. Jedan je kazao:

إِنَّ هَٰذَآ أَخِى لَهُۥ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِىَ نَعْجَةٌ وَٰحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِى فِى

[602] Ibn Kajjim el-Dževzijje, *El-Fevaid*.
[603] El-Munafikun, 8.

"Ovaj prijatelj moj ima devedeset i devet ovaca, a ja samo jednu, i on mi reče: 'Daj ti nju meni' – i u prepirci me pobijedi."[604]

Ima i značenje: "ojačati, osnažiti", kako se navodi u ajetu:

إِذْ أَرْسَلْنَآ إِلَيْهِمُ ٱثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوٓا۟ إِنَّآ إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

"Kad im Mi poslasmo dvojicu, ali im oni ne povjerovaše. I pojačasmo ga trećim, pa rekoše: 'Mi smo vama poslani!'"[605]

Ono što ukazuje na Njegovu moć i snagu jeste i činjenica da je Allah Stvoritelj stvorenja: da je stvorio i stvorenja i njihova dobra i loša djela. Ovo ime dozvoljeno je nadijevati drugima, mimo Allaha, subhanehu ve te'ala, a dokaz za to je Allahovo kazivanje o ženi upravnika iz vremena Jusufa, alejhis-selam:

قَالَتِ ٱمْرَأَتُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْـَٔـٰنَ حَصْحَصَ ٱلْحَقُّ أَنَا۠ رَٰوَدتُّهُۥ عَن نَّفْسِهِۦ وَإِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ

"'Sad će istina na vidjelo izaći' – reče upravnikova žena (*imre'etu el-'azizi*) – 'Ja sam njega na grijeh navraćala, on je istinu rekao.'"[606]

Ovim imenom opisan je Poslanik, sallallahu alejhi ve selem:

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

"Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je (*'azizun 'alejhi*) što ćete na muke udariti. On jedva čeka da pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv."[607]

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL*-'AZÎZ U KUR'ANU

Allahovo ime *El-'Aziz* u Kur'anu je spomenuto devedeset i dva puta. Neka od tih mjesta su:

604 Sād, 23.
605 Jasin, 14.
606 Jusuf, 51.
607 Et-Tevbe, 128.

وَٱعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾

"Znaj da je Allah Silan i Mudar."[608]

وَٱللَّهُ عَزِيزٌ ذُو ٱنتِقَامٍ ﴿٤﴾

"A Allah je Silan i Strog."[609]

وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

"On je Silni i Sveznajući."[610]

إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

"Allah je, doista, Silan – i On prašta."[611]

ZNAČENJE IMENA *EL-'AZÎZ* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je jednom prilikom na minberu ovaj ajet:

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦ وَٱلْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ وَٱلسَّمَٰوَٰتُ

مَطْوِيَّٰتٌۢ بِيَمِينِهِۦ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

'Oni nisu veličali Allaha onako kako Ga treba veličati. A čitava će Zemlja na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Čist neka je On i uzvišen iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!'[612],

pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrećući svoju ruku, rekao: '*Gospodar veliča Sebe: 'Ja sam Svemoćan, Ja sam Gord, Ja sam Vladar, Ja sam Silan, Ja sam Plemenit!*' Zatim se zatresao minber sa Poslanikom,

608 El-Bekare, 260.
609 Ali Imran, 4.
610 En-Neml, 73.
611 Fatir, 28.
612 Ez-Zummer, 67.

sallallahu alejhi ve sellem, pa smo pomislili da će se srušiti sa njim."[613]

Katade, rahimehullah, rekao je: "*El-'Aziz* (Silni, Moćni) je Onaj čija je kazna strašna kada kažnjava."[614]

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "*El-'Aziz* je Onaj koji je veoma žestok u kažnjavanju Svojih neprijatelja." Također je rekao: "Onaj koji žestoko kažnjava koga hoće. I niko nije u stanju tu kaznu spriječiti."[615]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "*El-'Aziz*: koji je svemu snagu dao. Zatim je (sva stvorenja) Sebi potčinio i nad njima zavladao – i niko ne može dosegnuti Njegovu visost zbog Njegove moći, snage, veličine i dostojanstva."[616]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "*El-'Aziz* (Silni) je Onaj koji je nedokučiv, Onaj koji se ne može nadvladati niti se može pobijediti."

Ibn Kejsan, rahimehullah, rekao je: "(To je) Onaj kome ne može ništa umaći. Dokaz za to su Allahove, tebareke ve te'ala, riječi:

وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُعْجِزَهُۥ مِن شَىْءٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

'Allahu ne može ništa umaći ni na nebesima ni na Zemlji; On, uistinu, sve zna i sve može.'"[617]

Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*El-'Aziz* (Silni, Snažni) je Onaj kome pripada sva snaga, moć i nedokučivost."[618] Zaista je Allah taj koji posjeduje vrhunac snage i moći. Nikada Ga ne obuzima slabost: ni u Njegovom uzvišenom Biću, ni u Njegovim savršenim svojstvima. Nikada Ga ne obuzima ni drijemež ni san. Njegovoj moći nema kraja. On je Taj koji upravlja svim stvorenjima, u Njegovoj vlasti se dešava samo ono što je On odredio. Neka je slavljen Onaj čija se moć ogleda u svemu stvorenom, slavljen neka je Onaj do koga nije moguće dospjeti. Kada je Musa, alejhis-selam, tražio od Uzvišenog Allaha da Ga samo (nakratko) vidi, on ipak nije bio u stanju da vidi Gospodara i pao je onesviješten kada se Gospodar ukazao brdu, a to brdo se u prašinu pretvorilo. Allah, dželle ve 'ala, kazuje

---

613 Muslim, Ahmed , En-Nesai, Ibn Madže, Ibn Ebi Hatim.

614 Et-Taberi, *Tefsir*.

615 Ibid.

616 Ibn Kesir, *Tefsir*.

617 Fatir, 44.

618 Abdur-Rahman es-Sa'di, *Tejsiru Kerimi er-Rahman*.

o tome:

وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ قَالَ رَبِّ أَرِنِيٓ أَنظُرۡ إِلَيۡكَۚ قَالَ لَن تَرَىٰنِي وَلَٰكِنِ ٱنظُرۡ إِلَى ٱلۡجَبَلِ فَإِنِ ٱسۡتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوۡفَ تَرَىٰنِيۚ فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلۡجَبَلِ جَعَلَهُۥ دَكّٗا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقٗاۚ فَلَمَّآ أَفَاقَ قَالَ سُبۡحَٰنَكَ تُبۡتُ إِلَيۡكَ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

"I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori, on reče: 'Gospodaru moj! Ukaži mi se da Te vidim!' – 'Ne možeš Me vidjeti!' – reče – 'Ali pogledaj u ono brdo: ako ono ostane na svom mjestu, vidjet ćeš Me!' I kad se Gospodar njegov onom brdu otkri, On ga sa zemljom sravni, a Musa se onesviješten na zemlju sruši. Čim se osvijesti, reče: 'Hvaljen neka si! Kajem Ti se, ja sam vjernik prvi!'"[619]

Allah, tebareke ve te'ala, rekao je:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٞ فَٱسۡتَمِعُواْ لَهُۥٓۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَن يَخۡلُقُواْ ذُبَابٗا وَلَوِ ٱجۡتَمَعُواْ لَهُۥۖ وَإِن يَسۡلُبۡهُمُ ٱلذُّبَابُ شَيۡـٔٗا لَّا يَسۡتَنقِذُوهُ مِنۡهُۚ ضَعُفَ ٱلطَّالِبُ وَٱلۡمَطۡلُوبُ ﴿٧٣﴾

"O ljudi! Navodi se primjer, zato ga poslušajte. Uistinu, oni koje prizivate mimo Allaha, neće stvoriti mušicu makar se skupili radi nje. A ako bi im mušica nešto ugrabila, ne bi to od nje izbavili. Slab je i onaj koji traži i ono što se traži!"[620]

Sve što se doziva i moli mimo Allaha, obožava mimo Allaha – u to se ubrajaju kipovi, idoli, mrtvi ili živi – to nije u stanju da stvori, da napravi ovo malo sićušno stvorenje (mušicu), pa i kada bi se svi okupili i zajedno to pokušali. Kako će tek onda da pomognu insanu, da mu korist pribave, da ga sačuvaju štete?! Onaj koji takve moli i obožava, uistinu nije spoznao Allaha, niti Ga obožava, niti Ga poštuje:

---

[619] El-A'raf, 143.
[620] El-Hadždž, 73.

مَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾

"Ne cijene Allaha istinski, i onako kako Mu dolikuje. Uistinu! Allah je Silni, Svemoćni."[621]

Naš Gospodar, Moćni i Snažni, voli i traži od Svoga roba da bude jak i čvrst u vjeri, da ne popušta. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Jak vjernik bolji je i Allahu draži od nejaka vjernika – a u obojici je dobro (hajr). Tragaj za onim što će ti koristiti, od Allaha pomoć traži i nemoj klonuti. Ako te šta neprijatno zadesi, nemoj reći: 'Da sam uradio drugačije, ne bi do ovoga došlo.*'"[622] Imam En-Nevevi, rahimehullah, rekao je: "*El-kavijju* (snažni, jaki) podrazumijeva jaku i čvrstu odluku i odlučnost u traženju ahireta. Nosilac ove plemenite osobine jeste onaj koji najviše navaljuje na Allahove neprijatelje u džihadu, najbrži je kada je riječ o odlasku u borbu, a isto tako veoma je brz u traganju za njima. Takav pojedinac ima jako veliku odlučnost kada je riječ o naređivanju dobra i odvraćanju od zla. On je strpljiv na svim poteškoćama na koje naiđe na tom putu, sve teškoće podnosi radi Allaha, subhanehu ve te'ala. On ima jako veliku želju za činjenjem ibadeta: namaza, posta, zikra i ostalih ibadeta. Najaktivniji i najvredniji je u tome, kao i u čuvanju i pridržavanju toga."[623] Zato jaki vjernik ne daje prednost ničemu nad Allahovim zadovoljstvom:

قُلْ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَٰنُكُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَٰلٌ ٱقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٢٤﴾

"Reci: 'Ako su očevi vaši i sinovi vaši, i braća vaša i žene vaše, i rod vaš i imeci koje ste stekli, i trgovina čije se stagnacije plašite i stanovi s kojima ste zadovoljni – draži vama od Allaha i Poslanika Njegovog i džihada na putu Njegovom, onda sačekajte dok Allah ne donese

[621] El-Hadždž, 74.
[622] Muslim.
[623] Komentar Muslimove zbirke hadisa.

naredbu Svoju – a Allah ne upućuje narod grješni."[624] Onaj koji krene putem istine, neminovno će nailaziti na iskušenja na kojima treba saburati, posebno u ovom našem današnjem vremenu:

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَٰهَدُوا۟ مِنكُمْ وَيَعْلَمَ ٱلصَّٰبِرِينَ

"Zar mislite da ćete ući u Džennet a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su strpljivi?"[625]

Stoga trebamo biti strpljivi, čvrsti i jaki na Allahovom putu, iako smo manjina. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Islam je počeo sa garibima (strancima, pojedincima), i vratit će se (na kraju svega) sa garibima usamljenicima a blago li se tim garibima.*"[626] Upitali smo: "Ko su oni, Allahov Poslaniče?" Odgovorio je: "*To su oni koji naređuju na dobro u trenucima kada se narod iskvari.*"[627]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL*-'AZÎZ

✧ **Vjerovanje da je *El-'Aziz* jedno od Allahovih lijepih imena i da je On nepobjediv.**

On je taj koji daje sigurnost i hrabrost muslimanu. Razumijevajući ovo uzvišeno ime, musliman zna da je njegov Gospodar Onaj koji je nedokučiv, silan, moćan, Onaj čije se naredbe ne odbijaju: ono što želi – to biva, a ono što ne želi – to ne biva, makar ljudi drugačije htjeli i priželjkivali. Najbolja ilustracija za ovaj primjer nalazi se u kazivanjima o vjerovjesnicima i njihovom životu. Naime, u kazivanju o Musau, alejhis-selam, navodi se da je faraon želio da spriječi Musaovo rođenje, stoga je naredio da se ubija svako novorođeno muško dijete iz plemena Benu Israil, jer je znao da će se u ovom narodu pojaviti poslanik koji će srušiti njegovo carstvo. Međutim, i pored faraonovog velikog zalaganja i truda, Allah, subhanehu ve te'ala, koji je *El-'Aziz* (Moćni i Silni), učinio je da Njegovo

[624] Et-Tevbe, 24.
[625] Ali Imran, 142.
[626] Muslim.
[627] El-Bejheki, Et-Taberani, Ebu Ne'im, Ibn A'di, El-Lalekai, El-Hatib, Ibn Hibban. Ovo pojašnjenje ko su *guraba* (pojedinci) došlo je u više rivajeta, iz više pravaca, u drugim hadiskim zbirkama; međutim, sva ta pojašnjenja su slabe (*daif*) predaje. Ipak učenjaci kažu da ta slabost nije velika, tako da jedna (predaja) time učvršćuje drugu.

svjetlo ostane prisutno, makar ne bilo pravo nevjernicima, tj. učinio je da se rodi Musa, alejhis-selam. Nakon Musaovog rođenja, odredio je da se on i odgoji i odraste u faraonovom dvorcu: u njegovoj kući, pod njegovim nadzorom, što je predstavljalo još jednu Allahovu mudžizu. Kada je faraon saznao ko je ustvari dječak kojeg je primio i odgojio, odlučio je da ga ubije, ali tada je Allah uništio i njega, i njegovog vojskovođu Hamana, i svu njegovu vojsku.

Da je sve u okviru Allahovog htijenja, govori i slučaj sa Jusufom, alejhis-selam. Naime, njegova braća su na početku željela da ga ubiju, ali nisu uspjeli u toj namjeri, jer Allah, azze ve dželle, htio je sasvim nešto drugo, nešto što se moralo desiti: to je poslanstvo, vlast i upravljanje nad Egiptom.

Kada su jevreji odlučili da Isaa, alejhis-selam, ubiju, Uzvišeni Allah uzdigao ga je Sebi:

وَقَوۡلِهِمۡ إِنَّا قَتَلۡنَا ٱلۡمَسِيحَ عِيسَى ٱبۡنَ مَرۡيَمَ رَسُولَ ٱللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن
شُبِّهَ لَهُمۡۚ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ ٱخۡتَلَفُواْ فِيهِ لَفِي شَكّٖ مِّنۡهُۚ مَا لَهُم بِهِۦ مِنۡ عِلۡمٍ إِلَّا ٱتِّبَاعَ ٱلظَّنِّۚ
وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينَۢا ١٥٧ بَل رَّفَعَهُ ٱللَّهُ إِلَيۡهِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ١٥٨

"I zbog riječi njihovih: 'Mi smo ubili Mesiha, Isaa, sina Merjemina, Allahova poslanika.' A nisu ga ni ubili ni raspeli, već im se pričinilo. Oni koji su se o njemu u mišljenju razilazili – oni su sami o tome u sumnji bili; o tome nisu ništa pouzdano znali, već ga je Allah uzdigao Sebi. A Allah je Silan i Mudar."[628]

Isto se desilo i sa našim poslanikom, Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kada su Kurejšije, nakon bezuspješnog odvraćanja naroda od njegove da've i poziva, postali njegovi otvoreni neprijatelji koji su odlučili da ga ubiju, zatvore ili protjeraju. Svoje neprijateljstvo prema Poslaniku nastojali su prenijeti i na ostala plemena i tako ih okrenuti protiv njega. Svoje namjere djelimično su i ostvarili okrenuvši jevreje i neke stanovnike (munafike) Medine protiv njega, ali sve to nije spriječilo širenje islama na Arapskom poluotoku. Allah, tebareke ve te'ala, sačuvao je i spasio Svoga Poslanika, podarivši vlast njemu i muslimanima, učvrstivši njihove korake u pravoj vjeri – jer, Allahu pripada svaka stvar i prije i poslije.

[628] En-Nisa, 157-158.

✧ **Na dunjaluku je snažan i jak onaj kojeg Allah, subhanehu ve te'ala, učini snažnim i jakim.**

Uzvišeni Allah kaže:

قُلِ ٱللَّهُمَّ مَٰلِكَ ٱلْمُلْكِ تُؤْتِى ٱلْمُلْكَ مَن تَشَآءُ وَتَنزِعُ ٱلْمُلْكَ مِمَّن تَشَآءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَآءُ ۖ بِيَدِكَ ٱلْخَيْرُ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾

"Reci: 'O Allahu koji svu vlast imaš! Ti vlast onome kome hoćeš daješ, a oduzimaš je od onoga od koga hoćeš. Ti onoga koga hoćeš uzvisuješ, a onoga koga hoćeš unizuješ. U Tvojoj ruci je svako dobro – Ti, uistinu, sve možeš!'"[629]

Stoga, ko god traži ponos, snagu, slavu, neka to traži od Gospodara snage i moći. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

مَن كَانَ يُرِيدُ ٱلْعِزَّةَ فَلِلَّهِ ٱلْعِزَّةُ جَمِيعًا ۚ

"Ako neko želi moć, veličinu – pa, u Allaha je sva moć (veličina)!"[630]

Dakle, onaj koji želi da bude moćan i jak, slavan i na dunjaluku i na ahiretu, treba da se čvrsto pridržava Allahovih naredbi i kloni Njegovih zabrana, jer jedino na taj način može doći do tog velikog cilja. Allah Uzvišeni je jedini Apsolutni vlasnik dunjaluka i Njemu pripada sva moć i snaga. Svi koji traže *'izzet* (ponos i snagu) kod drugih, mimo Allaha, subhanehu ve te'ala, zapravo traže *'izzet* bez pokornosti Allahu Uzvišenom, ne slijedeći put vjernika. Takvi su veliki neprijatelji Allaha, bore se protiv Njegovog uzvišenog šerijata, Njegove stranke i njenih sljedbenika, iskazuju ljubav i prijateljstvo prema Allahovim neprijateljima, misleći da je to put koji vodi do snage i ponosa. O takvima, Allah kaže:

ٱلَّذِينَ يَتَّخِذُونَ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۚ أَيَبْتَغُونَ عِندَهُمُ ٱلْعِزَّةَ فَإِنَّ ٱلْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا

"Oni koji uzimaju nevjernike za prijatelje pored vjernika, traže li kod njih moć, snagu? – Pa, uistinu, moć i snaga je Allahova sva!"[631]

[629] Ali Imran, 26.
[630] Fatir, 10.
[631] En-Nisa, 139.

Što je veća pokornost Stvoritelju, toliko će i *'izzet* (tj. ponos i snaga u Allahovoj vjeri) biti jači. Najsnažniji ljudi bili su vjerovjesnici, a zatim njihovi sljedbenici. Fahrudin er-Razi je rekao: "Snaga svakog pojedinca je u omjeru njegovog stepena u vjeri. Svaki put kada bude potpuniji u tome, i njegov *'izzet* (ponos, snaga) će biti veći, jači i potpuniji." Uzvišeni Allah je rekao:

وَلِلَّهِ ٱلْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِۦ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

"A snaga je u Allaha i Poslanika Njegova, i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju."[632]

✧ **Često se pored imena *El-'Aziz* spominje ime *Er-Rahim*.**

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

"A Gospodar tvoj je, zaista, Silan i Milostiv."[633]

Allah, dželle ve 'ala, je silan i moćan u Svojoj milosti, ali isto tako i milostiv u Svojoj moći i snazi. Ovo je savršenstvo nad savršenstvom. Allah je Gospodar koji je milostiv u Svojoj moći, a i silan u Svojoj milosti!

✧ **Uzroci ponosa i snage su opraštanje i skromnost.**

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Sadaka ne umanjuje imetak. Allah će povećavati Svome robu snagu sve dok on bude opraštao drugima. Niko se neće radi Allaha poniziti a da ga Allah time neće uzdići.*"[634] Shodno tome, neophodno je znati da onaj koji oprosti, a u mogućnosti je da kazni, onoliko koliko to bude veliko i krupno njegovom srcu, tolika će biti i njegova nagrada na ahiretu, a onoga koji se ponizi, želeći time da se približi Allahu, bez drugog cilja, Allah će uzdignuti kod ljudi i njegov položaj učiniti časnim.

✧ **Poniznost prema iskrenim vjernicima.**

Ova poniznost podrazumijeva neuzdizanje nad drugim vjernicima, jer oni su Allahovi miljenici, robovi koji su se odazvali pozivu Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stvorenja koja vole Uzvišenog Allaha i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oni su robovi koji imaju isti cilj kao i ti – ulazak u Džennet, a u Džennet neće ući onaj koji

---

[632] El-Munafikun, 8.
[633] Eš-Šu'ara, 191.
[634] Muslim.

ima i trunku oholosti u svom srcu. Zato je Allah, azze ve dželle, naredio Svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

وَٱخۡفِضۡ جَنَاحَكَ لِلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿٨٨﴾

"A prema vjernicima blag budi"[635]

Svaki sljedbenik Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, treba imati ovu osobinu. Također, Allah, subhanehu ve te'ala, pohvalio je ovu osobinu kod vjernika:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَن يَرۡتَدَّ مِنكُمۡ عَن دِينِهِۦ فَسَوۡفَ يَأۡتِي ٱللَّهُ بِقَوۡمٖ يُحِبُّهُمۡ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ...

"O vjernici! Ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne."[636]

✧ **Allah, tebareke ve te'ala, zabranio je i pokudio uzdizanje nad Svojim propisima.**

Uzdizanje nad Allahovim propisima ukazuje na potpunu slabost u vjeri i nepokornost Allahu, dželle dželaluhu. Takav pojedinac, misleći da će biti snažan i jak, odabrao je put šejtana i njegovih sljedbenika. Međutim, činjenica je da taj put vodi ka vječnom poniženju na ahiretu, jer takvo postupanje predstavlja iskazivanje prkosa Allahu, dželle ve 'ala, i Njegovim propisima na dunjaluku. Uzvišeni Allah kaže:

مَا سَلَكَكُمۡ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾ قَالُواْ لَمۡ نَكُ مِنَ ٱلۡمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾

"'Šta vas je u Sekar dovelo?' 'Nismo' – reći će – 'bili od onih koji su namaz obavljali'"[637],

tj. nismo činili ibadet svome Gospodaru, niti smo činili dobročinstvo drugim Allahovim, tebareke ve te'ala, robovima i stvorenjima.[638]

إِنَّ شَجَرَتَ ٱلزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾ طَعَامُ ٱلۡأَثِيمِ ﴿٤٤﴾ كَٱلۡمُهۡلِ يَغۡلِي فِي ٱلۡبُطُونِ ﴿٤٥﴾ كَغَلۡيِ

[635] El-Hidžr, 88.
[636] El-Maide, 54.
[637] El-Muddessir, 42-43.
[638] Ibn Kesir, *Tefsir*.

ٱلْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾ خُذُوهُ فَٱعْتِلُوهُ إِلَىٰ سَوَآءِ ٱلْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ صُبُّوا۟ فَوْقَ رَأْسِهِۦ مِنْ عَذَابِ ٱلْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾ ذُقْ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

"Drvo zekkum bit će hrana grješniku; u trbuhu će kao rastopljena kovina vreti, kao što voda kada ključa vri. 'Ščepajte ga i usred ognja odvucite. Zatim mu na glavu vodu koja ključa izlijevajte!' 'Okušaj! Ta ti si, uistinu, 'moćni' i 'poštovani'."[639]

وَإِذَا قِيلَ لَهُ ٱتَّقِ ٱللَّهَ أَخَذَتْهُ ٱلْعِزَّةُ بِٱلْإِثْمِ ۚ فَحَسْبُهُۥ جَهَنَّمُ ۚ وَلَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾

"A kada mu se rekne: 'Boj se Allaha!' – on se tada ponosi grijesima. Njemu je dosta Džehennem – a on je, doista, grozno boravište."[640]

Dakle, kada se ovome grješniku uputi savjet: "Prestani sa takvom pričom i djelovanjem, i vrati se istini!", on to odbija pokazujući gorljivost i srdžbu u grijesima koje čini.[641]

تِلْكَ ٱلدَّارُ ٱلْءَاخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۚ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

"Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje čeka sretan kraj"[642]**,**

tj. Uzvišeni obavještava da su budući svijet i njegove vječne blagodati namijenjeni Njegovim robovima, skrušenim vjernicima koji ne žele da se na Zemlji ohole (tj. ne žele da se uzdižu nad ostalim stvorenjima, da veličaju sami sebe), koji ne pokazuju svoju moć, niti loše postupaju prema ostalima.[643]

✧ **Savršena Allahova snaga ogleda se i u tome da On osnažuje, pruža Svoju pomoć i daje pobjedu Svojim iskrenim vjernicima, makar njihov broj bio mali i beznačajan u odnosu na neprijatelja.**

Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

---

639 Ed-Duhan, 43-49.
640 El-Bekare, 206.
641 Ibn Kesir, *Tefsir.*
642 El-Kasas, 83.
643 Ibn Kesir, *Tefsir.*

كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةًۢ بِإِذْنِ ٱللَّهِ

"Koliko su puta, Allahovom voljom, malobrojne čete nadjačale mnogobrojne čete."[644]

✧ Allah je Svoju Knjigu nazvao *El-'Aziz*, u ajetu:

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِٱلذِّكْرِ لَمَّا جَآءَهُمْ ۖ وَإِنَّهُۥ لَكِتَٰبٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَّا يَأْتِيهِ ٱلْبَٰطِلُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِۦ ۖ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

"Oni koji ne vjeruju u Kur'an, pošto im je objavljen (...) A on je, zaista, knjiga zaštićena: laž joj je strana bilo s koje strane. Ona je objava od Mudroga i hvale dostojnoga."[645]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "To znači: nedostižna je i niko nije u stanju doći sa nečim sličnim njoj (Knjizi). '**Laž joj je strana bilo s koje strane**', tj. nema puta za laž, jer ona (Knjiga) '**je Objava od Mudroga i hvale dostojnoga**', tj. Onoga koji je mudar u Svojim riječima i djelima. On je i 'hvale dostojan', tj. pohvaljen u svemu što je naredio i što je zabranio."[646]

Katade, rahimehullah, rekao je: "Allah je (ovu Knjigu) učinio moćnom, jer je to Njegov govor, i sačuvao je laži."[647]

---

644 El-Bekare, 249.
645 Fussilet, 41-42.
646 Ibn Kesir, *Tefsir*.
647 Ibn Džerir, *Tefsir*.

EL-DŽEBBĀR (ONAJ KOME SE NIŠTA NE MOŽE ODUPRIJETI), DŽELLE DŽELALUHU

+الجبّار جلّ جلاله و تقدّست أسماؤ

Jezičko značenje: Ime *El-Džebbar* znači: Snažni, Jaki, Veliki.

Ez-Zuhri, rahimehullah, rekao je: "*Džebbar* znači nešto veliko, visoko, nešto što je iznad ruku onih koji ga žele dohvatiti. Zato se za palmu kaže: *nahletun džebbaretun*, što znači: "palma koja je velika (visoka) i debela". Za čovjeka koji se uzoholi kaže se: "Tedžebbere redžulu." Uzvišeni Allah je rekao:

وَبَرًّۢا بِوَٰلِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾

"I da majci svojoj budem dobar, a neće me učiniti silnikom, nesretnikom."[648]

Ibn Kesir, rahimehullah, kaže: "Uzvišeni kaže: *Neće me učiniti silnikom, nesretnikom*, tj. neće mi dopustiti da se oholim iznad robovanja i pokornosti Njemu i poslušnosti svojoj majci, pa da zbog toga budem nesretnik."[649]

Ez-Zeddžadž, rahimehullah, kazao je: "Neće učiniti da se oholim u robovanju Njemu."[650]

SPOMINJANJE ALLAHOVOG IMENA *EL-DŽEBBĀR* U KUR'ANU

Ovo ime u Kur'anu je spomenuto jedanput, u 23. ajetu sure Hašr:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega – Vladar, Sveti; Onaj koji je bez nedostataka; Onaj koji svakoga obezbjeđuje; Onaj koji nad svim bdi; Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah; On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim!"

---

[648] Merjem, 32.
[649] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[650] Ez-Zeddžadž, *Tefsirul-esma'*.

ZNAČENJE IMENA *EL-DŽEBBĀR* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

Imam Taberi, rahimehullah, rekao je: "*El-Džebbar* je Onaj koji upravlja (popravlja) stvarima Svojih stvorenja, upućujući ih na stvari u kojima je svako dobro za njih."

Katade, rahimehullah, rekao je: "*El-Džebbar* je Onaj koji je Svoja stvorenja primorao na ono što On hoće od Svojih naredbi."[651]

Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Džebbar* je Onaj koji je primorao stvorenja na ono što On hoće od Svojih naredbi i zabrana. Zato se kaže: 'Vladar ga je primorao da dadne hiljadu.'"

Kurtubi, Ez-Zedždžadž i Bejheki zabilježili su značenje: "*El-Džebbar* je Onaj koji je visoko iznad Svojih stvorenja."[652]

Ševkani, rahimehullah, rekao je: "Allah Silni (*El-Džebbar*) – Vlasnik svake sile, moći i vlasti *(džeberût)*. Arapi su svoje kraljeve nazivali *el-džebbar*."[653]

Es-Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*El-Džebbar* je Onaj koji je visoko uzdignut (*El-'Alijj*), koji ima značenje *El-Kahhar* (Onaj koji sve savladava)."[654]

Dakle, ime *El-Džebbar* ima više značenja:

1.Onaj koji je visoko uzdignut iznad stvorenjâ,

2.Onaj koji popravlja stanja stvorenja, Onaj koji liječi polomljene kosti, Onaj koji popravlja stanje siromašnih, odnosno čini siromašne bogatim,

3.Onaj koji sve savladava, Onaj koji radi ono što On hoće, koji (kako želi) propisuje naredbe i zabrane.[655]

Allah, azze ve dželle, za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

وَمَآ أَنتَ عَلَيۡهِم بِجَبَّارٍۖ

"Ti ih ne možeš prisiliti"[656],

što znači: "Nisi ti taj koji njih možeš prisiliti (da prihvate) Uputu,

[651] Ibn Džerir, *Tefsir*.

[652] Kurtubi, *Tefsir*; El-Bejheki, *El-I'tikad*; Ez-Zedždžadž, *Tefsirul-esma*.

[653] Ševkani, *Fethul-kadir*.

[654] *Tejsirul-kerim*.

[655] Er-Razi, *Šerhul-esma'*.

[656] Kaf, 45.

niti si time zadužen". Otuda se se može reći da prvo značenje ovog imena upućuje na to da je Allah, tebareke ve te'ala, iznad stvorenjâ, i da je to jedna od Allahove uzvišene osobine *Zata* (Bića) – *sifatuz-Zat*, a drugo i treće značenje upućuje na to da je On Taj koji popravlja stanja stvorenja, koji sve savladava i radi što hoće, i to je jedna od Allahovih uzvišenih osobina radnji i djelâ. Na to upućuju hadisi u kojima se govori o *suru* (rogu) u koji će se puhnuti, pa će sva stvorenja biti usmrćena, a zatim će Gospodar smotati nebesa i Zemlju. Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike na minberu proučio ajet:

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦ وَٱلْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَٱلسَّمَـٰوَٰتُ
مَطْوِيَّـٰتٌۢ بِيَمِينِهِۦ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

"Oni nisu veličali Allaha onako kako Ga treba veličati. I čitava će Zemlja na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Čist neka je On i uzvišen iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"[657]

Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrećući svoju ruku, rekao: "*Gospodar veliča Sebe: 'Ja sam Svemoćni (El-Džebbar), Ja sam Gordi (El-Mutekebbir), Ja sam Vladar (El-Melik), Ja sam Silni (El-'Azîz), Ja sam Plemeniti (El-Kerîm)!'* Zatim se zatresao minber sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo pomislili da će se srušiti sa njim."[658] U drugom rivajetu, od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah će smotati nebesa na Sudnjem danu. Zatim će ih uzeti u Svoju desnu ruku, pa će reći: 'Ja sam Vladar! Gdje su silnici, gdje su oholnici?' Zatim će smotati Zemlju u ljevicu, pa će reći: 'Ja sam Vladar! Gdje su silnici, gdje su oholnici?'*"[659] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "*Allah će u šaci držati Zemlju i smotati nebesa na Sudnjem danu Svojom desnicom. Zatim će reći: 'Ja sam Vladar! Gdje su zemaljski vladari?'*"[660]

---

[657] Ez-Zumer, 67.
[658] Imam Ahmed. Muslim, Ibn Madže, En-Nesai prenose ovaj hadis od Abdul-'Aziza, kao i Ibn Ebu Hazim.
[659] Muslim.
[660] Buhari.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME EL-DŽEBBĀR

✧ **Allah je *El-Džebbar* koji je iznad svih stvorenja, Svojim Bićem, Svojom moći i svim Svojim savršenim osobinama.**

•Stvorenja Mu se ne mogu približiti, izuzev uz Njegovo odobrenje.

•Stvorenja se ne mogu zauzimati za druge, niti mogu govoriti, osim s Njegovom dozvolom.

•Stvorenja nisu u stanju da Mu nanesu bilo kakvu štetu, niti da Mu kakvu korist pribave.

✧ **Allah je Taj koji je Svoja stvorenja primorao (potčinio) na ono što On želi i što hoće u stvaranju, i niko Mu se u tome ne može suprotstaviti.**

Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّمَآ أَمۡرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيۡـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ٨٢

"I zaista On može, kada nešto hoće, samo za to da rekne: 'Budi!' – i ono bude."[661]

أَفَغَيۡرَ دِينِ ٱللَّهِ يَبۡغُونَ وَلَهُۥٓ أَسۡلَمَ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ طَوۡعٗا وَكَرۡهٗا
وَإِلَيۡهِ يُرۡجَعُونَ ٨٣

"Zar pored Allahove žele drugu vjeru, a Njemu se, htjeli ili ne htjeli, pokoravaju i oni na nebesima i oni na Zemlji, i Njemu će se vratiti!"[662]

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ
يُغۡشِي ٱلَّيۡلَ ٱلنَّهَارَ يَطۡلُبُهُۥ حَثِيثٗا وَٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓۗ أَلَا لَهُ
ٱلۡخَلۡقُ وَٱلۡأَمۡرُۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٥٤

"Uistinu! Gospodar vaš je Allah koji je stvorio nebesa i Zemlju u šest dana, a zatim se uzvisio iznad Arša. On tamom noći prekriva dan, koji ga u stopu prati. A Sunce, i Mjesec, i zvijezde (potčinjeni su komandi i

[661] Jasin, 82.
[662] Ali Imran, 83.

naredbi Njegovoj) pokoravaju se Njegovoj volji. Samo On stvara i upravlja! Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova!"[663]

✧ **Allah, tebareke ve te'ala, primorao je, potčinio, stvorenja na ono što On hoće od Svojih naredbi i zabrana.**

Allah, subhanehu ve te'ala, propisao je Svoj vjerozakon (šerijat): naredbe kojima je On, subhanehu ve te'ala, zadovoljan, i zabrane:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَوۡفُواْ بِٱلۡعُقُودِۚ أُحِلَّتۡ لَكُم بَهِيمَةُ ٱلۡأَنۡعَٰمِ إِلَّا مَا يُتۡلَىٰ عَلَيۡكُمۡ غَيۡرَ مُحِلِّي ٱلصَّيۡدِ وَأَنتُمۡ حُرُمٌۗ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾

"O vjernici! Ispunjavajte obaveze! Dozvoljava vam se stoka, ali ne ona koja će vam se navesti. I dok obrede hadždža obavljate, nije vam dozvoljeno da lovite. Uistinu, Allah propisuje što On hoće."[664]

Allah, dželle ve 'ala, propisao je propise, vjerozakon: ono što je On htio, naredio je ljudima da to slijede, a zabranio je da se od toga udaljavaju. Onome ko se bude pokoravao tim naredbama i klonio se zabrana, takvog čeka Džennet kao nagrada, a nepokornog i oholog čeka Vatra (Džehennem). Uzvišeni Allah nikoga nije primorao na *iman* (vjerovanje) ili *kufr* (nevjerovanje), jer ljudi posjeduju volju (da sami biraju svoj put). Allah, dželle ve 'ala, kazao je:

وَقُلِ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكُمۡۖ فَمَن شَآءَ فَلۡيُؤۡمِن وَمَن شَآءَ فَلۡيَكۡفُرۡ

"I reci: 'Istina dolazi od Gospodara vašeg. Pa ko hoće – neka vjeruje, a ko hoće – neka ne vjeruje.'"[665]

Isto tako, Allah je rekao:

وَنَفۡسٖ وَمَا سَوَّىٰهَا ﴿٧﴾ فَأَلۡهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقۡوَىٰهَا ﴿٨﴾ قَدۡ أَفۡلَحَ مَن زَكَّىٰهَا ﴿٩﴾ وَقَدۡ خَابَ مَن دَسَّىٰهَا ﴿١٠﴾

"...i duše, i Onoga koji je stvori, pa joj put dobra i put zla shvatljivim učini. Uspjet će samo onaj ko je očisti, a bit će izgubljen onaj ko je na stranputicu odvede!"[666]

[663] El-A'raf, 54.
[664] El-Maide, 1.
[665] El-Kehf, 29.

Iako imaju slobodnu volju, i pored toga oni su ispod Allahove univerzalne volje. Kada bi Allah htio, mogao bi sve ljude uputiti i ne bi im ostavio slobodnu volju za izbor:

أَفَلَمْ يَاْيْـَٔسِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَن لَّوْ يَشَآءُ ٱللَّهُ لَهَدَى ٱلنَّاسَ جَمِيعًا

"A zar ne znaju vjernici da bi Allah, kad bi samo htio, sve ljude na Pravi put uputio"[667],

وَلَوْ شِئْنَا لَأَتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَىٰهَا

"A kad bismo htjeli, svakog čovjeka bismo na Pravi put uputili."[668]

✧ **Sva vlast, moć i snaga pripadaju Allahu Jednom koji se pohvalio lijepim imenom *El-Džebbar*. No, što se tiče ove osobine kod ljudi, ona je pokuđena. Koja je razlika u tome?**

Razlika je u tome što je Allah Uzvišeni potčinio sve silnike i nasilnike Svojom velikom moći i snagom. Nad Allahom se ne sprovode zakoni ovosvjetskih vladara, niti On prima naredbe koje je "obavezan" izvršavati. On je taj čije je naredbe obaveza izvršavati i kome se u potpunosti stvorenje prepušta i predaje:

لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ

"On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani."[669]

Za razliku od Uzvišenog Allaha, stvorenja su opisana svojstvima manjkavosti i slabosti: neprijatnost im pričinjava čak i mala mušica, njihova tijela jedu crvi, osjećaju glad, nadvlada ih sitost itd. Kada je onda moguće da ovakvo stvorenje posjeduje veliku osobinu **sile i snage,** ili **oholost i uzdizanje** nad drugima! Svi poslanici ukazivali su na pogubnost osobine oholosti i uzdizanja nad drugima. Hud, alejhis-selam, rekao je svom narodu:

وَإِذَا بَطَشْتُم بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٣١﴾

"A kad kažnjavate, kažnjavate kao silnici. Bojte se Allaha i meni budite poslušni! [670]

[666] Eš-Šems, 7-10.
[667] Er-Ra'd, 31.
[668] Es-Sedžda, 13.
[669] El-Enbija, 23.

إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ عَظِيمٖ ﴿١٣٥﴾

"Ja se, doista, bojim za vas na Velikom danu patnje."[671]

Međutim, oni su odbili da poslušaju Huda, alejhis-selam, i nastavili su hoditi stazom nasilnika i oholnika, zbog čega ih je Allah, dželle ve 'ala, sve uništio:

وَتِلۡكَ عَادٞۖ جَحَدُواْ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمۡ وَعَصَوۡاْ رُسُلَهُۥ وَٱتَّبَعُوٓاْ أَمۡرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٖ

"Eto, to je bio Ad. On je dokaze Gospodara svoga poricao i bio neposlušan poslanicima svojim, i pristajao uz svakog silnika, inadžiju."[672]

Njihova oholost i silništvo bili su uzrok zapečaćenja srca, tako da nisu mogli prepoznati dobro, kako bi ga radili, niti su znali prepoznati loše, kako bi ga izbjegavali:

كَذَٰلِكَ يَطۡبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلۡبِ مُتَكَبِّرٖ جَبَّارٖ ﴿٣٥﴾

"Tako Allah pečati srce svakog oholog i nasilnog."[673]

Allah prijeti svim nasilnicima i oholnicima žestokom patnjom – prijeti im Džehennemom, koji je užasno boravište:

وَٱسۡتَفۡتَحُواْ وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٖ ﴿١٥﴾ مِّن وَرَآئِهِۦ جَهَنَّمُ وَيُسۡقَىٰ مِن مَّآءٖ صَدِيدٖ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُۥ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُۥ وَيَأۡتِيهِ ٱلۡمَوۡتُ مِن كُلِّ مَكَانٖ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٖۖ وَمِن وَرَآئِهِۦ عَذَابٌ غَلِيظٞ ﴿١٧﴾

"I poslanici su pomoć tražili. Zato je svaki oholi inadžija nastradao – pred njim će Džehennem biti, i on će biti pojen odvratnom kapljevinom, mučit će se da je proguta, ali je nikako neće moći proždrijeti; i smrt će mu sa svih strana prilaziti, ali on neće umrijeti. Njega će teška patnja čekati."[674]

---

670 Eš-Šu'ara, 130-131.
671 Eš-Šu'ara, 135.
672 Hud, 59.
673 Gafir, 35.
674 Ibrahim, 15-17.

Komentirajući ovaj ajet, imam Kurtubi, rahimehullah, naveo je predaju koju je zabilježio El-Mavredi u knjizi *Edebu ed-dunja ved-din*. Velid b. Jezid b. Abdul-Melik jedne je prilike otvorio Kur'an, pa mu se otvorio ajet:

وَٱسۡتَفۡتَحُواْ وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٖ

"I poslanici su pomoć tražili. Zato je svaki oholi inadžija nastradao..."[675],

zatim se razljutio, pocijepao Kur'an i rekao nekoliko stihova:

أتوعد كل جبار عنيد * فها أنا ذاك جبار عنيد إذا ما جئت ربك يوم حشر * فقل يا رب مزقني الوليد

"Zar svakom inadžiji oholom prijetiš!? Evo me. Ja sam taj oholi inadžija (*džebbārun 'anîd*). Na Danu skupa, kada Gospodaru dođeš, ti reci: 'Ja Rabbi! Pocijepao me Velid!'" Nedugo nakon toga, ubijen je na zvjerski način, a glavu su mu nabili na jedan od šiljaka na njegovome dvorcu i postavili na zidine grada.

Od Avfa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Silnici i oholi bit će proživljeni na Sudnjem danu u vidu trunki i ljudi će ih gaziti.*"[676] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Raspravljat će se Džennet i Džehennem, pa će Džehennem reći: 'Meni su pripali oholi i silnici!', a Džennet će kazati: 'A šta je sa mnom? Meni su pripali samo slabi i nemoćni.' Tada će Uzvišeni Allah reći Džennetu: 'Ti si Moja milost! Preko tebe Ja milost Svoju iskazujem onome kome hoću od Svojih robova!', a Vatri će reći: 'Ti si Moja kazna! Preko tebe Ja kažnjavam onoga koga hoću od Svojih robova!' I jedan i drugi bit će napunjeni.*"[677]

U predaji od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Na Sudnjem danu iz Vatre će izaći dio (tijela), poput dugog vrata, koji će imati na sebi dva oka kojima gleda, dva uha kojima sluša, jezik kojim govori, pa će kazati: 'Ja sam pripremljen za trojicu: za svakog silnika (džebbara), svakog onog koji moli i doziva nekog drugog mimo Allaha, i za one koji slikaju.*"[678]

---

[675] Ibrahim, 15.
[676] Buhari, *Edebul-mufred*. Ahmed i Et-Tirmizi, a šejh Albani ga smatra dobrim.
[677] Buhari i Muslim.
[678] Ahmed i Et-Tirmizi. Šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

✧ **Na Sudnjem danu Zemlja će biti poput somuna u ruci Silnoga (*El-Džebbara*), azze ve dželle.**

Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Kada nastupi Kijametski dan, Zemlja će biti hljeb koji će Silni (El-Džebbar) prevrtati Svojom rukom, kao što neko od vas prevrće svoj hljeb na putovanju. To će biti ugošćenje stanovnika Dženneta.*" Nakon toga mu je prišao neki jevrej i upitao: "Ebul-Kasime! Milostivi te obdario bereketom, hoćeš li da te obavijestim o opskrbi koju će imati džennetlija na Kijametskom danu?" "*Hoću*", odgovori on. "*Zemlja će biti tijesto...*", kao što je bio rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda u nas i nasmiješi se, tako da su mu se ukazali umnjaci.'"[679]

✧ **Poslanik,** sallallahu alejhi ve sellem, **često je učio dovu između dvije sedžde:** *Allahumme-gfir li, verhamni, vehdini, vedžburni, ve 'afini verzukni ver-fa'ni! (Allahu moj! Oprosti mi i smiluj se, uputi me i učini zadovoljnim (bogatim), sačuvaj me i nafaku mi daj, uzdigni me!)*[680]

Ibn Esir je rekao: "Izraz *ve-džburni* znači: 'učini me bogatim, zadovoljnim', a isto tako se odnosi na 'onoga koga Allah sačuva musibeta i nedaće'." Drugim riječima, to bi značilo: "Otkloni od mene onu nedaću koju si odredio da se spusti (desi) i zamijeni je."[681] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo je slavio Allaha ovim Njegovim velikim imenom, a posebno u namazu, na ruku'u, sedždi..., kao što se navodi u hadisu Avfa b. Malika, radijallahu anhu, da kaže: "Klanjao sam sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, jedne noći pa je tada Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio na kijamu suru El-Bekare. I nije proučio ajet u kojem se spominje Allahova milost a da nije tražio i molio za nju, i nije proučio ajete koji govore o Allahovoj kazni a da se nije utjecao Allahu od nje. Zatim je otišao na ruku' i zadržao se onoliko koliko na kijamu i proučio: *Subhane zil-džeberuti vel-melekuti vel-kibrija'i vel-'azameti! (Slavljen je Onaj koji je Gospodar svake moći, vlasti, ponosa i veličine!)*. Zatim je učinio sedždu i zadržao se onoliko koliko i na kijamu, pa je tada proučio: *Subhane zil-džeberuti vel-melekuti vel-kibrija'i vel-'azameti! (Slavljen je Onaj koji je Gospodar svake moći, vlasti, ponosa i veličine!)*. Zatim se podigao na kijam i

[679] Buhari.
[680] Hadis bilježe: Ebu Davud, Et-Tirmizi, Ibn Madže, Hakim, a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.
[681] En-Nihaje.

proučio suru Ali Imran, a poslije toga suru po suru."[682]

✧ **Nijedno stvorenje nije dozvoljeno nazvati ovim imenom niti ga opisati ovom osobinom.**

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Stvorenju nije dozvoljeno da posjeduje ovu osobinu, jer je ta osobina, kada je riječ o stvorenju, ružna i velika manjkavost. Tako Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ۝٣٥

'Tako Allah pečati srce svakog oholog i nasilnog.'[683]

Također je Allah, subhanehu ve te'ala, rekao za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِجَبَّارٍ

'Ti ih ne možeš prisiliti'[684],

tj. ti ih ne možeš prisiliti, niti primorati na vjerovanje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Silnici i oholi bit će proživljeni na Sudnjem danu u vidu trunki i ljudi će ih gaziti.*'"[685], [686] Ova osobina za stvorenje znači –slabost i manjkavost. No, kada se ta osobina odnosi na Allaha, tebareke ve te'ala, ona znači – savršenstvo, jer to Njemu Uzvišenom dolikuje: On je Stvoritelj, Gospodar svega stvorenog, Njemu pripada apsolutno pravo da radi ono što On, azze ve dželle, hoće.

✧ **Poslije spoznaje ovog velikog imena i njegovog značenja, čovjeku ne preostaje ništa drugo osim da se pokori Silnom Gospodaru, da bude ponizan u izvršavanju Njegovih naredbi, da svoje srce ispuni spominjanjem Allaha, da svoje postupke i djela uskladi sa temeljnim principima vjere.**

Kada god se čovjek prisjeti ovog velikog Allahovog imena, prožet će ga spoznaja da nema pravo smatrati sebe boljim od drugih, izbacit će iz srca samodopadljivost, umišljenost i oholost... Spoznajom svog Silnog

---

[682] Hadis bilježe: Ebu Davud, El-Bejheki, En-Nesai i drugi, a šejh Albani kaže da je vjerodostojan.
[683] Gafir, 35.
[684] Kaf, 45.
[685] Buhari, *Edebul-mufred*; Ahmed i Et-Tirmizi. Šejh Albani kaže da je ovo hadis hasenun-sahih (dobar).
[686] Ibn Kajjim el-Dževzijje, *Šifa'ul-'alil.*

Stvoritelja čovjek spoznaje svoju slabost. Stoga, nakon ove veličanstvene spoznaje, čovječe, nemoj sebi dozvoliti da se uzdižeš i siliš nad stvorenjima, da tlačiš i ponižavaš Allahove robove. Sjeti se sebe – ko si, šta si, od čega si, kome ćeš se sutra vratiti, pred koga ćeš stati da račun položiš.... S druge strane, raduj se što si spoznao Velikog, Silnog Gospodara koji je opisan ovim velikim imenom i ovom savršenom osobinom. Sada si jači i snažniji jer znaš da je na tvojoj strani – Tvoj Gospodar. Uz ovu veliku spoznaju nestaje straha od stvorenja, neprijatelja i svih onih koji ti žele nanijeti neku vrstu zla.

EL-MUTEKEBBIR, EL-KEBÎR (GORDI, BESKRAJNO VELIKI), DŽELLE DŽELALUHU

المتكبّر- الكبير جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: *Kebure* znači: "biti veliki, povećati se".

Ibn Sejdeh je rekao: "Riječ *kibru* (ono što je uvećano) suprotna je (onome što je) umanjeno."

Izraz *kebberel-emre* znači: "učinio je stvar velikom, stvar je postala velika", a izraz: *istekberehu* znači: "vidio ga je velikim".

Allah, dželle ve 'ala, rekao je:

فَلَمَّا رَأَيْنَهُۥٓ أَكْبَرْنَهُۥ

"A kad ga one ugledaše, zadiviše se velikoj ljepoti njegovoj."[687]

Također ova riječ ima i značenje izraza *rif'atu*: "visok položaj, ugled", a ima i značenje izraza *kibrija*: "oholost, uobraženost".

Kibrija ima još i značenje "vlast", što je navedeno u riječima Allaha, tebareke ve te'ala:

قَالُوٓا أَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا ٱلْكِبْرِيَآءُ فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

"A oni rekoše: 'Zar si došao da nas odvratiš od onoga na čemu smo zatekli pretke naše, da bi vama dvojici pripala vlast na Zemlji? E, nećemo mi vama dvojici vjerovati!'"[688]

SPOMINJANJE ALLAHOVIH IMENA *EL-MUTEKEBBIR* I *EL-KEBÎR* U KUR'ANU

Allah, subhanehu ve te'ala, Svoje ime *El-Mutekebbir* (Gordi) spomenuo je jednom u Kur'anu:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

---

687 Jusuf, 31.

688 Junus, 78.

"On je Allah – nema drugog istinskog boga osim Njega – Vladar, Sveti; Onaj koji je bez nedostataka; Onaj koji svakoga obezbjeđuje; Onaj koji nad svim bdi. Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah; On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim!"[689]

Sa druge strane, ime *El-Kebîr* spomenuto je u Kur'anu šest puta:

عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ٱلْكَبِيرُ ٱلْمُتَعَالِ ﴿٩﴾

"Znalac nevidljivog i vidljivog; Veliki, Preuzvišeni!"[690]

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ

"To je zato što je On, Allah – Istina; a ono šta prizivaju mimo Njega, to je – neistina. I što je On, Allah – Uzvišeni i Veliki."[691]

ZNAČENJE IMENA *EL-MUTEKEBBIR* I *EL-KEBÎR* KADA SE ODNOSE NA UZVIŠENOG ALLAHA

Katade, rahimehullah, rekao je: "*El-Mutekebbir* (Gordi) je Onaj koji se uzdigao iznad svakog zla."[692]

Rečeno je da je *El-Mutekebbir* (Gordi): Onaj koji je visoko iznad toga da čini robovima nepravdu.[693]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Uzvišeni, Gordi, tj. Onaj Jedini, Uzvišeni, kome moć dolikuje, i Jedini čijem dostojanstvu gordost pristaje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenoseći od Allaha, subhanehu ve te'ala, rekao je: 'Ponositost je Moj gornji, a veličina Moj donji plašt. Pa ko se sa Mnom bude sporio oko jednog od njih dvoga, kaznit ću Ga.'"[694] Uzvišeni je preporoditelj stanja u kojem se Njegova stvorenja nađu, te se ophodi s njima na način koji će im donijeti samo boljitak. *Gordi*, tj. Onaj koji se uzdiže iznad svega što je loše."[695]

Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Mutekebbir* (Gordi) je Onaj koji

---

[689] El-Hašr, 23.
[690] Er-Ra'd, 9.
[691] El-Hadždž, 62.
[692] Et-Taberi, *Tefsir*.
[693] Et-Taberi i Ibn Kesir u svojim *Tefsirima*.
[694] Muslim.
[695] Ibn Kesir, *Tefsir*.

je uzdignut iznad osobina stvorenja."[696]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "*El-Mutekebbir* (Gordi): koji se uzdigao Svojim rububijjetom, stvaranjem. Njemu, subhanehu ve te'ala, nema ništa slično."[697]

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "*El-Kebîr* (Veliki): Onaj koji je Veliki, koji je Uzvišeni, ispod kojeg su sva stvorenja i nema ništa veće od Njega."[698]

Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Kebîr*: Onaj koji je opisan uzvišenom osobinom veličine, Onaj koji je malim učinio svakog velikog."

Dakle, imena *El-Mutekebbir* i *El-Kebîr* imaju značenja:

1. Onaj koji je se uzdiže iznad svega što je loše i iznad svakog nasilja i nepravde,
2. Onaj koji je uzdignut iznad osobina stvorenja, Onaj kojem nema ništa slično,
3. Onaj koji je Veliki i Uzvišeni, i sve mimo Njega je sićušno, bijedno i prezreno,
4. Onaj kome pripada vlast nebesa i Zemlje.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EL-MUTEKEBBIR* I *EL-KEBÎR*

✧ **Allah je Najveći, veći od svega stvorenog. Njegova veličina ne može se ni obuhvatiti ni dokučiti.**

Uzvišeni Allah je rekao:

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِۦ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

"On zna šta su radili i šta ih čeka, a oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti."[699]

Allah, dželle ve 'ala, je Veliki i Uzvišeni, tako da se ne mogu spoznati Njegova kakvoća, Njegova Bit (*Zat*) ili neko od Njegovih savršenih svojstava. Zato nam je zabranjeno da razmišljamo o kakvoći Allahovog Bića, jer svojim manjkavim i ograničenim razumom nismo to u stanju dokučiti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Razmišljajte*

[696] *Še'nu du'a.*
[697] Imam Kurtubi, *Tefsir.*
[698] Et-Taberi, *Tefsir.*
[699] Taha, 110.

o Allahovoj veličini, a ne razmišljajte o Allahu (Njegovom Biću)."[700] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Stalno će vas ljudi pitati o znanju, sve dok ne kažu: 'Ovo je Allah, naš Stvoritelj! A ko je Allaha stvorio?!'*" *U (drugom) rivajetu stoji:* "*Ko osjeti nešto od toga, neka kaže: 'Amentu billahi (vjerujem u Allaha)'*", a u (drugoj) predaji stoji: "*Ako dođe do toga, neka (osoba) traži zaštitu kod Allaha i neka prestane s tim.*"[701] Dakle, mnogi su pokušali da Gospodara, subhanehu ve te'ala, dokuče svojim ograničenim razumom, pa su zalutali, kao naprimjer filozofi. Shodno tome, spoznaju Gospodara – Allaha, subhanehu ve te'ala, i Njegovih savršenih svojstava, moguće je postići samo putem i posredstvom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, onaj kojem se objavila knjiga – Kur'an, u kojoj gotovo da nema ajeta a da ne obuhvata i ne sadrži neku od osobina Gospodara nebesa i Zemlje: bilo da se radi o svojstvima vezanim za Njegov Zat (Biće) ili svojstvima stvaranja i Njegovih djela, ili o Njegovim lijepim imenima. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, također je objavljen sunnet (način i praksa na koji se prakticira vjera), koji pojašnjava Kur'an. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, put je Pravi put, njegove metode su najbolje metode. Ko ga bude slijedio, uspjet će, što se najbolje pojašnjava u hadisu koji govori o spašenoj grupi: "*...to su oni koji budu na onome na čemu sam ja i moji ashabi*"[702], tj. koji svoj život zasnuju na ispravnom shvatanju akide (temelja islamskog vjerovanja), u izvršavanju ibadeta i vladanju (ophođenju).

✧ **Osobina *tekebbura* (gordosti) ne priliči nikome drugome mimo Allaha, subhanehu ve te'ala.**

Svojstvo Gospodara je uzdignutost, a svojstvo roba poniznost i strahopoštovanje. Allah, tebareke ve te'ala, prijeti oholnicima najstrožijom kaznom:

فَٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِى ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

[700] Hadis bilježe: Et-Taberani, El-Bejheki, Ebu Ne'im, a šejh Albani ga smatra dobrim.
[701] Sve predaje bilježi Muslim.
[702] Hadis bilježe: Et-Tirmizi, Ibn Madže, Hakim i Et-Taberani. Šejh Albani ga smatra dobrim, a šejhul-islam Ibn Tejmijje vjerodostojnim.

"Danas sramnom patnjom bit ćete kažnjeni zato što ste se na Zemlji, bez ikakva osnova, oholo ponašali i što ste raskalašeni bili"[703]

أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾

"A zar u Džehennemu neće biti boravište oholih?"[704]

Ova njihova oholost ogledala se u odbijanju prihvatanja i slijeđenja istine koja im je objavljivana:

إِنَّهُمْ كَانُوٓا۟ إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾

"Kad im se govorilo: 'Samo je Allah Bog!' – oni su se oholili"[705],

tj. odbili su povinovati se i pokoriti riječima tevhida:

أَفَلَمْ تَكُنْ ءَايَٰتِى تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَٱسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٣١﴾

"Zar vam ajeti Moji nisu kazivani, ali vi ste se oholili i narod nevjernički postali."[706]

Allah, dželle ve 'ala, jasno pojašnjava da su odbili istinu koja im je dolazila preko poslanika, pa čak su se i ismijavali:

قَالُوٓا۟ أَنُؤْمِنُ لَكَ وَٱتَّبَعَكَ ٱلْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾

"Oni rekoše: 'Kako da te poslušamo, kad te najniži sloj ljudi slijedi?'"[707]

Ovaj ajet ukazuje da su nevjernici ismijavali i ponižavali kako poslanike, tako i njihove sljedbenike isključivo zbog toga što su bili slabašni i siromašni. Dakle, pokazali su oholost u odnosu na slabost i siromaštvo poslanika i njihovih sljedbenika i odbili vjerovanje u poslanički poziv. Oholost je prouzrokovala zapečaćenje njihovih srca, tako da nisu mogli prepoznati i prihvatiti istinu, a ni udaljiti se od loših djela:

كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

"Tako Allah pečati srce svakog oholog i nasilnog."[708]

---

[703] El-Ahkaf, 20.
[704] Ez-Zummer; 60.
[705] Es-Saffat, 35.
[706] El-Džasije, 31.
[707] Eš-Šu'ara, 111.
[708] El-Mu'min, 35.

Shodno tome, oholost je jedan od razloga stradanja i uništenja prijašnjih naroda, ali i razlog uništenja i spuštanja Allahovog prokletstva na Iblisa koji je oholo odbio da učini sedždu Ademu, uzdižući se i smatrajući se boljim od njega:

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِءَادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ

"A kada rekosmo melekima: 'Poklonite se Ademu!' – oni se pokloniše. Ali, Iblis ne htjede. On se uzoholi i posta nevjernik."[709]

✧ Svaki nasilni vladar boluje od oholosti.

Na bolest oholosti ukazuju mnogi ajeti i hadisi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali isto tako ukazuju i na lijek za ovu bolest, a to je spominjanje Uzvišenog Allaha dovom: "La havle ve la kuvvete illa billah". Ova dova podsjeća čovjeka da je Allah Najveći, Najuzvišeniji, da je iznad svih stvorenja. Allah, dželle dželaluhu, u stanju je da uništi i oduzme snagu onih koji smatraju da posjeduju nešto od snage, kao što se navodi u ajetu:

وَٱلَّٰتِى تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَٱهْجُرُوهُنَّ فِى ٱلْمَضَاجِعِ وَٱضْرِبُوهُنَّ ۖ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا۟ عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾

"A one za koje se plašite nepokornosti njihove – pa, posavjetujte ih, ili ih ostavite u posteljama, i udarite ih (lagano). Pa ako vas poslušaju, onda im zulum ne činite! Uistinu, Allah je Uzvišeni, Veliki!"'[710]

U ovome ajetu, u okviru bračnih odgojnih mjera, Uzvišeni Allah na prvom mjestu stavlja savjetovanje podsjećanjem na Sebe. Ako savjetovanje urodi plodom, hvala Allahu, a ako ne, onda slijedi drugi nivo –izbjegavanje u postelji. I u ovom slučaju, ako dođe do pozitivnog odziva, obustavljaju se sve druge mjere, a ako ne, onda se prelazi na treći nivo – blago kažnjavanje udarcima koji ne ostavljaju tragove na tijelu. Na kraju Uzvišeni Allah prijeti svakom muškarcu čija je supruga pokorna i poslušna, a on joj nasilje čini bez opravdanog razloga i podsjeća da je On *El-'Alijj* (Uzvišen) i *El-Kebîr* (Veliki), kako bi upozorio ljude da se uopćeno

[709] El-Bekare, 34.
[710] En-Nisa', 34.

ne ohole i da, konkretno u ovom slučaju, ne provode silu nad slabašnim ženama. On je Zaštitnik koji u svakom trenutku može žestoko kazniti onoga koji čini nasilje.

✧ **Oholost sprečava čovjeka da napreduje u stjecanju korisnog znanja.**

Oholi čovjek ne želi prisustvovati halkama učenjaka i stjecati znanje jer smatra da se na taj način ponižava. Ovakvo postupanje na kraju ga dovede do stepena neznalice i oholog. Oholi neznalica lahko ulazi u rasprave kako ostali ljudi ne bi kazali da ne posjeduje znanje. Allah, tebareke ve te'ala, za takve kaže:

وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَلَا هُدٗى وَلَا كِتَٰبٖ مُّنِيرٖ ﴿٨﴾ ثَانِيَ عِطۡفِهِۦ
لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۖ لَهُۥ فِي ٱلدُّنۡيَا خِزۡيٞۖ وَنُذِيقُهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ عَذَابَ ٱلۡحَرِيقِ ﴿٩﴾

"Ima ljudi koji se o Allahu prepiru bez ikakva znanja, i bez ikakva nadahnuća, i bez Knjige – svjetiljke, hodeći nadmeno da bi s Allahova puta odvraćali. Njih na ovom svijetu čeka poniženje, a na onom svijetu dat ćemo im da iskuse patnju u ognju."[711]

Mnogi časni prethodnici upozoravali su stjecatelje znanja na opasnost ove osobine. Ibrahim b. Eš'as, rahimehullah, rekao je: "Pitao sam Fudajla b. 'Ijada o poniznosti, pa mi je rekao: 'Biti ponizan znači biti podložan istini i prihvatiti bez obzira od koga dolazila, pa čak i od najveće 'neznalice' među ljudima. Obaveza je istinu prihvatiti čak i od njega.'"

Seid b. Džubejr, rahimehullah, rekao je: "Neće čovjek prestati biti učen (alim) sve dok traga za znanjem. A kada ostavi učenje i pomisli da se usavršio i stekao dovoljno znanja, takav će osvanuti kao najveća neznalica koja može biti prisutna među ljudima." Isto kao što su učenjaci koristili ummetu i svojim učenicima, tako su i učenici bili od koristi svojim učiteljima. Naime, Humejdi, učenik imama Šafije, rahimehullah, rekao je: "Putovao sam sa Šafijom iz Mekke do Egipta, pri čemu sam se okoristio njegovim znanjem kada je riječ o mnogim pitanjima, a i on se okoristio mojim znanjem iz hadisa." Ahmed b. Ahmed, rahimehullah, rekao je: "Rekao nam je Šafija: 'Vi poznajete hadis bolje od nas. Stoga, kada nešto saznate u vezi sa vjerodostojnim hadisima, to nam prenesite kako bismo to prihvatili.'"

Mudžahid, rahimehullah, rekao je: "Nikada neće naučiti onaj koji se

[711] El-Hadždž, 8-9.

stidi i onaj koji se oholi." Dakle, oholost sprečava čovjeka u stjecanju znanja, kao što kaže Allah, azze ve dželle:

إِن فِى صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُم بِبَٰلِغِيهِ

"U srcima njihovim je samo oholost koja ih neće dovesti do cilja željenog."[712]

✧ **Oholnici su sljedbenici svog učitelja, vođe i predvodnika na putu do vječne Vatre – Iblisa, la'nehullah.**

Odgovor na pitanje: **Zašto će oholnici biti stanovnici Džehennema?,** vrlo je jednostavan – zato što su činili veliki grijeh: bili su oholi prema Allahu i Njegovoj Uputi.

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Prokleti Iblis počinio je grijeh iz oholosti (*kibra*), zbog čega je zaslužio ono što je zaslužio. Adem je počinio grijeh iz strasti i požude, ali je njegov završetak bio: pokajanje (tevba) i uputa. Iblis se za počinjeni grijeh nastojao opravdati Allahovim kaderom (određenjem), dok je Adem priznao počinjeni grijeh i pokajao se. Povodeći se za svojim vođom Iblisom, oholnici opravdavaju svoje postupke Allahovom odredbom i ostaju ustrajni u griješenju, i oni će skupa sa Iblisom biti u Džehennemu. Za razliku od njih, sljedbenici strasti i užitka priznaju svoje grijehe, kaju se i traže oprost. Takvi ne pravdaju svoje postupke Allahovim kaderom i oni će biti sa svojim ocem Ademom u Džennetu."

Ibn Ujejne, rahimehullah, rekao je: "Onaj koji čini grijeh iz strasti, pa nadati se da će mu biti oprošteno. Ali onaj koji čini grijeh iz oholosti, za takvog se treba bojati. Adem je učinio nepokornost iz strasti i užitka, pa mu je oprošteno, dok je Iblis učinio grijeh iz oholosti, pa ga je Allah prokleo."

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Čuo sam šejhul-islama Ibn Tejmijju, rahimehullah, da je rekao: 'Oholost je gora od širka! Oholi čovjek se uzdiže, oholi se nad ibadetom Allahu (robovanjem Allahu), dok mušrik obožava Allaha uz druga lažna božanstva." Ibn Kajjim, rahimehullah, zatim je rekao: "Allah je učinio Džehennem mjestom prebivališta za oholnike:

ٱدْخُلُوٓا۟ أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۖ فَبِئْسَ مَثْوَى ٱلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

[712] El-Mu'min, 56.

'Ulazite kroz kapije Džehennema. U njemu ćete vječno ostati – a ružno je prebivalište oholih!'[713]

وَيَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ تَرَى ٱلَّذِينَ كَذَبُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ ۚ أَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ

'Na Sudnjem danu vidjet ćeš pocrnjela lica onih koji su o Allahu laži govorili. A zar u Džehennemu neće biti boravište oholih?'[714]

Također nas je Allah obavijestio da je srca oholnika i silnika zapečatio:

كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

'Tako Allah pečati srce svakog oholog i nasilnog.'[715]

Poslanik, sallallahu, alejhi ve sellem, rekao je: 'U Džennet neće ući onaj u čijem srcu bude koliko i trun oholosti.'[716] Uzvišeni Allah je rekao:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ

'Allah sigurno neće oprostiti da Njemu druge smatraju ravnim.'[717]

Ovo ukazuje na činjenicu da Allah neće oprostiti ni oholost (kibr), koja je veći grijeh od širka. Onaj koji se ponizi radi Allaha – takvog će Allah uzdići, a onaj koji se uzoholi nad Allahom i Njegovim propisima – takvog će Allah poniziti i omraženim učiniti.'"[718] Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Ko se ponizi radi Allaha – Allah će ga uzdići. Također, ko se uzdigne i uzoholi nad slijeđenjem istine i pokoravanjem istini – Allah će ga poniziti i učiniti malim i prezrenim." Ko se uzoholi kada mu istina dolazi – makar ta istina dolazila od onoga ko je mlađi, ili onoga koga čovjek mrzi ili neprijateljuje s njim – ta oholost predstavlja odbijanje istine i takav pojedinac se oholi nad Allahom.

Allah je istina, Njegova vjera je istina, Njegov govor je istina, Njegova svojstva su istina i kada se rob uzoholi i uzdigne, ne želeći da

[713] Gafir, 76.
[714] Ez-Zummer, 60.
[715] Gafir, 35.
[716] Muslim.
[717] En-Nisa, 116.
[718] Ibn Kajjim el-Dževzijje, *Medaridžus-salikin*.

prihvati i slijedi istinu, to ima značenje odbijanja Allaha, subhanehu ve te'ala, oholosti i uzdizanja nad Allahom, subhanehu ve te'ala. Od Seleme b. Akvaa, radijallahu anhu, prenosi se da je neki čovjek jeo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, lijevom rukom pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Jedi desnom rukom." Taj čovjek je odgovorio: "Ne mogu." Na to mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne mogao." Nakon toga, ovaj čovjek više nikada nije podigao ruku do usta.[719] U poslušnosti Resulu, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga spriječilo ništa drugo osim oholost.

Kako čovjek može sebi dopustiti da se oholi?

Ako se oholi i uzdiže radi vlasti koju uživa, neka se sjeti i uzme pouku iz faraonove završnice na ovome svijetu:

كَدَأْبِ ءَالِ فِرْعَوْنَ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَٰهُم بِذُنُوبِهِمْ

وَأَغْرَقْنَآ ءَالَ فِرْعَوْنَ وَكُلٌّ كَانُوا۟ ظَٰلِمِينَ ﴿٥٤﴾

"Tako je bilo i sa faraonovim ljudima i onima prije njih: dokaze Gospodara svoga nisu priznavali, pa smo ih Mi, zbog grijehâ njihovih, uništili. A faraonove ljude smo potopili – svi su oni nevjernici bili."[720]

إِنَّ قَٰرُونَ كَانَ مِن قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ وَءَاتَيْنَٰهُ مِنَ ٱلْكُنُوزِ مَآ إِنَّ مَفَاتِحَهُۥ

لَتَنُوٓأُ بِٱلْعُصْبَةِ أُو۟لِى ٱلْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُۥ قَوْمُهُۥ لَا تَفْرَحْ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْفَرِحِينَ

Ako se, čovječe, uzoholiš u imetku i novcu, uzmi pouku iz Karunovog primjera:

إِنَّ قَٰرُونَ كَانَ مِن قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ وَءَاتَيْنَٰهُ مِنَ ٱلْكُنُوزِ مَآ إِنَّ مَفَاتِحَهُۥ

لَتَنُوٓأُ بِٱلْعُصْبَةِ أُو۟لِى ٱلْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُۥ قَوْمُهُۥ لَا تَفْرَحْ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْفَرِحِينَ

"Karun je iz Musaova naroda bio, pa ih je tlačio – a bili smo mu dali toliko blaga da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnih ljudi. 'Ne budi obijestan, jer Allah ne voli one koji su obijesni!' – govorili su mu ljudi iz naroda njegova."[721]

---

[719] Muslim.
[720] El-Enfal, 53.
[721] El-Kasas, 76.

فَخَسَفْنَا بِهِۦ وَبِدَارِهِ ٱلْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُۥ مِن فِئَةٍ يَنصُرُونَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُنتَصِرِينَ ﴿٨١﴾

"I Mi smo i njega i dvorac njegov u zemlju utjerali. I niko ga od Allahove kazne nije mogao odbraniti, a ni sam sebi nije mogao pomoći."[722]

Ako se, čovječe, uzoholiš i uzdigneš u znanju, sjeti se riječi imama Zehebija, rahimehullah: "Najgora vrsta oholosti je ona kada se pojedinac oholi i uzdiže nad drugima svojim znanjem, smatrajući se velikim. Ovakvom ne koristi znanje koje je stekao! Onaj ko bude tražio znanje radi ahireta, takvom će se povećati znanje i strahopoštovanje u srcu. On će osjetiti smiraj u duši, stalno će se samoobračunavati i bit će ustrajan na putu istine. Onaj ko bude tražio znanje kako bi se uzdizao iznad drugih, ili radi položaja i ugleda, ponižavajući druge i smatrajući ih glupacima, takav čini jedan od najvećih grijeha." Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neće ući u Džennet onaj u čijem srcu bude koliko trun oholosti."[723]

Ahmed b. Kajs, rahimehullah, jedan od ispravnih prethodnika, rekao je: "Čudim se onome koji se oholi a sam je dva puta kružio kanalima kojima kruži urin! Prvi put je kružio kada je bio kap sjemena, a drugi put kada se rađao." Muhammed b. Alijj, rahimehullah, rekao je: "Neće ući u srce čovjeka neki vid oholosti a da neće, u isto vrijeme, oslabiti njegov razum u omjeru te oholosti."

Nakon navedenih kur'ansko-sunnetskih tekstova i izreka ispravnih prethodnika o pogubnosti oholosti i uzdizanja, opravdano se nameće pitanje: "Kako onda spojiti tekstove u kojima se govori da musliman treba biti jak i ponosan, skroman i ponizan?" Opisujući vjernike, Allah, dželle ve 'ala, kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

[722] El-Kasas, 81.
[723] Muslim.

"O vjernici! Ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole; prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite. Oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve."[724]

Za razjašnjenje ovog pitanja dovoljno je navesti razliku između oholosti, poniznosti i ponosa (snage). Naime, oholost (*istikbar*) je uzdizanje na stepen koji čovjeku ne dolikuje, tj. na mjesto koje njemu ne pripada, a poniznost i skromnost je da se čovjek smatra manje vrijednim nego što to zaslužuje, naravno ako to čini isključivo iz poniznosti prema Allahu, subhanehu ve te'ala. Ponos (*'izzet*) je postavljanje na poziciju koja vjerniku pripada i on to svoje mjesto ne ostavlja niti ga ustupa osim radi Allaha, odnosno on će radi drugog vjernika popustiti, ustupiti, poniziti se, ponizan biti, znajući da ta poniznost prema vjernicima nije negiranje njegovog ponosa. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Sadaka ne umanjuje imetak, a Allah povećava ugled čovjeku koji prašta. Nikada se niko nije ponizio u ime Allaha a da ga Allah nije uzdigao.*"[725] U drugoj predaji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Zaista mi je Allah objavio da budete jedni prema drugima ponizni, da se ne ponosite jedni nad drugima, niti da priželjkujete ono što neko od vas posjeduje.*"[726] '*Izzet* (ponos i snaga) ima svoje mjesto i najbolje se ispoljava protiv neprijatelja islama, neprijatelja Allahove vjere. Opisujući prave vjernike, Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ
أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَـٰفِرِينَ يُجَـٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ
لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

"O vjernici! Ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole; prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite. Oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov

[724] El-Maide, 54.
[725] Muslim.
[726] Muslim.

dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve."[727]

Nažalost, u današnjem vremenu mnogi muslimani postupaju suprotno ovom ajetu, odnosno svoju silu i snagu ispoljavaju samo prema muslimanima, dok su, u isto vrijeme, ponizni prema neprijateljima islama:

فَتَرَى ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَٰرِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰٓ أَن تُصِيبَنَا دَآئِرَةٌ ۚ فَعَسَى ٱللَّهُ أَن يَأْتِىَ بِٱلْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِۦ فَيُصْبِحُوا۟ عَلَىٰ مَآ أَسَرُّوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ نَٰدِمِينَ ﴿٥٢﴾

"Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: 'Bojimo se da nas kakva nevolja ne zadesi.' A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od Sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati."[728]

Međutim, potrebno je istaći i da nekada čovjek može uzrokovati povećanje oholosti kod drugoga, naprimjer: kada kod čovjeka izostane ovaj ponos (*'izzet*), ili kada se odrekne svojih prava iz poniznosti pred nekim silnikom, oholnikom. Ovakav vid poniznosti nije ispravan.

Dakle, vjernik ne smije sebi dozvoliti da bude ponizan prema oholniku, jer će on tada pomisliti da je uistinu ponizan pred njim, pa će povećati svoju oholost. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uzvišeni Allah je rekao: 'Gordost je Moj gornji, a uzvišenost je Moj donji plašt. Pa ko pokuša da Mi ih uzme, uništit ću ga.'"[729] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Silnici i oholi bit će proživljeni na Sudnjem danu u vidu trunki i ljudi će ih gaziti."[730] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Silnici i oholi na Sudnjem danu bit će dovedeni u ljudskom liku i bit će veličine mravâ. Ljudi će (po njima) gaziti sve dok se svijetu ne presudi, što će biti izraz Allahovog prijezira prema njima. Zatim će biti odvedeni u dio Džehennema po imenu El-Enjar.*" Ashabi upitaše: 'O Allahov Poslaniče! Šta je *El-Enjar*?' On reče: '*Mjesto u Džehennemu u*

---

[727] El-Maide, 54.
[728] El-Maide, 52.
[729] Ovaj hadis bilježe: Ebu Davud, Ibn Madže i Ahmed.
[730] Buhari, *Edebul-mufred*; Ahmed i Et-Tirmizi. Šejh Albani kaže da je ovaj hadis hasen (dobar).

koje se slijevaju iscjeđevine iz tijela stanovnika Džehennema.'"[731]

✧ **U arapskom jeziku ne postoji izraz sveobuhvatnijeg i jačeg značenja koji ukazuje na veličanstvo i veličinu Uzvišenog Allaha od sintagme "Allahu ekber!" (Allah je najveći!)**

Imajući u vidu vrijednost i veličinu ove sintagme, možemo shvatiti zašto ovim velikim riječima otpočinjemo najvrednije ibadete: namaz, učenje ezana, a i u danima hadždža i tešrika Allaha veličamo propisanim tekbirima i dr. U čije srce uđe ova spoznaja, takav će veličati i slaviti Velikog Allaha, tebareke ve te'ala, onako kako Mu to dolikuje.

Uzvišeni Allah kaže:

وَقُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٌ فِى ٱلْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ وَلِىٌّ مِّنَ ٱلذُّلِّ ۖ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًۢا ﴿١١١﴾

"I reci: 'Hvaljen neka je Allah koji Sebi nije uzeo djeteta i koji u vlasti nema ortaka, i kome ne treba zaštitnik zbog nemoći – i hvaleći Ga veličaj.'"[732]

Spoznajom ovih velikih imena shvatamo veliku zabludu mnogobožaca koji idole i kipove obožavaju mimo Allaha, dželle dželaluhu, iskazujući im poniznost i skrušenost, osjećajući strah i nadu, upućujući dove i tražeći od njih ispunjenje potreba. Allah, subhanehu ve te'ala, za takve kaže:

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦ وَٱلْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ وَٱلسَّمَـٰوَٰتُ مَطْوِيَّـٰتٌۢ بِيَمِينِهِۦ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

"Oni nisu veličali Allaha onako kako Ga treba veličati. I čitava će Zemlja na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Čist neka je On i uzvišen iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"[733]

Molimo Uzvišenog Allaha da nas učini od onih koji Ga veličaju i slave onako kako je On, subhanehu ve te'ala, zadovoljan!

---

[731] Et-Tirmizi. Hadis je hasenun-sahih.

[732] El-Isra', 111.

[733] Ez-Zummer, 67.

EL- HÂLIK, EL-HALLÂK (STVORITELJ KOJI JE SVE STVORIO I STVARA), DŽELLE DŽELALUHU

الخالق - الخلاّق جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Allah, subhanehu ve te'ala, pojasnio je Svoje pravo kod robova, a to je da je On taj koji se istinski obožava. On je Stvoritelj koji ih je iz ničega stvorio, Onaj koji im je podario život kako bi Ga obožavali i na blagodatima Mu zahvaljivali. Allah, tebareke ve te'ala, rekao je:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ هَلۡ مِنۡ خَٰلِقٍ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ فَأَنَّىٰ تُؤۡفَكُونَ ﴿٣﴾

"O ljudi! Sjetite se blagodati Allahove prema vama! Ima li ikakav stvoritelj pored Allaha, (da) vas opskrbljuje iz neba i Zemlje? Nema istinskog boga osim Njega, pa kud se odvraćate?"[734]

Uzvišeni je stvorio nebesa i Zemlju i sva ostala stvorenja, a ovo stvaranje predstavlja jedan od najvećih znakova koji upućuju na Stvoritelja (*El-Hálika*), azze ve dželle. Uzvišeni Allah je rekao:

أَمۡ خُلِقُواْ مِنۡ غَيۡرِ شَيۡءٍ أَمۡ هُمُ ٱلۡخَٰلِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمۡ خَلَقُواْ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ

"Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju."[735]

Allahovo ime i savršeno svojstvo *El-Hâlik* ukazuju na Allahov rububijjet, tj. gospodarstvo u stvaranju. Allahovo svojstvo rububijjeta obuhvata pet stvari:

- svojstvo stvaranja (*sifatul-halk*),
- svojstvo apsolutne vlasti (*sifatul-mulk*),
- svojstvo uređivanja, podešavanja, činjenja svega skladnim (*sifatut-tedbir vel-hejmene)*,
- svojstvo oživljavanja (sifatul- ihja'),

---

[734] Fatir, 3.
[735] Et-Tur, 35-36.

• svojstvo usmrćivanja i proživljenja (sifatul-imate vel-ba's ve n-nušur).

Shodno tome, Rabb, Gospodar, ne može biti niko osim Onaj koji raspolaže ovim savršenim svojstvima, Onaj koji opskrbu daje stvorenjima, Onaj koji stvara stvorenja iz ničega, Onaj koji usmrćuje, oduzima život. Allah, dželle ve 'ala, u ajetu ukazuje na to da je On Stvoritelj stvorenja, a kada je On Stvoritelj, znači da On najbolje poznaje Svoja stvorenja. Zatim ukazuje na drugu važnu stvar, a to je da se On brine o Svojim stvorenjima, tako što im daje i pruža opskrbu iz nebesa i Zemlje. Zar Onaj koji posjeduje ove uzvišene osobine ne zaslužuje da bude *El-Ilâh*, Onaj koji se obožava, Onaj pred kojim treba iskazati poniznost, skrušenost, ljubav isključivo radi Njega, prijezir i mržnju samo radi Njega. Uzvišeni na početku ovog ajeta kaže: **"O ljudi! Sjetite se blagodati Allahove prema vama!"**, tj. šta je vama pa sve to negirate, ne zahvaljujete svome Stvoritelju koji vas stvara i opskrbu vam daje. Zatim je Uzvišeni kazao: **"Ima li ikakav stvoritelj pored Allaha, (da) vas opskrbljuje iz neba i Zemlje?"**, tj. da li postoji drugi Stvoritelj koji vas opskrbljuje. Ovim pitanjem kao da želi potvrditi dvije stvari:

- da je On Stvoritelj,
- da je On taj koji opskrbljuje.

"Ima li ikakav stvoritelj pored Allaha, (da) **vas opskrbljuje iz neba i Zemlje? Nema istinskog boga osim Njega,** pa **kud** se **odvraćate?",**

tj. pa zašto se onda raspravljate oko toga.

Kada smo ovo shvatili, razumijemo zašto je prva naredba u Kur'anu, na početku sure El-Bekare, ajet u kojem Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١

"O ljudi, obožavajte Gospodara vašeg, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste bili bogobojazni."[736]

ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ ٦٢

"Allah je Stvoritelj svake stvari, i On je nad svakom stvari Zaštitnik!"[737]

[736] El-Bekare, 21.
[737] Ez-Zummer, 62.

Od Ebu Abdur-Rahmana es-Sulmija, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nema pokornosti stvorenju u nepokornosti Stvoritelju.*"[738]

Allah, tebareke ve te'ala, nazvao se *El-Hâlik* i ovo ime je jedno od najpoznatijih Allahovih imena, jer ovakav izraz i njegovo značenje ne odnose se ni na koga drugog mimo Allaha, subhanehu ve te'ala. Dakle, stvorenjima nije dozvoljeno da se nazovu *El-Hâlik*, jer ovo ime ne dolikuje nikome izuzev Uzvišenom Allahu. Znamo da postoje Allahova, dželle ve 'ala, imena koja su posebna i specifična samo za Allaha, subhanehu ve te'ala, i nije ih dozvoljeno nadijevati stvorenjima, poput imena: *Allah*, *Er-Rahman*, *El-Hakem*, *El-Hâlik*, *Er-Rabb*.

Jezičko značenje: *Haleka* u arapskom jeziku ima četiri značenja:

1. ***Halek***, stvari koje su pohabane. Arapi su za pohabanu, staru odjeću imali običaj reći da je *halek*.

2. ***El-îdžad***, stvaranje, odnosno pojavljivanje u svijetu postojanja. Allah, tebareke ve te'ala, stvorio je to pojavljivanje po prvi put, nešto što nije bilo prije toga, poput nebesa i Zemlje, ili nešto što je već stvoreno, nešto što je slično, ili poput toga.

El-îdžad može biti "stvaranje iz nečega", poput stvaranja čovjeka od kapi, ili stvaranje Adema, alejhis-selam, od zemlje.

3. ***Takdir***, stvaranje predodređenja (*halkut-takdîr*), tj. odredbe i proračuna. Arapi su za ovaj pojam koristili *haleka*, jer su smatrali da stvaranje dolazi poslije odredbe i proračuna, a poslije toga dobija oblik.

4. Značenje izvrtanja istine, laži, kao što stoji u ajetu:

مَا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِى ٱلْمِلَّةِ ٱلْـَٔاخِرَةِ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا ٱخْتِلَٰقٌ ﴿٧﴾

"Za ovo nismo čuli u vjeri predaka naših, ovo **nije ništa drugo** već **laž."**[739]

هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ ۖ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ

[738] Et-Tirmizi, Ahmed.
[739] Sad, 7.

"On je Allah, Tvorac, Onaj koji iz ničega stvara, Onaj koji svemu daje oblik, On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri."[740]

Na ovaj takdir se aludira u ovom ajetu, jer je Allah, subhanehu ve te'ala, poslije imena *El-Hâlik* (Stvoritelj) spomenuo ime *El-Bari'u* (Onaj koji svemu daje skladan oblik). Redoslijed spomenutih imena ukazuje na redoslijed u stvaranju: prvo je *halk,* a to je određivanje i odredba postojanja nečega od stvorenja, zatim *ber'uhu,* a to je pojavljivanje u svijetu postojanja, a zatim davanje tom stvorenom oblika onakvog kakav Uzvišeni Allah želi:

وَلَقَدْ خَلَقْنَٰكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَٰكُمْ

"Mi smo vas stvorili, a zatim smo vam oblik dali..."[741]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Kada Allah nešto želi da stvori, to odredi Svojim potpunim znanjem i mudrošću, zatim učini da to bude (postoji) u onakvom obliku u kakvom On, subhanehu, želi." Ibn Kesir, rahimehullah, kaže: "Pod pojmom *el-halk* (stvaranje) podrazumijeva se odredba i proračun, pod pojmom *el-ber'u* izvršenje i pojavljivanje u svijetu postojanja onoga što je određeno i ustvrđeno, *El-Mussavvir* je Onaj koji ostvaruje ono što je želio stvoriti u obliku i formi koju želi i koju je odabrao, kao što kaže u ajeti-kerimu: '*I kakav je htio lik On ti ga je dao.*' Zna se da nije svaki onaj koji nešto odluči, odredi, u stanju da to i izvrši, osim Uzvišenog Allaha, subhanehu ve te'ala."

SPOMINJANJE ALLAHOVIH UZVIŠENIH IMENA *EL- HÂLIK* I *EL-HALLÂK* U KUR'ANU

Allahovo ime *El-Hâlik* spominje se u Kur'anu na jedanaest mjesta, kao što je u Allahovim riječima:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ

"On je Allah, Tvorac, Onaj koji iz ničega stvara, Onaj koji svemu daje oblik..."[742]

[740] El-Hašr, 24.
[741] El-A'raf, 11.
[742] El-Hašr, 24.

فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحۡسَنُ ٱلۡخَٰلِقِينَ ﴿١٤﴾

"...pa neka je uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj!"[743]

Allahovo ime *El-Hâlik* spomenuto je dva puta u uvećanom značenju, u obliku *El-Hallâk*:

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ ٱلۡخَلَّٰقُ ٱلۡعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

"Uistinu! Gospodar tvoj, On je Tvorac, Znalac."[744]

بَلَىٰ وَهُوَ ٱلۡخَلَّٰقُ ٱلۡعَلِيمُ

"Jeste, On sve stvara i On je Sveznajući."[745]

ZNAČENJE IMENA *EL-HÂLIK* I *EL-HALLÂK* KADA SE ODNOSE NA ALLAHA

Prethodno smo kazali da ime *El-Hâlik* ima značenje el-îdžadu, tj. stvaranje ili pojavljivanje u svijetu postojanja, poput Allahovih riječi:

أَوَلَمۡ يَرَوۡاْ أَنَّا خَلَقۡنَا لَهُم مِّمَّا عَمِلَتۡ أَيۡدِينَآ أَنۡعَٰمٗا فَهُمۡ لَهَا مَٰلِكُونَ ﴿٧١﴾

"Kako oni ne vide da Mi sami, od onoga što su Naše ruke učinile, njima stoku stvaramo i da oni njome raspolažu kao vlasnici!"[746]

إِنَّا كُلَّ شَيۡءٍ خَلَقۡنَٰهُ بِقَدَرٖ ﴿٤٩﴾

"Mi sve s mjerom stvaramo."[747]

Dakle, u svim ovim ajetima ime *El-Hâlik* nema značenje odredbe i proračuna, već značenje stvaranja:

وَخَلَقَ كُلَّ شَيۡءٖ فَقَدَّرَهُۥ تَقۡدِيرٗا ﴿٢﴾

"...i koji je sve stvorio i kako treba uredio!"[748]

[743] El-Mu'minun, 14.
[744] El-Hidžr, 86.
[745] Jasin, 81.
[746] Jasin, 71.
[747] El-Kamer, 49.
[748] El-Furkan, 2.

كَمَا بَدَأْنَآ أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُۥ ۚ وَعْدًا عَلَيْنَآ ۚ إِنَّا كُنَّا فَٰعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

"Onako kako smo prvi put iz ničega stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti."[749]

Na ovo značenje upućuje se i u ajetu koji ukazuje da je Allah, tebareke ve te'ala, stvorio Adema Svojim dvjema rukama:

قَالَ يَٰٓإِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَىَّ ۖ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ ٱلْعَالِينَ

"(Allah) reče: 'O Iblisu! Šta te spriječilo da padneš na sedždu onome koga sam stvorio rukama Svojim? Jesi li se uzoholio ili si od uzvišenih?'"[750]

Ibn Džerir, rahmetullahi alejhi, u *Tefsiru* je rekao: "Allah nas obavještava da je stvorio Adema sa Svoje dvije ruke, zatim je spomenuo lanac prenosilaca da je Mudžahid čuo Ibn Omera, radijallahu anhu, da kaže: ***'Allah je Svojim rukama stvorio Arš, Adn(Džennet), pero i Adema, a zatim je ostalim stvarima kazao: 'Budi!', i ono je bilo."***[751] Zatim je Mudžahid, u komentaru ajeta:

فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحْسَنُ ٱلْخَٰلِقِينَ ﴿١٤﴾

"Pa neka je uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj!"[752],

kazao: "Oni izrađuju, prave i proizvode stvari, a Allah stvara, Allah je najbolji Stvaralac, Tvorac." Zatim je naveo da su Arapi za onoga koji nešto izradi, napravi, imali običaj kazati da je on tvorac te stvari (*halik*).[753]

هَٰذَا خَلْقُ ٱللَّهِ فَأَرُونِى مَاذَا خَلَقَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦ ۚ بَلِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾

"Ovo je stvaranje Allahovo. Pa pokažite Mi šta su to stvorili oni mimo Njega!"[754]

Dakle, postoje ajeti koji ukazuju na Allahovo stvaranje u značenju *haleka*, ili da je On *El-Hâlik*, a isto tako postoje ajeti u kojima se riječ *haleka* odnosi na odredbu i proračun, tj. *takdîr*. Također, postoje ajeti koji

[749] El-Enbija', 104.
[750] Sad, 75.
[751] Ibn Džerir, *Tefsir*, a lanac predaje je vjerodostojan.
[752] El-Mu'minun, 14.
[753] Et-Taberi, *Tefsir*.
[754] Lukman, 11.

sadrže oba značenja, poput ajeta:

فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحۡسَنُ ٱلۡخَٰلِقِينَ ﴿١٤﴾

"...pa neka je uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj!"[755]

Ovaj ajet obuhvata obje stvari, tj. da je On, subhanehu ve te'ala, najbolji Stvoritelj, Tvorac, a isto tako sadrži značenje da je On Taj koji najbolje određuje. Neki učenjaci smatraju da obuhvata i treće značenje, a to je da je Allah, subhanehu ve te'ala, Taj koji daje najbolji sklad i oblik stvorenjima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj učiti ovu dovu na sedždi:

"*Allahumme leke sedžedtu ve bike âmentu, ve leke eslemtu. Sedžede vedžhi lil-lezi halekahû ve savverehû ve šekka sem'ahû ve besarehû. Tebarekallahu ahsenul-hâlikine!*

(Lice moje sedždu čini Onome koji ga je stvorio, i koji mu je dao da čuje i vidi, pa neka je slavljen Allah, najljepši Stvoritelj!)."[756]

U okviru spoznaje značenja ovih Allahovih imena, neophodno je ukazati na jedno veoma važno akaidsko pitanje, a to je pitanje Allahovog kada'a i kadera. Naime, svaka stvar koju je Allah odredio, mora proći kroz četiri etape. Ehli-sunnet vjeruje u četiri stepena određenja (kada' i kadera), koja su potvrđena u Kur'anu i sunnetu:

1) Znanje (el-'ilm): Allahovo znanje obuhvata sve stvari, Allah, tebareke ve te'ala, zna šta je bilo, šta će biti, i šta će raditi stvorenje, prije njegovog stvaranja.

2) Zapisivanje (*el-kitabe*): Allah je zapisao sve što će se dešavati, u Levhil-Mahfuzu, 50.000 godina prije nego što je stvorio nebesa i Zemlju.

3) Allahova volja (el-meši'a): Ono što Uzvišeni Allah hoće, to biva, a što ne želi, to ne biva, i sve što se desi, Allah htio je da se desi, prije nego što se desilo.

4) Allahovo stvaranje (el-halk): On je Stvoritelj svakog djela i onoga ko ga radi, Stvoritelj svakog pokreta i onoga što se kreće, Stvoritelj mirovanja i onoga što miruje. Ibn Kajjim, rahimehullah, kazao je: "Postoje četiri stepena kada' i kadera, i ko u njih ne bude vjerovao, taj ne vjeruje u kada' i kader..." Ebu Huzejfe, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Allah je Stvoritelj svakog*

[755] El-Mu'minun, 14.
[756] Buhari, Muslim.

izumitelja i onoga što proizvede."[757]

وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

"Allah stvara i vas i ono što napravite (uradite)?"[758]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Allah je Stvoritelj svega, ljudi i džinna, Stvoritelj nebesa i Zemlje i onoga što je između njih. Kada je to tako, onda za stvorenje nema ništa bolje ni korisnije od slijeđenja Allahovog šerijata i traženja njegove presude u svakoj stvari.

Svi drugi laički zakoni, mimo Njegovog šerijata, su nepotpuni, manjkavi, nikakvu korist ne pribavljaju već samo štete. Ništa ne koristi robovima osim šerijat (zakon) Gospodara i Stvoritelja robova.

وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

"On dobro zna sve što je stvorio."[759]

Pa kada je Allah Stvoritelj ljudi, a ljudi nisu u stanju da stvaraju, onda ne priliči da se stvorenja uzimaju za lažna božanstva, pored Allaha, subhanehu ve te'ala, i pored velikog izazova u savremenim naučnim dostignućima. Jer, stvorenja ne znaju ništa osim ono što im je Allah, azze ve dželle, omogućio da znaju, niti su u stanju da nešto učine, osim onoga što im dozvoli da učine, nisu u stanju da naprave ili otkriju ništa osim ono što im On, subhanehu ve te'ala, dozvoli. On je Stvoritelj, čini da stvari nastaju njegovim kada'om i kaderom i uzrocima koje On stvara i daje, nema istinskog Boga osim Njega, niti nekoga ko je sličan Njemu."[760]

فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

"Zato ne činite svjesno druge Allahu ravnim!"[761]

Na kraju ćemo navesti nekoliko ajeta, koji ukazuju da je Allah, tebareke ve te'ala, istinski Stvoritelj svega stvorenog:

قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْأَرْضَ فِى يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُۥٓ أَندَادًا ۚ ذَٰلِكَ رَبُّ

[757] El-Bejheki, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.
[758] Es-Saffat, 96.
[759] Ja-sin, 79.
[760] Muhammed Ahmed 'Isā, *Esmaullahil-husna*.
[761] El-Bekare, 22.

ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٩﴾ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِىَ مِن فَوْقِهَا وَبَٰرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَآ أَقْوَٰتَهَا فِىٓ أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ
سَوَآءً لِّلسَّآئِلِينَ ﴿١٠﴾ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰٓ إِلَى ٱلسَّمَآءِ وَهِىَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ٱئْتِيَا
طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَآ أَتَيْنَا طَآئِعِينَ ﴿١١﴾ فَقَضَىٰهُنَّ سَبْعَ سَمَٰوَاتٍ فِى يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِى
كُلِّ سَمَآءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنْيَا بِمَصَٰبِيحَ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ

"Reci: 'Zar vi zbilja ne vjerujete u Onoga koji je Zemlju stvorio u dva dana – i još Mu druge ravnim smatrate? To je Gospodar svjetova!' On je nepomična brda po njoj stvorio i blagoslovljenom je učinio i proizvode njezine na njoj odredio, sve to u četiri dana – ovo je objašnjenje za one koji pitaju, zatim se prema nebu usmjerio dok je nebo još maglina bilo, pa njemu i Zemlji rekao: 'Pojavite se milom ili silom!' 'Pojavljujemo se drage volje!', odgovorili su, pa ih u dva dana, kao sedam nebesa, stvorio, i odredio šta će se u svakom nebu nalaziti. A nebo najbliže sjajnim smo zvijezdama ukrasili i nad njima Mi bdijemo. To je odredba Silnoga i Sveznajućeg."[762]

U ovom ajetu Allah, tebareke ve te'ala, upućuje prigovor mnogobošcima koji su obožavali uz Njega i druge, a On je Stvoritelj svega, On je *Kahir*, Pokoritelj nad svim i moćan je nad svim, a isto tako upućuje prigovor i poricateljima Uzvišenog Stvoritelja, jer Allah, subhanehu ve te'ala, u nastavku sure ukazuje na neke od Svojih bolnih i strašnih kazni, kojima je kaznio prijašnje narode:

فَإِنْ أَعْرَضُوا۟ فَقُلْ أَنذَرْتُكُمْ صَٰعِقَةً مِّثْلَ صَٰعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ إِذْ جَآءَتْهُمُ ٱلرُّسُلُ
مِنۢ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّا ٱللَّهَ ۖ قَالُوا۟ لَوْ شَآءَ رَبُّنَا لَأَنزَلَ مَلَٰٓئِكَةً
فَإِنَّا بِمَآ أُرْسِلْتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا عَادٌ فَٱسْتَكْبَرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَقَالُوا۟
مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ۖ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّ ٱللَّهَ ٱلَّذِى خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۖ وَكَانُوا۟
بِـَٔايَٰتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِىٓ أَيَّامٍ نَّحِسَاتٍ لِّنُذِيقَهُمْ

[762] Fussilet, 9- 12

عَذَابَ ٱلۡخِزۡيِ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَعَذَابُ ٱلۡأٓخِرَةِ أَخۡزَىٰۖ وَهُمۡ لَا يُنصَرُونَ ﴿١٦﴾ وَأَمَّا
ثَمُودُ فَهَدَيۡنَٰهُمۡ فَٱسۡتَحَبُّواْ ٱلۡعَمَىٰ عَلَى ٱلۡهُدَىٰ فَأَخَذَتۡهُمۡ صَٰعِقَةُ ٱلۡعَذَابِ ٱلۡهُونِ بِمَا
كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ﴿١٧﴾ وَنَجَّيۡنَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

"Pa ako se okrenu, ti reci: 'Opominjem vas munjom onakvom kakva je pogodila Ada i Semuda', kad su im, sa svih strana, poslanici njihovi dolazili: 'Ne robujte nikome do Allahu!' - a oni odgovarali: 'Da je Gospodar naš htio, On bi meleke poslao! A doista mi ne vjerujemo u ono što je po vama poslano!' A kad je Ad posrijedi, oni su se na Zemlji bez ikakva prava oholili i govorili: 'Ko je od nas snagom jači?' A zar nisu znali da je Allah, koji ih je stvorio, jači od njih – a i znakove Naše su poricali. I Mi poslasmo protiv njih, u danima uzastopnim, vjetar leden, da bismo im još na ovom svijetu dali da osjete sramnu patnju - patnja na onom svijetu bit će, zaista, još sramnija - i niko im neće u pomoć priteći. A Semud kad je posrijedi, njih smo bili uputili, ali, njima je bila milija sljepoća od upute, pa ih je stigao udar sramne kazne, prema onome kako su zaslužili, a one koji su vjerovali i Allaha se bojali, Mi smo spasili."[763]

Ovdje Uzvišeni naređuje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da upozori mušrike, poricatelje Istine s kojom im je došao, da će se na njih sručiti Allahova kazna ako se okrenu od njegove poslanice, isto kao što je zadesila prijašnje narode koji su poricali poslanike.

Molimo Allaha da nas učini iskrenim vjernicima, koji će samo Njega obožavati i Njemu robovati, i na taj način se spasiti strahovite kazne na Sudnjem danu, a ući u džennetska prostranstva u društvu poslanika, učenih, šehida, iskrenih i svih dobrih Allahovih robova!

[763] Fussilet, 13-18.

EL-BĀRI' (ONAJ KOJI DIVNO STVARA), DŽELLE DŽELALUHU

البارئ جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: Ibnul-A'rabi, rahimehullah, rekao je da *El-Bari'* ima značenje: osloboditi se, riješiti se, udaljiti se. Također, ima značenje: "obznaniti", kao što se navodi u ajetu:

بَرَآءَةٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّم مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾

"Obznana od Allaha i Njegova Poslanika onim mnogobošcima s kojima ste zaključili ugovore..."[764]

Za čovjeka se kaže: *Beri'e redžulu min hazel meredi* (Čovjek se izliječio od ove bolesti). Osim toga, ova riječ ima i značenje: "prihvatiti opravdanje, naći opravdanje, kao i opomenuti", a može značiti i "popraviti".

El-Berijje ima značenje stvorenjâ. Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ ٱلْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

"A oni koji vjeruju i čine dobra djela – oni su, zbilja, najbolja stvorenja."[765]

Od Ebu Džuhajfe, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: "Upitao sam Aliju, radijallahu anhu: 'Znate li vi nešto što ne zna (obični) svijet?' On je odgovorio:

قَالَ لَا وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَبَرَأَ النَّسَمَةَ

'Tako mi Onoga koji je dao da se rascijepi sjemenka i koji je stvorio čovjeka! Kod nas nema ničeg drugog osim onoga što je u Kur'anu...'"[766]

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA EL-BĀRI' U KUR'ANU

Allahovo, tebareke ve te'ala, ime *El-Bari'* spomenuto je tri puta u Kur'anu:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ ۖ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ

[764] Tevbe, 1.
[765] El-Bejjine, 7.
[766] Buhari.

وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

"On je – Allah, Tvorac! Onaj koji iz ničega stvara, Onaj koji svemu daje oblik. On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri."[767]

فَتُوبُوٓا۟ إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَٱقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِندَ بَارِئِكُمْ

"...zato se Stvoritelju svome pokajte i između vas prijestupnike smrću kaznite. To je bolje za vas kod Stvoritelja vašeg..."[768]

ZNAČENJE IMENA *EL-BĀRI'* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "*El-Bari'* je Onaj koji je stvorio stvorenja i učinio ih postojanim Svojom snagom i moći."[769]

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Bari'* znači *El-Halik* (Stvoritelj)." Zatim je kazao: "Ovaj izraz ima posebno značenje, koje se odnosi na stvaranje živih bića, a vrlo rijetko se koristi za ostala stvorenja poput nebesa, Zemlje i brda. *Bere'a Allahu sema* (Allah je stvorio nebesa), kao što se kaže: *Bere'a Allahu insane* (Allah je stvorio čovjeka)."[770]

Ibn Kesir, rahimehullah, kaže: "Pod pojmom *el-halk* (stvaranje) misli se na odredbu i proračun; pod pojmom *el-ber'u* misli se na izvršenje i pojavljivanje u svijetu postojanja onoga što je određeno i ustvrđeno, a pod pojmom (imenom) *El-Mussavvir* misli se na Onoga koji stvara u željenom i odabranom obliku i formi, kao što kaže u ajeti-kerimu (plemenitom ajetu):

فِىٓ أَىِّ صُورَةٍ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

'I kakav je htio lik On ti ga je dao.'[771]

Zna se da svaki onaj koji nešto odluči i odredi nije u stanju da to i izvrši, osim Uzvišenog Allaha, subhanehu ve te'ala."[772]

El-Hulejmi, rahimehullah, rekao je da Allahovo ime *El-Bari'*, sadrži dva značenja:

---

[767] El-Hašr, 24.
[768] El-Bekare, 54.
[769] Ibn Džerir et-Taberi, *Tefsir*.
[770] Ibn Esir, *En-Nihaje*.
[771] El-Infitar, 8.
[772] Ibn Kesir, *Tefsir*.

Prvo značenje: Allah taj koji je učinio postojanim ono (vrste stvorenja) što je prije toga bilo u Njegovom znanju. Na ovo značenje upućuje Allahov govor:

مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي ٱلْأَرْضِ وَلَا فِيٓ أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَٰبٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَآ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ

"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas a da nije zapisana u Knjizi, prije nego je stvorimo."[773]

Nema sumnje da treba potvrditi i priznati da je Allah Stvoritelj (*El-Bari'*) stvorenja. Ipak nije u redu misliti da je to Uzvišeni Allah tek tako stvorio iz ničega, a da prije toga nije imao znanje o tome. Zato je ispravno potvrditi i pripisati Allahu da je On – Stvoritelj: Onaj koji je imao znanje o tome prije stvaranja stvorenja.

Drugo značenje: Onaj koji preokreće (*Kalib*). To znači da je Allah, tebareke ve te'ala, iz ničega stvorio vodu, zrak, Zemlju i vatru..., a zatim je iz toga stvorio različita fizička tijela, kao što je to rekao u ajetima:

وَجَعَلْنَا مِنَ ٱلْمَآءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ

"Mi od vode sve živo stvaramo?"[774]

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي خَٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧١﴾

"I kad je melekima Gospodar tvoj rekao: 'Stvorit ću čovjeka od ilovače.'"[775]

وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ إِذَآ أَنتُم بَشَرٌ تَنتَشِرُونَ

"Jedan od dokaza Njegovih je to što vas od zemlje stvara. I odjednom vas – o ljudi! – svuda ima razasutih."[776]

خَلَقَ ٱلْإِنسَٰنَ مِن صَلْصَٰلٍ كَٱلْفَخَّارِ ﴿١٤﴾ وَخَلَقَ ٱلْجَآنَّ مِن مَّارِجٍ مِّن نَّارٍ ﴿١٥﴾

"On je čovjeka od sasušene ilovače – kao što je grnčarija – stvorio; a džinna od plamene vatre."[777]

---

[773] El-Hadid, 22.
[774] El-Enbija', 30.
[775] Sâd, 71.
[776] Rum, 20.
[777] Er-Rahman, 14-15.

Možemo kazati da ime *El-Bari'* može značiti sljedeće:

1.Onaj koji je stvorio stvorenja i učinio da postoje,

2.Onaj koji je stvorenja različitim učinio, naprimjer, jedne je stvorio bijelim, jedne crnim, jedne crvenim, neka stvorenja su muškog, a neka ženskog roda i sl.,

3.Onaj koji je stvorio i oblikovao čovjeka od zemlje:

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ ﴿٥٥﴾

"Od zemlje vas stvaramo i u nju vas vraćamo i iz nje ćemo vas po drugi put izvesti."[778]

U arapskom jeziku riječ *el-beriju* ima značenje: zemlja.[779]

4.Ono što je spomenuo Zemahšeri, a to je: "Allah je stvorio stvorenja bez nedostatka, učinio ih skladnim."

مَّا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَٰنِ مِن تَفَاوُتٍ ۖ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾

"Ti u onome što Milostivi stvara ne vidiš nikakva nesklada, pa ponovo pogledaj vidiš li ikakav nedostatak"[780]**,**

tj. stvorio ih je kao skladne i jednake, bez razlike, bez nedostataka i propusta. Ali, ovdje se postavlja pitanje: Šta reći za stvorenja koja se rađaju sa nedostacima, koja su bez ruke, noge, sa oštećenjima na mozgu i sl.? Odgovor vjernika je da čvrsto vjeruje da je Allah *El-Hakim* i *El-'Alim* (Mudri i Sveznajući):

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﴿٢٣﴾

"On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani."[781]

Zatim, vjernik vjeruje i u hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (hadisi-kudsijj): "*O Moji robovi! Ja sam Sebi zabranio nepravdu (nasilje, zulum), a i vama sam ga učinio zabranjenim. Stoga nemojte jedni drugima nepravdu činiti.*"

Riječi: "Ja sam Sebi zabranio nepravdu", uče nas da o ovome može pričati i raspravljati samo onaj koji je zalutao.

---

[778] Taha, 55.
[779] Er-Razi, *Šerhul-esma*.
[780] El-Mulk, 3.
[781] El-Enbija', 23.

EL-MUSAVVIR (ONAJ KOJI DAJE NAJLJEPŠE OBLIKE), DŽELLE DŽELALUHU

المصوّر جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: *Tesavvere* ima značenje: oblikovati se, formirati se, prikazati se, zamisliti, snimiti se.

Savverehu znači: dati oblik, uobličiti, formirati, naslikati.

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-MUSAVVIR* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Musavvir* spomenuto je jednom u Kur'anu, u 24. ajetu sure Hašr:

هُوَ ٱللَّهُ ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ ۖ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

"On je – Allah, Tvorac. Onaj koji iz ničega stvara, Onaj koji svemu daje oblik. On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri."[782]

Ovo je ime došlo u obliku glagola na više mjesta:

هُوَ ٱلَّذِى يُصَوِّرُكُمْ فِى ٱلْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَآءُ ۚ

"On je Taj koji vas oblikuje u maternicama kako hoće."[783]

وَلَقَدْ خَلَقْنَٰكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَٰكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِءَادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿١١﴾

"Mi smo vas stvorili i onda vam oblik dali, a poslije melekima rekli: 'Ničice padnite Ademu!' Pa svi ničice padoše osim Iblisa; on nije bio od onih koji (Ademu) sedždu (iz poštovanja) učiniše!"[784]

وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ ۖ وَإِلَيْهِ ٱلْمَصِيرُ ﴿٣﴾

---

[782] El-Hašr, 24.
[783] Ali Imran, 6.
[784] El-A'raf, 11.

"On vam obličje daje i likove vaše čini lijepim – i Njemu će se sve vratiti."[785]

ZNAČENJE IMENA *EL-MUSAVVIR* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "*El-Musavvir* – Onaj koji oblikuje i stvara kako On želi." U komentaru ajeta iz sure Infitar:

ٱلَّذِى خَلَقَكَ فَسَوَّىٰكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِىٓ أَىِّ صُورَةٍ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

"Koji te je stvorio pa učinio da si skladan i da si uspravan – i kakav je htio lik ti dao?"[786],

rekao je: "Učinio te u onakvom obliku u kojem je On htio da budeš: u lijepom ili ružnom, ili u obliku nekog iz tvog srodstva, rodbine."[787]

Ibn Kesir, rahimehullah, kaže: "Pod pojmom *el-halk* (stvaranje) misli se na odredbu i proračun; pod pojmom *el-ber'u* misli se na izvršenje i pojavljivanje u svijetu postojanja onoga što je određeno i ustvrđeno, a pod pojmom (imenom) *El-Mussavvir* misli se na Onoga koji stvara u željenom i odabranom obliku i formi, kao što kaže u ajeti-kerimu (plemenitom ajetu):

فِىٓ أَىِّ صُورَةٍ مَّا شَآءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

'I kakav je htio lik, On ti ga je dao.'[788]

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Musavvir* je Onaj koji je stvorio i načinio stvorenja u različitim oblicima, kako bi se međusobno raspoznavali." Allah, dželle ve'ala, rekao je:

وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ

"On vam obličje daje i likove vaše čini lijepim."[789]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA: *EL-HÁLIK, EL-HALLAK, EL-BARI', EL-MUSAVVIR*

Istinskom vjerniku koji spozna da je Allah – *El-Bari'u*, Onaj koji stvara iz ničega i to u obliku kojem nije prethodio oblik (tj. bez kopiranja u

[785] Et-Tegabun, 3.
[786] El-Infitar, 7-8.
[787] Et-Taberi, *Tefsir*.
[788] El-Infitar, 8.
[789] Mu'min, 64.

stvaranju) – poveća se iman jer vjeruje u neopisivu snagu i moć koju posjeduje Uzvišeni Allah. Cijeli svijet, stvorenja čiji broj ne zna niko osim Allaha, tebareke ve te'ala... – sve to ukazuje na potpunu skladnost u kojoj nema propusta ni manjkavosti. Otuda je veoma bitno shvatiti da Uzvišeni Allah nije stvorio ljude iz zabave i igre, već tu postoji uzvišeni i veliki cilj – robovanje Uzvišenom Allahu, subhanehu ve te'ala.

✧ **Allah nas obavještava da je on Stvoritelj pored kojeg drugog Stvoritelja nema:**

قُلِ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖ وَهُوَ ٱلۡوَٰحِدُ ٱلۡقَهَّٰرُ ﴿١٦﴾

"Reci: 'Allah je Stvoritelj svega, i On je Jedini i Onaj koji pokorava.'"[790]

Sve što je mimo Allaha, subhanehu ve te'ala, je stvoreno: postalo je poslije nepostojanja:

هَلۡ أَتَىٰ عَلَى ٱلۡإِنسَٰنِ حِينٞ مِّنَ ٱلدَّهۡرِ لَمۡ يَكُن شَيۡـٔٗا مَّذۡكُورًا ﴿١﴾

"Zar je to davno bilo kad čovjek nije bio pomena vrijedan?"[791]

✧ **Allah, dželle ve 'ala, nije prestao stvarati kako želi i kada želi:**

كَذَٰلِكِ ٱللَّهُ يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُۚ إِذَا قَضَىٰٓ أَمۡرٗا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾

"Eto tako, Allah stvara što On hoće. Kada nešto odluči, On samo za to rekne: 'Budi!' – i ono bude."[792]

✧ **Allah je Svojim robovima zabranio da slikaju i klešu likove svega što ima dušu, jer se u tome iskazuje imitiranje Allahovog stvaranja. U mnogim hadisima izrečena je velika prijetnja slikarima.**

Aiša, radijallahu anha, kazala je: "Došao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ja sam ostavu bila zastrla vunenom zavjesom na kojoj su bili likovi. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to vidio, skinuo ju je i zacrvenio se. Potom je rekao: 'O Aiša! Najbolniju kaznu kod Allaha na Sudnjem danu imat će oni koji oponašaju Allaha u stvaranju.' Nakon toga isjekli smo je na komade i od nje napravili jedan ili dva jastuka."[793] U

790 Er-Ra'd, 16.
791 El-Insan 1.
792 Ali Imran, 47.
793 Muslim.

drugoj predaji se kaže: "Aiša, radijallahu anha, kupila je jedan jastuk na kojem su bile slike, pa kada je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, zastao je na vratima i nije htio ući. Primijetila sam (ili: primijetilo se, kaže Aiša) na njegovom licu negodovanje. Stoga sam rekla: 'O Allahov Poslaniče! Kajem se Allahu i pokoravam se Njegovom Poslaniku. Šta sam zgriješila?!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Šta će ti ovaj jastuk?*' Rekla sam: 'Kupila sam ga tebi, da sjediš na njemu i da se nasloniš na njega.' Rekao je: '*Slikari ovih likova bit će kažnjeni. Reći će im se: 'Oživite to što ste naslikali.*' Potom je rekao: '*Zaista meleki ne ulaze u kuću u kojoj ima slika.*'"[794] U drugoj predaji stoji da je Seid b. Hasan rekao: "Neki čovjek je došao Ibn Abbasu i rekao: 'Ja sam slikar, radim ove slike, pa mi daj fetvu o tom zanimanju.' Ibn Abbas mu je rekao: 'Približi mi se!' Taj čovjek mu je prišao toliko da je Ibn Abbas stavio ruku na njegovu glavu, i rekao: 'Obavijestit ću te o onome što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je rekao: 'Svaki slikar će u Vatru. Svakoj slici koju je naslikao, Allah će dati dušu, pa će ga kažnjavati u Džehennemu.' Zatim je Ibn Abbas rekao: 'Ako ti je nužno da se baviš time, onda slikaj drveće i ono što nema dušu.'"[795] Od Ebu Zuraa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ušao sam sa Ebu Hurejrom u Mervanovu kuću. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, vidio je u njoj neke slike, pa je rekao: 'Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: '*Allah Uzvišeni kaže: Ima li većeg nasilnika od onoga koji Me nastoji imitirati u stvaranju? Neka stvore mrava, ili zrno pšenice, ili ječma!*'"[796]

Komentirajući ovaj hadis, hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, rekao je: "Riječ *zerre*, koja se spominje u hadisu, ima značenje: mali mrav. Cilj tog spominjanja je u tome što je daleko teže stvoriti živo od neživog. Zatim je kazao: 'Stvorite zrno ječma ili pšenice! Ako ne možete malog sitnog mrava, koji ima pokrete, stvorite nešto što nema pokreta!'"

Imam Nevevi, rahimehullah, podijelio je slikare na tri vrste:

1. Onaj koji naslika, ukleše ili izrezbari sliku, poput kipova, kako bi se obožavala mimo Allaha – takav je kafir (nevjernik) koji će imati najžešću kaznu.

---

[794] Muslim.

[795] Muslim.

[796] Buhari, Muslim.

2. Onaj koji naslika, ukleše ili izrezbari sliku s nijjetom imitiranja Allahovog stvaranja i vjerujući u to – takav je kafir koji će imati najžešću kaznu.

Jer, svaki nevjernik će imati kaznu u omjeru svog nevjerstva (kufra).

3. Onaj koji napravi sliku ne želeći da se ta slika obožava niti da se imitira Allahovo stvaranje – takav je veliki grješnik i time ne postaje nevjernik, već radi veliki grijeh, poput ostalih velikih grijeha.

✧ **Veliki broj stvorenja ukazuje na veličinu i snagu našeg Gospodara koji je to sve stvorio:**

لَخَلْقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Stvaranje nebesa i Zemlje sigurno je veće nego stvaranje roda ljudskog, ali većina ljudi ne zna."[797]

✧ **Jedan od plodova imana u ova uzvišena imena jeste da čvrsto vjerujemo da Allah, tebareke ve te'ala, nije uzalud stvorio ova stvorenja, tj. nije ih stvorio kako bi samo jeli, pili i uživali. Cilj je mnogo veći i uzvišeniji. Allah, azze ve dželle, rekao je:**

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾ فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

"Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti? Zato neka je uzvišen Allah, Vladar istiniti – nema drugog boga osim Njega – Gospodar Arša veličanstvenog!"[798]**,**

tj. zar mislite da ste uzalud stvoreni, bez cilja, bez Naše mudrosti u vašem stvaranju. Neka je Allah uzvišen i slavljen od toga što mislite! Zatim je spomenuo Arš, jer je on krov iznad svih stvorenja.

Allah, dželle ve 'ala, najbolje je pojasnio veliki cilj stvaranja u ajetu:

وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ مَآ أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾

"Džinne i ljude stvorio sam samo zato da Me obožavaju. Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane."[799]

---

[797] Mu'min, 57.
[798] El-Mu'minun, 115-116.

✧ **Kur'an i sunnet, na jedan poseban način, govore o stvaranju čovjeka. Naime, čovjek se, i kroz Kur'an i kroz sunnet, opisuje kao najplemenitije stvorenje.**

Allah, tebareke ve te'ala, obdario je čovjeka posebnim odlikama, što nije slučaj sa ostalim stvorenjima. On mu je podario razum, znanje, htijenje i mnoge druge plemenite osobine i svojstva, na što ukazuju mnogi ajeti u Kur'anu:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيٓ ءَادَمَ وَحَمَلْنَٰهُمْ فِي ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ وَرَزَقْنَٰهُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَفَضَّلْنَٰهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

"Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali: dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili."[800]

ٱللَّهُ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ قَرَارًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ ۚ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٦٤﴾

"Allah vam je učinio Zemlju prebivalištem, a nebo zdanjem. I On vam obličje daje i likove vaše čini lijepim, i jelima vas opskrbljuje ukusnim. To je Allah, Gospodar vaš – zato, neka je uzvišen Allah, Gospodar svjetova!"[801]

لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ فِيٓ أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾

"Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem."[802]

Svaki razuman i pametan čovjek razmišlja o Allahovim stvorenjima, jer su u njima veliki Allahovi znakovi:

وَفِي ٱلْأَرْضِ ءَايَٰتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَفِيٓ أَنفُسِكُمْ ۚ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾

"Na Zemlji su dokazi za one koji čvrsto vjeruju, a i u vama samima – zar ne vidite?"[803],

---

799 Ez-Zarijat, 56-57.
800 El-Isra', 70.
801 El-Mu'min, 64.
802 Et-Tin, 4.
803 Ez-Zarijat, 20-21.

tj. Allahovo stvaranje raznih vrsta biljaka i životinja, dolina i planina, pustinja, rijeka i mora, šarolikosti i mnogobrojnosti ljudi, njihovi jezici i boje koža – ukazuju na veličinu i snagu Stvoritelja. Allah je formirao i uskladio želje i mogućnosti Svojih stvorenja. Shodno tome, nema nikakvog nesklada u razumijevanju, pokretima, sreći i nesreći... svaki dio, pa i najmanji djelić – smješten je na odgovarajuće mjesto. Zbog toga Uzvišeni kaže: "*A i u vama samima – zar ne vidite?*" Katade smatra: "Ko god razmisli o svom vlastitom stvaranju – o tome na koji je način stvoren – uvjerit će se da mu je svaki dio tijela stvoren za ibadet."[804]

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, veli: "Pričao nam je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem – a on je onaj koji istinu govori i kome se vjeruje: '*Stvaranje čovjeka biva u utrobi majke njegove četrdeset dana. Zatim on isto toliko vremena bude ugrušak ('aleka), a zatim isto toliko vremena bude komad mesa (mudga). Nakon toga Allah, tebareke ve te'ala, pošalje meleka, pa mu udahne dušu. Tom se meleku naredi da zapiše četiri odredbe (vezane za tog čovjeka): nafaku i konac života (tj. koliko će živjeti), njegov posao i da li je (u pogledu drugog svijeta) sretan ili nesretan. Zato, tako mi Allaha, osim kojeg nema drugog istinskog boga – jedan čovjek radi djela koja vode ka Džennetu, sve dok između njega i Dženneta ne bude koliko lakat prostora, a zatim ga pretekne ono što mu je zapisano – i počne raditi djela koja vode u Vatru, pa uđe u nju. Drugi čovjek, opet, radi djela koja vode u Vatru, sve dok između njega i Vatre ne bude koliko lakat prostora, a zatim ga pretekne ono što mu je zapisano i počne raditi djela koja vode u Džennet, pa uđe u Džennet.*'"[805]

Navest ćemo nekoliko koristi iz ovog hadisa:

- Ovo je veliki hadis u kojem se govori o svim fazama čovjekovog života: od početka stvaranja i dolaska na ovaj svijet do završetka u vječnosti: ili u Džennetu ili u Vatri, s obzirom na djela koja je radio na dunjaluku.
- Ovaj hadis ukazuje na to da zametak prolazi kroz tri različite faze, u vremenskom periodu od 120 dana (četiri mjeseca). U toku svakih četrdeset dana jedan ciklus se promijeni. U prvih četrdeset dana on je *nutfeh* (tj. menij ili sperma, kap tekućine), u drugih četrdeset dana on je *'aleka* – zgrušana krv koja se kači za ono što dodirne. Naziva se *'aleka* (zakvačak) zato što se kači za maternicu majke, kao što kaže Allah, subhanehu ve te'ala:

[804] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[805] Buhari i Muslim.

خَلَقَ ٱلْإِنسَٰنَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾

"Stvara čovjeka od (ugruška) zakvačka."[806]

U trećih četrdeset dana, on biva *mudga*. Mudga je komad mesa veličine zalogaja, koji se može sažvakati, dolazi od riječi *medaga* (sažvakati). Nakon toga se udahne duša djetetu (nakon tih 120 dana) i melek mu zapiše četiri stvari: *nafaku*, tj. šta će sabrati od imetka na dunjaluku; *edžel*, tj. koliko će trajati njegov život; *djelo*, tj. da li će biti dobro ili loše; i da li je sretan ili nesretan na Sudnjem danu – u ahiretskoj kući. Allah, dželle dželaluhu, spominje ove cikluse u Kur'anu:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِن كُنتُمْ فِى رَيْبٍ مِّنَ ٱلْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَٰكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقِرُّ فِى ٱلْأَرْحَامِ مَا نَشَآءُ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا۟ أَشُدَّكُمْ ۖ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰٓ أَرْذَلِ ٱلْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنۢ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْـًٔا ۚ وَتَرَى ٱلْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَآ أَنزَلْنَا عَلَيْهَا ٱلْمَآءَ ٱهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنۢبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍۭ بَهِيجٍ ﴿٥﴾

"O ljudi! Kako možete sumnjati u oživljavanje – pa, Mi vas stvaramo od zemlje, zatim od kapi sjemena, potom od ugruška, zatim od grude mesa vidljivih i nevidljivih udova, pa vam pokažemo moć Našu! A u maternice smještamo šta hoćemo, do roka određenog. Zatim činimo da se kao dojenčad rađate i da poslije do muževnog doba uzrastete – jedni od vas umiru, a drugi duboku starost doživljavaju, pa začas zaboravljaju ono što saznaju. I vidiš zemlju kako je zamrla. Ali kad na nju kišu spustimo, ona ustrepti i uzbuja, i iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno."[807]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن سُلَٰلَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَٰهُ نُطْفَةً فِى قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا ٱلنُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا ٱلْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا ٱلْمُضْغَةَ عِظَٰمًا فَكَسَوْنَا ٱلْعِظَٰمَ

[806] El-'Alek, 2.
[807] El-Hadždž, 5.

لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَٰهُ خَلْقًا ءَاخَرَ ۚ فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ أَحْسَنُ ٱلْخَٰلِقِينَ ﴿١٤﴾

"Mi smo, zaista, čovjeka od biti zemlje stvorili, a zatim ga kao kap sjemena na sigurno mjesto stavili. Onda smo kap sjemena ugruškom učinili, a zatim od ugruška grudu mesa stvorili. Zatim smo od grude mesa kosti napravili, a onda kosti mesom zaodjenuli. A poslije ga, kao drugo stvorenje, oživljavamo – pa neka je uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj!"[808]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Uzvišeni obavještava o početku stvaranja čovjeka od ekstrakta zemlje – a to je Adem, alejhis-selam, kojega je Allah stvorio od ilovače, od blata suhog i crnog." Ebu Musa, radijallahu anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah je stvorio Adema od šake zemlje koju je pokupio sa cijele Zemlje. Zato su se sinovi Ademovi pojavili shodno zemlji: neki među njima su crveni, neki crni, a neki između toga – a i loši, i dobri, i oni između toga."[809]

[808] El-Mu'minun, 12-14.

[809] Hadis bilježi Ahmed, a Et-Tirmizi prenosi u sličnoj formi i kaže da je hadis hasen-sahih.

EL-VEHHĀB (ONAJ KOJI MNOGO POKLANJA), DŽELLE DŽELALUHU

الوهّاب جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: *Vehebe leke šej'en, ili: Vehebtu lehu hibete* znači: "Dao sam mu, poklonio sam mu". Za onoga koji puno daruje i poklanja poklone, kaže se: *Redžulun vehhabun ili vehubun i vehhabetun.*

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-VEHHĀB* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime **El-Vehhab** spominje se tri puta u Kur'anu:

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً ۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْوَهَّابُ

"Gospodaru naš! Ne dopusti srcima našim da skrenu, kada si nam već na Pravi put ukazao. I daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje!"[810]

Ovo plemenito i uzvišeno ime spominje se dva puta u suri Sâd:

أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ ٱلْعَزِيزِ ٱلْوَهَّابِ ﴿٩﴾

"Zar su kod njih riznice milosti Gospodara tvog, Moćnog, Darivatelja (koji mnogo daruje)?"[811]

قَالَ رَبِّ ٱغْفِرْ لِى وَهَبْ لِى مُلْكًا لَّا يَنۢبَغِى لِأَحَدٍ مِّنۢ بَعْدِىٓ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

"On reče: 'Gospodaru moj! Oprosti mi, daruj mi vlast kakvu niko neće imati poslije mene! Ti, uistinu, bogato daruješ!'"[812]

ZNAČENJE IMENA *EL-VEHHĀB* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

U komentaru riječi Allaha, subhanehu ve te'ala: **"Ti, uistinu, bogato daruješ!"[813]**, Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "To znači: 'Ti si Onaj koji daje Svojim robovima uspjeh. Ti činiš postojanim u Svojoj vjeri one koji potvrđuju i vjeruju u Tvoju Knjigu i Tvoje poslanike.'" Rekao je: "On je taj koji onome kome želi od Svojih stvorenja daruje: vlast, moć,

---

[810] Ali Imran, 8.
[811] Sâd, 9.
[812] Ibid., 35.
[813] Ibid.

poslanstvo." I rekao je: "Ti si (*El-Vehhab*) Onaj koji daruje kome želi, u Tvojim su rukama sve riznice, od toga otvaraš i daješ onome kome Ti želiš."[814]

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Vehhab* je Onaj koji daje (daruje) bez traženja naknade."[815]

Hulejmi, rahimehullah, rekao je: "*El-Vehhab* je Onaj koji neizmjerno daruje, i to ne iz razloga što je to neko zaslužio."[816]

Komentirajući ajet:

أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ ٱلْعَزِيزِ ٱلْوَهَّابِ ﴿٩﴾

"Zar su kod njih riznice milosti Gospodara tvoga, Moćnog, Darivatelja (koji mnogo daruje)?"[817],

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Allah je silan, Onaj čija se veličina ne može obuhvatiti." "Koji mnogo daruje", tj. Koji daje šta hoće i kome hoće, kao što Uzvišeni kaže:

قُل لَّوْ أَنتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبِّىٓ إِذًا لَّأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ ٱلْإِنفَاقِ ۚ وَكَانَ ٱلْإِنسَٰنُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾

"Reci: 'Da vi posjedujete riznice milosti Gospodara moga, i tada biste škrtarili iz straha da ne potrošite. Čovjek je uistinu tvrdica (škrtac)."[818]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-VEHHĀB*

✧ **Allah, subhanehu ve te'ala, je istinski i pravi Darivalac (*El-Vehhab*). U Njegovim su rukama sve riznice, Njemu pripada apsolutna vlast na nebesima i Zemlji i onome što je između njih. Uzvišeni je kazao:**

وَءَاتَىٰكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ ۚ وَإِن تَعُدُّوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ لَا تُحْصُوهَآ ۗ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

[814] Et-Taberi, *Tefsir*.
[815] *Še'nu du'a.*
[816] *El-Minhadž.*
[817] Sâd, 9.
[818] El-Isra', 100.

"I daje vam svega onoga što od Njega molbom tražite. I ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. – Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan."[819]

Međutim, ljudi to zaboravljaju: oni su slijepi na Allahove blagodati, ne zahvaljuju Allahu na njima. Allah ih upućuje i ukazuje na to da je On taj koji im daje i poklanja te blagodati:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ هَلْ مِنْ خَـٰلِقٍ غَيْرُ ٱللَّهِ يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ
وَٱلْأَرْضِ ۚ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

"O ljudi! Sjetite se blagodati Allahove prema vama! Ima li ikakav stvoritelj pored Allaha (da) vas opskrbljuje iz neba i sa Zemlje? Nema boga osim Njega, pa kuda se odmećete?"[820]

لِّلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ إِنَـٰثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ
ٱلذُّكُورَ أَوْ ﴿٤٩﴾ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَـٰثًا ۖ وَيَجْعَلُ مَن يَشَآءُ عَقِيمًا ۚ إِنَّهُۥ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

"Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji. On stvara šta hoće! On poklanja žensku djecu kome hoće, a kome hoće – mušku; ili im daje i mušku i žensku; a koga hoće, učini bez poroda. – On, uistinu, sve zna i sve može."[821]

Ibn Kesir, rahimehullah, u komentaru ovih ajeta, rekao je: "Svevišnji nas obavještava da je On taj koji raspolaže nebesima i Zemljom. On u njihovom stvaranju posjeduje apsolutnu suverenost. Biva ono što On želi, a ono što ne želi, to ne biva. Šta hoće - uskrati, a šta hoće – dadne. Kada odluči nekome nešto dati, u tome Ga niko ne može spriječiti. Kada nekom nešto uskrati, to mu niko ne može podariti, mimo Njega. Ljude je podijelio u četiri kategorije: '*On daruje žensku djecu kome hoće*', tj. koga hoće opskrbi samo ženskim porodom – kao Luta, alejhis-selam. '*...a kome hoće*' – *(On poklanja) mušku djecu*', tj. koga hoće On opskrbi sinovima – kao što je slučaj sa Ibrahimom, alejhis-selam. '*...ili im daje i mušku i žensku (djecu)*', tj. kome hoće On daje obje vrste poroda, kao Muhammedu, sallallahu alejhi

[819] Ibrahim, 34.
[820] Fatir, 3.
[821] Eš-Šura, 49-50.

ve sellem. '*A koga hoće, On učini bez poroda*', tj. On učini da nemaju poroda, kao Jahjaa i Isaa, alejhimas-selam. To kaže (mufessir) El-Begavi. '*On, uistinu, sve zna i sve može*', tj. On raspolaže znanjem o tome što zavređuje svaka ova kategorija, kao što ima moć da ljude prema tome razvrstava. Neka je zato slavljen Sveznajući, Svemogući."[822] Allah daruje kome šta želi, jer je On istinski Vladar, Onaj koji posjeduje apsolutnu vlast. Što se tiče robova, oni su u vlasništvu Gospodara svjetova. U suštini, rob ne posjeduje ništa što bi mogao pokloniti ili dati. Allah, dželle ve 'ala, je (u skladu s tim) rekao:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوكًا لَّا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَمَن رَّزَقْنَٰهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا ۖ هَلْ يَسْتَوُۥنَ ۚ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

"Allah navodi kao primjer roba u tuđem vlasništvu koji ništa nema i onoga koga smo Mi bogato obdarili i koji udjeljuje iz toga, i tajno i javno. Zar su oni jednaki? Neka je hvaljen Allah! Ali većina njih ne zna."[823]

✧ Razlika između dara koji poklanja stvorenje i Allahovog poklona.

Hattabi, rahimehullah, rekao je: "Svaki onaj koji nešto pokloni drugome, od dunjalučkih stvari, naziva se *vehhab* (darivalac). Imenom *El-Vehhab* ne zaslužuje da se nazove niko osim Onoga koji mnogo i raznovrsno daje. On daruje u svakoj prilici i Njegovo darivanje se ne prekida. Stvorenja su u stanju da daruju u određenim trenucima, i to određene stvari, ali nisu u stanju da bolesnom podare zdravlje, niti su u stanju da onome ko nema djece podare dijete, niti zalutalom uputu. Uzvišeni Allah je istinski *El-Vehhab*, Darivalac svega, Onaj koji neprestano daruje."[824]

✧ Poslanstvo i Božanska Knjiga su dar koji On, subhanehu ve te'ala, daruje kome On hoće od Svojih stvorenja.

قُلِ ٱللَّهُمَّ مَٰلِكَ ٱلْمُلْكِ تُؤْتِى ٱلْمُلْكَ مَن تَشَآءُ وَتَنزِعُ ٱلْمُلْكَ مِمَّن تَشَآءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَآءُ ۖ بِيَدِكَ ٱلْخَيْرُ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾

---

822 Ibn Kesir, *Tefsir*.
823 En-Nahl, 75.
824 *Še'nu du'a*.

"Reci: 'O Allahu, Posjedniče vlasti! Ti daješ vlast kome hoćeš, a oduzimaš vlast od koga hoćeš. Počašćuješ koga hoćeš, a unizuješ koga hoćeš. U ruci Tvojoj je dobro. Uistinu, Ti nad svakom stvari imaš moć.'"[825]

Ibn Kesir, rahimehullah, u komentaru ovog ajeta, kaže: "To jest, Ti si Onaj koji daje i Onaj koji sprečava! Što Ti hoćeš – to biva, a što nećeš – to i ne biva! U ovom ajetu je upozorenje i uputa da se Njemu zahvaljujemo na blagodatima koje je ukazao ovoj zajednici (ummetu) prebacivši vjerovjesništvo sa Izraelćana ka arapskom, kurejšijskom, mekanskom Vjerovjesniku – pečatu svih vjerovjesnika i Njegovom (izabranom) Poslaniku – kojega je poslao ljudima i džinnima, i koji je odlikovan svojstvima koja nisu data nijednom vjerovjesniku ni poslaniku prije njega: da svoj ummet proširi po svijetu, da svoju vjeru i njene propise uzdigne nad drugim vjerama i propisima – Allah neka ga obaspe blagodatima i mirom. Tako Uzvišeni Allah poslanstvo daje kome On hoće."[826] Nema sumnje da je ovo najveći dar i poklon Gospodara svjetova ovom ummetu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je uzrok izvođenja stvorenja iz tminâ zablude na svjetlo istine, on je uzrok izvođenja stvorenja iz svake vrste razvrata i nemorala na put čestitosti i čednosti, on je izveo ljude iz robovanja ljudima u robovanje Gospodaru ljudi. Zato:

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ

"Gospodar tvoj stvara šta hoće, i On odabire."[827]

Uzvišeni kazuje da je On Jedini koji stvara i odabire. Nema nikoga ko može da Mu to osporava ili da drugačije presudi. Ono što On hoće – to i biva, bilo da se radi o stvarima iz domena dobra ili zla. O svemu odlučuje On, subhanehu ve te'ala, pa tako i o poslanstvu. On je taj koji vrši odabir ko će biti poslanik. (Raniji) narodi su ovu stvar i ovaj dar negirali svojim poslanicima, kako to Uzvišeni Allah navodi u vezi sa narodom Saliha, alejhis-selam, u Kur'anu:

أَءُلْقِيَ ٱلذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنۢ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ﴿٢٥﴾ سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَّنِ ٱلْكَذَّابُ

[825] Ali Imran, 26.
[826] Ibn Kesir, *Tefsir.*
[827] El-Kasas, 68.

ٱلْأَشِرُ ﴿٢٦﴾

"Zar baš njemu, između nas, da bude poslana Objava?! Ne, on je lažljivac oholi!' Vrlo brzo će oni saznati ko je lažljivac oholi!"[828]

Allah, tebareke ve te'ala, rekao je za mušrike Mekke:

أَءُنزِلَ عَلَيْهِ ٱلذِّكْرُ مِنۢ بَيْنِنَا ۚ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِّن ذِكْرِى ۖ بَل لَّمَّا يَذُوقُوا۟ عَذَابِ ﴿٨﴾ أَمْ
عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ ٱلْعَزِيزِ ٱلْوَهَّابِ ﴿٩﴾

'Zašto baš njemu, između nas, da bude poslana Opomena?! Ali, oni u Opomenu Moju sumnjaju zato što kaznu Moju nisu iskusili. Zar su u njih riznice milosti Gospodara tvoga, Silnoga i Darežljivog (koji mnogo daruje)?'[829]

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "Uzvišeni Allah je kazao: 'Zar su kod njih (mušrika, mnogobožaca), onih koji poriču Allahovu objavu Muhammedu, riznice Gospodara Tvoga? Riznice Moćnog, Darivatelja koji daruje kome hoće od Svojih stvorenja: vlast, moć i poslanstvo!? Žele da ti uskrate i negiraju, Muhammede, poslanstvo kojim te Allah počastio i odlikovao."[830]

✧ Vlast i moć su dar koji Allah daruje onome kome On hoće.

Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَٱللَّهُ يُؤْتِى مُلْكَهُۥ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾

"...A Allah daje vlast Svoju kome hoće, i Allah je Sveobuhvatni, Znalac."[831]

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ ٱلْمُلْكِ فَإِذًا لَّا يُؤْتُونَ ٱلنَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾ أَمْ يَحْسُدُونَ ٱلنَّاسَ عَلَىٰ
مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ ۖ فَقَدْ ءَاتَيْنَآ ءَالَ إِبْرَٰهِيمَ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنَٰهُم مُّلْكًا
عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

---

[828] El-Kamer, 25-26.
[829] Sâd, 8-9.
[830] Et-Taberi, *Tefsir*.
[831] El-Bekare, 247.

"Kada bi oni bilo kakav udio u vlasti imali, ljudima ne bi ništa dali. Zar zavide ljudima na onome što im je dao Allah iz dobrote Svoje? Pa, doista, smo dali porodu (potomstvu) Ibrahimovom – Knjigu i mudrost, i dali smo im vlast veličanstvenu."[832]

Postavljanjem pitanja, Allah, subhanehu ve te'ala, negira da njima pripada bilo kakav udio u vlasti, jer vlast pripada samo Allahu Jednom koji daje kome šta želi. Sulejman, alejhis-selam, tražio je od Allaha, dželle ve 'ala, da mu podari veliku vlast, vlast koju poslije njega nikom neće podariti, pa mu se *El-Vehhab* odazvao:

قَالَ رَبِّ ٱغْفِرْ لِى وَهَبْ لِى مُلْكًا لَّا يَنۢبَغِى لِأَحَدٍ مِّنۢ بَعْدِىٓ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

"Reče: 'Gospodaru moj! Oprosti mi, daruj mi vlast kakvu niko neće imati poslije mene! Ti, uistinu, bogato daruješ!'"[833]

فَسَخَّرْنَا لَهُ ٱلرِّيحَ تَجْرِى بِأَمْرِهِۦ رُخَآءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَٱلشَّيَـٰطِينَ كُلَّ بَنَّآءٍ
وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾ وَءَاخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِى ٱلْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَـٰذَا عَطَآؤُنَا فَٱمْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ
بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

"Pa smo potčinili njemu vjetar – puhao je povjetarac po naredbi njegovoj blago kud je htio; i šejtane, svakog graditelja i ronioca; i druge, povezane u okove. Ovo je poklon Naš, pa daruj ili zadrži, bez računa."[834]

Allah mu je potčinio vjetar da se, po njegovoj naredbi, kreće gdje on poželi, potčinio mu je šejtane da rade ono što on naredi: neki su gradili velike građevine sa predsobljima i čvrstim posudama, neki su sakupljali i vadili bisere i dragulje iz mora, a neki su bili vezani lancima i to su oni koji su odbili poslušnost ili su pogriješili.

✧ **Allahov neizmjerni dar stvorenjima ogleda se i u tome što su vrata Njegove milosti otvorena svakome.**

Njegovu darežljivost niko nije u stanju spriječiti, ma koliko se činio velikim, snažnim i na visokom položaju kod ljudi. Kada Allah, subhanehu

---

[832] En-Nisa', 53-54.
[833] Sâd, 35.
[834] Ibid., 36-39.

ve te'ala, nešto daruje, niko nije u stanju da Ga spriječi u tome, a kada nekome nešto uskrati, ne postoji stvorenje koje Ga može prisiliti na suprotno:

مَّا يَفْتَحِ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا ۖ وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢﴾

"Ono što Allah otvori ljudima od milosti – pa, nema toga ko će je zadržati, a šta zadrži – pa, nema joj pošiljaoca poslije Njega. A On je Moćni, Mudri."[835]

Oni koji su spoznali veliko ime *El-Vehhab*, saznali su njegovu vrijednost i požurili da svojim jezicima i srcima dozivaju Uzvišenog Allaha ovim velikim imenom:

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً ۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْوَهَّابُ ﴿٨﴾

"Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kada si nam već na Pravi put ukazao! I daruj nam Svoju milost! – Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje!"[836]

Značenje i spoznaja Allahovog imena *El-Vehhab* ukazuje na Njegovo darovanje i ispunjavanje želja stvorenjima, što niko drugi nije u mogućnosti učiniti. Stoga, kada nešto tražimo, trebamo to tražiti samo od Allaha, od Onoga ko se opisao ovim velikim imenom – On je istinski Darivalac svih vrsta blagodati (i vidljivih i nevidljivih) kojima nas obasipa danonoćno. Allah, džele ve'ala, kaže:

أَلَمْ تَرَوْا۟ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُۥ ظَٰهِرَةً وَبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِى ٱللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَٰبٍ مُّنِيرٍ

"Kako ne vidite da vam je Allah omogućio da se koristite svim onim što postoji na nebesima i na Zemlji i da vas darežljivo obasipa milošću Svojom, i vidljivom i nevidljivom? A ima ljudi koji raspravljaju o Allahu bez ikakva znanja, bez ikakve upute i bez knjige svjetilje."[837]

[835] Fatir, 2.
[836] Ali Imran, 8.
[837] Lukman, 20.

✧ **Allahov dar stvorenjima je i potomstvo.**

Allah je Taj koji daruje kome hoće žensku, a kome hoće mušku djecu, nekome daruje i mušku i žensku, a nekoga ostavlja bez djece. Allah, tebareke ve te'ala, u Kur'anu je spomenuo nekoliko poslanika kojima je podario potomstvo u starosti. Ibrahim je rekao:

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى وَهَبَ لِى عَلَى ٱلْكِبَرِ إِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ ۚ إِنَّ رَبِّى لَسَمِيعُ ٱلدُّعَآءِ ﴿٣٩﴾

"Hvala Allahu koji mi je u starosti podario Ismaila i Ishaka; Gospodar moj, uistinu, uslišava molbe."[838]

Isto tako, Allah je podario potomstvo Zekerijjahu, alejhis-selam, koji je bio star, a žena mu je bila nerotkinja. Ali to nije spriječilo Zekerijjaha da uči dovu i da traži od Onoga koji neizmjerno daruje da mu podari potomstvo i porod:

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُۥ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِى مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۖ إِنَّكَ سَمِيعُ ٱلدُّعَآءِ ﴿٣٨﴾

"Tu Zekerija zamoli Gospodara svoga: 'Gospodaru moj' – reče – 'podari mi od Sebe čestita potomka, jer se Ti, uistinu, molbi odazivaš!'"[839]

Zatim mu se Uzvišeni Allah odazvao:

فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ وَوَهَبْنَا لَهُۥ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُۥ زَوْجَهُۥٓ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۖ وَكَانُوا۟ لَنَا خَٰشِعِينَ ﴿٩٠﴾

"Pa mu se odazvasmo i, izliječivši mu ženu, Jahjaa mu poklonismo. Oni su se trudili da što više dobra učine i molili su Nam se u nadi i strahu, i bili su prema Nama ponizni"[840]**,**

što znači da mu je Allah izliječio ženu i podario joj da može zanijeti Jahjaa, alejhis-selam.

✧ **Odgovor na pitanje koje mnogi postavljaju: Kako to da Allah obasipa nevjernike Svojim blagodatima?**

---

[838] Ibrahim, 39.
[839] Ali Imran, 38.
[840] El-Enbija, 90.

Danas smo svi svjedoci da nevjernici posjeduju mnoge blagodati, vlast i uživanja u dunjalučkim blagodatima, iako su nevjernici koji ne zahvaljuju Allahu na tim blagodatima, niti smatraju da su od Allaha Uzvišenog. Zašto takve ne zadesi propast i uništenje, tj. ono što je Allah takvima obećao? Ovo je jedno od pitanja koje mnogi postavljaju. Stoga, kako ovo ispravno razumjeti i shvatiti? Odgovor na ovo pitanje može se sažeti u nekoliko tačaka:

Prvo: Allah, dželle ve 'ala, odredio je da Njegove blagodati opskrbe (*er-rizk*) obuhvate koga On želi, pa i onoga ko krene putem traženja i stjecanja dunjaluka. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

مَن كَانَ يُرِيدُ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَٰلَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ إِلَّا ٱلنَّارُ ۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا۟ فِيهَا وَبَٰطِلٌ مَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

"Ko želi život na ovom svijetu i ukras njegov, isplatit ćemo mu djela njegova u njemu i on u njemu neće biti oštećen. To su oni koji će na ahiretu imati samo Vatru, a propast će (i ono) šta su činili na njemu – i uzaludno je to što su radili."[841]

Dakle, kada shvatimo činjenicu da je dunjaluk igra i zabava, da kod Uzvišenog Allaha ne vrijedi ni koliko krilo mušice, da je bezvrijedan poput mrtve životinje, shvatit ćemo zašto Allah pušta nevjernike da uživaju u dunjalučkim ljepotama. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored jednog uginulog jareta, pa je upitao ashabe: "*Ko želi da kupi ovaj leš za jedan dirhem?*" Odgovorili su: "Ne želimo ništa od njega! Šta da radimo s njim?" Poslanik je upitao: "*Ko bi želio da bude njegov?*" Ashabi su kazali: "Tako nam Allaha! Kada bi bilo živo, imalo bi manjkavosti, jer loše izgleda. A kako tek onda da vrijedi kao mrtvo?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tako *mi Allaha! Ovaj dunjaluk ne vrijedi kod Allaha ni koliko ovo jare kod vas.*"[842] Kada znamo da je ahiret vječna kuća, kuća uživanja i nagrade, onda isto tako shvatamo da nevjernicima u suštini ništa nije dato, kada se to uporedi sa ahiretom. Sav ovaj dunjaluk koji im je dat je prolazan i bezvrijedan. Zato Allah, dželle ve 'ala, kaže:

841 Hud, 15-16.
842 Muslim

لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فِى ٱلْبِلَٰدِ ﴿١٩٦﴾ مَتَٰعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۚ وَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾

"Neka te nikako ne zavarava to što oni koji ne vjeruju putuju po raznim zemljama. Uživanje je to malo (i prolazno). Zatim će sklonište njihovo biti Džehennem, a loše je on odmorište!"[843]

Sve ove dunjalučke naslade u kojima uživaju nevjernici bezvrijedne su i prolazne. Međutim, onaj koji nije shvatio suštinu dunjaluka, tj. prolaznost i varljivost, takav ga smatra velikim i isto tako vidi da nevjernici uživaju u velikim blagodatima.

Drugo: Postoje dvije vrste davanja vlasti i nadmoći na dunjaluku:
a) davanje vlasti onima kojima je Allah zadovoljan i
b) davanje vlasti djelimično (na određeno vrijeme).

Što se tiče ove prve vrste, to je (predodređeno) za vjernike, i to u onolikoj mjeri koliko se oni pridržavaju vjere kojom je zadovoljan njihov Gospodar. Onog trenutka kada popuste na tom putu, nestaje ove vlasti i upravljanja na dunjaluku. To stanje može potrajati sve dok se oni ne povrate istini. Ovu vlast Allah spominje u Kur'anu:

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ كَمَا ٱسْتَخْلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ ٱلَّذِى ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔا ۚ وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٥٥﴾

"Allah je obećao onima od vas koji vjeruju i rade dobra djela (da) će sigurno dati da oni naslijede nasljeđe (i vlast) na Zemlji, kao što je dao da to naslijede oni prije njih; i sigurno će im učvrstiti vjeru njihovu kojom je za njih zadovoljan; i sigurno će im dati u zamjenu poslije njihovog straha – sigurnost. Obožavat će Mene, neće pridruživati Meni ništa. A ko ne bude vjerovao poslije toga – pa, takvi su grješnici. "[844]

843 Ali Imran, 196-197.
844 En-Nur, 55.

A što se tiče druge vrste vlasti, to je ograničena vlast koja se daje onima koji žude za dunjalukom, a i nevjernicima, onima čiji je konačni svršetak uništenje, propast i strašna kazna na ahiretu. Ovu vrstu vlasti Allah, dželle ve 'ala, spomenuo je u ajetu:

فَلَمَّا نَسُوا۟ مَا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَٰبَ كُلِّ شَىْءٍ حَتَّىٰٓ إِذَا فَرِحُوا۟ بِمَآ
أُوتُوٓا۟ أَخَذْنَٰهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُّبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

"Pa pošto bi zaboravili (tj. namjerno ostavili) ono čime su bili opominjani, otvorili bismo im kapije svake naslade. A zatim, kad bi se obradovali zbog onoga šta im je dato, ščepali bismo ih nenadano. I tada gle! – oni bi postali očajnici."[845]

وَلَا يَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَنَّمَا نُمْلِى لَهُمْ خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ ۚ إِنَّمَا نُمْلِى لَهُمْ لِيَزْدَادُوٓا۟ إِثْمًا ۚ
وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧٨﴾

"Neka nikako ne misle nevjernici da je dobro za njih to što im dajemo dug život. Mi im ga dajemo samo zato da što više ogreznu u grijehu; njih čeka sramna patnja."[846]

Dakle, Allah nevjernicima daje varljivu vlast, koja nekada može i potrajati, ali to nikako nije dobro za njih, već se time samo povećava njihova propast. Vlast koju Uzvišeni daje nevjernicima nikada neće biti popraćena blagoslovom (berićetom) i duševnim smirajem (blagostanjem), jer Uzvišeni Allah nikada neće podariti blagoslov nevjernicima u njihovim poslovima i vladavini. Srca stvorenja ne mogu biti smirena osim uz spominjanje Uzvišenog Allaha i traženje oprosta od Njega. I pored toga što je Allah otvorio nevjernicima vrata opskrbe, njihovo stanje daleko je od rahatluka i duševne smirenosti, a njihovi životi ispunjeni su: samoubistvima, prostitucijom, homoseksualizmom, opijanjem, psihičkim problemima, bračnim nevjerama, vanbračnom djecom, rasulom porodice.

Treće: Razlog što vlast pripada nevjernicima je to što ne postoje pravi, istinski sljedbenici imana – oni koji zaslužuju da im Allah, dželle šanuhu, podari vlast i upravljanje na Zemlji.

---

845 En-En'am, 44.
846 Ali Imran, 178.

Uzvišeni Allah odredio je pravilo u Svojoj Knjizi:

وَلَا تَهِنُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

"I ne gubite hrabrost i ne žalostite se, vi ćete biti gornji, ako ste vjernici!"[847]

Kao što vidimo, danas vlast na Zemlji ne pripada muslimanima, što jasno ukazuje na propuste u njihovom vjerovanju. Otuda su muslimani, prije svega, dužni popraviti svoje vjersko stanje i obnoviti svoje veze sa Uzvišenim Gospodarom.

U ovim trima navedenim tačkama nalazi se i odgovor na pitanje o razlogu davanja vlasti nevjernicima.

Stoga, ustrajno spominjimo ovim imenom svoga Gospodara, čvrsto vjerujući da će nam se odazvati, slijedeći u tome vjerovjesnike i ispravne prethodnike: Neka je slavljen i uzvišen Plemeniti Gospodar koji neizmjerno daruje!

---

[847] Ali Imran, 139.

EŠ-ŠEKÛR, EŠ-ŠÂKIR (BESKRAJNO ZAHVALNI), DŽELLE DŽELALUHU

+الشّكور - الشّاكر جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: *Eš-šukru* znači: zahvalnost na dobročinstvu i javno ispoljavanje te zahvalnosti, a također ima značenje: zahvalnost dobročinitelju na njegovom dobročinstvu.

Kaže se *šekertuhu* ili *šekertu lehu*, tj. zahvalio sam se njemu.

Redžulun šekurun, znači: čovjek koji mnogo zahvaljuje. Uzvišeni Allah kaže:

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾

"...potomci onih koje smo sa Nuhom nosili. On je, doista, bio rob zahvalni."[848]

Također ima značenje: biti debeo, gojazan. Zato se kaže: "*šekiretin-nakatu*", "*teškeru šekren*", što znači: tijelo deve je puno mesa, tj. deva je ugojena.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o Jedžudžu i Medžudžu (narodima koji će se pojaviti kao predznak Sudnjeg dana), i njihovom uništenju, spominje da će se poslije njihovog uništenja, od njihovih tijela (mesa) životinje ugojiti, pa kaže: "*Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, zaista će životinje postati ugojene (ve teškeru šekeren), uhranjene i od njihovog mesa.*"[849]

RAZLIKA IZMEĐU ŠUKRA I HAMDA

Šukr znači isto što i *hamd*, s tim da je *hamd* sveobuhvatniji i jačeg značenja od *šukra*.

Zahvaljivanje čovjeku na njegovom dobročinstvu i pohvaljivanje njegove dobre osobine predstavlja *hamd*, a zahvaljivanje samo na njegovom dobročinstvu, bez pohvaljivanja njegove dobre osobine, predstavlja *šukr*.

Sa'leb, rahimehullah, kazao je: "Razlika između *hamda* i *šukra* je u tome što *šukr* podrazumijeva zahvalnost na nečemu dobivenom, a *hamd* je

[848] El-Isra', 3.
[849] Ibn Madže, a hadis je vjerodostojan.

zahvalnost i na onome što se dobije, ali i na onome što se ne dobije."[850]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "Ljudi su iznijeli svoja mišljenja oko toga da li su *šukr* i *hamd* jedno ili među njima postoji razlika.

Imam Et-Taberi i El-Muberid, rahimehumullah, smatraju da nema razlike između *šukra* i *hamda*, ali je ispravnije da postoji razlika. *Hamd* je zahvalnost i pohvala onoga koji se pohvaljuje na osobini koju posjeduje, bez prethodno učinjenog dobročinstva, a *šukr* je zahvalnost onome koji je učinio dobročinstvo. Ovo je mišljenje lingvista, poput Ez-Zedždžadžija i dr."[851]

SPOMINJANJE UZVIŠENIH IMENA *EŠ-ŠEKÛR* I *EŠ-ŠÂKIR* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *Eš-Šekûr* spominje se na četiri mjesta u Kur'anu:

لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

"...da ih On prema onome što su radili nagradi i još im iz obilja Svoga da, jer On mnogo prašta i blagodaran je (tj. mnogo je zahvalan)."[852]

إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

"Gospodar naš, zaista, mnogo prašta i blagodaran je (tj. mnogo je zahvalan)."[853]

وَمَن يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُۥ فِيهَا حُسْنًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

"A ko zaradi dobro, dodat ćemo mu u tome dobro, jer Allah, zaista, mnogo prašta i blagodaran je."[854]

إِن تُقْرِضُوا۟ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَـٰعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَٱللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

"Ako Allahu drage volje zajam date, On će vam ga mnogostruko vratiti i oprostit će vam, jer Allah je blagodaran i blag."[855]

---

[850] ***Tefsirul-Esma.***
[851] ***Kitabul-Esna.***
[852] **Fatir, 30.**
[853] **Fatir, 34.**
[854] **Eš-Šura, 23.**
[855] **Et-Tegabun, 17.**

Allahovo uzvišeno ime *Eš-Šâkir* spominje se na dva mjesta u Kur'anu:

وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ ٱللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾

"A ko dobrovoljno učini dobro, pa uistinu, Allah je Zahvalni i Sveznajući."[856]

مَّا يَفْعَلُ ٱللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِن شَكَرْتُمْ وَءَامَنتُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

"Zašto bi vas Allah kažnjavao ako budete zahvaljivali i vjerovali? Allah je Zahvalni i Sveznajući."[857]

Ibn Kajjim, rahimehullah, navodi govor Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, koji je rekao: "Iman ima dvije polovine, jedna je sabur, a druga zahvalnost." Zatim je kazao: "Iz tog razloga ova dva pojma Uzvišeni spominje u jednom ajetu:

إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

'To su, uistinu, dokazi za svakog onog ko je strpljiv i zahvalan.'[858]"[859]

ZNAČENJE IMENA *EŠ-ŠEKÛR* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

Katade, rahimehullah, rekao je:

إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

"...jer Allah, zaista, mnogo prašta i blagodaran je'[860],

tj. uistinu je On Taj koji prašta njihove grijehe, a zahvaljuje na njihovim dobrim djelima." Također je rekao: "Allah oprašta njihove grijehe, a zahvaljuje na dobrim djelima tako što ih umnogostručava."[861]

Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*Eš-Šekûr* je Onaj koji zahvaljuje na maloj učinjenoj pokornosti, tako što za tu malu pokornost nagradi velikom nagradom, daje mu mnogo dobra, zadovoljan je i sa malo šukra (zahvale),

---

[856] El-Bekare, 158.
[857] En-Nisa, 147.
[858] Ibrahim, 5.
[859] *'Uddetus-sabirin.*
[860] Eš-Šura, 23.
[861] Ibn Džerir, *Tefsir.*

kao što kaže:

إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

'Gospodar naš, zaista, mnogo prašta i blagodaran je'[862],

tj. Allah je zadovoljan i sa malom pokornošću (malim učinjenim dobrom) od strane roba, to djelo prihvata i nagrađuje ga velikom nagradom. Moglo bi značiti da se imenom *Eš-Šekûr* želi pohvala Allaha, kako bi se podstakli ljudi, robovi na činjenje ibadeta, bilo da se radi o malim ili velikim ibadetima, i da se ne ostave sitna dobra djela, koja će im nedostajati."[863]

El-Bejheki, rahimehullah, rekao je: "*Eš-Šekûr* je Onaj koji zahvaljuje na malom dobrom djelu, pokornosti, tako što za to djelo mnogostruko nagrađuje. Njegov šukr nekada može biti da hvali Svoga roba, što se odnosi na svojstvo Allahovog govora, a ova savršena osobina postoji sa Njegovim Bićem (*Zatom*)."[864]

Dakle, kada Allah pohvali roba, već mu je zahvalio, odnosno šukr učinio.

Kada Allah pohvali djela Svojih robova, to u isto vrijeme znači i pohvalu Njega Samog, jer su djela robova dio Njegovog stvaranja. Allah je Taj koji daje i koji pohvaljuje, *Eš-Šekûr*, i najpreče je da se Njemu zahvaljuje i da se hvali.

Primjer Allahove pohvale Svojih robova je:

إِنَّ ٱلْمُسْلِمِينَ وَٱلْمُسْلِمَٰتِ وَٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَٱلْقَٰنِتِينَ وَٱلْقَٰنِتَٰتِ
وَٱلصَّٰدِقِينَ وَٱلصَّٰدِقَٰتِ وَٱلصَّٰبِرِينَ وَٱلصَّٰبِرَٰتِ وَٱلْخَٰشِعِينَ وَٱلْخَٰشِعَٰتِ
وَٱلْمُتَصَدِّقِينَ وَٱلْمُتَصَدِّقَٰتِ وَٱلصَّٰٓئِمِينَ وَٱلصَّٰٓئِمَٰتِ وَٱلْحَٰفِظِينَ فُرُوجَهُمْ
وَٱلْحَٰفِظَٰتِ وَٱلذَّٰكِرِينَ ٱللَّهَ كَثِيرًا وَٱلذَّٰكِرَٰتِ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا
عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

"Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjernicama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i

[862] Fatir, 34.
[863] *Še'nu du'a.*
[864] *El-I'tikad.*

iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat, i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha – Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio."[865]

وَوَهَبْنَا لِدَاوُۥدَ سُلَيْمَـٰنَ ۚ نِعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

"Mi smo Davudu poklonili Sulejmana, divan je on rob bio, i mnogo se kajao!"[866]

Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*Eš-Šâkir*, *Eš-Šekûr* je Onaj koji zahvaljuje na malom dobrom djelu, a oprašta mnogo, a iskrene robove višestruko nagrađuje bez obračuna. Zahvaljuje se onima koji se Njemu zahvaljuju i šukr čine, spominje one koji Njega spominju. Onome koji se Njemu približi s nekim dobrim djelom, Allah se njemu više približi."[867]

Ibn Kesir, rahimehullah, u vezi ajeta:

إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

"...jer Allah, zaista, mnogo prašta i blagodaran je"[868], kaže:

"Tj. oprašta mnogo ružnih djela, umnogostručuje i mala dobra djela. On prikriva i prašta, umnogostručuje i blagodari."[869]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EŠ-ŠEKÛR* I *EŠ-ŠÂKIR*

✧ **Allah je *Eš-Šâkir i Eš-Šekûr*, višestruko nagrađuje za malo učinjenog dobra.**

Vjernicima je naređeno da mala dobra djela ne smatraju nebitnim i bezvrijednim, kao što se navodi u hadisu Ebu Zerra, radijallahu anhu, koji prenosi da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nipošto ne potcjenjuj (ne omalovažavaj) ništa od dobrih djela, pa makar da*

---

[865] El-Ahzab, 35.
[866] Sad, 30.
[867] *Tejsirul-kerim.*
[868] Eš-Šura, 23.
[869] Ibn Kesir, *Tefsir.*

svoga brata (prijatelja) sretneš radosnog lica."[870]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podstakao je ummet na činjenje dobrih djela, bilo da se radi o velikim ili malim.

Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Zaštitite se od džehennemske vatre, pa makar sa pola datule (tj. makar da udijelite pola datule).*"[871]

Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo Vatru, zatim se utjecao od nje, okrećući lice kao da se od nje okreće, tri puta, a zatim je rekao: "*Zaštitite se od džehennemske vatre, pa makar sa pola datule (tj. makar da udijelite pola datule). Ako nemate ni pola datule, onda lijepom riječju.*"[872]

Allah, tebareke ve te'ala, obavijestio nas je da On umnogostručava dobra djela koliko On, subhanehu ve te'ala, želi iz Svoje neizmjerne dobrote prema robovima:

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِى كُلِّ سُنۢبُلَةٍ مِّا۟ئَةُ حَبَّةٍ ۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾

"Primjer onih koji troše imetke svoje na putu Allahovom je kao primjer zrna (iz kojeg) izraste sedam klasova, u svakom klasu stotinu zrna. A Allah umnožava kome hoće i Allah je Sveobuhvatni, Sveznajući."[873]

مَّن ذَا ٱلَّذِى يُقْرِضُ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥ وَلَهُۥٓ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

"Ko će Allahu drage volje zajam dati da bi mu ga On mnogostruko vratio, a uz to i nagradu plemenitu dobio."[874]

Mnogo je ajeta u Kur'anu koji govore na ovu temu, kao i hadisa u sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko podijeli sadaku u vrijednosti jedne datule, iz svoga pošteno zarađenog imetka – a Allah ne prima ništa osim ono što*

[870] Muslim.
[871] Buhari, Muslim.
[872] Muslim.
[873] El-Bekare, 261.
[874] El-Hadid, 11.

je dobro – Allah će mu je primiti Svojom desnicom, a potom joj za njenog vlasnika (dobročinitelja) podizati vrijednost, kao što svaki od vas uzdiže (uzgojem) svoje ždrijebe, dotle dok ne postane kao brdo."[875]

Od Ebu Mes'uda el-Ensarija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Došao je neki čovjek sa osedlanom devom i rekao: 'Allahov Poslaniče, sallallahu alejhi ve sellem, ovu devu poklanjam na Allahovom putu.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *'Ti ćeš na Sudnjem danu za ovo dobiti sedam stotina deva i sve će biti osedlane.'"*[876]

Umnogostručavanje samo vjernikovih dobrih, a ne i loših djela, ukazuje na Allahovu veliku zahvalu Svojim robovima. Svako učinjeno loše djelo ubraja se i zapisuje kao jedno loše djelo:

مَن جَآءَ بِٱلْحَسَنَةِ فَلَهُۥ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ۖ وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

"Ko uradi dobro djelo, bit će deseterostruko nagrađen, a ko uradi loše djelo, bit će samo prema zasluzi kažnjen, i neće im se učiniti nepravda."[877]

✧ **Djela koja musliman čini kako bi se približio Allahu, dželle ve 'ala, poput namaza, posta, sadake, džihada i dr., koja uvijek poprati dio nemarnosti, zaborava i nehajnosti, neće ga uvesti u Džennet i omogućiti uživanje u džennetskim blagodatima i ukrasima, niti će ga spasiti od Džehennema i njegovih strahota.**

U tom smislu od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *'Radite ispravno, iskreno i umjereno i radujte se, jer nikoga u Džennet neće uvesti njegova djela!' 'Ni tebe, Allahov Poslaniče?!'*, upitali su. *'Ni mene, jedino ako me Allah obaspe oprostom i milošću!'"*[878]

"Nikoga od vas neće njegova djela uvesti u Džennet, niti spasiti Vatre, pa čak ni mene, već Allahova milost."[879]

Shodno tome, nijedan čovjek nije u stanju da rasuđuje niti da potvrđuje nagradu ili kaznu razumom, niti je u stanju da razumom

---

[875] Buhari.
[876] Muslim.
[877] El-En'am, 160.
[878] Buhari.
[879] Muslim.

određuje šta je halal, a šta haram, kao ni djela koja je dužan činiti ili ih se kloniti, sve to se potvrđuje isključivo šerijatskim tekstom Kur'ana i sunneta. Allaha niko ne može obavezati na nešto, naprotiv, čitav ovaj svijet i ono što je na njemu Njegovo su vlasništvo, Njemu Uzvišenom pripadaju i dunjaluk i ahiret, sve je u Allahovoj vlasti. On čini i određuje na njima ono što On, tebareke ve te'ala, želi, i kada bi kaznio sve one koji se pokoravaju i dobro čine i sve njih uveo u Vatru, to bi bilo iz Njegove potpune pravičnosti i pravde prema njima, a kada bi sve njih uveo u Džennet i počastio džennetskim uživanjima, to bi bilo iz Njegove neizmjerne dobrote i milosti prema njima. Također, kada bi sve nevjernike uveo u Džennet, pa On, subhanehu ve te'ala, ima na to pravo. Međutim, On, azze ve dželle, obavijestio nas je – a Njegov govor je istina – da tako neće učiniti. On će vjernicima oprostiti njihova loša djela i uvesti ih u Džennet Svojom neizmjernom milošću, a licemjere će kazniti i vječno u Džehennemu nastaniti.

Pojedine frakcije, poput mu'tezila, potvrđuju propise svojim razumom, obavezujućim smatraju nagradu za svakog trudbenika, što znači da obavezuju Allaha na takav postupak, neka je uzvišen Allah od ovakvih tvrdnji i ubjeđenja.

Vanjština navedenog hadisa ukazuje da niko ne zaslužuje Džennet svojim djelima niti svojom pokornošću. Što se tiče ajeta koji ukazuju na djela, poput ajeta:

وَتِلْكَ ٱلْجَنَّةُ ٱلَّتِىٓ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

"Eto, to je Džennet koji vam je darovan kao nagrada za ono što ste radili"[880]

ٱدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾

"Uđite u Džennet zbog onoga što ste činili"[881] ,

i drugih ajeta, koji ukazuju da djela uvode u Džennet, kažemo da ne postoji kontradiktornost između ajeta i navedenih hadisa, jer su djela uzrok ulaska u Džennet. Zatim, djela su rezultat čiste upute, koja sadrže vrhunac iskrenosti, a nakon toga slijedi njihovo prihvatanje od strane Uzvišenog Allaha iz Svoje neizmjerne milosti prema robovima. Dakle,

[880] Ez-Zuhruf, 72.
[881] En-Nahl, 32.

ispravno je kazati da djela ne uvode u Džennet, kao što je ispravno kazati da su djela uzrok ulaska u Džennet, odnosno da prouzrokuju Allahovu milost prema robu, pa onda ta milost bude razlog ulaska u Džennet. A Allah najbolje zna.

✧ **Zahvalnost Allahu dužnost je svakog šerijatskog obveznika.**

Uzvišeni Allah kaže:

فَٱذۡكُرُونِيٓ أَذۡكُرۡكُمۡ وَٱشۡكُرُواْ لِي وَلَا تَكۡفُرُونِ ١٥٢

"Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti, i zahvaljujte Mi, i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni biti!"[882]

فَكُلُواْ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ حَلَٰلٗا طَيِّبٗا وَٱشۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ إِن كُنتُمۡ إِيَّاهُ تَعۡبُدُونَ

"Pa jedite od onoga čim vas je opskrbio Allah, dozvoljeno, dobro. I zahvaljujte na blagodati Allahovoj, ako Njega obožavate."[883]

Hasan el-Basri, rahimehullah, rekao je: "Doista Allah šalje blagodati ljudima. Ako oni na njih ne uzvrate zahvalnošću, On ih pretvara u patnju."[884]

Alija b. Ebi Talib, radijallahu anhu, rekao je jednom čovjeku iz Hemdana: "Blagodat je povezana sa zahvalnošću, a zahvalnost je vezana za povećanje. To je međusobno povezano, i čovjek neće ostati bez blagodati sve dok ne prestane biti zahvalan."[885] Imam Šabi, rahimehullah, rekao je: "Zahvalnost je pola imana, a jekin (čvrsto uvjerenje) jeste cijeli iman."[886]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "Šukr ima tri rukna, temelja:

1. priznavanje i potvrđivanje blagodati Onome koji te počastio tom blagodati (Allahu, dželle ve 'ala),
2. potpomaganje s njom u činjenju pokornosti Allahu,
3. zahvalnost onome preko koga ti je Allah potčinio i podario određenu blagodat."

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Stvarni šukr sastoji se od pet stvari:

---

[882] El-Bekare, 152.
[883] En-Nahl, 114.
[884] Ibn Ebi ed-Dunja, *Kitabu Eš-Šukr.*
[885] Ibn Ebi Ed-Dunja, *Kitabu Eš-Šukr.*
[886] Ibn Kajjim, *Udetus-Sabirin.*

1. poniznosti onoga koji se zahvaljuje Onome kome se zahvaljuje;
2. ljubavi prema Njemu;
3. priznavanju Njegove blagodati prema tebi;
4. zahvali na blagodati;
5. nezloupotrebljavanju podarene blagodati, tj. da je ne koristiš u one stvari koje je On zabranio.

Dakle, na ovih pet temelja zasniva se šukr (zahvalnost). Ako izostane jedan od ovih temelja, tada nestane jedan temelj šukra.

Mišljenja svih onih koji su govorili o šukru vrti se oko navedenih stvari.[887]

Postoje mnogi dokazi koji naređuju spominjanje, prisjećanje i kazivanje o blagodati koju čovjek uživa:

وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَآ أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّنَ ٱلْكِتَٰبِ وَٱلْحِكْمَةِ يَعِظُكُم بِهِۦ

"I neka vam je na umu blagodat koju vam Allah daje, i Knjiga i mudrost koju vam objavljuje, kojom vas savjetuje."[888]

وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَآءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِۦٓ إِخْوَٰنًا

"I sjetite se blagodati Allahove prema vama: kad ste neprijatelji bili, pa je ujedinio srca vaša, te ste postali, blagodati Njegovom, braća."[889]

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

"A što se tiče blagodati Gospodara tvoga - ta kazuj!"[890]

POJAŠNJENJE TRI RUKNA ŠUKRA KOJE JE NAVEO IMAM KURTUBI, RAHIMEHULLAH

1. PRIZNAVANJE I POTVRĐIVANJE DA JE BLAGODAT OD ALLAHA

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Priznavanje blagodati je jedan od ruknova šukra, ali nije i cjelokupni šukr, kao što sam naveo, ali je priznavanje blagodati najveći rukn šukra, jer je nemoguće ostvariti istinski

---

[887] *Medaridžus- salikin.*
[888] El-Bekare, 231.
[889] Ali Imran, 103.
[890] Ed-Duha, 11.

šukr bez toga."[891]

Od Šeddada b. Evsa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prvak istigfara (sejjidul-istigfar) je da rob kaže:

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

'Allahumme Ente Rabbî, lâ ilâhe illa Ente, halekteni, ve ene 'abduke, ve ene 'alâ 'ahdike ve va'dike mesteta'tu, e'ûzu bike min šerri ma sana'tu, ebû'u leke bi ni'metike alejje, ve ebû'u leke bi zenbî, fagfir lî fe innehu la jagfiru-z-zunûbe illa Ente!

"Najbolji istigfar je da kažeš: 'Allahu moj, Ti si moj Gospodar. Nema istinskog boga osim Tebe. Ti si moj Stvoritelj. Ja sam Tvoj rob. Ja se držim zavjeta Tebi datog i obećanja Tvog shodno svojim mogućnostima. Od Tebe tražim utočište od zla koje sam počinio. Priznajem sve Tvoje blagodati koje si mi darovao i priznajem svoje grijehe, pa mi oprosti, jer, niko osim Tebe grijehe ne prašta.' Onaj ko prouči ovaj istigfar nakon što omrkne, ***čvrsto vjerujući u ono što uči****, ako bi umro te noći, ušao bi u Džennet. Isto tako onaj ko ga prouči kad osvane,* ***čvrsto vjerujući u*** *ono* ***što uči****, i umre taj dan, ući će, Allahovom dozvolom, u Džennet."*[892]

Tibi, rahimehullah, rekao je: "Prvo je priznao blagodati kojima ga Uzvišeni obasipa, tako da ih nije precizirao, već je to priznavanje općenito blagodati koje ti Uzvišeni Allah pruža i daje. Zatim priznaje svoju manjkavost u nedovoljnom iskazivanju šukra na tim blagodatima, zatim tu manjkavost toliko uvećava (smatra velikom) da je ubraja u jedan vid griješenja i činjenja nepravde prema samome sebi."[893]

Hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, rekao je: "'...*priznajem svoje grijehe*', može značiti priznavanje mogućnosti da se učini grijeh, kako bi njegov istigfar bio učinkovit i ispravan, a ne ubrajanje u neku vrstu manjkavosti prilikom zahvalnosti na blagodatima."[894] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, priznavao je i potvrđivao Allahove blagodati poslije svakog namaza. Ibn Zubejr, radijallahu anhu, nakon primanja islama, redovno je poslije svakog namaza učio:

---

891 *Medaridžus-salikin.*
892 Buhari.
893 *Fethul-bari.*
894 *Fethul-bari.*

لَا إِلَه إِلَّا اللَّهِ وَحده لَا شريك لَهُ ، لَهُ الْملك وَله الْحَمد ، وَهُوَ كل شَيْء قدير (و) لَا حول وَلَا قُـوَّة إِلَّـا بِاللَّه ، لَا إِلَه إِلَّا اللَّهِ وَلَا نعْبد إِلَّا إِيَّاه ، لَهُ النِّعْمَة (و) الْفضـل وَلـه الثَّنَـاء الْحسـن ، لَـا إِلَـه إِلَّـا اللَّـهِ مُخلصين لَهُ الدِّين وَلَو كره الْكَافِرُونَ

"La ilahe illallâhu vahdehu lâ šeríke lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve' alâ kulli šej in kadîr, lâ havle ve lâ kuvvete illa billâhi; la ilahe illallâhu, ve lâ na' budu illa ijjâhu, lehun-ni' metu ve lehul-fadlu ve lehu-s-senâul-hasenu. Lâ ilahe illallâhu muhlisîne lehu-d-dîne ve lev kerihel-kafirûn!

(Nema istinskog boga osim Allaha Jedinog. On nema sudruga. Njemu pripada vlast i hvala. On sve može. Nema promjene niti moći osim s Allahom. Nikog drugog osim Allaha ne obožavamo. ***Njemu pripada svaka blagodat, svako dobro i pohvala.*** *Nema boga osim Allaha. Iskreno Mu ispovijedamo vjeru, makar to ne bilo po volji nevjernicima!).*"

Zatim je kazao: "Ovako je činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[895]

Džabir, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kome bude data neka blagodat, pa je spomene, već je na njoj zahvalio* (tj. spomene onoga ko mu je podario tu blagodat), *a onaj koji prikrije blagodat koja mu je data (tj. ne spomene onoga koji mu je dao tu* blagodat), *takav je iskazao nezahvalnost.*"[896]

U osnovi treba spomenuti onoga koji ti je dao hediju ili učinio neku korist, tako da samo njegovo spominjanje u isto vrijeme predstavlja i zahvalnost.

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Postoje dvije vrste pohvale i zahvale onome ko ti je učinio i podario blagodat: opća i posebna.

Opća zahvala i pohvala ogleda se u tome da dobročinitelja opišeš i spomeneš po osobini plemenitosti, darežljivosti, dobročinstva itd.

Posebna zahvala je da spomeneš blagodat koju posjeduješ, a koju ti je podario, da je pripišeš Njemu, da je od Njega, kao što Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

'A što se tiče blagodati Gospodara tvoga – ta kazuj!'[897]

---

[895] Muslim.

[896] Ebu Davud, a šejh Albani kaže da je vjerodostojan.

[897] Ed-Duha, 11.

Po pitanju komentara ovog ajeta postoje dva mišljenja:

Prvo mišljenje: Allahove blagodati treba spominjati i na njih ukazivati, riječima: 'Allah mi je podario to i to.'

Kazivanje o Allahovim blagodatima predstavlja zahvaljivanje na njima, kao što se navodi u hadisu koji prenosi Džabir, radijallahu anhu:

'Kome bude učinjeno dobro, neka nagradi za njega, a ako ne bude imao ništa čime bi nagradio (svoga dobročinitelja), onda neka ga pohvali, jer kada ga pohvali već se zahvalio, a ako ga prikrije, porekao ga je. Onaj koji se okiti onim što mu nije dato poput je onoga koji obuče lažnu odjeću.'[898]

Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, spomenuo je tri vrste stvorenja:

1. zahvalnog na blagodatima, koji ih spominje i hvali,
2. onoga koji ih poriče i prikriva,
3. onoga koji ne posjeduje određene blagodati, ali pred drugima prikazuje da je od onih koji ih imaju, i takvi se kite onim što im nije dato.

Nu'man b. Bešir prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom na minberu rekao: '*Ko nije zahvalan na malome, nije zahvalan ni na velikome (poklonu, blagodati), a ko nije zahvalan ljudima, neće biti zahvalan ni Allahu. Govoriti o Allahovim blagodatima je šukr (zahvalnost), a ostavljanje toga je nezahvalnost (negiranje blagodati). Složna zajednica je milost Allahova, a razdor u zajednici je kazna i patnja.*'[899]

Pod ostavljanjem zahvalnosti podrazumijeva se nepriznavanje Allahovih blagodati prema nama, a to se kosi sa osnovnim postulatima našeg vjerovanja u milost i svemoć Gospodara. El-Hasan el-Basri, rahimehullah, rekao je: 'Što češće spominjite blagodati koje su vam date, jer spominjanje znači zahvalnost.'

Drugo mišljenje: Kazivanje o blagodatima koje se spominju u ovom ajetu odnosi se na *da'vu*, pozivanje k Allahu, dostavljanje Njegove poslanice i podučavanje ummeta.

Tumačeći na šta se odnose blagodati spomenute u hadisu, Mudžahid je rekao: 'To je poslanstvo.' Ez-Zeddžadž, rahimehullah, kazao je: 'Dostavljaj što ti je objavljeno, kazuj o poslanstvu koje ti je podario Allah.'"[900]

---

[898] Buhari, *Edebul-mufred*. šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.
[899] Ahmed, Et-Taberani, El-Bezzar, a prenosioci hadisa su pouzdani.
[900] *Medaridžus-salikin* u skraćenoj formi.

Od Ebu Ahvesa se prenosi da je čuo svog oca da je rekao: "Došao sam Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pohabanoj odjeći, a on me upita: *'Imaš li imetka?'* 'Imam', odgovorih. *'Šta imaš?'*, upita Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Allah mi je svega dao', rekoh, 'deva, konja, robova i sitne stoke.' *'Kada ti je Allah dao, neka se to vidi na tebi'*, reče mi Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'" A u drugoj predaji stoji: "*...neka se vide tragovi Allahove blagodati prema tebi.*"[901]

Kazivanje o Allahovim blagodatima je svojstvo vjernika, a onaj koji prikriva ili na neki način pokazuje da ne posjeduje blagodati, bilo riječima ili djelima, takav negira i nezahvalan je na ukazanim blagodatima. To su svojstva nevjernika i licemjera koji su poricali i negirali Allahove blagodati. Nevjernik je nazvan kafirom, jer sama riječ *kafir* ima značenje: onaj koji prikriva i negira, i ne potvrđuje Allahove blagodati kojima Ga obasipa.

Allah, tebareke ve te'ala, opisao ih je:

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ ٱللَّهِ ثُمَّ يُنكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٨٣﴾

"Spoznaju blagodat Allahovu, potom je niječu, a većina njih su nevjernici"[902],

tj. znaju da je On, Uzvišeni, Taj koji ukazuje na blagodati i poklanja ih njima, pa uprkos tome, oni ih poriču i obožavaju još nekog drugog uz Njega, oslanjajući se u pogledu pomoći i opskrbe na drugog: **"...većina njih su nevjernici."**[903]

أَفَبِنِعْمَةِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

"Pa zar blagodat Allahovu niječu?"[904], i mnogi drugi ajeti.

2. ISKORIŠTAVANJE BLAGODATI U ROBOVANJU ALLAHU

Allahove blagodati su stvorene kako bi se čovjek njima pomogao u izvršavanju ibadeta, u robovanju Allahu.

U narodu je poznato da ako ti neko učini kakvo dobročinstvo, nije u redu da na to dobročinstvo uzvratiš lošim, a kako tek da ono što ti je dao iskoristiš protiv njega?! Blagodati dunjaluka su u osnovi stvorene i

---

[901] Ahmed, El-Bejheki, Ebu Davud, En-Nesai, šejh Albani kaže da je vjerodostojan.
[902] En-Nahl, 83.
[903] Ibn Kesir, *Tefsir.*
[904] En-Nahl, 71.

potčinjene vjernicima, kako bi se njima potpomogli u robovanju Milostivom.

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِىٓ أَخْرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزْقِ ۚ قُلْ هِىَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

"Reci: 'Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela?' Reci: 'Ona su za vjernike na ovom svijetu, na onom svijetu su samo za njih.' Eto, tako Mi podrobno izlažemo dokaze ljudima koji znaju."[905]

Njegove riječi: "...**koje je On** za **robove Svoje stvorio**", i riječi: "**Ona su** za **vjernike na** ovom **svijetu**", govore nam da su blagodati stvorene samo za vjernike, jer se oni datim blagodatima potpomažu u pokornosti Allahu.

Kurtubi, rahimehullah, kaže: "Znaj da za svaki organ postoji zahvalnost (šukr) poseban za njega, pa za jezik isto kao i za druge organe..."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas je u hadisu: "*Kada čovjek osvane, svi se organi pokore jeziku, i govore mu: 'Boj se Allaha zbog nas, jer naša sudbina zavisi od tebe, pa ako budeš na ispravnom putu, i mi ćemo biti na ispravnom putu, a ako skreneš, i mi ćemo skrenuti s pravog puta.*'"[906]

Dakle, šukr svakog organa ogleda se u njegovom korištenju u bogobojaznosti, u izvršavanju pokornosti i klonjenju nepokornosti specifičnih za taj organ. Shodno tome, šukr tijela ogleda se u tome da svoje organe koristi samo u pokornosti."

Poslanik, sallallahu alehi ve sellem, klanjao je noću sve dok mu noge ne bi otekle. Zašto, kada su mu oprošteni grijesi? Upravo zbog ovog šukra, kao što navodi u hadisu: "*Zar da ne budem zahvalni rob?!*", tražeći time još više nagrade:

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ ۖ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

[905] El-A'raf, 32.
[906] Et-Tirmizi, šejh Albani ga je ocijenio dobrim.

"I kad je Gospodar vaš objavio: 'Ako budete zahvalni, Ja ću vam, zacijelo, još više dati; budete li nezahvalni, kazna Moja doista će stroga biti.'"[907]

Omer b. Abdul-'Aziz kaže: "Zadržite Allahove blagodati zahvalnošću."

3. ZAHVALNOST ONOME PREKO KOGA JE ALLAH PODARIO ODREĐENU BLAGODAT

Kaže Uzvišeni Allah:

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَٰلُهُۥ فِى عَامَيْنِ أَنِ ٱشْكُرْ لِى وَلِوَٰلِدَيْكَ إِلَىَّ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٤﴾

"Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti."[908]

Allah, subhanehu ve te'ala, naređuje da se zahvaljujemo Njemu i roditeljima, koji su bili uzrok našeg postojanja na dunjaluku, zahvalnost na njihovom bdijenju, odgoju, brizi, umoru dok su nas podizali. Onaj ko im bude neposlušan i na dobro lošim uzvrati, takav nije zahvalan na onome što su za njega učinili, već se ubraja u one koji negiraju ukazano dobročinstvo. Onaj ko nije zahvalan roditeljima, nije zahvalan ni Allahu, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu koji prenosi Ebu Hurejre, kaže: *"Nije zahvalan Allahu onaj ko nije zahvalan ljudima."*[909]

U komentaru ovog hadisa, Hattabi je rekao: "Ove riječi se mogu pojasniti na dva načina.

Prvi način: Onaj koji ima običaj da negira blagodati i usluge ljudi, i da ne zahvaljuje na njihovom dobročinstvu, takav će isto tako poricati Allahove blagodati i neće se zahvaljivati Allahu na njima.

Drugi način: Allah, tebareke ve te'ala, ne prima zahvalnost (šukr) roba na blagodatima koje mu daje ako taj rob nije zahvalan ljudima koji mu čine dobročinstvo i negira njihovo dobročinstvo, zbog povezanosti ove dvije stvari."[910]

---

[907] Ibrahim, 7.
[908] Lukman, 14.
[909] Buhari, *Edebul-mufred*, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.
[910] *Me'alimu-sunen.*

PLODOVA VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EŠ-ŠEKÛR* I *EŠ-ŠÂKIR*

✧ **Allah, dželle ve 'ala, obasuo je stvorenja mnogobrojnim i neizmjernim blagodatima.**

Kada bismo pokušali prebrojati samo blagodati našeg tijela, organizma, ne bismo bili u stanju to učiniti, pa kako tek da uspijemo prebrojati sve Allahove blagodati prema svim ljudima!!! Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَفِى ٱلْأَرْضِ ءَايَـٰتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَفِىٓ أَنفُسِكُمْ ۚ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾

"Na Zemlji su dokazi za one koji čvrsto vjeruju, a **i u vama samima – zar ne vidite?"**[911]

وَإِن تَعُدُّوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ لَا تُحْصُوهَآ ۗ إِنَّ ٱلْإِنسَـٰنَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

"Ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih mogli nabrojati. Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan."[912]

Ibn Kudame el-Makdisi, rahimehullah, u knjizi *Muhtesaru minhadžil-Kasidin*, govoreći o istinskoj blagodati, navodi četiri vrste blagodati:

1. Ono što je korisno na dunjaluku i ahiretu, poput znanja, lijepog ahlaka... I to je istinska blagodat;

2. Ono što je štetno na oba svijeta, i to je istinska nedaća;

3. Ono što trenutno koristi, a kasnije šteti, poput uživanja i slijeđenja strasti i požude, a to je nedaća za one koji vide, a neznalica misli da je blagodat.

Primjer: Gladan čovjek koji nađe otrovan med, smatra ga blagodati, jer ne zna da je u njemu otrov, a kada sazna, smatra ga nedaćom.

4. Ono što šteti trenutno, a koristi kasnije, to je blagodat za pametne, a nedaća za neznalice.

Primjer: Gorki lijek koji čovjek trenutno popije, a ljekovit kasnije kada počne djelovati.

Ili, primjer hidžame (liječenje puštanjem krvi) za dijete. Otac je taj koji traži i želi da se hidžama uradi, zbog krajnje koristi hidžame, ali majka to sprečava, zbog svoje velike ljubavi i sažaljenja prema djetetu, ali u isto

911 Ez-Zarijat, 20-21.
912 Ibrahim, 34.

vrijeme je neznalica o vrijednosti i koristi hidžame. Dijete slijedi majku iz svog neznanja i više je voli od oca, čak nekada oca smatra i neprijateljem zbog toga. Kada bi znao i razmislio, shvatio bi da mu je majka skriveni neprijatelj u liku prijatelja, jer njeno sprečavanje da uradi hidžamu izaziva veći bol od bola i postupka same hidžame. Prijatelj koji je džahil (neznalica) opasniji je od pametnog neprijatelja, a svakom čovjeku je prijatelj njegova duša (prohtjev), a sama ta duša je velika neznalica, jer vidimo šta čini od čovjeka, više nego njegov otvoreni neprijatelj."[913]

✧ **Ogromna je razlika između blagodati Stvoritelja i blagodati stvorenja.**

1. Allah, subhanehu ve te'ala, daje stvorenjima razne blagodati uprkos Njegovoj neovisnosti od njih, a stvorenje, u većini slučajeva, daje zbog nekog cilja ili koristi;

2. Čovjeku nekada nešto treba od drugoga, ali to ne može dobiti, jer to treba i drugome, a Allah, tebareke ve te'ala, je neovisan od svih stvari:

وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ

"On hrani, a Njega niko ne hrani!"[914]

3. Nekada je čovjeku potrebna neka usluga (ili ispunjenje neke potrebe) koju mu može pružiti određeni čovjek, ali jednostavno ne može doći do njega, tako da mu to ostane uskraćeno. Međutim, do Allaha, dželle ve 'ala, moguće je doprijeti svojom dovom u svakom vremenu i mjestu:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا۟ لِى وَلْيُؤْمِنُوا۟ بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

"A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na Pravom putu."[915]

4. Kada neko smatra da mu (osoba kojoj pomaže) nije učinila dovoljno usluga da i dalje nastavi davati (pomagati), tada jednostavno prestane davati. Međutim, iako kafir uskraćuje najveća prava Allahu,

---

[913] *Muhtesaru minhadžul-Kasidin.*
[914] El-En'am, 14.
[915] El-Bekare, 186.

dželle ve 'ala, On ga čak i dalje opskrbljuje, kao što kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Nije niko strpljiviji na uvredama koje čuje, od Allaha. Pripisuju (dozivaju) Mu dijete, a On ih zatim liječi i hrani."*[916]

✧ **Allah, dželle ve 'ala, ukazao je na činjenicu da većina ljudi ne zahvaljuje na blagodatima koje uživa:**

إِنَّ ٱللَّهَ لَذُو فَضۡلٍ عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشۡكُرُونَ ﴿٦١﴾

"Allah je neizmjerno dobar prema ljudima, ali većina ljudi neće da zahvaljuje."[917]

وَقَلِيلٞ مِّنۡ عِبَادِيَ ٱلشَّكُورُ ﴿١٣﴾

"A malo je zahvalnih među robovima Mojim."[918]

قُلۡ سِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلُۚ كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّشۡرِكِينَ

"Reci: 'Putujte po svijetu pa pogledajte kako su oni prije završili'; većinom su oni mnogobošci bili."[919]

Dakle, najveća zahvala Allahu ogleda se u obožavanju Njega (tevhid) i klonjenju svake vrste širka. Allah, subhanehu ve te'ala, stvorio nas je iz ničeg, On nas opskrbljuje, hrani i niko u tome mimo Njega nema udjela, niko pored Njega nije zaslužan da se obožava, ali većina ljudi, kao što kaže Uzvišeni Allah, od ibadeta glavu okreće, pripisujući Mu druge ravnim, smatrajući da takvi mogu štetu otkloniti i korist pribaviti.

✧ **Allahova vlast nimalo se ne povećava zahvaljivanjem ljudi Njemu i pripisivanjem blagodati Njemu, kao što Mu ne šteti njihovo nijekanje, jer je On neovisan i hvale dostojan, ali On, subhanehu ve te'ala, voli da Mu se zahvaljuje i zadovoljan je s tim. Uzvišeni Allah kaže:**

إِن تَكۡفُرُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمۡۖ وَلَا يَرۡضَىٰ لِعِبَادِهِ ٱلۡكُفۡرَۖ وَإِن تَشۡكُرُواْ يَرۡضَهُ لَكُمۡۗ

[916] Buhari, Muslim.
[917] El-Mu'min, 61.
[918] Se'be, 13.
[919] Er-Rum, 42.

"Ako ne vjerujete (ako vi budete nezahvalni) – pa, Allah od vas ne zavisi, ali On nije zadovoljan, ako su robovi Njegovi nezahvalni, a zadovoljan je sa vama ako budete zahvalni..."[920]

✧ Nezahvalnost na Allahovim blagodatima uzrok je uskraćivanja tih blagodati:

وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ ءَامِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ ٱللَّهِ فَأَذَاقَهَا ٱللَّهُ لِبَاسَ ٱلْجُوعِ وَٱلْخَوْفِ بِمَا كَانُوا۟ يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ ٱلْعَذَابُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿١١٣﴾

"Allah navodi kao primjer grad, bezbjedan i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah. I njima je došao poslanik, jedan od njih, ali su ga oni lažljivcem nazvali, i njih je stigla kazna zato što su nepravedni bili."[921]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utjecao se Allahu, dželle ve 'ala, od mijenjanja stanja, uskraćivanja i oduzimanja blagodati koje im daje:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ

"*Allahumme inni e'uzu min zevali ni'metike ve tehavvuli 'afijetike ve fudža'eti nikmetike ve džemi'i sehatike!* ("Gospodaru moj, utječem Ti se od prestanka Tvojih blagodati (prema meni), od mijenjanja mog stanja iz zdravog u bolesno, od iznenadne kazne, i svega onoga što Te srdi!)"[922] *U vezi s tim, navest ćemo hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem kaže: "Ko bude rekao kada osvane:*

اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ

'Allahumme ma asbeha bi min ni'meti fe minke vahdeke la šerike leke, fe lekel-hamdu ve lekeš-šukr! *(Gospodaru, sve blagodati koje su pri meni od Tebe su Jednog, koji sudruga nemaš, Tebi pripada potpuna zahvala i pohvala!)', takav je iskazao potrebni šukr (zahvalu) za taj dan, a onaj ko ovo izgovori kada zanoći, odužio je potrebni šukr za tu noć."*[923] *Poslanik, sallallahu*

---

[920] Ez-Zummer, 7.
[921] En-Nahl, 112-113.
[922] Muslim.
[923] Ebu Davud, En-Nesai, Ibn Hibban, hadis navodi imam En-Nevevi u knjizi *El-Ezkar*,

alejhi ve sellem, rekao je Muazu, radijallahu anhu: "Tako mi Allaha, ja te volim. Zato, ne zaboravi da nakon svakog namaza kažeš:

اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

"Allahumme e'inni 'ala zikrike ve šukrike ve husni 'ibadetik! (Allahu, pomozi mi da Ti budem zahvalan i dobar rob!).'"[924]

Od Eš'asa b. Kajsa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: '*Allahu su najzahvalniji oni koji su najzahvalniji drugim ljudima.*'"[925]

---

gdje ga imam Ebu Davud nije ocijenio slabim. Abdul-Kadir Arnaut hadis smatra dobrim, El-Hakim ga smatra vjerodostojnim, a šejh Ibn Baz je lanac hadisa ocijenio dobrim, dok imam Ez-Zehebi i šejh Albani smatraju da je hadis slab.

[924] Ahmed, Et-Tirmizi, Ebu Davud, En-Nesai, šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

[925] Ahmed, Et-Taberani, a Munziri u *Tergibu ve terhibu*, kaže da su prenosioci pouzdani.

EL-GÃFIR, EL-GAFÛR, EL-GAFFÃR (ONAJ KOJI MNOGO PRAŠTA), DŽELLE DŽELALUHU

الغافر – الغفور - الغفّار جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: Korijen riječi *el-gafr* znači: "pokrivač, zaklon". Kaže se: *Gaferallahu lehu zunubehu*, što znači: "Allah je prekrio njegove grijehe i mahane." Naš Gospodar je znao slabost insana, znao je koliko je slab da se odupre strastima i prohtjevima, ali mu je, isto tako, olakšao traženje oprosta, ukazao na put spasa i oprosta, ma koliko se veliki činili njegovi grijesi. Allah zna tajne Svojih robova, zna šta u grudima kriju, zna njihove misli, zna javno i tajno. Iz Svoje milosti prema njima, mnoge od tih grijeha prikrio je od pogleda drugih, jednostavno je sakrio tu njihovu nepokornost, ma o kakvim prljavim i ružnim zlodjelima se radilo. Šta mislite, koliko ima onih koji imaju ružne misli –pune zavisti, mržnje, prijezira i sl.? Misli koje pokušavaju da iznevjere, prevare, pokradu i nažao učine? Dakle, Allah je mnoge vrste grijeha prikrio i sakrio od drugih, tako da za za njih niko drugi ne zna osim Uzvišenog Allaha, subhanehu ve te'ala, i čovjeka koji je to pomislio.

SPOMINJANJE OVIH UZVIŠENIH IMENA U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Gafur* spominje se u 91. ajetu u Kur'anu, a Allahovo ime *El-Gaffar* spomenuto je na 5 mjesta u Kur'anu. Dakle, ime *El-Gafur* spominje se mnogo više od imena *El-Gaffar*.

إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥﴾

"Allah je, zaista, taj koji prašta i koji je milostiv."[926]

وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلْوَدُودُ ﴿١٤﴾

"I on prašta, i pun je ljubavi."[927]

إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

"On, doista, mnogo prašta i On je milostiv."[928]

---

[926] Eš-Šura, 5.
[927] El-Burudž, 14.
[928] Ez-Zumer, 53.

أَلَا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفَّٰرُ ﴿٥﴾

"On je Silni, On mnogo prašta!"[929]

رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ٱلْعَزِيزُ ٱلْغَفَّٰرُ ﴿٦٦﴾

"Gospodara nebesa i Zemlje i onoga što je između njih – Silnoga, Onoga koji mnogo prašta."[930]

Ime *El-Gafir* spomenuto je na jednom mjestu u Kur'anu:

غَافِرِ ٱلذَّنۢبِ وَقَابِلِ ٱلتَّوْبِ شَدِيدِ ٱلْعِقَابِ ذِى ٱلطَّوْلِ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ إِلَيْهِ ٱلْمَصِيرُ

"Koji oprašta grijehe i prima pokajanje, koji strahovito kažnjava i obilno nagrađuje; drugog boga osim Njega nema, Njemu se sve vraća."[931]

U obliku množine ovo ime se javlja u sljedećem ajetu:

أَنتَ وَلِيُّنَا فَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَا ۖ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْغَٰفِرِينَ ﴿١٥٥﴾

"Ti si Gospodar naš, pa nam oprosti i smiluj nam se, jer Ti praštaš najviše."[932]

ZNAČENJE OVIH IMENA KADA SE ODNOSE NA UZVIŠENOG ALLAHA

El-Asbehani, rahimehullah, rekao je: "*El-Gafiru*, *El-Gafuru*, *El-Gaffaru*, tj. Onaj koji prekriva grijehe Svojih robova od stvorenja, i ne razotkriva ih."[933]

Ez-Zeddžadž, rahimehullah, rekao je: "Kada se odnosi na Allaha i Njegovo pravo, riječ *El-Gafru* znači da je On taj koji prekriva – On skriva grijehe Svojih robova –prekrivajući ih Svojim zastorom."[934]

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Gaffar* je Onaj koji prekriva grijehe Svojih robova odjećom Svog oprosta i blagosti."

Es-sitru (prekrivač, zaklon) ovdje ima značenje: "...da Allah taj

929 Ibid., 5.
930 Sâd, 66.
931 El-Mu'min, 3.
932 El-A'raf, 155.
933 El-Asbehani, *El-Hudžetu.*
934 *Tefsirul-esma.*

postupak Svoga roba neće razotkriti ostalim stvorenjima..."[935]

Rekao je El-Hulejmi, rahimehullah: "*El-Gafir* je Onaj koji prikriva počinioca grijeha: ne razotkriva ga i ne iznosi njegov postupak na vidjelo.

El-Gaffar je Onaj koji mnogo prikriva; On skriva postupke tako da ne razotkriva onoga koji griješi ni na dunjaluku ni na ahiretu.

El-Gafur je Onaj koji od Svojih robova skriva postupke vjernikâ, a povećava svoj oprost prema njima."[936]

Od Safvana b. Mihreza, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Bio sam u društvu Ibn Omera, kad se pojavi neki čovjek, a on mu reče: 'Šta si čuo da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govori o tajnom razgovoru na Sudnjem danu?', a ovaj odgovori: 'Čuo sam da govori: '*Allah, subhanehu ve te'ala, će na Sudnjem danu približiti vjernika i staviti na njega Svoju koprenu i sakriti ga od svijeta. Zatim će ga onda upoznati sa njegovim grijesima i reći mu: 'Znaš li taj grijeh? Znaš li taj grijeh?' Pa kada mu iznese njegove grijehe i on vidi da je propao, Allah, subhanehu ve te'ala, će reći: 'Ja sam te grijehe sakrio od ljudi na dunjaluku, a danas ti ih praštam! Zatim će mu se dati knjiga njegovih dobrih djela. Što se, pak, tiče nevjernika i munafika (licemjera), njima će reći: 'Ovi su izmišljali laži na Gospodara svoga! Neka Allahovo prokletstvo stigne zulumćare.*'"[937]

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ
ٱلْأَشْهَـٰدُ هَـٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ كَذَبُوا۟ عَلَىٰ رَبِّهِمْ ۚ أَلَا لَعْنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٨﴾

"Ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu izmišlja laži? Oni će pred Gospodara svoga biti dovedeni, a svjedoci će reći: 'Ovi su izmišljali laži o Gospodaru svome!' Stoga, neka Allahovo prokletstvo stigne zulumćare."[938]

Od Abdullaha b. Amra b. 'Asa, radijallahu anhu, prenosi se da je Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Poduči me dovi koju ću učiti u namazu." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao: '*Reci:*

اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْماً كَثِيراً . وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ . فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ .

[935] *Še'nu du'a.*
[936] El-Bejheki, *Esmau ves-sifatu.*
[937] Buhari i Muslim.
[938] Hud, 18.

وَارْحَمْنِي , إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيم

Allahumme inni zalemtu nefsi zulmen kesiren ve la jagfiruz-zunube illa Ente. Fagfir li magfireten min 'indike, verhamni, inneke Entel-gafurur-rahim!"Allahu, doista sam sebi počinio nasilje mnogo, a grijehe ne oprašta niko drugi osim Tebe. Zato, oprost mi Svoj pokloni i smiluj mi se! Doista, jedino si Ti Oprostitelj Milostivi."[939]

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "*Doista neki rob počini grijeh, pa kaže: 'Bože, oprosti mi moj grijeh, jer samo Ti grijehe praštaš!' Tada njegov Gospodar kaže: 'Moj rob zna da ima Gospodara koji oprašta grijehe i koji kažnjava zbog grijehâ – Ja sam Svom robu (već) oprostio. Nakon toga, on opet počini grijeh i kaže: 'Bože, oprosti mi moj grijeh, jer samo Ti grijehe praštaš!' Tada njegov Gospodar kaže: 'Moj rob zna da ima Gospodara koji oprašta grijehe i koji kažnjava zbog grijehâ – Ja sam Svom robu (već) oprostio. Nakon toga, on opet počini grijeh i kaže: 'Bože, oprosti mi moj grijeh, jer samo Ti grijehe praštaš!' Tada njegov Gospodar kaže: 'Moj rob zna da ima Gospodara koji oprašta grijehe i koji kažnjava zbog grijehâ – a Ja sam svom robu (već) oprostio tri puta, pa neka čini što želi.*'"[940]

Ovaj istigfar ne znači da čovjek može griješiti, a zatim tražiti oprost riječima dok je njegovo srce ustrajno u griješenju i ne posjeduje čvrstu odluku da se neće vratiti tom grijehu. Jer, takvo pokajanje zahtijeva još jedno pokajanje. Onaj koji traži oprost, a u isto vrijeme je ustrajan u činjenju grijeha poput je onoga koji se ismijava sa svojim Gospodarom.

Komentirajući riječi iz navedenog hadisa: "*...pa neka čini što želi*", Hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, prenosi govor imama En-Nevevija, rahimehullah, da te riječi imaju značenje: "Sve dok se kaješ i oprost tražiš za učinjene grijehe, Ja ću ti ih oprostiti (Ja ću ti ih opraštati)."[941] Dakle, u okvir ovog Allahovog opraštanja ulazi osoba koja učini grijeh, zatim se pokaje i ostavi taj grijeh, a ne osoba koja učini određeni grijeh, zatim se pokaje, pa se opet vrati istom grijehu. Jer takav vid kajanja prisutan je kod onih koji se lažno kaju i traže oprost za učinjeni grijeh. Bitno je spomenuti da sama *tevba* (pokajanje) nije puka fraza koja se izgovara, već je to velika odluka u srcu, s jasnim ciljem, koji se manifestira i ispoljava u postupcima pokajnika, zapravo ta odluka se najviše ispoljava i ogleda u pokajnikovom

---

[939] Buhari i Muslim.
[940] Buhari i Muslim.
[941] *Fethul-bari.*

imanu i činjenju dobrih djela. Tek tada se na takvu osobu mogu odnositi Allahove riječi:

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا ثُمَّ ٱهْتَدَىٰ ﴿٨٢﴾

"Ja ću sigurno oprostiti onome koji se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na Pravom putu istraje."[942]

DA LI POSTOJI RAZLIKA IZMEĐU OVIH ALLAHOVIH UZVIŠENIH IMENA?

Neki učenjaci kažu da Allahovo ime *El-Gafur* ima značenje da je Allah Taj koji prašta velike grijehe, a da ime *El-Gaffar* ima značenje: On je Taj koji prašta mnogobrojne grijehe.

Neki kažu da Allahovo ime *El-Gafir* znači: Onaj koji je makar jednom oprostio.

Imena *El*-Gaffar i *El-Gafur* imaju isto značenje: Onaj koji mnogo oprašta i prikriva grijehe, s tim da je Allahovo ime *El-Gaffar* jačeg (većeg) značenja od imena *El-Gafur* u pogledu oprosta.

Neki kažu: "*El-Gafir* je Onaj koji prikriva grijehe grješnika na dunjaluku, a *El-Gafur* Onaj koji grješniku prikriva grijehe na ahiretu, *El-Gaffar* je Onaj koji grješniku prikriva i sakriva grijehe i na dunjaluku i na ahiretu."

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EL-GÃFIR*, *EL-GAFÛR* I *EL-GAFFÃR*

✧ **Allah, tebareke ve te'ala, Sebe je nazvao *El-Gaffar, El-Gafur*: Onaj koji mnogo prašta grijehe Svojih robova, bilo da se radi o malim ili velikim grijesima – pa čak i širk, ako se ta osoba pokaje za učinjeni širk i zatraži oprost od Uzvišenog Gospodara.**

Allah, dželle ve 'ala, primit će njegovo pokajanje i oprostiti grijeh:

قُلْ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا۟ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

"Reci: 'O robovi Moji, koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti. On, doista, mnogo prašta i On je milostiv'"[943]

[942] Taha, 82.

وَمَن يَعْمَلْ سُوٓءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُۥ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ يَجِدِ ٱللَّهَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١١٠﴾

"Onaj ko kakvo zlo učini ili se prema sebi ogriješi, pa poslije zamoli Allaha da mu oprosti, naći će da Allah prašta i da je milostiv."[944]

Koliko god bili veliki grijesi čovjeka, Allahova milost i oprost su veći:

إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلْمَغْفِرَةِ

"Gospodar tvoj, zaista, mnogo prašta (u značenju: Gospodar tvoj je Posjedovatelj sveobuhvatnog oprosta)."[945]

Allah, dželle ve 'ala, je u stanju da oprosti onome koji kaže da je, za njega, Isa – božanstvo (neuzubillah). Allah može oprostiti onome koji opisuje Allaha svojstvima manjkavosti, poput onoga koji kaže da je Allah siromašan:

لَّقَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَآءُ

"Allah je čuo riječi onih koji su rekli: 'Allah je siromašan, a mi smo bogati!'"[946]

Allah, subhanehu ve te'ala, može oprostiti i onome koji tvrdi da su Allahove ruke stisnute, da je Allah jedan od trojice i sve druge vrste mnogoboštva, nevjerstva i griješenja. Allah, tebareke ve te'ala, takve doziva, i kaže:

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٤﴾

"Pa zar se neće pokajati Allahu i (za)tražiti oprost od Njega? – A Allah prašta i samilostan je."[947]

Čak je Allah, azze ve dželle, pozvao i onoga koji je počinio veći grijeh od navedenih – faraona koji je tvrdio za sebe da je on sâm božanstvo, neuzubillah (neka nas Allah sačuva od toga):

---

[943] Ez-Zumer, 53.
[944] En-Nisa, 110.
[945] En-Nedžm, 32.
[946] Ali Imran, 181.
[947] El-Maide, 74.

فَقَالَ أَنَا۠ رَبُّكُمُ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾

"'Ja sam gospodar vaš najveći!' – on je rekao."[948]

Allah, dželle ve 'ala, zagarantirao je da će oprostiti grijehe onome koji se pokaje i povjeruje:

وَإِنِّى لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا ثُمَّ ٱهْتَدَىٰ ﴿٨٢﴾

"Ja ću sigurno oprostiti onome koji se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na Pravom putu istraje."[949]

I ne samo to! Još i više od toga – Allah iz Svoje dobrote prema robovima, poslije oprosta njihovih grijeha, te iste grijehe mijenja u dobra djela! Allah, subhanehu ve te'ala, kaže za pokajnike:

إِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَٰلِحًا فَأُو۟لَٰٓئِكَ يُبَدِّلُ ٱللَّهُ سَيِّـَٔاتِهِمْ حَسَنَٰتٍ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

"Ali onima koji se pokaju i dobra djela čine, Allah će njihova rđava djela u dobra promijeniti – a Allah prašta i samilostan je."[950]

- **Ovo su imena koja u trenucima očaja i nemara bude nadu i daju živost i smiraj srcima.**

Spoznaja ovih imena odstranjuje strah i daje osjećaj sigurnosti, pruža osjećaj velike nade da će Allah, dželle dželaluhu, oprostiti i sakriti učinjene grijehe koje pojedinac čini:

وَإِنِّى لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا ثُمَّ ٱهْتَدَىٰ ﴿٨٢﴾

"Ja ću sigurno oprostiti onome koji se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na Pravom putu istraje."[951]

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio od Uzvišenog Allaha: "*Čovjek učini grijeh, pa zamoli: 'Gospodaru moj, oprosti mi grijeh!' Uzvišeni Allah odgovori: 'Moj rob učini grijeh, a zna da ima Gospodara koji grijeh oprašta ili za grijeh*

---

948 En-Nazi'at, 24.
949 Taha, 82.
950 Furkan, 70.
951 Taha, 82.

kažnjava.' Čovjek ponovno učini grijeh i zamoli: 'Gospodaru moj, oprosti mi grijeh!' Uzvišeni Allah odgovori: 'Moj rob učini grijeh, a zna da ima Gospodara koji za grijeh oprašta ili za grijeh kažnjava.' Čovjek ponovno učini grijeh i zamoli: 'Gospodaru moj, oprosti mi grijeh!' Uzvišeni Allah odgovori: 'Moj rob učini grijeh, a zna da ima Gospodara koji za grijeh oprašta ili za grijeh kažnjava. (Onda kaže, obraćajući se tom Svom robu): 'Čini šta hoćeš, već sam ti oprostio!'"[952]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Allahov opraštanje grijeha Svojim robovima je Njegova velika dobrota i milost, jer je On, subhanehu ve te'ala, neovisan od bilo čega. On nema nikakve koristi što njima oprašta, jer Njemu ne šteti njihovo nevjerstvo, niti im oprašta iz straha od njih, iz zaborava prema njima ili neke vrste nemogućnosti. On, tebareke ve te'ala, je Snažni i Jaki. Zato je Isa, alejhis-selam, kazao:

إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾

"Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, Ti si Moćni, Mudri."[953]

Spominjanje ovih imena na kraju ajeta bolje je od govora: 'Zaista si Ti Oprosnik, Milosrdni', jer, ako im oprostiš – pa to je iz Tvoje neizmjerne milosti i oprosta prema njima, koja proizlazi iz Tvoje apsolutne moći i snage. Tvoja mudrost ukazuje na savršeno znanje o njima; jer, onaj koji oprosti iz svog neznanja ili nemoći – pa, takav nije ni snažan, ni mudar i znan. (Allahu moj), Ti ne opraštaš osim Svojom velikom moći, potpunom mudrošću i znanjem."[954]

✧ **Muslimanu nije dozvoljeno da svjesno griješi, dokazujući sebi da je Allah *El-Gafur, Er-Rahim,* jer ovaj *magfiret* (oprost) je za one koji se iskreno kaju i traže oprost.**

Allah, subhanehu ve te'ala, za takve kaže:

إِن تَكُونُوا۟ صَٰلِحِينَ فَإِنَّهُۥ كَانَ لِلْأَوَّٰبِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾

"Ako budete poslušni – pa, Allah će doista oprostiti onima koji se kaju"[955]

---

[952] Buhari i Muslim.
[953] El-Maide, 118.
[954] Ibnul-Kajjim el-Dževzijje, *Medaridžus-salikin.*
[955] El-Isra', 25.

إِلَّا مَن ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًۢا بَعْدَ سُوٓءٍ فَإِنِّى غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١﴾

"Onome koji grijeh počini, a onda zlo dobrim djelom zamijeni, Ja ću, uistinu, oprostiti i samilostan biti!"[956]

Dakle, Uzvišeni Allah, kao uvjet opraštanja, postavio je promjenu stanja iz lošeg na dobro, iz nepokornosti u pokornost, kako bi se ostvario Njegov oprost, magfiret i milost. Allah, dželle dželaluhu, kaže za širk:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ

"Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim..."[957]

U ovom ajetu Allah, subhanehu ve te'ala, obavještava nas da nema oprosta za onoga koji u širku ustraje sve do svoje smrti (ko bude ustrajno činio širk), jer takav nije zamijenio svoje loše stanje dobrim. Također, spomenut ćemo Allahov govor vezan za munafike:

سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَهُمْ

"Isto im je – molio ti oprosta za njih ili ne molio, Allah im, zaista, neće oprostiti."[958]

Prema tome, Allah neće oprostiti munaficima jer nisu imali *ihlasa* u svom vjerovanju, niti su popravili svoje stanje, tj. nisu postali iskreni vjernici. Međutim, čim takvi poprave svoje stanje i postanu iskreni u obožavanju Allaha, pripast će im ono što pripada vjernicima:

إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ وَأَصْلَحُوا۟ وَٱعْتَصَمُوا۟ بِٱللَّهِ وَأَخْلَصُوا۟ دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُو۟لَٰٓئِكَ مَعَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَسَوْفَ يُؤْتِ ٱللَّهُ ٱلْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

"Ali oni koji se pokaju i poprave i koji čvrsto Allaha prihvate i vjeru svoju u Allaha iskreno ispolje – bit će sa (ostalim) vjernicima; a Allah će sigurno vjernicima veliku nagradu dati."[959]

Dakle, da bi se postigla Allahova milost i oprost, moraju se ispuniti određeni uvjeti. Ako osoba preseli, a radila je velike grijehe za koje se nije

956 En-Neml, 11.
957 En-Nisa', 48.
958 El-Munafikun, 6.
959 En-Nisa', 146.

pokajala za vrijeme života, ona nema potvrdu, niti ima obećanje od Allaha, dželle ve 'ala, da će joj oprostiti na ahiretu. U vezi s tim, vjerovanje ehlis-sunneta vel-džemata temelji se na mišljenju da takav čovjek ovisi o Allahovoj volji: ako bude htio, oprostit će mu, i to iz Svoje dobrote i milosti:

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ

"Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga, onome kome On hoće"[960],

a ako bude htio, kaznit će ga, i to shodno Svojoj pravednosti, a zatim će ga, poslije određenog roka, izvesti iz Džehennema, iz Svoje milosti ili posredstvom zagovarača (koji imaju pravo na šefat od bogobojaznih). Nakon toga, uvest će ga u Džennet koji je samo za *muvehhide* (nosioce tevhida i vjernike u Allahovu jednoću). Primjerice, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je jedne prilike doveden zarobljenik koji je kazao: "Allahu moj! Tebi se kajem, a ne kajem se Muhammedu!" Nakon toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Spoznao je Onoga kome to pravo (oprosta) pripada.*"[961]

Opisujući Sebe, Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

هُوَ أَهْلُ ٱلتَّقْوَىٰ وَأَهْلُ ٱلْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

"On je jedini dostojan da Ga se boje i On jedini prašta."[962]

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Uzvišeni Allah kaže: 'O sine Ademov! Kad god Me pozoveš i ponadaš Mi se, Ja ću ti sve oprostiti i na to se neću osvrtati. O sine Ademov! I da tvoji grijesi budu toliki da dosegnu nebesa, a da Mi poslije toga dođeš tražeći oprost, oprostio bih ti, i na to se ne bih osvrtao. O sine Ademov! I da Mi dođeš s grijesima koji bi Zemlju ispunili, ali da Mi druga ne pripišeš, Ja bih te dočekao sa Zemljom punom oprosta.*'"[963] Allah, subhanehu ve te'ala, rekao je:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ٱدْعُونِىٓ أَسْتَجِبْ لَكُمْ

[960] En-Nisa', 48.
[961] Ovaj hadis bilježe: Ahmed, Et-Taberi i El-Bejheki, a Hakim kaže da je vjerodostojan.
[962] El-Muddessir, 56.
[963] Ovaj hadis bilježe Et-Taberani i Et-Tirmizi. Šejh Albani kaže da je vjerodostojan.

"Gospodar vaš je rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati!"[964]

Od Nu'mana b. Bešira, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dova je ibadet.*"[965] Hasan el-Basri, rahimehullah, rekao je: "Povećajte vaš istigfar u vašim kućama, za vašim soframa, na putevima, na vašim pijacama i vašim sijelima – gdje god da se nalazite! Vi ne znate da li se u tom trenutku spušta Allahov oprost." Katade, radijallahu anhu, rekao je: "Kur'an vas upućuje na vašu bolest i na vaš lijek. Vaša bolest su grijesi, a vaš lijek je istigfar."

Prenosi se da je Iblis, neka je Allahovo prokletstvo na njega, rekao: "Uništio sam sinove Ademove grijesima, a oni su uništili mene s riječima *la ilahe illallah* i sa istigfarom."

KORISTI I POUKE IZ NAVEDENOG HADISI-KUDSIJJA

1. Ovaj hadis nalazi se u poglavlju o tevbi i podstiče na nju.
2. Odgaja i uči čovjeka da ima lijepo mišljenje o Allahu, jer je Allah prema robu onakav kakvo rob ima mišljenje o Njemu.
3. U hadisu je dokaz o blagosti i ljepoti Allahovog dozivanja Njegovih robova i Njegovoj blizini.
4. Ukazuje na Allahovu veliku milost i oprost (rahmet i magfiret).
5. Poučava da u srcu vjernika postoji nada u Allahovu milost.
6. Ukazuje da će Allah oprostiti sve grijehe ako se čovjek pokaje, pa i sami širk.
7. Ako Allah podari nešto Svojim robovima i oprosti im, to ništa ne umanjuje od bogatstva Njegovih riznica. Zato (u hadisu) Allah kaže: "...la ubali" – "...na to se neću osvrtati".
8. Hadis ukazuje da prilikom dove mora postojati nada da će se Allah odazvati dovi, te da je On taj koji čuje i vidi sve, koji pomaže robu. U tom smislu su riječi: "Kad god Me pozoveš i ponadaš Mi se."
9. Kada čovjek učini grijeh, ne smije dozvoliti sebi da ga to odvrati od dove, da zamoli Allaha za oprost.
10. U hadisu su pojašnjeni neki od uzroka oprosta grijeha. To su:

- dova,
- nada u Allahovu milost i kabul,

---

[964] El-Mu'min, 60.

[965] Ovaj hadis bilježe: Ebu Davud, En-Nesai, Et-Tirmizi, Ibn Madže i Ahmed. Šejh Albani kaže da je hadis vjerodostojan.

- istigfar u svakom trenutku,
- tevhid (iskreno vjerovanje u Allahovu jednoću).

11. Ako Allah primi istigfar, On također briše grijehe, makar ti grijesi dostizali do oblaka ili ispunili cijelu Zemlju.

12. Hadis pojašnjava slabost čovjeka i mnoštvo grijeha koje može učiniti, ali i veličinu Allaha i Njegovog oprosta.

13. Hadis ukazuje na vrijednost tevhida, jer će samo onome koji ostvari tevhid i iskrenost u ibadetima, Allah oprostiti njegove grijehe i loše postupke.

14. Ako detaljno razmislimo i promislimo o hadisu i riječima kojima nam se Allah obraća, reći ćemo da nema sumnje da će to prouzrokovati stid, tj. činjenicu da se rob zastidi svog Gospodara, da se stidi da ga vidi tamo gdje On, subhanehu ve te'ala, ne voli da ga vidi. Iskreni vjernik treba Uzvišenom Gospodaru zahvaljivati na ovim darovima – poput magfireta, rahmeta, prikrivanja grijeha... Treba se stidjeti svoga Gospodara i uvijek biti svjestan da je On taj koji skriva naše pravo stanje od drugih. Kako su mudre riječi Kušejrija, rahimehullah: "Nije čudo što je karavana pronašla Jusufa, alejhis-selam, u bunaru. Čudo je kada grješnik zatraži oprost, a pronađe Uzvišenog Allaha, dželle šanuhu (kako mu oprašta)."

✧ **Sljedbenici ispravne metodologije prvih generacija (ehlis-sunnet) ističu se u ispravnom shvatanju i razumijevanju ovih velikih Allahovih imena, za razliku** od **zalutalih sekti koje se pripisuju islamu.**

Neke od novotarskih, zalutalih sekti (poput kaderija) smatraju da Allah ne oprašta robu, osim ako se rob isključivo pokaje za učinjeni grijeh[966], tj. uvjetuju pokajanje na ovom svijetu prije smrti, smatrajući da Allah ne oprašta osim *tevbom* (pokajanjem). Tako kažu da će onaj koji preseli u griješenju biti u Vatri, u kojoj će vječno boraviti. Za razliku od njih, mu'tezili to presuđuju svojim razumom: oni tvrde da je Allah, tebareke ve te'ala, obavezan da oprosti onome koji se pokajao. Drugim riječima, oni obavezuju Allaha na oprost pokajniku.

Ispravni sljedbenici Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ashabâ i

---

[966] Misli se na sve grijehe – kako male tako i velike – osim širka. Jer je širk – neoprostiv grijeh. On je jedino uvjetovan pokajanjem prije smrti, dok su ostali vidovi griješenja na ahiretu unutar Allahove volje (prema pojedincu): ako bude htio, oprostit će iz Svoje neizmjerne milosti; a ako ne, kaznit će (grješne pojedince) iz Svoje potpune pravednosti.

onih koji su ih u dobru slijedili, smatraju – i kategorički tvrde – da Allah nije obavezan da bilo šta učini u pogledu stvorenja, tj. ne obavezuju Ga na bilo što. Oni tvrde da je obaveza da stvorenja traže oprosta za počinjene grijehe, jer je On neizmjerno milostiv prema njima. Allah, tebareke ve te'ala, pohvalio je pokajnike sljedećim riječima:

وَٱلْمُسْتَغْفِرِينَ بِٱلْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾

"Koji budu u posljednjim časovima noći za oprost molili."[967]

كَانُوا۟ قَلِيلًا مِّنَ ٱلَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَبِٱلْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾

"Noću su malo spavali i u praskozorje oprost od grijeha molili."[968]

وَٱلَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً أَوْ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ إِلَّا ٱللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا۟ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا۟ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

"I za one koji se, kada grijeh počine ili kad se prema sebi ogriješe, Allaha sjete i oprost za grijehe svoje zamole – a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? – i koji svjesno u grijehu ne ustraju."[969]

Također, u trenucima traženja oprosta od Gospodara, dželle šanuhu, grješnik je obavezan priznati počinjeni grijeh, ali, s druge strane, obavezan je sakriti taj grijeh od stvorenja. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao u hadisu koji govori o potvori: "*...Kada rob prizna svoj grijeh i pokaje se, Allah mu ga oprosti...*"[970] A (u drugoj predaji) stoji: "*Mom će ummetu biti oprošteno, osim onima od njih koji otkrivaju (svoje grijehe)*"[971], tj. onima koji prepričavaju svoje grijehe drugima, a ne prikrivaju ih. Također, vjernici su dužni tuđe grijehe prikrivati, kao što se navodi u hadisu od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko prikrije sramotu (mahanu) svoga brata muslimana – pa, Allah će prikriti njegovu sramotu i na dunjaluku i na ahiretu.*"[972] Kao što volimo da nam bude

---

967 Ali Imran, 17.
968 Ez-Zarijat, 17-18.
969 Ali Imran, 135.
970 Buhari i Muslim.
971 Buhari i Muslim.
972 Muslim.

oprošteno, treba da se trudimo da drugima opraštamo:

وَلْيَعْفُوا۟ وَلْيَصْفَحُوٓا۟ ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢﴾

"Neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je."[973]

Na veličinu i vrijednost istigfara ukazao je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: "***Ko bude mnogo istigfar činio (tražio oprosta), Allah će mu iz svake tjeskobe naći izlaz. Riješit će svaku njegovu brigu i dat će mu opskrbu odakle joj se i ne nada!***"[974] Stoga, tražimo oprost za svoje grijehe, kako bismo bili od onih koje će Allah očistiti i kojima će podariti sreću i svako dobro dunjaluka i ahireta!

---

[973] En-Nur, 22.

[974] Ovaj hadis bilježe: Ebu Davud, Ibn Madže, En-Nesai. El-Hakim kaže da je lanac hadisa vjerodostojan, dok šejh Albani smatra da je hadis slab. Pored navedenog razilaženja oko ocjene hadisa, značenje istog ima potporu u riječima Allaha, tebareke ve te'ala: **"Da od Gospodara svoga oprosta tražite i da se pokajete, a On će vam dati da do smrtnog časa lijepo proživite i svakom čestitom dat će zasluženu nagradu. A ako leđa okrenete – pa, ja se zaista bojim za vas patnje na Velikom danu."** (Hud, 3.)

EL-KÃHIR, EL-KAHHÃR (POKORITELJ, NEPOBJEDIVI), DŽELLE DŽELALUHU

القاهر - القهّار جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: Jezičko značenje ovih imena je: "pobijediti, poraziti nekoga". Postoji i drugo značenje: "ukrotiti, potčiniti".

SPOMINJANJE OVIH UZVIŠENIH IMENA U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Kâhir* spominje se dva puta u Kur'anu:

وَهُوَ ٱلْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٨﴾

"I On je Pokoritelj nad robovima Svojim – a On je Mudri, (o svemu) obaviješteni."[975]

وَهُوَ ٱلْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِۦ ۖ

"I On je Pokoritelj nad robovima Svojim..."[976]

Allahovo uzvišeno ime *El-Kahhâr* spomenuto je šest puta u Kur'anu:

قُلِ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّٰرُ ﴿١٦﴾

"Reci: 'Allah je Stvoritelj svake stvari – On je Jedini, Onaj koji pokorava.'"[977]

يَوْمَ هُم بَٰرِزُونَ ۖ لَا يَخْفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ مِنْهُمْ شَىْءٌ ۚ لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ

"Na Dan kad će se oni pojaviti, kada Allahu neće o njima ništa skriveno biti. 'Čija je vlast na ovaj Dan?' – 'Allaha Jedinog! Onoga koji sve pokorava!'"[978]

Razlika između ova dva imena je u tome što je *El-Kahhar* pojačanog značenja u tom postupku, tj. Onaj koji mnogo pokorava (savladava).

---

975 El-En'am, 18.
976 Ibid., 61.
977 Er-Ra'd, 16.
978 El-Mu'min, 16.

ZNAČENJE OVIH IMENA KADA SE ODNOSE NA UZVIŠENOG ALLAHA

Ez-Zeddžadž, rahimehullah, rekao je: "Allah Uzvišeni pokorio je i potčinio inadžije Svojim ajetima (znakovima), koji upućuju na Njegovu jednoću. Svojom snagom i moći potčinio je i pokorio silnike među Svojim stvorenjima, a pokorio je sva Svoja stvorenja tako što im je odredio smrt i umiranje."[979] Što se tiče inadžija posebno, njima je uspostavio dokaze i argumente. Proučavajući historiju, uviđamo što se to dešavalo prijašnjim narodima i kako su završili. Najbolji primjer ovoga su "vlasnici slona".

El-Hulejmi, rahimehullah, rekao je: "*El-Kâhir* je Onaj koji određuje Svojim stvorenjima ono što On želi pa se to i desi – poput teškoća, tereta, žalosti i preokupacija. On je Taj koji im oduzima život ili dio njihovog tijela, i niko nije u mogućnosti da se tome suprotstavi, niti je u stanju da izađe iz okvira te odredbe koja mu je određena." Rekao je (El-Hulejmi) za ime *El-Kahhâr*: "On je Taj koji u svakoj situaciji savladava i pokorava, a nema stanja, niti ima situacije da On bude savladan."[980]

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Kahhâr* je Onaj koji Svojom kaznom savladava silnike i oholnike (među Svojim stvorenjima). Savladao je sva Svoja stvorenja odredivši im smrt."[981]

Imam Taberi, rahimehullah, rekao je: "*El-Kâhir* je Onaj koji je pokorio Svoja stvorenja (učinio ih je poniznim), a On je uzvišen i visoko iznad njih. Jer, On ih je stvorio i poniznim učinio; On je iznad njih, a oni su ispod Njega."[982]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "*El-Kâhir* je Onaj kome su sva stvorenja povinovala svoja lica i sva su Njemu pokorna, te se pred Njim i pod Njegovom vlašću u poslušnosti Njemu smirila."[983]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EL-KÃHIR* I *EL-KAHHÃR*

✧ **Pravi istinski Pokoritelj, Vladar, jeste – Allah, subhanehu ve te'ala.**

On je Taj koji savladava sve Svoje robove, ma o kakvoj se snazi i moći radilo – to sve nestaje i gubi se pred Allahovom moći i snagom. On

[979] *Tefsirul-esma'.*
[980] *El-Minhadž.*
[981] *Še'nu du'a.*
[982] Et-Taberi, *Tefsir.*
[983] Ibn Kesir, *Tefsir.*

je Onaj koji gospodari, a nad kojim se ne gospodari. Dovoljan primjer za to je smrt koju je Allah, dželle ve 'ala, odredio i propisao svakom stvorenju: nema stvorenja koje može to odgoditi ili spriječiti, makar imao snagu svih silnika. Allah, subhanehu ve te'ala, u ajetu je spomenuo smrt odmah nakon spomena Svog uzvišenog imena kojim se opisao, kako bi ukazao da je On uistinu Pokoritelj Svojih stvorenja:

وَهُوَ ٱلْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِۦ ۖ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾ ثُمَّ رُدُّوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ مَوْلَىٰهُمُ ٱلْحَقِّ ۚ أَلَا لَهُ ٱلْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ ٱلْحَٰسِبِينَ ﴿٦٢﴾

"I On je Pokoritelj nad robovima Svojim – i On šalje (nad) vama čuvare. A kada dođe nekom od vas smrt, uzmu ga izaslanici Naši – a oni ne oklijevaju. Zatim ćete biti vraćeni Allahu, Zaštitniku svom **istinskom. Sud je uistinu Njegov! A On je Najbrži od onih koji obračunavaju. "**[984]

Jedan od načina na koji ih je potčinio Sebi jeste i to što je savladao bolest te razne vrste nedaća i katastrofa, koje pogađaju stvorenja, a koje niko od njih nije u stanju da zaustavi ili spriječi:

يَوْمَ هُم بَٰرِزُونَ ۖ لَا يَخْفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ مِنْهُمْ شَىْءٌ ۚ لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ

"Na Dan kad oni izađu, neće biti skriveno Allahu ništa od onoga što je njihovo. 'Čija je vlast danas?' – 'Allaha Jedinog! Onog koji sve pokorava!'"[985]

Razmislite, gdje će biti stvorenja tog trenutka? Gdje će biti kada Uzvišeni Allah izgovori ove riječi? Gdje će biti tog trenutka vjerovjesnici, poslanici? Gdje će biti meleki, Allahu bliski? Gdje će biti zabludjeli i zalutali: silnici, oholnici i inadžije? Gdje će biti nepravedni vladari i oni koji su ih u tome slijedili? Gdje će biti sljedbenici *tevhida* (monoteizma) i upute? Gdje će biti Adem i njegovo potomstvo? Gdje će biti Iblis i njegovi sljedbenici? U tom trenutku neće biti nikoga ko će odgovoriti Allahu na pitanje. Svi će nestati, sve će biti uništeno – osim Uzvišenog Gospodara:

---

[984] El-En'am, 61-62.
[985] El-Mu'min, 16.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو ٱلْجَلَٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

"Sve što je na Zemlji prolazno je, a traje (zauvijek ostaje) Lice Gospodara tvog, Vlasnika uzvišenosti i plemenitosti."[986]

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Bila sam od ljudi prva osoba koja je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pitala o ovom ajetu: **Na Dan kada Zemlja bude zamijenjena drugom zemljom, a i nebesa**, upitavši: 'O Allahov Poslaniče! Gdje će tada ljudi biti?' Odgovorio je: '*Na Sirat-ćupriji.*'"[987]

✧ **Spoznaja značenja ovih imena ulijeva strah u srca, a pri pomisli na veličinu i snagu Uzvišenog Allaha, tijela obuzima strahopoštovanje.**

Naravno, takva spoznaja navodi roba da prizna svoju potčinjenost Allahu, tebareke ve te'ala, svoju slabost i nemoć pred Stvoriteljem, koji je Pokoritelj svega.

On je Taj čiju odluku i odredbu niko nije u stanju spriječiti, niko nije u stanju tome se suprotstaviti. Onaj ko bude zadovoljan Njegovim odlukama i odredbama (kaderom), i On će biti zadovoljan njime, a onaj ko ne bude zadovoljan Njegovim odredbama – pa, ni On, subhanehu ve te'ala, neće biti zadovoljan njime, već će biti srdit i ljut. Zato neka niko ne pomisli da Allah, dželle dželaluhu, kažnjava stvorenja kada hoće, gdje hoće i čime On, subhanehu ve te'ala, hoće – tek onako, hira radi. Naprotiv, njihovom kažnjavanju prethodila je njihova nepokornost i griješenje. Allah, dželle šanuhu, nije nepravedan, niti čini nasilje i nepravdu:

فَأَهْلَكْنَٰهُم بِذُنُوبِهِمْ

"Pa smo ih, zbog grijeha njihovih, uništavali."[988]

فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنۢبِهِۦ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُم مَّنْ أَخَذَتْهُ ٱلصَّيْحَةُ
وَمِنْهُم مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ ٱلْأَرْضَ وَمِنْهُم مَّنْ أَغْرَقْنَا ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ

[986] Er-Rahman, 26-27.
[987] Muslim i Ahmed.
[988] El-En'am, 6.

وَلَٰكِن كَانُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ يَظۡلِمُونَ ﴿٤٠﴾

"I sve smo prema grijesima njihovim kaznili: na neke vjetar, pun pijeska poslali, a neke strašnim glasom uništili; neke smo u zemlju utjerali, a neke potopili. – Allah im nije učinio nepravdu, sami su sebi nepravdu nanijeli."[989]

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتۡ أَيۡدِيكُمۡ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَيۡسَ بِظَلَّٰمٖ لِّلۡعَبِيدِ ﴿٥١﴾

"To je za ono što ste rukama svojim pripremili, jer Allah nije nepravedan robovima Svojim!"[990]

✧ **Ova osobina je u većini slučajeva pokuđena kod stvorenja, jer takvi pojedinci postaju nasilnici i tirani.**

Takvi se najviše uzdižu nad slabašnima i nad sirotinjom, kao što to sam faraon kaže:

قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبۡنَآءَهُمۡ وَنَسۡتَحۡيِۦ نِسَآءَهُمۡ وَإِنَّا فَوۡقَهُمۡ قَٰهِرُونَ ﴿١٢٧﴾

"'Pobit ćemo sinove njihove, a poštedjet ćemo žene njihove' – a uistinu smo Mi (kaže Allah) nad njima pokoritelji."'[991]

Za Jedžudža i Medžudža[992] isto je tako nagoviješteno da će nered činiti:

حَتَّىٰٓ إِذَا فُتِحَتۡ يَأۡجُوجُ وَمَأۡجُوجُ وَهُم مِّن كُلِّ حَدَبٖ يَنسِلُونَ ﴿٩٦﴾

"A zatim, kad se pusti Jedžudž i Medžudž – a oni će se sa svake uzvisine spuštati."[993]

Govoreći o Jedžudžu i Medžudžu i pregradi između njih i stanovnika Zemlje, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "...*Izaći će pred ljude, tražeći vodu od njih, a oni će bježati pred njima. Odapet će strijele u nebo, pa će im se vratiti umazane krvlju. Reći će: 'Našom snagom i veličinom savladasmo stanovnike Zemlje i pobijedismo onoga ko je na nebesima!' Zatim će Allah poslati crve u njihove vratove – crve kao kaznu koja će ih uništiti. A tako mi*

[989] El-Ankebut, 40.
[990] El-Enfal, 51.
[991] El-A'raf, 127.
[992] To su dva naroda za koja je nagoviješteno da će se pojaviti kao veliki predznak Sudnjeg dana.
[993] El-Enbija', 96.

Onoga u čijoj je ruci duša Muhammedova! Zaista će životinje postati ugojene, uhranjene i pune od njihovog mesa."[994] Spoznati da je Uzvišeni Allah – Jedan (*El-Vâhid*) i Onaj koji sve savladava (*El-Kahhâr*), znači davati u životu prednost Božijim naredbama i zabranama, a ne vlastitim strastima; to znači nastojati drugoga ne ozlijediti, pogotovo ne slabijeg od sebe. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

فَأَمَّا ٱلْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾

"Pa što se tiče siročeta – ne tlači ga"[995],

tj. "nemoj biti nasilan prema njemu, već mu budi od koristi: zaštiti ga, daj mu njegovo pravo." Ovdje je Allah, dželle ve 'ala, spomenuo jetima iz razloga što on nema zaštitnika, niti ima pomagača, osim Uzvišenog Allaha. Zato je zaprijetio velikom kaznom onome ko takve ucvili i tlači:

وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾

"I što se tiče prosjaka – pa ne grdi ga"[996],

tj. "nemoj ga grditi i povisivati ton na njega."

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

"A što se tiče blagodati Gospodara tvoga – pa, o tome kazuj!"[997]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "Najveća blagodat koja je data Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jeste poslanica – poslanstvo i Objava. Allah ga je učinio *halilom* (bliskim Allahovim prijateljem), podario mu ljubav, znanje i mudrost, obavezavši ga da to sve obznani i govori o tome, da podučava neznalice i da se pri tome ne uzvisuje nad njima, ili da traži od njih zahvalu, ili da ih prisiljava na to."[998]

Muavija b. El-Hakem es-Selmi, radijallahu anhu, rekao je: "...Draži mi je (Poslanik) i od oca i majke. Nisam vidio boljeg muallima (učitelja), ni prije ni poslije njega, da ljepše i bolje podučava druge. Tako mi Allaha,

[994] Ovaj hadis bilježe: imam Et-Tirmizi, Ibn Madže i El-Hakim, a on ga je ocijenio vjerodostojnim. S njim se složio imam Ez-Zehebi.
[995] Ed-Duha, 9.
[996] Ibid., 10.
[997] Ibid., 11.
[998] Razi, *Šerhul-esma'*.

nikada mi se nije namrštio u lice, niti me je udario, niti me je vrijeđao."[999]

✧ **"I On je Pokoritelj nad robovima Svojim"[1000],**
tj. Onaj koji vlada svime i čijoj se veličini i uzvišenosti sve pokorava. Ovaj ajet upućuje na Allahovu uzvišenost i uznositost nad svim stvorenjima, tj. ovaj ajet kazuje da je On iznad Svoga Kursijja i Arša (Prijestolja), razdvojen je od Svojih stvorenja, ni u bilo kakvoj situaciji Njegova uznositost ne liči na "uznositost" Njegovih stvorenja: **"Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."**

ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ﴿٥﴾

"Milostivi, koji se nad Aršom uzvisio"[1001]

ءَأَمِنتُم مَّن فِي ٱلسَّمَآءِ أَن يَخۡسِفَ بِكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

"Jeste li sigurni da vas Onaj koji je na nebesima neće u zemlju utjerati, kad se ona počne iznenada tresti?"[1002]

Isto tako smo se dužni odnositi i prema svim ostalim svojstvima Allaha, dželle ve 'ala. Nema tog kralja, niti ima vladara, ma koliko njegovo carstvo i snaga bili veliki, da može parirati Allahovoj moći i snazi. Iznad svih tih kraljeva i vladara je Uzvišeni Allah, Pokoritelj i Istinski Vladar svih njih. On je taj koji ima kontrolu nad svim stvarima. Allah, dželle šanuhu, će, nakon uništenja stvorenja i svega stvorenog, kazati ono što je (već) navedeno u hadisu od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah će smotati nebesa na Sudnjem danu. Zatim će ih uzeti u Svoju desnu ruku, pa će reći: 'Ja sam Vladar. Gdje su silnici, gdje su oholnici?' Zatim će smotati zemlje (svih sedam) u ljevicu, pa će reći: 'Ja sam Vladar. Gdje su silnici, gdje su oholnici?'*"[1003] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "*Allah će u šaci držati Zemlju, i smotat će nebesa na Sudnjem danu Svojom desnicom. Zatim će reći: 'Ja sam Vladar. Gdje su zemaljski vladari?'*"[1004] Tada neće biti nikoga ko

---

[999] Muslim.
[1000] El-En'am, 61.
[1001] Taha, 5.
[1002] El-Mulk, 16.
[1003] Muslim.
[1004] Buhari.

će moći odgovoriti na ova pitanja, jer će ih Allah, subhanehu ve te'ala, sve usmrtiti. Stoga će On, tebareke ve te'ala, kazati Samome Sebi:

لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

"Allahu Jedinom, Pokoritelju, koji sve pokorava!"[1005]

✧ **Uzvišeni Allah potčinio je sva stvorenja onome što On želi i hoće.**

Primjer za to je smrt od koje niko nije u stanju pobjeći, niti se od nje iko može spasiti:

قُلْ إِنَّ ٱلْمَوْتَ ٱلَّذِى تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُۥ مُلَٰقِيكُمْ ۖ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

"Reci: 'Smrt od koje bježite zaista će vas stići. Zatim ćete Onome koji poznaje i nevidljivi i vidljivi svijet vraćeni biti i On će vas o onome što ste radili obavijestiti'"[1006]

وَهُوَ ٱلْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِۦ ۖ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾ ثُمَّ رُدُّوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ مَوْلَىٰهُمُ ٱلْحَقِّ ۚ أَلَا لَهُ ٱلْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ ٱلْحَٰسِبِينَ ﴿٦٢﴾

"On je Pokoritelj nad robovima Svojim i šalje nad vama čuvare. A kada nekome od vas smrt dođe, izaslanici Naši mu, bez oklijevanja, dušu uzmu. Oni će poslije biti vraćeni Allahu, svome istinskom Gospodaru. Samo će se On pitati i On će najbrže obračun svoditi."[1007]

Njihova potčinjenost ogleda se i kroz ostvarenje raznih vidova iskušenja: bolesti, nedaća i belaja, koja pogađaju stvorenja. Sve to je ono što je On, subhanehu ve te'ala, odredio iz Svoje savršene mudrosti. Ljudi i ostala stvorenja nisu u stanju da to spriječe ili da se toga sačuvaju.

✧ **Jedini istinski Pokoritelj je Allah, subhanehu ve te'ala, koji zaslužuje da se obožava, da se Njemu ibadet čini. Sva druga, lažna božanstva samo su stvorenja koja su nemoćna da od sebe nedaću**

[1005] El-Mu'min, 16.
[1006] El-Džumu'a, 8.
[1007] El-En'am, 61-62.

otklone. Pa kako će onda to biti u stanju (otkloniti) od drugih!?

Na ovakav način diskusiju je vodio Jusuf, alejhis-selam, sa onima koji su bili s njim u zatvoru:

يَٰصَٰحِبَيِ ٱلسِّجۡنِ ءَأَرۡبَابٞ مُّتَفَرِّقُونَ خَيۡرٌ أَمِ ٱللَّهُ ٱلۡوَٰحِدُ ٱلۡقَهَّارُ ﴿٣٩﴾

"O drugovi moji u tamnici! Jesu li gospodari raznoliki bolji, ili Allah Jedini, Onaj koji pokorava?"[1008]

Na ovakav način pojasnio im je da su njihova lažna božanstva raznolika i različita, a onaj ko im robuje nije siguran ko je od njih (hipotetički) zadovoljan njime, a ko ne. Ta lažna božanstva ne posjeduju od *uluhijjeta* (prava na obožavanje) ništa osim imena koje su im lažno pripisali, bez ikakvog dokaza:

مَا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ أَسۡمَآءٗ سَمَّيۡتُمُوهَآ أَنتُمۡ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلۡطَٰنٍۚ إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۚ أَمَرَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلۡقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ

"Obožavate mimo Njega samo imena koja ste nadjenuli vi i preci vaši – za njih Allah nije objavio nikakav dokaz. Sud je samo Allahov! Naredio je da obožavate jedino Njega. – To je prava vjera! Međutim, većina ljudi ne zna."[1009]

✧ **Allah je taj koji posjeduje apsolutnu snagu i moć, i nikada Ga slabost ne obuzima, bilo u savršenim svojstvima Zata (Svog uzvišenog Bića), bilo u Njegovim djelima:**

ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞۚ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيۡءٖ مِّنۡ عِلۡمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَۚ وَسِعَ كُرۡسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفۡظُهُمَاۚ وَهُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

[1008] Jusuf, 39.
[1009] Ibid., 40.

"Allah je – nema istinskog boga osim Njega – Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji. Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih. A od onoga što On zna – drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Njegov Kursijj[1010] obuhvata i nebesa i Zemlju, i Njemu ne dosadi održavanje njihovo. On je Svevišnji, Veličanstveni!"[1011]

Neki mufessiri su rekli: "Ajet ukazuje na činjenicu da je Allah jedini istinski Bog koji je zaslužan da se obožava i da je On Stvoritelj svih stvorenja. On živi po Sebi, i nikada ne umire. Utemeljitelj je svega drugog: bez Njegovog održavanja nema opstojnosti za bića. Ne obuzima Ga, niti Ga savladava drijemež, pospanost ili san. Njegovo je sve što je na nebesima i Zemlji (tj. svi Njegovi robovi su pod Njegovom vlašću i upravom, Njemu Jedinom su potčinjeni). Stvorenja ne mogu saznati ništa od Allahovog znanja osim ono što im Allah dâ da saznaju i s čime ih On upozna. Njemu nije teško da održava nebesa i Zemlju i ono što je na njima, niti Ga to opterećuje. Naprotiv, to je Njemu lahko i jednostavno. On vodi brigu o svakoj osobi i onome što ona radi, On nadzire sve stvari. Njemu ništa ne može promaći, niti Ga može izbjeći, jer sve stvari su Njemu potčinjene – sve te stvari su jednostavne, niske i sitne u odnosu na Njega, ovisne su o Njemu, a On je nezavisan od svega i hvale vrijedan, On čini što hoće. Njemu niko ne postavlja pitanje šta je učinio, dok se njima (robovima) pitanje postavlja. On je Nadređen nad svime, Obračunavatelj je svega, On je Nadzornik, Veličanstveni i Uzvišeni. Nema istinskog boga osim Njega! On je Veličanstveni i Uzvišeni."

✧ Prilikom prevrtanja u snu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

[1010] Postoji više tumačenja značenja riječi *Kursijj*. Neki tumači Kur'ana tvrde da se to odnosi na Allahovo savršeno znanje. Drugi tvrde da se misli na *Arš* – Allahov veličanstveni prijesto. Treći tvrde, a ujedno je to i najispravnije mišljenje, da je to mjesto Allahovih uzvišenih stopala, kako su protumačili mnogi tumači Kur'ana. Ibn Abbas, radijallahu anhu, rekao je: "Kursijj je mjesto dva Allahova stopala, a Arš?... Pa, niko ne može obuhvatiti njegovu veličinu osim Allah, Moćni i Plemeniti." Hakim bilježi ovaj govor u *Mustedreku* i kaže: "(Hadis je) u redu, u skladu je i prema uvjetima dvojice šejhova (Buharije i Muslima). Zabilježen je i kao merfu-predaja, ali je ustvari mevkuf (govor ashaba)." Ovo značenje koje spominje Ibn Abbas, radijallahu anhu, vezano za Kursijj, je dobro poznato ehlis-sunnetu. To je sačuvano od njega i zapamćeno. A za prva dva mišljenja ne postoji valjan i prihvatljiv dokaz.

[1011] El-Bekare, 255.

dovio je Allahu (tražio kod Allaha utočište) izgovarajući ovo veliko Allahovo ime.

Aiša, radijallahu anha, prenosi da je tom prilikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovarao sljedeću dovu:

«لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ، رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ»

"La ilahe illallahul-Vahidul-Kahharu. Rabbis-semavati vel-erdi ve ma bejnehuma, el-'Azizul-Gaffar!" (Nema istinskog boga osim Allaha, Jednoga koji sve pokorava. Gospodara nebesa i Zemlje i prostora među njima. Silnoga, Onoga koji mnogo prašta!).[1012]

✧ **Čovjek treba pokušati i truditi se da nadvlada svoje strasti i porive, tj. on treba upravljati sobom, a ne njegove strasti.**

Ovo se najbolje postiže tevbom i istigfarom, jer se na taj način iskazuje poniznost prema Stvoritelju nebesa i Zemlje. Učenjem e'uze uspjet će da otkloni šejtanove vesvese, traženjem korisnog znanja uspjet će da se kloni i sačuva šubhi (sumnji), a sačuvat će se nasilnika i oholnika tako što će tražiti utočište kod Onoga koji posjeduje apsolutnu moć i koji Svojom snagom (kudretom) sve pokorava. Za ovakvu situaciju imamo primjer u slučaju kada je Musa, alejhis-selam, uputio svoj narod na Onoga od koga mogu da traže pomoć i potporu:

وَقَالَ ٱلْمَلَأُ مِن قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُۥ لِيُفْسِدُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَءَالِهَتَكَ ۚ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَآءَهُمْ وَنَسْتَحْىِۦ نِسَآءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَٰهِرُونَ ﴿١٢٧﴾ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ ٱسْتَعِينُوا۟ بِٱللَّهِ وَٱصْبِرُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱلْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾

"I rekoše velikani iz naroda faraonovog: 'Zar ćeš ostaviti Musaa i narod njegov da prave nered na Zemlji, a ostavit će tebe i bogove tvoje?' Reče: 'Pobit ćemo sinove njihove, a poštedjeti žene njihove. Uistinu smo mi nad njima pokoritelji.' Musa reče narodu svome: 'Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi! Zemlja je Allahova,

[1012] Hadis bilježi Ibn Hibban, a šejh Albani kaže da je vjerodostojan.

On je daje u naslijeđe kome On hoće od robova Svojih – a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali.'"[1013]

Ovaj ajet je savjet za svakog potlačenog, slabašnog, da se vrati Allahu i zatraži pomoć od Njega Uzvišenog. Ako čovjek ostvari ove tri stvari, koje su spomenute u ajetu, neće imati nikakvog straha od nasilnika i siledžija. Te tri stvari su:

1) traženje pomoći isključivo od Allaha,
2) sabur i ustrajnost na tom putu,
3) bogobojaznost (*takva*).

Dakle, vjernici se trebaju osloniti na Jakog, Moćnog – na Onoga koji je istinski Pokoritelj svega stvorenog, pouzdati se u Njega i čvrsto se pridržavati Njegove Knjige i sunneta Njegovoga Poslanika, sve do trenutka susreta sa voljenim Gospodarom!

[1013] El-A'raf, 127- 128.

EL-HAFÎZ, EL-HÃFIZ (ZAŠTITNIK, ČUVAR), DŽELLE DŽELALUHU

الحفيظ - الحافظ جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Kada vjernik spomene ovo veliko Allahovo, dželle ve 'ala, ime, obuzme ga osjećaj sigurnosti i smirenosti u duši i tijelu. Takav vjernik ima na umu veliku odgovornost kojom ga Uzvišeni Allah duži, a to je da vodi posebnu brigu o pet osnovnih stvari vjere: da čuva vjeru, život, čast, imetak i porodicu.

Jezičko značenje: الحافظ (*El-Hafiz*) znači: "Onaj koji čuva". Jezičko značenje riječi الحفظ (*el-hifz*) jeste: "pamćenje, čuvanje", a suprotno tome je: النسيان (*en-nisjan*) – zaboravljanje. Za čovjeka se kaže da je *hafiz* ako zna nešto napamet i to čuva u pamćenju (množina je: *huffaz*).

SPOMINJANJE OVIH UZVIŠENIH IMENA U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime الحفيظ (*El-Hafíz*) spominje se tri puta u Kur'anu:

إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾

"Gospodar moj je nad svakom stvari Čuvar"[1014]

وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

"A Gospodar tvoj je nad svakom stvari Čuvar"[1015]

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

"A oni koji mimo Njega uzimaju zaštitnike – pa, Allah je Čuvar nad njima; a nisi ti nad njima zaštitnik."[1016]

Allahovo uzvišeno ime الحافظ (*El-Hâfiz*) u Kur'anu se spominje jednom:

[1014] Hud, 57.
[1015] Sebe, 21.
[1016] Eš-Šura, 6.

فَٱللَّهُ خَيْرٌ حَٰفِظًا ۖ وَهُوَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿٦٤﴾

"Ali, Allah je najbolji čuvar i On je najmilostiviji."[1017]

Spominje se i dva puta u obliku množine:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ﴿٩﴾

"Uistinu, Mi objavljujemo Ez-Zikr (tj. Kur'an)! I, uistinu, Mi smo njegovi čuvari!"[1018]

Kada Allah, dželle ve 'ala, opisuje šta je sve potčinio Sulejmanu, alejhis-selam, On kaže:

وَمِنَ ٱلشَّيَٰطِينِ مَن يَغُوصُونَ لَهُۥ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَٰلِكَ ۖ وَكُنَّا لَهُمْ حَٰفِظِينَ ﴿٨٢﴾

"I neke šejtane koji su ronili za njega i radili posao pored toga, a bili smo njihovi čuvari."[1019]

ZNAČENJE OVIH IMENA KADA SE ODNOSE NA UZVIŠENOG ALLAHA

Hulejmi, rahimehullah, rekao je: "*El-Hafiz* (الحافظ) je Onaj koji čuva Svoje robove od razloga (uzroka) propasti u vjerskim i dunjalučkim stvarima."[1020]

Imam Kurtubi, rahimehullah, kazao je: "Ovo Allahovo ime može biti od Allahovih svojstava *zatijje*, a i svojstava *fi'lijje*[1021]. Kada ima značenje svojstva Njegovog Bića (Zata), tada se značenje imena vraća na ime: العليم (Sveznajući), jer On čuva Svojim apsolutnim znanjem sve informacije, tako da Mu ništa od toga ne promiče. Primjerice, kao što se kaže za nekoga: 'Taj i taj zna cijeli Kur'an napamet.' Suprotno ovome je zaborav.

[1017] Jusuf, 64.
[1018] El-Hidžr, 9.
[1019] El-Enbija', 82.
[1020] *Minhadž.*
[1021] Svojstva *zatijje* su ona svojstva koja su stalno prisutna pri Allahovom uzvišenom Biću, koja su neodvojiva od Njega – poput savršenog svojstva života, moći, snage, znanja i sl. A svojstva *fi'lijje* su ona svojstva koja se odnose na Allahove, tebareke ve te'ala, povremene radnje – poput spuštanja, govora, uzdizanja i sl.

Na ovaj zaborav se odnose Allahove, tebareke ve te'ala, riječi:

وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾

'A nije Gospodar tvoj zaboravan'[1022]

i riječi:

قَالَ عِلْمُهَا عِندَ رَبِّي فِي كِتَٰبٍ لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى ﴿٥٢﴾

'(Musa) reče: Znanje o njima je u Knjizi kod Gospodara moga. Gospodaru mome ništa nije skriveno i On ništa ne zaboravlja.'[1023]

Kada se odnosi na svojstva *fi'lijje* (svojstva radnji), onda ima značenje Allahovog čuvanja i vođenja brige o svemu što je stvoreno i što postoji. Suprotno ovome čuvanju je nemarnost, aljkavost i nebriga. Zato Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

فَٱللَّهُ خَيْرٌ حَٰفِظًا

'Ali, Allah je najbolji čuvar.'"[1024]

Ovoga je mišljenja i imam Ibn Kajjim, rahimehullah.

Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*El-Hafîz* (الحفيظ) je Onaj koji čuva i vodi brigu o onome što je stvorio. On čuva Svoje evlije (iskrene robove) da ne zapadnu u grijehe i propast, blag je prema njima u stanju njihovih pokreta i mirovanja. On je pobrojao djela Svojih robova i nagradu za njih."[1025]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA EL-HAFÎZ I EL-HĀFIZ

- **Allah, subhanehu ve te'ala, je Čuvar nebesa i onoga što je na njima: On ih čuva od toga da padnu na Zemlju, kao što kaže Allah, azze ve dželle:**

وَجَعَلْنَا ٱلسَّمَآءَ سَقْفًا مَّحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ ءَايَٰتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

[1022] Merjem, 64.
[1023] Taha, 52.
[1024] *Kitabul-esna.*
[1025] Šejh Sa'di, *Tejsirul-Kerimi er-Rahman.*

"I učinili smo nebo svodom zaštićenim; a oni se ipak okreću od znamenja koja su na njemu."[1026]

Mufessiri kažu da je to poput krova iznad kuće.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلْأَرْضِ وَٱلْفُلْكَ تَجْرِي فِي ٱلْبَحْرِ بِأَمْرِهِۦ وَيُمْسِكُ ٱلسَّمَآءَ أَن تَقَعَ عَلَى ٱلْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِۦٓۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٥﴾

"Zar ne vidiš da vam je Allah potčinio (sve) što je na Zemlji i plovilo (koje) plovi morem po odredbi Njegovoj? I zadržava nebo da ne padne na Zemlju, osim s dozvolom Njegovom. Uistinu, Allah je prema ljudima blag i milostiv!"[1027]

Neki mufessiri tumače ovu riječ: محفوظا – **"zaštićenim** od šejtanâ", kao što se navodi u ajetima:

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي ٱلسَّمَآءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّٰهَا لِلنَّٰظِرِينَ ﴿١٦﴾ وَحَفِظْنَٰهَا مِن كُلِّ شَيْطَٰنٍ رَّجِيمٍ ﴿١٧﴾ إِلَّا مَنِ ٱسْتَرَقَ ٱلسَّمْعَ فَأَتْبَعَهُۥ شِهَابٌ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾

"Mi smo na nebu sazviježđa stvorili i za one koji ih posmatraju ukrasili i čuvamo ih od svakog šejtana prokletog. Izuzev ko ukrade ono što se čuje – tada ga slijedi svjetlica očita."[1028]

Imam Kurtubi, rahimehullah, u vezi s tim navodi mišljenja učenjaka u *Tefsiru*: "Rečeno je da je sačuvano tako da opstoji bez rušenja. I kaže se da opstoji, i nije potrebno da ima stubove. Sve to Allah, subhanehu ve te'ala, održava i vodi brigu o tome, bez ikakvog vida umora i poteškoće. Allah kaže:

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

'Njegov Kursijj[1029] **obuhvata i nebesa i Zemlju, i Njemu ne dosadi održavanje njihovo. On je Svevišnji, Veličanstveni!'"**[1030]

[1026] El-Enbija', 32.
[1027] El-Hadždž, 65.
[1028] El-Hidžr, 16-18.
[1029] Već smo ranije, na prethodnom mjestu, objasnili značenje riječi *Kursijj*.
[1030] El-Bekare, 255.

✧ **Sačuvano je i spašeno samo ono što Allah, subhanehu ve te'ala, želi da sačuva, samo ono što On želi da ostane i da traje. Dakle, ako za nešto On želi da propadne, da se izgubi ili da oslabi, nema načina da to opstane bez Njegove volje.**

Allah, tebareke ve te'ala, zagarantirao je da će Svoju Knjigu sačuvati od bilo kakve izmjene, dodavanja, oduzimanja ili mijenjanja, i pored tolikih vijekova koji su prošli i koji će proći sve do Sudnjeg dana:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ﴿٩﴾

"Mi, uistinu, Kur'an objavljujemo i zaista smo Mi njegovi čuvari!"[1031]

Kur'an je kroz sva ova vremena ostao isti onakav kakav je objavljen našem poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. On je od velikih, vidljivih Allahovih ajeta (znakova) koji potvrđuje istinitost Allahovog obećanja. Znamo da su teška vremena zadesila ummet u prošlosti, kao i u sadašnjosti, poput velikih nasrtaja otvorenih, vanjskih neprijatelja ove vjere, kao i onih potajnih, unutrašnjih, koji su pokušali iskriviti učenje islama ubacivanjem u vjeru mnoštva novotarija svih vrsta i u tome su umnogome uspjeli, barem kada je riječ o *sunnetu* (praksi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem). Zatim su uspjeli da unesu mnoštvo lažnih, izmišljenih hadisa i da ih pripišu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao i mnoge druge stvari, ali nikako nisu uspjeli da na bilo koji način izmijene ili dodaju nešto u Kur'anu! Kur'an je, hvala Allahu, prisutan među nama i to onakav kakav je spušten poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Što se tiče ostalih Svetih knjiga, koje je Allah spuštao prijašnjim poslanicima, Allah im nije propisao opstanak, niti da budu sačuvane od iskrivljenja. Zapravo, Allah nam ukazuje da su ljudi bili obavezni da ih čuvaju i paze od bilo kakvog dodavanja i oduzimanja, ali oni nisu bili u stanju to učiniti, tako da je došlo do njihovog iskrivljenja, kao što to Allah na mnogim mjestima u Kur'anu pojašnjava:

إِنَّآ أَنزَلْنَا ٱلتَّوْرَىٰةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ۚ يَحْكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ ٱلَّذِينَ أَسْلَمُوا۟ لِلَّذِينَ هَادُوا۟
وَٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلْأَحْبَارُ بِمَا ٱسْتُحْفِظُوا۟ مِن كِتَٰبِ ٱللَّهِ وَكَانُوا۟ عَلَيْهِ شُهَدَآءَ ۚ

[1031]El-Hidžr,9.

"Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputstvo i svjetlo. Po njemu su jevrejima sudili vjerovjesnici, oni koji su bili Allahu poslušni i čestiti ljudi, i učeni, od kojih je traženo da čuvaju Allahovu Knjigu – i oni su nad njom bdjeli"[1032], tj. kojima je data Allahova Knjiga na čuvanje, za koju im je bilo naređeno da je stave na svjetlo dana i da po njoj postupaju.

✧ **Allah, dželle ve 'ala, također je sačuvao mjesta koja su sveta i vezana za ibadete.**

Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je: "Od velikih Allahovih ajeta (znakova) je i Kaba, koja je od samog kamena, u dolini u kojoj nema rastinja, pored nje nema nikoga ko će je zaštititi i sačuvati od neprijatelja, pored nje nema ništa od raskoši i ljepote dunjaluka zbog čega bi ljudi dolazili do nje – nema pored nje ni straha ni želje. Međutim, i pored svega toga, Allah je sačuvao njenu važnost, značaj i dostojanstvo. Ko god ode da obiđe to sveto mjesto, dolazi pun strahopoštovanja i poniznosti. Allah je učinio da ljudi čeznu za njenim viđenjem i obilaskom, tako da dolaze iz svih krajeva bez ikakve želje za traženjem dunjalučke koristi. Ona je u ovakvom stanju hiljadama godina. Ovakva stvar nije poznata na svijetu o bilo kakvoj drugoj građevini ili mjestu. Kraljevi i vladari grade palače i dvorce, koji traju tek jedan period, a zatim takve građevine bivaju uništene, i to bez ičije želje da se ista sagradi na datom mjestu..."[1033]

✧ **Uzvišeni Allah je Jedini koji čuva roba, Svoje stvorenje, vodi brigu o njemu i čuva ga od loših i upropaštavajućih stvari.**

Allah, subhanehu ve te'ala, čuva čovjeka od Svojih kazni i Svoje srdžbe, ako takva osoba, Allahov rob, pazi i čuva Allahove granice i pridržava se Allahovih propisa. Bogobojaznost i pokornost su razlozi zbog kojih Allah čuva vjernika.

Zato će Allah, u onolikoj mjeri u kojoj se čovjek čuva harama i koliko je pokoran Allahu, njega paziti i čuvati. U Allahovim riječima:

فَٱلصَّٰلِحَٰتُ قَٰنِتَٰتٌ حَٰفِظَٰتٌ لِّلۡغَيۡبِ بِمَا حَفِظَ ٱللَّهُ

[1032] El-Maide, 44.
[1033] *En-Nubuvat.*

"Zbog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu treba da brigu vode, jer i Allah njih štiti i čuva"[1034],

nalazi se dokaz za navedenu tvrdnju. Zato što su vjernice čestite i poslušne žene koje u odsustvu svojih muževa vode brigu o časti, imetku i djeci, Allah ih je sačuvao, učvrstio i pomogao na tom putu, tj. zbog njihove pažnje i čuvanja Allahovih propisa i vjere – Allah njih čuva i pazi. U poznatom hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, preneseno je da je on kazao Ibn Abbasu, radijallahu anhu: "O *dječače, poučit ću te riječima: 'Čuvaj Allaha, pa će i On tebe čuvati! Čuvaj Allaha i naći ćeš Ga na svojoj strani.*'"[1035] U drugoj predaji se navodi: "*Naći ćeš ga ispred sebe.*"[1036] U komentaru ovog hadisa, imam Ibn Redžeb el-Hanbeli, rahimehullah, kaže: "Čuvaj Allahove granice, Njegova prava, Njegova naređenja i Njegove zabrane. A čuvanje spomenutog ogleda se u izvršenju naredbi, klonjenju zabrana i neprelaženju granica, tako da se sa dozvoljenog ne ode u zabranjeno. Spomenuto čuvanje podrazumijeva izvršenje svih naređenja i ostavljanje svih zabrana."[1037] Opisujući njihove osobine, Allah je pohvalio Svoje iskrene vjernike, rekavši da oni čuvaju Njegove granice i Njegova prava. On kaže:

ٱلتَّٰٓئِبُونَ ٱلۡعَٰبِدُونَ ٱلۡحَٰمِدُونَ ٱلسَّٰٓئِحُونَ ٱلرَّٰكِعُونَ ٱلسَّٰجِدُونَ
ٱلۡأٓمِرُونَ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَٱلنَّاهُونَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡحَٰفِظُونَ لِحُدُودِ ٱللَّهِۗ وَبَشِّرِ
ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ١١٢

"Oni se kaju, i Njega obožavaju, i Njega hvale, i poste, i namaz **obavljaju, i traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju i Allahovih propisa se pridržavaju. A vjernike obraduj!"[1038]**

Allah, subhanehu ve te'ala, čuva Svoje iskrene robove od svake vrste propasti, bilo unutarnje ili vanjske; On ih čuva od malog, skrivenog i velikog širka. Ne dozvoljava da ih strasti i porivi skrenu s Pravog puta,

[1034] En-Nisa', 34.
[1035] Hadis bilježe Ahmed i Et-Tirmizi.
[1036] El-Bejheki.
[1037] *Nurul-iktibas.*
[1038] Et-Tevbe, 112.

niti od traženja i traganja za Njegovim uzvišenim Licem i zadovoljstvom. Oni su potpunog imana (vjerovanja), oni su odabrani, iskreni Allahovi robovi (evlije), koji su ustrajni na Allahovom putu. To su robovi čija se srca smiruju pri spomenu Allaha, azze ve dželle. O takvima Kur'an govori:

إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسْتَقَـٰمُوا۟ تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَبْشِرُوا۟ بِٱلْجَنَّةِ ٱلَّتِى كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ أَوْلِيَآؤُكُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِىٓ أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾ نُزُلًا مِّنْ غَفُورٍ رَّحِيمٍ ﴿٣٢﴾

"Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah', pa poslije ostanu pri tome – njima dolaze meleki (i govore): 'Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu koji vam je obećan. Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovom svijetu, a i na onome svijetu. U njemu (Džennetu) ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite – imat ćete; bit ćete počašćeni od Onoga koji prašta i koji je milostiv.'"[1039]

Oni su ti koji su čuvali i pazili na Allahove granice, pa je i On njih čuvao; u Njegovo ime su bili ponizni, pa ih je On, subhanehu ve te'ala, uzdigao; bili su ustrajni, pa im je bio Zaštitnik i na dunjaluku i na ahiretu. Njima meleki dolaze u trenucima smrti i preseljenja duša, kako bi sigurnost i smirenost ušla u njihova srca, donoseći im radosne vijesti o nagradama koje ih očekuju.

✧ **Jedno od najvećih Allahovih prava, na koje vjernik treba paziti, jeste tevhid (Allahova jednoća), tj. Allahovo pravo pred robom da samo Njega obožava i da Mu nikoga ravnim ne smatra.**

Potvrdu za ovo nalazimo u hadisu koji se prenosi od Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, u kojem stoji da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*O Muaze! Znaš li koje je Allahovo pravo kod ljudi i koje je pravo ljudi kod Allaha?*" Rekao sam: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!" Rekao je: "*Zaista je Allahovo pravo kod ljudi da Ga obožavaju i da Mu ne čine širk, a pravo ljudi kod Allaha je da ne kažnjava onoga ko Mu ne čini širk.*"[1040] A (u drugom rivajetu) kaže se i: "*Pravo ljudi*

[1039] Fussilet, 30-32.
[1040] Buhari i Muslim.

kod Allaha je da će im oprostiti i uvesti ih u Džennet."[1041]

Ovo je najveće Allahovo pravo čije je čuvanje naređeno stvorenjima. On je zbog tog prava slao poslanike i spuštao knjige. Onaj ko to pravo uspije sačuvati na dunjaluku, Allah će njega sačuvati strahote Sudnjeg dana i patnje na ahiretu. Allah, subhanehu ve te'ala, obećava i garantira takvom pojedincu da će ga uvesti u Džennet i spasiti Džehennema. Ako bi, kojim slučajem, i bio kažnjen zbog grijeha koje je činio, opet će biti sačuvan i spašen vječnog boravka u Džehennemu, bit će spašen od druženja s nevjernicima koji nisu ostvarili tevhid na dunjaluku, a sve to uzrokom (sebebom) tevhida koji je on ostvario na dunjaluku.

✧ **Jedna od najvećih stvari koje je Allah, tebareke ve te'ala, naredio Svojim robovima da čuvaju, izvršavaju i vode brigu jeste – namaz.**

Uzvišeni Allah kaže:

حَـٰفِظُوا۟ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُوا۟ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

"Čuvajte namaze (redovno namaze **obavljajte). Naročito onaj srednji** (koji se **obavlja pred sami kraj dana), i pred Allahom ponizno stojte**"[1042]

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾

"I koji namaze svoje čuvaju (na vrijeme obavljaju)."[1043]

Ko bude čuvao svoje namaze i vodio brigu o njima, Allah će njega sačuvati patnje i kazne u Džehennemu, a u isto vrijeme, njegovi namazi će biti uzrok (sebeb) njegova uspjeha na Sudnjem danu.

Ibn Kajjim, rahimehullah, kaže: "Namaz je taj koji pribavlja *rizk* (opskrbu), čuva zdravlje, sprečava i otklanja nevolje (ezijete), štiti od bolesti, srce čini jačim, lice čini blistavim; on je radost duše, on je taj koji otklanja lijenost, tijelo čini živahnim, uzrokuje prostranost prsa, hrana je za dušu, svjetlo (nur) za srce, čuva i zadržava blagodat koju ti Allah pruža, pribavlja blagoslov (berićet), udaljava šejtana, približava Milostivom."[1044]

✧ **Jedna od stvari koje je Uzvišeni Allah naredio da čuvamo jeste i**

[1041] Et-Taberani.
[1042] El-Bekare, 238.
[1043] El-Mu'minun, 9.
[1044] *Et-Tibbu nebevi.*

stidno mjesto.

Allah, dželle ve 'ala, naređuje obaranje pogleda i čuvanje stidnog mjesta, pa kaže:

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا۟ مِنْ أَبْصَـٰرِهِمْ وَيَحْفَظُوا۟ فُرُوجَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

"Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka (čuvaju) vode brigu o stidnim mjestima svojim. To im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade."[1045]

وَقُل لِّلْمُؤْمِنَـٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَـٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ

"I reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka (čuvaju) vode brigu o stidnim mjestima svojim."[1046]

U ajetima iz sure Mu'minun, Allah pohvaljuje vjernike koji posjeduju ovu osobinu:

وَٱلَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَـٰفِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَىٰٓ أَزْوَٰجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾

"I koji stidna mjesta svoja čuvaju – osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu. Oni, doista, prijekor ne zaslužuju."[1047]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko mi bude garantirao za ono što mu je između vilica i među nogama, ja mu garantiram Džennet.*"[1048]

✧ Naređeno nam je da čuvamo i zakletve (briga o zakletvama).

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱحْفَظُوٓا۟ أَيْمَـٰنَكُمْ ۚ

"Čuvajte zakletve svoje"[1049],

jer čuvanje zakletvi upućuje na vjerovanje (iman) čovjeka i njegovu

1045 En-Nur, 30.
1046 En-Nur, 31.
1047 El-Mu'minun, 5-6.
1048 Buhari.
1049 El-Maide, 89.

skromnost. Mnogi su ljudi danas olahko shvatili ovaj govor o zakletvi, tako da se zaklinju za svaku sitnicu. Na taj način nisu ni svjesni koliko su puta već trebali da učine kefaret (iskup) za prekršene zakletve. Dakle, neizvršavanje zakletve i nevođenje računa o izrečenim zakletvama predstavlja grijeh. *Kefaret* (iskup za prekršenu zakletvu) ostvaruje se jednim od troje, kao što se navodi u ajetu:

لَا يُؤَاخِذُكُمُ ٱللَّهُ بِٱللَّغْوِ فِيٓ أَيْمَـٰنِكُمْ وَلَـٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ ٱلْأَيْمَـٰنَ فَكَفَّـٰرَتُهُۥٓ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَـٰكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَـٰثَةِ أَيَّامٍ ۚ ذَٰلِكَ كَفَّـٰرَةُ أَيْمَـٰنِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ۚ وَٱحْفَظُوٓا۟ أَيْمَـٰنَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَـٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

"Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno. Iskup za prekršenu zakletvu je da deset siromaha običnom hranom, kojom hranite čeljad svoju, nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj ko ne bude mogao – pa, neka tri dana posti. Tako se za zakletve vaše iskupljujete kada se zakunete – a inače, o zakletvama svojim brinite se! Eto, tako vam Allah objašnjava propise Svoje da biste bili zahvalni."[1050]

Dakle, tri načina iskupa za prekršenu zakletvu su:

1. nahraniti deset siromaha, hranom kojom hranimo svoju porodicu. To je otprilike 1,5 kg hrane po osobi, npr. riže,

2. odijevanje deset siromaha,

3. oslobađanje roba. Pa ko ne nađe, tj. ko ne bude imao da to dadne u hrani, onda je iskup post u trajanju od tri dana.

Većina uleme smatra da nije dozvoljeno dati iskup za zakletvu u novcu. Šejh Ibn Usejmin, rahimehullah, rekao je: "Ako osoba nije u stanju da pusti roba, niti da nahrani deset siromaha, niti da ih obuče, onda će postiti tri dana uzastopno."

✧ **Allah, dželle ve 'ala, je Taj koji čuva djela Svojih robova. Na taj način ništa od njihovih djela nije izgubljeno, niti će se izgubiti, ta djela će biti predočena robovima na Sudnjem danu i na osnovu njih će biti nagrađivani i kažnjavani.**

[1050] Ibid.

Allah, dželle ve 'ala, zadužio je za ta djela meleke čuvare, cijenjene pisare, koji zapisuju i čuvaju ta djela:

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَٰفِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَٰتِبِينَ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾

"A, uistinu, nad vama su čuvari – Plemeniti pisari. Oni znaju šta činite"[1051]

وَوُضِعَ ٱلْكِتَٰبُ فَتَرَى ٱلْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَٰوَيْلَتَنَا مَالِ هَٰذَا ٱلْكِتَٰبِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّآ أَحْصَىٰهَا ۚ وَوَجَدُوا۟ مَا عَمِلُوا۟ حَاضِرًا ۗ وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

"I postavit će se Knjiga, pa ćeš vidjeti prijestupnike ispunjene brigom zbog onog šta je u njoj, a govorit će: 'O teško nama! Kakva je ovo knjiga? Ne ostavlja malo ni veliko, a da ga nije pobrojala!' I naći će šta su radili prisutno – a Gospodar tvoj neće učiniti nasilje nikome."[1052]

✧ **Dozvoljeno je ljudima nadijevati ime *Hafiz*.**

Allah Uzvišeni kaže:

هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾

"Ovo je ono što vam je obećano, svakome onome koji se kajao i čuvao"[1053]

قَالَ ٱجْعَلْنِى عَلَىٰ خَزَآئِنِ ٱلْأَرْضِ ۖ إِنِّى حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

"'Postavi me' – reče (Jusuf) – 'da vodim brigu o stovarištima u zemlji. Ja sam zaista čuvaran i znan!'"[1054]

Vjernik koji je spoznao značenje ovih Allahovih imena, spoznao da je Allah taj koji čuva stvorenja, koja obuhvata Svojim savršenim znanjem – takav osjeća zadovoljstvo u svom srcu, njegovo strahopoštovanje prema Allahu se povećava, a također i oslonac na Allaha. Uzvišeni Allah je Taj koji ga čuva u vjeri da ne zaluta. On ga čuva od raznih sumnjivih misli i

[1051] El-Infitar, 10-12.
[1052] El-Kehf, 49.
[1053] El-Kehf, 32.
[1054] Jusuf, 55.

ideja, od svakojakih harama.

Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱلْقَوْلِ ٱلثَّابِتِ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَيُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلظَّٰلِمِينَ ۚ وَيَفْعَلُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ﴿٢٧﴾

"Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu, a nevjernike će u zabludi ostaviti. Allah radi šta hoće."[1055]

Allah čuva njihova tijela od raznih bolesti, čuva ih od otvorenih i skrivenih neprijatelja, bilo da su ljudi ili džinni, otklanja od njih ljudske i džinske spletke – a sve to On čini u skladu sa veličinom njihovog imana (ispravnog vjerovanja). Allah čuva Svoga roba i prilikom smrti, tako da on može da preseli sa čvrstom vjerom u Allaha, tebareke ve te'ala. Međutim, nekada Allah, tebareke ve te'ala, daje da bolesti pogađaju roba, kako bi ga očistio od grijeha, ili mu povećao deredže u Džennetu – jer, kako kažu neki učenjaci, nedaće i iskušenja su put koji vodi do Dženneta.

✧ **Allah obećava veliku nagradu svima onima koji čuvaju Njegove granice, a i Njegovo uzvišeno pravo.**

ٱلتَّٰٓئِبُونَ ٱلْعَٰبِدُونَ ٱلْحَٰمِدُونَ ٱلسَّٰٓئِحُونَ ٱلرَّٰكِعُونَ ٱلسَّٰجِدُونَ ٱلْءَامِرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَٱلنَّاهُونَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَٱلْحَٰفِظُونَ لِحُدُودِ ٱللَّهِ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

"Oni se kaju, i Njemu klanjaju, i Njega hvale, i poste, i molitvu obavljaju, i traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju, i Allahovih propisa se pridržavaju. A vjernike obraduj!"[1056]

Vjerovanje obuhvata sve što je spomenuto u plemenitom ajetu i svaka sreća pripada onome ko se odlikuje ovim vjerovanjem.

[1055] Ibrahim, 27.
[1056] Et-Tevbe, 112.

ER-REZZĀK, ER-RĀZIK (OPSKRBITELJ), DŽELLE DŽELALUHU

الرزّاق- الرّازق جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: U arapskom jeziku riječ *er-rizk* znači: "opskrba, hrana, nafaka".

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *ER-REZZĀK* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *Er-Rezzak*, u obliku jednine, spominje se jednom u Kur'anu:

إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلرَّزَّاقُ ذُو ٱلْقُوَّةِ ٱلْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

"Uistinu, Allah – On je Opskrbljivač, Onaj koji snagu veliku posjeduje, Jaki!"[1057]

A u obliku množine spomenuto je pet puta u Kur'anu:

وَٱرْزُقْنَا وَأَنتَ خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ﴿١١٤﴾

"I opskrbi nas – a **Ti si Najbolji opskrbljivač"**[1058]

وَٱللَّهُ خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ﴿١١﴾

"A Allah je Najbolji opskrbljivač."[1059]

ZNAČENJE OVIH IMENA KADA SE ODNOSE NA UZVIŠENOG ALLAHA

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "*Er-Rezzâk* je Onaj koji opskrbljuje Svoja stvorenja i vodi brigu o njima, dajući im hranu."[1060]

Ibn Esir, rahimehullah, rekao je: "*Er-Rezzâk* je Onaj koji je stvorio riznice opskrbe iz kojih daje i dostavlja *rizk* (opskrbu) stvorenjima."[1061]

Es-Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*Er-Rezzâk* je Onaj koji opskrbu daje svim Svojim robovima. Nema nijedne životinje na Zemlji a da je Allah ne hrani i opskrbu ne daje."

[1057] Ez-Zarijat, 58.
[1058] El-Maide, 114.
[1059] El-Džumu'a, 11.
[1060] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1061] *En-Nihaje*; Gazali, *Maksedul-esna*.

Kada je riječ o Njegovim robovima, Allahova opskrba (*rizk*) se dijeli na dvije vrste:

Prva vrsta: ·Opća vrsta opskrbe, tj. to je ona koja obuhvata i vjernike i nevjernike, i dobre i loše, one prve i posljednje – i to je tjelesna vrsta opskrbe.

Druga vrsta: Posebna vrsta opskrbe: to je ona koja je namijenjena dušama i srcima, a njihova hrana su vjerovanje (iman) i znanje. Halal-opskrba, koja pomaže u popravljanju vjere, jeste vrsta opskrbe koja je posebno vezana za mu'mine i njihove deredže, i to zavisno od onoga šta sadrži i obuhvata Njegova mudrost i milost."[1062]

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA ER-REZZĀK I ER-RĀZIK

✧ **Pravi i istinski Opskrbitelj, koji daje opskrbu, jeste – Allah, subhanehu ve te'ala, koji nema sudruga ni u čemu.**

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ هَلۡ مِنۡ خَٰلِقٍ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ
وَٱلۡأَرۡضِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ فَأَنَّىٰ تُؤۡفَكُونَ ٣

"O ljudi! Sjetite se milosti kojom vas Allah obasipa! Postoji li, osim Allaha, ikakav drugi stvoritelj koji vas sa neba i iz zemlje opskrbljuje? Osim Njega nema drugog boga, pa kuda se onda odmećete?"[1063]

قُلۡ مَن يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ قُلِ ٱللَّهُۖ وَإِنَّآ أَوۡ إِيَّاكُمۡ لَعَلَىٰ هُدًى أَوۡ
فِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٖ ٢٤

"Upitaj: 'Ko vas opskrbljuje i iz neba i iz zemlje?', i odgovori: 'Allah!' Da li smo onda mi ili vi na Pravom putu, ili (ste vi) u očitoj zabludi?"[1064]

Dakle, Allah, tebareke ve te'ala, ukazuje i upućuje na to da je On Jedini koji opskrbu daje, ukazujući time na Svoj *uluhijjet*, zaslužnost da bude obožavan, jer, u podjeli i dodjeli rizka stvorenjima niko mimo Njega ne učestvuje. Zato, kada taj iman uđe u srce čovjeka, on neće dozvoliti

[1062] Es-Sa'di, *Tefsir*.
[1063] Fatir, 3.
[1064] Sebe', 24.

sebi da obožava nekog drugog mimo Allaha ili pored Allaha. "...**pa kuda se onda odmećete?**"[1065], tj. kako se možete udaljavati od robovanja i činjenja ibadeta Allahu Uzvišenom poslije ovog velikog pojašnjenja. Uzvišeni Allah negirao je ibadete *mušrika* (mnogobožaca), koje su činili kipovima i njihovim idolima, ukazujući da oni nisu u stanju nikakvu štetu otkloniti, niti korist pribaviti, niti su u stanju da im bilo kakvu opskrbu daju:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ شَيْـًٔا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ

"I obožavaju mimo Allaha one koji nisu u stanju da im bilo kakvu hranu daju, ni iz nebesa ni iz zemlje, i koji ništa ne mogu!"[1066]

Allah, dželle ve 'ala, obavještava nas da takvi nisu u stanju ništa dobro učiniti, niti su sposobni nedaću otkloniti, a zatim kaže:

فَلَا تَضْرِبُوا۟ لِلَّهِ ٱلْأَمْثَالَ ۚ

"Zato ne navodite Allahu sličnosti!"[1067],

tj. nemojte Mu pripisivati druge bogove niti neke sličnosti.

إِنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

"Allah, doista, zna, a vi ne znate"[1068],

tj. Allah je Taj koji zna i svjedoči da nema drugog istinskog božanstva mimo Njega koji stvara i opskrbu daje, ali ste vi ti koji to zanemarujete i pored Njega druge Mu ravnim smatrate.[1069]

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

"Allah vas stvara, a i opskrbljuje. On će vam život oduzeti i na kraju vas oživjeti. Postoji li ijedno božanstvo vaše koje bilo šta od toga čini?

[1065] Fatir, 3.
[1066] En-Nahl, 73.
[1067] Ibid., 74.
[1068] Ibid.
[1069] Et-Taberi, *Tefsir*.

Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"[1070]

To znači da niko nije u stanju, od svih vaših lažnih božanstava, da učini nešto slično Njemu. Kada Allah, azze ve dželle, uskrati opskrbu nekom od robova, niko mu ne može to podariti mimo Allaha, a kada nekom podari opskrbu, niko mu je ne može uskratiti mimo Njega:

مَّا يَفْتَحِ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ مِن رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا ۖ وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢﴾

"Ono što Allah raskrili ljudima od Svoje milosti – pa, nema toga ko će je zadržati, a ono što zadrži – pa, nema joj pošiljaoca poslije Njega. On je Moćni i Mudri."[1071]

✧ **Allah, tebareke ve te'ala, je Taj koji garantira i daje opskrbu onima koji su na nebesima i onima koji su na Zemlji.**

Vjernik, koji je ubijeđen da je njegov Gospodar opisan ovim velikim imenom *Er-Rezzāk* – da se On, subhanehu ve te'ala, brine o opskrbi stvorenja i na moru i na kopnu i na nebesima – takav se ne boji teškoće života, niti se boji siromaštva na dunjaluku. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا

"I nema nijedne životinje na Zemlji a da nije na Allahu opskrba njena"[1072]

وَكَأَيِّن مِّن دَآبَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رِزْقَهَا ٱللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ ۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

"A koliko ima životinja koje ne sakupljaju hranu sebi – Allah ih hrani, a i vas! On sve čuje i sve zna."[1073]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "Tj. to znači da nisu u stanju da je sakupljaju i stječu, niti da gomilaju bilo šta za sutra. **"Allah ih hrani, a i vas!"**, tj. Allah im određuje opskrbu shodno njihovoj nemoći. Stoga On šalje svakom živom stvorenju opskrbu koja mu odgovara, pa čak i malom

[1070] Rum, 40.
[1071] Fatir, 2.
[1072] Hud, 6.
[1073] El-Ankebut, 60.

mravu, koji boravi u zemlji, i ptici u zraku, i ribi u vodi."[1074]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "Razlika između davanja hrane (*kût*) i opskrbe (*rizk*) je u tome što se pod hranom (*kût*) podrazumijeva ono što se jede i čime se može hraniti i pojiti, i od čega se tijelo razvija.

Pod opskrbom (*rizk*) se podrazumijeva sve ono što posjeduje rob, bilo da se radi o stvarima koje se jedu ili ne – i između toga postoje stepeni, a najveći stepen posjeduju stvari kojima se čovjek hrani i poji. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu pojašnjava nekoliko stvari kojima se čovjek koristi. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Čovjek govori: 'Moj imetak, moj imetak!', a od imetka mu pripada samo ono što pojede, pa to uništi, obuče i podere, ili podijeli i proslijedi. Sve što je mimo toga – on će, kada ode, drugome ostaviti.*"[1075]

Od Enesa, radijallahu anhu, navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Čovjek stari, ali dvije osobine uz njega ostaju: pohlepa i nada u dug život.*"[1076]

U biografiji El-Ahnefa b. Kajsa, radijallahu anhu, Ibn Asakir prenosi da je nekom čovjeku, vidjevši ga kako u ruci drži dirhem, rekao: "Čiji je ovo dirhem?" Kada je čovjek odgovorio: "Moj", rekao mu je: "Bit će tvoj – samo ako ga utrošiš da bi kakvu nagradu zaslužio ili zahvalnost postigao!" Zatim je citirao riječi pjesnika: "Tebe imetak posjeduje ako ga čuvaš, a ako ga trošiš, imetak je tvoj."

✧ **Treba znati da Allah, subhanehu ve te'ala, svu nafaku i opskrbu daje stvorenjima bez ikakve poteškoće.**

Kada bi Ga sva stvorenja pitala i tražila ponešto, to ne bi umanjilo ništa od onoga što posjeduje, kao što se navodi u hadisi-kudsijju: "*Robovi Moji! Kada bi prvi i posljednji od vas, i ljudi i džinni, stali na jedno mjesto i zatražili od Mene, pa da dam svakom pojedincu ono što traži, to ne bi umanjilo od onoga što je kod Mene ni koliko zamočena igla u more umanji od mora.*"[1077]

✧ **Allah nije na dunjaluku ograničio opskrbu samo na one koji vjeruju, tj. nafaku na dunjaluku daje svima: i vjernicima i nevjernicima. Ovo ukazuje na Allahovu veliku dobrotu prema**

[1074] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[1075] Muslim.
[1076] Buhari i Muslim.
[1077] Muslim.

Svojim robovima.

ٱللَّهُ لَطِيفٌۢ بِعِبَادِهِۦ يَرۡزُقُ مَن يَشَآءُۖ وَهُوَ ٱلۡقَوِيُّ ٱلۡعَزِيزُ ﴿١٩﴾

"Allah je dobar prema robovima Svojim. On daje opskrbu kome hoće, i On je moćan i silan."[1078]

Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Niko nije strpljiviji od Allaha na uvrede koje mu nanose (upućuju): pripisuju Mu dijete, a On ih poslije liječi i opskrbljuje.*"[1079] Ovo ukazuje na Allahovu veliku blagost, dobrotu i darežljivost, pa makar u pitanju bili i nevjernici – oni koji Mu pripisuju dijete – jer ih, i pored svega toga, liječi kada su bolesni i daje im opskrbu.

✧ **Uzvišeni Allah je Taj koji određuje kome će koliko podariti nafake.**

On nekoga čini bogatim, a nekoga čini siromašnim – u čemu Mu pripada potpuna mudrost:

وَٱللَّهُ فَضَّلَ بَعۡضَكُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٖ فِي ٱلرِّزۡقِۚ

"Allah, opskrbljujući vas, daje jednima više nego drugima."[1080]

إِنَّ رَبَّكَ يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ وَيَقۡدِرُۚ إِنَّهُۥ كَانَ بِعِبَادِهِۦ خَبِيرَۢا بَصِيرٗا ﴿٣٠﴾

"Uistinu, Gospodar tvoj pruža opskrbu kome hoće i uskraćuje. Uistinu, On je o robovima Svojim obaviješteni, Onaj koji vidi."[1081]

Komentirajući navedeni ajet, Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "To znači: On je obaviješten i vidi ko je od njih zaslužan da mu podari nafaku – bogatstvo, a ko siromaštvo."[1082] Postoje ljudi koji su zadovoljni i zahvalni samo kada im Uzvišeni podari obilje imetka, tj. bogatstvo, a kada im uskrati obilje, tada promijene svoje ponašanje prema Allahu i iskažu nezahvalnost, a također postoje i oni kojima je bogatstvo sebeb propasti:

وَلَوۡ بَسَطَ ٱللَّهُ ٱلرِّزۡقَ لِعِبَادِهِۦ لَبَغَوۡاْ فِي ٱلۡأَرۡضِ

[1078] Eš-Šura, 19.
[1079] Buhari i Muslim.
[1080] En-Nahl, 71.
[1081] El-Isra', 30.
[1082] Ibn Kesir, *Tefsir*.

"A kada bi Allah svim Svojim robovima davao opskrbu u izobilju, oni bi se na Zemlji osilili."[1083]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je: "To znači: kada bi Allah davao opskrbu ljudima preko potrebe, to bi ih podstaklo da se osile i da jedni drugima nepravdu čine iz obijesti i uobraženosti." Zatim je Allah, subhanehu ve te'ala, u nastavku navedenog ajeta, kazao:

وَلَٰكِن يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَّا يَشَآءُ ۚ إِنَّهُۥ بِعِبَادِهِۦ خَبِيرٌۢ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾

"Ali, On je daje s mjerom, onoliko koliko hoće. Jer On dobro poznaje i vidi robove Svoje."[1084]

To je poput Allahovih riječi:

وَإِن مِّن شَىْءٍ إِلَّا عِندَنَا خَزَآئِنُهُۥ وَمَا نُنَزِّلُهُۥٓ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢١﴾

"I ne postoji ništa čije riznice ne posjedujemo. A od toga Mi dajemo samo onoliko koliko je potrebno."[1085]

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Na Sudnjem danu će se dovesti stanovnik Džehennema, onaj koji je najraskošnije živio na dunjaluku, i onda će mu se reći: 'Postavite ga malo u Vatru, da je okusi.' Zatim će ga postaviti u nju, pa vratiti iz nje, i reći će mu (Allah): 'Sine Ademov! Jesi li ikada doživio (dobro), jesi li ikada bio sretan i veseo?' On će odgovoriti: 'Ne! Tako mi Tvoje veličine!' Zatim će reći: 'Vratite ga u Vatru'. Zatim će se dovesti stanovnik Dženneta, onaj koji je bio u najvećem belaju i mukama na dunjaluku: 'Uvedite ga nakratko u Džennet', reći će se. Kada se vrati, reći će mu se od strane Allaha: 'Sine Ademov! Jesi li ikada vidio nešto što ne voliš?' Reći će: 'Ne! Tako mi Tvoje veličine, nikada nisam vidio ništa što je mučno!*"[1086]

✧ **Obilna nafaka nije dokaz da Allah, dželle ve 'ala, voli onoga kome je to podario, ali nevjernici, zbog svog neznanja, smatraju da je to tako.**

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَٰلًا وَأَوْلَٰدًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّى يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ

[1083] Eš-Šura, 27.
[1084] Ibid.
[1085] El-Hidžr, 21.
[1086] Muslim, Ahmed.

لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَآ أَمْوَٰلُكُمْ وَلَآ أَوْلَٰدُكُم بِٱلَّتِى تُقَرِّبُكُمْ عِندَنَا زُلْفَىٰٓ إِلَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ جَزَآءُ ٱلضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا۟ وَهُمْ فِى ٱلْغُرُفَٰتِ ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾

"I da nisu govorili: 'Imamo više imetka i djece, mi nećemo biti mučeni!' Reci: 'Gospodar moj daje obilnu opskrbu onome kome hoće, a i uskraćuje je. Ali većina ljudi ne zna. Ni bogatstva vaša ni djeca vaša neće vas učiniti Nama bliskim. Samo one koji budu vjerovali i dobra djela činili čeka višestruka nagrada za ono što su radili, i oni će u visokim odajama biti bezbjedni.'"[1087]

Nevjernici, a i oni koji žive u raskošu i izobilju, smatraju da je posjedovanje bogatstva znak Allahove ljubavi prema njima. Oni govore: "Allah ne želi da nas hrani i poji, da bi nas kaznio na ahiretu." Takvima je Uzvišeni Allah odgovorio:

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُم بِهِۦ مِن مَّالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾ نُسَارِعُ لَهُمْ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ ۚ بَل لَّا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

"Misle li oni – kada ih imetkom i sinovima pomažemo, da žurimo da im neko dobro činimo? Nikako, ali oni ne opažaju!"[1088]

Zatim je Allah, subhanehu ve te'ala, rekao: **"Ni bogatstva vaša ni djeca vaša neće vas učiniti Nama bliskim",**

tj. ni mnoštvo imetka ni djece nisu stvari koje vas mogu približiti Gospodaru, a ni udaljiti od Njega, već ono što zaista može da vas približi Gospodaru jeste – *iman* (ispravno vjerovanje i dobro djelo), kako i stoji u nastavku navedenog ajeta.

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah ne gleda u vaše izglede, niti gleda u vaše imetke, nego gleda u vaša srca i vaša djela.*"[1089] Allah, subhanehu ve te'ala, opisuje one koji uživaju u pretjeranoj raskoši i nevjernike kao osobe koje su zadovoljne samo dunjalukom: raduju se njemu i njegovim

[1087] Sebe', 35-37.
[1088] El-Mu'minun, 55-56.
[1089] Muslim.

blagodatima i ukrasima, zbog njega su smireni i sretni, jer takvi ne očekuju, niti vjeruju u proživljenje i u obračun na Sudnjem danu. Takvi su u velikom nemaru, kao što kaže Uzvišeni Allah:

إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا وَرَضُوا۟ بِٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَٱطْمَأَنُّوا۟ بِهَا وَٱلَّذِينَ هُمْ عَنْ ءَايَـٰتِنَا غَـٰفِلُونَ ﴿٧﴾ أُو۟لَـٰٓئِكَ مَأْوَىٰهُمُ ٱلنَّارُ بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

"Onima koji ne očekuju da će pred Nas stati i koji su zadovoljni životom na ovom svijetu, koji su u njemu smireni, i onima koji su prema dokazima Našim ravnodušni – prebivalište njihovo bit će Džehennem, zbog onoga što su radili."[1090]

Oni ne znaju da dunjaluk kod Allaha ništa ne vrijedi, kao što se kaže u hadisu koji prenosi Sehl b. Sa'd, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Da kod Allaha dunjaluk vrijedi poput krila mušice, nikada ne bi napojio nevjernika gutljajem vode.*"[1091]

وَفَرِحُوا۟ بِٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ إِلَّا مَتَـٰعٌ ﴿٢٦﴾

"Oni se raduju životu na ovom svijetu, a život na ovom svijetu prema onom svijetu samo je prolazno uživanje."[1092]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "*Dunjaluk je, u odnosu na ahiret, poput toga da neko od vas umoči prst u more i pogleda šta će ostati na njemu.*"[1093]

✧ **Bogobojaznost i pokornost Uzvišenom Allahu su najveći uzroci blagoslova (berićeta) i nafake.**

U nekoliko ajeta Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا۟ ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِم مِّن رَّبِّهِمْ لَأَكَلُوا۟ مِن فَوْقِهِمْ وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِم ۚ مِّنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَآءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

"Da se oni pridržavaju Tevrata i Indžila, i onoga što im objavljuje Gospodar njihov, imali bi šta da jedu – i od onoga što je iznad njih i od

1090 Junus, 7-8.
1091 Ovaj hadis bilježe Et-Taberani i Ibn Madže, a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.
1092 Er-Ra'd, 26.
1093 Muslim.

onoga što je ispod nogu njihovih. Ima ih i umjerenih; ali, ružno je ono što radi većina njih"[1094]

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ ٱلْقُرَىٰٓ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّقَوْا۟ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَٰتٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا۟ فَأَخَذْنَٰهُم بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾

"A da su stanovnici gradova vjerovali i bojali se, sigurno bismo im spustili blagoslove sa neba i otvorili vrata opskrbe sa Zemlje. Međutim, poricali su! Stoga smo ih silovito grabili za ono šta su zarađivali"[1095]

وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّهُۥ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

"A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći. I opskrbit će ga odakle se i ne nada."[1096]

- **Griješenje je razlog uskraćivanja nafake i opskrbe i nepostojanja blagoslova u imetku.**

ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

"Pojavio se nered na kopnu i moru zbog onog što čine ruke ljudi, da bi dao da oni iskuse dio onoga šta su uradili, ne bi li se oni povratili."[1097]

Za *fesad* (nered) na Zemlji rečeno je da je to "uskraćenost plodova i nedostatak blagoslova (bereketa)", a nered na moru je "smanjenost ulova zbog grijeha sinova Ademovih". Također je kazano da se sve to odnosi na slabu prođu u trgovini i malu opskrbu za životne potrebe. Od Sevbana, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nekada čovjeku bude uskraćena nafaka (opskrba) zbog počinjenog grijeha.*"[1098]

[1094] El-Maide, 66.
[1095] El-A'raf, 96.
[1096] Et-Talak, 2-3.
[1097] Rum, 41.
[1098] Ovaj hadis bilježe: Et-Taberani, Ibn Madže, Et-Tirmizi i En-Nesai. El-Hakim ga smatra vjerodostojnim, što je potvrdio i imam Ez-Zehebi. A El-Hejsemi ga je ocijenio (u djelu: *Medžmeu ez-zeva'id*) dobrim.

✧ **Najveća opskrba je da te Allah, dželle ve 'ala, opskrbi Džennetom, koji je pripremio i obećao Svojim dobrim robovima.**

U nekoliko plemenitih ajeta Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

لِّيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ ۚ أُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

"Da bi nagradio one koji vjeruju i rade dobra djela. Ti i takvi će imati oprost i opskrbu plemenitu"[1099]

وَٱلَّذِينَ هَاجَرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوٓا۟ أَوْ مَاتُوا۟ لَيَرْزُقَنَّهُمُ ٱللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ﴿٥٨﴾

"Allah će zaista lijepo nagraditi one koji su svoj rodni kraj napustili da bi se na Allahovu putu borili, pa zatim poginuli ili umrli – jer, Allah najbolje opskrbljuje"[1100]

وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ وَيَعْمَلْ صَـٰلِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ خَـٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ قَدْ أَحْسَنَ ٱللَّهُ لَهُۥ رِزْقًا ﴿١١﴾

"A onoga koji bude u Allaha vjerovao i dobro činio – uvest će u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći – i vječno i zauvijek će u njima ostati; divnu će mu opskrbu Allah davati."[1101]

To je najbolja opskrba, koja nikada neće proći niti će nestati, i najbolji dar Uzvišenog Allaha Svojim robovima:

إِنَّ هَـٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُۥ مِن نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾

"Uistinu, ovo je opskrba Naša, koja nikada neće prestajati!"[1102]

✧ **Onaj koji želi da posjeduje određenu nafaku, treba se prihvatiti uzroka koji vode tome.**

Opskrba ima svoje povode preko kojih stvorenje dolazi do određene nafake. Omer, radijallahu anhu, jedne je prilike kazao: "Nebo ne spušta zlatnu, a ni srebrenu kišu." Potrebno je da čovjek radi i da se trudi i tek

---

[1099] Sebe', 4.
[1100] El-Hadždž, 58.
[1101] Et-Talak, 11.
[1102] Sâd, 54.

nakon toga dolazi nafaka. Arapska izreka glasi: "Ko posije – požnjet će, ko se trudi – naći će." Onaj koji je lijen i koji se ne trudi – pa vidimo da on nema. Nije ispravno shvaćeno oslanjanje na Allaha (*tevekkul*) ako se kaže: "Ja ću sjediti, a Allah će me opskrbiti." Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ ذَلُولًا فَٱمْشُوا۟ فِى مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا۟ مِن رِّزْقِهِۦ ۖ وَإِلَيْهِ ٱلنُّشُورُ

"On vam je Zemlju pogodnom učinio. Zato hodajte predjelima njezinim i hranite se onim što On daje. Njemu ćete poslije oživljenja odgovarati"[1103]**,**

tj. putujte kuda želite, putujte različitim krajevima tražeći dobit, ali znajte da vam to nastojanje neće koristiti osim ako vam Allah Uzvišeni ne olakša. Zato je Uzvišeni rekao: "**...i hranite se onim što On daje**" – to je pozitivan angažman koji ne proturječi tevekkulu. Omer b. Hattab, radijallahu anhu, prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "*Kada biste se vi oslanjali na Allaha, azze ve dželle, istinskim tevekkulom, On bi vas opskrbljivao kao što opskrbljuje ptice koje osvanu gladne, a omrknu site.*"[1104] Hadis potvrđuje da ptice lete jutrom i večeri u potrazi za hranom (opskrbom), uz oslanjanje na Allaha Uzvišenog, jer je On – Potčinitelj, Upravitelj, Stvoritelj svega. Šta je onda s čovjekom? Zašto se on ne trudi kao što se ptica trudi?! Allah je Opskrbitelj svih stvorenja – i u to nema nikakve sumnje – ali je čovjeku odredio određene poslove, poput obrađivanja zemlje, sijanja usjeva, a zatim i ubiranja tih plodova, kako bi ljudi imali koristi od toga, tj. u tim stvarima im je položen uzrok egzistencije na Zemlji. Ako tako ne bude postupao, čovjek ne izvršava funkciju koja mu pripada. Ko pogleda u siru Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, biografiju ashaba i svih onih koji su ih slijedili u dobru, shvatit će ispravno poimanje *tevekkula* (oslonca na Allaha). Ispravni *tevekkul* (oslanjanje na Allaha) u potpunosti biva ostvaren uz uzimanje i prihvatanje uzroka. Od Ebu Umame, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Zaista me je Džibril, alejhis-selam, obavijestio da niko neće umrijeti dok ne potroši svoju nafaku. Pa bojte se Allaha i na lijep način tražite! Uzmite ono što je halal, a klonite se harama.*"[1105]

Iz navedenog pojašnjenja ovih velikih Allahovih imena dolazimo do

[1103] El-Mulk, 15.
[1104] Hadis bilježe: En-Nesai, Ibn Madže i Et-Tirmizi koji kaže da je hadis hasenun-sahih.
[1105] *Sahihul-džami'*. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

velike spoznaje da naša dova, koju često učimo, treba da sadrži i obuhvata sljedeće: *Allahummer-rzukni!* (Allahu moj, podari mi opskrbu!), a to obuhvata, prije svega, sve ono što je potrebno za nas, poput imana i vjerovanja za naša srca, spoznaje Allaha i Njegove upute na Pravi put, poput lijepog ponašanja (ahlak), kao i lijepe i lahke halal-opskrbe, koja će koristiti našim tijelima. A Allah najbolje zna!

فَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾

"One koji budu vjerovali i dobra djela činili čeka oproštaj i opskrba plemenita."[1106]

Molimo Allaha da nas učini Svojim iskrenim robovima, onima koji će naslijediti džennetska prostranstva. Zaista je On taj koji sve čuje i odaziva se dovi!

[1106] El-Hadždž, 50.

EL-FETTĀH (ONAJ KOJI RJEŠAVA SVE VRSTE TEŠKOĆA I PROBLEMA), DŽELLE DŽELALUHU

الفتّاح جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Spominjanje bilo kojeg Allahovog, tebareke ve te'ala, imena, raspiruje u vjernikovom srcu slast imana i ubjeđenja u Stvoritelja. U tim trenucima vjernik je duboko svjestan da je svaka blagodat od Allaha, pa tako i spominjanje Njegovih uzvišenih imena doživljava kao da plovi iz jedne blagodati u drugu. Pri spomenu Allahovog imena *El-Fettah* srce obuzme radost i velika nada u Njegovu beskrajnu milost i neizmjerno darivanje.

Jezičko značenje: *El-fettah* označava "otvaranje", što je suprotno zatvaranju.

El-Ezheri je rekao: "*Feth* u jeziku ima značenje donošenja presude između strana u sporu, tj. davanje *hukma* (presude). Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

رَبَّنَا ٱفْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِٱلْحَقِّ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْفَٰتِحِينَ ﴿٨٩﴾

"Gospodaru naš! Presudi između nas **i između naroda našeg s Istinom, a Ti si Najbolji od sudaca!"**[1107]

Ovaj izraz može imati i značenje "*nasr*" (pobjeda). Allah, azze ve dželle, kaže:

وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا ۖ نَصْرٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

"I drugi kojeg volite: pomoć od Allaha i pobjedu blisku."[1108]

Može imati značenje traženja pomoći i pobjede:

إِن تَسْتَفْتِحُوا۟ فَقَدْ جَآءَكُمُ ٱلْفَتْحُ

"Ako ste se molili da pobijedite – pa, došla vam je, eto, pobjeda!"[1109]

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-FETTĀH* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Fettah* spomenuto je u obliku jednine jednom u Kur'anu:

[1107] El-A'raf, 89.
[1108] Es-Saff, 13.
[1109] El-Enfal, 19.

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

"Reci: 'Gospodar naš će nas **sabrati i onda** nam **pravedno presuditi. On je sudija pravedni, sveznajući.'"**[1110]

Isto tako spomenuto je jednom u obliku množine, i to u riječima Allaha, subhanehu ve te'ala:

رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾

"Gospodaru naš! Presudi između nas **i između naroda** našeg **s Istinom, a Ti si Najbolji od sudaca!"**[1111]

ZNAČENJE IMENA *EL-FETTÃH* KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Katade, rahimehullah, rekao je: **"Riječi: 'Gospodaru naš, presudi između nas',** znače: 'Gospodaru naš, presudi između nas i naroda našeg s istinom (pravdom)."[1112] U komentaru navedenog ajeta, Ibn Džerir et-Taberi, rahimehullah, rekao je: "Gospodaru naš, presudi između nas i našeg naroda Svojom pravednom presudom u kojoj nema nikakvog vida nepravde, nasilja, a ni štete. Jer, Tvoja je presuda pravda i istina, a Ti si Najpravedniji Sudija."[1113]

U vezi s ovim Allahovim, dželle ve 'ala, riječima, na drugom mjestu je kazao: **"On je Sudija pravedni, sveznajući"**[1114]**,** tj. Sudija koji poznaje i zna kako će presuditi između robova Svojih, jer Mu nema ništa skriveno, niti je potreban svjedok koji će Mu tvrditi ko je u pravu, a ko u krivu."[1115]

Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Fettah* je *El-Hakim* – Sudija pravedni koji sudi i presuđuje između Svojih robova. Nekada ima značenje: Onaj koji otvara robovima ono što im je nedokučivo i zatvoreno, što je u vezi sa njihovim stvarima i potrebama. To je poput otvaranja puteva koji vode do *rizka* (opskrbe), ili do Njegove milosti kojom obasipa Svoje robove. Allah otvara njihova srca i njihove oči, kako bi vidjeli pravu istinu. Nekada ima značenje: *El-Fatih* – Onaj koji daje

[1110] Sebe' , 26.
[1111] El-A'raf, 89.
[1112] Et-Taberi, *Tefsir.*
[1113] Ibid.
[1114] Sebe', 26.
[1115] Et-Taberi, *Tefsir.*

pobjedu i pomoć, kao što je spomenuto u riječima Uzvišenog:

إِن تَسْتَفْتِحُوا۟ فَقَدْ جَآءَكُمُ ٱلْفَتْحُ

'Ako ste se molili da pobijedite – pa, došla vam je, eto, pobjeda!'"[1116]

Slično ovome kazao je i šejh Sa'di, rahimehullah.[1117]

Dakle, na osnovu navedenog, možemo kazati da *El-Fettah* ima sljedeća značenja:

1. Sudija koji presuđuje između Svojih robova s istinom i pravdom, s Njegovim propisima koji su šerijatski i kosmički;
2. Onaj koji rješava i otvara. On je Taj koji Svojim robovima otvara vrata milosti i opskrbe i čini dostupnim stvari koje su im zatvorene i uskraćene;
3. On je Taj koji robovima pruža Svoju pomoć i daje vjernicima pobjedu. On je Taj koji pomaže one kojima je nepravda nanesena, a nasilnike kažnjava.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-FETTĀH*

✧ **Allah, subhanehu ve te'ala, je pravedni Sudija koji presuđuje između Svojih robova i na dunjaluku i na ahiretu.**

Njegova pravda i suđenje na dunjaluku ogleda se u slanju poslanika koji su dolazili s istinom, po kojoj su sudili i pravedno postupali. Ovo Allahovo uzvišeno ime posebno se odnosi na pravedno presuđivanje i suđenje između robova. Allah, dželle ve 'ala, presudio je, donio Svoju presudu stvorenjima po kojoj se trebaju vladati, objasnio Svoje propise koje je spustio u Kur'anu ili sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je odredio i propisao da se treba vladati po Njegovom zakonu – da treba suditi po Njegovom zakonu. Onaj ko bude sudio po Allahovom zakonu, bit će nagrađen kod Allaha, subhanehu ve te'ala, velikom nagradom. Onaj koji glavu okrene i sudi zakonom mimo Allahovog, takav je od strane Uzvišenog opisan kao:

وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٤٤﴾

"A oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio, oni su pravi nevjernici"[1118]

[1116] El-Enfal, 19.

[1117] Šejh Sa'di, *Tejsirul-kerimi er-Rahman.*

وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٤٥﴾

"Oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio, pravi su nasilnici"[1119]

وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٤٧﴾

"...i koji nisu sudili prema onome što je Allah objavio – oni su pravi grješnici."[1120]

O značenju ovih ajeta govorit ćemo u pojašnjenju Allahovih imena *El-Hakem*, *El-Hâkim*, *El-Hakím*.

✧ **Poslanici su od Allaha, azze ve dželle, tražili da presudi između njih i njihovih naroda u onome u čemu su se sporili i raspravljali.**

Drugim riječima, oni su tražili da Allah, tebareke ve te'ala, presudi između poslanikâ i onih koji su se oholili i glave okretali od istine. Nuh, alejhis-selam, rekao je:

قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَٱفْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَن مَّعِيَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ

"Reče: 'Gospodaru moj! Uistinu, moj narod me poriče. Zato presudi između mene i njih presudom, i spasi mene i onoga ko je sa mnom (vjernika).'"[1121]

A Šuajb, alejhis-selam, rekao je:

رَبَّنَا ٱفْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِٱلْحَقِّ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْفَٰتِحِينَ ﴿٨٩﴾

"Gospodaru naš! Presudi između nas i naroda našeg s Istinom, a Ti si Najbolji među sucima"[1122]

وَٱسْتَفْتَحُواْ وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾

1118 El-Maide, 44.
1119 Ibid., 45.
1120 Ibid., 47.
1121 Eš-Šu'ara, 117-118.
1122 El-A'raf, 89.

"I poslanici su presudu tražili, pa je svaki oholi i inadžija nastradao."[1123]

Allah, dželle dželaluhu, odazvao se dovama poslanikâ, tako da je presudio prema istini i pravdi između njih i njihovog naroda: spasio je poslanike, a uništio inadžije i oholnike koji su glave okretali i nisu se odazvali pozivatelju u vjerovanje (iman), tj. nisu vjerovali u Allahove ajete i propise.

✧ **Uzvišeni Allah je pravedni Sudija koji će pravedno presuditi među Svojim robovima na Sudnjem danu u onome u čemu su se razilazili ili sporili na dunjaluku.**

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

"Reci: 'Gospodar naš će nas sabrati i onda nam pravedno presuditi. On je (*El-Fettah*) Sudija pravedni, sveznajući.'"[1124]

Toga dana će Uzvišeni Allah po pravdi presuditi između Svojih robova i znat će se ko je bio na istini, a ko u zabludi. Allahu nisu potrebni svjedoci da bi donio Svoj sud i presudu robovima, jer Njemu ništa nije bilo skriveno, niti je bio odsutan od nekog, kada je činio određenu stvar na dunjaluku:

فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِم بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾

"I izložit ćemo im pouzdano sve što o njima znamo, jer Mi nismo odsutni bili."[1125]

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِن قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ
شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَن رَّبِّكَ مِن مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِن ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٦١﴾

"Što god ti važno činio, i što god iz Kur'ana kazivao, i kakav god vi posao radili – Mi nad vama bdijemo dok god se time zanimate. Gospodaru tvome ništa nije skriveno ni na Zemlji ni na nebu – ni

---

[1123] Ibrahim, 15.
[1124] Sebe', 26.
[1125] El-A'raf, 7.

koliko trun jedan. I ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u Knjizi jasnoj."[1126] **Allah, subhanehu ve te'ala, nazvao je Sudnji dan – *Jevmul-Feth, tj.* Dan pobjede (presude):**

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلْفَتْحُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ۝٢٨ قُلْ يَوْمَ ٱلْفَتْحِ لَا يَنفَعُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِيمَٰنُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ۝٢٩

"I oni govore: 'Kad će već jednom ta pobjeda, ako istinu govorite?'",

tj. kada ćeš ti nas pobijediti, Muhammede, kao što govoriš. Mi tebe i tvoje drugove vidimo samo kako se krijete, strašljive i ponižene. Uzvišeni je nastavku ajeta kazao:

"Reci: 'Na Danu pobjede, kada nevjernicima neće nikako koristiti to što će tada vjerovati i kad im se nimalo vremena neće dati'"[1127]**,**

tj. kada vas zadesi Allahova kazna, žestina i srdžba na dunjaluku i na ahiretu. Pod *Danom pobjede* misli se na Dan suđenja i presude, a ne misli se na dan oslobođenja Mekke (*feth*). Da se oslobođenje Mekke smatralo danom pobjede, onda se ne bi prihvatilo njihovo primanje islama, zbog govora: **"Reci: 'Na Danu pobjede, kada nevjernicima neće nikako koristiti to što će tada vjerovati i kad im se nimalo vremena neće dati."**[1128] Allah, dželle dželaluhu, u ovom je ajetu pripisao pobjedu Sebi, kako bi ukazao robovima da pobjeda i pomoć dolaze isključivo od Njega, subhanehu ve te'ala.

✧ **Kazali smo da *feth* u jeziku znači: "osloboditi se prepreka, stvari koje su nam zatvorene", tako da nam postanu dostupne i otvorene.**

Takav je primjer siromašnog čovjeka kojem Allah, tebareke ve te'ala, otvori načine kako da se obogati, a i čovjeka koji je u teškoći, pa mu je Allah, dželle ve 'ala, otkloni i podari izlaz iz te situacije. Dakle, sve se to naziva *fethom*.

✧ **Pobjeda i pomoć dolaze samo od Allaha, subhanehu ve te'ala. Allah pruža pomoć i daje pobjedu kome On želi, a ponižava i daje poraz onome kome On želi.**

Uzvišeni Allah pripisao je pobjedu Sebi i ukazao da je On taj koji

---

[1126] Junus, 61.
[1127] Es-Sedžde, 28-29.
[1128] Es-Sedžde, 28-29.

daje pobjedu, kako bi stvorenja to znala i tražila pomoć i pobjedu od Njega, subhanehu ve te'ala, kako bi Mu se pokoravala i stekla Njegovo zadovoljstvo i kako bi ih On pomogao protiv njihovih, a i Svojih neprijatelja. Allah, subhanehu ve te'ala, rekao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ﴿١﴾

"Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu"[1129]

فَتَرَى ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَٰرِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰٓ أَن تُصِيبَنَا دَآئِرَةٌ ۚ فَعَسَى ٱللَّهُ أَن يَأْتِيَ بِٱلْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِۦ فَيُصْبِحُوا۟ عَلَىٰ مَآ أَسَرُّوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ نَٰدِمِينَ ﴿٥٢﴾

"Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: 'Bojimo se da nas kakva nevolja ne zadesi.' A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od Sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati"[1130]

وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا ۖ نَصْرٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

"A dat će vam i drugu blagodat koju jedva čekate: Allahovu pomoć i skoru pobjedu! Zato obraduj radosnom viješću vjernike!"[1131]

وَمَا ٱلنَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾

"...a pobjeda dolazi samo od Allaha, Silnoga i Mudrog."[1132]

✧ ***Feth* ima značenje i otvaranja Allahovih riznica i spuštanja Njegove milosti i blagodati iskrenim robovima.**

Također, nekada *feth*, koji se manifestira kroz blagodati i otvaranje riznica, može značiti i kaznu i nedaću robovima koji se odaju griješenju i udalje od Njegove upute i Njegovih propisa i pridržavanja vjere, i tada trebaju očekivati da će ih zadesiti ono što je zadesilo prijašnje narode prije:

[1129] El-Feth, 1.
[1130] El-Maide, 52.
[1131] Es-Saff, 13.
[1132] Ali Imran, 126.

فَلَمَّا نَسُوا۟ مَا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَٰبَ كُلِّ شَىْءٍ حَتَّىٰٓ إِذَا فَرِحُوا۟ بِمَآ أُوتُوٓا۟ أَخَذْنَٰهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُّبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

"I kada bi zaboravili (tj. namjerno ostavili) ono čime su bili opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili. A kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili."[1133]

Dakle, onima koji su u zaboravu (gafletu) i koji zaboravljaju na Allahove opomene, Allah, dželle ve 'ala, poveća blagodati i nafaku, a oni još više zaborave i još više se odaju nemaru i griješenju, i tada Allah, subhanehu ve te'ala, pošalje Svoju kaznu. U ovom ajetu Allah ukazuje na opasnost nemara i zaborava kome su skloni mnogi ljudi. Koliko je samo onih koji su sretni što imaju "lijepu kuću, lijepu ženu, dobar posao i lijepu djecu", ali ipak žive u nemarnosti nesvjesni da im te blagodati postepeno povećavaju kaznu, koja stiže iznenada. Takvi smatraju da nema iskušenja, čak pomisle da su kod Allaha na posebnom stepenu jer nisu stavljeni na kušnju.

Feth označava i Allahovo, dželle ve'ala, otvaranje i davanje mudrosti, znanja i razumijevanja vjere onome kome On hoće.

Naravno, ove počasti Uzvišeni daruje čovjeku srazmjerno njegovoj bogobojaznosti (*takva*) i iskrenosti. Shodno tome, selefi (prva generacija muslimana) imali su veće razumijevanje vjere i znanje od generacija poslije njih.

وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ وَيُعَلِّمُكُمُ ٱللَّهُ ۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾

"I bojte se Allaha! – Allah vas uči (Allah će vas podučiti), i Allah sve zna."[1134]

أَفَمَن شَرَحَ ٱللَّهُ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ فَوَيْلٌ لِّلْقَٰسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ

1133 El-En'am, 44.
1134 El-Bekare, 282.

"Zar je isti onaj čije je srce Allah proširio i grudi njegove za islam, pa on slijedi svjetlo Gospodara svoga? Teško onima čija su srca neosjetljiva kad se spomene Allah. Oni su u pravoj zabludi!"[1135]

Imam Kurtubi, rahimehullah, u komentaru ovog ajeta, rekao je: "Ovo proširenje i otvaranje grudi, do kojega dolazi kako bi vjernik slijedio svjetlo Gospodara, nema nikakvih granica. Svaki mu'min je uzeo udjela u tome. Najviše su od toga uzeli vjerovjesnici i poslanici, zatim evlije, a zatim učenjaci, a zatim obični vjernici. Allah je jedino nevjernicima uskratio učešće u tome."[1136] Na taj je način imam Kurtubi ovo nazvao *fethom* od Allaha, dželle ve 'ala, tj. otvaranjem i pomoći za iskrene robove. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio je svoj ummet dovi prilikom ulaska u mesdžid (džamiju), tj. naučio ih je da tom prilikom donesu salavat na njega, a da zatim prouče:

اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

"*Allahumme-ftah li ebvabe rahmetike! (O Allahu! Otvori za mene kapije Svoje milosti!)*", *a kada izlaze iz džamije da izgovore:*

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

"*Allahumme inni es'eluke min fadlike! (Allahu! Ja Te istinski molim iz Tvoje velike milosti)*".[1137]

Primjer ispravnog fetha, tj. razumijevanja vjere nalazimo u životu najvrednijeg i najcjenjenijeg čovjeka ovog ummeta Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu. Naime, nakon smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ummet se našao u nezavidnoj poziciji. Pored gubitka voljene osobe, u trenucima velike žalosti i nevjerice, neki su ashabi pomislili da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mrtav, već da je uzdignut Allahu i da će se ponovo vratiti, a sam Omer, radijallahu anhu, zaprijetio je svima onima koji budu drugačije shvatali Poslanikov odlazak. U takvom teškom i kobnom trenutku Uzvišeni Allah daje ovaj *feth* (znanje, razumijevanje i mudrost) Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu, koji se penje na minber i obraća prisutnim ljudima riječima: "O ljudi! Onaj ko je obožavao Muhammeda, neka zna da je Muhammed mrtav! A onaj ko je obožavao Allaha – pa, On je zaista Živi i Vječni, On ne umire!" Zatim je proučio

[1135] Ez-Zummer, 22.
[1136] Kurtubi, *Tefsir*.
[1137] Muslim.

kur'anski ajet:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۚ أَفَإِيْن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَٰبِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ وَسَيَجْزِى ٱللَّهُ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

"Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi."[1138]

Dakle, Ebu Bekrove razborite riječi bile su uzrok otklanjanja iskušenja (fitna), učvršćivanja ljudi, ujedinjenja saffova. Allah, dželle ve 'ala, podario je uspjeh i pobjedu (feth), tj. otvorio je Es-Siddiku, radijallahu anhu, vrata razumijevanja vjere i znanja.

Poznato je da postoje mnoga vrata dobra, ali njihov stvarni broj poznaje samo Allah, subhanehu ve te'ala, i ta vrata se otvaraju samo Allahovom dozvolom, jer je On Silni i Mudri. On otvara vrata Svoje milosti onome ko zasluži da mu se otvore, a zatvara onome ko zasluži da mu ih zatvori. Također, poznato je da Allahova opća milost obuhvata sva stvorenja, ali On posjeduje onu posebnu milost koja je isključivo sačuvana samo za iskrene vjernike:

إِنَّ رَحْمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

"Milost Allahova je doista blizu onih koji dobra djela čine."[1139]

U Allahovoj neizmjernoj milosti dobročinitelj će imati udjela onoliko koliko se bude trudio u činjenju dobrih djela. Stepene ove milosti zna samo Uzvišeni Allah, tj. ima onih kojima je Allah, tebareke ve te'ala, otvorio vrata stjecanja šerijatskog znanja i postupanja u skladu sa stečenim znanjem; ima i onih kojima je otvorio vrata nafake i imetka, tako da udjeljuju na Njegovom putu, očekujući od Allaha veliku nagradu; ima i onih kojima je otvorio vrata zdravlja, tako da svoje trenutke života što bolje iskorištavaju u ibadetima Njemu, azze ve dželle, a postoje i oni kojima je otvorio vrata lijepog i hairli potomstva, podarivši im sinove i kćeri, koji su radost njihovih očiju i utjeha u svakodnevnom životu. Naravno, postoje i mnogi drugi čiji broj i stanje samo Allah poznaje.

[1138] Ali Imran, 144.
[1139] El-A'raf, 56.

Stoga, svako od nas treba pokušati da svojoj braći otvori vrata dobra – vrata čije ključeve posjeduje, pa će i nama Allah otvoriti mnoga vrata hajra. Kako želiš da tebi budu otvorena, i ti ih otvori drugima.

Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "...*Ko pomogne svome bratu u nevolji, Allah će njemu pomoći u njegovoj nevolji. Ko otkloni nedaću jednog muslimana, Allah će njemu otkloniti jednu od njegovih nedaća na Sudnjem danu. A ko prikrije (sramote) jednog muslimana, Allah će prikriti njegove na Sudnjem danu.*"[1140] Shodno tome, trudi se da podržiš istinu kada god si u mogućnosti, jer će tada i tebi Allah pomoći, a ako si u mogućnosti da presuđuješ među ljudima – budi pravedan, jer onako kako budeš radio, tako će ti se i vratiti.

Shodno tome, Allahovo ime *El-Fetah* ima značenje pomagača ili onoga ko donosi pobjedu:

وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

"Allah će sigurno pomoći one koji vjeru njegovu pomažu – ta Allah je zaista moćan i silan"[1141]

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تَنصُرُوا۟ ٱللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾

"O vjernici! Ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti"[1142].

[1140] Buhari i Muslim.
[1141] El-Hadždž, 40.
[1142] Muhammed, 7.

EL-VASI' (ONAJ KOJI OBUHVATA SVOJE ROBOVE OBILNIM DOBROM), DŽELLE DŽELALUHU

الواسع جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Allahove neizmjerne blagodati, vidljive i nevidljive, milost i dobrota, oprost, Njegovo sveobuhvatno znanje... natkriljuju vjernika koji s čvrstim uvjerenjem spominje Allahovo ime *El-Vasi'*, ime Onoga koji daje iz Svoga obilja, Onoga čije su riznice vječne i koje se ne umanjuju. Uzvišeni Allah opisao se ovim velikim imenom *El-Vasi'*, kako bi ukazao stvorenjima da On ne odbija onoga koji moli i traži. Kada vjernik ispravno shvati značenje ovog imena, on ne gubi nadu u Allahovu milost, niti pada u očaj. On zna da je njegov Gospodar Onaj koji je beskrajno dobronamjeran i zna da je Allah Onaj koji širi Svoju velikodušnost na sve što postoji.

Jezičko značenje: Riječ السَّعَةُ znači: "širina, proširenost", a suprotno tome je الضِيقُ : tjeskoba, pritiješnjenost i uskost. Kaže se: *ina'un vasi'un* – "široka posuda", ili: *bejtun vasi'un* –"prostrana kuća", ili: *fulanun vasi'us-sadr* – čovjek je širokogrudan.

Dževheri, rahimehullah, rekao je: "Izraz: الوُسْعُ و السَعَةُ ima značenje mogućnosti. Jer Allah, dželle ve 'ala, kaže:

لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِۦ

'Neka imućan prema bogatstvu svome troši.'"[1143]

Tako se može kazati: فلان يعطى من سَعَتَهِ – Čovjek udjeljuje, on daje iz svog obilja.

SPOMINJANJE OVOG UZVIŠENOG IMENA U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Vasi'* spominje se na devet mjesta u Kur'anu:

وَلِلَّهِ ٱلْمَشْرِقُ وَٱلْمَغْرِبُ ۚ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا۟ فَثَمَّ وَجْهُ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

"A Allahov je istok i zapad. Pa kud god se okrenete – e, tamo je lice Allahovo. Uistinu je Allah Sveobuhvatni i Sveznajući."[1144]

[1143] Et-Talak, 6.

وَٱللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُۥ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾

"A Allah daje vlast kome On hoće. Allah je neizmjerno dobar i On zna sve."[1145]

ٱلشَّيْطَٰنُ يَعِدُكُمُ ٱلْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِٱلْفَحْشَآءِ ۖ وَٱللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا ۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ

"Šejtan vas plaši neimaštinom i navraća vas da budete škrti, a Allah vam obećava oprost i nagradu Svoju. Allah je neizmjerno dobar i zna sve."[1146]

وَإِن يَتَفَرَّقَا يُغْنِ ٱللَّهُ كُلًّا مِّن سَعَتِهِۦ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ وَٰسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

"A ako se njih dvoje ipak rastave, Allah će ih, iz obilja Svoga, neovisnim učiniti. Allah je neizmjerno dobar i mudar."[1147]

ZNAČENJE OVOG IMENA KADA SE ODNOSI NA UZVIŠENOG ALLAHA

Ebu Ubejde Ma'mer b. El-Musenna, rahimehullah, rekao je:

إِنَّ ٱللَّهَ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ

"Allah Sveobuhvatni i Sveznajući."[1148]

"To znači: On je Plemeniti, Darežljivi. On je taj koji obuhvata sve ono što se od Njega traži."[1149]

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Vasi'* ima značenje imena *El-Ganijj* – Onaj koji je bogat, koji iz Svog bogatstva daje siromašnim robovima, a i opskrbu svim stvorenjima."[1150]

Za isti ajet Ibn Kesir, rahimehullah, kaže: "Riječi: '*Allah je, doista, neizmjerno dobar i On sve zna*', znače da On obuhvata Svoja stvorenja

[1144] El-Bekare, 115.
[1145] El-Bekare, 247.
[1146] El-Bekare, 268.
[1147] En-Nisa, 130.
[1148] El-Bekara, 115.
[1149] *Medžazul-Kur'an.*
[1150] *Še'nu-Du'a.*

neizmjernom dobrotom i darežljivošću, dok riječ '*Sveznajući*' znači da On izuzetno dobro zna šta oni (robovi) rade, da ništa ne nedostaje niti promiče Njegovu znanju, nego da sve savršeno dobro zna."[1151]

El-Asbehani, rahimehullah, rekao je: "*El-Vasi*' je Onaj koji Svojom milošću obuhvata sva stvorenja." Također, El-Asbehani, prenoseći riječi drugih, kaže: "Isto tako kažu: 'Onaj koji Svojom opskrbom obuhvata sva stvorenja. I tako nećeš naći stvorenje a da ono ne jede nešto od Njegove opskrbe, a u isto vrijeme, (rob) nije u stanju jesti nešto drugo mimo onog što mu je dato.'"[1152]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "*El-Vasi*' je Onaj koji je olakšao Svoju vjeru robovima. On Svoje robove ne opterećuje preko njihovih mogućnosti."[1153]

Tako da se može kazati da je *El-Vasi*' ime Onoga koji nema granica u svim značenjima Njegovih lijepih imena i savršenih svojstava.

1. On je: واسع عليم – Sveobuhvatni i Sveznajući, kao što kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ

"Uistinu! Allah je Sveobuhvatni i Sveznajući."[1154]

2. On, subhanehu ve te'ala, je: واسع الرحمة – Onaj čija milost sve obuhvata, kao što kaže:

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

"...a milost Moja obuhvata sve."[1155]

3. On je taj koji mnogo prašta, pa kaže:

إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلْمَغْفِرَةِ

"...jer Gospodar tvoj, zaista, mnogo prašta."[1156]

4. On je taj čija vlast sve obuhvata, kao što kaže:

[1151] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[1152] *El-Hudžetu*.
[1153] Kurtubi, *Tefsir*.
[1154] El-Bekare, 115.
[1155] El-A'raf, 156.
[1156] En-Nedžm, 31.

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ

"Njegov Kursijj obuhvata i nebesa i Zemlju."[1157]

Ako je Kursijj mjesto Allahovih uzvišenih stopala, kakav li je tek Arš Gospodara svjetova, koji je najveće Allahovo stvorenje! Neka je slavljen Onaj koji nema granica u Svojoj apsolutnoj vlasti, niti ima granica u Svom neizmjernom dobročinstvu.

Njegovo davanje ne može se iscrpiti, niti nestati.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-VASI'*

- **Vjernik koji je spoznao značenje ovog velikog imena, shvata veličanstvenost Allahovog sveobuhvatnog znanja, blagosti, mudrosti, milosti, plemenitosti, dobrote, dobročinstva i oprosta.**

Allah, subhanehu ve te'ala, opisao se ovim plemenitim imenom potvrdivši da je Sveobuhvatan u Svome znanju i mudrosti. Kada bi more bilo mastilo za pero koje bi trebalo ispisati Allahove riječi i mudrost, Njegove ajete i znanje, njihovu vrijednost i vjerozakon – more bi presušilo, a Allahove riječi i ajeti ne bi bili ispisani. Uzvišeni Allah kaže:

قُل لَّوْ كَانَ ٱلْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَٰتِ رَبِّى لَنَفِدَ ٱلْبَحْرُ قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَٰتُ رَبِّى وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِۦ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

"Reci: 'Kad bi more bilo mastilo da se ispišu riječi Gospodara moga, more bi presahlo, ali ne i riječi Gospodara moga – pa i kada bismo se pomogli još jednim sličnim.'"[1158]

وَلَوْ أَنَّمَا فِى ٱلْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَٰمٌ وَٱلْبَحْرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

"Da su sva stabla na Zemlji pisaljke, a da se u more, kada presahne, ulije još sedam mora, ne bi se ispisale Allahove riječi. – Allah je, uistinu, silan i mudar."[1159]

[1157] El-Bekare, 255.
[1158] El-Kehf, 109.
[1159] Lukman, 27.

✧ **Čovjek koji spozna ovo uzvišeno Allahovo ime, obavezan je u skladu sa svojim mogućnostima praktično primijeniti tu spoznaju: ponašati se plemenito i velikodušno prema ljudima tako da od njega osjete korist.**

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu koji se prenosi od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, rekao je: "*Vi nećete pridobiti ljude vašim imecima, ali ćete ih pridobiti nasmijanim licima i lijepim ponašanjem.*"[1160]

✧ **Kada se musliman sjeti svoga Gospodara i Njegovog velikog imena *El-Vasi'*, on u isto vrijeme osjeti da se nalazi ispred Onoga koji posjeduje svako dobro: dobrotu i milost, oprost i znanje.**

El-Vasi' je Onaj koji nikada ne može biti uskogrudan, jer posjeduje veličanstvena i uzvišena svojstva dobrote i milosti. Svaka blagodat koju uživamo, vidljiva i nevidljiva, sve što posjedujemo – dolazi isključivo od Allaha, Gospodara svjetova, Onoga koji je *El-Vasi'*: Onaj koji obilno dobro daje Svojim robovima. Kada rob nešto poželi, on zna da to može zatražiti samo od Njega, vjerujući čvrsto da mu to samo On, subhanehu ve te'ala, može dati. On zna da se Allah, dželle ve 'ala, opisao ovim velikim imenom prvenstveno da bi podučio robove da On, dželle dželaluhu, ne odbija dove. Shodno tome, onaj koji spozna Allaha kroz ovo ime, nikada ne gubi nadu u Allahovu milost i oprost.

✧ **Na veličinu ovog uzvišenog Allahovog imena ukazuje se u hadisima-kudsijj.**

Od Ebu Zerra el-Gifarijja, radijallahu anhu, prenosi se da su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dostavljene riječi njegova Gospodara Uzvišenog:

"*Robovi Moji! Ja sam Sebi zabranio nasilje, i vama sam ga učinio zabranjenim. Stoga ne činite nepravdu jedni drugima. Robovi Moji! Svi ste vi zalutali, osim onoga koga Ja uputim. Stoga tražite uputu od Mene – uputit ću vas!*

Robovi Moji! Svi ste vi gladni, osim onoga koga Ja nahranim. Stoga tražite da vas nahranim – nahranit ću vas!

Robovi Moji! Svi ste vi goli, osim onoga koga Ja odjenem. Stoga tražite da vas odjenem – i Ja ću vas odjenuti!

Robovi Moji! Zaista vi griješite i noću i danju, a Ja praštam sve grijehe.

[1160] Hadis bilježi El-Bezzar, a Ibn Hadžer ga smatra dobrim (hasen) hadisom i navodi ga u djelu *Fethul-bari*.

Stoga tražite od Mene oprost – oprostit ću vam!

Robovi Moji! Vi nikada ne možete doći do onoga što bi Meni štetu nanijelo pa da Mi naštetite, niti možete doći do onoga što bi Meni koristilo pa da Mi koristite.

Robovi Moji! Kada bi prvi i posljednji među vama, i ljudi i džinni, bili svi pobožni kao najpobožniji čovjek, to ne bi nimalo povećalo Moju vlast.

Robovi Moji! Kada bi prvi i posljednji među vama, i ljudi i džinni, bili svi pokvareni kao najpokvareniji čovjek, to ne bi nimalo umanjilo Moju vlast.

Robovi Moji! Kada bi prvi i posljednji među vama, i ljudi i džinni, stali na jedno mjesto i zatražili od Mene, pa da dam svakom pojedincu ono što traži, to ne bi umanjilo od onoga što je kod Mene ni koliko zamočena igla u more umanji od mora.

Robovi Moji! Sve je do vaših djela koja vam Ja zapisujem, a potom ću vam za njih dati odgovarajuću naknadu. Pa ko nađe dobro – neka zahvali Allahu, a ko nađe nešto drugo – pa, neka kori samo sebe."[1161]

Na obilne Allahove, subhanehu ve te'ala, riznice ukazuje i hadis koji prenosi Abdullah b. Mesud, radijallahu anhu, u kojem stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ja znam čovjeka koji će zadnji izaći iz Džehennema i zadnji ući u Džennet. Iz Vatre će izaći pužući i Allah će mu reći: 'Idi, i uđi u Džennet!' Kada ode, pričinit će mu se da je pun, pa će se vratiti i reći: 'Gospodaru, Džennet se ispunio!' Allah će mu opet reći: 'Idi, i uđi u Džennet!' Kada ode, pričinit će mu se da je pun, vratit će se i reći: 'Gospodaru, Džennet se ispunio!' 'Idi, i uđi u Džennet!', Allah će mu ponovo reći. 'U njemu ćeš imati deset puta koliko ovaj svijet.' 'Zar mi se rugaš i ismijavaš me, a Ti si Vladar?'" Prenosilac hadisa dalje kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada se nasmija i ukazaše mu se bijeli zubi, a zatim reče: 'To je čovjek najnižeg stupnja u Džennetu!'"*[1162]

Pa kada će Allah, dželle ve 'ala, nagraditi zadnju osobu koja će ući u Džennet ovakvom nagradom (kao deset dunjaluka), pa šta tek čeka one koji će imati najviše stepene u Džennetu?! Koliko će Uzvišeni podariti svim stanovnicima Dženneta? Koliko je bogatstvo našeg Gospodara? Koliko je On, subhanehu ve te'ala, bogat? Neka je uzvišen Allah čije je bogatstvo neograničeno, neopisivo, nepojmljivo, neshvatljivo!

Kada su Musa, alejhis-selam, i Hidr bili na brodu, vidjeli su jednog vrapca, koji je sletio na ivicu lađe i zamočio svoj kljun u more. Tada je

[1161] Muslim.
[1162] Buhari i Muslim.

Hidr rekao Musau, alejhis-selam: "U odnosu na Allahovo znanje, tvoje i moje znanje je kao i znanje svih stvorenja – toliko koliko je vode obuhvatio ovaj vrabac kada je zamočio svoj kljun."[1163]

Neka je slavljen Uzvišeni Gospodar! Zaista niko nije u stanju da Ga slavi i veliča onako kako to On veliča Samoga Sebe! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je učio dovu: "*Utječem se Tvojim zadovoljstvom od Tvoje srdžbe. Utječem Ti se Tvojom milošću od Tvoje kazne. Utječem se Tebi od Tebe, nisam u stanju izraziti svoju zahvalnost Tebi. Ti si onakav kako si sam rekao za Sebe da jesi.*"[1164]

✧ **Poslije spoznaje ovog uzvišenog Allahovog imena, vjernici se trebaju preispitati o tome koliko se zahvaljuju Gospodaru na svim vidljivim i nevidljivim blagodatima kojima ih obasipa.**

Ako smo od onih kojima je Allah, tebareke ve te'ala, dao znanje – koliko se trudimo da to znanje prenesemo na druge; ako smo od onih kojima je Allah podario imetak – koliki udio u tom našem imetku imaju naši roditelji, porodice, rođaci, prijatelji i komšije, naša braća muslimani, koliki udio u tome ima pomaganje Allahove vjere:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ ﴿٧﴾

"O vjernici! Ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti."[1165]

Allahova vjera može se pomoći riječima, životom, imetkom, kao i štampanjem korisnih letaka, knjiga, brošura, donacijama za korisne da'vetske aktivnosti, poput zajedničkih iftara, izleta, zatim pomaganjem siromašnih muslimana. Čovjek kojem je Allah, dželle ve 'ala, podario imetak, pa posjeduje firmu ili supermarket itd., treba voditi računa o upošljavanju čestitih i dobrih muslimana, jer na takav način pomaže čitavu jednu porodicu koja je osnovna ćelija društva, a samim tim pomaže i jača vjeru na našim prostorima. U današnjem vremenu postoji velika potreba za ovakvom vrstom dobročinitelja, stoga molim Allaha da njihov broj poveća, općenito u svijetu, a na našim prostorima posebno. U tom smislu učimo dovu Sulejmana, alejhis-selam, koji je kazao:

[1163] Buhari.
[1164] Muslim.
[1165] Muhammed, 7.

رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا

تَرْضَىٰهُ وَأَدْخِلْنِى بِرَحْمَتِكَ فِى عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٩﴾

"Gospodaru moj! Omogući mi da budem zahvalan na blagodati Tvojoj, koju si ukazao meni i roditeljima mojim, i da činim dobra djela na zadovoljstvo Tvoje; i uvedi me, milošću Svojom, među dobre robove Svoje!"[1166]

Nakon ove dove razmislimo o hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u kojem se kaže: "Allah, azze ve dželle, htio je iskušati trojicu ljudi od Izraelćana, od kojih je jedan bio gubav, drugi ćelav, a treći slijep, pa im je poslao jednog meleka. Melek je došao gubavcu i upitao ga: 'Šta bi ti najviše želio?' 'Najviše bih želio imati lijepu boju i lijepu kožu, i da se oslobodim ovoga od čega se svijet zgražava na mene', odgovori on. Melek pređe rukom preko njegova tijela, te sva guba spade i on dobi lijepu boju kože. Zatim ga melek upita: 'Koji ti je imetak najdraži?' 'Deve (ili: krave, prenosilac hadisa je u sumnji šta je rekao)', reče on. Allah mu tada dade jednu lijepu devu koja je u stomaku nosila mladunče, a melek mu reče: 'Allah ti dao blagoslov u njoj.' Zatim melek dođe onome bez kose i upita ga: 'Šta bi ti najviše volio?' 'Lijepu kosu, i da se oslobodim ovoga od čega se svijet zgražava na mene', odgovori on. Melek ga pomilova po glavi, te bolest prođe i on dobi lijepu kosu. Melek ga upita: 'A koji bi imetak najviše volio?' 'Krave', odgovori on. Allah mu tada dade jednu lijepu steonu kravu, a melek mu reče: 'Allah ti dao blagoslov u njoj!' Zatim melek dođe slijepcu i reče mu: 'Šta bi ti najviše želio imati?' 'Da mi Allah vrati moj vid, kako bih ljude mogao gledati', odgovori on. Melek ga pomilova po očima i Allah mu vrati vid. Zatim ga (melek) upita: 'A koji bi imetak najviše volio?' 'Ovce', odgovori on. Allah mu stoga dade jednu ovcu. U sve trojice se imetak plodio i množio. Tako je bivši gubavac imao punu dolinu deva, bivši ćelavac imao je punu dolinu krava, a bivši slijepac imao je punu dolinu ovaca. Zatim melek dođe gubavcu u njegovom bivšem liku i obliku te mu reče: 'Ja sam čovjek bijednik. Zalutao sam na svome putovanju i niko mi nije u stanju danas pomoći osim Allaha, pa onda tebe. Zato te molim s Onim koji ti je dao tako lijepu boju i lijepu kožu, i toliki imetak, da mi daš jednu devu, kako bih mogao nastaviti put.' On mu na to reče: 'Obaveze i izdaci su mnogobrojni.' Melek mu reče: 'Kao da te ja odnekud znam! Da ti nisi

[1166] En-Neml, 19.

bio onaj gubavac što se svijet zgražavao na njegov izgled i bijedu, pa ti je Allah podario (zdravlje i bogatstvo)?' On mu tada odgovori: 'Naprotiv! Ja sam ovo naslijedio od svojih predaka.' Melek mu tada reče: 'Ako si me slagao, neka te Allah povrati u stanje u kojem si bio.' Zatim je melek došao ćelavcu u njegovom prijašnjem liku i obliku, i rekao mu isto ono što je rekao gubavcu, a ovaj mu je uzvratio kao i prvi. Melek mu reče: 'Ako si me slagao, neka te Allah vrati u ono stanje u kojem si bio.' Zatim je došao slijepcu u njegovom prijašnjem liku i obliku, i rekao mu: 'Ja sam siromašan čovjek. Ostao sam uskraćen na svom putovanju i niko mi nije u stanju danas pomoći osim Allaha, pa onda tebe. Zato te molim s Onim koji ti je podario vid da mi daš jednu ovcu, kako bi se njom pomogao na svome putu.' On mu odgovori: 'Ja sam bio slijep, pa mi je Allah, dželle šanuhu, povratio vid. Stoga uzmi koliko hoćeš, a ostavi koliko hoćeš. Tako mi Allaha! Danas ti neću ništa zabraniti da uzmeš, radi Moćnog i Velikog Allaha!' Melek mu tada reče: 'Zadrži sav svoj imetak! Vi ste bili samo iskušani. Allah je zadovoljan sa tobom, a rasrdio se na tvoja dva druga..'"[1167]

✧ **Ime *El-Vasi'* znači: "Onaj koji je olakšao Svoju vjeru robovima, koje ne opterećuje preko njihovih mogućnosti", kako je rekao imam Kurtubi, rahimehullah.**

Ovo potvrđuju mnogi ajeti iz Allahove Knjige:

يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلْعُسْرَ

"Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate"[1168]

يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُخَفِّفَ عَنكُمْ ۚ وَخُلِقَ ٱلْإِنسَٰنُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

"Allah želi da vam olakša – a čovjek je stvoren kao nejako biće."[1169]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ova vjera je uistinu lahka. I niko se neće nadmetati s njome a da ga ona neće savladati.*"[1170]

Općenito to znači da su vjerničke duše u stanju podnijeti i izvršavati sve Allahove naredbe i zakone, međutim, i pored svega toga, Allah, subhanehu ve te'ala, daje mnoge olakšice, poput namaza bolesnika ili putnika, starog i iznemoglog itd. Ilustrativan primjer za to je ajet u kojem Uzvišeni Allah kaže:

[1167] Buhari, Muslim.
[1168] El-Bekare, 185.
[1169] En-Nisa, 28.
[1170] Buhari.

وَإِن يَتَفَرَّقَا يُغْنِ ٱللَّهُ كُلًّا مِّن سَعَتِهِۦ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ وَٰسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

"A ako se njih dvoje ipak rastave, Allah će ih, iz obilja Svoga, neovisnim učiniti. – Allah je neizmjerno dobar i mudar"[1171],

tj. prema mišljenju mufessira, Allah može ženi podariti boljeg muža od prvog, ili mužu bolju ženu, čestitiju i pobožniju od prve, ili oboma podariti više opskrbe nego što su prije imali.

✧ **Uzvišeni Allah je Onaj koji mnogo prašta svima onima koji se pokaju, ma koliko njihovi grijesi bili veliki.**

Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

قُلْ يَٰعِبَادِىَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُوا۟ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا۟ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ
ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

"Reci: 'O robovi Moji, koji ste se prema sebi ogriješili! Ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti. On, doista, mnogo prašta i On je milostiv.'"[1172]

Nosioci Plemenitog Arša govore:

ٱلَّذِينَ يَحْمِلُونَ ٱلْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُۥ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِۦ وَيَسْتَغْفِرُونَ
لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَىْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَٱغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا۟ وَٱتَّبَعُوا۟
سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ ﴿٧﴾

"Meleki koji drže prijesto, i oni koji su oko njega, veličaju i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Njega i mole se da budu oprošteni grijesi vjernicima: 'Gospodaru naš! Ti sve obuhvataš milošću i znanjem. Zato oprosti onima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u Vatri!'"[1173]

Zahvaljujemo se Allahu, dželle dželaluhu, na svemu što nam je podario, zahvalom koja samo Njemu Uzvišenom dolikuje, zahvalom koju On voli i kojom je zadovoljan!

1171 En-Nisa, 130.
1172 Ez-Zummer, 53.
1173 El-Mu'min, 7.

EL-HALÎM (BLAGI, PAŽLJIVI), DŽELLE DŽELALUHU

الحليم جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه+

Jezičko značenje: (الحِلْمُ) *el-hilmu* znači: pamet, razum, intelekt. Množina je: (أحْلامٌ ili حلُومٌ) *hulum* ili *ahlam.* Također ima značenje: biti blag, blagosti, biti dobroćudan, biti milostiv, biti strpljiv.

Suprotno (الحِلْمُ) *el-hilmu*, blagosti, je (السَّفَه) *es-seffeh*, drskost, blesavost, okrutnost.

Također ima značenje: (الحُلْمُ و الحُلُمُ) *el-hulmu, el-hulumu*, a množina od toga je (الأحْلامُ) *el-ahlamu*, što znači: san, sanjarija.

(حَلُمَ - يَحْلُمُ - حِلْماً) *Halume-jahlumu-hilmen* označava (spolnu) zrelost, punoljetnost. Kaže se: "*Sare halimen*", što znači: postao je zreo, punoljetan.

Kada se ovaj *hilm* odnosi na čovjeka, ima značenje: savladati se u srdžbi, a zatim poslije savlađivanja samog sebe i svog *nefsa*, oprostiti i prijeći preko lošeg.

Ragib el-Asbehani, rahimehullah, je rekao: "*El-hilmu* znači samo-kontrola u trenucima srdžbe." Rekao je Uzvišeni Allah:

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَٰمُهُم بِهَٰذَآ ۚ أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾

"Da li im to dolazi od pameti (umova) njihove ili su oni inadžije tvrdoglave?"[1174]

Dakle, *halim* ima značenje "onaj koji žudi da oprosti, a ne požuruje s kažnjavanjem (sankcioniranjem)".

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-HALÎM* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Halim* spominje se na 11 mjesta u Kur'anu:

وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ فَٱحْذَرُوهُ ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٣٥﴾

"I imajte na **umu da Allah zna šta je u dušama vašim, pa Ga se pričuvajte, i znajte da On prašta i da je blag."**[1175]

[1174] Et-Tur, 32.

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّن صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَآ أَذًى ۗ وَٱللَّهُ غَنِىٌّ حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾

"Lijepa riječ i izvinjenje vredniji su od milostinje koju prati vrijeđanje. - A Allah nije ni o kome ovisan i blag je."[1176]

وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِى قُلُوبِكُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

"A Allah zna šta je u srcima vašim; Allah zna sve i blag je."[1177]

إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

"On je zaista blag i prašta grijehe."[1178]

ZNAČENJE IMENA *EL-HALÎM* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "*El-Halim* je Onaj koji ne požuruje sa kaznom Svojih robova, zbog njihovog griješenja." [1179]

El-Asbehani, rahimehullah, rekao je: "*El-Halim*, Onaj koji je blag prema onom ko Mu nepokornost čini, jer da želi da ga kazni, mogao bi to učiniti u trenutku griješenja i nepokornosti, ali On je blag prema njemu i ostavlja ga do roka određenog."

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je:

إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

"On je zaista blag i prašta grijehe"[1180],

tj. vidi Svoje robove kako ne vjeruju u Njega i griješe prema Njemu, ali ih zbog Svoje blagosti ostavlja, čeka, odgađa i ne žuri, i oprašta im grijehe."

PLODOVI IMANA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-HALÎM*

✧ **Potvrđivanje Allahu savršenog svojstva blagosti, a to se odnosi na Njegov oprost Njegovim robovima i odgodu njihovog kažnjavanja, ostavljajući im vremena za tevbu i pokajanje.**

[1175] El-Bekare, 235.
[1176] El-Bekare, 263.
[1177] El-Ahzab, 51.
[1178] Fatir, 41.
[1179] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1180] Fatir, 41.

✧ **Allahova savršena blagost prema Njegovim robovima ne znači Njegovu slabost i nemoć da ih kažnjava, već to ukazuje na Njegov oprost i milost.**

Allah, dželle ve 'ala, kaže:

أَوَلَمْ يَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوٓا۟ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُعْجِزَهُۥ مِن شَىْءٍ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

"Zašto oni ne putuju po svijetu da vide kako su završili oni prije njih, koji su bili jači od njih? - Allahu ne može ništa umaći ni na nebesima ni na Zemlji; On, uistinu, sve zna i sve može."[1181]

Također Njegova blagost koju pruža i daje Svojim robovima ne znači da On ne zna stanje Svojih robova, naprotiv Allah je Sveznajući i Blagi, poznaje svaku stvar i njeno stanje. Allah kaže:

وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِى قُلُوبِكُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

"A Allah zna šta je u srcima vašim; Allah zna sve i blag je."[1182]

On nije blag prema Svojim robovima zato što su oni Njemu, subhanehu ve te'ala, potrebni, naprotiv On je neovisan o Svojim robovima, ali jedno od Njegovih svojstava jeste blagost i praštanje:

وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٣٥﴾

"I znajte da On prašta i da je blag."[1183]

✧ **Allahova velika i uzvišena blagost ogleda se u Njegovom savršenom strpljenju sa Njegovim stvorenjima.**

Blagost obuhvata i sadrži strpljivost, jer je svaki onaj koji je blag ujedno i strpljiv. U sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, navodi se da je Allah, azze ve dželle, opisan svojstvom strpljivosti. Prenosi se od Ebu Musaa, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nema nikoga (ili je rekao: ništa) da je na uvredu koju čuje strpljiviji od*

1181 Fatir, 44.
1182 El-Ahzab, 51.
1183 El-Bekare, 235.

Allaha. Oni Mu pripisuju dijete, a On im (i dalje) daje zdravlje i i opskrbljuje ih."[1184] Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Razlika između Njegove strpljivosti i strpljivosti ljudi jeste kao razlika između Njegovog i njihovog života. Tako je i sa ostalim osobinama. (...) Ako želiš shvatiti strpljivost i blagost Uzvišenog Allaha i uočiti razliku između njih, razmisli o ajetima:

إِنَّ ٱللَّهَ يُمۡسِكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ أَن تَزُولَاۚ وَلَئِن زَالَتَآ إِنۡ أَمۡسَكَهُمَا مِنۡ أَحَدٖ مِّنۢ بَعۡدِهِۦٓۚ إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا غَفُورٗا ﴿٤١﴾

'Uistinu! Allah drži nebesa i Zemlju da ne nestanu. A ako krenu da nestanu, neće ih zadržati niko poslije Njega. Uistinu! On je Blagi i prašta grijehe.'[1185]

وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحۡمَٰنُ وَلَدٗا ﴿٨٨﴾ لَّقَدۡ جِئۡتُمۡ شَيۡـًٔا إِدّٗا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرۡنَ مِنۡهُ وَتَنشَقُّ ٱلۡأَرۡضُ وَتَخِرُّ ٱلۡجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَن دَعَوۡاْ لِلرَّحۡمَٰنِ وَلَدٗا ﴿٩١﴾

'Oni govore: '*Milostivi je uzeo dijete*'. Vi, doista, nešto odvratno govorite! Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe što Milostivom pripisuju dijete.'[1186]

وَقَدۡ مَكَرُواْ مَكۡرَهُمۡ وَعِندَ ٱللَّهِ مَكۡرُهُمۡ وَإِن كَانَ مَكۡرُهُمۡ لِتَزُولَ مِنۡهُ ٱلۡجِبَالُ

'I oni lukavstva svoja pletu, a Allah zna za lukavstva njihova, samo što lukavstva njihova ne mogu brda pokrenuti.'[1187]

Njegova blagost i oprost sprečavaju raspadanje nebesa i Zemlje, a blagost i zadržavanje nebesa i Zemlje jeste strpljivost. Zahvaljujući Svojoj blagosti, On se suzdržava od sankcioniranja Svojih neprijatelja. Ovi ajeti nagovještavaju da zbog ljudskih djela nebesa i Zemlja samo što nisu nestali i traže odobrenje za to. Oni opstaju samo zahvaljujući Njegovoj blagosti i oprostu, tj. zadržavanju kazne i istinskom strpljenju. Allahovo suzdržavanje od kažnjavanja predstavlja Njegovu blagost, a suzdržavanje predstavlja strpljivost ili zadržavanje kazne. Postoji razlika između

[1184] Buhari.
[1185] Fatir, 41.
[1186] Merjem, 88-91.
[1187] Ibrahim, 46.

zadržavanja kazne i poriva koji je zadržava. Stoga, razmisli o tome."[1188]

Hulejmi, rahimehullah, rekao je: "*El-Halim* je Onaj koji Svojim robovima ne uskraćuje blagodati radi njihovog griješenja. On, subhanehu ve te'ala, daje nafaku i pokornome i nepokornome. Daje mu nafaku, a on se topi u grijesima, kao što daje nafaku onome što je u stalnoj pokornosti Allahu. Allah sprečava da musibeti pogode nepokornog, a da on nije ni svjestan toga, pa čak takav Allaha i ne spominje, a tek kako da Ga priziva i moli, isto kao što sprečava musibete onome koji Ga moli i traži od Njega ili onome koji je uposlen nekim ibadetom pa ga to spriječi od traženja i molbe."[1189]

Allah, dželle ve 'ala, u ajetu je obavijestio o odgodi kažnjavanja Svojih robova, jer da kažnjava za svaki grijeh, niko na Zemlji ne bi ostao nekažnjen:

وَلَوْ يُؤَاخِذُ ٱللَّهُ ٱلنَّاسَ بِظُلْمِهِم مَّا تَرَكَ عَلَيْهَا مِن دَآبَّةٍ وَلَٰكِن يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَـْٔخِرُونَ سَاعَةً ۖ وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

"Kad bi Allah ljude zbog grijeha njihovih kažnjavao, ništa živo na Zemlji ne bi ostavio, ali, On ih do roka određenog ostavlja, i kad rok njihov dođe, ni za tren ga jedan ne mogu ni odgoditi ni ubrzati."[1190]

Uzvišeni obavještava o Svojoj blagosti prema Svojim stvorenjima, i pored njihovog nasilja, mnogoboštva, nevjerstva, zuluma i svih drugih vidova griješenja, a da ih Allah, tebareke ve te'ala, kažnjava za sve ono što su zaradili, na licu Zemlje ne bi ostalo ništa živo. Ali, Uzvišeni je blag, prikriva njihova nedjela i odgađa kaznu do određenog roka, tj. ne kažnjava ih odmah:

وَرَبُّكَ ٱلْغَفُورُ ذُو ٱلرَّحْمَةِ ۖ لَوْ يُؤَاخِذُهُم بِمَا كَسَبُوا۟ لَعَجَّلَ لَهُمُ ٱلْعَذَابَ ۚ بَل لَّهُم مَّوْعِدٌ لَّن يَجِدُوا۟ مِن دُونِهِۦ مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾

"Gospodar tvoj mnogo prašta i neizmjerno je milostiv; da ih On za ono što zaslužuju kažnjava, odmah bi ih na muke stavio. Ali, njih čeka određeni čas, od koga neće naći utočišta."[1191]

[1188] Ibn Kajjim, *'Iddetus-sabirin.*
[1189] *Minhadžu fi Šu'betil-iman.*
[1190] En-Nahl, 61.

Da Allah kažnjava ljude prema onome što zasluže, ništa živo na površini Zemljinoj ne bi ostavio, međutim, On je milostiv, pokriva i oprašta prijestupe. Nekada one što su na stranputici uputi na Pravi put, a one koji produže u svojoj zabludi ostavlja da čekaju Dan kada će djeca osijedjeti: **"Ali, njih čeka određeni čas, od koga neće naći utočište"**, tj. ne mogu se od toga spasiti, niti to izbjeći. Dakle, izostavljanje ili odgađanje Allahove kazne, predstavlja milost prema robovima, ali ljudi su u gafletu, ne osjećaju Allahovu milost, niti o njoj razmišljaju, sve dok ih Allah, tebareke ve te'ala, iz Svoje potpune pravednosti, ne usmrti Svojom moći, a zatim za prijestupe kazni, a to je onoga trenutka kada nastupi njihov *edžel*. Čudno je to da Allah, dželle ve 'ala, daje vrijeme robovima, iz Svoje velike milosti i blagosti prema njima, a neznalice to ne iskorištavaju i tu šansu odbijaju, pa čak do te mjere da traže ubrzanje svoje propasti i kazne. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

وَلَوْ يُعَجِّلُ ٱللَّهُ لِلنَّاسِ ٱلشَّرَّ ٱسْتِعْجَالَهُم بِٱلْخَيْرِ لَقُضِىَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ

"Da Allah ljudima daje zlo onako brzo kao što im se odaziva kad traže dobro, oni bi, uistinu, stradali"[1192]

وَقَالُوا۟ رَبَّنَا عَجِّل لَّنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿١٦﴾

"I govore: 'Gospodaru naš, požuri i kazni nas, prije Dana u kojem će se račun polagati". [1193]

Zatim Allah, azze ve dželle, kaže za nevjernike Mekke:

وَإِذْ قَالُوا۟ ٱللَّهُمَّ إِن كَانَ هَـٰذَا هُوَ ٱلْحَقَّ مِنْ عِندِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِّنَ ٱلسَّمَآءِ أَوِ ٱئْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

"A kad su oni rekli: 'Bože, ako je ovo zbilja istina od Tebe, Ti pusti na nas kamenje s neba kao kišu ili nam pošalji patnju nesnosnu!'"[1194]

Pored navedenih vrsta grijeha, Gospodar koji se opisao ovim velikim imenom *El-Halim* (Blagi), brine se o stvorenjima, hrani ih, daje raznovrsne plodove i opskrbu, zdravlje itd. U hadisu od Ebu Hurejre, radijallahu

[1191] El-Kehf, 58.
[1192] Junus, 11.
[1193] Sad, 16.
[1194] El-Enfal, 32.

anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Uzvišeni Allah kaže: 'Čovjek se pogrdno*[1195] *izrazio o Meni, a nije trebalo da se o Meni pogrdno izražava, a i pripisao Mi je laž, a nije imao na to pravo. Što se tiče njegovog pogrdnog izražavanja, to su njegove riječi da Ja imam dijete, a što se tiče njegovog pripisivanja laži, to su njegove riječi: 'Neće me proživjeti kao što me je prvi put stvorio.*'"[1196] Od Ebu Musaa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nema niko (ili je rekao: ništa) da je na uvredu koju čuje strpljiviji od Allaha. Oni Mu pripisuju dijete, a On im (i dalje) daje zdravlje i i opskrbljuje ih.*"[1197]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "On, subhanehu ve te'ala, i pored ovakvog vida vrijeđanja i pogrdnosti koje izgovaraju, opskrbljuje ih, liječi, daje im zdravlje, otklanja od njih nedaću, poziva u Džennet, prima pokajanje kada se pokaju, loša djela zamijeni za dobra, blag je prema njima u svim stanjima, šalje takvima poslanike, alejhimus-selam, naređujući im da prema njima budu blagi i da im se na lijep način obraćaju."[1198] Primjer Allahove blagosti prema oholnicima, poricateljima, tagutima, je primjer i slučaj faraona:

ٱذۡهَبَآ إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾ فَقُولَا لَهُۥ قَوۡلٗا لَّيِّنٗا لَّعَلَّهُۥ يَتَذَكَّرُ أَوۡ يَخۡشَىٰ ﴿٤٤﴾

"Idite faraonu, on se, doista, osilio, pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobojao."[1199]

U ovom ajetu Allah, subhanehu ve te'ala, naređuje Musau i njegovom bratu Harunu da odu faraonu i da ga podsjete da on ima Stvoritelja kojem će se vratiti i da postoje Džennet i Džehennem, i da mu sve to saopće umiljatim, lahkim i blagim riječima, da na duše ostave što jači utisak i efekt. U ovom je ajetu divna pouka za način pozivanja u vjeru, kroz nježnost i blagost.

Allahova neizmjerna blagost odražava se na one koji Mu pripisuju dijete, tako što ih ostavlja u životu i poziva na pokajanje i obećava da će

---

[1195] U hadisu je došlo: "*ještimeni*", što ima značenje: psovati, grditi, vrijeđati. Jedan od najvećih vidova vrijeđanja i psovanja Allaha, tebareke ve te'ala, jeste kazati i tvrditi da On ima dijete. Allahu, subhanehu ve te'ala, utječemo se od ovih riječi kojim Ga opisuju neznalice.

[1196] Buhari.

[1197] Buhari, Muslim.

[1198] *Šifaul-'alil*.

[1199] Taha, 43-44.

oprostiti onome ko se pokaje:

لَّقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ ثَالِثُ ثَلَٰثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۚ وَإِن لَّمْ يَنتَهُوا۟ عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

"Nevjernici su oni koji govore: 'Allah je jedan od trojice!' A samo je jedan istinski Bog! I ako se ne okane onoga što govore, nesnosna patnja će, zaista, stići svakog od njih koji nevjernik ostane. Zašto se oni ne pokaju Allahu i ne zamole oprost od Njega, ta Allah prašta i samilostan je."[1200]

Allah, dželle dželaluhu, je blag i prema onima koji su otvoreni Njegovi neprijatelji, a i neprijatelji Njegovih evlija, štićenika, koje progone, muče, kažnjavaju i ubijaju. U tom smislu Uzvišeni opisuje 'vlasnike rovova', jedan nevjernički narod, koji su pohvatali vjernike, zlostavljali ih i mučili kako bi ih prisilili da se vrate u njihovu vjeru. Kada su vjernici odbili to učiniti, nevjernici su u zemlji iskopali jamu, napunili je vatrom i gorivom i zaprijetili vjernicima spaljivanjem. Kada ni tada nisu prihvatili da to učine, bacili su ih u vatru, međutim, i pored ovog njihovog gnusnog zlodjela, Allah, subhanehu ve te'ala, iz Svoje neizmjerne blagosti, milosti i dobrote, poziva ih da se pokaju i da im oprosti:

إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُوا۟ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا۟ فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٠﴾

"Uistinu, oni koji progone vjernike i vjernice, zatim se ne pokaju – pa imat će oni kaznu Džehennema, a njihova kazna je gorenje."[1201]

Ibn Kesir, rahimehullah, u komentaru ajeta, navodi riječi El-Hasana el-Basrija, rahimehullah, koji je rekao: "Pogledajte u ovu plemenitost i dobrotu! Pobili su Njegove miljenike, a On ih poziva da se pokaju pa da im oprosti. Slavljen neka si Ti, Gospodaru! Kako si samo milostiv i plemenit!"[1202]

[1200] El-Maide, 73-74.
[1201] El-Burudž, 10.
[1202] Ibn Kesir, *Tefsir*.

U vezi s tim, bitno je napomenuti da se odgađanje kazne nevjernicima na dunjaluku odnosi samo na dunjaluk, a što se tiče ahireta, tamo nema odgode, niti davanja i pružanja druge šanse, odnosno, na ahiretu se kazna neće moći ni smanjiti, ni ublažiti, ni odgoditi.

Ebu Abbas el-Uklejši el-Andalusi rekao je: "Što se tiče odlaganja kazne nevjernicima na dunjaluku, to je primjetno.

Dakle, primjećujemo da nevjernici čine nevjerstvo, grješnici velike grijehe, a u isto vrijeme uživaju Allahove blagodati u zdravlju i životu. Međutim, na ahiretu nema odlaganja kazne koju su zaslužili, i to se odnosi na nevjernike, dok će nekima oprost biti ukazan i na ahiretu, ako su bili vjernici, ali su činili velike grijehe. Nevjernici nikako ne ulaze u ovaj dio, niti će imati bilo kakvog udjela u oprostu i magfiretu, što je poznato sljedbenicima islama, i oko čega nema razilaženja."[1203] Sufjan ibn Husejn je kazao: "El-Hasan je često ponavljao ovu dovu: '*Allahu moj, hvala Ti na blagosti poslije Tvoga znanja i hvala Ti na oprostu poslije Tvoje moći.*'"[1204]

✧ **Dozvoljeno je da stvorenje posjeduje svojstvo blagosti i da ga drugi opisuju njime.**

Vjernik koji spozna da je njegov Uzvišeni Gospodar opisan ovim veličanstvenim svojstvom blagosti, trudi se da i sam bude blag, posebno prema svojoj braći, a i prema ljudima općenito. Jer na takav način on čini jedno od dobrih djela, posebno kada je u mogućnosti da na nepravdu ili loš postupak uzvrati istom mjerom (poput odmazde) međutim, on oprosti iz svoje blagosti prema drugima. Allah, tebareke ve te'ala, takvim obećava veliku nagradu:

وَجَزَٰٓؤُاْ سَيِّئَةٖ سَيِّئَةٞ مِّثۡلُهَاۖ فَمَنۡ عَفَا وَأَصۡلَحَ فَأَجۡرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ

"A kazna za zlo jeste slično zlo, a onoga koji oprosti i izmiri se Allah će nagraditi; On, uistinu, ne voli one koji nepravdu čine."[1205]

Ovaj vid blagosti i oprosta obuhvata i strpljivost, zato se kaže da svaki onaj koji posjeduje osobinu blagosti, ujedno posjeduje i osobinu strpljivosti. Kako volimo da drugi prema nama budu blagi, također i mi treba da budemo blagi prema drugima. Koliko je čovjek blag, toliko je i

---

1203 *Kitabul-esna.*

1204 Hvala Ti što si blag prema meni i ne kažnjavaš me, a znaš šta je pri meni. Hvala Ti što si mi se smilovao i oprostio moje grijehe za koje slijedi Tvoja kazna iako si bio moćan, istog momenta i poslije, da me za njih kazniš.

1205 Eš-Šura, 40.

strpljiv.

Allah, tebareke ve te'ala, opisao je Svoje vjerovjesnike plemenitim svojstvom blagosti:

إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَأَوَّٰهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

"Uistinu je Ibrahim bio osjećajan, blag (*halim*)."[1206]

إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّٰهٌ مُّنِيبٌ ﴿٧٥﴾

"Uistinu, Ibrahim je bio blag, osjećajan, onaj koji se obraćao (odan)."[1207]

Narod Šuajba je kazao za Šuajba, alejhis-selam:

إِنَّكَ لَأَنتَ ٱلْحَلِيمُ ٱلرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

"Uistinu, ti si blag, i pametan, razborit."[1208]

فَبَشَّرْنَٰهُ بِغُلَٰمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

"Pa smo ga obradovali dječakom blagim"[1209],

tj. Ishakom, alejhis-selam. Svojstvo blagosti je pozitivno svojstvo koje Allah, subhanehu ve te'ala, traži i želi da se njime okite Njegovi robovi.

Također, blagost je svojstvo koje Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vole, kao što se navodi u hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ešedždžu Abdul-Kajsu: "*Zaista, ti imaš dvije osobine koje vole Allah i Njegov Poslanik: promišljenost u postupcima (bez žurbe u postupcima) i blagost.*"[1210] Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*U čemu god se nađe blagost (ljubaznost), ona to ukrasi, a gdje god ne bude blagosti, to bude unakaženo (manjkavo).*"[1211] "*Ko se suzdrži u ljutnji, a u mogućnosti je da uzvrati (da bude srdit), Allah će ga pozvati ispred svih stvorenja na Sudnjem danu i dati mu da izabere koju god od*

[1206] Et-Tevbe, 114.
[1207] Hud, 75.
[1208] Hud, 87.
[1209] Es-Saffat, 101.
[1210] Muslim.
[1211] Muslim.

hurija bude htio."[1212]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "Obaveza je na onome koji spozna da je njegov Gospodar *El-Halim*, Blag prema Svojim stvorenjima koja Mu nepokornost čine, da bude blag prema onima koji se suprotstavljaju njegovim postupcima. To mu je preče kako bi bio okićen ovom plemenitom osobinom blagosti. Takav će imati udjela u ovom svojstvu u mjeri koliko se uspije savladati u srdžbi i oprostiti onome koji mu je učinio nešto loše. Trudit će se u tome sve dok dostigne to svojstvo blagosti. Kao što voliš da tvoj Gospodar bude prema tebi blag, budi i ti blag prema onome ko je u tvom posjedu, jer preko tog svojstva možeš zaraditi nagradu kod svog Gospodara."

Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وَجَزَٰٓؤُاْ سَيِّئَةٖ سَيِّئَةٞ مِّثۡلُهَاۖ فَمَنۡ عَفَا وَأَصۡلَحَ فَأَجۡرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ

"A kazna za zlo jeste slično zlo, a onoga koji oprosti i izmiri se, Allah će nagraditi; On, uistinu, ne voli one koji nepravdu čine."[1213]

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنۡ عَزۡمِ ٱلۡأُمُورِ ﴿٤٣﴾

"A ko se strpi i oprosti, doista je to (praštanje) preporučljivo."[1214]

[1212] Ahmed, Ibn Madže, El-Bejheki, Ebu Davud, Et-Tirmizi, a hadis je dobar.
[1213] Eš-Šura, 40.
[1214] Eš-Šura, 43.

EL-MUKÎT (ONAJ KOJI PAZI I IZDRŽAVA), DŽELLE DŽELALUHU

المقيت- جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: Uzvišeno ime *El-Mukît* izvedeno je iz riječi قوت (*kût*) , a to je nešto što se ostavi i sačuva za trenutak kada bude potreba za tim, poput riže u magacinu ili nečeg sličnog tome, poput neke vrste hrane koju ostavljamo u frižider kako bismo je sačuvali do trenutka kada ćemo imati potrebu za njom. Sve ovo ima značenje: قوت.

Ovaj izraz قوت (*kût*) odnosi se na osnovne životne namirnice.

Tako učenjaci kažu da se القوت , osnovne namirnice, dijele na dvije vrste:

1. Osnovne namirnice (hrana) za tijelo. Osnovne hranljive materije koje ljudski organizam crpi iz hrane su: bjelančevine, masti, ugljikohidrati, vitamini, minerali i dr.
2. Osnovne namirnice (hrana) za dušu su:
smirenost, rahatluk duše, spokojstvo i mir. Gdje ovo pronaći?

Ez-Zudždžadži, rahimehullah, rekao je: "*El-Mukît* ima značenje *El-Muktedir*, Onaj koji sve može. Kaže se: " أقات على الشي ", kada je u mogućnosti nešto učiniti", što bi značilo: snaga, mogućnost da nešto učini. Dakle, značenje imena *El-Mukît* (s četiri nijanse značenja), može biti: Hranitelj, Vrelo snage, jer stvara hranu (fizičku i duhovnu), sinonim od *Er-Rezzâk*, Opskrbitelj, Odreditelj, Onaj koji određuje i utvrđuje sudbinu, Posjednik svojstva moći (kudret), Svjedok (Šahid), Onaj koji poznaje tajnu (el-gajb), Sveprisutni, opisan svojstvom znanja.

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA EL-MUKÎT U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Mukît* spominje se na samo jednom mjestu u Kur'anu:

مَّن يَشْفَعْ شَفَٰعَةً حَسَنَةً يَكُن لَّهُۥ نَصِيبٌ مِّنْهَا ۖ وَمَن يَشْفَعْ شَفَٰعَةً سَيِّئَةً يَكُن لَّهُۥ كِفْلٌ مِّنْهَا ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ مُّقِيتًا ﴿٨٥﴾

"Onaj ko se bude za dobro zalagao – bit će i njemu udio u nagradi, a onaj ko se bude za zlo zauzimao – bit će i njemu udio u kazni. A Allah je svega Hranitelj."[1215]

ZNAČENJE IMENA *EL-MUKÎT* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "Mufessiri su se razišli po pitanju značenja Allahovih riječi:

وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ مُّقِيتًا ﴿٨٥﴾

'A Allah je svega Hranitelj (*Mukît*)!',

tako da neki kažu da znači: *El-Hafiz* – Čuvar, a ima mišljenja da to znači: *Eš-Šehid* – Svjedok, odnosno Onaj koji obračunava."[1216]

Ez-Zedždžadž, rahimehullah, rekao je: "*El-Mukit* ima značenje *El-Hafiiz* ili *El-Hafiz*. (...)

El-Mukit bi imao značenje *El-Hafiza* – Onoga koji daje po potrebi iz Svog *hifza*, tj. onoga što je kod Njega sačuvano. Tako da se na ovaj način mogu protumačiti Allahove, tebareke ve te'ala, riječi:

وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ مُّقِيتًا ﴿٨٥﴾

'A Allah je nad svakom stvari Čuvar (čuva i vodi brigu o njoj).'"[1217]

- Allah, dželle ve 'ala, čuva i vodi brigu o čovjekovom tijelu koje bez hrane i vode ne bi bilo u stanju preživjeti.

Na ovo značenje upućuje Allahovo ime *El-Hafiz*, Onaj koji čuva, a isto tako jača tijelo i dušu.

Rekao je Gazali: "*El-Mukit* je Onaj koji je stvorio sve vrste *el-akvat* (množina od *kût*) koje čini da dospijevaju u naša tijela, a to je hrana.

Također, (stvorio je) stvari dostupne našim srcima, a to je *spoznaja*. Shodno tome, ime *El-Mukît* ima značenje i *Er-Razika*, s tim da je *Er-Razik* (Opskrbitelj), sveobuhvatnije, jer obuhvata opskrbu tijela (hrana i piće) i sve druge vidove opskrbe..."[1218]

[1215] En-Nisa, 85.
[1216] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1217] *El-Lisan*.
[1218] *El-Maksedul-esna*.

• Dan Arefata je dan kada su milioni hadžija na jednom malom mjestu, u maloj dolini. Ali, u isto vrijeme, vidjet ćemo da tu ima svih vrsta hrane i pića. Ko je Taj koji je olakšao, ko je Taj koji je sve to stvorio, ko je Taj ko se brine o tolikom broju ljudi na jednom malom mjestu? Odgovor je: *Allah, El-Hafiz, El-Mukît, El-Muktedir*! A koliko tek ljudi živi na svijetu, koliko se hrane potroši u jednom danu! Subhanallah, kolike su samo Allahove riznice! Ali, većina ljudi ne zna!

Imam Kurtubi, rahimehullah, nakon pojašnjenja jezičkog značenja imena *El-Mukît*, je rekao: "*El-Mukît* je Onaj koji daje određen dio hrane svakom stvorenju, od ljudi ili životinja, u različitim vremenima, sve do trenutka kada poželi da mu to uskrati, što prouzrokuje njegovu smrt."[1219]

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

"Allah vas stvara, i opskrbljuje; On će vam život oduzeti i na kraju vas oživjeti. Postoji li ijedno božanstvo vaše koje bilo šta od toga čini? Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"[1220]

Allahovo ime *El-Mukît* obuhvata i sadrži svojstva Njegovog Bića (*sifatu zatijje*) i Njegovih djela (*sifatu fi'lije*).

El-Mukît ima značenje *El-Muktedir* – Odreditelj, Onaj koji određuje i utvrđuje, koji sve može sa savršenim svojstvom znanja, kao i svojstvima djela. Uzvišeni nas hrani i brine o nama (znači *El-Hafiz*), tako što je stvorio različite namirnice, a to ukazuje na svojstvo kudreta, moći, dok iste te namirnice odgovaraju našem organizmu, što jasno ukazuje na Njegovo savršeno svojstvo znanja o nama, a i o ostalim stvorenjima.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-MUKÎT*

✧ **Spoznaja da je Allah, dželle ve 'ala, *El-Mukît*, Svemogući, a o tome ćemo detaljnije govoriti u poglavlju o Allahovom imenu *El-Kadîr* (القدير).**

✧ **Allah je Taj koji brine o stvorenjima, daje svakom stvorenju**

[1219] *Kitabul-esna.*
[1220] Rum, 40.

određenu nafaku (hranu), bilo da se radi o sićušnim ili velikim stvorenjima, bogatim ili siromašnim.

Sve što je stvorio, Uzvišeni Allah održava, nad svime bdi, sve pazi i sve izdržava. On, Uzvišeni, Uzrok je svih uzroka, Opskrbitelj svakoga opskrbitelja. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ۚ كُلٌّ فِى كِتَـٰبٍ مُّبِينٍ ۝٦

"Na Zemlji nema nijednog živog bića a da ga Allah ne hrani. On zna gdje će koje boraviti i gdje će sahranjeno biti. Sve to ima u jasnoj Knjizi."[1221]

Allah Uzvišeni iznosi da je Njegova obaveza opskrba svih živih bića na kopnu, moru i u zraku. On, neka je uzvišen, zna gdje se nastanjuju i gdje umiru. Allah je to sve odredio onoga trenutka kada je stvorio Zemlju:

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَٰسِىَ مِن فَوْقِهَا وَبَـٰرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَآ أَقْوَٰتَهَا فِىٓ أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَآءً لِّلسَّآئِلِينَ ۝١٠

"On je nepomična brda po njoj stvorio i blagoslovljenom je učinio i proizvode njezine na njoj odredio, sve to u četiri vremenska razdoblja – ovo je objašnjenje za one koji pitaju"[1222] **"I proizvode njezine na njoj odredio...",**

tj. učinio je da na svakom dijelu Zemlje bude ono što je potrebno njenim stanovnicima.

Imam Kurtubi, rahimehullah, u tumačenju riječi: **"I proizvode njezine na njoj odredio"**, kazao je: "Tj. odredio je opskrbu za njene stanovnike od onoga što im je potrebno za život i egzistenciju, poput trgovine, u jednom mjestu daje korisno drveće (voćke) koje ne postoji na drugom mjestu kako bi živjeli jedni od drugih, putujući iz jednog mjesta u drugo mjesto radi trgovine i kupoprodaje."[1223]

✧ **Allah, dželle dželaluhu, stvorio je hranu i piće, i On je Taj koji**

1221 Hud, 6.
1222 Fussilet, 10.
1223 Kurtubi, *Tefsir*.

opskrbu daruje stvorenjima. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ مُّقِيتًا ﴿٨٥﴾

"A Allah je svega Hranitelj!",

tj. Allah je Taj koji je stvorio svakovrsnu opskrbu i brine se o svim stvorenjima. Koliko se samo u jednom danu na zemaljskoj kugli zakolje životinja, koliko je tona žitarica potrebno svijetu svakodnevno... Kada pogledamo u voće i povrće na pijaci, postavljamo pitanje – ko je Taj koji je stvorio i sve to nam podario, odredio da se tu nađe? To je Allah, istinski Opskrbitelj i Hranitelj svih stvorenja.

✧ **Kako postoji hrana za naša tijela, tako postoji i hrana za naše duše, kako smo naveli na početku.**

Lijek i hrana za naše duše ogleda se u imanu i dobrim djelima, koji će biti razlog (sebeb) vječnog uživanja i naslađivanja, kako kaže Allah, subhanehu ve te'ala:

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَٰنِهِمْ ۖ تَجْرِى مِن تَحْتِهِمُ ٱلْأَنْهَٰرُ فِى جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ

"One koji vjeruju i čine dobra djela Gospodar njihov će ih na Pravom putu podržati, zato što vjeruju; rijeke će teći ispred njih u Džennetima zadovoljstva."[1224]

"Gospodar njihov će ih na Pravom putu podržati, zato što vjeruju." U komentaru ovih riječi stoji: "Allah će povećati njihovu uputu." Aiša, radijallahu anha, kazala je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je spajanje posta iz milosti prema ashabima, pa su kazali: 'Pa ti spajaš post',

قَالَ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي

a on reče: '*Ja nisam poput vas, ja zanoćim, a moj me Gospodar hrani i napaja (Svojim nadahnućem)...*'"[1225] U drugom rivajetu stoji: "*Nisam ja poput vas, ja zanoćim imajući Hranitelja koji me hrani i Napajača koji me napaja.*"[1226]

Učenjaci su se podijelili u vezi sa značenjem ove rečenice:

[1224] Junus, 9.
[1225] Buhari.
[1226] Buhari.

1. Jedni smatraju da se prihvata onako kako je prenesena, tj. da se stvarno misli da Ga je njegov Gospodar hranio i napajao.

2. Drugi smatraju da se ne može tako prihvatiti, jer hadis govori o spajanju posta, tj. ako ga je Allah hranio, time više ne bi bio pod propisom spajanja posta, već bi njegov post bio prekinut.

3. Postoji i mišljenje po kojem se prihvata značenje spoljašnjeg tumačenja hadisa, tj. da se aludira na spavača koji u snu osjeća da jede i pije sve dok se ne probudi iz sna, tako da mu to što je osjetio u snu, ne kvari njegov post, niti mu prekida spajanje posta, niti umanjuje nagradu.

4. Većina učenjaka smatra da se pod time misli da mu Uzvišeni Allah daje snagu izdržljivosti, poput snage koju daju hrana i piće. Znači, kao da je rekao: "Allah mi daje snagu hrane i pića."

Imam Kurtubi, rahimehullah, smatra neispravnim mišljenje da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije osjećao glad, odnosno da ga je Allah hranio i napajao, iz razloga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio više gladan nego sit. Čak je bio toliko gladan da je vezao kamen za stomak kako bi ublažio glad.

Ibn Hibban, rahimehullah, odgovara mišljenjem po kojem sve hadise u kojima se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao glad i da je vezao kamen na stomak – ocjenjuje kao *daif* – slabe, zbog ovog hadisa koji jasno ukazuje da se Gospodar brinuo o njemu.

U tom smislu, Ibn Hibban, rahimehullah, kaže: "Kakve koristi ima vezanje kamena na stomak u trenucima gladi? Ovdje se radi o izvrtanju riječi od strane ravije, tako što je prenio: الحَجَر (*el-hadžer*) umjesto: الحُجَز (*el-hudžezu*), što je množina od riječi حُجْزَة (*hudžzetu*) koja ima značenje: prekinuti (što bi značilo da je u tim trenucima prekidao post)."

Ibn Hadžer, rahimehullah, kaže da su mnogi učenjaci pokušali da odgovore na sve njegove tvrdnje, a posebno na tu da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao glad, zbog hadisa koji je zabilježen u *Sahihu* od Enesa, radijallahu anhu, u kojem stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike izašao iz kuće i vani sreo Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma. Upitao ih je: "*Šta vas je navelo da u ovo vrijeme izađete iz kuće?*", a oni odgovoriše: "Tako nam Allaha, ništa nas iz naših kuća nije otjeralo do velika glad koju osjećamo." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada im reče: "*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, i sa mnom je*

isti slučaj, i mene je glad istjerala napolje."[1227]

5. Može se kazati da ova rečenica: يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِي "*...moj me Gospodar hrani i napaja*", ima značenje: "Da me Allah uposli razmišljanjem o Njegovoj veličini, željom za Njegovim viđenjem, hraneći se spoznajom o Njemu i uživanjem u ljubavi prema Njemu, prepuštanjem sebe u dozivanju i prizivanju Allaha, davajući prednost svemu tome nad hranom i pićem." Ovo mišljenje odabrao je i Ibn Kajjim, rahimehullah: "Ova (duševna) hrana daleko je značajnija i važnija od hranjenja vlastitog tijela. Onaj koji je osjetio i najmanji dio ovoga, dobro zna potrebu tijela za hranom srca i duše, nad potrebom mnogih drugih vrsta hranjenja vlastitog tijela, poput potrebe za srećom i veseljem kada se ugleda voljena osoba." Najbolja opskrba od Allaha jeste da ti podari razum, kojim ćeš spoznati svog Gospodara, zatim Ga obožavati onako kako On to traži od tebe. Jer kome Allah podari zdravu pamet, već ga je počastio, a kome uskrati, već ga je ponizio.

✧ **Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je i tražio od Allaha da mu opskrbi porodicu.**

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio sljedeću dovu: "*Allahu, opskrbi Muhammedovu porodicu sa kûtom!*"[1228]

Ovdje *kût* ima značenje nužne životne potrebe, poput odjeće i hrane dovoljne za život, smještaja koji zadovoljava osnovne uvjete za stanovanje. U okvire ovog značenja može ući i dobra, poslušna žena, kao i auto (jahalica), kojim će se pomoći u pokornosti Allahu, tebareke ve te'ala.

Od Sa'da b. Ebi Vekkasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Istinska sreća je u trome, a nesreća isto tako: dobra i poslušna žena, koja te obraduje kada je pogledaš i čuva svoju čast i tvoj imetak u tvojoj odsutnosti; dobra jahalica pomoću koje sustižeš prijatelje; i prostrana kuća. Prava nesreća je u neposlušnoj ženi, koja te uznemiri kada je pogledaš, koja ima oštar jezik i koja ne čuva ni svoju čast ni tvoj imetak u tvojoj odsutnosti; loša jahalica (prijevozno sredstvo), koju kada udariš i potjeraš, samo se umoriš jer te neće odvesti do željenog mjesta; i tijesna kuća (u kojoj nemaš smiraja).*"[1229]

[1227] *Fethul-bari.*

[1228] Buhari.

[1229] Hakim, kaže da je lanac prenosilaca vjerodostojan.

- **Veoma je bitno konzumirati samo halal-hranu, jer je jedan od uvjeta primljenosti dove konzumiranje halal-proizvoda.**
- **Allah traži od nas da razmislimo o hrani koju nam spušta i daje kao opskrbu:**

فَلْيَنظُرِ ٱلْإِنسَٰنُ إِلَىٰ طَعَامِهِۦٓ ﴿٢٤﴾

"Neka čovjek pogleda u hranu svoju."[1230]

Kada čovjek pogleda i razmisli o hrani, to će mu ukazati na Onoga koji mu je to podario i od koga je došlo, a to je Uzvišeni Allah, pa će postati zahvalni Allahov rob.

- **Dovoljno je čovjeku grijeha da zanemari i upropasti onoga koga je dužan izdržavati.**

Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dovoljno je velik grijeh za čovjeka da zanemari (upropasti) onoga koga je dužan izdržavati (o kome se brine, ko je u njegovom posjedu)*."[1231] U hadisu se navodi: "*Men jekut* (koga hrani)", tj. vodio je brigu o dječijoj ishrani i piću, odijevanju i sl., ali nije ih podučio lijepom ponašanju, lijepom islamskom odgoju, nije ih upoznao s Allahom, podučio propisima vjere itd. Dakle, pravi, istinski otac je onaj koji vodi brigu o svim navedenim stvarima, a posebno o islamskom odgoju i trudi se da usadi iman u srca djece, žudi i želi da djeca budu pravi vjernici u Allaha, tebareke ve te'ala:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصْطَبِرْ عَلَيْهَا ۖ لَا نَسْـَٔلُكَ رِزْقًا ۖ نَّحْنُ نَرْزُقُكَ ۗ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ

"Naredi porodici svojoj da obavljaju namaz i ustraj u tome! Mi ne tražimo od tebe opskrbu, Mi tebe opskrbljujemo! A samo one **koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili čeka lijep svršetak."**[1232]

Pravi otac, kada se vrati kući ne pita prvo ukućane da li su ručali ili večerali, već pita suprugu da li su djeca klanjala. Divan primjer ovakvog ponašanja je Omer, radijallahu anhu, koji je u samrtnim mukama, upitao: "Da li su muslimani klanjali?" Stoga, neka nam odgoj djece u islamu i ustrajnost u tome uvijek bude na umu, više od hrane, pića i odijevanja. Od Sabita, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada bi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zadesila oskudica, pozvao bi svoje ukućane: 'O

[1230] El-'Abese, 24.
[1231] Ebu Davud.
[1232] Taha, 132.

čeljadi moja, klanjajte, klanjajte!" Sabit kaže: "Kada bi poslanike pogodilo nešto, tražili su pomoć u namazu."[1233] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Uzvišeni Allah kaže: 'O čovječe, posveti se robovanju Meni, pa ću ti grudi napuniti bogatstvom i ukloniti siromaštvo, u protivnom, grudi ću ti ispuniti zauzetošću i neću ti ukloniti siromaštvo.'*"[1234] Jedne je prilike Alijinu, radijallahu anhu, porodicu zadesila oskudica, pa je kazao Fatimi, radijallahu anha, da ode do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi joj dao nešto od hrane. Kada je došla kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokucala je na vrata. U tom trenutku, kod Poslanika je bila Ummu Ejmen. Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Ummu Ejmen: "*Ovo je Fatimino kucanje, a ona nema običaj da dolazi u ovo vrijeme. Ustani i otvori joj vrata.*" Kada je ušla, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "*Fatima, dolaziš u neuobičajeno vrijeme?*" Ona ga upita: "Allahov Poslaniče, hrana meleka je *tehlil* (*la ilahe illallah*), *tesbih* (*subhanallah*) i *tahmid* (*elhamdulillah*), a šta je naša hrana?" Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Tako mi Onoga koji me poslao s istinom, u kući porodice Muhammeda nije se zapalila vatra mjesec dana, ali smo dobili mesa od koze, ako želiš, uzmi petinu toga, ili ako želiš, podučit ću te nekoliko riječi kojima me je podučio Džibril, alejhis-selam?*" Ona kaza: "Poduči me riječima kojima te je podučio Džibril." Rekao joj je: "*Fatima, prouči:*

يَا أَوَّلَ الْأَوَّلِينَ، وَ يَا آخِرَ الْآخِرِينَ، يَا ذَا الْقُوَّةِ الْمَتِينُ، يَا رَاحِمَ الْمَسَاكِينِ، وَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

'Jâ Evvelel-evvelîne, ve jâ Âhirel-âhirîne, ve jâ Zel-kuvvetil Metînu, jâ Râhimel-Mesâkîn, ve jâ Erhamer-Râhimîn! (O Prvi od svih prvih, o Posljednji od svih posljednjih, o Vlasniče moći, Jaki, o prema siromasima Samilosni, o od svih milosnika Najmilostiviji!).'" Zatim se Fatima vratila Aliji, radijallahu anhu, i kazala mu: "Od tebe sam otišla po dunjaluk, a dolazim ti sa ahiretom." Alija, radijallahu anhu, reče: "Dobro dolazi s tobom, dobro dolazi s tobom."[1235]

Spoznaja značenja imena *El-Mukît* ukazuje na:

-neophodnost konzumiranja isključivio halal-hrane,

-povećanje *šukra*, zahvale Allahu, na raznovrsnoj hrani,

-svoje potrebe traži samo od Allaha, subhanehu ve te'ala.

[1233] Ibn Ebi Hatim. Ahmed, El-Bejheki.

[1234] Et-Tirmizi. Ibn Madže, šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

[1235] Et-Taberani, Es-Sujuti, Ed-Dejlemi, u lancu prenosilaca se nalazi Ismail b. Amr el-Bedžli, za kojeg Ebu Hatim i Ed-Darekutni kažu da je slab (daif), dok Ibn Hibban kaže da je pouzdan i povjerljiv (*sika*).

EL-‘ALIJJ (UZVIŠENI), EL-A’LA (SVEVIŠNJI), EL-MUTE’AL (PREUZVIŠENI), DŽELLE DŽELALUHU

العليُّ- الأعلى - المتعال جل جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: U jeziku postoje četiri značenja:

1. ***El-‘Uluv*****:** uzvisiti se iznad nečega. Kaže se: علا فلانٌ الجبل (čovjek se popeo na brdo), što znači: uzdigao se, uzvisio se iznad brda.

2. ***Kahru ve galebe***: pobijediti, nadjačati, pokoriti. Kaže se: علوتُ الرجلَ أي غلبت (pobijedio sam tog čovjeka), što znači: nadjačao sam ga.

3. ***Šeref*** : čast, ugled, počast i poštovanje u društvu. Kaže se: رجل العليُّ , što znači: cijenjen i poštovan čovjek.

4. ***Kibur***: oholost. Allah, dželle ve ‘ala, kaže za faraona:

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي ٱلْأَرْضِ

"Faraon se u zemlji bio ponio (uzdigao, uzoholio)..."[1236]

SPOMINJANJE ALLAHOVIH UZVIŠENIH IMENA *EL-‘ALIJJ*, *EL-A’LA* I *EL-MUTE’AL* U KUR’ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-‘Alijju* spominje se na osam mjesta u Kur’anu:

ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

"To zato što je Allah - On Istina, a ono šta prizivaju mimo Njega, to neistina, i što je Allah - On Uzvišeni, Veliki."[1237]

فَٱلْحُكْمُ لِلَّهِ ٱلْعَلِيِّ ٱلْكَبِيرِ ﴿١٢﴾

"Pa sud pripada Allahu, Uzvišenom, Velikom."[1238]

Allahovo ime *El-A’la* spomenuto je na dva mjesta u Kur’anu:

[1236] El-Kassas, 4.
[1237] El-Hadždž, 62.
[1238] El-Mu'min, 62.

سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى ﴿١﴾

"Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg."[1239]

إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾

"...već jedino žudeći za licem Gospodara svoga Svevišnjeg."[1240]

Allahovo ime *El-Mute'al* samo je jednom spomenuto u Kur'anu:

عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ٱلْكَبِيرُ ٱلْمُتَعَالِ ﴿٩﴾

"Znalac nevidljivog i vidljivog, Veliki, Preuzvišeni!"[1241]

ZNAČENJE OVIH IMENA KADA SE ODNOSE NA ALLAHA UZVIŠENOG

Imam El-Begavi, rahimehullah, u komentaru ajeta:

وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ

"Allah – On Uzvišeni, Visoki"[1242],

je rekao: "Tj. Uzvišeni, visoko iznad svih stvorenja."[1243]

Ibn Kesir, rahimehullah, za ajete:

وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

"Allah - On Uzvišeni, Veliki"[1244]

وَهُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

"On je Svevišnji, Veličanstveni!"[1245],

je rekao: "Najbolji stav prema ovim ajetima i vjerodostojnim hadisima jeste stav sljedbenika zdrave tradicije, koji su za njih govorili: 'Prihvatite ih kako su došli, bez ikakvih modifikacija ili antropomorfizma.'

[1239] El-A'la, 1.
[1240] El-Lejl, 20.
[1241] Er-Rad, 9.
[1242] El-Hadždž, 62.
[1243] Begavi, *Tefsir*.
[1244] El-Hadždž, 62.
[1245] El-Bekare, 255.

Svaka stvar je pod Njegovom upravom. On je Veličanstveni i nema veličanstvenijeg od Njega, Svevišnji je i nema svevišnijeg od Njega, Veliki i nema većeg od Njega. Uzvišen je od grijeha, čist i daleko je od onoga što preko svake mjere govore silnici i oni koji napadaju. Onaj koji je od svake stvari veći, *Uzvišeni*, tj. Uzvišeni u odnosu na sve postojeće."[1246]

Ebu Bekr ibn Huzejme, rahimehullah, rekao je: "Rekao je Allah:

سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى ۝١

'Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg.'[1247]

U jezičkom smislu *El-A'la* znači: Onaj koji je visoko iznad svega, iznad svih stvari. Na mnogim mjestima u Kur'anu stoji da je Allah visoko iznad svih stvorenja:

وَهُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْعَظِيمُ ۝٢٥٥

'On je Svevišnji (Uzvišeni), Veličanstveni!"[1248]

U vezi s tim pogrešno je mišljenje mu'attila i džehmija koji smatraju da je Allah iznad, ispod, u sredini sa svakom stvari, na svakom mjestu neba i Zemlje, u svakoj stvari (što znači i u životinji). Kada bi samo razmislili o ovom kur'anskom ajetu, shvatili bi da su njihove tvrdnje veoma pogrešne.

Kada je Musa, alejhis-selam, upitao Allaha, dželle ve 'ala, da mu omogući da Ga vidi, On mu je rekao:

وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَـٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ قَالَ رَبِّ أَرِنِىٓ أَنظُرْ إِلَيْكَ ۚ قَالَ لَن تَرَىٰنِى وَلَـٰكِنِ ٱنظُرْ إِلَى ٱلْجَبَلِ فَإِنِ ٱسْتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوْفَ تَرَىٰنِى ۚ فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُۥ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا ۚ فَلَمَّآ أَفَاقَ قَالَ سُبْحَـٰنَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۝١٤٣

"'I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori, on reče: 'Gospodaru moj, ukaži mi se da Te vidim!'"

[1246] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[1247] El-A'la, 1.
[1248] El-Bekare, 255.

"'Ne možeš Me vidjeti', reče, 'ali pogledaj u ono brdo, pa ako ono ostane na svom mjestu, vidjet ćeš Me!' I kad se Gospodar njegov onom brdu otkri, On ga sa zemljom sravni, a Musa se onesviješten strovali. Čim se osvijesti, reče: 'Hvaljen neka si! Kajem Ti se, ja sam vjernik prvi!'"[1249]

Kada bi se Allah, dželle dželaluhu, nalazio u svim stvarima i sa svim stvorenjima, kao što tvrde mu'attili, to bi značilo da bi se svima njima predočio, prikazao (postao jasan), a tada bi Allah sve što se nalazi na Zemlji pretvorio u prašinu, kao što je pretvorio i brdo kojem se pokazao:

فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُۥ دَكًّا

"I kad se Gospodar njegov onom brdu otkri, On ga sa zemljom sravni!"[1250]

Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je: "Allah, subhanehu ve te'ala, opisao se svojstvom uzvišenosti, a to je svojstvo kojim se On pohvaljuje i veliča, jer je to svojstvo savršenstva. Također, Njegova lijepa imena su Veličanstveni, Sveznajući, Svemogući, Snažni, Jaki, Blagi, Živi, Vječni, i stoga Allaha nije dozvoljeno opisati suprotnim značenjima, odnosno Sveznajućem, Vječnom, Svemogućem, Ponosnom, Mudrom, Uzvišenom, Veličanstvenom, nije dozvoljeno pripisati svojstva neznanja, smrti, nemoći, poniženja, manjkavosti, niskosti (*es-suful* – spuštenosti ispod stvorenja), prezrenosti, poniženosti. Allah je čist od svih nedostataka i manjkavosti, od svega onoga što negira Njegova potvrđena, savršena svojstva, koja negiraju svojstva manjkavosti i nedostatka."[1251]

Ibn Kajjim, rahimehullah, u *Nuniji* je kazao: "On je *El-'Alijju*, Uzvišeni (koji je visoko iznad stvorenja), kojem pripada svaka vrsta uzvišenosti *el-'uluvva*, koja Mu se potvrđuje, bez negiranja."

Es-Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*El-'Alijj i El-'Ala* je Onaj kojem pripada apsolutna uzvišenost, veličina u svakom pogledu: uzvišenost u Njegovom Biću (Zatu), uzvišenost u snazi i savršenim osobinama, uzvišenost u Njegovom *kahru*, pokoravanju stvorenja.

On se uzvisio iznad Arša, posjeduje apsolutnu vlast sa savršenim svojstvima veličine, gordosti, uzvišenosti i ljepote."[1252]

[1249] El-A'raf, 143.
[1250] *Kitabu Tevhid.*
[1251], Ibn Tejmijje, *Medžmu'u fetava.*
[1252] *Tejsirul-Kerimir-Rahman.*

PLODOVI IMANA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EL-'ALIJJ, EL-A'LA I EL-MUTE'AL*

✧ **Sljedbenici ehli-sunneta, ispravne metodologije, čvrsto vjeruju i potvrđuju da je Allah, tebareke ve te'ala, iznad Arša, Svojim Veličanstvenim Bićem daleko udaljen od stvorenja.**

Njegovo uzvišeno uzdizanje nije poput uzdizanja stvorenja, već onako kako to dolikuje Njegovom veličanstvu, bez pogrešnog tumačenja ili negiranja istog, jer je to Allah strogo zabranio. Čvrsto vjeruju da znanje o kakvoći Njegovog uzdizanja poznaje jedino On, subhanehu ve te'ala. Ovi ajeti potvrđuju da je Allah, dželle ve 'ala, visoko iznad svih stvorenja, nema ništa što je iznad Njega. On, subhanehu ve te'ala, obavijestio nas je da je iznad Arša, a On najbolje poznaje Sebe. Ovo je akida selefa, ispravnih prethodnika ovog ummeta, i svih onih koji ih u dobru slijede do Sudnjega dana iz reda učenjaka hadisa, fikha, akide, sire, historije islama, poznavatelja arapskog jezika, etike i drugih nauka.

Uzdignutost Uzvišenog Allaha potvrđivale su sve nebeske knjige i svi poslanici i vjerovjesnici, bez ikakvog razilaženje ili derogiranja u vjerozakonima. Ovom konsenzusu svih vjerovjesnika na čelu sa Muhammedom b. Abdullahom, posljednjim poslanikom, i njegovim ispravnim sljedbenicima – suprotstavile su se mnogobrojne sekte, koje Allahu negiraju svojstvo uzvišenosti – *uluw*, tj. da je iznad stvorenja, a ujedno Ga opisuju svojstvima koja Mu ne dolikuju, neka je čist i uzvišen Allah od toga čime Ga opisuju. Neke od tih sekti su:

- *Džehmijje,* koji tvrde da je Allah na svakom mjestu, Svojim bićem.

- *Sufije hululijje* (panteistička sufijska sekta koja vjeruje u utjelovljenje Boga ili Njegovo sjedinjenje sa pojavnim svijetom), koji vjeruju da je Allah fizički pomiješan u svim stvarima, poput psa, svinje, majmuna, leoparda i sl.

Treba napomenuti da je ovakvo vjerovanje u *hulul,* tj. da se Allah utjelovljuje u svakom biću, odnosno da je u svakoj stvari fizički prisutan, gore i ružnije od vjerovanja kršćana.

- *Sufije itihadijje* (panteistička sufijska sekta), koji vjeruju da je Allah prisutan u svim stvorenjima, poput svinja i ostalih životinja, i da se nalazi u njihovim organima za reprodukciju. Oni su većeg kufra (nevjerstva) od jevreja, kršćana, medžusija (obožavalaca vatre), hindusa i ostalih mnogobožaca.

- *Mu'tezili* i svi oni koji ih u tome slijede iz reda hanefija, maturidija, eš'arija i kelabija, koji tvrde da "Allah nije ni iznad svijeta, ni ispod, ni s desne, a ni s lijeve strane, niti ispred svijeta, a ni iza"[1253](...), "da nije na Aršu, a niti iznad Arša, niti iznad svijeta"[1254], te da je "onaj koji kaže da je Allah na nebu ili iznad – nevjernik".[1255]

Međutim, pripadnici ehli-sunneta, sljedbenici ispravne metodologije na kojoj su bili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, potvrđuju da je Allah, dželle ve 'ala, iznad Arša, Svojim veličanstvenim Bićem.

Imam Ebu Hanife, rahimehullah (u. 150. h.g.) rekao je: "Ko kaže: 'Ja ne znam da li je moj Gospodar na nebu ili na Zemlji', takav je nevjernik."[1256]

Imam Evzai, rahimehullah (u. 157. h.g.) rekao je: "Mi i tabiini govorili smo da je Allah iznad Arša."[1257]

Imam Malik, rahimehullah (u. 179. h.g.) rekao je: "Allah je iznad neba, a Svojim savršenim znanjem na svakom mjestu."[1258]

Imam Abdur-Rahman b. Mehdi, rahimehullah (u. 197. h.g.) rekao je: "Džehmijje žele da negiraju da je Allah razgovarao s Musaom, alejhis-selam, i da je On, subhanehu ve te'ala, iznad Arša. Takvi će se pozvati na pokajanje, a ako odbiju, odsijeca im se glava."[1259]

Imam Šafija, rahimehullah, rekao je: "Moja akida (vjerovanje) i akida mojih prijatelja iz reda učenjaka hadisa, na kojoj su bili i od kojih sam uzeo (to vjerovanje), poput Sufjana, Malika, i drugih, temelji se na potvrđivanju i izgovaranju dva šehadeta, da je Uzvišeni Allah iznad Arša, iznad nebesa, približava se stvorenjima kako On, tebareke ve te'ala, hoće, i da se On, subhanehu ve te'ala, spušta na dunjalučko nebo kako On hoće."[1260]

Imam Alijj b. Abdullah el-Medini, rahimehullah (u. 234. h.g.), upitan je: "Šta tvrde pripadnici ehli-sunneta vel-džemata?", pa je odgovorio: "Vjeruju u viđenje Uzvišenog Allaha na ahiretu, da je Allah

---

[1253] *Šerhul-akaid, Šerhul-mevakit, Hašijetul-kestejli, Bed'ul-emali me'a šerhi du'il-me'ali.*
[1254] El-Bezdevi, *Usulud-din*; El-Karijj, *Du'ul-me'ali.*
[1255] *El-Bahru-raik.*
[1256] *Fikhul-ebsat.*
[1257] El-Bejheki, *Esma'u ves-sifat.*
[1258] Ibn Abdul-Ber, *Et-Temhid.*
[1259] Ebu Davud, *Mesa'il.*
[1260] *El-Uluv, Idžtima'u džujušil-islami.*

govorio s Musaom, da se On, tebareke ve te'ala, uzvisio na Arš iznad sedam nebesa."[1261] Rečeno je imamu Ahmedu, rahimehullah (u. 241. h.g.): "Allah je iznad sedam nebesa, iznad Arša, daleko udaljen od stvorenja, a Njegova moć i znanje su prisutni na svakom mjestu", pa je potvrdno kazao: "Da, On je iznad Arša, a Njegovo savršeno znanje prisutno je na svakom mjestu."[1262] Upitan, rahimehullah, o onima koji tvrde da Allah nije iznad Arša, imam Ahmed je odgovorio: "Njihov govor se vrti oko kufra – nevjerstva (*jeduru 'alel-kufri*)."[1263] Imam Ebu Zur'a (u. 264. h.g.) i imam Ebu Hatim (u. 277. h.g.), rahimehumullah, rekli su: "Konsenzus sljedbenika islama temelji se na potvrđivanju Allahovih savršenih svojstava, i da je On, tebareke ve te'ala, iznad Arša, daleko od stvorenja, a Allahovo savršeno znanje je na svakom mjestu, pa ko bude drugačije tvrdio, neka je na njega Allahovo prokletstvo."[1264]

ALLAHOVO UZDIZANJE (*ULUVV*) IZNAD STVORENJA POTVRĐUJU KUR'ANSKO-SUNNETSKI TEKSTOVI, KAO I MIŠLJENJA ISPRAVNIH PRETHODNIKA

DOKAZI IZ KUR'ANA

1.

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ

"Uistinu! Gospodar vaš je Allah koji je stvorio nebesa i Zemlju u šest dana, zatim se uzvisio na Arš."[1265]

إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ

"Gospodar vaš je Allah, koji je nebesa i Zemlju za **šest dana stvorio, a onda se nad Aršom uzvisio."**[1266]

ٱللَّهُ ٱلَّذِى رَفَعَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ۖ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ

[1261] *El-Hamevijje.*
[1262] *Es-Sunne.*
[1263] *Idžtimaul-džujuš.*
[1264] El-Laleka'i, *Es'Sunne.*
[1265] El-A'raf, 54.
[1266] Junus, 3.

"Allah je nebesa, vidite ih, bez stupova podigao, i onda se nad Aršom uzvisio..."[1267]

ٱلرَّحْمَٰنُ عَلَى ٱلْعَرْشِ ٱسْتَوَىٰ ﴿٥﴾

"Milostivi, koji se nad Aršom uzvisio."[1268]

ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ

"Onaj koji je za šest dana nebesa i Zemlju i ono što je među njima stvorio, a onda se nad Aršom uzvisio..."[1269]

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ

"Allah je nebesa i Zemlju i ono što je između njih u šest dana stvorio, a zatim se nad Aršom uzvisio..."[1270]

هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ

"On je Onaj koji je i nebesa i Zemlju za šest dana stvorio, a zatim se nad Aršom uzvisio..."[1271]

2. Allah, tebareke ve te'ala, u mnogim ajetima obavještava nas da se Džibril, alejhis-selam, a i ostali meleki, spuštaju, silaze od Njega, subhanehu ve te'ala, a isto tako da se Njemu, subhanehu ve te'ala, uzdižu.

مِّنَ ٱللَّهِ ذِى ٱلْمَعَارِجِ ﴿٣﴾

"Da to Allah, Gospodar nebeskih stepeni ne učini",

tj. Gospodar uzvišenosti i stepeni. Mudžahid veli: "*El-me'aridž* znači: mjesta uspinjanja na nebesima."

تَعْرُجُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ إِلَيْهِ فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُۥ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾

1267 Er-Ra'd, 2.
1268 Taha, 5.
1269 Furkan, 59.
1270 Es-Sedžde, 4.
1271 El-Hadid, 4.

"K Njemu se penju meleki i Džibril, u danu koji pedeset hiljada godina traje."[1272]

تَنَزَّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَٱلرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

"Meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, spuštaju se u njoj zbog odluke svake."[1273]

Poznato je da se spuštanje ostvaruje samo sa uzvišenijeg mjesta na niže.

3. Allah, subhanehu ve te'ala, obavijestio nas je da je On spustio meleke s objavom (*vahj*) onome kome je htio od Svojih robova.

يُنَزِّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ بِٱلرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ أَنْ أَنذِرُوٓا۟ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱتَّقُونِ ﴿٢﴾

"On spušta meleke s Objavom po volji Svojoj, onim robovima Svojim kojima hoće: 'Opominjite da nema drugog istinskog boga osim Mene i bojte Me se!'"[1274]

"On spušta meleke sa Objavom", tj. riječ "**rûh**" ovdje znači objava, pa Uzvišeni veli: "...onim robovima Svojim kojima hoće", a to su poslanici.[1275]

وَإِنَّهُۥ لَتَنزِيلُ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ ٱلرُّوحُ ٱلْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ ٱلْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

"I Kur'an je sigurno objava Gospodara svjetova, spušta ga povjerljivi Džibril, na srce tvoje, da opominješ."[1276]

4. Allahu, dželle ve 'ala, uzdižu se dobra djela i lijepe riječi:

إِلَيْهِ يَصْعَدُ ٱلْكَلِمُ ٱلطَّيِّبُ وَٱلْعَمَلُ ٱلصَّٰلِحُ يَرْفَعُهُۥ ۚ

"Njemu se uzdiže riječ lijepa; a dobro djelo - uzvisuje ga."[1277]

[1272] El-Me'aridž, 3-4.
[1273] El-Kadr, 4.
[1274] En-Nahl, 3.
[1275] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[1276] Eš-Šu'ara, 192-194.

Mudžahid je rekao: "Dobro djelo uzdiže lijepe riječi", a El-Kadi kaže: "Da nije dobrih djela, ne bi se digle riječi." El-Hasan i Katade kažu: "Ne prihvataju se riječi bez djela."

Darimi, rahimehullah, u jednom od odgovora džehmijama koji negiraju da je Allah iznad stvorenja, rekao je: "Kome se podižu djela!? Po vašem mišljenju, Allah je lažov u pogledu svakog trudbenika u njegovoj kući ili mesdžidu, u odlasku i povratku!!! Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onoga što oni govore!"[1278]

5. Allahovo, tebareke ve te'ala, obraćanje Isau, alejhis-selam:

إِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَىٰٓ إِنِّى مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَىَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟

"I kada Allah reče: 'O Isa, dušu će ti uzeti i k Sebi te uzdignuti i spasit ću te od nevjernika."[1279]

وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًۢا ﴿١٥٧﴾ بَل رَّفَعَهُ ٱللَّهُ إِلَيْهِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾

"...a sigurno je da ga nisu ubili, već ga je Allah uzdigao Sebi, Allah je Silan i Mudar."[1280]

6. Uzvišeni Allah obavještava nas da On spušta ajete Knjige koju objavljuje:

نَزَّلَ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ ﴿٣﴾ مِن قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ ٱلْفُرْقَانَ ۗ

"On tebi spušta Knjigu, pravu istinu, koja prethodne potvrđuje, a Tevrat i Indžil objavio je još prije, kao putokaz ljudima, a spustio je i Furkan."[1281]

سُورَةٌ أَنزَلْنَٰهَا وَفَرَضْنَٰهَا وَأَنزَلْنَا فِيهَآ ءَايَٰتٍۭ بَيِّنَٰتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

"Spuštamo suru i njezine propise činimo obaveznim! U njoj objavljujemo jasne dokaze da biste pouku primili."[1282]

[1277] Fatir, 10.
[1278] *Reddu alel-Džehmijje.*
[1279] Ali Imran, 155.
[1280] En-Nisa, 157-158.
[1281] Ali Imran, 3-4.

Ebu Said ed-Darimi, rahimehullah, u odgovoru džehmijama, je rekao: "Vanjština Kur'ana i njegova nutrina ukazuju na ono što smo pojasnili. Dovoljna nam je činjenica da je spušten (*tenzil*), od bilo kakvog tefsira. Ovo čak zna i običan svijet. Nema tu mjesta za bilo kakvo mišljenje i tumačenje (*te'vil*), osim onoga koji želi iznijeti laži i prikriti se te'vilom (neispravnim tumačenjem). Teško vama, konsenzus ashaba, tabiina i sav ummet mufessira, poznavalaca faraida (nasljednog prava) i ostalih propisa, kažu: 'Ajet je spušten povodom toga i toga', 'Sura je spuštena povodom toga i toga.' Nikoga nismo čuli da je kazao da se pojavila ispod zemlje, ili da je došla s desne ili lijeve strane, ili sprijeda ili odzada, već su svi kazali da je došla, sišla odozgo (*nezele*). Onaj koji spušta te ajete neće ih spustiti ako je u istom trenutku na svakom mjestu! ... Onaj koji svojim imanom i ibadetima ne traži (ne cilja) Allaha koji se uzdigao iznad Arša, iznad nebesa, koji je udaljen od svojih stvorenja, takav obožava nekog drugog mimo Allaha, takav ne poznaje gdje je Allah."[1283]

8. Govor Allaha, azze ve dželle, koji prenosi faraonove riječi:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰهَٰمَٰنُ ٱبْنِ لِى صَرْحًا لَّعَلِّىٓ أَبْلُغُ ٱلْأَسْبَٰبَ ﴿٣٦﴾ أَسْبَٰبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ كَٰذِبًا ۚ وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ وَصُدَّ عَنِ ٱلسَّبِيلِ ۚ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِى تَبَابٍ

"'O Hamane' - reče faraon – 'sagradi mi jedan toranj ne bih li stigao da staza, staza nebeskih, ne bih li se popeo do Musaova Boga, a ja smatram da je on, zaista, lažac.' I eto tako su se faraonu njegova ružna djela učinila lijepim i on je bio odvraćen od Pravog puta, a lukavstvo faraonovo se završilo na njegovu štetu."[1284]

Ovo je dokaz da su Musa, alejhis-selam, i ostali poslanici pozivali i pojašnjavali narodima da je Allah iznad nebesa, jer faraonove riječi to potvrđuju.

[1282] En-Nur, 1.
[1283] *Reddu 'alel-Džehmije.*
[1284] El-Mu'min, 36-37.

DOKAZI IZ SUNNETA

1. Muavija b. El-Hakem es-Sulemi, radijallahu anhu, pripovijeda: "Imao sam robinju koja mi je čuvala stado na području Uhuda el-Dževaniji. Jednoga dana vuk se obreo među stadom i uzeo jednu ovcu, a ja, čovjek kao i svi Ademovi sinovi, žalio sam, pa sam je ošamario, nakon čega sam otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji me zbog toga ukorio. Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, da li da je oslobodim?', pa on reče: '*Dovedi je*', pa je upita: '*Gdje je Allah?*' 'Na nebu', odgovori ona. Reče: '*A ko sam ja?*', a ona odgovori: 'Ti si Allahov poslanik.' Tada Poslanik reče: '*Oslobodi je, ona je vjernica.*'"[1285]

Ebu Said ed-Darimi, rahimehullah, u odgovoru džehmijama, rekao je: "U ovom Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, hadisu je dokaz da ako čovjek ne zna da je Allah iznad neba, a da nije na Zemlji, takav čovjek nije vjernik. U slučaju da je bio rob, a zatim oslobođen, ne bi se ispunio propis puštanja (oslobađanja roba muslimana) ako takav ne zna da je Allah iznad neba."[1286]

2. Hadisi koji govore o Isra i Miradžu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oko kojih su se složili svi učenjaci islama. Značenje Miradža je: ispeti se na visinu, uzdignuti se uvis.

3. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allahu se u toku noći podižu djela koja su ljudi činili u toku dana, a djela koja su činili u toku noći podižu se u toku dana.*"[1287]

4. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kod vas se smjenjuju meleki noći i dana, a sastanu se (i jedni i drugi) u vrijeme klanjanja sabaha i ikindija-namaza. Potom se penju oni koji su kod vas prenoćili i On ih (Allah) pita, a On ih najbolje zna: 'U kakvom ste stanju ostavili Moje robove?' 'Ostavili smo ih', kazat će oni, 'pri klanjanju namaza, a i zatekli smo ih kako klanjaju namaz.'*"[1288]

5. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kada neko od vas pozove svoju suprugu u postelju, a ona ga ne posluša, tada se Onaj koji je na nebesima ljuti na nju, sve*

[1285] Muslim, Ebu Davud.
[1286] *Reddu 'alel-Džehmijje.*
[1287] Muslim.
[1288] Buhari.

dok njen muž ne bude zadovoljan njom."[1289]

6. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Zar nemate povjerenja u mene, ja sam povjerenik Onoga koji je iznad nebesa...*"[1290]

7. Hadis od Enesa, radijallahu anhu, u kojem stoji da se Zejneba, radijallahu anha, znala ponositi u odnosu na druge Poslanikove žene, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Vas su udale vaše porodice, a mene je udao Uzvišeni Allah iznad sedam nebesa."[1291]

MIŠLJENJA SELEFA

Hafiz Ebu Nu'ajm el-Asbehani, rahimehullah, rekao je: "Naš put je put slijeđenja Kur'ana i sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i idžma'a, konsenzusa ummeta.

Ono u što su oni vjerovali, i mi vjerujemo, a jedna od stvari u koje su čvrsto vjerovali su hadisi koji potvrđuju Arš i Allahovo uzdizanje iznad njega. To su potvrđivali bez ulaska u kakvoću toga, ili sličnosti i poređenja. Allah je daleko od stvorenja, a stvorenja su udaljena od Gospodara, On nije u njima, niti se miješa s njima. Uzdignut je visoko iznad Arša, iznad nebesa, a nije na Zemlji."

Ebu Nasir es-Sidžzi, u knjizi *El-Ibane*, rekao je: "Naši učenjaci – poput Sufjana es-Sevrija, Malika b. Enesa, Sufjana b. Ujejne, Hamada b. Zejda, Hamada b. Seleme, Abdullaha b. Mubareka, Fudajla b. Ijada, Ahmeda b. Hanbela, Ishaka b. Ibrahima el-Hanzalija – bili su složni da je Allah sa Svojim Bićem (*Zatom*) iznad Arša, a Njegovo znanje je na svakom mjestu, i da će se moći vidjeti na Sudnjem danu, i da se Allah spušta na dunjalučko nebo."[1292]

U OVOM PITANJU (MES'ELI) NIJE DOZVOLJENO RAZILAŽENJE

U ovom pitanju nije dozvoljeno razilaženje, jer to nije pitanje u kojem je dozvoljen idžtihad, već je obaveza prihvatiti šerijatske tekstove koji govore o ovom pitanju.

Ibn Tejmijje, rahimehullah, rekao je: "Kod njih ovo pitanje nije bilo među pitanjima u kojima je bio dozvoljen idžtihad.

Čak ovo pitanje nije bilo vezano za novotare koji su bili poznati po novotarijama u ummetu, poput havaridža, šiija (onih prvih), kaderija i

---

[1289] Muslim.

[1290] Muslim.

[1291] Buhari.

[1292] *Nakdu te'sisul-džehmije.*

murdžija. Oni su ovo korili više od bilo koje druge novotarije, a njihova mišljenja po ovom pitanju su poznata i mutevatir.

Ebu Bekr b. Huzejme, rahimehullah, poznatiji kao Imamul-e'imme (Imam učenjaka), rekao je: 'Onaj koji ne kaže da je Allah iznad nebesa, iznad Arša, daleko od Svojih stvorenja, obaveza je da se traži od njega da se pokaje, a ako se ne pokaje, odsijeca mu se glava, zatim se baca na smetlište, deponiju smeća, kako se od njih i njihovog smrada ne bi ezijetili sljedbenici kible, a ni *zimmije*.'[1293]"[1294]

IZVOĐENJE DŽEHMIJA IZ OKVIRA ISLAMA (TEKFIR) PRENESENO JE U KNJIGAMA SELEFA

Hasan b. Isa, štićenik Abdullaha b. Mubareka, rahimehullah, je rekao: "Ibn Mubarek je imao običaj govoriti: 'Džehmije su nevjernici.'"[1295]

Hasan b. Isa je rekao: "Džehmije – ko sumnja u njihovo nevjerstvo!"[1296]

Abdur-Rahman b. Mehdi je rekao: "Džehmije će se pozvati na pokajanje, ako odbiju da se pokaju, onda im se odsijeca glava."[1297]

Ibn Kajjim, rahimehullah, u svojoj *Nuniji*, spominje da je preko 500 učenjaka proglasilo džehmije nevjernicima. Također je na četrnaest načina odgovorio zalutalim frakcijama, onima koji negiraju Allahovu uzvišenost iznad stvorenja i svega stvorenog, poput filozofa, džehmija, mu'tezila, eš'arija, koji su ostavili stvarno značenje, a pribjegli metaforičnom (prenesenom) značenju.[1298]

[1293] Zimmija ili štićenik je sljedbenik svete Knjige (Tevrta ili Indžila), koji živi u islamskoj državi pod zaštitom i garancijom.

[1294] *Teblisu Džehmijje.*

[1295] Bilježi Abdullah u *Es-Sunne.*

[1296] Ibidem.

[1297] Ibidem.

[1298] *Savaikul-mursele.*

EL-HÃSIB, EL-HASÎB (ONAJ KOJI OBRAČUN SVODI), DŽELLE DŽELALUHU

الحاسب- الحسيب جلّ جلاله و تقدست أسماؤه

Jezičko značenje: Postoji više značenja ove riječi:

- *Hasebe* ima značenje vrijednosti;
- *El-hasebu:* hvalisanje plemićkim porijeklom;
- *El-hasbu*: prebrojavanje i obračunavanje;
- *Hasbuke*: biti dovoljno;
- *Ihtesebtu:* očekujem nagradu kod Allaha;
- *Hisbetu:* smatrati dobrim.

Kaže Uzvišeni Allah:

جَزَآءً مِّن رَّبِّكَ عَطَآءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾

"Gospodar tvoj će ih darom obilnim nagraditi."[1299]

Kaže se: "*Haza redžulu hasbuke*" – "Ovaj čovjek ti je dovoljan", ili: "*Hâsibukellâhu*" - "Allah će ti obračun svoditi", ili: "Hasebtuhû sâlihan"- "Smatram ga dobrim" i sl.

SPOMINJANJE UZVIŠENIH IMENA *EL-HÃSIB* I *EL-HASÎB* U KUR'ANU

Allahovo ime *El-Hâsib* spomenuto je u Kur'anu dva puta u obliku množine:

ثُمَّ رُدُّوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ مَوْلَىٰهُمُ ٱلْحَقِّ ۚ أَلَا لَهُ ٱلْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ ٱلْحَٰسِبِينَ ﴿٦٢﴾

"Oni će, poslije, biti vraćeni Allahu, svome istinskom Gospodaru. Samo će se On pitati i On će najbrže obračun svidjeti."[1300]

وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ ﴿٤٧﴾

"A dosta je to što ćemo Mi račune ispitivati."[1301]

Allahovo ime *El-Hasîb* spominje se tri puta:

1299 En-Nebe', 36.
1300 El-En'am, 62.
1301 El-Enbija', 47.

وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

"A dosta je to što će se pred Allahom račun polagati."[1302]

إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

"... jer će Allah za sve obračun tražiti."[1303]

ZNAČENJE IMENA *EL-HÃSIB* I *EL-HASÎB* KADA SE ODNOSE NA ALLAHA UZVIŠENOG

Ez-Zedždžadž, rahimehullah, je rekao: "*El-Hasîb* ima značenje: Onaj koji svodi obračun, a može značiti: Onaj koji je svakoj stvari dovoljan."[1304]

Ibn Kesir, rahimehullah, u tumačenju ajeta:

إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

"...jer će Allah za sve obračun tražiti"[1305],

rekao je: "Tj. čuva svaku stvar, a postoji i mišljenje da znači: svjedoči, odnosno obračunava je."[1306]

Ibn Džerir, rahimehullah, u tumačenju ajeta:

وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

"A dosta je to što će se pred Allahom račun polagati"[1307],

rekao je: "Tj. dovoljan ti je, Muhammede, Allah, Onaj koji čuva djela Svojih robova, i na osnovu njih će im svoditi obračun."[1308]

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je za Allahovo ime *El-Hasîb*, u ajetu:

إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

"... jer će Allah za sve obračun tražiti."[1309]

[1302] En-Nisa', 1.; El-Ahzab, 39.
[1303] El-Nisa, 86.
[1304] *Tefsirul-esma'*.
[1305] El-Nisa', 86.
[1306] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[1307] En-Nisa', 1.; El-Ahzab, 39.
[1308] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1309] El-Nisa, 86.

"Ima značenje: *El-Hafiz*, Onaj koji čuva."[1310] Također je rekao, rahimehullah: "Allah je Čuvar svakog vašeg djela koje uradite, pokornosti ili nepokornosti, ta djela čuva, a zatim će vas na osnovu njih nagrađivati."[1311]

Sa'di, rahimehullah, rekao je: "*El-Hasîb*: Onaj koji zna stanje Svojih robova, koji je dovoljan onima koji se oslanjaju na Njega, Onaj koji će nagrađivati Svoje robove za dobro i zlo koje su činili, Svojom mudrošću i preciznim znanjem o njima i njihovim djelima."[1312]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "On je dovoljan Svojim robovima za sve što im je potrebno u ovosvjetskim ili vjerskim stvarima. On je Taj koji im daje ono što je dobro za njih, a od zla ih štiti. Postoje dvije vrste *kifajeta* (tj. toga da je Allah dovoljan robovima):

1. *kifajetul-'âmme*: opći, u koji spadaju sva stvorenja, jer je sve njih Allah stvorio, i o svima njima se On, tebareke ve te'ala, brine, tako što ih hrani, poji, odijeva itd.;

2. *kifajetul-hâsse*: posebna briga i pažnja prema vjernicima, i to u omjeru njihovog imana (vjerovanja). Allah, azze ve dželle, rekao je:

وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ

"**Onome koji** se **u** Allaha **uzda, On mu je** dosta."[1313]

Allah, dželle dželaluhu, posebno je dovoljan bogobojaznom, iskrenom vjerniku, koji se samo na Njega oslanja, tako što mu On popravlja i vjersko i dunjalučko stanje. Neki dobri prethodnici kazali su: "Allah je za svako dobro djelo odredio neku vrstu nagrade, a za *tevekkul* (oslonac na Njega Uzvišenog) odredio je da se On, dželle šanuhu, lično brine o Svom robu, kazavši: 'Onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta'[1314]", tj. nije kazao: 'Dat ću mu to i to', ili: 'Nagrada za to i to je takva', već je obećao da će se On Uzvišeni o takvom robu brinuti. Ibnul-Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Onome robu koji se istinski osloni na Allaha, kada bi se nebesa odlučila obrušiti na takvog roba, sa svim onim što nose u sebi, Allah, dželle šanuhu, bi mu podario izlaz iz takve situacije,

---

[1310] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1311] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1312] *Tejsirul-kerim*.
[1313] Et-Talak, 3.
[1314] Et-Talak, 3.

tj. pomogao bi ga i bio bi mu dovoljan."[1315] On je Taj koji čuva stvorenja, i dobre i loše, zatim će im svoditi obračun, na osnovu djela, pa ako djela budu dobra, i njima će biti dobro, ako ne, i njima će loše biti. Allahovo čuvanje robova je u omjeru njihovog pridržavanja sunneta i slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako vanjštinom tako i nutrinom, kao i u omjeru ostvarenja *ubudijjeta* – iskrenog robovanja i obožavanja Allaha Jednog.

Dakle, Allahovo ime *El-Hasîb* ima sljedeće značenje:

- *El-Kafi*, Onaj koji je dovoljan Svojim robovima;
- *El-Hafiz*, Onaj koji čuva i pazi djela Svojih robova;
- *El-Muhasib*, Onaj koji će svoditi račune Svojih robova za njihova djela i postupke.

PLODOVI IMANA U ALLAHOVA IMENA *EL-HÃSIB* I *EL-HASÎB*

✧ **Allah je *El-Kafi*, dovoljan i potreban Svojim robovima u svakom trenutku, i oni nikada nisu neovisni od Njega.**

Čovjek koji spozna Allaha, tebareke ve te'ala, ovim velikim imenom *El-Hasîb*, takav sve svoje potrebe izlaže Allahu, oslanjajući se samo na Njega, dželle dželaluhu.

Postojanje stvorenja ne može se zamisliti bez Njega, On je njihov Stvoritelj, Opskrbitelj, koji im je dovoljan i na dunjaluku i na ahiretu. Razmišljanje onih koji smatraju da su im drugi, mimo Allaha, dovoljni, očita je zabluda i neispravno, jer svaka stvar postoji Njegovom odredbom (emrom) i stvaranjem, tj. On, subhanehu ve te'ala, brine se o svakoj stvari. Razmislimo samo o svim našim potrebama, stvarima koje su nam potrebne, poput nebesa, Zemlje, Sunca, Mjeseca, zatim potrebi za hranom i pićem:

KO JE TAJ KOJI NAM SVE TO DAJE, KO JE TAJ KOJI SE BRINE O NAMA?

Nema sumnje da je to Allah, naš Gospodar, koji je dovoljan da nam sve to omogući i učini dostupnim.

Shodno tome, nije dozvoljeno da čovjek pomisli da, naprimjer, Allah nije potreban dojenčetu, jer ima majku koja se brine o njemu, hrani ga, čuva i pazi. Dojenčetu je potreban Allah i On mu je dovoljan, jer mu je stvorio majku i mlijeko u njenoj dojci, zatim je nadahnuo dojenče kako

[1315] *Bedaiul-fevaid.*

da doji, stvorio je ljubav, samilost i milost, koju majka osjeća prema djetetu, koja ga je nosila, brinula se o njemu, čuvala ga, zatim ga donijela na ovaj svijet. Dakle, majka i njeno mlijeko, ljubav i pažnja, postoje zahvaljujući Allahovoj dobroti i Njegovom uzvišenom stvaranju. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَسْبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾

"O Vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te **slijede."**[1316]

Ibnul-Kajjim, rahimehullah, u komentaru ovog ajeta, rekao je: "Allah ti je, Vjerovjesniče, Jedini dovoljan, a dovoljan je i onima koji te slijede, tako da vam, pored Njega, subhanehu ve te'ala, nije potreban niko drugi."[1317] Otuda je ovaj ajet neispravno tumačiti kao: "Dovoljan ti je Allah i vjernici koji te slijede", jer *kifaje* i *hasb*, pripadaju samo Allahu, subhanehu ve te'ala, isto kao što *tevekkul* (oslonac) može biti samo na Allaha, *takva* (bogobojaznost) je samo od Njega, *ibadet* (robovanje) je samo Njemu. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وَإِن يُرِيدُوٓا۟ أَن يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ ٱللَّهُ ۚ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِۦ وَبِٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

"A ako htjednu da te **prevare, pa tebi je doista dovoljan Allah;** On te **podržava Svojom pomoći i vjernicima"**[1318],

tj. On ih je ujedinio u vjerovanju u tebe, te u pokornosti i pomoći tebi. Allah, tebareke ve te'ala, pohvalio je sljedbenike *tevhida* (Allahove jednoće) i *muvehhide* (monoteiste), i *mutevekkile* (one koji se samo na Allaha oslanjaju), rekavši:

ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدْ جَمَعُوا۟ لَكُمْ فَٱخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَٰنًا وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾

[1316] El-Enfal, 64.
[1317] *Zadul-me'ad.*
[1318] El-Enfal, 62.

"One kojima je, kada su im ljudi rekli: 'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, treba da ih se pričuvate!' – to učvrstilo vjerovanje, pa su rekli: 'Dosta nam je Allah, a divan li je On Zaštitnik!'"[1319]

Dakle, nisu kazali: "Dovoljan nam je Allah i Njegov Poslanik", što jasno ukazuje da je ovo jedan vid Allahove pohvale njihovih riječi, pa kako onda da kaže Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "*Allah i tvoji sljedbenici su ti dovoljni?!*" Njegovi sljedbenici su kazali da im je dovoljan samo Allah, tebareke ve te'ala, što ukazuje na vrhunac tevekkula – oslonca na Allaha, dželle dželaluhu. Postoji još jedan primjer u ajetu koji govori o davanju sadake:

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا۟ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ

وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ ﴿٥٩﴾

"A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov i da kažu: 'Dovoljan nam je Allah, Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov. Uistinu, mi smo oni koji žude Allahu.'"[1320]

Dakle, u ajetu se naglašava da davanje sadake dolazi od Njega, a raspoređivanje sadake od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer Uzvišeni Allah, u ajetu koji govori o ratnom plijenu, kaže:

وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ

"Ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite."[1321]

Također, oslanjanje je samo na Allaha, Allah je dovoljan Svome robu, robovanje (ibadet) pripada samo Njemu, samo Allahu pripada takvaluk, strah je samo od Njega, sedžda se čini samo Njemu Uzvišenom, žrtva se prinosi samo Njemu, zaklinjanje je samo Njegovim imenom, jer Allah, dželle dželaluhu, navedeni ajet završava riječima:

إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ ﴿٥٩﴾

"Uistinu, mi smo oni koji žude Allahu"[1322],

[1319] Ali Imran, 173.
[1320] Et-Tevbe, 59.
[1321] El-Hašr, 7.
[1322] Et-Tevbe, 59.

tj. nije rečeno: "Žudimo Allahu i Njegovom Poslaniku", jer *ragbe* – žudnja pripada samo Allahu. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُۥ

"**Zar Allah** sam **nije dovoljan robu Svome?**"[1323]

Navedeni dokazi ukazuju na neispravnost tumačenja ajeta u smislu da je Poslaniku dovoljan Allah i njegovi sljedbenici. Međutim, treba znati da se ovaj kifajet, tj. da je Allah dovoljan da te čuva, pazi, pomaže, osnažuje, čini jačim – ostvaruje u omjeru koliko se rob pridržava pokornosti Allahu, subhanehu ve te'ala, kako je rekao Ibn Kajjim, rahimehullah: "Koliko čovjek slijedi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u tom omjeru imat će ponos, zaštitu, pomoć. Koliko bude slijedio i pridržavao se sunneta, u tom omjeru će biti upućen, sretan i spašen. Allah je vezao uspjeh na dunjaluku i ahiretu za slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a nesreću na dunjaluku i ahiretu za neslijeđenje Poslanika. Zato njegovim sljedbenicima pripada uputa, sigurnost, ponos, uspjeh, pomoć, pobjeda i Allahov vilajet, ljepota života na ovom i onom svijetu. Neslijeđenje Poslanika uzrokuje poniženje, strah, nesigurnost, zabludu, sramotu, i propast i gubitak dunjaluka i ahireta."[1324]

✧ **Allah, dželle ve 'ala, je *El-Hasîb*, svakoj stvari svodi obračun. On zna sva ljudska djela i On će obračunavati djela, tako da Mu ne promiču ni najsitnije stvari:**

وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًۢا ﴿٢٨﴾

"On u tančine zna ono što je u njih, On zna broj svega što postoji."[1325]

إِن كُلُّ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِي ٱلرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَّقَدْ أَحْصَىٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا

"Ta svi će oni, i oni na nebesima i oni na Zemlji, kao robovi u Milostivog tražiti utočište! On ih je sve zapamtio i **tačno izbrojio.**"[1326]

[1323] Ez-Zummer, 36.
[1324] *Zadul-me'ad.*
[1325] El-Džinn, 28.
[1326] Merjem, 93-94.

Sve je to zapisao u *Levhi Mahfuzu*, pedeset hiljada godina prije stvaranja nebesa i Zemlje, kao što se navodi u hadisu Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu.[1327] Potvrda toga je u Allahovim riječima:

وَكُلَّ شَىْءٍ أَحْصَيْنَٰهُ فِىٓ إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

"... sve smo Mi to u Knjizi jasno pobrojali."[1328]

Ibn Džerir, rahimehullah, rekao je: "Značenje riječi *imam*, u ajetu je *Ummil-Kitab*, tj. sva stvorenja su zapisana u ispisanoj i tačnoj Knjizi, u *Levhi-mahfuzu*."[1329] Preneseno je da su muslimanski mudraci kazali: "Čudan je primjer roba koji čvrsto vjeruje u smrt, kako se takav može smijati (tj. kako se može sebi smijati s dugom nadom u život). Čudan je primjer roba koji vjeruje u predodređenje (kader), kako se može ljutiti. Čudan je primjer roba koji vjeruje u opskrbu (da dolazi od Allaha), a umara se u traganju za istom (tj. kako mu se i srce i razum umaraju u iščekivanju iste). Čudan je primjer roba koji vjeruje u obračun, a nemaran je prema tome."

Naša djela su pobrojana i za njih ćemo račun polagati, ništa od toga neće se izgubiti, niti će se na to nešto dodati. Na osnovu tih djela bit ćemo nagrađeni na Sudnjem danu.

Na početku smo kazali da je jedno od jezičkih značenja *el-hasbu*: "prebrojavanje i obračunavanje", što jasno ukazuje da Allah, azze ve dželle, tačno zna broj naših djela, koja su pobrojana, zatim sačuvana, a nakon toga će na Sudnjem danu biti nama predočena.

Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

وَنَضَعُ ٱلْمَوَٰزِينَ ٱلْقِسْطَ لِيَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا ۖ وَإِن كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ ﴿٤٧﴾

"Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terezije postaviti, pa se nikome krivo neće učiniti; ako nešto bude teško koliko zrno gorušice, Mi ćemo za to kazniti ili nagraditi. A dosta je to što ćemo Mi račune ispitivati."[1330]

[1327] Muslim.

[1328] Jasin, 12.

[1329] Et-Taberani, *Tefsir*.

[1330] El-Enbija', 47.

Allah, subhanehu ve te'ala, naredio je melekima čuvarima da zapisuju i malo i veliko:

مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

"On ne izusti nijednu riječ a da pored njega nije prisutan Onaj koji bdije"[1331], .

tj. svako ima svoga pratioca i pisara, koji ne izostavlja nijednu riječ, nijedan pokret, tj. ne može se sakriti ništa, ni od riječi, niti od djela. Bilal b. Haris el-Muzeni, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Čovjek ponekad izgovori dobru riječ, kojoj ne poklanja naročitu pažnju, jer mu se čini beznačajnom, a ona mu donese Allahovo zadovoljstvo sve do dana dok se ne sretne s Njim. Isto tako, ponekad izgovori ružnu riječ, za koju nimalo ne brine, a ona mu donese Allahovu srdžbu sve do dana dok se ne sretne s Njim.*" Alkame je rekao: "Koliko bih puta nešto izgovorio, ali mi na um padnu riječi Bilala b. Harisa, pa ušutim."[1332] Prenosi se da je imam Ahmed, rahimehullah, jecao u svojoj bolesti, pa je čuo od Tavusa da je rekao: "Melek piše sve, čak i jecanje." Poslije ovoga Ahmed nije jecao sve do svoje smrti, rahimehullah. Koliko je danas onih koji ne vode računa o svojim riječima i djelima, smatrajući ih beznačajnim, ili da ne postoji obračun za sve naše postupke. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وَوُضِعَ ٱلْكِتَٰبُ فَتَرَى ٱلْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَٰوَيْلَتَنَا مَالِ هَٰذَا ٱلْكِتَٰبِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّآ أَحْصَىٰهَا ۚ وَوَجَدُوا۟ مَا عَمِلُوا۟ حَاضِرًا ۗ وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

"I Knjiga će biti postavljena i vidjet ćete grješnike prestravljene zbog onoga što je u njoj. 'Teško nama', govorit će, 'kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!' – i naći će upisano ono što su radili. Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti."[1333]

Stoga, svaki vjernik treba svoditi samoobračun, prije Sudnjeg dana, i izvagati svoja djela prije negoli se izvagaju na Sudnjem danu.

[1331] Kaf, 18.
[1332] Ahmed, Et-Tirmizi, i kaže da je vjerodostojan.
[1333] El-Kehf, 49.

✧ **Allahu, subhanehu ve te'ala, neće biti teško svoditi obračun stvorenjima na Sudnjem danu, naprotiv to će Njemu, tebareke ve te'ala, biti lahko.**

ثُمَّ رُدُّوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ مَوۡلَىٰهُمُ ٱلۡحَقِّۚ أَلَا لَهُ ٱلۡحُكۡمُ وَهُوَ أَسۡرَعُ ٱلۡحَٰسِبِينَ ﴿٦٢﴾

"Oni će, poslije, biti vraćeni Allahu, svome istinskom Gospodaru. Samo će se On pitati i On će najbrže obračun svidjeti."[1334]

Allah nas obavještava da Mu nije teško naše stvaranje, usmrćivanje i proživljenje:

مَّا خَلۡقُكُمۡ وَلَا بَعۡثُكُمۡ إِلَّا كَنَفۡسٖ وَٰحِدَةٍۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعُۢ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

"Stvoriti sve vas i sve vas oživjeti isto je kao stvoriti i oživjeti jednoga čovjeka; Allah, zaista, sve čuje i sve vidi."[1335]

Također i obračun mu nije težak:

إِنَّمَآ أَمۡرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيۡـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

"I zaista On može, kada nešto hoće, samo za to rekne: 'Budi!' – i ono bude."[1336]

✧ **Pametan je onaj koji svodi samoobračun na dunjaluku prije nego što bude pitan na Velikom danu:**

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَلۡتَنظُرۡ نَفۡسٞ مَّا قَدَّمَتۡ لِغَدٖۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ

"O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio i Allaha se bojte jer On dobro zna šta radite."[1337]

U ovom ajetu, Uzvišeni naređuje robu da pogleda šta je za sutra pripremio, a to podrazumijeva samoobračun, tj. kakva su djela koja je pripremio za susret sa Uzvišenim Allahom. Na ovaj način čovjek se podstiče na potpunu pripremu za Dan povratka Uzvišenom Allahu, tj. na pripremu djela koja će ga spasiti od kazne i omogućiti da svijetla lica izađe

[1334] El-En'am, 62.
[1335] Lukman, 28.
[1336] Jasin, 82.
[1337] El-Hašr. 18.

pred Allaha.

فَلَنَسْـَٔلَنَّ ٱلَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْـَٔلَنَّ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾

"I sigurno ćemo pitati one kojima smo poslanike slali, a pitat ćemo, doista, i poslanike."[1338]

Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svaki od vas je pastir i svaki će odgovarati za svoje stado! Imam je pastir i odgovoran je za svoje stado; muškarac je pastir u svojoj porodici i odgovoran je za svoje stado; žena je pastirica u kući svoga muža i odgovorna je za svoje stado; sluga je pastir u imetku svog gospodara i odgovoran je za svoje stado! Svaki od vas je pastir i svaki će odgovarati za svoje stado!"[1339] Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Obračunajte se sa sobom prije nego što vama obračun bude sveden! Izvagajte svoja djela prije nego što budu vagana! I okitite se za najveću smotru!" Uzvišeni kaže:

يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

"Tada ćete ispitivani biti i nijedna tajna vaša neće skrivena ostati"[1340],

tj. tada će vaša djela biti izložena Onome kome nisu skrivena.

وَٱلْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ ٱلْحَقُّ ۚ فَمَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُم بِمَا كَانُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

"Mjerenje toga dana bit će pravedno: oni čija dobra djela prevagnu, oni će šta žele postići; a oni čija dobra djela budu lahka, oni će, zato što dokaze Naše nisu priznavali, stradati."[1341]

Ibn Ebi Šejbe bilježi od Ebu ‘Avna, jednog od tabiina, da su selefi prilikom susreta imali običaj oporučiti jedni drugima tri stvari, a isto tako su pisali jedni drugima u odsustvu: “Onaj ko bude radio za ahiret, Allah mu je dovoljan za dunjaluk. Onaj koji popravi odnos prema Allahu, Allah će ga zaštititi od ljudi. I onaj koji popravi svoju nutrinu, Allah će popraviti njegovu vanjštinu."

[1338] El-'Araf, 6.
[1339] Buhari, Muslim.
[1340] El-Hakka, 18.
[1341] El-'Araf, 8-9.

✧ **Kada nekoga hvalimo, nakon toga treba da kažemo: "A Allah ga najbolje poznaje i na Allaha spada njegov obračun (Allah hāsibuhu)."**

Prenosi se od Abdur-Rahmana b. Ebi Bekrete, a on od svoga oca, da je kazao: "Jedan čovjek pohvalio je pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, drugog čovjeka, pa on reče nekoliko puta: '*Teško tebi, presjekao si vrat svome drugu! Presjekao si vrat svome drugu!*' Zatim je rekao: '*Ko od vas bude hvalio svoga brata, neka svakako kaže: 'Mislim da je takav i takav, a Allaha pripada njegov obračun, i ni o kome ispred Allaha ne dajem svoj (konačni) sud. Mislim da je takav i takav', ako on to zna o njemu.*'"[1342] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučava ashabe na koji način pohvaliti dotičnu osobu, odnosno kako treba tvrditi da je neko dobar, ako za tim postoji potreba. Ovaj hadis treba uzeti kao mjerilo za naše postupanje u ovom segmentu, jer primjetno je da smo u ovom pitanju veoma daleko od prakse vrlih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, tj. olahko pohvaljujemo i potvrđujemo dobrotu jedni drugih, a često se nakon nekog vremena desi suprotno. Stoga je potrebno postupati u skladu sa hadisom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ne iznositi kategoričnu tvrdnju o dobroti pojedinca, jer Allah dobro poznaje Svoje robove.

✧ ***Ihtisabu minellah* – očekivanje i priželjkivanje nagrade od Allaha za učinjena djela.**

Čovjek treba da se nada nagradi od Allaha za svako učinjeno djelo, tj. za svako djelo koje čini i koje želi učiniti, tj. velikoj nagradi koju je Allah, azze ve dželle, obećao trudbeniku. Neki primjeri nagrade za *ihtisab:*

- Trudbenik će dobiti ono što priželjkuje.

Prenosi se od Ubejja b. Ka'ba, radijallahu anhu, da je rekao: "Kuća jednog ensarije bila je najudaljenija u Medini, ali i pored toga nikada nije propustio klanjati namaz za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Sažalijevali smo ga, pa sam mu rekao: 'Čovječe, da si kupio magarca da te zaštiti od vreline pijeska i poljskih gmizavaca.' Odgovorio mi je: 'Tako mi Allaha, ja ne bih volio da je moja kuća uz kuću Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Te riječi su mi teško pale, pa sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je pozvao, pa mu je čovjek ponovio isto što i meni i rekao da se zbog toga nada nagradi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

[1342] Buhari, Muslim.

tada mu je rekao: '*Ti ćeš dobiti ono čemu se nadaš.*'"[1343]

• Brisanje grijeha uvjetovano je *ihtisabom.*

Od Ebu Katade, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao između njih i rekao da su borba na Allahovom putu i vjerovanje u Allaha najvredniji poslovi (djela). Neki čovjek se na to pridiže i upita:

"Allahov Poslaniče, reci mi, ako bih ja poginuo na Allahovom putu, da li bi bili oprošteni moji grijesi?" Allahov Poslanik mu odgovori: "*Da, ako bi poginuo na Allahovom putu, a bio strpljiv, nadajući se Allahovoj nagradi, stupajući naprijed, ne bježeći.*"

Zatim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, priupita: "*Kako ti ono reče?*", a on ponovi: "Šta misliš ako bih ja poginuo na Allahovom putu, da li bi bili oprošteni moji grijesi?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: "*Da, ako bi poginuo na Allahovom putu, a bio strpljiv, nadajući se Allahovoj nagradi, stupajući naprijed, ne bježeći, izuzev duga. Džibril, alejhis-selam, mi to reče!*"[1344]

• Nagrada *ihtisab* (nadanja nagradi) za žudnju i želju za Džennetom – je Džennet.

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Uzvišeni Allah kaže: 'Mom robu vjerniku nema kod Mene druge nagrade osim Dženneta, (onda) kada na dunjaluku uzmem dušu njegovoj voljenoj osobi, a on se zatim strpi nadajući se nagradi od Allaha.*'"[1345]

Neka je uzvišen Allah, kome nema ništa slično, a On je Taj koji sve vidi i sve čuje!

[1343] Muslim.
[1344] Muslim.
[1345] Buhari.

ER-RAKÎB (ONAJ KOJI PAZI I MOTRI NA SVAKU KRETNJU), DŽELLE DŽELALUHU

الرّقيب -جلّ جلاله و تقدست أسماؤه+

Kada vjernik spomene Allaha, tebareke ve te'ala, imenom *Er-Rakîb*, istog trenutka osjeti strahopoštovanje i stid od Njega zbog svoje slabosti u prakticiranju i izvršavanju obaveza prema Njemu. Svjestan je da Allah, subhanehu ve te'ala, zna za njegovo stanje i mnoge propuste koje čini u pogledu Allahovog velikog prava koje ima kod roba. Obuzme ga veliki strah, počne se gubiti nada u Allahovu milost, ali munjevitom brzinom taj vjernik se prisjeti i drugih Allahovih lijepih imena, poput *El-Kerîm* (Plemeniti), *Er-Rahman* (Milostivi), *El-Gafûr* (Koji mnogo prašta), pa se nada povrati. Svako od lijepih Allahovih imena zauzima posebno mjesto u srcu mu'mina, a razumijevanje Njegovih imena oplemenjuje srce i dušu.

Jezičko značenje: *Er-Rakîbu* znači *El-Hafizu*, Onaj koji se brine i čuva. *Er-Rakîbu* ima značenje i *El-Muntezir*, tj. Onaj koji čeka, kao što se navodi u riječima Uzvišenog:

وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿٩٤﴾

"...i nisi čekao moju riječ."[1346]

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *ER-RAKÎB* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *Er-Rakîb* spominje se na tri mjesta u Kur'anu:

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَآ أَمَرْتَنِي بِهِۦٓ أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ ۖ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنتَ أَنتَ ٱلرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنتَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

"Nisam im govorio, izuzev ono šta si mi naredio: 'Obožavajte Allaha, Gospodara mog i Gospodara vašeg.' I bio sam nad njima svjedok dok sam bio među njima. Pa pošto si mi smrt dao, dušu uzeo, Ti si bio Taj koji ih je nadzirao, a Ti si nad svakom stvari Svjedok."[1347]

[1346] Taha, 94.
[1347] El-Maide, 117.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ
مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ
عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drúgu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte - s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vam bdi."[1348]

وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ رَّقِيبًا ﴿٥٢﴾

"A Allah na sve motri."[1349]

ZNAČENJE UZVIŠENOG IMENA *ER-RAKÎB* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA UZVIŠENOG

Ibn Džerir, rahimehullah, u komentaru Allahovih riječi:

إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾

"...jer Allah, zaista, stalno nad vam bdi"[1350],

rekao je: "Tj. On neprestano nad vama (ljudima) bdi, a značenje: '...nad vama', je pojasnio na početku ajeta, kada je kazao: **'O ljudi, bojte se Gospodara svoga."'** Zatim je kazao: "Značenje riječi *rakiben* je: Onaj koji čuva i prebrojava vaša djela..."[1351]

Ibn Kesir, rahimehullah, rekao je:

وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ رَّقِيبًا ﴿٥٢﴾

"'Allah, doista, nad vama bdije!',

tj. On bdije nad svakim vašim stanjem i djelom."[1352]

Ibn Džerir, rahimehullah, u komentaru riječi Uzvišenog Allaha: **"A Allah na sve motri"**[1353], kazao je: "Tj. Allah motri na sve tvoje

[1348] En-Nisa', 1.
[1349] El-Ahzab, 52.
[1350] En-Nisa, 1.
[1351] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1352] Ibn Kesir, *Tefsir*.

postupke u pogledu onoga što je dozvolio i što je zabranio, kao i sve druge stvari, sve to čuva i ništa Mu ne promiče od toga, a isto tako Mu to čuvanje ne predstavlja nikakvu teškoću." Zatim je kazao: "Od Katade se prenosi da je za ajet '**A Allah na sve motri**', kazao: 'Znači: Onaj koji pazi i čuva.'"[1354]

Ez-Zeždžadž, rahimehullah, rekao je: "*Er-Rakîb* je *El-Hafiz*, Onaj koji nije odsutan od onoga što čuva."[1355]

Hulejmi, rahimehullah, rekao je: "*Er-Rakîb* je Onaj koji nije nemaran prema onome što je stvorio, jer bi to značilo manjkavost u pogledu Stvoritelja, ili bi se desili propusti prilikom Njegove nepažnje."[1356] Dakle, Allah je Taj koji motri na sve naše pokrete, pazi, prebrojava i čuva naša djela, a sve se to vraća na Njegovo potpuno znanje o Svojim stvorenjima.

Allahovo ime *Er-Rakîb* obuhvata značenje imena koja ukazuju na Allahov savršeni vid, znanje o stvorenjima, kao što smo kazali da se Allahova imena isprepliću jedna s drugim u značenjima.

PLODOVI VJEROVANJA U UZVIŠENO IME *ER-RAKÎB*

✧ **Svaki šerijatski obveznik (*mukellef*) obavezan je da zna da je Allah *Er-Rakîb*, Onaj koji prati i motri stanje robova.**

Onaj koji prati naše pokrete, mirovanje, riječi, djela, čak i ono što kriju naša prsa, što pomislimo, i nema stvorenja koje može izaći iz okvira Allahove moći i znanja. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ فَٱحْذَرُوهُ

"I imajte na umu da Allah zna šta je u dušama vašim."[1357]

رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَىْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا

"Gospodaru naš, Ti sve obuhvataš milošću i znanjem..."[1358]

Er-Rakîb – Onaj koji motri i prati, je svojstvo Allahovog *Zata* – Bića, koje se vraća na svojstva savršenog znanja, vida i sluha. Allah, dželle ve

[1353] El-Ahzab, 52.
[1354] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1355] *Tefsirul-esma'*.
[1356] *Minhadž*.
[1357] El-Bekare, 235.
[1358] El-Mu'min, 7.

'ala, je Taj koji Svojim savršenim znanjem motri na sve stvari, a u isto vrijeme čist je od bilo kakvih nedostataka, nemarnosti i gafleta. On je *Rakîb* Svojim savršenim vidom, kojeg ne obuzima ni drijemež, ni san, *Rakîb* Svojim savršenim sluhom, kojim čuje svaku vrstu pokreta, šuma, glasa i govora. Zna sve skrivene stvari na nebesima i Zemlji, ono što se nalazi u njima, jer sve to se nalazi pod Njegovim savršenim nadzorom. Kada čovjek spozna Allaha kroz ova savršena svojstva, tada će mu biti jasan hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Dobročinstvo (ihsan) je da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi.*"[1359]

Ibn Kajjim, rahimehullah, rekao je: "Murakaba je stalna svijest i ubjeđenje roba da Hakk, subhanehu ve te'ala, motri na njegovu spoljašnjost i nutrinu. Ovom stanju spoznaje i *jekina* (ubjeđenja) doprinijela je *murakaba*, koja je plod njegovog znanja da je Allah, subhanehu ve te'ala, *Rakîb* (Koji motri na njegovo stanje), Koji ga vidi, čuje njegov govor, u svakom momentu vidi njegov postupak, vidi njegove uzdisaje, izdisaje i svaki treptaj oka." Zatim je kazao: "*Er-Rakîb* podrazumijeva obožavanje Allaha ovim imenima: *Er-Rakîb, El-Hafiz, Es-Sem'i, El-Basîr, El-'Alim.* Onaj ko Allaha bude obožavao ovim imenima i njihovim značenjima i onim na što upućuju, takav će dospjeti do istinske murakabe, a Allah najbolje zna."[1360] Kada klanjaš sabah-namaz, razmisli na trenutak o predstojećem danu, o danu u kojem ti je Allah, tebareke ve te'ala, pružio novu priliku, poživio te, jer da te je usmrtio, ti ne bi ništa drugo poželio osim da te Allah vrati na dunjaluk, da uradiš još koje dobro djelo. U tom trenutku kaži svojoj duši: "Dovoljno ti je to što si bila u toku noći usmrćena, zatim ponovo vraćena, zato gledaj šta ćeš danas učiniti!"

- **Potrebno je da čovjek bude svjestan Allaha, dželle ve 'ala, prije učinjenog djela, a i u toku činjenja određenog djela, a zatim da se preispita da li to čini radi Allaha ili radi svojih strasti, tj. šta je to što pokreće njegove postupke?**

Ako čovjek želi učiniti određena djela isključivo radi Allaha, azze ve dželle, u tom slučaju poduzet će sve kako bi izvršio započeto, a ako njegova djela nisu motivirana sviješću o Allahu, u tom slučaju će prestati sa činjenjem tog djela. Ovakvo postupanje ukazuje na pravi vid *ihlasa*, iskrenosti. Hasan el-Basri, rahimehullah, rekao je: "Smilovao se Allah čovjeku koji zastane prilikom želje da nešto učini, jer ako je taj nijjet radi

[1359] Buhari, Muslim.
[1360] *Medaridžu salikin.*

Allaha, nastavit će, a ako je radi nekog drugog, ostavit će." Uzvišeni Allah upućuje na ovaj stepen bogobojaznosti, tj. da se osjeća strah od Allaha prije učinjenog djela, ali i poslije učinjenog djela. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

"O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio i Allaha se bojte, jer On dobro zna šta radite."[1361]

Ovo je pravi vid murakabe u pokornosti, tj. iskrenosti u ibadetima koje čini samo radi Allaha Uzvišenog.

— Razumijevanje *murakabe* (stalne svijesti da Allah motri, prati naša stanja) prilikom griješenja, podrazumijeva činjenje tevbe – pokajanja, žaljenje zbog počinjenog grijeha i donošenje odluke da se više tom grijehu neće vratiti.

— Murakaba u mubah – dozvoljenim stvarima ogleda se u tome da se čovjek drži lijepog ahlaka, da zahvaljuje na blagodatima, a ako neku određenu blagodat ne posjeduje, da na tome sabura, jer sve su ovo vidovi svijesti da Allah motri na naše stanje.

Jedne je prilike Omer, radijallahu anhu, vidio jednog dječaka (roba), koji je čuvao stado ovaca. Omer, radijallahu anhu, prišao je dječaku, pokazao rukom prema jednoj ovci, dajući mu time do znanja da je želi kupiti, a ovaj dječak (rob) je kazao: “Ne mogu ti je prodati, nije moja, već mog vlasnika (gospodara).” Na to mu je Omer, radijallahu anhu, kazao (želeći ga iskušati): “Reci vlasniku da ju je pojeo vuk!“ Tada je dječak kazao: “A gdje je Allah!?” Taj odgovor je Omera, radijallahu anhu, zadivio, pa je otkupio dječaka, zatim ga u ime Allaha oslobodio (učinio ga slobodnim čovjekom), a onu je ovcu isto tako kupio i poklonio dječaku. Ovaj dječak (rob) imao je veliku svijest o Allahu i na najbolji način je shvatio značenje Allahovog imena *Er-Rakîb*. Nakon toga, Omer, radijallahu anhu, često je govorio: “A gdje je Allah!?“, tj. zar se nešto može učiniti a da Allah ne vidi i da nema znanje o tome.

Prenosi se da je jedan poznati, mudri učitelj imao grupu učenika, ali je među njima posebnu pažnju posvećivao jednom koji je bio nadaren i

[1361] El-Hašr, 18.

posebno odlikovan nad drugima, što je izazvalo ljubomoru kod ostalih učenika prema njemu. Jedne prilike, šejh je htio da sve njih iskuša, a ujedno da im ukaže zašto posebno cijeni navedenog među njima. Svakom od njih je dao po jednu pticu naredivši da odu na mjesto gdje ih niko neće vidjeti i da svaki od njih zakolje svoju pticu. Kada su se svi vratili, vratio se i ovaj posebni učenik, ali sa živom pticom. Učitelj ga pred svima upita: "Zašto nisi zaklao pticu koju sam ti dao, onako kako sam naredio?", a dječak je odgovorio: "Kada sam god pokušao da je zakoljem skriven od pogleda ljudi, sjetio sam se da me Allah vidi, tako da nisam našao mjesto koje postoji, a koje Allah ne motri!" Ovo je bio dovoljan znak ostalima zašto baš njega šejh posebno cijeni i uvažava. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ ٱللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾

"Zar on ne zna da Allah sve vidi?"[1362]

✧ **Ostvarenje istinske murakabe čini ljude sretnima, prsa širokim i duše zadovoljnim.**

Nema sumnje da je ova murakaba (svijest) potrebna da bi srce bilo potpuno predano Allahu, u trenucima činjenja ibadeta, ali i drugih poslova. Srcu je potrebno da se ispuni poštovanjem i ljubavlju prema Allahu i Njegovoj veličini. Ovakva bliskost Allahu daje plodove sreće i zadovoljstva.

Otuda je Ibn Kajjim, rahimehullah, kazao: "Zaista je radosno srce sretno sa Allahom, to stanje se ne može porediti ni sa jednom dunjalučkom blagodati, niti postoji nešto što bi se moglo usporediti s tim. To je jedna vrsta stanja poput stanja stanovnika Dženneta. Tako da su neki mudraci kazali: 'Nekada doživim trenutke za koje kažem da ako su stanovnici Dženneta u ovakvom stanju, zaista je to lijep i ugodan život.' Nema sumnje da se ovakav vid sreće postiže ustrajnošću na putu koji vodi Allahu, ulaganjem velikog truda na tom putu, želeći samo Njegovo zadovoljstvo. Onaj koji ne nađe ovu sreću i uživanje, niti bilo koji dio toga, neka samog sebe kritizira, neka kritizira svoj iman i svoje djelo, jer iman posjeduje slast, a onaj koji tu slast ne okusi, neka se povrati i ponovo potraži svjetlo (*nur*), jer samo s tim može osjetiti slast imana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je slast imana i kušanje njegovog

[1362] El-'Alek, 14.

okusa: *'Osjetit će slast imana onaj ko bude zadovoljan svojim Gospodarom – Allahom, svojom vjerom – islamom i svojim poslanikom – Muhammedom!'*[1363] *'Kod koga se nađu tri stvari, osjetit će slast imana: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svakoga drugog; da ne voli čovjeka ni zbog čega drugoga osim radi Allaha; da mrzi da se vrati u nevjerstvo, nakon što ga je Allah iz njega spasio, isto kao što mrzi da bude bačen u Vatru.'"*[1364]

Zatim je rekao: "Čuo sam šejhul-islama Ibn Tejmijju, rahimehullah, da kaže: 'Ako ne nađeš slast u srcu i prostranost grudi u toku činjenja djela, kori svoje djelo, jer Gospodar, te'ala, je *Šekûr*, Onaj koji se zahvaljuje." Dakle, On je Taj koji slašću imana, snagom i zadovoljstvom u grudima nagrađuje trudbenika na njegovom radu, na dunjaluku. Ako to ne nađeš, ne osjetiš (slast imana) kod sebe, pa to je prihod koji si ostvario. Allahova bliskost, sreća i zadovoljstvo traže se u povećanom činjenju ibadeta Allahu, a ono što će to pobuditi i izazvati je ozbiljnost, marljivost i veliko zalaganje na tom putu."[1365]

✧ **Stalna svijest o Allahovom nadzoru usmjerava vjernika da vodi računa o svojim riječima.**

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Bila su dva čovjeka iz Benu Israila koji su se jednako trudili. Jedan od njih je činio grijehe, a drugi je bio čvrst u vjeri. Kad bi onaj koji je bio u vjeri vidio drugog u grijehu, rekao bi mu: 'Prestani!' Jednom ga je zatekao u griješenju, pa mu je rekao: 'Prestani', a ovaj je odvratio: 'Ostavi me s mojim Gospodarom, zar si ti poslan da me nadgledaš?', a on mu reče: 'Tako mi Allaha, Allah ti neće oprostiti, niti će te uvesti u Džennet.' Onda su im uzete duše i dovedeni su pred Gospodara svjetova, pa je Allah rekao onome koji je bio čvrsto u vjeri: 'Imaš li ti znanje o Meni ili moć nad onim što je u Mojim rukama?', a grješniku je rekao: 'Idi i uđi u Džennet Mojom milošću', a drugome reče: 'Bacite ga u Vatru.'"* Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi još: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, izgovorio je riječ koja je uništila ovaj svijet i njegovu budućnost!"[1366]

[1363] Muslim, Et-Tirmizi, Ahmed.
[1364] Buhari, Muslim.
[1365] *Medaridžu salikin.*
[1366] Ahmed, Ebu Davud, a šejh Albani kaže da je vjerodostojan.

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori dobro ili neka šuti.*"[1367]

Od Ebu Abdur-Rahmana Bilala b. Harisa el-Mezenija, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Zaista rob nekad izgovori neku riječ, ne obraćajući pažnju na nju, s kojom je Allah, subhanehu ve te'ala, zadovoljan i s kojom ga On uzdigne za mnoge deredže. S druge strane, čovjek nekad izgovori neku riječ, ne obraćajući pažnju na nju, a ona razljuti Allaha, subhanehu ve te'ala, pa ga On zbog te riječi baci u Džehennem.*"[1368] U drugom rivajetu kod Et-Tirmizija stoji: "*Zaista čovjek izgovori riječ misleći da u njoj nema ništa ružno, a zbog nje bude bačen u Vatru, sedamdeset godina.*"

✧ **Murakaba je uzrok ostavljanja grijeha.**

Neki su učenjaci imali običaj govoriti: "Ko uradi grijeh, a zna da ga Allah vidi i da motri na njega, pa ima li hrabrijeg od njega, a u isto vrijeme, da li postoji neko ko je u većoj propasti od takvog. A onaj koji uradi grijeh misleći da ga Allah ne vidi, pa ima li većeg nevjernika od njega!" Zato postoje ljudi za koje Uzvišeni Allah kaže:

يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱلنَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ ٱلْقَوْلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾

"**Oni se kriju od ljudi,** a ne **kriju od Allaha,** a On **je s njima i kad noću smišljaju riječi kojima On nije zadovoljan; Allah dobro zna sve** ono **što oni rade.**"[1369]

Ovakvi se u društvu ljudi stide da čine grijehe, a kada se osame, čine grijehe ne stideći se Allaha. Primjer takvih je čovjek koji je u društvu svoje braće i skupa idu ulicom, on se radi njih trudi da obara pogled, ali čim primijeti da ga ne gledaju, podiže svoj pogled prema stvarima koje je Allah zabranio. Takvi su opisani u hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji prenosi Sevban, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Doista, poznajem ljude iz svog ummeta koji će se na Sudnjem danu pojaviti sa djelima poput bijelih tihamskih brda, ali će ih Allah*

[1367] Buhari.
[1368] Ahmed, Et-Tirmizi, i kaže da je hasenu-sahih.
[1369] En-Nisa', 108.

raspršiti (u prašinu pretvoriti)." Sevban upita: "Allahov Poslaniče, opiši nam ih, približi nam ih, kako ne bismo bili takvi." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "*To su vaša braća, vašeg roda, noću klanjaju kao i vi, ali kada se osame s Allahovim zabranama, prekrše ih.*"[1370]

Ovo je žestoka kazna koja ih očekuje, jer se nisu stidjeli Allaha, subhanehu ve te'ala, a stidjeli su se stvorenja, jer su njihova srca bila vezana za poglede stvorenja, a ne za pogled Gospodara stvorenja. ***Shodno tome, pametan čuva svoja djela i vodi brigu o njima, jer on ima najveću potrebu za njima.***

Molim Allaha Uzvišenog da sačuva naša djela i da nas sačuva od propasti na dunjaluku i na ahiretu! Znak ispravnog shvatanja murakabe ogleda se u davanju prednosti svemu onome što Allah voli i čime je On zadovoljan, nad samim sobom i svojim prohtjevima, u respektu i veličanju svega onoga što Allah, subhanehu ve te'ala, smatra velikim, i smatranju malim svega onoga što Allah smatra malim i beznačajnim. Ako želiš da znaš svoj stepen kod Allaha, pogledaj Njegov položaj kod sebe. Ako zaista želiš da se Allaha stidiš, onda se kloni svega što je zabranio, a radi sve što ti je naredio, u skladu sa svojim mogućnostima. Ako si zaista ovakav, znaj da je Uzvišeni Allah kod tebe na visokom položaju, da Ga voliš, cijeniš, poštuješ i obožavaš. Ako budeš ovakav, Allah će iz Svog *fadla*, dobrote, biti tebi zahvalan, tako što će te za tvoj trud nagraditi i uzdići tvoj stepen i na dunjaluku i na ahiretu. Allah, dželle dželaluhu, kaže:

هَلْ جَزَآءُ ٱلْإِحْسَـٰنِ إِلَّا ٱلْإِحْسَـٰنُ ﴿٦٠﴾

"Zar nagrada za dobro učinjeno djelo može biti nešto drugo do dobro?!"[1371]

وَتَوَكَّلْ عَلَى ٱلْعَزِيزِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾ ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّـٰجِدِينَ ﴿٢١٩﴾ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾

"I pouzdaj se u Silnoga i Milostivoga, koji te vidi kada ustaneš, i tvoje pregibanje među onima koji čine sedždu, jer On, doista, sve čuje i sve zna."[1372]

[1370] Ibn Madže, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.
[1371] Er-Rahman, 60.
[1372] Eš-Šuara', 217-220.

EL-LATÎF (DOBROSTIVI, BLAGI), DŽELLE DŽELALUHU

للطيف جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Jezičko značenje: *Lutf* u jeziku ima značenje: nešto što je skriveno, prikriveno, tajanstveno.

Također se kaže: "*Latafe bihi ve lehu*", tj. učinio mu je dobročinstvo, bio je dobar prema njemu.

El-latfu ima značenje dobročinstva. Za čovjeka se kaže: *latifun*, tj. fin, nježan, blag.

SPOMINJANJE UZVIŠENOG IMENA *EL-LATÎF* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Latîf* spominje se na sedam mjesta u Kur'anu:

لَّا تُدْرِكُهُ ٱلْأَبْصَٰرُ وَهُوَ يُدْرِكُ ٱلْأَبْصَٰرَ ۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

"Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire, i On je Nedokučivi i o svemu obaviješteni."[1373]

إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَآءُ ۚ

"Uistinu, Gospodar moj je fin, dobar prema kome hoće."[1374]

يَٰبُنَيَّ إِنَّهَآ إِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُن فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ أَوْ فِي ٱلْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا ٱللَّهُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

"O sinko moj, dobro ili zlo, teško koliko zrno gorušice, bilo u stijeni ili na nebesima ili u zemlji, Allah će na vidjelo iznijeti, jer Allah zna najskrivenije stvari, On je Dobri i Sveznajući."[1375]

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

"Zar ne zna Onaj koji je stvorio? A On je Fini, Obaviješteni."[1376]

1373 El-En'am, 103.
1374 Jusuf, 100.
1375 Lukman, 16.
1376 Mulk, 14.

ZNAČENJE IMENA *EL-LATÎF* KADA SE ODNOSI NA ALLAHA

U komentaru riječi:

إِنَّ رَبِّى لَطِيفٌ لِّمَا يَشَآءُ

"Uistinu, Gospodar moj je fin, dobar prema kome hoće"[1377],

Katade je rekao: "Tj. Allah je bio je dobar prema Jusufu i želio mu dobro onoga momenta kada ga je izveo iz zatvora, zatim je učinio da mu njegova porodica dođe, da se ponovo okupe. Iz njegovog srca odstranio je svaki vid zlobe i huškanja koje šejtan unosi u srca naspram njegove braće."[1378]

Ibn Džerir et-Taberi, rahimehullah, rekao je: "*El-Latîf* je Onaj koji je dobar i fin prema Svojim robovima, koji je obaviješten o njihovim djelima i postupcima."[1379]

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "*El-Latîf* je Dobrostivi, Dobročinitelj prema Svojim robovima, koji je fin i dobar prema njima, On im daje svaku vrstu dobra, odakle se i ne nadaju, kao što Allah, dželle ve 'ala, kaže:

ٱللَّهُ لَطِيفٌۢ بِعِبَادِهِۦ يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ ۖ وَهُوَ ٱلْقَوِىُّ ٱلْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

'Allah je dobar prema robovima Svojim; on daje opskrbu kome hoće, i On je moćan i silan.'"[1380]

Ibn Kesir, rahimehullah, u komentaru ovoga ajeta, kazao je: "Uzvišeni kazuje o Svojoj dobroti prema Svojim stvorenjima i ističe da u pogledu Svoje opskrbe nije nikoga zaboravio. U tome su izjednačeni dobri i loši, kao što Uzvišeni veli:

وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا

'Na Zemlji nema nijednog živog bića a da ga Allah ne hrani.'[1381]"[1382]

Uzvišeni ovaj ajet završava riječima:

[1377] Jusuf, 100.
[1378] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1379] Et-Taberi, *Tefsir*.
[1380] Eš-Šura, 19.
[1381] Hud, 6,
[1382] Ibn Kesir, *Tefsir*.

وَهُوَ ٱلْقَوِىُّ ٱلْعَزِيزُ

"On je Moćni i Silni",

što jasno ukazuje da i pored toga što u izobilju daje, kome hoće i koliko hoće, to ne znači da to čini zato što mora ili što Mu je neko potreban. Ne, jer Allah se ne može savladati niti nadvladati.

Imam Ševkani, rahimehullah, u vezi ajeta:

إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

"On je Dobri i Sveznajući"[1383],

rekao je: "Tj. ništa Mu nije skriveno, Njegovo znanje doseže do svih skrivenih stvari."[1384] Isto tako se kaže da je Allah skriven od pogleda ljudi, što znači da ovaj *lutf* ima značenje skrivenog, nejasnog, nedokučivog.

Shodno tome, ime *El-Latîf* ima nekoliko značenja:

1. On je Sveznajući kojem ništa nije skriveno, ma koliko sićušno i nevidljivo bilo, jer On, dželle džalaluhu, posjeduje savršeno znanje;

2. Allah je *Latîf* – Dobrostivi, dobar i fin prema Svojim robovima; Dobar je prema njima, opskrbu im daje odakle se i ne nadaju. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّهُۥ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ

"...a onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći, i opskrbit će ga odakle se i ne nada, onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta."[1385]

3. Nedokučivi, pogledi do Njega ne mogu doprijeti, niti do Njegove, subhanehu ve te'ala, kakvoće.

Tako se prvo i treće značenje odnose na Njegovo, subhanehu ve te'ala, Biće (*Zât*), a drugo značenje na Njegova djela. Ovdje se nameće jedno akaidsko pitanje, a to je:

[1383] Lukman, 16.

[1384] *Fethul-kadir.*

[1385] Et-Talak, 2-3.

DA LI POSTOJI MOGUĆNOST DA SE UZVIŠENI ALLAH VIDI NA DUNJALUKU?

لَّا تُدْرِكُهُ ٱلْأَبْصَـٰرُ وَهُوَ يُدْرِكُ ٱلْأَبْصَـٰرَ ۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

"Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire, i On je Nedokučivi, i o svemu obaviješteni."[1386]

Džehmije i mu'tezili (frakcije u islamu) navode ovaj ajet kao dokaz da vjernici neće vidjeti Allaha, tebareke ve te'ala, na ahiretu. Ovakva tvrdnja je netačna, jer se ovim ajetom ne želi negirati Allahovo viđenje na ahiretu, već se negira mogućnost da pogledi dopru do Allaha na dunjaluku. Ehli-sunnet, sljedbenici ispravne metodologije, vjeruju u viđenje Uzvišenog Allaha na ahiretu, kao što to potvrđuje Kur'an, a i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾

"Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati."[1387]

U VEZI SA OVIM PITANJEM EHLI-SUNNET TVRDI SLJEDEĆE

Prvo: Allaha, subhanehu ve te'ala, nemoguće je vidjeti na dunjaluku golim okom, na javi, dok će to biti moguće na ahiretu. To potvrđuju navedenim ajetom i hadisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se prenose tevatur predanjem, koje se ne smije odbaciti niti zanemariti, kao što je hadis Ebu Seida i Ebu Hurejre, radijallahu anhuma: "Neki su ljudi upitali: 'Allahov Poslaniče, hoćemo li vidjeti našeg Gospodara na Sudnjem danu?', a on im je odgovorio: '*Sumnjate li u posmatranje Sunca i Mjeseca kada nisu zaklonjeni oblakom?*' 'Ne', rekoše. '*Vi ćete isto tako vidjeti svoga Gospodara*', odgovori im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."'[1388] Džabir b. Abdillah, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "*Vi ćete svakako vidjeti svoga Gospodara kao što vidite ovaj Mjesec, i nećete imati nikakvu prepreku za gledanje u Njega.*"[1389] Ovo nikako ne znači da će vjernici Allaha, subhanehu ve te'ala, moći

---

1386 El-En'am, 103.
1387 El-Kijame, 22-23.
1388 Buhari, Muslim
1389 Buhari, Muslim.

obuhvatiti pogledom, već znači da će to viđenje biti stvarno, očnim vidom, a ne samo doživljaj srcem. Naprotiv, to će biti najdragocjenija blagodat u kojoj će uživati stanovnici Dženneta. Mnogobrojni Poslanikovi mutevatir hadisi (sa velikim nizom prenosilaca) govore u prilog ovoj činjenici, a ispravnim ih smatra većina imama. Dakle, u ovim ajetima i hadisima jasno se ukazuje na to da će vjernici stvarno vidjeti svoga Gospodara na Sudnjem danu. Za razliku od nekih sekti, poput mu'tezila i džehmija, koje negiraju viđenje Allaha na ahiretu, pripadnici ehli-sunneta iskreno vjeruju u sve što je o tome rečeno u Kur'anu i sunnetu, i ne trude se da to drugačije tumače, prema svom ograničenom mišljenju.

Drugo: Ehli-sunnet tvrdi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Allaha, subhanehu ve te'ala, u snu, na dunjaluku, što potvrđuju mnogi hadisi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ove noći mi moj Gospodar dođe u najljepšem liku*" (*mislim da je kazao: "u snu"*) – "*i reče: 'Muhammede, znaš li oko čega se raspravlja najviše društvo?' 'Ne znam', odgovorih, a tada On stavi Svoj dlan među moja pleća i ja osjetih njenu studen u grudima (ili je kazao: '...u grlu'), i saznadoh ono što je na nebesima i na Zemlji. Reče: 'Muhammede, znaš li (sad) o čemu se raspravlja najviše društvo?' 'Znam', odgovorih. 'Raspravljaju se u vezi sa djelima kojima se iskupljuju grijesi. U djela kojima se iskupljuju grijesi spadaju i: zadržavanje u džamiji nakon obavljenog namaza, pješačenje (do džamije) radi zajedničkog klanjanja i temeljito uzimanje abdesta u otežanim okolnostima. Ko to bude radio, živjet će u dobru i bit će bez grijeha poput novorođenčeta na dan kad ga je majka rodila.' Zatim reče: 'Muhammede! Kad završiš namaz, reci: Allahu, ja Te molim omogući mi činjenje dobrih djela i podari mi ljubav prema siromasima. Ako odlučiš Svoje robove staviti u iskušenje, Ti mene uzmi k Sebi prije nego što me u iskušenje staviš.'" (Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dalje) kaže: "Djela kojima se podižu stepeni su: širenje selama, hranjenje gladnog i klanjanje noćnog namaza dok drugi ljudi spavaju.*"[1390]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Dođe mi moj Gospodar u najljepšem liku i reče: 'Muhammede!' Rekoh: 'Odazivam Ti se, moj Gospodaru, i pokoravam!' 'Oko čega se raspravlja najviše društvo?', upita me On. 'Ne znam, Gospodaru', odgovorih. On stavi Svoju ruku među moja pleća, tako da osjetih njenu studen u*

[1390] Ahmed, Et-Tirmizi, šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

svojim grudima i saznadoh ono što je između nebesa i Zemlje. Reče: 'Muhammede!' 'Odazivam Ti se i pokoravam', odgovorih. 'Oko čega se raspravlja najviše društvo?', upita. Rekoh: 'O djelima kojima se podižu stepeni i iskupljuju grijesi, kao što su: pješačenje (do džamije) radi zajedničkog namaza, temeljito uzimanje abdesta u otežanim okolnostima i čekanje (drugog) namaza nakon obavljenog namaza. Ko to bude redovno radio, živjet će u dobru i umrijet će u dobru i bit će bez grijeha poput novorođenčeta na dan kad ga je majka rodila.'"[1391]

Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, kazao je: "Jednog jutra se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao u vrijeme sabahskog namaza, te smo se pobojali da sunce ne izađe. Zatim užurbano izađe, (naredi da se) prouči ikamet za namaz i klanja namaz učeći kratko. Pošto predade selam, uzviknu: *'Ostanite u saffovima kako i sjedite!'* Zatim se okrenu prema nama i reče: *'Kazat ću vam šta me je jutros zadržalo! Ustao sam radi noćnog namaza, uzeo sam abdest i klanjao koliko sam bio u mogućnosti, a onda sam u namazu zadrijemao i zaspao. U snu sam vidio svoga Gospodara, Uzvišenog u najljepšem liku. Reče: 'Muhammede!' Rekoh: 'Odazivam Ti se, Gospodaru.' Reče: 'Oko čega se raspravlja najviše društvo?' 'Ne znam, Gospodaru', odgovorih. To je pitao tri puta. Onda Ga vidjeh, veli, kako Svoju ruku stavi među moja pleća. U grudima osjetih hladnoću Njegovih jagodica. Tada mi bi sve otkriveno i sve saznadoh. 'Muhammede!', reče. 'Odazivam Ti se, Gospodaru', odgovorih. 'Oko čega se raspravlja najviše društvo?' 'O djelima kojima se iskupljuju grijesi', odgovorih. 'Koja su to djela?', upita. 'Pješačenje (u džamije) radi klanjanja u džematu, zadržavanje u džamiji nakon obavljenog namaza i temeljito uzimanje abdesta u otežanim okolnostima', odgovorih. 'O čemu se još raspravljaju?', upita. 'O hranjenju gladnog, blagom govoru i noćnom namazu dok svijet spava', odgovorih. Reče: 'Moli!' Rekoh: 'Allahu, ja Te molim, omogući mi činjenje dobrih djela, a spriječi me od činjenja loših djela i podari mi ljubav prema siromasima i oprosti mi, i smiluj mi se! Ukoliko odlučiš Svoje robove staviti u iskušenje, Ti me uzmi k Sebi prije nego što me u iskušenje staviš! Podari mi ljubav prema Tebi i onome koji Tebe voli i podari mi ljubav prema svakom djelu koje vodi ka ljubavi prema Tebi!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'On (san) je istina, pa ga upamtite i prenesite ga drugima!'"*[1392]

[1391] Et-Taberani, Et-Tirmizi, šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

[1392] Et-Taberani, El-Hakim, Ahmed, Et-Tirmizi i kaže: "Ovaj hadis je hasen-sahih."

PLODOVI IMANA U ALLAHOVO UZVIŠENO IME *EL-LATÎF*

✧ **Zaista Allahu ništa nije skriveno i nepoznato, jer je Njegovo znanje o stvorenjima sveobuhvatno.**

Dakle, Njegovo znanje o stvorenjima je sveobuhvatno ma koliko bila sićušna i nevidljiva ili udaljena. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne a da On za nj ne zna; i nema zrna u tminama Zemlje niti ičeg svježeg niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi."[1393]

يَٰبُنَىَّ إِنَّهَآ إِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُن فِى صَخْرَةٍ أَوْ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ أَوْ فِى ٱلْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا ٱللَّهُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

"O sinko moj, dobro ili zlo, teško koliko zrno gorušice, bilo u stijeni ili na nebesima ili u zemlji, Allah će na vidjelo iznijeti, jer Allah zna najskrivenije stvari, On je Sveznajući."[1394]

Znači, Allahu ništa nije skriveno, pa ni (خَرْدَل), a to je sićušno, malo zrno gorušice, koje nema nikakve težine, i bez obzira koliko taj trun bio sakriven ili nevidljiv u prostranstvima nebesa i Zemlje, to će na vidjelo iznijeti Onaj kome se ništa ne može sakriti. Zbog toga je Uzvišeni rekao: **"Doista, Allah zna najskrivenije stvari, On je Sveznajući"**, tj. poznaje sve stvari bez obzira koliko bile malehne i sićušne, a zna i za kretanje mrava u mrkloj noći i svakog stvorenja, vidljivog i nevidljivog.

✧ **Čovjek koji shvati značenje ovog imena i čije srce ispuni vjerovanje da Njegov Gospodar Svojim znanjem sve obuhvata, da Mu ništa nije skriveno, ma koliko bilo sićušno ili veliko, takav svodi obračun sa samim sobom, za sva svoja učinjena djela i izgovorene riječi.**

U svakom trenutku i u svakoj situaciji čovjek se nalazi pod

[1393] El-En'am, 59.
[1394] Lukman, 16.

prismotrom Onoga koji je *Latiful-habir*. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

"A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj koji sve potanko zna, koji je o svemu obaviješten."[1395]

Allah, tebareke ve te'ala, nagrađivat će Svoje robove na Sudnjem danu na osnovu njihovih djela: ako budu dobra, bit će i njima dobro, ako budu loša, i njihov završetak će biti loš. Dakle, Allahu nije skriveno nijedno čovjekovo djelo: Svoga roba dobročinitelja nagradit će za svaki trun dobročinstva, a isto tako kaznit će onoga ko je bio loš i činio loše, za svaki trun lošeg.

Allah nikome od njih neće nepravdu učiniti:

وَنَضَعُ ٱلْمَوَٰزِينَ ٱلْقِسْطَ لِيَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا ۖ وَإِن كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ ﴿٤٧﴾

"Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terazije postaviti, pa se nikome krivo neće učiniti; ako nešto bude teško koliko zrno gorušice, Mi ćemo za to kazniti ili nagraditi. A dosta je to što ćemo Mi račune ispitivati."[1396]

فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُۥ ﴿٧﴾ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُۥ ﴿٨﴾

"Onaj ko bude uradio koliko trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio koliko trun zla – vidjet će ga."[1397]

Nakon zasluženog nagrađivanja, kome hoće od Svojih dobrih robova povećat će Svoju nagradu, iz Svoje plemenitosti i dobrote, oprostit će kome hoće iz Svoje velike milosti i oprosta, a kaznit će koga bude htio, iz Svoje potpune pravde i pravednosti.

✧ **Allah, subhanehu ve te'ala, je *Latif*, dobar prema Svojim robovima.**

Hulejmi, rahimehullah, u pojašnjenju značenja ovog imena, rekao je: "On je Taj koji želi Svojim robovima svaki hajr, i olakšicu, olakšava im *esbabe*, uzroke koji vode dobru i onome što im koristi." Allahova dobrota

---

[1395] El-Mulk, 14.
[1396] El-Enbija, 47.
[1397] Ez-Zilzal, 7-8.

prema robovima ogleda se i u davanju raznovrsnih proizvoda i hrane, i svega što im je potrebno za život.

Imam Kurtubi, rahimehullah, u komentaru ajeta:

يَـٰبُنَيَّ إِنَّهَآ إِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُن فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي ٱلسَّمَـٰوَٰتِ أَوْ فِي ٱلْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا ٱللَّهُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

"O sinko moj, dobro ili zlo, teško koliko zrno gorušice, bilo u stijeni ili na nebesima ili u zemlji, Allah će na vidjelo iznijeti, jer Allah zna najskrivenije stvari, On je Sveznajući"[1398]**,**

rekao je: "Ovim je Lukman htio podučiti svoga sina Allahovoj savršenoj moći – *kudretu*, jer je ovo najveći cilj koji se može shvatiti i zaključiti iz ajeta.

Izraz *hardale*, koji je spomenut u ajetu, ima značenje: nešto što se može opipati, ali ne i izvagati.

Što znači, ako bi čovjeku bilo određeno nafake poput *hardale* (zrna gorušice) na ovom svijetu, Allah će mu to dati, jer je to njegov određeni rizk, nafaka.

Zato nemoj da se preokupiraš stjecanjem rizka, ako će te odvesti od izvršavanja obaveznih stvari (fara'ida). **'A slijedi put onoga koji se iskreno Meni obraća'**[1399] , put kojim je Allah zadovoljan."[1400]

✧ **Postoje dvije vrste *lutfa*, Allahove dobrote prema stvorenjima: opća i posebna.**

Allahova opća dobrota obuhvata sva Njegova stvorenja, vjernike i nevjernike, dobre i loše, bez izuzetka, jer sva stvorenja uživaju u Allahovim neizmjernim blagodatima, života, zdravlja, imetka, hrane i pića i dr. Allah to potvrđuje na mnogim mjestima u Kur'anu:

أَلَمْ تَرَوْا۟ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُۥ ظَـٰهِرَةً وَبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَـٰدِلُ فِي ٱللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَـٰبٍ مُّنِيرٍ

"Kako ne vidite da vam je Allah omogućio da se koristite svim onim što postoji na nebesima i na Zemlji i da vas darežljivo obasipa milošću

[1398] Lukman, 16.
[1399] Lukman, 15.
[1400] Kurtubi, *Tefsir*.

Svojom, i vidljivom i nevidljivom? A ima ljudi koji raspravljaju o Allahu bez ikakva znanja, bez ikakve upute i bez knjige svjetilje."[1401]

U ovome ajetu Uzvišeni skreće pažnju ljudima na Svoje blagodati: potčinio im sve što postoji na nebesima i na Zemlji kako bi se time pomogli u životu na ovom svijetu i u obožavanju Allaha, tebareke ve te'ala, kao što je naređeno. Na njih je izlio Svoje vidljive i nevidljive blagodati: slanje poslanika, objavljivanje Knjiga i otklanjanje slabosti i bolova. Ali i pored toga, samo je mali broj ljudi vjerovao, dok je većina njih raspravljala o Božijem jedinstvu i slanju poslanika, bez ikakva znanja i argumenata iz jasne i svijetle Allahove Knjige.[1402] Pogledajmo kako je Musa, alejhis-selam, odgovorio na pitanje faraona:

قَالَ فَمَن رَّبُّكُمَا يَـٰمُوسَىٰ ﴿٤٩﴾

"Pa ko je Gospodar vaš, o Musa?" – upita faraon.

قَالَ رَبُّنَا ٱلَّذِىٓ أَعْطَىٰ كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُۥ ثُمَّ هَدَىٰ ﴿٥٠﴾

"Gospodar naš je Onaj koji je svemu onome što je stvorio dao ono što mu je potrebno, zatim ga, kako da se time koristi nadahnuo."[1403]

Vidimo da je Musa, alejhis-selam, opisao Gospodara kao Onoga koji se brine o stvorenjima, dajući svima ono što im odgovara i što im je potrebno.

Druga vrsta: Posebna Allahova briga i dobrota koja se ukazuje posebnim robovima.

Allah, tebareke ve te'la, takvima pruža i daruje najbolji dar – dar upute, poslanstva, slijeđenja poslanika, ustrajnost na Pravom putu:

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ ۗ مَا كَانَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ ۚ

"Gospodar tvoj stvara šta hoće, i On odabire. Oni nemaju pravo da biraju"[1404],

tj. ono što hoće, bilo da se radi o stvarima iz domena dobra ili zla, o svemu

[1401] Lukman, 20.
[1402] Ibn Kesir, *Tefsir.*
[1403] Taha, 50
[1404] El-Kasas, 68.

odlučuje On.[1405]

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ

"Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe."[1406]

Na ovo važno pravilo ukazuje i slučaj Jusufa, alejhis-selam, koji je stavljen na velike kušnje. Naime, braća su ga željela ubiti i bacili su ga u bunar, zatim je supruga namjesnika Egipta izrekla potvoru na njegovu čestitost, nakon čega je dospio u zatvor. Ovim iskušenjima Allah, dželle ve 'ala, htio je osnažiti Jusufa, da bi ga zatim učinio poslanikom, podario mu vlast nad Egiptom, a zatim ga nakon dugog vremena spojio sa voljenim ocem i braćom. Međutim, sva njegova iskušenja razotkrila su drugu stranu: ljubomoru i zavist njegove braće, pa čak i pokušaj ubistva; dobrotu ljudi koji su ga na početku uzeli i vodili brigu o njemu, zatim postupke upravnikove supruge, koja je željela učiniti preljubu s njim. U tamnici je do izražaja došlo njegovo poznavanje tumačenja snova, tj. protumačio je snove dvojici zatvorenika i rekao da će jedan zatvorenik biti ubijen, a drugi spašen. Zatvorenik koji je ostao u životu, po dolasku na dvor vladara Egipta, sjetio se Jusufove sposobnosti tumačenja snova i o tome obavijestio vladara koji je tražio kompetentnu osobu da mu protumači san. Tada Jusufa oslobađaju tamnice, a upravnikova supruga priznaje krivicu i potvrđuje Jusufovu nevinost, što opet uzdiže Jusufa do te mjere da postaje vladar Egipta. Nakon toga, dolaze njegova braća, a njihov dolazak i dešavanja oko njih uzrokuju i dolazak Jusufovog oca, što sve zajedno dovodi i ukazuje na tumačenje njegovog sna, o čemu govori početak sure Jusuf. Dakle, sve što je zadesilo Jusufa, alejhis-selam, i dobro i zlo, sve je Allahova odredba s kojom je Jusuf, alejhis-selam, bio zadovoljan, strpljiv i ustrajan, što je rezultiralo krajnjim uspjehom. Jusuf, alejhis-selam, pojašnjava i opisuje Allaha, tebareke ve te'ala:

إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَآءُ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١٠٠﴾

[1405] Ibn Kesir, *Tefsir*.
[1406] El-Ahzab, 36.

"Gospodar moj je zaista milostiv (blag je prema) onome kome On hoće, i On, zaista, sve zna i mudar je!"[1407],

a u samom kazivanju o Jusufu nalazi se pouka za onoga ko želi pouku uzeti:

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي ٱلْأَلْبَٰبِ

"O kazivanju o njima je pouka za one koji su razumom obdareni."[1408]

Iskreni vjernik priznaje da su dobra i blagodati u kojima uživa – od Allaha, azze ve dželle, i Allahu zahvaljuje na tome.

S druge strane, poteškoće, nedaće, iskušenja, vjernik treba sagledavati na sljedeći način:

• Shvatiti da je svaka nedaća – izuzev iskušenja u vjeri – beznačajna, jer najveća nedaća je iskušenje u vjeri. Kušejri, rahimehullah, kazao je: "Znaj, da je sve što te mimoišlo – mimo Allaha (spoznaje o Allahu) – malo, sićušno."

• Znati da nedaća koja nas je zadesila nije najveća, ima i većih iskušenja koja su zadesila druge, pa kad pogledamo u kakvom su iskušenju drugi, bit će nam lakše da je podnesemo.

• Rob se treba okititi osobinom sabura, strpljivosti na nedaćama. Vjernik zna da je strpljivost jedna polovica, a zahvalnost druga polovica vjerovanja. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأَيَٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

"Uistinu, u tome su znaci za svakog strpljivog, zahvalnog"[1409],

tj. za svakog vjernika koji se "naoružao" strpljivošću i zahvalnošću, jer samo takav rob može biti zadovoljan svim Allahovim odredbama (kaderom).

[1407] Jusuf, 100.
[1408] Jusuf, 111.
[1409] Eš-Šura, 33.

EL-KERÎM (PLEMENITI), EL-EKREM (NAJPLEMENITIJI), DŽELLE DŽELALUHU

+الكريم – الأكرم جلّ جلاله و تقدّست أسماؤه

Spominjanje i izgovaranje ovih velikih imena ispunjava vjernikovo srce osjećajem Allahove neizmjerne dobrote i plemenitosti, kojom obasipa Svoja stvorenja. U tom trenutku, gdje god da se okrene i kuda god da krene, vjernik postaje svjestan i osjeća prisutnost Allahovih blagodati. Svjestan je svog stanja i nemoći da Allahu, tebareke ve te'ala, zahvali na njima onako kako Mu to dolikuje. Allah, azze ve dželle, nazvao se ovim imenom kako bi stvorenja znala da je njihov Gospodar milostiviji i plemenitiji prema njima od njih samih prema sebi. Sama činjenica da je On njihov Gospodar aludira na to da je plemenit prema njima.

Jezičko značenje: U jeziku se kaže: plemenita osoba ili plemenit čovjek, žena, plemenita duša.

Za oblake se kaže: "*kerumes-sehab*", kišni oblaci, tj. oblaci koji nose kišu.

Arapi stablo vinove loze nazivaju *kermetun*, što znači *kerimetun (plemenito)*.

Isto tako se kaže za nešto vrijedno i dragocjeno.

El-Hattabi, rahimehullah, rekao je: "Neki lingvisti smatraju da je *kerim* onaj koji čini mnogo dobra, mnogo hajrata, a Arapi su imali običaj nazivati *kerimen* sve ono od čega ima koristi i što se lahko koristi.

Zato su jednu vrstu deve nazvali *Huvar*-Kerima, jer u svom vimenu ima dosta mlijeka koje se lahko izmuza.

Ez-Zeddžadži, rahimehullah, rekao je: "*Kerîm* ima značenje: Plemenit, Velkodušan, Drag, Koji mnogo prašta. Ova značenja su poznata Arapima i dozvoljeno je njima opisati Allaha, subhanehu ve te'ala."[1410]

SPOMINJANJE UZVIŠENIH IMENA *EL-KERÎM* I *EL-EKREM* U KUR'ANU

Allahovo uzvišeno ime *El-Kerîm* spominje se na tri mjesta u Kur'anu:

فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلْمَلِكُ ٱلْحَقُّ ۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

[1410] *Ištikakul-esma.*

"I neka je uzvišen Allah, Vladar istiniti, nema drugog istinskog boga osim Njega, Gospodara Arša plemenitog!"[1411]

وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِۦ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّى غَنِىٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾

"A ko je zahvalan – u svoju je korist zahvalan, a ko je nezahvalan – pa, Gospodar moj je Neovisni, Plemeniti."[1412]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلْإِنسَٰنُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ ٱلْكَرِيمِ ﴿٦﴾

"O čovječe, zašto da te obmanjuje (zavarava) to što je Gospodar tvoj Plemenit!"[1413]

Allahovo Uzvišeno ime *El-Ekrem* spominje se samo na jednom mjestu:

ٱقْرَأْ وَرَبُّكَ ٱلْأَكْرَمُ ﴿٣﴾

"Čitaj! A Gospodar tvoj je Najplemenitiji."[1414]

ZNAČENJE UZVIŠENIH IMENA *EL-KERÎM* I *EL-EKREM* KADA SE ODNOSE NA ALLAHA UZVIŠENOG

Ibnul-Arebi, rahimehullah, navodi šesnaest značenja imena *El-Kerîm* koja se spominju i prenose, a neka od tih značenja su:

- Onaj koji daje bez naknade, odnosno protuusluge;
- Onaj koji daje bez uzroka, sebeba;
- Onaj kome nije potrebno posredništvo, posrednik;
- Onaj koji ne gleda kome daje i ko je zaslužan, bio on vjernik ili nevjernik, onaj koji potvrđuje Allaha ili Ga poriče;
- Onaj koji se raduje prihvaćanju Njegovih darova, riznica, nafake;
- Onaj koji daje i pohvaljuje one kojima daje, kao što je pohvalio Svoje evlije, kada im je darovao iman, a nevjerstvo, griješenje i razvrat im omrznuo i prezrenim učinio:

وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ ٱلْإِيمَٰنَ وَزَيَّنَهُۥ فِى قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ ٱلْكُفْرَ وَٱلْفُسُوقَ

[1411] El-Mu'minun, 116.
[1412] En-Neml, 40.
[1413] El-Infitar, 6.
[1414] El-'Alek, 3.

وَٱلۡعِصۡيَانَۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلرَّٰشِدُونَ ۝٧ فَضۡلٗا مِّنَ ٱللَّهِ وَنِعۡمَةٗۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ

"Ali Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio, i u srcima vašim ga lijepim prikazao, a nezahvalnost i neposlušnost vam omrazio. Takvi su na Pravom putu, dobrotom i blagodati Allahovom. A Allah sve zna i mudar je."[1415]

Prenosi se da je Džunejd čuo jednog čovjeka kako uči:

إِنَّا وَجَدۡنَٰهُ صَابِرٗاۚ نِّعۡمَ ٱلۡعَبۡدُ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٞ ۝٤٤

"...Mi smo znali da je on izdržljiv; divan je rob on bio"[1416]**,**

pa je Džunejd kazao: "Subhanallah! Dao mu je, a zatim ga pohvalio!", što znači: On je Taj koji mu je podario sabur na iskušenjima, a zatim ga pohvalio zbog te osobine. Ovaj ajet se odnosi na Ejuba, alejhis-selam;

• Onaj čije davanje obuhvata one koji su potrebni i koji nisu;

• Onaj koji daje i onima koji Ga kore, grde, vrijeđaju, psuju, Allahu se utječemo od toga;

• Onaj koji daje prije nego što robovi zatraže. Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

وَءَاتَىٰكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلۡتُمُوهُۚ وَإِن تَعُدُّواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ لَا تُحۡصُوهَآۗ إِنَّ ٱلۡإِنسَٰنَ لَظَلُومٞ كَفَّارٞ

"I daje vam svega onoga što od Njega ištete, i ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan"[1417]**;**

• Onaj koji ispunjava data obećanja;

• Onaj kome se podižu, uzdižu sve potrebe stvorenja, bilo da se radi o malim ili velikim potrebama;

• Onaj koji ne ostavlja, niti se okreće od onoga ko se Njemu obraća i od Njega traži;

• Onaj koji ne kori niti grdi;

• Onaj koji ne kažnjava."[1418]

[1415] El-Hudžurat, 7-8.
[1416] Sad, 44.
[1417] Ibrahim, 34.

PLODOVI VJEROVANJA U ALLAHOVA UZVIŠENA IMENA *EL-KERÎM* I *EL-EKREM*

✧ **Čvrsto vjerovanje da je Allah taj koji najviše daje, koji je najplemenitiji, čiji se darovi ne mogu prebrojati, koji su neizmjerni:**

وَءَاتَىٰكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ ۚ وَإِن تَعُدُّوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ لَا تُحْصُوهَآ ۗ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

"I daje vam svega onoga što od Njega ištete, i ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan."[1419]

Ali, ljudi zaboravljaju, neki su i slijepi, ne vide, nisu ni svjesni toga. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ هَلْ مِنْ خَٰلِقٍ غَيْرُ ٱللَّهِ يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

"O ljudi, sjetite se milosti kojom vas Allah obasipa. Postoji li, osim Allaha, ikakav drugi stvoritelj koji vas sa neba i iz zemlje opskrbljuje? Osim Njega nema drugog boga, pa kuda se onda odmećete?"[1420]

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِن مِّن شَىْءٍ إِلَّا عِندَنَا خَزَآئِنُهُۥ وَمَا نُنَزِّلُهُۥٓ إِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢١﴾

"I ne postoji ništa čije riznice ne posjedujemo, a od toga Mi dajemo samo onoliko koliko je potrebno."[1421]

Zatim, Plemeniti Gospodar, iz Svoje plemenitosti, obavijestio je ljude da je za one koji se budu pokoravali i slijedili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio džennetska prostranstva, džennetske ljepote i vječna uživanja, kako bi se natjecali u činjenju dobrih djela i u pokornosti Allahu, subhanehu ve te'ala.

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov

[1418] *El-Kitabul-esna.*
[1419] Ibrahim, 34.
[1420] Fatir, 3.
[1421] El-Hidžr, 21.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Uzvišeni Allah kaže: 'Pripremio sam Svojim dobrim robovima ono što oči nisu vidjele, za što uši nisu čule, i što nikad nikome nije na um palo. Proučite, ako hoćete, ajet:*

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِىَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

'I niko ne zna kakve ih sve skrivene radosti čekaju kao nagrada za njihova djela koja su činili.'[1422]"[1423]

إِنَّ ٱللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَـٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾

"Allah je, doista, neizmjerno dobar prema ljudima, ali većina njih ne zahvaljuje."[1424]

✧ **Uzvišeni Allah je Onaj koji daje bez traženja naknade.**

Dakle, Uzvišeni oprašta bez posredništva, tj. ljudima nije potreban neko ko će se zauzeti kod Allaha za njih i njihove potrebe. Između Njega i njih posredništvo je dova i bogobojaznost, a onaj koji se na taj način Allahu približi i od Njega zatraži, treba da zna da odgovor neće izostati.

Allah, tebareke ve te'ala, kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱبْتَغُوٓا۟ إِلَيْهِ ٱلْوَسِيلَةَ وَجَـٰهِدُوا۟ فِى سَبِيلِهِۦ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾

"O vjernici, Allaha se bojte i tražite ono što će vas Njemu približiti, i na putu Njegovu se borite da biste postigli što želite."[1425]

Ibn Kesir, rahimehullah, u komentaru ovog ajeta, kaže: "Uzvišeni Allah govori naređujući Svojim robovima da Ga se boje, a pod bogobojaznošću (takva), kada je ona povezana sa pokornošću Njemu, podrazumijeva se ustezanje i napuštanje zabranjenih stvari. Poslije toga Uzvišeni Allah kaže: '...i ***tražite ono što će vas Njemu približiti****'. Ibn Abbas kaže: 'El-vesile jeste bliskost'. Katade kaže: 'Približavajte Mu se pokoravajući Mu se i čineći ono što će Ga zadovoljiti.' El-vesile, riječ spomenuta u ovome ajetu, sredstvo je pomoću kojeg stižemo do željenog cilja. Također, el-vesile je vlastito ime za najveći stepen u Džennetu, koji pripada isključivo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve*

[1422] Es-Sedžda, 17.
[1423] Buhari, Muslim.
[1424] Junus, 60.
[1425] El-Maide, 35.

sellem, i koji je mjesto njegova boravka u Džennetu, ona označava najbliže džennetsko mjesto do Arša (Allahova prijestolja). Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ko bude učio, kada čuje poziv na namaz: Allahumme Rabbe hazihid-da'vetit-tâmmeti ves-salatil-kâ'imeti âti Muhammedenil-vesîlete vel-fadîlete veb-'ashu mekâmen mahmûdenil-lezi ve'adtehu!

(Allahu moj, Gospodaru ovog savršenog poziva i nastupajućeg namaza, podari Muhammedu vesilu i prednost, i proživi ga na hvale vrijednom položaju (mekamen mahmuden) koje si mu Ti obećao!) – bit će mu dostupno moje zauzimanje (šefat) na Sudnjem danu."[1426] Abudullah b. Amr b. 'As, radijallahu anhu, kaže da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "*Kada čujete mujezina, izgovarajte ono što i on izgovara, a zatim donesite blagoslov (salavat) na mene, jer, uistinu, onaj ko donese jedan salavat na mene, Allah donese na njega deset, i tražite meni vesilu, a ona je položaj u Džennetu koji će biti samo za jednog među Allahovim robovima i ja se nadam da ću biti taj rob, a onome ko bude meni tražio vesilu, bit će dostupno moje zagovaranje."*[1427] Način na koji se rob približava Allahu, preko kojeg se umiljava svome Stvoritelju, isključivo je u slijeđenju Njegovih naredbi i klonjenju Njegovih zabrana, kao što Allah, dželle ve 'ala, kaže:

وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٧﴾

"Ono što vam Poslanik dâ, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite; i bojte se Allaha jer Allah, zaista, strahovito kažnjava."[1428]

Jedan od načina, koji nam je Uzvišeni Allah naredio, ostvarenja naših potreba, otklanjanja naših nedaća, svakako je iskrena dova, kojom se moli isključivo Allah, tebareke ve te'ala. Dova je najjače oružje koje posjeduje vjernik, dova je jedan od najboljih ibadeta kojim se rob približava Uzvišenom Allahu, tebareke ve te'ala:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا۟ لِى

[1426] Buhari.
[1427] Muslim.
[1428] El-Hašr, 7.

وَلْيُؤْمِنُوا۟ بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

"A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na Pravom putu."[1429]

✧ **Plemeniti Allah stidi se da odbije roba koji moli i nešto od Njega traži, kao što se navodi u hadisu od Selmana el-Farisija, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:**

"Naš Gospodar je Stidan i Plemenit – kako to Njemu priliči – stidi se Svoga roba kada podigne ruke prema Njemu, da mu ih vrati prazne i lišene Njegove milosti."[1430]

✧ **Allahova veličanstvena plemenitost ogleda se u Njegovom nebrojenom opraštanju grijeha, i ne samo to, već loša djela mijenja u dobra. Subhanallah!**

Plemeniti Gospodar, iz Svoje neizmjerne plemenitosti, ostavlja otvorenim vrata tevbe – pokajanja svakom grješniku, dakle, ta vrata su dostupna u svakom trenutku:

وَٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا۟ إِلَيْهِ ۚ إِنَّ رَبِّى رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

"I tražite oprost od Gospodara svoga, i onda Mu se pokajte! - Gospodar moj je, uistinu, samilostan i pun ljubavi."[1431]

إِلَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَٰلِحًا فَأُو۟لَٰٓئِكَ يُبَدِّلُ ٱللَّهُ سَيِّـَٔاتِهِمْ حَسَنَٰتٍ ۗ

وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٧٠﴾

"Ali onima koji se pokaju i dobra djela čine, Allah će njihova loša djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i samilostan je."[1432]

Stoga, razmislimo o nagradi Uzvišenog Allaha, koju je pripremio za zadnjeg čovjeka koji će ući u Džennet, iz Svoje neizmjerne plemenitosti prema robovima, a ujedno to je najmanja nagrada stanovnika Dženneta.

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov

[1429] El-Bekare, 186.

[1430] Et-Tirmizi, Ebu Davud, El-Bejheki, Ahmed, Ibn Madže, Ibn Hibban, Hakim, šejh Albani ga smatra vjerodostojnim.

[1431] Hud, 90.

[1432] Furkan, 70.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ja znam čovjeka koji će zadnji izaći iz Džehennema i zadnji ući u Džennet. Iz vatre će izaći pužući i Allah će mu reći: 'Idi, i uđi u Džennet!' Kada ode, pričinit će mu se da je pun, vratit će se i reći: 'Gospodaru, Džennet se ispunio!' Allah će mu opet reći: 'Idi, i uđi u Džennet!' Kada ode pričinit će mu se da je pun, vratit će se i reći: 'Gospodaru, Džennet se ispunio!' 'Idi, i uđi u Džennet!', Allah će mu ponovo reći. 'U njemu ćeš imati deset puta koliko ovaj svijet.' 'Zar mi se rugaš i ismijavaš me, a Ti si Vladar?'*" Prenosilac hadisa dalje kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmija se i ukazaše mu se bijeli zubi, pa reče: *'To je čovjek najnižeg stepena u Džennetu!'*"[1433]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Neki ljudi su upitali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Da li ćemo vidjeti na Sudnjem danu našeg Gospodara?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je upitao: *'Da li se gurate u noći kada vidite puni Mjesec, ili da li se sporite u vezi s njegovim viđenjem?'* Odgovorili su: 'Ne guramo, tj. ne sporimo se o tome, Allahov Poslaniče.' *'Da li se gurate ili sporite kada gledate Sunce kada je nebo vedro?'* Rekoše: 'Ne.' Reče: *'Tako ćete vidjeti Allaha na Sudnjem danu. Allah će na Sudnjem danu sakupiti ljude i reći: -Ko je obožavao nekoga drugog (mimo Allaha), neka ga sad slijedi. Pa će ko bude obožavao Sunce, slijediti ga, ko bude obožavao Mjesec, slijedit će ga, ko bude obožavao šejtana, slijedit će ga. Nakon toga će na pozornici ostati samo ovaj ummet u kojem će biti licemjeri. Tada će im doći Allah, subhanehu ve te'ala, ali u liku koji ne poznaju. Reći će im: -Ja sam vaš Gospodar. Odgovorit će: -Utječemo se Allahu od tebe. Mi ćemo ostati na ovom mjestu sve dok ne dođe naš Gospodar. Kada On dođe, mi ćemo Ga prepoznati. Poslije toga će im Allah doći u liku koji poznaju, pa će im reći: - Ja sam vaš Gospodar. Reći će: - Ti si naš Gospodar, i slijedit će Ga. Tada će se postaviti Sirat-ćuprija iznad Džehennema. Ja i moj ummet ćemo biti prvi koji će je preći. Tada niko ništa neće govoriti, osim poslanika. Njihova dova će tog dana biti: - Allahu moj, spasi, spasi! U Džehennemu su željezne kuke kao veliko trnje drveta zvanog S'adan. Jeste li vidjeli drvo S'adan?'* 'Jesmo, Allahov Poslaniče', odgovorili su. Rekao je: *'Te kuke su kao trnje S'adanovo, ali njihovu veličinu ne zna niko osim Allaha. Povlačit će ljude prema njihovim djelima. Od njih će biti siguran vjernik kojeg će njegova djela zaštititi, ali bit će i onih koji će kaznu okusiti, pa se spasiti. Kada Allah završi obračun s ljudima i htjedne da Svojom milošću izvede iz Vatre svakog ko nije učinio širk i kome želi da se smiluje, one koji su*

[1433] Buhari, Muslim.

izgovarali la ilahe illallah, meleki će prepoznati u Vatri. Prepoznat će ih po tragovima sedžde, jer će vatra sagorjeti sve osim tragova sedžde. Izaći će iz Vatre spaljeni i izgorjeli i na njih će se tada posuti voda života pa će im izrasti tijela kao što sjemenka klija iz nanosa bujice. Nakon toga će Allah konačno završiti obračun s ljudima. Ostat će jedan čovjek okrenut svojim licem prema Vatri. To će biti posljednji džennetlija (posljednji koji će ući u Džennet). On će reći: 'Gospodaru, udalji moje lice od Vatre, jer me je, uistinu, njen vjetar zatrovao i upropastio, a njen plamen, sagorijevanje i vrućina su me spalili.' Zatim će moliti Allaha, koliko to Allah htjedne, a nakon toga će Uzvišeni Allah, subhanehu ve te'ala, reći: 'Ako udovoljim tvojoj molbi, hoćeš li obećati da nećeš tražiti ništa drugo?' Tada će čovjek reći: 'Obećavam da neću tražiti ništa drugo.' Davat će Allahu ugovore i obećanja koliko Allah bude htio pa će mu On udaljiti lice od Vatre. Kada se čovjek nakon toga okrene Džennetu i ugleda ga, zašutjet će, koliko to Allah htjedne, a zatim će reći: 'Gospodaru, približi me do džennetskih vrata.' Allah će ga tada upitati: 'Zar ti nisam dao sve što si tražio i zar Mi nisi obećao da nećeš ništa više tražiti od onoga što sam ti dao. Jadan li si, čovječe, koliko li si samo vjeroloman!' Čovjek će reći: 'Gospodaru', pa će se umiljavati Allahu sve dok mu Allah ne rekne: 'Obećavaš li Mi, ako ti to dadnem, da više ništa nećeš tražiti?' Reći će: 'Neću, tako mi Tvoje veličanstvenosti.' Allah će i tada udovoljiti njegovoj molbi i dovest će ga do džennetskih vrata. Kada dođe do džennetskih vrata, otvorit će mu se Džennet, pa će vidjeti njegove ljepote i uživanja. Tada će zašutjeti, koliko Allah htjedne, a zatim će reći: 'Gospodaru, uvedi me u Džennet!' Allah će mu tada reći: 'Zar se nisi obavezao i dao obećanje da nećeš ništa više tražiti nakon onoga što sam ti dao? Jadan li si, čovječe, koliko si samo vjeroloman.' Čovjek će tada reći: 'Gospodaru, ne učini da budem najnesretniji čovjek!' Neprestano će moliti Allaha sve dok mu se Allah ne nasmije. Kada mu se Allah nasmije, reći će: 'Uđi u Džennet!' Kada uđe u Džennet, Allah će mu reći: 'Poželi šta želiš!' Tražit će od Allaha i izražavat će svoje želje tako da će ga Allah podsjećati na određene blagodati. Kada prestanu njegove želje, Allah će mu reći: 'Sve što si poželio imat ćeš, i još toliko.'"

Ata b. Jezid kaže: "Ebu Seid el-Hudri sjedio je ne reagirajući na hadis koji je prenio Ebu Hurejre. Kada je Ebu Hurejre citirao da je Uzvišeni Allah, subhanehu ve te'ala, rekao spomenutom čovjeku u hadisu: '*...i još toliko*', Ebu Seid je rekao: 'I još toliko deset puta, Ebu Hurejre.' Ebu Hurejre je rekao: 'Ja sam zapamtio samo: '*...imat ćeš to* – ili: *i još toliko*'. Ebu Seid je rekao: 'Svjedočim da sam zapamtio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegov govor: '*...imat ćeš to i još deset*

puta toliko.' Ebu Hurejre je rekao: 'To će biti posljednji čovjek koji će ući u Džennet!'"[1434]

Subhanallah! Pogledajte ove neizmjerne Allahove blagodati i nagrade! Allahu ekber!

✧ **Allahovu neizmjernu plemenitost pojašnjava hadisi-kudsijj, u kojem stoji:**

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio od svoga Gospodara sljedeće: "*Zaista je Allah odredio dobra i loša djela, a zatim je to objasnio. Ko htjedne uraditi dobro djelo, ali ga ne uradi – Allah će mu to kod Sebe upisati kao sasvim potpuno dobro djelo, a ako htjedne uraditi neko dobro djelo, pa ga i uradi – Allah će to dobro djelo kod Sebe upisati kao deset, do sedam stotina dobrih djela, pa i mnogo puta više. Ko htjedne uraditi neko loše djelo, ali ga ne uradi - Allah će mu ga kod Sebe upisati kao sasvim dobro djelo, a ako htjedne uraditi, pa ga i uradi – Allah će ga kod Sebe upisati kao jedno loše djelo.*"[1435]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah Uzvišeni je rekao: 'Kada Moj rob zamisli da uradi neko dobro djelo, Ja mu upišem dobro djelo ako ga i ne uradi, a ako ga uradi, Ja mu ga upišem deset puta toliko. Ako, pak, zamisli da učini neko loše djelo, pa ga ne uradi, Ja mu oprostim, a ako ga uradi, upišem mu samo jedno loše djelo.'*"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao: "*Meleki kažu: 'Bože, to je Tvoj rob koji je želio uraditi loše djelo', a On najbolje to zna. On reče: 'Pratite ga, pa ako ga učini, upišite mu jedno loše djelo, a ako ga ostavi, upišite mu dobro djelo, jer ga je ostavio radi Mene.'*" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim je rekao: "*Kada neko od vas primi islam i lijepo obavlja ono čime je zadužen, upisat će mu se za svako dobro djelo od deset do sedam stotina puta, a za svako loše djelo upisat će mu se samo jedno loše djelo i to će trajati sve dok ne sretne Uzvišenog Allaha.*"[1436]

Imam El-Hattabi, rahimehullah, kaže: "Onaj koji je u stanju da učini grijeh, pa ga ostavi, takvom se piše dobro djelo za neučinjeno loše djelo." A ako se nešto ispriječi na tom putu, kao onaj koji naumi da učini zinaluk, pa ode do kuće, ali zatekne vrata zaključana, i nije u stanju da ih otključa, pa se vrati, takvom se neće upisati dobro za ostavljanje lošeg, a ni onome

---

[1434] Muslim.
[1435] Buhari.
[1436] Muslim.

ko želi to da uradi, ali ostavi iz straha od neželjenih posljedica.

U drugom hadisu od Ebu Kebše, radijallahu anhu, prenosi se da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

"...Dunjaluk je za četiri vrste ljudi:

- čovjeka kojem je Allah dao imetak i (korisno) znanje, pa se on u tome boji svoga Gospodara, pomaže bližnju rodbinu i ne zaboravlja Allahovo pravo na to (udjeljivanje i podučavanje), i ovaj je na najboljem stepenu (kod Allaha);

- čovjeka kojem je Allah dao znanje, a nije mu dao imetak, pa on sa iskrenim nijjetom i željom govori: 'Kad bih ja imao imetka, i ja bih radio kao što radi taj i taj', i on će biti nagrađen prema svojoj namjeri, a nagrada njih dvojice (prvog i drugog) je jednaka;

- čovjeka kojem je Allah dao imetak, a nije mu dao znanje, pa se on nepromišljeno razbacuje tim imetkom i u tome se ne boji svoga Gospodara, niti pomaže bližnju rodbinu, niti priznaje u tome (što posjeduje) Allahovo pravo, i ovaj (čovjek) je na najgorem stepenu kod Allaha;

- čovjeka kojem Allah nije dao ni imetak ni znanje, pa on kaže: 'Kad bih ja imao imetka, i ja bih radio kao što radi taj i taj (misli na trećeg)!' On će biti osuđen prema svojoj namjeri i grijeh njih dvojice (trećeg i četvrtog) je jednak."[1437]

Hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, prenosi mišljenja učenjaka o načinu shvatanja ovih hadisa, pa kaže: "Razumjet će se tako što se spuste na dva stanja:

Prvo stanje je onih koji naume, zamisle uraditi nešto loše, tako što im samo sine kroz glavu neka loša ideja, misao, bez toga da je tome prethodilo planiranje da se grijeh učini – takvi imaju propis prvih navedenih hadisa.

Drugo stanje je onih koji planiraju učiniti neki grijeh i u tome ustraju, radeći i trudeći se da to ostvare. Na njih se odnosi ovaj drugi hadis."[1438]

Ibn el-Bakillani, rahimehullah, smatra, a i mnogi drugi koji ga u tome slijede (u mišljenju) da je grješan onaj koji naumi, pomisli učiniti loše djelo, a kome se ta misao grijeha zadrži, nastani u njegovim prsima, nutrini, a onaj kome samo sine misao, bez toga da se nastani u srcu, takav ima oprost za tu misao."

Također, ima i onih koji smatraju da mu je sve oprošteno dok to ne

---

[1437] Ahmed, Et-Tirmizi, a šejh Albani kaže da je vjerodostojan.

[1438] *Fethul-bari.*

učini, zbog hadisa od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, koji prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio od Allaha: "*Kada Moj rob zamisli da uradi neko dobro djelo, Ja mu upišem dobro djelo ako ga i ne uradi, a ako ga uradi, Ja mu ga upišem deset puta toliko. Ako, pak, zamisli da učini neko loše djelo, pa ga ne uradi, Ja mu oprostim, a ako ga uradi, upišem mu samo jedno loše djelo.*"[1439]

✧ **Od Allahove plemenitosti je i to da se dobra djela maloljetne djece zapisuju, a loša ne.**

Dokaz za to je hadis od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, u kojem stoji da je jedna žena upitala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podižući svoje malo dijete: "Allahov Poslaniče, ima li ono hadždž?" Odgovorio je: "*Da, a i ti imaš nagradu.*"[1440]

Ibn Hibban, kada je spomenuo hadis Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Kalem (pero) ne zapisuje djela trojici ljudi: luđaku dok mu se ne vrati pamet, spavaču dok se ne probudi i djetetu dok ne dostigne zrelost*"[1441], kazao je: "*Pero je dignuto od njih po pitanju njihovih loših djela, dok se dobra djela zapisuju.*"[1442]

✧ **Ko želi da bude najplemenitiji od ljudi, da se okiti ovom prelijepom osobinom, treba da se boji Allaha, tebareke ve te'ala, da bude bogobojazan, jer Uzvišeni Allah kaže:**

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

"Najplemenitiji od vas kod Allaha je onaj najbogobojazniji među vama."[1443]

Jedan od najvećih načina postizanja Allahove, subhanehu ve te'ala, bliskosti jeste takvaluk, bogobojaznost. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najodabraniji i Allahu najdraži rob upravo zato što je bio najbogobojazniji, najviše je ibadet činio, bio najiskreniji u svojim ibadetima i najljepše ćudi, ahlaka, ponašanja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je najplemenitiji Allahov rob. Ova vrsta plemenitosti – takvaluk, ostaje, tj. od nje rob ima koristi i na dunjaluku i ahiretu, odnosno na

---

[1439] Muslim
[1440] Muslim.
[1441] Ahmed, Ebu Davud, Et-Tirmizi.
[1442] Ibn Hibban, *Sahih*.
[1443] El-Hudžurat, 13.

osnovu nje bit ćemo nagrađivani ili kažnjavani.

Što se tiče onih koji misle da su plemeniti, poštovani, velikodušni, jer ih drugi smatraju takvima, zbog određenih položaja i funkcija u društvu, ta plemenitost je prividna i prolazna, od nje rob nema koristi ako nije bio bogobojazan, sve će to da se izokrene na Velikom danu, Sudnjem danu. Allah, dželle ve 'ala, kaže:

خُذُوهُ فَٱعۡتِلُوهُ إِلَىٰ سَوَآءِ ٱلۡجَحِيمِ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ صُبُّواْ فَوۡقَ رَأۡسِهِۦ مِنۡ عَذَابِ ٱلۡحَمِيمِ ﴿٤٨﴾ ذُقۡ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

"Ščepajte ga i usred ognja odvucite, a zatim mu, na glavu vodu koja ključa izlijevajte! Okušaj, ta ti si, uistinu, 'moćni' i 'poštovani'."[1444]

To će mu biti rečeno, jer se smatrao plemenitim, poštovanim, utjecajnim u društvu na dunjaluku, a daleko je bio od takvaluka i bogobojaznosti.

✧ **Allah,** azze ve dželle, **nazvao je Kur'an imenom *Kerîm.***

إِنَّهُۥ لَقُرۡءَانٞ كَرِيمٞ ﴿٧٧﴾

"On je, zaista, Kur'an plemeniti."[1445]

Imam Kurtubi, rahimehullah, rekao je: "Allah se zaklinje časom kada se zvijezde gube, da je ovaj Kur'an zaista plemenit, nije nikakva vradžbina, niti sihr, niti izmišljotina, već je to Knjga koja je cijenjena, poštovana, koju je Allah učinio mudžizom, veličanstvenim ajetom svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. To je Knjiga koja je plemenita za vjernike, jer to je govor njihovog Gospodara, lijek za njihova prsa, plemenita za stanovnike nebesa, jer je to Objava njihovog Gospodara koja se spušta." Zatim navodi da je Kur'an nazvan plemeniti zato što nije stvoren: "Rečeno je da je plemenit zato što se u njemu nalaze plemenite i veličanstvene osobine. Rečeno je da je plemenit zato što čini njegovog hafiza plemenitim, i onoga koji ga čita i uči, čini velikim."[1446]

✧ **Allah, tebareke ve te'ala,** sve ono što je **pripremio** za **vjerovjesnike** i **mu'mine u Džennetu nazvao je – *Rizkun Kerim*:**

1444 Ed-Duhan, 47-49.
1445 El-Vaki'a, 77.
1446 Kurtubi, *Tefsir.*

لَّهُمْ دَرَجَٰتٌ عِندَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

"Njih počasti, i oprost, i obilje plemenito kod Gospodara njihova čekaju."[1447]

إِن تَجْتَنِبُوا۟ كَبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُم مُّدْخَلًا كَرِيمًا

"Ako se budete klonili velikih grijeha, onih koji su vam zabranjeni, Mi ćemo prijeći preko manjih ispada vaših i uvest ćemo vas u plemenito mjesto."[1448]

Na kraju, hvala Allahu Plemenitom, koji mi je iz Svoje neizmjerne plemenitosti i dobrote prema meni, olakšao da saberem i prikupim navedena značenja Allahovih lijepih imena, kao i plodove vjerovanja koji proizlaze iz ovih imena. Ovom prilikom molim Allaha, tebareke ve te'ala, da nagradi svakog onog ko je bio i najmanji uzrok da ova knjiga ugleda svjetlo dana, a posebno eminentne alime i daije iz čijih sam knjiga sakupljao navedena značenja. Molim Ga da podari da ovo djelo bude isključivo u Njegovo, dželle šanuhu, ime, od kojeg ćemo ja i moja porodica imati posebnu nagradu, na Danu kada neće koristiti ni imetak ni rod, osim dobro djelo:

رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَدْخِلْنِى بِرَحْمَتِكَ فِى عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٩﴾

"Gospodaru moj, omogući mi da budem zahvalan na blagodati Tvojoj, koju si ukazao meni i roditeljima mojim, i da činim dobra djela na zadovoljstvo tvoje, i uvedi me, milošću Svojom, među dobre robove Svoje!"[1449]

Naša zadnja dova je: Hvala Allahu, Gospodaru svjetova!

[1447] El-Enfal, 4.
[1448] En-Nisa', 31.
[1449] En-Neml, 19.

IZVORI I LITERATURA

1. Besim Korkut, prijevod značenja Kur'ana na bosanski jezik.
2. Mustafa Mlivo, prijevod značenja Kur'ana na bosanski jezik.
3. Prijevod Ibn Kesirovog *Tefsira* na bosanski jezik, grupe autora.
4. Et-Taberi, *Džâmi'ul-Bejâni.*
5. Kurtubi, *Džâmi'u li ahkâmil-Kur'âni.*
6. Ibn Kesir, *Tefsîrul-Kur'ânil-'Azîmi.*
7. Abdur-Rahman es-Sa'di, *Tejsîrul-Kerîmir-Rahmâni.*
8. Muhammed Emin b. Muhammed el-Muhtar eš-Šenkiti, *'Edvâ'ul-bejâni fi idâhil-Kur'âni bil-Kur'âni'.*
9. Muhammed Mutevelli eš-Ša'ravi, *Tefsîr.*
10. Ebu Ishak Ibrahim ez-Zedždžadž, *Tefsîru esmâ'illâhil-husnâ.*
11. Ebu Kasim Abdul-Kerim el-Kušejri, *Šerhu esmâ'illâhil-husnâ.*
12. Ebu Hamid Muhammed b. Muhammed el-Gazali, *El-Maksedul-esmâ'i fi šerhi esmâ'illâhil-husnâ.*
13. El-Hattabi, *Še'nu du'â'.*
14. Ebu Bekr, Muhammed b. Abdillah b. El-Arebi, *El-Emedul-Aksijj.*
15. Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed el-Ensari el-Kurtubi, autor *Tefsira, Kitâbul-esnâ fi šerhi esmâ'illâhil-husnâ.*
16. Er-Razi *'Levâmi'ul-bejânât.*
17. Ebu Bekr Ahmed b. Ahmed b.Husejn b. Alijj el-Bejheki en-Nisaburi, *Kitâbu esmâ'illâhi ves-sifât.*
18. Šemsuddin Muhammed b. Ebi Bekr b. Kajjim, *Šerhu esmâ'illâhil-husnâ* (sakupio šejh Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Isa).
19. Dželaluddin Ebu Fadl Abdur-Rahman b. Kemal es-Sujuti, *A'lâmul-husnâ bi me'âni esmâ'il-husnâ.*
20. Muhammed el-Mahmud en-Nedždi, *En-Nehdžul-esmâ' fi šerhi esmâ'illâhil-husnâ.*
21. Abdur-Rahman es-Sa'di, *Tefsiru esmâ'illâhil-husnâ.*
22. Omer Sulejman el-Eškar, *Esmâ'ullâhi ve sifatuhû fî mu'tekadi ehlis-sunneti vel-džemâ'ati.*
23. Šejh Muhammed b. Salih el-Usejmin, *Kavâ'idul-Musla fi sifâtillâhi ve esmâ'ihil-husnâ.*
24. Ebu Jakub Neš'et b. Kemal el-Misri, *Šerhul-kavâ'idil-muslâ fi sifâtillâhi ve esmâ'ihil-husnâ.*
25. Usame Abdul-'Aziz, *Šerhul-kavâ'idil-muslâ fi sifâtillâhi ve esmâ'ihil-*

husnâ.
26. *Esmâ'ullâhil-husnâ ve sifâtuhûl-'uljâ*, iz knjiga imama Ibn Kajjima, sakupio Amad Zeki el-Baruvudi.
27. *El-Murtebi'l-esnâ fî rijâdil-esmâ'il-husnâ*, iz knjiga Ibn Kajjima, sakupio Abdul-'Aziz ed-Dahil.
28. Muhmud Abdurrezak er-Ridvani, *Havle esmâillâhil-husnâ.*
29. Abdullah b. Salih b. Abdul-'Aziz el-Gasn, *Esmâ'ullâhil-husnâ.*
30. *Džâmi'ul-esmâ'illahil-husna*, sakupljeno iz knjiga Ibn Kajjima, El-Kurtubija, Ibn Kesira i Es-Sadija, sakupio Hamid Ahmed et-Tahir
31. Alijj Abdullah el-Gamidi, *Menhežul-imâmi Ibn Kajjim el-Dževzijj fî šerhi esmâ'illâhil-husnâ.*
32. Muhammed Bekir Ismail, *Esmâ'ullâhil-husnâ âsâruha ve esrâruhâ.*
33. Velid b. Mahmud b. Hasan, *Mefâhîmul-muslâ fî zilâli šerhi esmâ'illâhi te'âlâ el husna.*
34. Abdurrezak b. Abdul-Muhsin el-Bedr, *Fikhul-esmâ'il-husnâ.*
35. Emin b. El-Hasan el-Ensari, *En-nûrul-esnâ fî šerhi esmâ'illâhil-hasena.*
36. Ebu Ishak Ibrahim b. Muhammed, *Tefsîru esmâ'illâhil-husnâ.*
37. *Dendenetu fî rihâbi esmâ'illâhil-husnâ*, sakupili Kemaluddin Abdul-Hamid i Hasan Muhammed Hilmi Abdul-Hadi
38. Se'id b. Alijj el-Kahtani, *Šerhu esmâ'illahil-husnâ.*
39. Muhammed Salim, *Fî melekûtillâhi me'a esmâ'illâhi.*
40. Muhammed Abdul-'Aziz el-Hilavi, *Ve lillâhi esmâ'ul-husnâ fe-d'ûhu bihâ.*
41. Ahmed Abdul-Dželal, *Ve lillâhi esmâ'ul-husnâ fe-d'ûhu bihâ.*
42. Muhammed Muteveli eš-Ša'ravi, *Esmâ'ullâhil-husnâ.*
43. Sejjid Ahmed Muhsib Merisi, *Mu'džemu esmâ'illâhil-husnâ.*

SADRŽAJ